

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО
СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В
УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ**

Тези доповідей

69-ОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ЧАСТИНА ПЕРША

3 грудня 2015 р.

м. Київ, Україна

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ: 69-та наук.-практ. студентська конф., 3 грудня 2015 р.: тези доп. – К., 2015. – 310 с.

Науково-редакційна колегія: Кваша С.М. (голова), Діброва А.Д. (співголова), Остапчук А.Д. (співголова), Талавиря М.П. (співголова), Бац Л.І. (секретар організаційного комітету).

Редактори: Любар Р.П., Коробова Н.М., Морозюк Н.В.

Відповідальність за вірогідність несуть автори та їхні наукові керівники.

СЕКЦІЯ 1. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

УДК 332.631

ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ

Андрусик Н.П., студент*

*Герасимів З.М., кандидат географічних наук, доцент
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»*

Сільське господарство в Тернопільській області завжди було важливою галуззю. Для його розвитку в регіоні є сприятливі агрокліматичні передумови, достатня кількість трудових ресурсів, традиції населення.

Для області характерний високий рівень розораності, частка ріллі в структурі сільськогосподарських угідь складає 81,8% (у сільськогосподарських підприємствах 96,6%). Природно-кліматичні умови сприятливі для вирощування зернових культур, цукрових буряків, картоплі.

Однак сьогодні можна говорити про недостатню ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств, нераціональне використання ресурсів, низьку зайнятість у галузях сільського господарства, невисоку заробітну плату.

У 2014 році в Тернопільській області налічувалось 1020 діючих сільськогосподарських підприємств, що на 24 одиниці менше, ніж у 2013 році. У користуванні аграрних підприємств у 2014 році перебувало 538,0 тис. га сільськогосподарських угідь, що на 5,1 тис. га більше, ніж у 2013 році. Середньооблікова кількість штатних працівників сільського господарства у 2014 році складала 11,5 тис. [3].

У 2014 році сільськогосподарськими підприємствами області було вироблено валової продукції рослинництва на суму 4192,6 млн. грн., продукції тваринництва – на суму 622,0 млн. грн.

Діяльність сільськогосподарських підприємств області у 2014 році була прибутковою і принесла 1026,1 млн. грн. збитку, рівень рентабельності склав 21,1%. Рослинництво принесло 953,5 млн. грн. прибутку, рівень рентабельності у даній галузі склав 23,4%. При цьому рентабельним виявилось вирощування зернових (27,2%), соняшнику (42,9%), цукрових буряків (6,6%), овочів (6,9%). Вирощування картоплі (-5,2%) і плодів (-13,1%) зазнало втрат.

Прибутковими у 2014 році були галузі тваринництва (9,3%), які принесли 72,6 млн. грн. прибутку. Зокрема, прибутковим було виробництво молока та молочних продуктів (13,5%), виробництво яєць (33,2%), розведення свиней (10,8%). Збитковим було вирощування ВРХ (-13,8%), овець та кіз на м'ясо (-29,0%), розведення птиці на м'ясо (-13,5%) [3].

У структурі витрат на виробництво сільськогосподарської продукції у 2014 році найбільшу частку займали витрати на мінеральні добрива (16,7%), насіння і посадковий матеріал (16,7%), пальне і мастильні матеріали (13,5%).

Основними проблемами сільського господарства області є:

- відсутність належної підтримки з боку держави;
- низькі закупівельні ціни на сільгосппродукцію;

- висока вартість мінеральних добрив та паливно-мастильних матеріалів;
- недостатня технічна оснащеність виробництва;
- низька заробітна плата працівників галузі;
- невисока інвестиційна привабливість;
- використання застарілої техніки.

Список використаної літератури:

1. Концептуальні напрями стратегії розвитку агропромислового комплексу та сільськогосподарських територій України на період до 2020 року / Ю. Ф. Мельник, Ю. Я. Лузан, М. В. Зубець [та ін.] – К.: ННЦ «ІАЕ», 2008. -46 с.
2. Малік М. Й. Сталий розвиток сільських територій на засадах регіонального природокористування та екологобезпечного агропромислового виробництва / М. Й. Малік, М. А. Хвесик // Економіка АПК. – 2010. - № 5. – С. 3 – 11.
3. Сільське господарство Тернопільської області за 2014 рік: статистичний збірник/ За ред. Т.М. Гришук. Головне управління статистики у Тернопільській області. – Тернопіль, 2015. – 226 с.

УДК 338.436.33

ОРГАНІЗАЦІЯ І ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА

Алієв Ш.Я., студент *

Коновал І.А., кандидат економічних наук, доцент

Виробництво зерна – провідна галузь сільського господарства України. У 2014 р. зернові та зернобобові культури в Україні займали 14,801 млнга або 54,3 % посівних площ. Урожайність зернових культур становила 43,7 ц/га, що значно поступається урожайності у розвинутих європейських країнах, де вона досягла вже 50-70 ц/га [1, с. 79]. У зв'язку з цим підвищення врожайності всіх зернових культур слід розглядати як ключовий напрям у розвитку зернового господарства. Зернова галузь повинна забезпечити зростаючі потреби країни в високоякісному продовольчому та фуражному зерні, державні резерви зерна і ресурси його для експорту. Стабілізація і нарощування темпів виробництва зерна можливе лише на основі застосування конкурентоспроможних технологій, які забезпечують врожай зерна на рівні 70 – 90 ц/га. Для досягнення таких результатів необхідна науково обґрунтована і зважена державна політика щодо забезпечення сільськогосподарських підприємств коштами для матеріального забезпечення технологій та дотримання їх вимог в кожному підприємстві.

Аналіз сучасного стану виробництва зерна в Україні дозволило виявити ряд негативних тенденцій: 1) наявність диспаритету цін на сільськогосподарську і промислову продукцію; 2) технологічне і технічне відставання галузі; 3) зменшення бюджетної підтримки.

Дослідження показали, що у зерновому виробництві необхідно враховувати наступні чинники: технічні, технологічні, біологічні, економічні, організаційно-економічні, правові. Правильне планомірне та комплексне використання основних чинників науково-технічного прогресу і здійснення їх напрямів сприятиме розвитку виробництва і реалізації зерна, підвищення ефективності зернової галузі (таблиця).

У зв'язку із складним економічним станом вітчизняні виробники аграрної продукції дедалі частіше орієнтуються на екстенсивний шлях розвитку виробництва, що не дає змоги досягти високої ефективності та урожайності при вирощуванні продукції..

Таблиця 1 – Рентабельність сільськогосподарського виробництва в Україні

Роки	Продукція сільського господарства	У тому числі	
		продукція рослинництва	з неї
			зерно
1991	56,2	114,6	166,2
2010	21,1	26,7	13,9
2011	27,0	32,3	26,1
2012	20,5	22,3	15,2
2013	11,2	11,1	1,5
2014	25,8	29,2	25,8

Джерело: розроблено автором на основі [1].

Щоб вивести зернове господарство на належний рівень та забезпечити його прибутковість, у першу чергу товаровиробникам потрібна фінансова підтримка з боку держави, яка б спрямовувалась на придбання та застосування новітніх технологій щодо вирощування зернових; високоврожайних, стійких проти хвороб сортів посівного матеріалу; розробку науково обґрунтованих програм зерновиробництва, які б реально працювали.

Для підвищення ефективності та сталості виробництва зерна в Україні необхідно запровадити ефективну систему короткострокового та довгострокового інвестиційного кредитування; страхування врожаю сільськогосподарських культур за підтримки держави; бюджетне субсидування процентних ставок комерційних банків.

Список використаної літератури:

1. Сільське господарство України //Стат. зб.; відповідальний за випуск О. М. Прокопенко. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 379 с.

УДК 330.111.4:631

РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Андрющенко А.Ю., студентка*

Маршалок М.С., кандидат економічних наук, доцент

У період трансформації економічних відносин в аграрній сфері провідне місце посідає ресурсне забезпечення сільськогосподарських підприємств, зокрема забезпеченість аграрних товаровиробників земельними ресурсами, трудовими ресурсами і основними засобами. Ринкові умови діяльності підприємств потребують прийняття оптимальних управлінських рішень щодо визначення обсягів виробництва, обрання цільових ринків реалізації продукції, забезпечення прибуткової діяльності та стабільного фінансового стану підприємства, що передбачає найкраще поєднання та ефективне використання всіх ресурсів підприємства.

Забезпечення рентабельного сільськогосподарського виробництва та підвищення рівня продовольчої безпеки країни залежать від наявності, ефективності використання і відтворення виробничого потенціалу аграрних підприємств. Однією з особливостей функціонування сучасних агроформувань є кількісна, якісна та структурна недосконалість їх ресурсних потенціалів, зумовлена великими втратами ресурсів у процесі здійснення аграрної та земельної реформ і складним фінансовим становищем господарств.

З метою забезпечення результативного процесу формування та використання виробничого потенціалу, при його організації необхідно враховувати сукупність факторів, що впливають на нього і водночас визначають його ефективність. Основними аспектами є: екологічний, соціальний, економічний, виробничий та фінансовий, що виступають як

невід'ємні елементи системи підвищення ефективності використання виробничого потенціалу.

Вивчення ресурсного потенціалу підприємства є необхідною складовою та передумовою формування стратегії, його розвитку. Сучасний стан ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств є незадовільним. Значна розораність угідь, низька урожайність сільськогосподарських культур, низький рівень ефективності використання земельних ресурсів.

З метою покращення ситуації щодо ресурсного забезпечення сільськогосподарських підприємств повинні бути закладені наступні процеси: оновлення ресурсної бази та забезпечення розширеного відтворення наявних ресурсів та їх ефективного використання. До основних напрямків підвищення виробничого потенціалу підприємства варто віднести наступні: визначення пріоритетних напрямків розвитку та оновлення промисловості, зокрема на основі розвитку ресурсозберігаючих технологій та нових систем управління; створення економічного механізму управління виробничими потужностями промислових підприємств з метою всебічного використання його виробничого потенціалу в інтересах України; формування поетапного механізму реструктуризації виробничих потужностей промислових підприємств шляхом створення на першому етапі, в умовах обмежених джерел інвестиційних ресурсів, спеціальних груп основного технологічного обладнання, з максимальним використанням наявних виробничих площ, енергетичних потужностей та забезпечує обладнання, забезпечити при цьому повсюдний перехід від спеціалізації до універсального виробництва з більш широкою номенклатурою продукції як тимчасову міру у період виходу з кризи.

Отже, ефективний розвиток ресурсного потенціалу можливий при вирішенні таких основних проблем: якісного оновлення та розширення матеріально-технічної бази, поповнення трудових ресурсів молодими спеціалістами і впровадження сучасних технологій виробництва.

УДК 005.336.4

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ: СУТНІСТЬ ТА МЕТОДИ ОЦІНКИ

Артеменко Ю.М., студентка*

Гуцул Т.А., кандидат економічних наук, доцент

Термін «інтелектуальний капітал» увів Дж. Гелбрейт у 1969 р. в період панування індустріальної та зародження постіндустріальної економіки. Але широкого поширення це поняття набуло лише в кінці ХХ ст., що пов'язано з переходом до «нovoї економіки», яка орієнтується на знання.

Аналіз літературних джерел із даної проблематики дозволяє виділити три підходи до визначення сутності інтелектуального капіталу:

1) Розуміння інтелектуального капіталу з позиції сукупних цінностей, тобто прибічники цього підходу розглядають його як актив, що має здатність приносити дохід (В. Садовський, Є. Стеценко, Б. Леонтьєв, В. Іноземцев, Л. Мельник).

2) Розгляд інтелектуального капіталу як процесу перетворення в ресурси, тобто його здатності в процесі свого обігу та кругообігу приносити додаткову вартість (А. Василик, Л. Едвінсон, С. Алберт, К. Бредли, Е. Брукінг).

3) інтелектуальний капітал як результат - здатність до приросту та забезпечення конкурентних переваг підприємства (Д. Клейн, Л. Прусак, Ю. Гава).

Отже, інтелектуальний капітал – це сукупність цінностей, створених людьми, які

мають нематеріальний характер, здатні приносити додатковий дохід при їх використанні та обігу, а також створювати конкурентні переваги підприємству та сприяти збільшенню ринкової вартості компанії порівняно з балансовою.

Роль інтелектуального капіталу полягає у тому, що він прискорює приріст маси прибутку за рахунок формування і реалізації необхідних компанії систем знань, речей і відносин, які, у свою чергу, забезпечують його високоефективну господарську діяльність.

Щодо загальної оцінки інтелектуального капіталу, то у світовій та вітчизняній практиці існує досить багато методів, так, наприклад, Федерік Ріккері у своїй книзі «Інтелектуальний капітал і менеджмент знань» описує 37 методів оцінки капіталу. Він поділяє методи на 2 групи :

1) процесний підхід до оцінки – полягає в розгляді інтелектуального капіталу в контексті компанії і його впливу на організаційну ефективність. Підхід заключається в аналізі певних показників, які є інформативними лише при поєднанні їх значень із цілями підприємства.

2) оцінка на основі аналізу фондового ринку – методи даного підходу вважаються статичними, за ними інтелектуальний капітал може бути оцінений в грошовому вимірі з точки зору ринкової вартості компанії, а також грошових потоків, які він генерує.

Також проблемою визначення методів оцінки інтелектуального капіталу детально займається шведський учений К.Е. Свейбі. Він наводить підходи до оцінки із застосуванням як прямих, так і непрямих методичних прийомів, як за допомогою фінансових, так і за допомогою не фінансових показників.

Для оцінки інтелектуального капіталу завжди необхідно поєднувати кількісні і якісні методи для виявлення особливостей ресурсу та визначення його впливу на вартість компаній. Одним із найбільш широко використовуваних методів є збалансована система показників (BSC) — це система стратегічного управління організацією на підставі вимірювання та оцінки ефективності її діяльності за набором показників, підібраних таким чином, щоб врахувати всі суттєві (з точки зору стратегії) аспекти діяльності організації (фінансові, маркетингові, виробничі тощо).

УДК 657(091) (100)

ЗАРОДЖЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В КРАЇНАХ СВІТУ

Бабошина О.М., студентка*

Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

Історія розвитку бухгалтерського обліку – складова системи економічних наук, яка вивчає розвиток основних бухгалтерських течій та шкіл. Виникнення і розвиток бухгалтерського обліку є невід’ємною складовою частиною всієї історії людського суспільства. Сучасна наука не дала однозначної відповіді, який момент слід вважати виникненням бухгалтерського обліку. В багатьох випадках це пояснюється недостатньою кількістю джерел, що збереглися, - облікових документів, які використовувалися нашими попередниками.

Сьогодні бухгалтери багатьох країн світу досліджують стародавні записи та книги, адже, лише вивчаючи історію науки, можна зрозуміти та усвідомити ті помилки і недоліки, які мали місце в сфері організації і ведення обліку в минулому та існують на сучасному етапі.

Питання необхідності вивчення історії облікової науки не викликає жодного сумніву. Адже краще працює той бухгалтер, який добре володіє досвідом попередників. Він не витрачає часу, намагаючись винайти те, що вже було винайдено раніше. Вивчаючи історію,

бухгалтер не може її переробити, але спроможний глибоко переосмислити минуле та краще усвідомити майбутнє.

Зародження осмислених господарських відносин в суспільстві вимагало створення дієвих прийомів визначення наявного у власника майна та забезпечення належного контролю за його використанням. Із часом бухгалтерський облік зазнає постійних еволюційних змін, на кожному історичному етапі розвитку суспільства розширюються, уточнюються та переглядаються його теоретичні основи і практика здійснення.

Саме з розвитком людського суспільства, появою писемності і арифметики було закладено підґрунтя для обліку.

Вважається, що вже в первісному суспільстві виділилась особа, яка вмiла вести господарство без записів, адже результати праці общини були відомі всім її членам. Потрібно було робити деякі записи про результати полювання або землеробства, тому що люди в той час боялись, що «весна забуде прийти на зміну зимі». Отже, можна сказати, що ще в первісному суспільстві існував господарський облік, який на той час представляв собою певну систему. І оскільки община представляла собою єдине ціле, облік здійснювався в інтересах всіх її членів: «бухгалтер» виступав общинним «чиновником».

Розвиток господарського обліку відбувався одночасно з розвитком обміну. Саме в цей час з'являються функції міри вартості, засобу платежу, засобу обігу і засобу нагромадження, з'являється рахунок грошей. Подвійний запис набуває більшого поширення, і головне – в обліку з'являється єдиний узагальнений вимірник: як міра вартості, як засіб вартісного вимірювання. Виникнення і розвиток кредитних відносин викликали необхідність банківської діяльності, операцій з готівкою, в подальшому – появу розрахункових рахунків, що сприяли розширенню сфери застосування подвійного запису.

Замкнену систему рахунків для обліку сукупності засобів та операцій «одиночного» господарства створила купецька бухгалтерія. Для обліку всієї сукупності внесених в підприємство засобів, їх збільшення та зменшення вперше вводиться новий рахунок – рахунок Капіталу. Це призводить до того, що вся сукупність засобів і операцій в обліку відображається в балансі одиночного підприємства.

У сучасному світі інтенсивно відбувається становлення і функціонування глобальної економіки сталого розвитку. А це, в свою чергу, потребує адекватного вимірювання фактів господарської діяльності в усіх країнах світу. Потрібно враховувати економічні, соціальні особливості розвитку країни, здійснювати чітке дотримання вимог нормативних актів, що формують систему бухгалтерського законодавства. На сьогоднішній день необхідна інституційна перебудова системи регулювання бухгалтерського обліку та звітності, де держава буде відігравати провідну роль за активної участі професійних громадських бухгалтерських організацій.

УДК 338.432:637.12(477)

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Балай В.М., студентка*

Ільків Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Ринок молока та молочної продукції завжди займав особливе місце серед інших ринків харчових продуктів. Виробництво молока є основним видом діяльності в сільському господарстві, яке не має сезонності та забезпечує постійне надходження коштів

сільськогосподарським підприємствам та домогосподарствам населення упродовж календарного року.

Економічна криза в Україні негативно вплинула на сільськогосподарське виробництво. У наш час відбувається стійке скорочення обсягів виробництва молока через зменшення поголів'я великої рогатої худоби та зниження обсягів надоїв. Сучасні молокопереробні підприємства «навчилися» виготовляти молокопродукти майже без молока, що не є стимулюючим фактором для його виробництва з високою якістю [1].

Попри складну економічну ситуацію в 2014 р. молочна галузь зберегла позитивну динаміку зростання. У господарствах всіх категорій виробництво молока становило 11230,5 тис.т, що на 0,4% більше проти 2013 року. Водночас, якщо окремо розглядати індустріальний сектор і дрібнотоварний, то зростання виробництва молока на 4,1 % відбулося передусім в сільськогосподарських підприємствах, тоді як у господарствах населення обсяги скоротилися на 0,7 %. Одна з причин збереження спаду виробництва молока в господарствах населення - проблеми з його реалізацією, і як наслідок, лише незначна кількість селян може дозволити собі мати більше 2 корів.

У січні 2015 р. в Україні вироблено 590,0 тис.т молока, що на 2,1 % менше аналогічного показника минулого року.

Ситуацію може стабілізувати лише подальше підвищення закупівельних цін і зменшення сезонної амплітуди їх коливання через підтримку розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації та сімейних ферм.

На думку провідних експертів, кооператив як нова організаційна форма взаємовідносин на ринку вигідний переробникам молока, що стикаються із сильною конкуренцією за сировину в період закупівель, та селянам, які отримують передбачувані ціни та збут продукції.

Одним з основних каналів збуту молока є переробні підприємства, що закуповують сьогодні близько 42 % усієї виробленої в країні сировини.

За останні роки суттєво змінилося співвідношення в структурі надходжень молока на переробні підприємства між дрібними приватними господарствами і підприємствами, що працюють з використанням індустріальних технологій [2].

Таким чином, молочну галузь в Україні можна зробити конкурентноспроможною на вітчизняному ринку, а в подальшому і на світовому ринку, але це потребує тривалого часу і значних інвестиційних вкладень. У зв'язку зі значною конкуренцією на сировинному ринку виробникам готової молочної продукції необхідно створювати об'єднання, які вкладатимуть значні кошти в модернізацію виробництва, мобільно реагуватимуть на зміни кон'юнктури ринку, постійно збільшуватимуть свій асортимент та, щоб не втратити свою нішу ринку за умов сезонного дефіциту сировини, розширюватимуть ринок збуту за рахунок експортних поставок.

Список використаної літератури:

1. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007>.
2. Молочний сектор: реалії і перспективи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.agro-business.com.ua/ekonomichniy-gektar/2805-molochnyi-sektor-realiii-i-perspektyvy.html>.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗЕРНОВОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Бобровнікова К.В., студентка*
Степасюк Л.М., кандидат економічних наук, доцент

Зернове господарство - є найважливішою галуззю рослинництва та однією із провідних галузей агропромислового комплексу України. Це пояснюється тим, що наша держава має сприятливі ґрунтово-кліматичні умови для розвитку зернового виробництва та багатовіковий досвід українських землеробів у вирощуванні родючих урожаїв зернових культур. У всі часи і, безумовно, у наші дні зерно визначало продовольчу безпеку людства та впливало на благополуччя аграрних товаровиробників. Певна кількість побічного зерна використовується для виготовлення деяких видів будівельних матеріалів. Також зернове господарство впливає на природну родючість ґрунтів, відіграє в економіці країни істотну роль у формуванні експортних поставок та надходженні валютних коштів. Важливо відмітити й те, що дана галузь забезпечує зайнятість сільського населення України.

Виробництво зерна в Україні зазнає суттєвих змін у зв'язку з розвитком нових форм господарювання, розвитком присадибного сільського господарства, особливостями формування ринку зерна в умовах багатоукладної економіки.

Перед зерною галуззю агропромислового комплексу України на найближчі часи поставлено завдання забезпечити стабільне нарощування виробництва зерна, необхідне співвідношення його складу по виду, що задовольнить усі потреби країни та забезпечить його високу якість.

Перспективи розвитку основної ланки агропромислового комплексу зернового господарства – окреслюються тими заходами, що будуть негайно застосовані щодо поліпшення загального стану фінансування та забезпечення необхідною сировиною та транспортними засобами даного сектору сільського господарства країни.

Разом з тим, за останні кілька років Україна посилила свої позиції на світовому зерновому ринку. За обсягами експорту пшениці вона входить до числа основних експортерів цього товару. Зросли позиції нашої країни і на світовому ринку ячменю, де вона стала одним із лідерів. Починаючи з 2000 року вітчизняні товаровиробники щорічно збирали понад 10 млн. т зерна, при цьому експортні поставки становили близько 3 млн. т, тобто ячмінь в основному є експортноорієнтованою культурою.

Для кращого розвитку зернопродуктового підкомплексу особлива увага повинна приділятися збагаченню керівників, фахівців і робітників цих підприємств знаннями, їхній підготовці у перепідготовці, інформаційному забезпеченню.

Також потрібно враховувати впливи світової фінансової кризи, які є підставою вважати одним із складників нинішніх проблем у зернопродуктовому комплексі України. Найбільш глибокі кризові прояви демонструє фінансова система, від якої залежить прогрес аграрно-продовольчої галузі.

В умовах, коли аграрний сектор, який займає значне місце у національній економіці, яка, цілком імовірно, буде втягнута у процеси, пов'язані із фінансовою кризою, необхідним кроком з боку держави має стати посилення регуляторного впливу на ринок та економіку сільського господарства загалом.

Таким чином, ми можемо стверджувати, що в розвитку зернової галузі України є значні проблеми, які пов'язані із незадовільним матеріально-технічним забезпеченням, низькими експортними цінами на зерно, світовою економічною кризою, недостатнім рівнем кваліфікації працівників даної галузі.

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ ПРОЦЕС ОРГАНІЗАЦІЇ

Богатько А.С., студентка *

Суліма Н.М., кандидат економічних наук, доцент

В умовах динамічного зовнішнього середовища та нестійкого розвитку національної економіки вітчизняні підприємства стикаються з безліччю загроз для свого функціонування. У зв'язку з цим виникає необхідність побудови організаційно-економічного механізму підприємства, здатного ефективно протидіяти загрозам та викликам безпеці підприємств.

Сутність економічної безпеки полягає в забезпеченні поступального економічного розвитку суспільства з метою виробництва необхідних благ та послуг, що задовольняють індивідуальні та суспільні потреби. Економічну безпеку підприємства можна трактувати, як: стан захищеності усіх систем підприємства при здійсненні господарської діяльності в певній ситуації; стан всіх ресурсів підприємства (капіталу, трудових ресурсів, інформації, технологій, техніки, прав) та підприємницьких здібностей; сукупність організаційно-правових, режимно-охоронних, технічних, технологічних, економічних, фінансових, інформаційно-аналітичних та інших методів, спрямованих на усунення потенційних загроз та створення умов для забезпечення ефективного функціонування суб'єктів підприємницької діяльності відповідно до їхніх цілей та завдань; стан соціально-технічної системи підприємства, котрий дає змогу уникнути зовнішніх загроз і протистояти внутрішнім чинникам дезорганізації за допомогою наявних ресурсів, підприємницьких здібностей менеджерів, а також структурної організації та зв'язків менеджменту.

Найважливішими факторами, що впливають на економічну безпеку підприємства, є ступінь досконалості законодавчої бази, рівень оподаткування, доступ на світові ринки збуту, інвестиційна привабливість регіону, держави. Насамперед, економічна-безпека підприємства залежить від економічної безпеки держави, регіону, адже ґрунтується на їхньому фінансовому, сировинному та виробничому потенціалі, перспективах розвитку. Наявність багаторівневої концепції економічної безпеки господарюючих суб'єктів усіх рівнів дає можливість забезпечити передбачуваність зовнішніх загроз підприємствам.

Головна мета управління економічною безпекою — забезпечення найефективнішого функціонування, найпродуктивнішої роботи операційної системи та економічного використання ресурсів, забезпечення певного рівня трудового життя персоналу та якості господарських процесів підприємства, а також постійного стимулювати нарощування наявного потенціалу та його стабільного розвитку.

Загальна схема процесу організації економічної безпеки включає такі дії (заходи), що здійснюються послідовно або одночасно: формування необхідних корпоративних ресурсів (капіталу, персоналу, прав інформації, технології та устаткування); загально-стратегічне прогнозування та планування економічної безпеки за функціональними складовими; стратегічне планування фінансово-господарської діяльності підприємства; загально-тактичне планування економічної безпеки за функціональними складовими; тактичне планування фінансово-господарської діяльності підприємства; оперативне управління фінансово-господарською діяльністю підприємства; здійснення функціонального аналізу рівня економічної безпеки; загальна оцінка досягнутою рівня економічної безпеки. Тільки за здійснення в необхідному обсязі зазначених дій (заходів) можна буде досягти належного рівня економічної безпеки підприємства.

ЩОДО ВПЛИВУ РИЗИКУ НА ГОСПОДАРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ НИМ

Богатько А.С., студентка

Мірзоєва Т.В., кандидат економічних наук, доцент

Діяльність сучасних підприємств пов'язана з таким економічним явищем, як ризик. Економічний ризик – це той, що виникає при будь-яких видах підприємницької діяльності спрямованих на отримання прибутку і пов'язаних з виробництвом продукції, реалізацією товарів, наданням послуг, виконанням робіт, товарно-грошових і фінансових операцій, комерцією, а також реалізацією науково-технічних проектів.

При цьому кожна галузь має певні ризики, притаманні саме їй, які зустрічаються на шляху учасників ринку під час виробництва, переробки та збуту продуктів. Особливістю ризику в сучасних умовах є те, що: 1) ризики набули тотального, глобального характеру; 2) у ризикованих ситуаціях дедалі частіше виникає необхідність в одноосібних рішеннях; 3) середовище діяльності підприємств стає ринковим, на яке впливають такі чинники, як конкуренція, кон'юнктура, нестабільність у попиті й цінах тощо; 4) ризик дедалі більше перетворюється на товар через розвиток і вдосконалення страхування.

Ризики, що впливають на господарську діяльність класифікують за сферою виникнення на зовнішні та внутрішні. Серед основних зовнішніх ризиків виділяють: політичний ризик, що визначається особливостями політичної ситуації, яка впливає на підприємницьку діяльність; законодавчий ризик, пов'язаний із можливістю різкої зміни законодавства щодо фінансово-господарської діяльності підприємства; природний ризик, пов'язаний з дією природних чинників, які спричиняють фінансові втрати у результаті вимерзання, заморозку, граду, зливи, посухи, повені тощо.

До внутрішніх належать: виробничий ризик (виробництво і переробка сировини, дистрибуція); юридичні та інфраструктурні (робоча сила, зовнішнє середовище, суспільна політика); маркетинговий ризик, наслідками якого є втрати у зв'язку з мінливістю умов ринку (попит, пропозиція, ціни); комерційний ризик, пов'язаний із небезпекою втрат у процесі фінансово-господарської діяльності (при перевезенні вантажів будь-яким транспортом, через затримку платежів, відмову від платежу, нестачання товару, витік комерційної інформації); фінансовий ризик, пов'язаний з купівельною спроможністю грошей та з вкладенням капіталу (інвестиційний); підприємницький ризик, пов'язаний із втратами внаслідок неефективної організації ведення справ.

Вплив ризиків на діяльність підприємства можна поділити на негативний і позитивний. Джерелом загроз є негативні чинники впливу, які спричиняють зниження рівня економічної безпеки й можуть привести підприємство до критичної межі, тобто до фінансової неспроможності. За сучасних умов господарювання для підприємства важливо уникати можливих загроз і вчасно ліквідувати шкідливі наслідки негативних явищ.

Чим складнішим і невизначеним є навколишнє середовище – тим актуальнішим є врахування ризику й управління ним. Головне завдання управління ризиками визначається можливістю визначити альтернативи розвитку подій, оцінити ймовірність і наслідки їх настання.

Для того, щоб ефективно здійснювати господарську діяльність, підприємствам потрібно не уникати ризику, а правильно оцінювати його ступінь й управляти ним своєчасно, враховувати чинники ризику при прийнятті управлінських рішень, забезпечувати адаптацію діяльності підприємства до мінливих умов зовнішнього та внутрішнього середовища.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ У ФРАНЦІЇ

Бойчас Д.А., студентка*

Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

Актуальність даної теми полягає у тому, що сьогодні особливого значення набуває вивчення і аналіз міжнародної системи бухгалтерського обліку, стандартів, рекомендацій та положень міжурядових і профспілкових організацій світу, а також вивчення систем бухгалтерського обліку та звітності зарубіжних країн зумовлює необхідність переосмислення критеріїв формування облікової та звітної інформації.

Мета роботи: показати особливості бухгалтерського обліку в Європейській країні – Франції.

Французька бухгалтерська система розвивалася в міру формування бухгалтерського законодавства. Родоначальником його можна назвати Кольбера - великого міністра Людовіка XIV, який видав у 1673 р. Комерційний кодекс. Цей кодекс включав розділ, в якому формулювалися правила ведення бухгалтерських документів. Потім бухгалтерська справа отримала імпульс з прийняттям Кодексу Наполеона.

На сучасному етапі бухгалтерське законодавство регулюється Національною радою з бухгалтерії (НСБ), створеним у 1957 р., який працює в тісній взаємодії з міністерствами економіки, фінансів і бюджетів і одночасно незалежний від них.

Бухгалтерський облік у Франції жорстко контролюється державою, а правила складання звітності для французьких організацій розроблені таким чином, щоб формувати вхідну інформацію для національної системи рахівництва, за допомогою якої держава контролює економіку.

Основні документи, що регулюють бухгалтерський облік у Франції, є :

- Комерційний кодекс;
- Трудовий кодекс;
- Загальний Податковий кодекс;
- PCG;
- Закон про бухгалтерський облік;
- Декрет про застосування закону про бухгалтерський облік.

Всі французькі компанії ведуть бухгалтерський облік на основі PCG, але форму бухгалтерського обліку вони вибирають самостійно. Згідно з положенням, передбаченому PCG, обліковий запис (реєстрація в журналі) робиться на основі стандартизованих і уніфікованих первинних документів. У разі відсутності таких виправдувальних документів облікові записи не можуть розглядатися як достовірні.

Як і в інших країнах з ринковою економікою, розвиток аудиту у Франції призвело до виділення спеціалізацій - із середовища аудиторів, за традицією званих експертами-бухгалтерами, виділилися фахівці з податкового, правового консультування, з менеджменту.

Для Франції характерні високий рівень стандартизації обліку і докладна методична проробка нормативних документів з бухгалтерського обліку.

У Франції функціонують дві основні організації, які займаються керівництвом аудиторською діяльністю в країні, - Палата експертів-бухгалтерів і повірених бухгалтерів і Товариство комісарів по рахунках.

Для Франції характерні високий рівень стандартизації бухгалтерського обліку і докладна методична проробка нормативних документів з бухгалтерського обліку. Правила складання звітності для французьких організацій розроблені таким чином, щоб формувати вхідну інформацію для національної системи рахівництва, за допомогою якої держава контролює економіку.

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Болгова О.В., студентка*

Рогач С.М., доктор економічних наук, професор

Земельні ресурси відіграють важливу роль в розвитку продуктивних сил будь-якої країни незалежно від політичного устрою та суспільно-економічної формації. Тому економічне, ефективне, раціональне і еколого-безпечне використання земельного фонду та його охорона є в сучасних умовах однією з найбільш актуальних проблем національної безпеки країни.

Вагомий внесок у дослідження проблем раціонального та екологобезпечного використання земельних ресурсів привнесли праці Будзяка В.М., Голяна В.А., Гуцуляка Г. Д., Горлачука В. В., Добряка Д.С., Ібатуліна Ш.І., Рогач С.М., Ступеня М.В., Третяка А. М., Федорова М. М. та інших. Внаслідок проведення реформування земельних відносин в Україні понад дві третини сільськогосподарських угідь (27,5 млн га) перебуває у приватній власності. Проте чинник приватної власності автоматично не підвищив і не підвищує ефективності використання земельних угідь [1]. Важливою проблемою українського землеробства є значна втрата родючості наших чорноземів. В Україні щорічні втрати гумусу через мінералізацію та ерозію ґрунтів зазнало понад 14,9 млн га сільськогосподарських угідь (35,2 % їхньої загальної площі). Втрати гумусу внаслідок мінералізації (окислювальної деструкції) та ерозії ґрунтів щороку становлять 32-33 млн тонн, що еквівалентно 320-330 млн тонн органічних добрив, а еколого-економічні збитки перевищують 2 млрд. дол. США [2]. Прогнозовано в недалекому майбутньому Україна може опинитися на порозі гумусового голоду – серйозної екологічної катастрофи, коли вже ніякі агротехнічні, меліоративні, природоохоронні та організаційно-господарські заходи не зможуть відновити агротехнічного потенціалу землі.

Головною причиною такого становища є відсутність виваженої державної політики формування та розвитку ринку земель сільськогосподарського призначення. Згідно чинного законодавства України суб'єктами ринку оренди земель є: орендодавці, орендарі та держава. Більшість підприємств діють згідно головних принципів ринкової економіки та максимізують об'єм прибутку протягом фіксованого періоду часу, який визначається терміном дії договору оренди [3]. На кінець 2014 р. було укладено договорів оренди терміном 1 – 3 роки від їх загальної кількості – 6 %, 4 – 5 років – 43 %, 6 – 10 років – 38 % і терміном понад 10 років – 13 %.

На думку науковців ефективне використання та охорона земель мають супроводжуватися оцінкою екологічності сільськогосподарського землекористування. Відповідно її потрібно здійснювати як через оцінку стану природних і агроекологічних систем, так і через оцінку якості та кількості вирощеної сільськогосподарської продукції. З цією метою необхідно провести своєрідну інвентаризацію та розробити критерії оцінки екологічного стану земель сільськогосподарського призначення [3].

Державна політика має стимулювати ефективне і раціональне використання земель, щоб упереджувати кризові явища, створити такі умови, щоб сільгоспвиробники (незалежно від форми власності на землю) самі піклувалися про якість земель. У суспільстві необхідно

створити атмосферу несприйняття споживацького ставлення до землі. Щоб людина, яка здає землю в оренду, в першу чергу, сама піклувалася про те, як же цю землю використовують.

Список використаної літератури:

1. Кучер О.О., Горбатович С.М. Викуп і примусове відчуження земельних ділянок: правові та економічні аспекти//Землепорядний вісник.-2005.-№2.-С.47-52.
2. Ратошнюк Т.М., Ратошнюк В.І. Стан родючості та застосування агроеліоративних заходів на радіоактивно забруднених землях. /Міжвідомчий науковий збірник "Землеробство" (випуск 76). – К.: ЕКМО, 2010. - С. 57-64.
3. Рогач С.М. Пріоритетні напрями подолання кризи аграрного землекористування в Україні// Матеріали VI регіональної науково-практичної конференції «Теорія та практика сучасного підприємництва в контексті парадигми економічної безпеки» (27-28 травня 2010). - Вінниця: ВНТУ, 2010. – 437с. (с. 178-183)

УДК 658.14

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Бринчук Н.А., студентка*

Степасюк Л. М., кандидат економічних наук, доцент

Ефективне зростання аграрного сектору економіки можливе лише за ефективною мобілізації капітальних ресурсів та забезпечення якісного оновлення і раціонального використання виробничого капіталу.

Сучасні умови господарювання та рівень конкуренції потребує від підприємств підвищення ефективності їх діяльності, яка визначає здатність підприємств до фінансового виживання. Ефективність діяльності підприємства значною мірою характеризується показником ефективності використання капіталу, тобто максимальної його віддачі, яка виражається збільшенням суми прибутку на 1 гривню капіталу. Цього можна досягти за умови раціонального використання всіх видів ресурсів, недопущення їх перевитрат на всіх стадіях кругообігу. Тому, особливої актуальності набувають питання пошуку шляхів ефективного використання основного та оборотного капіталу для забезпечення стійкості фінансового стану підприємства.

Ефективність використання капіталу характеризується його віддачею, прибутковістю (рентабельністю) як відношенням суми прибутку до середньорічної вартості капіталу і залежить від швидкості його обігу. Затримка руху коштів призводить до уповільнення оборотності капіталу, вимагає додаткових вкладень і може спричинити значне погіршення фінансового стану підприємства. Однак, потрібно прагнути не тільки прискорення руху капіталу на всіх стадіях кругообігу, але й максимальної його віддачі, яка полягає у збільшенні суми прибутку на одну гривню капіталу.

Особливістю капіталу є те, що він має бути кимось нагромаджений, створений і в процесі застосування має мати властивість самозростання. Отже, для капіталу найважливішим є те, що за певних умов початкова вартість капіталістичних цінностей забезпечує додаткову вартість, тому, що головною функцією капіталу є принесення доходу.

Основними факторами і шляхами підвищення економічної ефективності використання капіталу аграрних підприємств є: підвищення врожайності сільськогосподарських культур і продуктивності тварин; поліпшення якості продукції; використання найефективніших проектів будівництва сільськогосподарських об'єктів;

оптимальне використання кормів, насіння, добрив, запасних частин, електроенергії, багаторічних насаджень тощо.

Сільськогосподарським підприємствам також необхідно велику увагу приділяти збільшенню розміру капіталу та оптимізації його структури. Серед вагомих напрямів поліпшення забезпеченості капіталом сільськогосподарських підприємств слід зазначити наступні: - на рівні окремого підприємства впроваджувати систему управління капіталом, яка забезпечить формування достатнього його розміру та подальше ефективне використання. Остання передбачає розробку й реалізацію управлінських рішень щодо формування і функціонування капіталу для досягнення максимальної вартості підприємства; - підвищувати ефективність діяльності аграрних підприємств, що сприятиме зростанню частки власних джерел формування капіталу. Саме тому сільськогосподарським товаровиробникам необхідно орієнтуватися на виробництво конкурентоспроможної продукції, а також раціонально використовувати наявні ресурси; - через посилення інтеграційних процесів в агропромисловому комплексі слід збільшувати фінансування сільськогосподарських виробників переробними підприємствами, оскільки останні мають більший доступ до фінансових ресурсів і при цьому зможуть забезпечувати себе високоякісною сировиною.

Застосування комплексу заходів дозволить у перспективі досягти зростання ефективності виробничого капіталу у сільському господарстві.

УДК 338.432(477):339.923:061.1ЄС

ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ВИГОДИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Бутрик О.О., студентка*

Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

Євроінтеграційний процес в Україні знаходиться на початковій стадії, є маловивченим та, відповідно, вимагає проведення подальшого дослідження теорії й методології інтеграції. Це зумовлено специфікою сільського господарства як галузі, її стратегічним значенням для вітчизняної економіки, а також необхідністю адаптації інструментів державного регулювання, засобів забезпечення виробництва конкурентоспроможної продукції та функцій сталого сільського розвитку до вимог реформованої САП (Спільна Аграрна Політика) ЄС.

Аграрний сектор економіки повинен досягнути такого соціально-економічного рівня організації та ведення сільськогосподарського виробництва, який відповідає сучасним світовим і європейським вимогам при одночасному збереженні й посиленні власної ідентичності. Водночас, використання надбань, отриманих шляхом об'єднання аграрних потенціалів країн-членів регіонального інтеграційного угруповання, їх аграрних ринків та завдяки солідарній відповідальності за кінцеві результати на всіх стадіях аграрного співробітництва і спільній матеріальній зацікавленості усіх учасників інтеграційного процесу, гарантує отримання найвищого економічного результату, якого без інтеграції досягти неможливо, або ж він не є економічно доцільним.

Нині до явних пріоритетів Спільної Аграрної Політики слід віднести: стабільність господарської, соціальної та природоохоронної діяльності; забезпечення умов для розвитку підприємництва у сільській місцевості; зменшення безробіття; інформаційний розвиток сільського соціуму.

Еволюція САП ЄС зумовила кардинальні, проте логічно необхідні зміни в її пріоритетах, акцентуючи на сільському розвитку. Основною рисою реформування та

модифікації європейської політики сільського розвитку є її всеохоплюючий характер, координація дій у регіонах, які є малорозвиненими і мають природні перешкоди для ведення сільськогосподарського виробництва.

Виходячи з подальшої необхідності вирішення проблем реалізації механізмів сільського розвитку, важливим є поступовий перехід на її принципи. У процесі дослідження умов адаптації аграрного сектора економіки до європейської моделі сільського розвитку встановлено пріоритетність таких заходів: здійснення оцінки власних фінансових можливостей та можливостей доступу до фінансових ресурсів структурних фондів ЄС; проведення типізації сільських територій відповідно до стандартів ЄС; розробка альтернативних схем організації сільського розвитку; уточнення критеріїв депресивності сільських територій; подолання дефіциту інформації серед селян у галузі сільської політики та ін.

Подібно до країн ЦСЄ аграрні трансформації бажано здійснювати шляхом поступового введення апробованих у ЄС методів державного регулювання з "вбудовуванням" національних особливостей та чітким поетапним визначенням розмірів і правил надання аграрних субсидій.

Отже, досягнення європейських стандартів функціонування аграрного сектора економіки можливе лише за умов визначення базових пріоритетів, що спрямовуватиме процес європейської інтеграції у відповідності до посиленої угоди між Україною та ЄС. Ними є: 1) удосконалення державних механізмів забезпечення сільського населення суспільними благами як чинника зростання його добробуту; 2) найповніша реалізація потенціалу сільськогосподарських формувань усіх організаційно-правових форм; 3) гармонізація діючих національних стандартів сільськогосподарської продукції з європейськими та світовими вимогами; 4) екологізація аграрного виробництва шляхом впровадження та використання екологічних методів господарювання; 5) розвиток біоенергетики на основі вітчизняної сировинної бази; 6) удосконалення системи державної підтримки як інструменту державного регулювання.

УДК 330.341.1

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ІННОВАЦІЙ

Бучинська Д.С., студентка*

Гуцул Т.А., кандидат економічних наук, доцент

В економічній літературі "інновація" інтерпретується як перетворення потенційного науково-технічного прогресу в реальний, який втілюється у нових продуктах та технологіях. Інноваційний продукт характеризується більш високим технологічним рівнем, новими споживчими якостями товару або послуги порівняно з попереднім продуктом.

Згідно Закону України "Про інноваційну діяльність" інновації - це новостворені (застосовувані) і (або) удосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуга, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і соціальної сфери.

Новизну інновацій оцінюють за технологічними параметрами та з ринкової позиції. За технологічними-параметрами розрізняють інновації продуктові і процесні.

Продуктові інновації включають застосування нових матеріалів, напівфабрикатів і комплектуючих; одержання принципово нових продуктів.

Процесні інновації пов'язані з новими методами організації виробництва (новими технологіями). Процесні інновації пов'язані зі створенням нових організаційних структур у складі підприємства.

В цілому щодо змісту цього поняття у фахівців є два підходи: широкий та вузький. Класичною позицією широкого підходу вважають викладене австрійським економістом І. Шумпетером ще у 1913 р. в роботі "Теорія економічного розвитку" розуміння цього процесу як такого, що складається з п'яти основних варіантів:

- 1) введення нового товару (товару, з яким не знайомий споживач, або нового виду товару);
- 2) впровадження нового методу виробництва продукції (методу, який раніше не використовувався у цій галузі промисловості);
- 3) відкриття нового ринку, на якому ця галузь промисловості певної країни не була представлена;
- 4) застосування нового джерела сировини та напівфабрикатів;
- 5) впровадження нової організаційної структури в будь-якій галузі.

Більшість економістів стоїть на позиціях вузького підходу. Вони обмежують галузь інновації науково-технічними і технологічними питаннями. При цьому, з одного погляду, інновація – це процес застосування нових технологій, виробів, а з іншого - результат у вигляді нових методів, продукції, технологічних процесів. Так, угорський економіст Б. Санто визначає інновацію як суспільно-технологічний та економічний процес, який через практичне використання ідей та винаходів призводить до створення кращих за своїми характеристиками виробів та технологій. Приблизно так трактується це поняття і в більшості сучасних словників та довідників, наприклад: "Інновація – це процес, в ході якого винахід чи відкриття доводиться до стадії практичного застосування і починає давати економічний ефект, новий поштовх науково-технічних знань, що забезпечують ринковий успіх". У словнику, наприклад, дається таке трактування: "Інновація – це процес, спрямований на створення, виробництво, розвиток та якісне удосконалення нових видів виробів, технологій, організаційних форм".

Дотримується розуміння інновації, як результату і П. Лемерль, який характеризує її як "новий продукт або послугу, спосіб їх виробництва, новина в організаційній, фінансовій, науково-дослідній та інших сферах, будь-яке удосконалення, що забезпечує економію витрат, чи створює умови для такої економії".

УДК 331.5

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ САМОСТІЙНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ

Ватрич О., студент *

*Замора О.І., кандидат економічних наук, доцент
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»*

Економічне зростання села, його соціальний розвиток зумовлені економічним добробутом населення, основою якого є зростання доходів. На територіальні органи влади всіх рівнів покладається особлива відповідальність за вирішення проблеми трудовозайнятості. Важливою її складовою є організація самостійної зайнятості. Під нею розуміють систематичну трудову діяльність, що базується на особистій праці індивідуума і членів його сім'ї, власних засобах виробництва й управляється юридично та економічно самостійним власником, який безпосередньо організовує виробництво і повністю несе відповідальність за результати господарювання.

Привабливість самостійної трудової діяльності для розвитку сільської економіки, всебічна її підтримка і стимулювання зумовлені:

- створенням умов для здійснення структурних змін у функціонуванні місцевої економіки на засадах самовідтворюваності і конкуренції;
- вирішенням проблеми зайнятості через розширення сфери прикладання праці з врахуванням соціально-психологічних, етнічних, демоєкономічних характеристик трудового потенціалу;
- вибором оптимальної моделі зайнятості – трудопоглинаючої чи трудозберігаючої, що дає змогу формувати індустріальний, обслуговуючий або інформаційний тип трудовикористання;
- зростанням доходів місцевого бюджету, оскільки податок із малих підприємств акумулюється у бюджеті місцевих органів влади.

Важливою передумовою стимулювання самозайнятості населення є визначення сфери її застосування. Завдання регіональних органів влади полягає у визначенні трудової діяльності, що відповідає інтересам людей, потребам регіонального господарства і базується на наявному ресурсному потенціалі. Складовими стратегії розвитку й механізму регулювання самозайнятості є територіальна стратегія розвитку самозайнятості та забезпечення взаємодії регіональних органів управління зі суб'єктами господарювання.

Перша підсистема охоплює: визначення пріоритетних сфер розвитку різних організаційно-господарських форм самозайнятості в галузевому і територіальному аспектах; розробку програм сприяння розвитку індивідуального підприємництва на різних рівнях управління; формування механізму багатоджерельного фінансування (бюджетні та позабюджетні кошти, частина грошових коштів із фонду сприяння зайнятості, надання позик, особисті заощадження населення); створення сприятливого економічного середовища за посередництва непрямого стимулювання розвитку індивідуального бізнесу (пільгове кредитування, виділення земельних ділянок, передача основних фондів законсервованих підприємств, матеріально-технічне постачання).

Друга підсистема регулює всю сукупність економічних взаємовідносин, що виникають безпосередньо між господарюючими суб'єктами, і охоплює такі складові: механізм формування цін на товари і послуги, що вироблені індивідуальними підприємцями; забезпечення їх рівної участі в одержанні державних контрактів; недопущення цінової дискримінації на продукцію, вироблену ними; механізм розподілу доходів від самозайнятості, з врахуванням того, що одержані доходи є основним джерелом не тільки відтворення виробництва, а й самого виробництва; механізм гнучкої системи податкових платежів і податкових пільг; механізм інвестиційної підтримки початкуючих підприємців тощо.

Список використаної літератури:

1. Косодій Р. П. Проблеми сільського розвитку в умовах глобалізації / Р. П. Косодій // Економіка АПК. – 2009. – № 4. – С. 132–140.

2. Малік М. Й. Концептуальні засади розвитку сільських територій [Електронний ресурс] / М. Й. Малік, В. А. Пулім. – Режим доступу : <http://baitas.lzuu.lt/~mazyliis/julram/8/156.pdf>.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ БІОПАЛИВА В УКРАЇНІ

Вівдич А., студентка*

Степасюк Л.М., кандидат економічних наук, доцент

Останні роки всі країни світу намагаються зекономити на паливі, впроваджуючи альтернативні види пального. Однак в Україні про альтернативні палива ведуться лише розмови на рівні споживачів, для України нафта та газ нині є розкіш і на наступний рік їх ціна взагалі невідома. Україна є державою, що сильно залежить від імпорту викопних палив. Скорочення споживання таких палив та їх заміщення альтернативними видами енергії є однією з найбільш суттєвих проблем для України, яка зараз знаходиться у складній енергетичній ситуації. За щорічного споживання близько 210 млн. т умовного палива енергетичних ресурсів, потреби в енергоспоживанні власними ресурсами вона покриває, приблизно, на 53% та імпортує 75% необхідного обсягу природного газу і 85% сирої нафти і нафтопродуктів, що є загрозою для енергетичної та національної безпеки держави.

При цьому у біопаливній енергетиці простежуються дві тенденції, що розвиваються паралельно: виробництво та використання етилового спирту у складі бензинів для ДВЗ, (цукровий буряк, цукровий тростник, зернові культури, солома) а також метилових естерів масляничних культур у складі дизельних палив. (рапс, соя, кукурудза, соняшник). Відмічена раніше причинна взаємозалежність, що спонукає бурхливому виробництву та використанню біопалива у світі, дуже важлива для України і може розглядатись сьогодні як невід'ємна складова зменшення залежності держави від імпорту нафти і газу інших країн світу. Щорічне утворення відходів призводить до того, що кожній державі необхідно розробляти та впроваджувати у виробництво альтернативного, екологічно більш чистого біопалива.

Тож залучення до енергетичного балансу країни нетрадиційних джерел енергії, зокрема паливного біоетанолу, біодизелю та біогазу на основі сировини та відходів сільського господарства, є актуальною проблемою.

Україна має величезний потенціал для розвитку власного ринку біопалива, що набуває особливого значення в умовах нестабільності світової економіки, зростання цін на традиційні енергоносії та енергозалежності країн від імпорту вуглеводів. В Україні є всі необхідні умови для виробництва та реалізації біодизелю, вільні площі під вирощування зернових, олійних і спеціальних культур, науковий, технічний та кадровий потенціал для виробництва біопалив, зростаюча внутрішня потреба в біодизелі та біогазі. Все це дозволяє швидко нарощувати потужності з його виробництва.

Біопаливо – це накопичена на основі фотосинтезу сонячна енергія. Його перевагами є екологічна чистота та можливість виробництва енергоресурсів з відновлювальної сировини. Біопалива у вигляді біоетанолу, біодизелю, біогазу є найбільш економічно ефективними, а отже – перспективними.

В аграрному секторі економіки України з давніх часів одне з перших місць посідали зернобобові, олійні культури та цукрові буряки. Вони не лише забезпечували внутрішні потреби, але й формували експортний потенціал країни. Ці сільськогосподарські культури є ефективною сировиною для виробництва біопалив.

Отже, поступове підвищення рівня науково-технічного прогресу в Україні спонукає до пошуку альтернативних та відновлюваних джерел енергії, освоєння нових конкурентоспроможних видів продукції, в тому числі й паливного етанолу. В результаті цього, зважаючи на перспективність розвитку сировинної бази для отримання біоетанолу, складаються всі передумови щодо поширення даного напрямку і в Україні.

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА СТАН ЇЇ ФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Вілимець С.О., студентка*
Сулима Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Визначальним фактором у будь-якому виді діяльності є інновації. Введення інновацій у виробничий процес, створення нових відмінних продуктів та пошук методів покращення їхньої якості основна мета кожного підприємства. На жаль, через значні витрати на цей процес грошових ресурсів, підприємства України здебільшого не мають змоги введення інновацій.

Інноваціями називаються новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери; [1]

Під інноваційною діяльністю розуміють вид діяльності, пов'язаний із трансформацією наукових досліджень і розробок, інших науково-технологічних досягнень у новий чи покращений продукт введений на ринок, в оновлений чи вдосконалений технологічний процес, що використовується у практичній діяльності, чи новий підхід до реалізації соціальних послуг, їх адаптацію до актуальних вимог суспільства [2]

Для здійснення інноваційної діяльності підприємству необхідно використовувати додаткові ресурси, тому необхідно вирізнити види фінансування.

Виділяють наступні види фінансування інноваційної діяльності підприємств:

1) самофінансування (включає накопичений прибуток, накопичений амортизаційний фонд і поточні амортизаційні відрахування, резервний фонд, власний капітал у вигляді статутного фонду);

2) позикові кошти (банківські кредити, комерційні кредити, лізинг, кошти, що отримуються підприємством від розміщення на фондових ринках облігацій підприємства);

3) залучені кошти (кошти отримані від реалізації акцій серед акціонерів, кошти від додаткового другого випуску акцій);

4) кошти урядових регіональних фондів і програм (кошти державного інноваційного фонду, кошти, що виділяються на державні та галузеві науково-технічні програми, кошти фонду фундаментальних досліджень та науково-технічних програм, кошти міжнародних фондів). [4]

На 2014 рік Обсяг фінансування наукової і науково-технічної діяльності в Україні за рахунок усіх джерел у 2014 р. становив 10320,33 млн. грн., у тому числі за рахунок державного бюджету – 4057,03 млн. грн. Частка коштів державного бюджету у загальному обсязі фінансування становила 39,3% [3]

Забезпечення високих показників загального економічного зростання залежить від впровадження інноваційних технологій. В сучасних умовах підприємства України здебільшого не здійснюють інноваційної діяльності, що призводить до неконкурентоспроможності вітчизняних товарів на ринку.

Для розбудови нашої країни держава має вжити заходів для змінення даної ситуації та створити сприятливі умови для впровадження інновацій.

Список використаної літератури:

1. http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/T020040.html
2. https://uk.wikipedia.org/wiki/Інноваційна_діяльність
3. <http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/Стан%20розвитку%20науки%20і%20техніки%20та%20результативність.pdf>
4. <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=9534>

НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ ЯК ПЕРШОПРИЧИНА РИЗИКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вілимець С.О., студентка*
Мірзоєва Т.В., кандидат економічних наук, доцент

При будь-яких видах підприємницької діяльності кожен керівник практично щодня приймає різноманітні рішення. Ефективність прийняття тих чи інших рішень найчастіше залежить від володіння керівником потрібною інформацією. Проте через складність отримання інформації найчастіше вибір певного рішення керівник здійснює за умов невизначеності.

Невизначеністю називається об'єктивна неможливість здобуття абсолютного знання про об'єктивні та суб'єктивні фактори функціонування системи, неоднозначність її параметрів. В процесі прийняття рішень сила невизначеності зростає при зростанні терміну планування, адже чим довшим є термін, тим більше факторів не можна врахувати чи передбачити, тобто й сама невизначеність є більшою.

Відповідно, якщо є невизначеність, то необхідно визначити її причини її виникнення. Причини виникнення невизначеності поділяються на три групи:

1. Індетермінованість процесів. Таким, наприклад, є науково-технічний прогрес, про розвиток якого неможливо зробити точний прогноз. Важко передбачити також різні природні явища, зміни клімату, розвиток смаків споживачів тощо.

2. Можна говорити про економічно оптимальну неповноту інформації, бо нерідко доцільніше працювати з неповною інформацією, ніж збирати вкрай дорого практично повну інформацію. До цієї групи можна віднести і неповноту інформації, зумовлену обмеженістю потужностей для її обробки, бо ця обмеженість пояснюється економічними причинами. Сюди ж відносять і неточності, що виникають внаслідок наближених методів оцінки даних, наприклад, вибіркові спостереження та експертні оцінки. Зменшення цих неточностей теж потребує певних додаткових затрат.

3. Існує, так би мовити, «організована» невизначеність, або асиметрія інформації. Вона спричинена тим, що нерідко деякі економічні агенти вважають доцільним приховувати деяку частину інформації з економічних, політичних чи інших причин. Наприклад, надто важко прогнозувати можливості зовнішньоторговельних операцій із стратегічними товарами, інколи керуючому органу управління важко оцінити можливості та зусилля підлеглих підрозділів, і навпаки.

Невизначеність ситуації характеризується тим, що вона залежить від багатьох змінних чинників, контрагентів, дії яких неможливо передбачити з прийнятною точністю. На підвищення ступеня ризику впливає також і відсутність (неоднозначність) чітко визначених цілей і критеріїв їх оцінки, зрушення в суспільних потребах і споживчому попиті, непередбачувана поява нових технологій і техніки, зміна кон'юнктури світового ринку, коригування траєкторії руху економіки з політичної необхідності, непередбачуваність природних явищ тощо. [1]

Отже, кожен керівник при здійсненні підприємницької діяльності стикається з невизначеністю. Ступінь невизначеності залежить від багатьох факторів і безпосередньо впливає на ризик. Чим більша невизначеність, тим вищий ризик здійснення діяльності. Кожен керівник розуміє, що зазвичай найбільший прибуток можна отримати при високому ступені ризику, проте обирають варіанти де він є виправданим.

Список використаної літератури:

1. Невизначеність в економіці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.osvita-plaza.in.ua/publ/neviznachenist_v_ekonomici/214-1-0-14242

РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Гламаздіна М.С., студентка*

Гуцул Т.А., кандидат економічних наук, доцент

У сучасному економічному середовищі важливим аспектом функціонування підприємства є його інвестиційна діяльність.

Умови господарювання підприємств, що існують в Україні, ускладнюють їх інвестиційну діяльність. Інвестиційні процеси характеризуються недостатнім обсягом інвестицій, значною різницею між інвестиційними вкладками та інвестиційними потребами, обмеженими можливостями фінансування інвестицій з різних джерел. Це обумовлюється недосконалою законодавчою базою, яка нині зазнає зміни, високим податковим тиском, нерозвиненим фондовим ринком та фінансово-кредитною системою, неефективним використанням амортизаційних відрахувань і нерозподіленого прибутку. Такі умови висувають жорсткі вимоги до формування та підвищення ефективності використання усіх видів ресурсів, а особливо інвестиційних.

Інвестиційні ресурси, якими володіє підприємство, є джерелом його інвестиційної діяльності. Варто зазначити, що з усіх видів інвестиційних ресурсів найбільшу роль відіграють фінансові ресурси, оскільки вони дають можливість інвестору вибирати будь-який об'єкт інвестування та можуть трансформуватися у будь-яку іншу форму інвестиційних ресурсів.

Інвестиційні ресурси є базою реалізації відносин в інвестиційній сфері. Від об'єму та складу інвестиційних ресурсів залежить ефективність як інвестиційної так і усієї господарської діяльності підприємства. Таким чином, можна стверджувати, що від фінансово-інвестиційних ресурсів залежить і весь потенціал підприємства. За рахунок цих ресурсів здійснюються всі напрями і форми інвестиційної діяльності підприємств.

Без формування фінансово-інвестиційних ресурсів інвестиційна діяльність неможлива. Їх формування являє собою безперервний процес. Цей процес відбувається на всіх стадіях життєвого циклу підприємства та носить регулярний характер. В процесі формування обсягів фінансово-інвестиційних ресурсів повинні враховуватися також всі стадії інвестиційного процесу – передінвестиційна, інвестиційна та експлуатаційна.

Об'єм залучених фінансово-інвестиційних ресурсів повинен задовольняти інвестиційні потреби підприємства. Загальна потреба в фінансово-інвестиційних ресурсах підприємства базується на розрахунках обсягів реального та фінансового інвестування. Потрібно зазначити, що об'єм інвестиційних ресурсів підприємств не залишається постійно незмінним. Він змінюється з часом і залежить від фінансового стану підприємства, його інвестиційної стратегії та цілей інвестиційної діяльності. Також варто наголосити на тому, що при формуванні фінансово-інвестиційних ресурсів повинні враховуватися не тільки поточні інвестиційні потреби, а й майбутні.

Оптимальна структура забезпечує фінансову рівновагу підприємства під час здійснення інвестиційної діяльності. Неоптимізована ж структура фінансово-інвестиційних ресурсів генерує ризики порушення фінансової стійкості та неплатоспроможності підприємства. Варто зазначити, що підприємства повинні намагатися так формувати фінансово-інвестиційні ресурси, щоб затрати на їх формування були мінімальними. Можливості формування фінансово-інвестиційних ресурсів підприємства також багато в чому залежать від структури капіталу, яка була досягнута в минулі періоди господарської діяльності підприємства.

АЛЬТЕРНАТИВНА ЕНЕРГІЯ ЯК ШЛЯХ ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Гуменюк Є.М., студент*

Ільків Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Нетрадиційні та відновлювані джерела енергії останнім часом стали одним із важливих критеріїв сталого розвитку світової спільноти. Здійснюється пошук нових і вдосконалення існуючих технологій, виведення їх до економічно ефективного рівня та розширення сфер використання.

Головними причинами такої уваги є очікуване вичерпання запасів органічних видів палива, різке зростання їх ціни, недосконалість та низька ефективність технологій їхнього використання, шкідливий вплив на довкілля. Як наслідок, деякі країни намагаються якнайшвидше впровадити нові, альтернативні, екологічно чисті технології. До таких джерел відносяться: сонячне випромінювання, енергія вітру, біомаса, гідроенергія річок, теплова енергія довкілля, морських рік або термальних вод, а також теплові скиди промисловості. А нещодавно до альтернативних видів енергетики додали ще один – енергію, яка виробляється з соломи. За розрахунками вчених, загальний потенціал використання соломи, яка є доступним паливом для багатьох, може створити 13 тисяч малих теплогенеруючих потужностей. Солома, як альтернативний енергоносіє, залишається корисною перспективою насамперед для українців, на яких припадає 0,3 відсотка всіх енергоресурсів, що споживаються в Україні, хоча її надлишок оцінюється в майже 5 мільйонів тонн. У найближчі 10 років, прогнозується щорічне зростання світових обсягів виробництва електроенергії традиційної електроенергетики на рівні 2,8%, а альтернативної – 9,2%.

За останні десятиліття збільшився інтерес до біогазу як у розвинутих країнах, так і в усьому світі, особливо у місцях з теплим кліматом. Велика кількість біоустановок використовується в Індії, Непалі, Південній Америці. У країнах Західної Європи існує понад 600 таких установок для зброджування відходів, призначених для поліпшення екологічної ситуації. Оскільки має значення одночасне отримання і якісного добрива, і біогазу. За даними англійських фахівців, 1 тонна переробленого пташиного посліду дає економічний прибуток від використання кормових добавок на 100 фунтів стерлінгів.

А в Україні тільки на великих свинарських та пташиних фермах створюється близько 3 млн. тонн органічних відходів, переробка яких може дати близько 1 млн. тонн палива. Біогазові установки дають добрива очищені від небезпечних мікроорганізмів та насіння шкідливих рослин. Для свиноферм ці установки зводяться з метою знизити ціни на споруди для очищення відходів, що забруднюють довкілля, а отримання енергії є побічним ефектом!

Україна має нагальну потребу у переході до енергетично ефективних та екологічно чистих технологій. Але, незважаючи на декларативні заяви щодо усвідомлення цієї потреби з боку різних гілок влади та низку нормативно-законодавчих актів, які стосуються розвитку альтернативної енергетики, – реальних кроків щодо її впровадження зроблено досить мало. Частка альтернативної енергетики в енергетичному балансі країни становить лише 7,2 % (6,4 % – позабалансові джерела енергії; 0,8 % – відновлювані джерела).

Таким чином, вважаємо, що впровадження альтернативних енергетичних установок є надзвичайно важливим для вирішення еколого-економічних проблем використання природних ресурсів і в перспективі альтернативна енергія може забезпечити: досягнення світового рівня ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, створення ринку енергозберігаючого та науково обладнання, відповідної техніки та технологій, підвищення рівня зайнятості населення, підвищення рівня безпеки праці та культури виробництва, зменшення обсягів шкідливих викидів у довкілля, відтворення природних ресурсів.

СТАН БЕЗРОБІТТЯ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ РЕГІОНУ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ

Даценко Ю.П., студентка*

Величко О.В., кандидат економічних наук, доцент

Економісти виділяють безліч причин виникнення безробіття в сільській місцевості. Однією з основних є те, що у процесі реформування аграрного сектору економіки багато колективних господарств розпалися, а нових на їхньому місці не сформувалось. Внаслідок значна частина робочої сили залишилась незадіяною у виробництві. Без роботи залишились пастухи, комбайнери, доярки, свинарки, трактористи та інші працівники. Більшість із них прийшли до центрів зайнятості з надією знайти хоча б якусь роботу. Тисячі осіб в Україні на сьогодні мають статус безробітного.

Ще однією причиною стала недосконалість проведених у країні аграрних реформ, у результаті яких більшість селян так і не була забезпечена роботою на власній землі. Крім того розформовані великі й потужні підприємства, а натомість виникли невеликі фермерські господарства, здебільшого орієнтовані на виробництво монопродукції. В умовах незадовільного фінансово-ресурсного забезпечення ці підприємства часто неспроможні й незацікавлені удосконалювати власний господарський устрій з метою зниження сезонних коливань в обсягах діяльності та потреби у трудових ресурсах.

Традиційно вирішення проблеми зайнятості на селі здійснюється через такі заходи подолання безробіття, як працевлаштування державною службою зайнятості, перепідготовка безробітних, залучення до суспільних робіт, розвиток трудомістких галузей у сільському господарстві.

Більшість з них вже показали свою неспроможність у вирішенні цієї проблеми. Так, обмеженість фінансування державної служби зайнятості, недостатні інвестиції в розвиток робочих місць на селі перетворюють її лише на посередника між роботодавцем та потенційним працівником. Діяльність служби зайнятості певним чином зменшує напруження на регіональних ринках праці, але не створює сприятливу кон'юнктуру ринку праці.

Згідно Закону України «Про зайнятість» до заходів щодо сприяння зайнятості населення належать:

- 1) професійна орієнтація та професійне навчання;
- 2) стимулювання діяльності роботодавців, спрямованої на створення нових робочих місць та працевлаштування безробітних;
- 3) створення умов для самозайнятості населення та підтримка підприємницької ініціативи;
- 4) сприяння забезпеченню молоді першим робочим місцем та запровадження стимулів для стажування на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання, фізичних осіб, які застосовують найману працю, молоді, яка навчається;
- 5) сприяння зайнятості інвалідів;
- 6) забезпечення участі безробітних у громадських роботах та інших роботах тимчасового характеру.

Тобто, можна стверджувати, що зменшення рівня безробіття в сільській місцевості можливе шляхом поєднання регуляторного впливу держави на розвиток аграрної сфери з ініціативністю, винахідливістю та соціальною відповідальністю бізнесу та сільського населення. Активна роль у вирішенні проблем безробіття на селі належить органам місцевого самоврядування як модераторам забезпечення нормальних умов життєдіяльності сільських жителів. На засадах такого соціального партнерства існує велика ймовірність поліпшити не тільки стан зайнятості, а й зберегти українське село від деградації та зникнення.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Демиденко М.С., студентка*

Величко О.В., кандидат економічних наук, доцент

В останні роки спостерігається зростання попиту на олійні культури як на світових ринках, так і на ринку сільськогосподарської продукції України. Особливо популярним серед олійних культур є соняшник та продукти його переробки. Соняшник вирощують в Україні як олійну культуру. Його насіння містить 30-35% олії. По кількості олії, що добувають з насіння, соняшник посідає перше місце серед олійних культур, а по смакових якостях соняшникова олія вважається однією із кращих. Соняшник має велике кормове значення. Одержувана при переробці насіння макуха містить 20-35% білків й вважається досить гарним концентрованим кормом для тварин. Соняшник – цінна силосна культура. Деякі його сорти дають високі врожаї зеленої маси, що йде для готування силосу. При правильній агротехніці соняшник дає зеленої маси 500-600 ц і вище з 1 га.

Порівняно з іншими країнами-виробниками наша держава має унікальні природно-кліматичні умови для вирощування різних видів олійних культур, проте основною продукцією сировинної бази підприємств олієжирового комплексу залишається соняшник, а в секторі промислового виробництва рослинних олій на соняшникову припадає 97%. Крім того, попит на соняшник необмежений і випереджає пропозицію, а його виробництво є найменш затратним і найприбутковішим для сільськогосподарських товаровиробників. За розміром посівних площ наша держава займає друге місце в світі, проте за урожайністю лише десяте.

Варто зазначити, що соняшник в Україні є основою для виробництва рослинної олії та високобілкових кормів, а його експорт приносить значний валютний прибуток, то вирішення цієї проблеми сприятиме підвищенню конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, підвищенню дохідності підприємств, а також зміцненню та стабільному розвитку АПК.

Основними напрямками підвищення економічної ефективності соняшнику є: удосконалення регіонального розміщення посівів соняшнику виходячи з ботанічних і біологічних особливостей культури, технології вирощування, підбору ефективних засобів захисту; дотримання чергування соняшнику в полях сівозмін; застосування інтенсивних технологій вирощування і збирання, що сприятиме зниженню витрат на одиницю продукції; впровадження високоврожайних гібридів з високим вмістом олії, залучення необхідних для розвитку галузі коштів та матеріальних ресурсів через пошук потенційних інвесторів та кредиторів. Все це, в комплексі, сприятиме ефективному функціонуванню внутрішніх і зовнішніх ринків соняшнику та продуктів його переробки, а також попередить можливі подальші руйнівні процеси в галузі.

Враховуючи те, що виробництво соняшнику не завжди супроводжується інтенсифікацією, а в основному ведеться шляхом екстенсивних технологій, необхідно впроваджувати інновації, які забезпечать підвищення урожайності цієї культури. Це задовольнить потребу переробних підприємств та підвищить конкурентоспроможність продукції на світовому ринку.

Отже, з наведеного вище випливає, що важливими складовими підвищення урожайності соняшнику є використання якісного насіння, застосування сівозмін, раціонального поєднання механічних і хімічних способів боротьби з бур'янами, науково обгрунтоване використання добрив, своєчасне збирання, очищення і сушіння насіння. За умови підвищення урожайності соняшнику та досягнення високої його якості, Україна може стати безперечним світовим лідером з виробництва насіння соняшнику та продукції його переробки.

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Динько І.Ю., студент*

Степасюк Л.М., кандидат економічних наук, доцент

У сучасних умовах глобальних змін в економіці України, появи нових господарських структур різних форм власності та розширення меж ринку в контексті економічних зв'язків важливе місце посідають питання раціонального та ефективного ведення малого підприємництва, виявлення факторів, що мають негативний вплив на його діяльність. Мале та середнє підприємництво - це, в першу чергу, основа для формування середнього класу та згладжування соціальної нерівності. Без малого та середнього бізнесу не обійтися в невеликих населених пунктах, а також у сфері послуг або ж там, де потрібна конкуренція між постачальниками. Малий бізнес – основа сталого розвитку економіки країни в цілому через забезпечення конкурентоспроможності та надходжень ВВП, соціальної захищеності суспільства, формування та підтримку середнього класу. Малий бізнес як інституційний сектор економіки давно став домінуючим за чисельністю та обсягами виробництва у провідних країнах світу.

Найбільш динамічним елементом структури народного господарства, що постійно змінюється, є мале підприємництво і сьогодні його розвиток в регіонах України здійснюється в умовах незбалансованої політики держави, яка спричиняє ряд проблем, що стають все більш нагальними і пов'язані насамперед з недооцінкою ролі й значення малих підприємств. Слід зауважити, що саме мале підприємництво значно сприяє соціальному та регіональному розвитку, оскільки виступає прикладом ініціативності та дієвості, а головне – є значним джерелом надходжень до місцевих бюджетів. На сучасному етапі мале підприємництво як самостійний елемент ринкової економіки істотно впливає на структурну перебудову в економіці регіону та країни, робить вагомий внесок у збільшення загальних обсягів виробництва, створює сприятливе середовище для розвитку конкуренції, забезпечує сильнодіючі стимули до інноваційної та високоефективної праці. Мале підприємництво представляє собою найбільш гнучку, динамічну і масову форму організації господарської діяльності. Саме у цьому секторі створюється та знаходиться в обігу основна частина національних ресурсів, які є живильним середовищем розвитку економіки будь-якої країни. Світовий досвід і практика господарювання показує, що найважливішою ознакою ринкової економіки є існування і взаємодія багатьох великих, середніх і малих підприємств, їх оптимальне співвідношення. Саме цей сектор економіки впливає на структуру економіки та розширює сферу свободи ринкового вибору, характеризується раціональними формами управління, забезпечує більш швидко реалізацію нових бізнес-ідей.

До основних причин гальмування розвитку малого підприємництва в Україні відносять: неопрацьованість законодавства як з питань розвитку малого підприємництва, так і підприємництва в цілому; високі податки, що змушує деяких суб'єктів малого та середнього підприємництва йти в тіньову економіку; недостатня державна фінансова-кредитна і майнова підтримка малих підприємств; відсутність дійового механізму реалізації державної політики щодо підтримки малого бізнесу; недосконалість системи обліку та статистичної звітності малих підприємств; обмеженість інформаційного та консультативного забезпечення; недосконалість системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для підприємницької діяльності.

Отже, основними шляхами покращення стану розвитку малого підприємництва в Україні є створення нормативно-правової бази зі сприятливими умовами, а також вдосконалення податкової політики та забезпечення раціонального функціонування спрощеної системи оподаткування. У подальшому ці проблеми необхідно постійно координувати і вирішувати якнайшвидше.

РЕСУРСНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Довгошей В.Л., студент*

Розач С.М., доктор економічних наук, професор

Для забезпечення ефективного і сталого розвитку функціонування сільськогосподарських підприємств, на сучасному етапі розвитку аграрної економіки України, однією з головних є проблема технічного та технологічного забезпечення. Низький існуючий рівень ресурсно-технічного забезпечення є чинником обмеження реалізації застосування в аграрній сфері прогресивних техніко-технологічних рішень, а відповідно, і обмеженням у набутті конкурентних переваг за рахунок зниження витрат виробництва на створення сільськогосподарської продукції. Від вирішення цієї проблеми залежить економічний розвиток виробництва сільськогосподарської продукції, її конкурентоспроможність та ефективність діяльності агровиробників. Відтак пошук шляхів забезпечення підприємств та ефективного використання ними матеріально-технічних засобів є досить актуальним питанням сьогодення.

Досить негативно на ресурсному потенціалі сільськогосподарських підприємств позначилось кризове становище, що охопило всі галузі економіки держави, особливо сільське господарство. Так значно зменшилось виробництво вітчизняних тракторів, сільськогосподарських машин, устаткування та обладнання. Щорічне вибуття з виробничого циклу з амортизованих тракторів, збиральної техніки та інших сільськогосподарських машин і знарядь при практичній відсутності їх поновлення наближає сільське господарство до процесу руйнації техніко-технологічної основи виробничого відтворення. Темпи оновлення машинно-тракторного парку скоротились у 10–20 разів.

На сьогодні наявність сільськогосподарської техніки в Україні не відповідає технологічній потребі у ній. Так, у 2014 р. у сільськогосподарських підприємствах рівень забезпеченості тракторами становив 36% від технологічної потреби, сівалками всіх видів – 39,9, плугами – 43,1, зернозбиральними комбайнами – 43,6, бурякозбиральними машинами – 17,6%. Українськими підприємствами виробляється лише 1,2% тракторів від технологічної потреби, 2,1% сівалок, 4,1% плугів, 0,1% зернозбиральних комбайнів [1].

Основними причинами низького рівня ресурсно-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств є: недостатність власних джерел фінансування техніко-технічного переснащення; зростання цін на нову сільськогосподарську техніку; зниження обсягів державної підтримки оновлення машинно-тракторного парку за рахунок програми фінансового лізингу; недостатній рівень розвитку вітчизняного сільськогосподарського машинобудування, продукція якого не відповідає сучасним вимогам аграрного виробництва; нерозвиненість спільного використання техніки сільськогосподарськими підприємствами.

Тому сьогодні вкрай потрібні заходи державної підтримки сільськогосподарського машинобудування, що дозволить випускати сучасну техніку за доступними цінами для вітчизняних товаровиробників сільськогосподарської продукції. Для сільськогосподарських підприємств найдешевший спосіб придбання техніки – договір купівлі-продажу, проте ним можуть користуватись лише ті підприємства, фінансовий стан яких стабільний. Для підприємств, які мають незадовільний фінансовий стан, найбільш прийнятними є договори про надання послуг сільськогосподарської техніки, а для більшості підприємств, фінансовий стан яких задовільний, – договір фінансового лізингу.

Список використаної літератури:

1. Інноваційна активність підприємств України. – [http:// www.ukrstat.com.ua](http://www.ukrstat.com.ua).

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Дробітько Н.В., студентка*
Величко О.В., кандидат економічних наук, доцент

Ринкові умови діяльності вимагають прийняття оптимальних управлінських рішень щодо визначення обсягів виробництва, обрання цільових ринків реалізації продукції, що передбачає ефективне використання усіх видів ресурсів підприємства, їх оптимальну структуру, від яких залежить фінансовий стан підприємства. У цих умовах зростає роль аналізу використання ресурсного потенціалу підприємств. Діючий в аграрній сфері господарський механізм не створив такі економічні умови, які б орієнтували працівників на підвищення продуктивності праці, зростання якості продукції та її конкурентоспроможності. У зв'язку з цим все більшої актуальності набувають питання формування та ефективного використання ресурсного потенціалу підприємств з метою підвищення конкурентоспроможності сільського господарства та національної економіки в цілому.

Основним напрямом ефективного використання ресурсного потенціалу є підвищення урожайності сільськогосподарських культур і продуктивності тварин, впровадження ресурсозберігаючих технологій, підвищення рівня організації праці, зміцнення матеріальної й технічної бази. Високої ефективності використання ресурсного потенціалу досягають за умови оптимальних розмірів ресурсів, що відповідають економічним умовам господарювання, збалансованості й удосконалення організації виробництва.

Ресурсний потенціал є однією зі складових виробництва сільськогосподарських підприємств. Він становить природну та економічну основи процесу виробництва благ, які необхідні для розвитку суспільства та існування людей. Тому сільськогосподарське виробництво повинно поєднуватися зі системою економічних заходів, спрямованих на відтворення, охорону й ефективне використання ресурсного потенціалу підприємства. Нині країна повинна здійснювати певні економічні зміни у діяльності сільськогосподарських підприємств й у використанні ресурсного потенціалу підприємствами, що сприяли б розвитку і досягненню цілей діяльності виробничих структур.

Кризова ситуація в економіці загалом та АПК зокрема спричиняє руйнування ресурсного потенціалу. Сьогодні необхідне здійснення певних організаційно-економічних змін у діяльності аграрних підприємств та процесах формування і використання ресурсів, які б сприяли забезпеченню продовольчої безпеки держави, розвитку сільських територій та досягненню цілей діяльності окремих виробничих структур. При цьому ресурсний потенціал сільськогосподарських підприємств слід розглядати як сукупність взаємопов'язаних ресурсів (земельних, матеріально-технічних та людського капіталу), які можуть використовуватись не тільки у виробничому процесі, алей у фінансовій, соціальній та інших сферах діяльності господарства.

Рациональне формування і ефективне використання ресурсного потенціалу агроформувань є об'єктивною необхідністю і важливою передумовою розвитку не лише їх безпосередньо, а й аграрного сектора економіки в цілому. Реформаційні перетворення в сільському господарстві не дали очікуваної соціально-економічної віддачі, агроформування знаходяться у важкому становищі, руйнується ресурсний потенціал галузі.

Розгляд тенденцій вдосконалення кожної складової ресурсного потенціалу підводить до висновку вважати його цілісною динамічною системою, всі елементи якої тісно взаємопов'язані та взаємообумовлені. Лише за умови такого їх взаємовпливу можна отримати значних позитивних економічного, бюджетного, фінансового та соціального результатів на рівні окремого сільськогосподарського підприємства та держави в цілому.

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАХИСТУ ЯБЛУНІ ВІД ЯБЛУНЕВОГО ПЛОДОВОГО ПИЛЬЩИКА

Дроздович В.В., студентка*

Гуцул Т.А., кандидат економічних наук, доцент

Садівництво – одна з важливих галузей сільськогосподарського виробництва, в завдання якої входить виробництво плодів ягідних та плодових культур.

Продукти, які отримує людина вирощуючи плодови та ягідні культури, відзначаються високими смаковими якостями і містять необхідні людині поживні речовини. В цих продуктах наявні у великій кількості цукри, органічні кислоти, мінеральні солі, вітаміни тощо. Деякі плоди мають велику кількість білків і жирів. У плодах і ягодах містяться різноманітні вітаміни – А, С, В1, В2, В6, Р і РР.

Продукти садівництва споживають як у свіжому вигляді, так і використовують як сировину для консервної та кондитерської промисловостей.

Садівництво є також джерелом цінної деревини груші, волоського горіха, черешні, яблуні.

Насадження плодових і ягідних культур відіграють важливе значення в озелененні місцевості та можуть виступати частиною лісомеліоративних заходів проти ерозії ґрунтів. Широко відомі також і лікувальні властивості плодових і ягідних культур.

Садівництво – традиційна галузь сільського господарства України. Тут зосереджено 29,3 % площ, зайнятих під плодово - ягідними насадженнями, в т.ч. 46% загальної площі яблуні виробляється 26-30 % садівничої продукції.

Оцінка економічної ефективності заходів захисту яблуні від шкідливих організмів ґрунтується на порівнянні кількості та якості врожаю, одержаного з захищених дослідних насаджень та контролю. Основними показниками економічної ефективності застосування інсектициду Нурел-Д, к.е. у нормі витрати 1,5 л/га проти яблуневого пильщика були умовно чистий прибуток і окупність витрат на захист рослин. Умовно чистий прибуток виражається різницею між вартістю прибавки врожаю з одного гектару і додатковими витратами на хімічний захист насаджень.

Окупність витрат – відношення умовно чистого прибутку до додаткових витрат на захист рослин і збирання додаткового врожаю.

Для визначення економічної ефективності застосування хімічного захисту від яблуневого плодового пильщика враховували такі показники:

- 1) загальна урожайність плодів по варіантах та на контролі, ц/га ;
- 2) прибавка врожаю на дослідних ділянках у порівнянні з контролем, ц/га;
- 3) вартість прибавки врожаю з оброблених ділянок, грн./га.

Статті витрат на проведення обприскувань інсектицидами включають в себе витрати на:

- 1) препарат;
- 2) паливно-мастильні матеріали;
- 3) оплату праці трактористу і обслуговуючому персоналу за доставку, вантаження, зберігання препарату, а також підвезення води і приготування робочої емульсії, обприскування плантації;

4) експлуатаційні витрати при використанні технічних засобів виробництва з врахуванням амортизаційних відрахувань з експлуатації трактора і обприскувача, а також на технічне обслуговування і поточний ремонт.

В результаті обприскування яблуні препаратом Нурел-Д, к.е. з нормою витрати 1,5 л/га у фазу відокремлення бутонів у 2015 році отримано додатковий врожай у порівнянні з контролем 19,9 ц/га.

УДК 339.923:061.1ЄС:330(477)

ВПЛИВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Думінська А.С., студентка*

Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

Інтеграція України в ЄС – ключовий пріоритет розвитку Української економіки та держави в цілому. Такий вибір підтримується як переважною більшістю політичних сил, так і українським суспільством.

Україна поки що не зайняла належного місця як торговельний партнер ЄС. Частка України у торгівлі ЄС є незначною і складає близько 0,5% від загального обсягу зовнішньоторговельних операцій Євросоюзу. Це зумовлено неефективною структурою українського експорту та недостатніми темпами реструктуризації національного виробництва. Таким чином, одним з наших пріоритетів на наступний період залишатиметься вирішення проблеми оптимізації структури торгівлі товарами у напрямі підвищення частки продажу товарів середньої та високої технологічності.

Поряд з новими можливостями, що відкриваються для України внаслідок розширення ЄС, цей процес несе собою також низку серйозних викликів. У цілому формування на кордонах України могутнього інтеграційного об'єднання з єдиними торговельними правилами, тарифом, адміністративними нормами та процедурами вигідно Україні, оскільки спрощує ведення бізнесу з європейськими компаніями та поліпшує умови торгівлі та інвестування. Розширення стане важливим чинником прискорення економічного розвитку нових членів ЄС, а це означає появу нових бізнесових можливостей для України. Загалом в економічному вимірі після розширення відбудуться такі зміни:

- ЄС стане найбільш значним ринком збуту українських товарів то джерелом зростання і розширення українського імпорту;
- ЄС максимально сприятиме інтеграції українських енергетичних, транспортних та телекомунікаційних мереж у європейську інфраструктуру.

В Україні активніше запроваджуватимуться європейські норми і стандарти в усіх сферах життєдіяльності суспільства. Передусім виграють малі та середні підприємства від єдиної системи торговельних правил, єдиного митного тарифу та єдиної системи адміністративних процедур у розширеному ЄС. Можливим є перенесення в Україну ряду виробництв з нових держав-членів. Очікується позитивний вплив на розвиток прикордонних регіонів України, надходження до них іноземних інвестицій та розбудова транспортної інфраструктури.

Окрім позитивних результатів розширення ЄС Україна може отримати і негативні наслідки:

- денонсація угод про вільну торгівлю між Україною та країнами Балтії, що може призвести до погіршення конкурентних позицій України на відповідних ринках;

- поширення на нові держави-члени ЄС європейських угод щодо лібералізації торгівлі з окремими країнами та групами країн, що може спричинити відносно погіршення конкурентних позицій України на ринках деяких товарів середньої технологічності;
- приєднання нових держав-членів ЄС до системи нетарифних обмежень щодо українського експорту, зокрема запровадження квот на імпорт з України продукції чорної металургії. Загалом абсолютна більшість проблем для українських експортерів у зв'язку із розширенням ЄС є наслідком відставання України від його нових членів за глибиною ринково спрямованих соціально-економічних перетворень, економічної та технологічної модернізації, що зумовлює недостатню конкурентоспроможність вітчизняних товарів;
- зміна вимог до правил митного оформлення вантажів та технічного стану транспортних засобів у нових державах-членах ЄС може спричинити усунення окремих українських перевізників з ринку транспортних послуг ЄС. Наслідок введення візового режиму тимчасово скоротяться обсяги пасажирських перевезень та ускладниться організація регулярного транспортного сполучення між Україною та новими державами-членами ЄС.

Досить чутливою сферою у зв'язку з розширенням ЄС є регіональне та транскордонне співробітництво. Це пов'язано насамперед з ускладненням ділових обмінів, прикордонної торгівлі та проблемами регулювання трудової міграції.

Таким чином, розширення ЄС ставить перед Україною завдання максимально ефективно використати всі наявні позитивні наслідки і одночасно трансформувати виклики розширення у позитивні здобутки.

УДК 636.2.034.002.2

СТАН ТА ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА РЕГІОНУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Дуткевич М.М., студент*

*Замора О.І., кандидат економічних наук, доцент
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»*

Проблема економічної ефективності молочного скотарства завжди була актуальною. Особливо вона загострилася у зв'язку із змінами, які відбулися в процесі реформування. Оскільки Україна вибрала курс євроінтеграції, то продукція молочного скотарства повинна бути якісною та конкурентоспроможною на внутрішньому і зовнішньому ринках. В умовах глобалізації та євроінтеграції дедалі більшого значення набуває обґрунтування інноваційних напрямів високоефективного розвитку галузі молочного скотарства.

В агропромисловому комплексі однією з пріоритетних галузей сільськогосподарського виробництва є молочне скотарство. Сільськогосподарські підприємства Тернопільської області мають великий потенціал для розвитку даної галузі та підвищення ефективності виробництва молока.

Концепція розвитку галузі молочного скотарства – це розробка нових напрямів діяльності галузі, пов'язаних з селекційними, техніко-технологічними та організаційними змінами, з використанням інновацій на всіх етапах від виробництва до реалізації готової продукції та пошуком нових ринків збуту на умовах автономності та самостійності прийняття рішень [3].

Як свідчать статистичні дані, у 2013 р. молочне скотарство демонструє позитивні зміни. Так, поголів'я ВРХ налічувало 30,1 тис. гол, що на 3,6 тис. гол. більше ніж у 2009 р.: у тому числі корів 9,9 тис. гол. (на 1,4 тис. гол. більше).

В результаті збільшення поголів'я корів у 2013 р., обсяги валового виробництва молока теж збільшилися на 15,5 тис. т. порівняно з 2009 р. і становили 48,5 тис. т. Проте, дане збільшення зумовлено не лише нарощуванням чисельності корів, а й покращенням їх продуктивності. Середньорічний надій молока від однієї корови в аграрних підприємствах у 2013 р. порівняно з 2009 р. зріс на 1082 кг і становив 5250 кг.

Для сільськогосподарських підприємств Тернопільської області виробництво продукції молочного скотарства протягом п'яти досліджуваних років є прибутковим. Аграрні підприємства у 2013 р. одержали прибутку від реалізації молока на суму 20,4 млн грн, а рівень рентабельності склав 15,2%.

Світовий досвід переконує, що державна дотація молочної галузі дає змогу стабільно нарощувати сировинну базу згідно із завданнями продовольчої безпеки країни. Без державної підтримки вітчизняного виробництва молока і молокопродуктів досягти стійкого рівня абсолютної конкурентоспроможності неможливо.

Аналіз економічної ефективності молочного скотарства в господарствах Тернопільської області дає можливість зробити висновок, що головним напрямом підвищення ефективності виробництва та розвиток галузі в сучасних умовах має ґрунтуватися на підвищенні продуктивності худоби, оптимізації виробничих витрат і зміцненні кормової бази, переведення галузі на індустріальний шлях розвитку з використанням досягнень науки, техніки і передової практики. Таким чином, в умовах раціональної спеціалізації молочне скотарство може стати стабільно прибутковим та інвестиційно привабливим.

Список використаної літератури:

1. Гурська І.С. Особливості та економічна ефективність розвитку молочного скотарства у господарських формуваннях Тернопільської області / І.С. Гурська //Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. – 2014. – №1 (25). – С. 97-101.
2. Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств за 2013 рік: [стат. зб.]. – Тернопіль: Головне управління статистики у Тернопільській області, 2014. – 60 с.
3. Чабан В.Г. Інновації як умова підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору / В. Г. Чабан // Економіка АПК. - 2013. - № 7. - С.68-72.

УДК 339.137.2:631.11/15:637.564

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ВИРОБНИЦТВА СВИНИНИ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Душко І.М., студентка*

Степасюк Л. М., кандидат економічних наук, доцент

Галузь свинарства в агропромисловому комплексі завжди була однією із ключових, оскільки традиційно забезпечувала населення м'ясною продукцією. Однак попри надзвичайну важливість галузі для вітчизняної економіки фактичний стан її впродовж останніх років не відповідає потенційним можливостям.

Більшість вітчизняних виробників не здатні конкурувати на внутрішньому ринку із закордонними виробниками м'яса та м'ясопродуктів зі свинини за собівартісними та ціновими показниками. Слід зазначити, що ринок продукції свинарства характеризується незбалансованістю попиту і пропозиції, нестабільністю закупівельних цін, низьким рівнем внутрішнього споживання, а також недостатньо розвинутою інфраструктурою, що також негативно відображається на ефективності ведення галузі.

Існує непокритий попит на ринку м'ясопродуктів, який може бути задоволений за рахунок продукції свинарства. Формування та розвиток систем забезпечення конкурентоспроможності, які б враховували цінову ситуацію на ринку свинини, яка співвідноситиметься з купівельною спроможністю населення, а також диференціація якості та асортименту товару, залежно від вподобань споживачів є інструментом забезпечення ефективності виробництва продукції.

У зв'язку із ситуацією, що склалася, і необхідністю прискорення темпів розвитку та покращення конкурентоспроможності галузі свинарства, науковими установами НААН спільно з Міністерством аграрної політики та продовольства України розроблено проект програми розвитку свинарства на 2013–2020 рр., який передбачає нарощування поголів'я свиней, збільшення їх продуктивності й обсягів валового виробництва, технологічні й нормативно-правові засади її виконання.

Вирішення проблем потребує здійснення ряду заходів з упровадження новітніх технологій виробництва продукції свинарства. Зокрема, програмою наукових досліджень на 2011–2015 рр. передбачено проведення фундаментальних досліджень з розробки новітніх методів селекційної роботи з використанням ДНК-маркування провідних господарсько-корисних ознак продуктивності і створення автоматизованих систем керування стадом, а також сучасного біотехнологічного інструментарію для підвищення репродуктивної здатності поголів'я свиней до рівня міжнародних стандартів упровадження завершених наукових розробок із селекції, годівлі й технології утримання свиней.

Пріоритетним напрямом для наукових установ НААН у виконанні програми «Свинарство» є розробка ефективних технологічних і проектувальних рішень щодо будівництва сучасних племінних і товарних підприємств, що забезпечить комфортні умови тварин, а також їх високу продуктивність, дасть змогу зменшити терміни окупності вкладень і приведе до високої конкурентоспроможності, що в цілому дасть змогу наповнити ринок країни продукцією свинарства, забезпечивши її експортний потенціал.

Управління конкурентоспроможністю на ринку продукції свинарства має бути диференційованим, залежно від обсягів виробництва продукції в господарстві, потрібно підвищувати ефективність державної підтримки, впроваджувати у виробництво новітні технології.

УДК 631.164.23 «312»

ЧИННИКИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Журавська В.Л., студентка*

Рогач С.М., доктор економічних наук, професор

Аграрний сектор економіки сьогодні є одним з найперспективніших напрямків для інвестицій – на тлі світової продовольчої кризи, подорожчання продуктів харчування, зростання попиту на біопаливо. Україна після вступу до СОТ може знову стати житницею Європи, і не тільки. Але для цього сільське господарство України має перетворитися на аграрний бізнес.

Агробізнес сьогодні залучає як іноземних інвесторів, так і вітчизняних. Потенційний обсяг інвестицій, необхідний українському АПК, – це десятки мільярдів доларів. За інформацією Держкомстату, на 1 січня 2014 року обсяг прямих іноземних інвестицій сягав 58,157 млрд. дол., зокрема в промисловість – 18,013 млрд. дол., або 31 % від їх загального обсягу, в сільськогосподарське виробництво й лісове господарство – 557 млн. дол.[1].

Перевага інвестицій в промисловість пояснюється більш швидкою віддачею інвестицій у порівнянні із сільгоспвиробництвом, а також меншою залежністю від зовнішніх факторів.

За останні роки інвестиційна привабливість аграрного сектора значно зросла. Цьому сприяли й розвиток позитивних тенденцій в економіці, і зростання споживчого попиту на продукцію сільського господарства і навіть позитивні приклади багатьох західних компаній, що ввійшли раніше в український ринок [2].

Важливим чинником підвищення привабливості аграрного сектору є підвищення якості продукції, проведення її у відповідність до міжнародних стандартів. Сучасні стандарти надають новий імпульс розвитку інноваційних технологій, відіграють значну роль у вирішенні питань захисту навколишнього середовища, удосконалення програм безпеки й охорони здоров'я, поліпшення якості життя і розвитку економіки в цілому. Вони сприяють виробництву високоякісної конкурентної продукції, а також розширенню експортних можливостей АПК. Значні перспективи АПК має з виробництва органічної продукції, попит на яку буде зростати, а ціни – перевищувати ціни на традиційну продовольчу продукцію на 40-50 %.

Особливого значення для підвищення інвестиційної привабливості АПК набуває проблема трансферу інноваційних технологій [3]. Більшість наукових розробок для українського АПК нині створюють науковці Української академії аграрних наук. Найбільша кількість інноваційних розробок здійснена для рослинницької (33 %), тваринницької (14 %) галузей і землеробства (10 %). Функціонування дієвої системи трансферу інноваційних технологій в АПК надзвичайно важливе для успішної конкуренції не тільки сільськогосподарської продукції, але й самих технологій, експорт яких є найприбутковішим видом підприємницької діяльності в усьому світі.

Отже, серед основних чинників, що сприяють розвитку широкого інвестування в аграрний сектор України є такі:

- ✓ зручна географія,сприятливі природні умови й багаті ресурси;
- ✓ власна сировинна база (для переробки й тваринництво);
- ✓ відсутність жорсткої конкуренції в галузі;
- ✓ близькість до потужних зовнішніх ринків збуту;
- ✓ дешева робоча сила;
- ✓ висока прибутковість аграрного бізнесу;
- ✓ великий потенціал внутрішнього споживання;
- ✓ можливість швидкої організації великотоварного виробництва й відносно

невисока ціна входження на ринок.

Список використаної літератури:

1. Статистичний щорічник України. – К.: Держкомстат України.
2. Шубравська Е.К. Ризики стійкого розвитку АПК України в умовах глобалізації // Економіка України. – 2007. - № 2.- С.62-68.
3. Соломонко Д.О. Трансфер технологій в аграрному секторі // Регіональна економіка .- 2007. - № 3. – С. 122-128.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Захарченко Т.І., магістр*

Величко О.В., кандидат економічних наук, доцент

Трудові ресурси сільської місцевості мають свої особливості, адже спостерігається тенденція, що чисельність сільського населення постійно скорочується, насамперед за рахунок зниження природного приросту, а також це пов'язано із міграцією сільських жителів, переважно молоді, у міста. Серйозною проблемою для держави зараз стала трудова міграція за кордон у пошуках роботи. Виходячи із цього, при дослідженні трудового потенціалу на підприємстві, головним об'єктом стала ефективність використання трудових ресурсів, продуктивність праці, а також заробітна плата, яка виступає одним із головних факторів впливу на зацікавленість працівників у агропромисловому виробництві.

Перш за все треба зазначити, що трудові ресурси підприємства є невичерпним резервом підвищення ефективності діяльності підприємства, важливим стратегічним потенціалом, впливають на його конкурентоспроможність, визначають напрямки подальшого розвитку.

Вплив трудових ресурсів на діяльність підприємства безперечний. Від забезпеченості підприємства достатньою кількістю робітників необхідного рівня кваліфікації та досвіду, залежить рівень продуктивної діяльності підприємства. Зокрема, підвищення ефективності управління персоналом сприятливо впливає на ефективність використання устаткування, машин, механізмів, своєчасність виконання робіт, і як результат, обсяг виробництва продукції, її собівартість, прибуток та інші показники

Результати господарської діяльності залежать передусім від ефективності використання живої праці – найбільш активного і, власне, вирішального фактора виробництва. Забезпеченість підприємства необхідними трудовими ресурсами, їх раціональне використання, високий рівень продуктивності праці сприяють збільшенню обсягів виробництва продукції, ефективному використанню машин, механізмів, зниженню собівартості та зростанню прибутку. Одним із найважливіших завдань економічного аналізу є контроль за правильним і ефективним використанням трудових ресурсів.

У сільському господарстві існує низка проблем, пов'язаних з ефективністю використання трудових ресурсів, найбільш гострою з них є організація ефективного використання трудових ресурсів сільськогосподарських підприємств, подолання безробіття та бідності в сільській місцевості, що зумовлюють занепад соціальної сфери, обезлюднення та вимирання сіл. Основною причиною незайнятості й низького рівня життя на селі є погіршення його галузевої та соціально-економічної структури, занепад виробництва.

Напрямами покращення ефективного використання трудових ресурсів можуть бути такі: створення нових та реконструкції вже існуючих робочих місць; покращення використання ефективного організаційного принципу ринку праці – співпраця між підприємцями, профспілками і державою; творення сприятливих умов для розкриття інтелектуального розвитку, ефективного застосування трудового потенціалу, впровадження ефективних фінансових і нематеріальних способів мотивації; вдосконалення системи оплати праці, розширення можливостей отримання додаткових доходів

Таким чином, до резервів підвищення ефективності трудових ресурсів належать: забезпечення умов природного приросту, формування здатності до праці, підвищення кваліфікації та закріплення набутих навичок, підвищення рівня організації праці, а також забезпечення кваліфікованої роботи щодо підбору кадрів.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИРОБНИЦТВА СОЇ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Іванчук О.Л., студентка*

Величко О.В., кандидат економічних наук, доцент

Соя – унікальна кормова, продовольча, технічна і лікарська культура, завдяки цьому стала однією з головних стратегічних культур землеробства. Соя є стратегічною культурою у розв'язанні глобальної продовольчої проблеми; представляє у світових ресурсах надзвичайно важливе джерело рослинного білку й олії. За обсягами виробництва сої наша країна займає перше місце на європейському континенті. Соя протягом багатьох років по праву вважається однією з найбільш цінних харчових рослин в усьому світі, адже вона містить незамінні амінокислоти, необхідні для нормального обміну речовин, а білкові сполуки, які містяться в цій рослині, дуже легко засвоюються і за своїми властивостями є дуже близькими до м'ясних, молочних і яєчних білків.

Варто зазначити, що в результаті тривалої засухи в соєсїючих регіонах рівень урожайності знизився до 1,7 т/га, що на 0,4 т/га менше у порівнянні з 2014 р. Проте, за рахунок збільшення посівних площ сої, валове виробництво залишилось на рівні минулого року – 3,8 млн тонн. Таким чином, у 2015 році недоотримало 0,8 млн тонн насіння сої. Науковці зазначають, що відсутність науково-обґрунтованого використання відповідних сортових ресурсів культури в регіонах вирощування призвело до втрати 600-700 тис. тонн насіння сої. Також існує невідповідність наявної структури сівозмін щодо розміщення сої у висококонцентрованих соєсїючих областях України.

Головна умова збільшення валових зборів сої – впровадження інтенсивної технології її вирощування, яка передбачає: науково-обґрунтоване розміщення сої після кращих попередників; застосування диференційованої системи обробки ґрунту; ефективне використання комплексу добрив і хімічного захисту рослин від шкідників, хвороб і бур'янів; вирощування лише високоврожайних в умовах кожної ґрунтово-кліматичної зони сортів; суворе дотримання кожного елементу технології вирощування як за строками, так і за якістю проведення.

Однак для ефективного вирощування цієї культури слід враховувати, що сорти, виведені для конкретної зони, в разі перенесення в іншу зону часто виявляються не придатними для товарного виробництва, тому що різко змінюють висоту рослин, вегетаційний період, кількість бобів на рослині та врожайність, оскільки селекцію сортів здійснюють для умов конкретного регіону. На нашу думку, в країні мало висівали сортів середньостиглої групи, які, зазвичай, урожайність за скоростиглі й ранньостиглі.

Соя приносить вітчизняним аграріям не лише позитивні господарські, а також економічні результати, зокрема, як високорентабельна культура. При дотриманні рекомендованих технологій вирощування та проведенні агротехнічних заходів досягається урожайність від 2,5 і вище т/га. Враховуючи витрати на 1 га 5,5-6,0 тис. грн, середню ціну реалізації 4,5 тис. грн/т, рентабельність виробництва сої становитиме понад 100%. Така прибутковість дає змогу повернути витрачені на вирощування культури кошти та додатково отримати 1 грн на кожен гривню, вкладену у її виробництво. Відтак, враховуючи стабільний попит на цю культуру у світі та Україні, економічні результати її вирощування у вітчизняних господарствах не будуть нижчими за показники попередніх років.

Отже, сьогодні виробництво сої та соєвих продуктів набирає стрімких обертів. Посівні площі збільшуються, створюються нові підходи до вирощування культури, збереження гідросистеми та родючих чорноземів нашої країни. Враховуючи зростаючі потреби світового ринку, Україна знаходить й усе більше утверджується на місці провідного експортера соєвих бобів, а, враховуючі, достатньо високі біржові ціни, це сприятиме збільшенню валютних надходжень.

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Ічанська Л., студентка*

В статті визначені та обґрунтовані основні шляхи підвищення продуктивності праці в сільському господарстві.

Нинішній етап розвитку економічної системи в Україні характеризується вкрай низькою ефективністю використання праці. Підвищення продуктивності праці в сільському господарстві є одним із пріоритетних завдань для виведення галузі із економічної кризи, забезпечення ефективного виробництва сільськогосподарської продукції.

Надзвичайно важливим завданням є перебудова організації заробітної плати, створення ефективного мотиваційного механізму. Для забезпечення реалізації заробітною платою своїх функцій необхідне дотримання таких принципів: підвищення реальної заробітної плати на основі зростання ефективності суспільного виробництва та праці; диференціація заробітної плати залежно від трудового внеску працівника в результати діяльності підприємства, його галузевої належності тощо; недопущення дискримінації в оплаті праці за статтю, віком, національністю тощо; державне урегулювання оплати праці на основі встановлення мінімальної заробітної плати, підтримання певного рівня життя населення; врахування впливу ринку праці на рівень оплати праці; простота і зрозумілість форм і систем оплати праці для працівників підприємства. Останні повинні чітко розуміти, від чого саме залежить розмір їх заробітної плати.

На підставі названих принципів створюється організація заробітної плати на підприємстві ТОВ "Агротехніка". Механізм організації праці складається з таких елементів: ринкового регулювання; державного регулювання; колективно-договірного регулювання.

Безпосередньо робота по організації заробітної плати на підприємстві полягає у виборі моделі формування заробітної плати (тарифної чи безтарифної), виборі форм і систем заробітної плати.

Нині в ТОВ "Агротехніка" діє проста погодинна система оплати праці за місячними посадовими окладами. Ця система здебільшого застосовується при оплаті праці працівників, робота яких має стабільний характер, а також керівників і спеціалістів. Її недоліком при застосуванні для розрахунку заробітної праці в даному підприємстві громадського харчування є те, що вона не стимулює працівників на підвищення ефективності та поліпшення якості праці. Заробітна плата працівника не залежить від витраченої ним праці, а лише від кількості часу, який він знаходився на роботі. Так як ця система використовується при розрахунках заробітної плати керівників і спеціалістів, то в умовах ТОВ "Агротехніка" її можна використати для розрахунку заробітної плати адміністратора.

Ми пропонуємо застосувати для розрахунку заробітної плати працівників ТОВ "Агротехніка" тарифну систему оплати праці. При використанні цієї системи для розрахунку заробітної плати працівників ТОВ "Агротехніка" з'являється можливість стимулювати високоефективну і якісну роботу добросовісних працівників і можливість покарання несумлінних.

Список використаної літератури:

1. Величко О. В. Стратегія ефективного використання трудових ресурсів у сільськогосподарських підприємствах // Економіка АПК. – 2011. – № 5. – С. 147-152.
2. Єрмаков О. Ю. Трудові ресурси сільських територій та ефективність їх використання в сільськогосподарських підприємствах [Текст] / О. Ю. Єрмаков, М. М. Жибак, О. В. Величко // АгроСвіт : Інформаційно–аналітичний журнал. – 2009. – № 17. – С. 15–19.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Калуга І.О., студентка*

Герасимчук Н.А., кандидат економічних наук, доцент

Для будь-якого підприємства актуальним питанням в наш час є підвищення його ефективності та конкурентоспроможності. Керівники підприємств все частіше стали приділяти увагу побудові універсального інструмента управління, який дозволив би забезпечувати майбутні позиції на ринку та конкурентні можливості підприємства.

Одним з перспективних напрямків з удосконалення процесу управління підприємством в цілому, та управління витратами підприємства зокрема, є впровадження бюджетування. Бюджетування – це управлінська технологія, яка передбачає формування бюджетів для обраних об'єктів та їх використання з метою забезпечення оптимальної структури та співвідношення доходів та витрат, надходжень та видатків, активів і пасивів організації для досягнення встановлених цілей з урахуванням впливу середовища функціонування сучасного керівництва для досягнення цілей.

Процес бюджетування являє собою єдину систему взаємопов'язаних технічних, організаційних і економічних змін на визначений період часу. Він базується на загальній концепції розвитку підприємства, більш детально розробляє економічний і фінансовий аспект стратегії.

Бюджетування стає дуже популярною технологією управління в Україні, що підтверджується створенням та існуванням консалтингових компаній, що займаються постановкою бюджетування на підприємствах, розробка спеціалізованих програмних продуктів. Але в той же час, процес бюджетування на сучасних підприємствах має такі перешкоди: процес складання планів може затягуватись на досить довгий період; проблема узгодження бюджетів; проблеми обміну даними між відділами, підприємствами та різними програмними продуктами; недостатнє забезпечення інформаційними системами.

Впровадження системи бюджетування на підприємствах України дозволяє:

1) підтримувати систему планування, контролю та управління; 2) забезпечувати прозорість і передбачуваність потоку грошових коштів, посилювати контроль керівництва за рухом грошових коштів; 3) збільшувати ефективність використання та одночасно знижувати ризик управління вільними грошовими коштами; 4) посилювати контроль над виробничими показниками, доходами і витратами як підприємства в цілому, так і окремих структурних підрозділів; 5) консолідувати діяльність всіх структурних підрозділів і спрямувати її на досягнення цілей компанії; 7) забезпечувати мотивацію і посилювати відповідальність менеджерів середньої ланки, передавши їм низку управлінських завдань; 8) оптимізувати документообіг; 9) підвищувати оперативність та якість прийняття управлінських рішень; 10) покращувати платоспроможність підприємства на основі ефективного управління грошовими потоками.

Отже, впровадження процесу бюджетування на підприємствах дозволить:

поліпшити фінансові результати діяльності підприємства та його платоспроможності на основі управління прибутком і витратами, раціонально розподіляти і використовувати ресурси, впровадити оперативний контроль за постійними і змінними витратами та оптимізувати їх структуру; координувати та узгоджувати дії окремих відділів і підрозділів підприємств, а також напрямків діяльності для досягнення поставлених глобальних завдань.

Впровадження системи бюджетування на підприємстві ефективно впливає на управління витратами підприємства, його розвиток, підвищення конкурентних переваг, та збільшення їх ринкової частки.

СЕЛЯНИН СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ЄВРОПИ: МІЖ КРІПАЦТВОМ ТА СВОБОДОЮ

Каменська І.В., студентка*

Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

Протягом X–XIII ст. у Західній Європі остаточно сформувалися основні стани середньовічного суспільства. Кожна з цих соціальних груп мала свої погляди, спосіб життя, посідала певне становище.

Основні стани середньовічного суспільства ми можемо простежити у працях єпископа Адальберона Ланського «Про три стани»: перший стан – воїни, захисники церкви і народу, усіх без винятку, як сильних, так і слабких; другий стан – селяни, ці нещасні люди все отримують лише ціною важкої праці. Усім: грошима, одягом, харчами – забезпечують вони весь світ. Жодна вільна людина не змогла б прожити без селян. Селянин годує господаря, який стверджує, що це він годує селянина.

Мудреці того часу середньовічне суспільство поділяли на три групи, які не знали рівності в правах та обов'язках: «тих, що моляться» (священники і монахи); «тих, що воюють» (рицарі); «тих, що працюють миром» (селяни). Жодна з груп не могла існувати одна без одної. Так духівництво піклувалося про душі, рицарі захищали країну, а селяни всіх годували.

Господарство селянина за своїм характером було натуральним, тобто все необхідне для життя вироблялося на місці. Основним видом їхньої діяльності було скотарство і землеробство. Гроші у селян були рідкістю. Жити поодиноку у ті часи було складно, тому селяни в середньовічній Європі жили громадами: так легше було вести господарство та обстоювати свої інтереси перед сеньйором. Громада допомагала бідним, вдовам, сиротам, захищала тих, кого образили чужинці. Найстрашнішим покаранням було вигнання з громади. Таку людину позбавляли всіх прав і підтримки.

Головне заняття селянина – рільництво. Воно й давало основні продукти існування. Значних запасів продовольства селяни не мали, тому війни, неврожаї, епідемії ставали справжніми бідами, які призводили до голоду, а інколи і смерті. В такий період селяни були «бджілками трудівницями», які були найнижчим станом у соціальній структурі феодального суспільства, але водночас дуже важливим та необхідним.

Селянство було найчисельнішою верствою середньовічного суспільства, яке перебували поза феодальною ієрархією, вони були не васалами, а підданими. Якщо у стародавньому світі працю зневажали як не гідну вільного громадянина, то за середньовіччя трудівників поважали. Але це торкалося лише селян. Панівні прошарки суспільства до фізичної праці ставилися зневажливо. Хоч селяни і годували всі верстви, життя в середньовічній Європі для них було нелегким та сповнене небезпек, і селянину доводилося шукати захисту в могутнього сеньйора. В обмін сеньйор присвоював право на землю селянина і примушував його відбувати повинності: сплачувати оброк чи відробляти панщину. Якщо селянин справно виконував повинності, сеньйор не міг відмовити йому в користуванні земельною ділянкою, на якій працювали його пращури.

Селяни поділялися на особисто залежних (сервів) і особисто вільних. Так, особисто вільні селяни сплачували лише символічні податки один раз на рік або виконували оброк і панщину. Головною повинністю особисто залежних була панщина та оброк, крім того власністю сеньйора вважалася земля та майно серва. Кожен рік серв у замок сеньйора мав відносити півня, як символ того, що він повністю кориться владі сеньйора. Починаючи з XII ст. західноєвропейські селяни розгорнули боротьбу проти обтяжливої залежності та на кінець XIV ст. сервів майже не лишилося. Але така верства населення як селяни існує і до наших днів.

В наш час селянин – це житель сіл і сільських місцевостей, це люди, чийм джерелом існування є праця на землі, тобто селянин це трудівник, який є «гвинтиком» великої машини, що годує суспільство.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКА В УКРАЇНІ

Касянчук Ю.П., студент*

Рогач С.М., доктор економічних наук, професор

Одним із найважливіших сегментів продовольчого ринку країни є ринок соняшника, результати функціонування якого здійснюють значний вплив на його кон'юнктуру і потребують подальшого дослідження.

Стабілізація ринку олійних культур, покращення фінансового стану аграрних підприємств, конкурентоспроможність продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках склали сприятливі умови для інвестицій. Нині важко назвати олійно-виробниче підприємство на якому не змінювали б застаріле обладнання, не впроваджували новітні технології та не оновлювали асортимент продукції.

Порівняно з іншими олійними культурами соняшник дає найбільший вихід олії з одиниці площі. На соняшникову олію припадає 98% загального виробництва олії в Україні. За даними Державної служби статистики України посівні площі соняшнику у 2014 році у всіх категоріях господарств становлять 5149,2 тис. га (64,7% площі всіх технічних і 15,7% площі усіх сільськогосподарських культур) і збільшилися проти 2013 року на 398,3 тис. га. Найбільше збільшили посівні площі проти минулого року господарства Миколаївської (62,7 тис. га), Дніпропетровської (55,4 тис. га), Херсонської (38,8 тис. га), Запорізької (37,1 тис. га), Полтавської (33,4 тис. га), Кіровоградської (32,7 тис. га) та ряду інших областей [2].

Саме висока ефективність виробництва насіння соняшнику та продуктів його переробки зумовили розповсюджене вирощування соняшнику в усіх природно-економічних зонах України й особливо в степовій та лісостеповій зонах. Разом з тим, надто висока питома вага цієї культури в структурі посівних площ призводить до зниження родючості ґрунту та порушення сівозмін. Тому, на перспективу, зростання обсягів виробництва насіння соняшнику слід передбачати за рахунок збільшення урожайності за умови впровадження прогресивних технологій вирощування цієї культури, використання нових високоврожайних сортів та застосування науково-обґрунтованих сівозмін.

В умовах високої рентабельності виробництва і високої ціни на насіння соняшнику в 2013 році, вирощування цієї культури, притягнуло значну кількість виробників, що в кінцевому рахунку призвело до перевищення пропозиції над попитом й обвал цін який мав місце восени 2014 року. На відміну від України у світовому сільському господарстві насіння соняшнику не належить до основних олійних культур, хоча й посідає вагоме місце в олійному балансі.

Висновки. Отже, покращення фінансово-економічних показників сільськогосподарських товаровиробників за рахунок вирощування соняшнику повинно здійснюватись не шляхом збільшення його посівних площ, а через впровадження нових технологій, високоврожайних гібридів, дотримання всіх технологічних вимог, що повинно забезпечити належний валовий збір та урожайність. Особливу увагу слід приділити науково-технічному забезпеченню та науковому супроводженню діяльності цієї галузі аграрного сектора. Пріоритетними напрямками розвитку даної галузі мають бути наукове обґрунтування обсягів сировинної бази та раціонального виробництва і технології переробки соняшникових культур.

Список використаної літератури:

1. Олійні можливості // Аграрний тиждень. Україна. – № 41. – 07.12.09-13.12.09. – С. 15.
2. Рослинництво України / [за ред. Н. С. Власенко] // Статистичний збірник. – К.: Державна служба статистики України, 2013. – 180 с.

ЕКОЛОГІЧНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВОДОКОРИСТУВАННЯ В КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Ківель О.В., студентка*

Ільків Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Вода - один із найважливіших факторів, який визначає розміщення продуктивних сил, а дуже часто і засіб виробництва.

Використання води для господарських цілей — одна з ланок кругообігу води в природі. Але антропогенна ланка кругообігу відрізняється від природної тим, що в процесі випаровування частина використаної людиною води повертається в атмосферу опрісненою. Друга частина скидається в річки та водойми у вигляді стічних вод, забруднених відходами виробництва.

Забруднені стічні води скидають 233 водокористувачі (11 областей басейну Дніпра), котрими було скинуто 772 млн.м³. Скид забруднених стічних вод збільшився у порівнянні з попереднім роком на 122 млн. м³.

Погіршення якості поверхневих вод відбулося за рахунок скидання забруднених стічних вод ПАТ АК «Київводоканал». Якість води погіршується за рахунок збільшення антропогенного навантаження на басейн шляхом скидів забруднених або недостатньо-очищених стічних вод підприємств і організацій, розташованих в басейні Дніпра. Причинами цього є відсутність або незадовільний стан очисних споруд у басейні Дніпра, з яких скидаються стічні води до відкритих водойм.

У 2013 р. було скинуто водокористувачами м. Києва – 297 млн. м³ (більше із минулорічними показниками на 276 млн. м³).

У Київському водосховищі в пунктах спостережень кисневий режим води був у межах норми – 6,7 - 13,4 мгО₂/дм³.

У другому кварталі 2015 року водосховище було забруднено азотом амонійним у межах 1,4 - 3,6 ГДК, фенолами – 1,0 - 3,0 ГДК в районі Чорнобиль, с. Нові Петрівці, сполуками міді – 1,0 - 4,0 ГДК, цинку 1,1 - 3,8 ГДК, мангану – 1,7 - 5,7 ГДК, хрому шестивалентного – 4,8 - 12,0 ГДК в усіх пунктах контролю.

У Канівському водосховищі вміст розчиненого у воді кисню був в межах 8,0 - 11,5 мг О₂/дм³.

Водосховище в усіх пунктах (крім району біля м. Ржищів) забруднено азотом нітритним на рівні 1,0 - 4,2 ГДК. Вміст азоту амонійного, фенолів на рівні 1,0 1,1 ГДК відмічено тільки в районі Києва. Концентрації сполук міді у межах 1,2 - 8,4 ГДК, сполук мангану – 1,0-3,8 ГДК, цинку – 1,0-2,4 ГДК, хрому шестивалентного – 3,4-7,4 ГДК зафіксовані в усіх пунктах водосховища.

За даними спостережень, які відбувалися у 2015 році вміст розчиненого у воді кисню був в межах 6,4 - 12,5 мг О₂/дм³.

Також слід зазначити, що у другому кварталі 2015 р. відбулося забруднення такими речовинами, як:

– легкоокисними органічними речовинами по (БСК₅) на рівні 1,4 гранично допустимої концентрації (ГДК) на річці Тетерів - м. Іванків, 1,1 ГДК – р. Унава у створі 1 км вище міста Фастів та р. Рось – 0,5 км нижче м. Богуслав;

– азотом амонійним – 3,7 ГДК на р. Рось – 0,5 км нижче м. Богуслав;

– фенолами – 1,0 - 2,0 ГДК - в усіх річках, крім р. Тетерів, р. Недра та р. Рось в районі м. Богуслав;

– сполуками міді – 1,2 - 3,2 ГДК, мангану – 1,6 - 5,2 ГДК на річці Ірпінь у пункті смт. Гостомель, р. Унава - м. Фастів;

– сполуками цинку – 1,4 - 2,2 ГДК на р. Ірпінь, р. Десна, р. Рось – м. Біла Церква;

– сполуками хрому шестивалентного – 3,3 - 13,2 ГДК - в усіх річках і пунктах, де проводились спостереження.

З метою охорони вод від забруднення ми маємо прискорити введення нового порядку лімітування скидів, плати за скиди забруднюючих речовин.

ЕКОНОМІЧНА РОЗВІДКА ЯК ФАКТОР УСПІШНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Клименко С.В., студентка*

Суліма Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується збільшенням ролі інформаційної сфери, яка активно впливає на стан політичної, економічної, соціальної та інших складових безпеки підприємства. У світі постійно йде інформаційна боротьба, вона ведеться між підприємствами та фірмами у захист власних інтересів. Щоб не програти в цій боротьбі, необхідно знати шляхи протидії постійним «інформаційним нападам супротивника». Тому дедалі великого поширення набуває таке поняття як економічна розвідка, метою якої є збирання інформації, яка в змозі забезпечити конкурентоспроможність підприємства та захистити його від різноманітних протиправних дій різноманітних суб'єктів ринку.

Економічна розвідка – важлива складова роботи підприємства, яке прагне досягти успіху у виробничому процесі і на ринку. Вона повинна бути націлена на швидке та ефективне вирішення проблем, які стоять перед будь-яким підприємством, незалежно від того, яка його сфера діяльності.

Для успішного функціонування підприємство повинно постійно модифікувати стратегію і тактику свого розвитку, спираючись на зібрану та проаналізовану інформацію про оточуюче середовище.

Економічна розвідка цікавиться всією інформацією, яка має важливе значення та забезпечує переваги конкурента і стосується його господарської діяльності: розміщення ресурсів; процесів виробництва економічних благ; процесів розподілу і обігу; процесів споживання; процесів моделювання виробництва і дослідних процесів.

Такого роду діяльність повинна забезпечувати керівництво підприємства інформацією про наміри потенційних і дійсних партнерів, про сильні і слабкі сторони конкурентів, сигналізувати про можливе виникнення кризових ситуацій, дозволяти контролювати хід реалізації і дотримання партнерами досягнутих раніше домовленостей, виявити несанкціоновані канали витоку конфіденційної інформації про фірму через поінформованість щодо неї партнерів, клієнтів і конкурентів.

В процесі економічної розвідки використовується багато методів, до яких належать: методи збирання інформації, обробки інформації, відбору інформації, кодування інформації, передачі інформації, а також методи декодування інформації.

Головним об'єктом розвідки є інформація, яка за вартість сягає близько половини вартості ВВП. Коли інформація набуває вигляду такого ж самого ресурсу, як сучасні технології або фінанси, кожен керівник має бажання бути обізнаним про наміри та несподівані дії своїх конкурентів за допомогою моніторингу інформації, не переходячи межі дозволеної нашим законодавством.

Отже, для виживання в умовах сучасної конкурентної боротьби першочергове значення починає відігравати розвідка намірів конкурентів, вивчення основних тенденцій бізнесу, аналіз можливих ризиків тощо.

Для продуктивного ведення господарської діяльності керівництву підприємства необхідно приймати рішення різного рівня, інформаційну підтримку яких забезпечує система економічної розвідки. Розроблення та запровадження системи інформаційного забезпечення на підприємствах дасть можливість врахувати будь-які зміни в оточуючому середовищі, швидко реагувати на нові можливості, оптимально використовувати внутрішні резерви та наявні ресурси, зменшувати шкідливий вплив небезпек та загроз, а також втриматись на ринку та ефективно працювати в сучасних умовах.

6 КРОКІВ У СУЧАСНЕ МАЙБУТНЄ

Клюй А.О., студентка*

Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

Сучасна Польща є не тільки партнером для України, а й яскравим прикладом ефективної стратегії розвитку економіки.

У вересні 1989 року в Польщі відбулися перші демократичні вибори в умовах економічного колапсу. А саме 39 млн. поляків переважно бідні і втратили надію на зміни. Річна інфляція досягла гігантських розмірів - 640% і продовжувала зростати. Обсяг грошової маси загрозливо зростав, що невблаганно вело до гіперінфляції.

Президент Польщі підписав 11 антикризових актів, до яких входили:

- Закон про фінансову економію, який дозволив державним підприємствам оголошувати банкрутство.

- Закон про банківську діяльність, який заборонив національному центральному банку фінансувати дефіцит державного бюджету і випуск нової валюти.

- Закон про кредити, який відмінив пільгове кредитування державних компаній і прив'язав проценти до інфляції.

- Закон про оподаткування надмірного підвищення заробітної плати, який вводив так званий попівек - податкові обмеження на зростання заробітної плати в державних компаніях, для обмеження гіперінфляції.

- Закон про нові правила оподаткування, який вводив однакові правила оподаткування для всіх компаній і скасування спеціальних податків, що раніше застосовувалися до приватних компаній.

- Закон про господарську діяльність іноземних інвесторів, який дозволив іноземним компаніям і приватним особам інвестувати в польську економіку і експортувати свій прибуток за кордон.

- Закон про іноземні валюти, який вводив внутрішню конвертованість злогого і скасував державну монополію на міжнародну торгівлю.

- Закон про особливі обставини, за яким працівник може бути звільнений, впроваджувався захист працівників державних компаній від масових звільнень і гарантував виплати допомоги по безробіттю.

Для того, щоб досягти позитивного результату реформ і врятувати ситуацію, Бальцеревич взявся витіснити державу з реального сектора економіки. Ключовими для польської перебудови були такі кроки реформування :

- Крок 1. Стрімка приватизація та розвиток приватного сектора. Був ліквідований ряд традиційно великих держмонополій на ринку транспортних перевезень, сільгосппродукції, металургії та енергетики. Причому ключова умова - жодних ваучерів, продаж тільки за готівку на відкритих аукціонах які транслиювалися на ТВ. Результат: здорова конкуренція і ефективна ринкова економіка на умовах вільного діалогу між урядом і підприємцем.

- Крок 2. Непопулярні, але ефективні реформи. Уряд припинив утримувати ціни на продовольство, енергоресурси для населення подорожчали в чотири рази. Пенсійний вік підняли на 5 років, а також обмежили пільговий вихід на пенсію. Під контролем держави залишилися тільки житлово-комунальні тарифи і громадський транспорт. Результат: ліквідування бюджетного дефіциту.

- Крок 3. Антиінфляційні заходи. Різке збільшення процентних ставок, підвищене оподаткування приросту фонду заробітної плати. Результат: річні темпи зростання інфляції поступово знизилися до 28% в 1995 році, до 10% - у 2000 році і до 1,7% - в 2003.

- Крок 4. Залучення іноземних інвестицій. Іноземним інвесторам забезпечені різноманітні податкові пільги і спрощена видача ліцензій. Зникли обмеження на розмір інвестицій і вивезення прибутку за кордон. Результат: обсяг прямих іноземних інвестицій зріс з \$4,3 млрд. в кінці 1994 року до \$20,6 млрд. в 1997, а до сьогоднішнього дня вже перевищив \$160 млрд.

- Крок 5. Зниження податкової ставки. Податкова ставка для підприємців опустилася з 27% до 19%. Результат: економіка вийшла з тіні. Уже через рік до бюджету надійшло на \$1,05 млрд. більше, ніж раніше.

- Крок 6. Розумний розподіл грошей ЄС. Євросоюз виділив \$3,4 млрд., які були вкладені на економіку країни. Основна частина грошей пішла на підтримку малого і середнього бізнесу, освітні програми та кредити для підприємців. Результат: розвиток приватного сектора, який став основною рушійною силою економіки Польщі. На сьогоднішній день малий і середній бізнес забезпечує Польщі половину ВВП. Крім того, підприємці створили робочі місця для 1,5 млн. людей.

Отже, завдяки цим реформам, за перші два роки у Польщі було зареєстровано 600 тис. підприємств, які забезпечили робочими місцями 3,5 млн чоловік. У 1995 році з'явилася перша програма підтримки малих і середніх підприємств. Уряд різко спростив процедури відкриття та ведення бізнесу в Польщі та доклав максимум зусиль, щоб відкрити для підприємців всі можливі кредитні ресурси. З'явився цілий ряд державних та регіональних фондів, які надавали приватному сектору вигідні позики. Сьогодні в країні більше 3,6 млн малих і середніх підприємств. Тобто одне підприємство на кожні десять поляків.

В результаті тривалих реформ Польща придбала статус однієї з найстабільніших економік Європи. Реформи Бальцеровича створили сучасну Польщу.

УДК 338.432:635.262:631.5

ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ЧАСНИКУ

Коваль В.І., студент*

Гуцул Т.А., кандидат економічних наук, доцент

Людство вживає в їжу вид *Allium sativum*, який є загальновідомим часником. У складі багатьох страв часник просто незамінний компонент. Він часто використовується в якості приправи. Часник також володіє сильним антисептичним ефектом, завдяки чому використовується в медицині. В їжу вживають молоде листя і зубки.

Технологія вирощування часнику досить проста, але цей овоч має ряд специфічних вимог. Ця культура вимоглива до родючості ґрунту. Вирощування часнику краще проводити на окультурених родючих ґрунтах супісчаного і суглинистого типу. Часник – рослина світлолюбива. Зазвичай його вирощують на окремих ділянках, але при цьому при нестачі місця організують групові посадки з іншими овочами, а також ягідними культурами. Посадка часнику по сусідству «сподобається» полуниці, цибулі, огіркам, картоплі, томатам. Сусідство часнику «люблять» також і квіти: гладіолуси, тюльпани, троянди. Ця культура відлякує гусінь, слизнів. Кажуть, навіть кроти не дуже люблять рити свої нори біля часнику. Троянди, біля яких росте часник будуть більш здорові, по скільки він захищає ці квіти від чорної п'ятнистості.

Якщо проаналізувати поточну Українську ситуацію у вирощуванні часнику озимого та імпортуванні його із Китаю, то можна зробити висновок, що вирощування даної культури буде надзвичайно перспективним напрямком сільськогосподарського виробництва. Враховуючи той факт, що часником займається невелика кількість фермерів то можна вийти на той сегмент ринку де конкурентоспроможність мінімальна. Часник є досить затребуваним

продуктом і на його вирощуванні можна досить непогано заробити, якщо правильно організувати бізнес.

Конкуренція в цьому напрямку не велика. Основним конкурентом слід вважати Китай, але його специфіка в тому, що в китайському часнику набагато менше ефірних масел ніж в українському.

Вітчизняні ж фермери не надто охоче вирощують цю культуру з ряду причин, одна з яких – складності механізації. А основна проблема в тому, що часник – рослина дворічна, що є причиною деяких складнощів. Зокрема – якщо відтворювати природний оборот, то замість двох звичних для інших рослин пунктів (насіння-плід) ми отримуємо три (насіння – сіянка – плід), при якому результат отримуємо тільки на другий рік. Втім, існує варіант, при якому повноцінний урожай можна отримувати за рік. У цьому випадку висаджується зубчик – «Долька» часнику. Але тут є інша проблема – при такому способі вирощування за 3-4 сезони (а іноді і набагато раніше) часник вироджується, врожайність різко падає.

Крім того потрібно визначитися з витратами на посівний матеріал. Агрономи зазначають, що використання сіянки або зубчиків часом дуже нерентабельне, тому що доводиться заповувати велику кількість посадкового матеріалу. Вигідніше використовувати насіння, яке в ціні ненабагато перевищує сіянку, але потрібно їх (насіння) значно менше.

Так, зубчиків потрібно близько півтори тонни на один гектар, у той час як насіння буде достатньо всього лише 20кг на ту ж площу. Урожайність з одного гектара становить в середньому 15т безпосередньо самих цибулин. При цьому деякі сорти дають значно більше врожаю. З цього стає зрозуміло, що сіянку варто використовувати тільки в тому випадку, якщо з неї планується отримати дуже хороший урожай.

Отже, займатися вирощування часнику в українських реаліях досить вигідно, адже, жодна із культур не дасть такого прибутку із одиниці площі, як часник.

УДК 336.221:631.11

СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА НАПРЯМИ ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ

Колодій О., студентка*

Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

Оподаткування підприємств аграрного сектору економіки не є досконалим, тому на сьогодні актуальним є пошук шляхів удосконалення системи оподаткування сільськогосподарських підприємств.

Для підтримки сільськогосподарських підприємств застосовується спеціальні режими оподаткування: сплата фіксованого сільськогосподарського податку, та застосування спецрежиму щодо податку на додану вартість.

ФСП (фіксований сільськогосподарський податок) замінює собою низку обов'язкових платежів: податок на прибуток підприємств; земельний податок; збір за спеціальне використання води; збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності. Він націлений на підтримку виробників сільськогосподарської продукції та спрощує систему оподаткування у сільському господарстві.

Сільськогосподарські підприємства, які знаходяться на спеціальному режимі оподаткування, нараховують суму ПДВ, але не сплачують її до бюджету. Ця сума акумулюється на спеціальному рахунку такого підприємства та використовуються на фінансування витрат, безпосередньо пов'язаних з веденням сільськогосподарської діяльності.

Аналіз податкового навантаження на агровиробників України показав, що податковий тягар на такі підприємства значно знизився із запровадженням ФСП.

Аналіз оподаткування сільськогосподарських підприємств на прикладі ДП «ДГ Відродження» НААН показав, що в структурі податкових платежів підприємства податок на додану вартість складає 34,87 тис. грн і займає 50%. Наступним за вагомістю виступає фіксований сільськогосподарський податок 26,8 тис. грн з питомою вагою 30%. Завдяки спецрежиму з ПДВ у 2013 році підприємством було акумульовано 829278 грн (7,5% валового доходу підприємства), що є дуже суттєвим способом державної підтримки сільськогосподарських підприємств.

Реформування оподаткування сільськогосподарських підприємств передбачає збільшення податкового навантаження на них. З метою вдосконалення системи оподаткування урядом України у 2014 році була представлена Концепція реформування податкової системи України.

У 2015 році вступають в дію такі основні нововведення, що стосуються сільськогосподарських підприємств: зменшення кількості податків; електронне адміністрування ПДВ; заміна фіксованого сільськогосподарського податку на сплату єдиного податку (введення четвертої групи платників), при цьому база оподаткування – нормативна грошова оцінка земель – підлягатиме індексації, а ставки зростають в 3 рази, замість щомісячної вводиться щоквартальна сплата податку.

Загальне зростання ФСП (або єдиного податку) перевищить 17 разів, що безпосередньо вплине на рентабельність підприємств.

Отже, зміни в оподаткуванні сільськогосподарських підприємств передбачають значне збільшення податкового навантаження, що може призвести до зростання кількості збиткових підприємств, а також до зростання цін на сільськогосподарську продукцію, але в той же час значно збільшаться обсяги податкових надходжень до бюджету.

Для запобігання негативному впливу змін в оподаткуванні на галузь необхідна розробка альтернативних заходів з підтримки сільськогосподарських підприємств.

УДК 330: 635.8(477)

ЕКОНОМІЧНА ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ ГЛИВИ ЗВИЧАЙНОЇ В УКРАЇНІ

Комарівська Н.І., студентка*

Гуцул Т.А., кандидат економічних наук, доцент

Збір дикорослих грибів з кожним роком знижується, так як на умови їх зростання несприятливо впливають нерегульоване відвідування населенням рекреаційних лісів, неправильний збір грибів, розпушування підстилки, витоптування ґрунту, зростаюче забруднення навколишнього середовища. Гриби, володіючи високим вмістом білків, вітамінів, екстрактивних і мінеральних речовин, є цінним продуктом і відповідають сучасним вимогам калорійності харчування. Тому число споживачів грибних продуктів постійно збільшується, що робить доцільним розширення їхньої культури. Культивування їстівних грибів дозволить уникнути харчових отруєнь (часто з летальним результатом), викликані споживанням в їжу дикорослих грибів. Штучне культивування дає можливість використовувати для вирощування їстівних грибів субстрати, мало придатні для будь-яких інших цілей (нехарчові відходи сільськогосподарства та промисловості). Виробництво грибів здійснюється цілий рік незалежно від погодних умов. Не можна недооцінювати і ті обставини, що для штучного вирощування грибів не потрібний

родючий ґрунті що органічні матеріали після їх вирощування можуть застосовуватися у сільськогосподарському виробництві.

Впродовж життя людина повинна споживати більше ніж 2,5 т білка для нормального функціонування організму. Проте дефіцит білка в Україні становить 26%, а згідно даних ВООЗ – більше ніж 30%. Для досягнення раціонального споживання слід використовувати продукцію, яка є повноцінною за своєю структурою, має короткий термін виробництва, відповідає санітарним нормам. Саме таким властивостям відповідає продукція гливи звичайної та інших їстівних грибів.

Поширення гливи звичайної на ринку залежить також від харчової цінності та хімічного складу. Цінність гриба порівнюють з харчовими показниками картоплі, капусти та інших овочів і м'ясних продуктів, хімічний склад яких відрізняється від багатьох продуктів рослинного походження. За вмістом вуглеводів глива звичайна перевищує картоплю, а за вмістом протеїну гриби переважають овочі, фрукти та ягоди, за співвідношенням насичених та ненасичених жирних кислот - вони подібні до рослинної олії. Ліпіди, глікопротеїнові комплекси та полісахариди мають антивірусні, протибактеріальні властивості.

Економічну ефективність виробництва субстрату досягають за рахунок збільшення виробництва сільськогосподарської продукції та реалізації надлишків субстрату. Відпрацьований субстрат є цінним органічним добривом. Використання соломи для виробництва субстрату при вирощуванні гливи значно перевищує економічну ефективність її спалювання. Ефективність використання відпрацьованого субстрату після вирощування грибів як органічного добрива значно більша, ніж попелу після спалювання соломи.

Вирощування їстівних грибів в Україні є економічно вигідним способом промислового грибовництва, рентабельність якого може сягати 30%. Гливу звичайну, вирощують завдяки високій біологічній продуктивності, застосуванню дешевих та доступних матеріалів для приготування субстрату, можливості використання приміщень, які з різних причин не експлуатуються, впровадженню екологічно безпечних і безвідходних технологій вирощування, ліквідації сезонності у постачанні продукції на сільськогосподарські ринки.

Виробництво їстівних грибів в Україні, таким чином, представляє нову, рентабельну, перспективну галузь сільського господарства, що швидко розвивається.

УДК 338.432:637.1 (477)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Коноплицький В.В., студент*

Рогач С.М., доктор економічних наук, професор

Виробництво молока завжди було невід'ємною складовою забезпечення національної продовольчої безпеки і підтримки соціально незахищених верств населення, а також основним джерелом добробуту та зайнятості мешканців сільської місцевості, що обумовлює необхідність подальшого дослідження даної проблеми.

Фактично в країні майже 76,3 % всього молока продовжують виробляти господарства населення, тоді як решта надходить від аграрних підприємств. Вітчизняна молочна галузь зберегла певне зростання в 2014 р. попри складну соціально-економічну ситуацію в країні. За минулий рік у господарствах усіх категорій було вироблено 11230,5 тис. т молока всіх видів, що на 0,4% більше, ніж за попередній період. Зростання обсягів виробництва молока на 4,1% відбулося в сільськогосподарських підприємствах, тоді як у селянських господарствах населення воно, навпаки, знизилося на 0,7% [2].

За підсумками даних вибіркового обстеження діяльності домогосподарств сільської місцевості, що проводилося Державною службою статистики в 2014 р., корів утримували майже в кожному третьому селянському господарстві. При цьому з усієї кількості домогосподарств, у 18,7 % з них мали в середньому 1 корову, у 5,4 % - 2, в 1,3 % - 3 і лише в 0,4 % - 4 та більше корів, тоді як у 74,2 % їх взагалі не утримували.

У сільськогосподарських підприємствах також ситуація залишається доволі складною. Великотоварними є лише 8,9 % господарств із загальної їх чисельності, де утримують більше 500 корів (41,4 % від загальної кількості корів в Україні), тоді як 52,6 % мають до 100 корів (8,4 %) і 38,5 % - від 100 до 500 корів (50,2 %)[2].

Основні проблеми, які стримують поступальний розвиток молочної галузі, безпосередньо пов'язані зі скороченням сировинної бази та низькою якістю продукції, що постачається на переробку. Причина полягає у неналежному забезпеченні умов утримання корів, що призводить до виникнення захворювань тварин, а також відсутності первинної обробки (охолодження) молока в більшості приватних селянських господарствах і багатьох сільськогосподарських підприємствах.

Ціна на молоко залишається чи не єдиним важелем впливу на розвиток, або навпаки, згортання цього виду бізнесу. Однак, якщо великі підприємства можуть конкурувати навіть при низьких закупівельних цінах за рахунок масштабу виробництва і диверсифікованого характеру господарської діяльності, то дрібні селянські господарства населення найбільше потерпають від її коливання.

Виробництво молока можна зробити прибутковим конкурентоспроможним видом агробізнесу, однак цей процес є тривалим і потребує інвестиційних витрат. Передусім у реконструкцію приміщень ферм та якісне покращення породного складу молочного стада, а також модернізацію й оновлення доїльних систем та обладнання для оптимізованої годівлі тварин[1].

Перспективи розвитку галузі багато в чому залежатимуть від того, наскільки реально сьогодні можна вибудувати партнерські відносини між усіма учасниками ринку, що дозволить через механізм еквівалентного ціноутворення створити необхідні економічні умови для збільшення поголів'я молочних корів. Досягти цього можна за рахунок як власного відтворення стада, так і закупівлі племінних телиць, нетелей та корів, а також зростання обсягів виробництва молока завдяки збільшенню продуктивності дійного стада.

Список використаної літератури:

1. Бондаренко В. М. Розвиток ефективного виробництва молока та його промислової переробки в Україні / В. М. Бондаренко // Пропозиція АПК. — 2008. — № 5. — С. 61–64.
2. Приоритети молочної галузі [Електронний ресурс].- Режим доступу:<http://www.agro-business.com.ua/ekonomichni-gektar/2468-priorytety-molochnoii-galuzi.html>

УДК 65.012.32(477)

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Корнієнко Н.І., студентка*

Герасимчук Н.А., кандидат економічних наук, доцент

Менеджмент пронизує всю організацію, торкається практично всіх сфер її діяльності. Менеджмент як сукупність принципів, методів, функцій і форм управління фірмами на Заході відомий в нашій країні давно. Однак ще десять років назад наші фахівці вважали, що його основними цілями є отримання високого прибутку і постійне випередження країн по продуктивності праці. В останні роки відношення до менеджменту в Україні значно

змінлося. Опубліковані праці відомих теоретиків і практиків менеджменту, почалася активна підготовка керуючих менеджерів. Але все ж в українському менеджменті чимало проблем.

Перш за все український бізнес, і не лише український, орієнтований на одержання прибутку. На жаль, економічна ситуація в нашій країні породжує зацикленість на грошах, нестачу творчого підходу. Звичайно є менеджери, які прагнуть покращити управлінську методику, правда у рамках своїх можливостей. Тому важливим є навчання управлінців, застосування нових методів управлінської освіти, підвищення кваліфікації топ-менеджерів. Зумовлено це тим, що рівень освіти і знань керівників даної ланки сьогодні в середньому є нижчим від рівня знань їх підлеглих, які, в основному, мають професійну освіту.

Зацикленість на прибутку провокує іншу проблему – ігнорування інтересів споживачів. Наша країна ще не доросла до максимальної орієнтації на клієнта. У нас основне завдання на даному етапі розвитку - вижити за всяку ціну. Необхідно пам'ятати, що вижити можна тільки завдяки клієнтам, оскільки в кінцевому рахунку бізнес існує для клієнтів, а не для керівництва. Якщо дотримуватись цього правила, то й збагачення стане логічним наслідком такої діяльності, що зорієнтована на інтереси споживача.

Ще однією важливою проблемою є конкуренція. Ми можемо спостерігати, як у цілих галузях бізнесу виникають складності через те, що люди знищують один одного і не вміють співпрацювати. Особливо, якщо галузь висококонкурентна. Поняття конкуренції саме по собі жорстке і передбачає виграш за рахунок програшу іншого, але ж у конкуренції також можливий варіант «виграю я - виграє інший».

Небажання що-небудь змінювати, схильність зберігати стабільність, прагнення охороняти свій статус, свою позицію, посаду та напрацювання, пишатися минулими заслугами та досягненнями і продовжувати робити все, як раніше, зберігати непорушність процесів у компанії, які одного разу призвели до успіху, ще один недолік українського менеджменту. Безумовно, пишатися минулими досягненнями або минулими стратегіями можна, але вони працюють не завжди. За своєю значимістю і масштабами проблема змін, ми вважаємо, найважливіша проблема управління.

Ще одним недоліком і пережитком минулого є недосконалість організаційних структур, відсутність чіткої структури управління компанією, низька гнучкість організаційних структур, формалізованої ієрархії, відсутність чітких посадових зобов'язань, формалізації функціональних та інформаційних зв'язків на підприємстві; занадто глибокі вертикальні зв'язки (багато рівнів підпорядкування без встановлення горизонтальних інформаційних зв'язків між нижніми рівнями різних гілок). Наслідком цього є необґрунтована бюрократизація компанії, коли всі рішення приймаються на верхньому рівні; відсутність чітких посадових зобов'язань, формалізації функціональних та інформаційних зв'язків на підприємстві; недостатність та несвоєчасність забезпечення управлінців якісною інформацією для прийняття управлінського рішення.

Розв'язання існуючих проблем менеджменту в Україні вимагає застосування системних механізмів на загальнонаціональному рівні. Одним з головних елементів такого механізму є побудова національної системи стандартів управлінської діяльності. Потрібна також певна зміна пріоритетів з боку держави.

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ

Коровіцина Р.С., студентка*

Рогач С.М., доктор економічних наук, професор

Ефективне використання, цілеспрямоване відтворення та усебічна охорона земельних ресурсів є надзвичайно актуальною як науковою, так і практичною проблемою.

Сучасний стан використання земель в Україні характеризується рядом негативних тенденцій. Порушено екологічно допустиме співвідношення площ ріллі, природних кормових угідь, лісових насаджень, що негативно впливає на стійкість агроландшафтів. Розораність земель в країні є найвищою в світі і досягла 56% території країни і 80% сільськогосподарських угідь. Інтенсивне сільськогосподарське використання земель призводить до зниження родючості ґрунтів через їх переущільнення, втрати грудкувато-зернистої структури, водопроникності та аераційної здатності з усіма екологічними наслідками.

З ґрунтом щороку виноситься 11 млн. тонн гумусу, 0,5 млн. тонн азоту, 0,4 млн. тонн фосфору і 0,7 млн. тонн калію. Щорічні еколого-економічні збитки від ерозії ґрунтів фахівці оцінюють у 9,1 млрд. гривень[1].

Ситуація з забрудненням територій ускладнилася після аварії на Чорнобильській АЕС. Радіонуклідами забруднено понад 4,6 млн. га земель у 74 районах 11 областей, у тому числі 3,1 млн. га ріллі. З використання вилучено 119 тис. га сільськогосподарських угідь, у тому числі 65 тис. га ріллі.

Основними причинами низької віддачі земельного потенціалу в Україні є безгосподарне ставлення до землі, тривала відсутність реального власника, помилкова стратегія максимального залучення земель до обробітку, недосконалі техніка і технологія обробітку землі та виробництва сільськогосподарської продукції, невважена цінова політика, недотримання науково обґрунтованих систем ведення землеробства і, зокрема, повсюдне недотримання сівозмін, внесення недостатньої кількості органічних добрив, низький науково-технічний рівень проектування, будівництва та експлуатації меліоративних систем, недосконала система використання і внесення мінеральних добрив та невиконання природоохоронних, комплексно-меліоративних, протиерозійних та інших заходів[2].

Якісний стан земельного фонду постійно погіршується. В окремих районах, де проведено осушення земель, відбувається неконтрольоване зниження рівня ґрунтових вод, зменшення потужності органічної маси, а в районах зрошення - підтоплення і засолення ґрунтів, деградація чорноземів, що призвело до негативних екологічних наслідків у районах Полісся та на півдні України. Нині 14,8% загальної площі поливних земель піддаються еродуванню, 1,5% - перезволоженню, понад 4% є солонцюваті та засолені. Збільшення мінералізації ґрунтових вод загрожує вторинним засоленням земель. Майже на всіх землях спостерігається неухильне зниження вмісту гумусу в ґрунтах.

З метою зупинення і запобігання поширення деградаційних процесів на сільськогосподарських землях потрібно створити економічний механізм екологізації землекористування, який ґрунтується на поєднанні адміністративних й економічних методів впливу на суб'єкти господарювання.

Організація виконання комплексу заходів щодо використання і охорони земель повинна в себе включати: розробку нових або адаптацію існуючих підзаконних актів, упорядкування взаємодії органів, відповідальних за впровадження заходів щодо охорони земель, а також встановлення єдиного органу, який би відповідав за реалізацію природоохоронних програм.

Список використаної літератури:

1 Рогач С.М. Пріоритетні напрями екологізації аграрного землекористування. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України/ Серія «Економіка, аграрний менеджмент та бізнес»/. – К.: ВЦ НУБіПУ, 2011. – Вип. 168. – Частина 1. – 370 с. (с. 90-97).

2. "Постанова Верховної Ради України про основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки".

УДК 331.101.32

HUMAN RESOURCE MANAGEMENT

Kotenko O., student*

Gerasymchuk N., Ph.D. in Economics, docent

Relevance of the topic: process management, including its staff, is perhaps the most important element. It is the efficiency and rationality of governmental activity depends on the success of the enterprise, disclosure measure its economic potential.

Every organization, large or small, uses a variety of capital to make the business work. Capital includes cash, valuables, or goods used to generate income for a business. For example, a retail store uses registers and inventory, while a consulting firm may have proprietary software or buildings. No matter the industry, all companies have one thing in common: they must have people to make their capital work for them. In such circumstances, human resource management is an important component of management, thereby increasing the efficiency of the organization. HRM is the organizational function that deals with or provides leadership and advice for dealing with all issues related to the people in an organization. HRM, as such, deals with compensation, hiring, performance management, organization development, safety, wellness, benefits, employee motivation, communication, administration, and training.

HRM is also a strategic and comprehensive approach to managing people and the workplace culture and environment. Effective HRM enables employees to contribute effectively and productively to the overall company direction and the accomplishment of the organization's goals and objectives.

Personnel management in the enterprise carried out with the participation of line managers subordinate structural units of social direction (Human Resources Department) Contents of Personnel Management, as a special function determined by the specific performance of works:

- Development of the concept of personnel management, personnel policy and personnel strategy;

- Accounting personnel, inventory staff, maintenance of personnel records;
- Planning staff;
- Set / selection of staff;
- Professional orientation and adaptation of personnel;
- Training and staff development;
- Motivation of staff;
- Evaluation of staff;
- Creating organizational culture

The activities of any organization depends on specific people. Man is treated as a basic resource and potential of the organization. People establish scope of functions binding, adapting its capabilities in organizational structure. The objective of management is sustainable use, objective assessment, development and motivational incentives that potential. The HRM function is now

expected to add value to the strategic utilization of employees and to ensure that employee programs recommended and implemented impact the business in positive measurable ways.

Gone are the days when HR staff received direction from the executive team as to their priorities and needs. HR is now expected to sit at the executive table and recommend processes, approaches, and business solutions that improve the ability of the organization's people to effectively contribute.

The new role of HRM involves strategic direction and HRM metrics and measurements to demonstrate their value. Employees who work in HRM must demonstrate their value by keeping their employer and company safe from lawsuits and the resulting workplace chaos. They must perform a balancing act to serve all of an organization's stakeholders: customers, executives, owners, managers, employees, and stockholders.

It is difficult to underestimate the importance of an effective, modern HRM function within an organization. An employee who retired from HRM twenty years ago would not recognize the competence and capability of the best HRM organizations today. You can choose to move your HRM function out of the dark days and into the light. Organizations that do - are best served.

Consequently, personnel management - is the science and art of effective people management in terms of their professional activities. It is a system of principles, methods and mechanisms of optimal acquisition, development and motivation and management of staff. HR must meet the concept of enterprise development, to protect the interests of workers and enforce labor legislation in the formation, consolidation (stabilization) and use of personnel.

List of literature:

1. Laura Portolese Dias. Beginning Management of Human Resources – Режим доступу : <http://2012books.lardbucket.org/books/beginning-management-of-human-resources/index.html>

2. Мацибора, В. І. Економіка підприємств [Текст] : навчальний посібник / В.І. Мацибора, В. К. Збарський, Т. В. Мацибора. - К. : Каравела, 2008. - 312 с.

УДК 338.43:631.11

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Кошман Я.О., магістр*

Величко О.В., кандидат економічних наук, доцент

Рівень розвитку продуктивних сил суспільства визначається станом його ресурсного потенціалу, що зумовлено його роллю базису, на якому формуються напрями майбутніх тенденцій економічного розвитку країни, системи, що синтезує динамічне зростання знову створеної вартості. Фактично мова йде про межі виробничо-відтворювальних процесів на підприємстві, в галузі, країні. Результативність функціонування сільськогосподарських підприємств залежить від повноти, раціональності та ефективності використання ресурсного потенціалу.

Сучасний стан економіки України характеризується значним руйнуванням основних елементів ресурсного потенціалу. Нераціональне використання природних ресурсів, непродумані форми і методи залучення робочої сили до систем господарських відносин, суттєві диспропорції у процесах формування ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств призвели до його скорочення, недосконалості системи відтворення його елементів. Вирішення цієї науково-практичної задачі не можливе без розробки та впровадження системного підходу до формування та використання ресурсного потенціалу у формуванні стратегії розвитку сільськогосподарських підприємств в умовах невизначеності та мінливості зовнішнього економічного середовища.

Ресурсний потенціал сільськогосподарських підприємств визначає можливості виробництва продукції сільського господарства, що є основою конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників, створює передумови для ефективної зайнятості населення, а також складає основу продовольчої безпеки країни.

Сільське господарство є однією з головних складових економіки України, проте в результаті його розвитку зберігається невідповідність між ресурсним потенціалом та його віддачею. Як засвідчує економічна наука та практика господарювання, основою для перебудови вітчизняного аграрного сектору є підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу сільськогосподарськими підприємствами. У зв'язку з цим особливого значення набуває проведення комплексної оцінки використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств, визначення тенденцій його зміни і впливових чинників, що формують цей рівень.

Для успішного розвитку сільського господарства необхідно забезпечити його відповідними ресурсами і створити умови для їх раціонального використання на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу. Сільськогосподарські підприємства сьогодні не повністю використовують свої можливості для збільшення виробництва сільськогосподарської продукції і поліпшення її якості.

Забезпечення ефективного використання і подальшого нарощування ресурсного потенціалу має стати одним з головних пріоритетів діяльності як керівництва підприємства, так і усіх його підрозділів. Основним напрямом ефективного використання ресурсного потенціалу є підвищення врожайності сільськогосподарських культур, впровадження нових високоефективних господарських структур, формування районів високотоварного виробництва, зміцнення матеріально-технічної бази, впровадження ресурсо- і енергозберігаючих технологій, удосконалення організації праці, удосконалення цінового і фінансового механізмів, підвищення рівня організації та мотивації праці.

УДК 330.131.5:637.5

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЯЛОВИЧНИНИ І ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

Кривоніжко В.В., студентка*

Гуцул Т.А., кандидат економічних наук, доцент

Скотарство є провідною і найважливішою галуззю продуктивного тваринництва. Як результат господарського використання великої рогатої худоби аграрні підприємства отримують і постачають населенню молоко, яловичину, телятину, а в харчовій і переробній промисловості - сировину. В Україні м'ясо яловичини переважно одержують за рахунок використання на забій поголів'я надремонтного молодняка та вибракуваного поголів'я дорослої худоби молочних і молочно-м'ясних порід.

Необхідність підвищення ефективності виробництва яловичини зумовлюється кількома чинниками: спадом виробництва, кризовими явищами у галузі, об'єктивними потребами населення у споживанні м'ясних продуктів, забезпечення харчової та легкої промисловості сировиною, важливістю розвитку скотарства для сільськогосподарських підприємств як стабільного джерела надходження коштів і розширеного відтворення галузі, створення експортного потенціалу в м'ясному підкомплексі АПК.

Організаційні та економічні аспекти формування та розвитку м'ясного скотарства України розкриваються у працях багатьох науковців. У вирішення зазначених питань

значний внесок зробити такі вчені як О.В. Мазуренко, М.В. Місюк, В.Я. Месель-Веселяк, П.Т. Саблук та інші.

На сьогодні спад поголів'я ВРХ у сільськогосподарських підприємствах продовжується, так у 2014 році було 1437,5 тис. голів, що менше проти минулого року на 4,6%. На початок 2014р. в аграрних підприємствах майже дві третини поголів'я великої рогатої худоби утримувалось товаровиробниками, в яких чисельність стада становила від 500 до 2999 голів (888 сільгосппідприємства, або 25,3% кількості підприємств, що вирощували велику рогату худобу).

Загалом, виробництво яловичини в усіх категоріях господарств за січень впало на 11,3% від результатів 2014 року і становить 18 тис. т забійної ваги. Це пояснюється складними економічними та політичними умовами, які вкупі призвели до скорочення поголів'я худоби. Так, станом на 1 лютого поголів'я ВРХ в Україні становило 3,98 млн голів, а це майже на 10 % менше за аналогічні показники минулого року. Загальне поголів'я корів зменшилося на 6,5% - до 2,28 млн голів.

Попри високі закупівельні ціни на худобу, м'ясне скотарство залишається однією з найзбитковіших галузей сільського господарства. Фермери просто не можуть повністю покрити витрати на відгодівлю худоби, а через це під знак питання ставиться її вирощування в майбутньому.

Для підвищення ефективності м'ясопродуктового підкомплексу країни необхідно:

– закладати в державному бюджеті підтримку виробництво продукції тваринництва, слід її спрямовувати на збільшення поголів'я ВРХ, особливо корів у сільськогосподарських підприємствах, на інтенсифікацію ведення тваринництва, зростання продуктивності тварин, здешевлення собівартості виробництва продукції, податкові пільги та ін..

– підвищення вагових кондицій тварин в живій вазі;

– збільшити частку виробництва яловичини та телятини;

– підвищувати ефективність роботи вітчизняної селекційно-племінної бази по створенню високопродуктивних порід м'ясної продуктивності ВРХ;

- удосконалювати рівень годівлі худоби, притримуючись розроблених наукою раціонів, в край необхідно збільшити площі луків і пасовищ для м'ясного скотарства;

– збільшити фінансування Національної програми по організації виробництва в Україні устаткування для м'ясопереробної галузі, що дасть змогу скоротити валютні витрати;

– розширювати й удосконалювати заготівельну – відгодівельну мережі та взаємовідносин між виробниками сировини скотарства і переробними підприємствами;

– організувати прибуткову закупку худоби в особистих господарствах населення та фермерських господарства;

– розробити єдину державну програму розвитку м'ясного скотарства строком до вирішення питання повного забезпечення наукових норм споживання м'яса яловичини населенням України.

Список використаної літератури:

1. Збільшення виробництва яловичини та телятини основний напрям вирішення продовольчої безпеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3782>

2. Агроновини <http://www.agro-business.com.ua/agrobusiness/events.html>

3. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

4. Месель-Веселяк В.Я. ,Мазуренко О.В. Розвиток м'ясопродуктового під комплексу України/ за ред.. П.Т.Саблука - К.: ННЦ ІАЕ, 2004. – 198с.

5. Розвиток м'ясопродуктивного під комплексу України: монографія/ [М.В.Гладій, П.Т. Саблук, Н.Г. Копитець та ін.]; за ред..М.В.Гладія. – К.: ННЦ ІАЕ,2012.- 354с.

УДК 338.439.4

ПРОБЛЕМИ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Криворота Ю.М., студентка*

Коновал І.А., кандидат економічних наук, доцент

Молочне скотарство є системоутворюючою галуззю економіки України. Від її розвитку залежать економічні, соціальні та екологічні умови розвитку сільських територій. Аналіз стану вітчизняного ринку молока свідчить про наявність проблем у сфері виробництва молока в усіх категоріях господарств України. Протягом 2000-2014 рр. поголів'я корів у всіх категоріях господарств зменшилося з 4958,3 тис. гол. до 2262,7 тис. гол. або на 44,4%, у тому числі в сільськогосподарських підприємствах – на 71,4%. Внаслідок значного скорочення поголів'я великої рогатої худоби за цей період обсяги виробництва молока в Україні зменшилися на 12,0% з 12,7 млн т до 11,1 млн т [1, с.114]. Такі обсяги виробництва молока в Україні забезпечують задоволення потреб вітчизняних споживачів у цьому виді продукції на рівні 66% від фізіологічно обґрунтованих норм.

Системна криза у розвитку молочного скотарства зумовлена також тим, що значні обсяги виробництва молока (близько 78%) та його заготівлі (близько 46%) зосереджені в особистих господарствах населення, у переважній більшості яких утримується по 1-2 корови, що перешкоджає впровадженню новітніх технологій утримання й годівлі тварин, не дозволяє забезпечити отримання високоякісної молочної продукції. Так, якщо молоко, яке вироблене у великих сільськогосподарських підприємствах у реалізується у переважній більшості вищим і першим ґатунком, то молоко господарств населення відповідає вимогам лише другого ґатунку. Проблему погіршує й низька продуктивність наявних в Україні молочних корів, яка майже вдвічі нижча за рівень, досягнутий в економічно розвинених країнах.

Рівень товарності молока в Україні є досить низьким. Якщо у країнах Європи майже 96% молока переробляється на молочні продукти, то в Україні у 2014 р. лише 41,7% від усього виробленого молока надійшло на промислову переробку: від сільськогосподарських підприємств – 2428,2 тис. т, від господарств населення – 1737,0 тис. т, від інших господарських структур – 451,7 тис. т.]

За підсумками економічних результатів основної діяльності сільськогосподарських підприємств, рівень рентабельності виробництва молока у 2014 році склав лише 11,0 відсотків [1, с. 54].

Ефективність виробництва молока характеризується тісним зв'язком з ефективністю переробки цього продукту. Низький рівень рентабельності знижує можливості сільськогосподарських підприємств у розширеному веденні молочного скотарства. Товаровиробники не спроможні змінити ситуацію й удосконалити виробництво без залучення інвестицій.

Результати досліджень свідчать, проблему збільшення обсягів та підвищення економічної ефективності виробництва молока в Україні можна вирішити на основі застосування прогресивних технологій, використання високопродуктивних порід тварин, високого рівня селекції, збалансованої високоякісної кормової бази, комплексної механізації й автоматизації виробничих процесів, всебічного застосування інновацій, чіткого дотримання ветеринарно-санітарних вимог.

Список використаної літератури:

1. Сільське господарство України //Стат. зб.; відповідальний за випуск О. М. Прокопенко. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 379 с.

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Криlach О.Ю., студентка*

Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

Природа малого бізнесу характеризується тим, що цей сектор значно швидше реагує на зміни ринкової кон'юнктури, і навіть в умовах розвинутої конкуренції він може виявити і заповнити вільну ринкову нішу, розробити і ефективно впровадити новий асортимент продукції і послуг, що користуються попитом. Разом з цим, малий бізнес ефективно перебирає на себе найбільш технологічно ускладнені й ресурсозатратні виробничі операції великих промислових підприємств, кооперуючись з ними на засадах підряду чи субпідряду.

Малі підприємства (МП) відіграють важливу роль в українській економіці. 40% населення працездатного віку зайняті саме в цьому секторі, а частка МП у загальному випуску вітчизняних товарів і послуг складає 57,6%.

Сьогодні існує багато проблем у функціонуванні малих і середніх підприємств. Високий регуляторний тиск і складне податкове адміністрування - складні умови для ведення бізнесу. Обмежений доступ до фінансування спричиняє складності у залученні додаткових інвестицій, оновленні та модернізації існуючих потужностей. Не існує адекватної інфраструктури для малого та середнього бізнесу. Інші проблеми: значна нестача кваліфікованої та освіченої робочої сили та негнучкість ринку праці.

Аналіз основних показників розвитку малих підприємств свідчить про погіршення даного сектора економіки. За останні 5 років спостерігається зменшення кількості малих підприємств і, відповідно, зайнятих і найманих працівників. Також відбувається зменшення частки обсягу реалізованої продукції малими підприємствами до загального обсягу реалізації.

Таким чином, головні фактори, які гальмують розвиток даних підприємницьких структур, це:

- 1) недостатня державна підтримка (фінансова, інформаційна, консультаційна);
- 2) недосконала, нестабільна та обтяжлива система оподаткування;
- 3) проблеми в отриманні кредитів;
- 4) незадовільна інтеграційна підтримка;
- 5) негативна динаміка основних макроекономічних показників.

Програма підтримки малого бізнесу потрібна відповідати наступним вимогам:

- формування правової бази розвитку і підтримки підприємництва;
- створення системи фінансування, кредитування та страхування підприємницької діяльності;
- забезпечення матеріальних умов розвитку підприємництва;
- формування ринкової інфраструктури для забезпечення підприємницької діяльності;
- забезпечення швидкого міжгосподарського, міжгалузевого й міжрегіонального перерозподілу капіталу і робочої сили;
- підготовка кадрів для підприємницької діяльності, інформаційна та науково-методична підтримка підприємництва.

Світова практика переконливо свідчить, що в країнах з розвинутою ринковою економікою малий бізнес впливає істотним чином на розвиток народного господарства. По-перше, як вже відмічалось, він забезпечує необхідну мобільність в умовах ринку, створює глибоку спеціалізацію і кооперацію, без яких немислима його висока ефективність. По-друге, він здатний не тільки швидко заповнювати ніші, що утворюються в споживчій сфері, але і порівняно швидко окупатися. По-третє, створювати атмосферу конкуренції. По-четверте (і це, мабуть, саме головне), він створює те середовище і дух підприємництва, без яких ринкова економіка неможлива. По чисельності працюючих, по обсягу і товарів, що реалізуються, що виробляються, що виконуються робіт суб'єкти малого підприємництва в окремих країнах грають ведучу роль.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Кубарська С.В., студентка*

Гуцул Т.А., кандидат економічних наук, доцент

Сучасний рівень глобалізації та інтеграції України у Європейський економічний простір обумовлюють необхідність зміцнення економічної безпеки підприємств аграрного сектору. Це пояснюється підвищеною ризиковістю їх діяльності, що пов'язано зі специфікою ведення сільського господарства, впливом природно-кліматичних факторів та використанням землі, як основного засобу виробництва.

Рівень безпеки підприємства залежить від того, наскільки ефективно її керівництво і спеціалісти будуть спроможні уникнути можливих загроз і ліквідувати шкідливі наслідки окремих негативних складових зовнішнього і внутрішнього середовища.

Головною метою економічної безпеки є гарантування її стабільного та максимально ефективного функціонування тепер і високий потенціал розвитку в майбутньому.

До основних функціональних цілей економічної безпеки належать:

- забезпечення високої фінансової ефективності роботи, фінансової стійкості та незалежності підприємства;
- забезпечення технологічної незалежності та досягнення високої конкурентоспроможності технічного потенціалу суб'єкта господарювання;
- досягнення високого рівня кваліфікації персоналу та його інтелектуального потенціалу;
- мінімізація руйнівного впливу результатів виробничо-господарської діяльності на стан навколишнього середовища [1].

Перешкоджають процесам формування економічної безпеки сільськогосподарського підприємства та підвищення рівня ефективності його господарювання постійний вплив загроз економічного середовища.

Подолання економічної кризи в Україні в умовах зовнішньої агресії з боку Російської Федерації є одним з пріоритетів політики забезпечення економічної безпеки держави. Зовнішня агресія проти України критично погіршила динаміку соціально-економічного розвитку, що посилює макроекономічні дисбаланси та погіршило коротко- та середньострокові перспективи економічного росту.

Першочерговими заходами у напрямі забезпечення економічної безпеки сільськогосподарських підприємств в аспекті гарантування достатнього рівня ефективності господарювання повинні стати такі:

- раціоналізація фінансової політики підприємства, відповідно до умов підписаних договорів і контрактів;
- структуризація та управління діловими відносинами підприємства на засадах прозорості, послідовності та відповідальності;
- підвищення рівня якості сільськогосподарської продукції;
- розширення каналів і ринків збуту продукції;
- активізація процесів інтеграції та кооперації підприємств;
- організація моніторингу зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства;
- дотримання засад раціонального природокористування у процесі виробництва [2].

Список використаної літератури:

1. Березін О. В. Антикризове управління аграрними підприємствами: теорія та механізми реалізації: монографія / Березін О. В., Животенко В. О. – Полтава, 2014. – 188 с.

2. Матеріали І Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції Безпекознавство: теорія та практика / Луганськ: Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, 2013 - С. 101-104.

УДК 330.131.7:63

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ РИЗИКІВ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

Кубарська С.В., студентка*

Мірзоєва Т.В., кандидат економічних наук, доцент

Аграрний сектор є одним із найбільш ризикових видів бізнесу, оскільки його розвиток залежить не тільки від ринкового середовища, фінансово-економічної ситуації, законодавчої бази, а й суттєвим чином залежить від погодно-кліматичних умов. Аграрна галузь України, демонструючи стабільний динамічний розвиток, є надійним фундаментом забезпечення продовольчої безпеки держави, базисом розширення її експортного потенціалу, джерелом задоволення внутрішнього попиту на сільськогосподарську продукцію та продукти харчування.

Основними ознаками сільськогосподарського ризику є, по-перше, його галузева приналежність і, по-друге, конкретизація об'єкта, на який цей ризик спрямований, – на виробництво.

Основними причинами виникнення аграрних ризиків в Україні є те, що заявлений функціонал землі не відповідає дійсності. Трапляється, що частина орендованих земель виявляється не ріллею, а лісами та приболотними луками. Також постає проблема з юридичною цілісністю земельних банків. За оцінками юристів, сьогодні до 30% земель агрохолдингів оформлені з грубими порушеннями або не оформлені взагалі.

Але найбільшим «підводним каменем» є зіпсовані відносини бізнесу з владою. Юристи кажуть, що агробізнеси нерідко продають саме тому, що не склалися стосунки з представниками влади.

Заморозки, вимерзання, льодова кірка, випрівання, пилова буря, смерч, повінь, шквал, град, ґрунтова і атмосферна посухи – це всього лише деякі ризики, які можуть істотно вплинути на показники виробництва цілих регіонів України. Захист від їхнього впливу механічними методами практично неможливий.

З метою нейтралізації чи зменшення ризиків в Міністерстві аграрної політики та продовольства України створена та працює робоча група над реформуванням системи аграрного страхування. В їх планах внести зміни для в Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» та принципово оновити роботу Аграрного страхового пулу. Також реформуванням системи аграрного страхування займаються ІФС, Українська федерація убезпечення, страхові компанії та аграрії.

Отже, що б вижити в конкурентному ринковому середовищі, підприємству необхідно приймати сміливі, обґрунтовані ризикові рішення, спрямовані на підвищення конкурентних переваг. При цьому неминуче підвищується рівень економічного і фінансового ризику. У таких умовах сільськогосподарські підприємства повинні регулярно проводити збір та обробку релевантної інформації, визначати й оцінювати можливе джерело ризику внутрішнього і зовнішнього середовища, ефективно управляти ними з метою зменшення його негативного впливу на фінансовий стан підприємство.

Якщо, незважаючи на всі попереджувальні заходи, сільськогосподарське підприємство відчуває наближення швидко наростаючої небезпеки, варто задуматися про

фінансування програми з підготовки керівництва до дій в умовах кризової ситуації. Результатом буде скорочення часу реакції і відпрацювання запланованої реакції в кризовій ситуації.

Якою буде стратегія мінімізації аграрних ризиків в Україні – на даний момент визначити складно. Однозначно можна стверджувати, що подальший вибір затвердить курс розвитку сільського господарства та страхування аграрних ризиків як мінімум на найближчі два-три роки. Для цього перш за все потрібна зацікавленість влади у розвитку агросектору як стратегічного сегмента економіки України.

УДК: 330.341.1:633

ФАКТОРИ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ РОСЛИННИЦТВА НА ОСНОВІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Курик Х., студент*

*Гурська І.С., кандидат економічних наук, доцент
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»*

Провідною галуззю сільськогосподарського виробництва є рослинництво. Народногосподарське значення продукції рослинництва полягає, по-перше, в тому, що країна отримує від цієї галузі продукти харчування в натуральному вигляді. По-друге, значна частина галузей легкої та харчової промисловості використовує продукцію рослинництва як сировину. По-третє, в рослинництві виробляється основна частина кормів для тваринництва.

На економічний стан розвитку галузей рослинництва безпосередньо впливають показники обсягу виробництва й обсягу реалізації продукції, які є взаємозалежними. У сучасних економічних умовах обмежених виробничих можливостей і необмеженого попиту на перше місце слід ставити обсяг виробництва продукції [2]. Підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва першочергове народногосподарське завдання. Воно переслідує такі цілі: задоволення потреб населення в продуктах харчування і промисловій сировині та створення резервів для експорту на світовий ринок.

У зв'язку з цим перед сільськогосподарськими підприємствами поставлено завдання пошуку внутрішніх резервів збільшення виробництва продукції на основі інноваційного розвитку. У рослинництві доцільно виділити чотири основні групи факторів інноваційного розвитку: технологічні, технічні, біологічні та організаційно-економічні [1].

Технологічні фактори передбачають використання удосконалених технологій вирощування сільськогосподарських культур, що призводить до зниження їх собівартості й підвищення конкурентоспроможності вітчизняного рослинництва.

Технічні фактори, які охоплюють удосконалення існуючих та створення нових типів машин, механізацію й автоматизацію галузі рослинництва, впровадження сучасної техніки, освоєння нових джерел енергії нерозривно пов'язані із технологічними, визначають якість виробничого процесу та його результативність.

Невіддільними від технологічних і технічних факторів інноваційного розвитку рослинництва є біологічні фактори, які полягають у використанні процесів росту, розвитку та продукування рослин.

Селекційно-генетичні інновації – специфічний тип нововведень, який властивий лише для аграрного сектору. Покращити продуктивність рослин, якість продукції за рахунок більш раціонального використання ґрунтово-кліматичних ресурсів забезпечує цілеспрямована селекція. Впровадження у виробництво нових сортів сприяє інтенсивному розвитку галузі, а

їх підвищена стійкість до хвороб та шкідників істотно зменшує небезпеку забруднення навколишнього середовища.

Вибір найефективніших напрямів розвитку галузей рослинництва в аграрних підприємствах слід здійснювати на основі введення інноваційних методів з упровадженням прогресивних технологій, нових систем машин і механізмів для комплексної механізації та автоматизації виробничих процесів.

Список використаної літератури:

1. Пріоритети інноваційного розвитку АПК України [Текст] : наукова доповідь / А. Е. Юзефович, Д. Ф. Крисанов; ред. В. М. Трегобчук. – К.: Об'єднаний інститут економіки НАН України, 2005. – 56 с.
2. Саблук П. Т. Розвиток інституцій удосконалення механізму реформування аграрного сектору економіки / П. Т. Саблук // Економіка АПК. – 2010. – № 10. – С. 3–11.

УДК 631.16:658.155

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА

Кухарчук Ю.М., студентка*

Коновал І.А., кандидат економічних наук, доцент

Першочерговим завданням сільського господарства будь-якої країни є досягнення рекомендованих наукою норм споживання населенням продуктів харчування, у тому числі молока. Збільшення обсягів виробництва продукції молочного скотарства можливе лише за сприятливих умов розвитку для цієї галузі, тобто коли сільськогосподарським підприємствам буде вигідно займатися виробництвом молока.

Виробництво молочної продукції залишається одним з динамічніших секторів світового агробізнесу. За прогнозами експертів до 2017 року загальна вартість світового молочного ринку зросте до 505 млрд. доларів [1]. Попит на молочні та кисломолочні продукти стабільний і не знижується. У середньому в світі споживання молочної продукції за останні роки становить 103-106 кг на рік на душу населення. В Україні у 2014р. при виробництві 11,13 млн т молока рівень його споживання на одну особу склав 258,9 кг, що становить 68,1 % раціональної норми споживання [2, с.144]. Протягом 2000–2014 рр. обсяг виробництва молока в Україні в усіх категоріях господарств скоротилося на 12,0%, у тому числі в сільськогосподарських підприємствах – на 27,8 % з 3,67 до 2,65 млн т. Виробничі потужності молокопереробних підприємств складають біля 15 млн т по сировині і в останні роки завантажені лише на 30-40%. Кількість переробних підприємств в Україні, які здійснюють переробку молока-сировини, у 2013 р. становила 266, тоді як у 2010 р. таких підприємств було 285. Основною причиною зменшення обсягів виробництва молока, як в цілому по Україні так і у регіонах, є скорочення поголів'я та низька продуктивність корів. Низький рівень продуктивності корів у Україні порівняно з країнами ЄС та США є низький рівень їх годівлі, незбалансованість раціонів, недотримання технологічної дисципліни, невмотивованість працівників, несвоєчасне виконання необхідних ветеринарних заходів тощо. Як наслідок – низька економічна ефективність виробництва молока.

Рівень рентабельності виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах України (2,3% у 2012 р, 13,6% у 2013 р., 11,0% у 2014 р.) є недостатнім для розширеного відтворення виробництва [2, с.54]. Продукція молокопродуктового підкомплексу України стає неконкурентоспроможною за якістю і ціною на зовнішньому та внутрішньому ринку.

Основна проблема – низька якість молока (виробники відстають у технологічному розвитку від сфери переробки, яка наближається до європейських стандартів).

Результати досліджень свідчать, що основними шляхами підвищення економічної ефективності виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах України є: удосконалення системи кормовиробництва та кормової бази; розроблення та реалізація державних програм розвитку селекційно-племінної роботи в молочному скотарстві, поліпшення якісного складу поголів'я; забезпечення пільговими кредитами виробників молока; впровадження сучасних технологій утримання корів, доїння і вчасного охолодження молочної сировини; продовження практики відшкодування витрат на будівництво і реконструкцію великих сучасних молочних комплексів; державна підтримка в постачанні обладнання для молочних ферм та комплексів на умовах лізингу; удосконалення взаємовідносин між виробниками молока, переробниками молочної сировини тощо.

УДК 330.341.1:631.11

ЗНАЧЕННЯ ІННОВАЦІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ліснічук В.С., студент*

Гуцул Т.А., кандидат економічних наук, доцент

Основною організаційною та виробничою ланкою економічної системи будь-якої сучасної країни є підприємство. Підприємство - це організаційно відокремлена і економічно самостійна ланка виробничої сфери народного господарства, що спеціалізується на виготовленні продукції, виконанні робіт і наданні послуг. Економічна сутність підприємства полягає в тому, що його діяльність спрямована на отримання прибутку після реалізації товару. І саме тут важливу роль в наш час відіграє інноваційна діяльність.

Закон України «Про інноваційну діяльність» конкретизує її узагальнене розуміння: інноваційна діяльність – це діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентноздатних товарів та послуг. Головна внутрішня мета діяльності будь-якого підприємства або організації, що функціонують в умовах ринкової економіки, полягає в максимізації прибутку, головного чинника його економічної стійкості. Інноваційна діяльність відіграє у цьому вирішальну роль. Виділимо ряд основних напрямків, що забезпечують підприємству максимальний прибуток .

По-перше, це розширення номенклатури реалізованої продукції (послуг). Розширення номенклатури можливе тільки за двома напрямками: за рахунок випуску нової продукції (яка раніше не вироблялась на даному підприємстві) або за рахунок удосконалення (модернізації або модифікації) вже випускаємої продукції або наданої послуги. Вочевидь, як перший, так і другий напрямок, що забезпечує розширення номенклатури продукції і відповідно веде до збільшення прибутку, безпосередньо пов'язані з інноваційною діяльністю, бо сукупність робіт, пов'язаних з розробкою, освоєнням і поліпшенням вже виробленої продукції, за своєю суттю є інноваційною діяльністю.

По-друге, максимізація ціни, за якою реалізується продукція або надається послуга. Вочевидь, що можливість збільшення ціни реалізації продукту або послуги прямо залежать від попиту і пропозиції на продукцію підприємства на ринку. Найбільш важливим є те, чи діє підприємство в умовах конкурентної боротьби або займає монопольне становище. Результатом монопольного становища є практично нічим не обмежена можливість збільшення ціни реалізації продукту (послуги) і, як наслідок, прибутку. Слід зазначити, що здійснювана підприємствами інноваційна діяльність є одним із засобів, за допомогою якого вони можуть забезпечити монопольне становище на ринку або попит на продукцію і

необґрунтовано завищувати ціну її реалізації. Іншими словами, інноваційна діяльність дозволяє підприємствам в певних умовах зайняти монопольне становище на ринку з усіма наслідками, що випливають звідси, з точки зору збільшення прибутку підприємства через підвищення ціни реалізації продукції та послуги.

По-третє, мінімізація витрат на виготовлення і реалізацію одиниці продукції (послуги). Зниження цих витрат можливе тільки двома шляхами: або за рахунок мобілізації резервів технології, що вже використовується, або за рахунок освоєння нового технологічного ланцюга або нових елементів в старому ланцюгу. При цьому мається на увазі, що освоєння нової техніки, технології, як і нових методів організації та управління виробництвом і збутом продукції, визначається ефективністю інноваційної діяльності, реалізованої підприємством.

Отже, впровадження інновацій в підприємницьку діяльність відіграє велику роль, адже за допомогою інноваційної діяльності підприємство максимізує свій прибуток, тобто досягає головної мети своєї діяльності.

УДК 631.11/17

ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Левченко В.В., студентка*

Величко О.В., кандидат економічних наук, доцент

У ринкових умовах господарювання технічне забезпечення сільськогосподарських підприємств набуло важливого значення, оскільки від нього залежить розвиток аграрного сектора економіки, темпи розширеного відтворення, ріст продуктивності праці, збільшення обсягів виробництва конкурентно спроможної продукції. Забезпечення аграрних формувань України виробничими ресурсами та раціональне їх використання мають надзвичайно важливе значення для підвищення ефективності виробництва рослинницької і тваринницької продукції.

У процесі реформування аграрного сектора економіки України та створення нових організаційно-правових форм господарювання відбулося погіршення стану розвитку сільськогосподарських підприємств, особливо забезпечення ресурсно-технічним потенціалом. Сучасний стан технічного забезпечення збирання зернових культур у сільськогосподарських підприємствах вкрай незадовільний. Парк зернозбиральних комбайнів – малочисельний, морально застарілий та фізично спрацьований.

Такий стан матеріально-технічної бази не відповідає потребам галузі й не дає можливості вчасно заготовляти достатню кількість високоякісних кормів, впроваджувати нові наукоємні технології заготівлі кормів. Тому задачею галузі є підтримання в роботоздатному стані наявної техніки та оновлення технологічних комплексів новими, більш ефективними кормозбиральними машинами.

Варто зауважити, що у 2014 р. виробництво сільськогосподарської техніки в Україні зменшується, зокрема, трактори для сільського та лісового господарства на 49,8%, борони зубові – на 45, розпушувачі та культиватори – на 16,9, сівалки – на 52,4, зернозбиральні комбайни – на 4% порівняно з 2005 р. Проте спостерігається ріст виробництва борін дискових та машин і механізмів для приготування кормів (збільшення відповідно у 2,3 і 4 рази). Це є позитивною тенденцією у розвитку галузі рослинництва і тваринництва. Необхідно відмітити, що на складах підприємств-виробників сільськогосподарської техніки накопичилась значна кількість вітчизняної продукції. Зокрема, нереалізованим залишився весь загальнодержавний випуск бурякозбиральних комбайнів і машин для обрізання гички, майже весь випуск сінокосарок, 23-32% – борін зубових, переносних обприскувачів, картоплекопачів і картоплезбиральних

комбайнів, 6-13% – сівалок, борін дискових, розпушувачів і культиваторів, тракторів для сільського та лісового господарства, косарок, машин для садіння.

Слід відзначити, що успішне функціонування будь-якого аграрного підприємства вимагає наявності належної матеріально-технічної бази та ефективного використання всіх її складових. Потреба сільськогосподарського виробництва у машинах і обладнанні нині задоволена менше ніж наполовину, вони застарілі, фізично та морально зношені. На сьогодні придбання необхідних машин та механізмів для кожного господарства стає практично нерозв'язаною задачею: по-перше, якщо, наприклад, фермерське господарство невелике за площею, то навіть придбаний повний парк техніки не окупить всіх затрат на його купівлю та утримання; по-друге, для придбання техніки необхідні одночасно великі кошти, яких, як правило, у багатьох сільськогосподарських підприємств немає; по-третє, навіть якщо взяти потрібні кошти в кредит, розрахуватися за нього буде дуже важко. Техніка є одним з найважливіших елементів продуктивних сил суспільства. Але важливо мати не лише кількісний стан технічних засобів, а й необхідну потужність силових машин та відповідний набір робочих причіпних і навісних машин і знарядь.

УДК 330.341.1:330.131.7

ОЦІНЮВАННЯ РИНКОВОЇ ВАРТОСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ З УРАХУВАННЯМ ЧИННИКА РИЗИКУ

Лисенко Н.О., студентка*
Мірзоєва Т.В., кандидат економічних наук, доцент

Реалізація інноваційних проектів, зокрема проектів щодо виробництва підприємством нових або покращених видів продукції, завжди пов'язана зі значним рівнем невизначеності. Останнє зумовлено тим, що наперед важко стовідсотково спрогнозувати ставлення потенційних споживачів до такої продукції та, відповідно, їх бажання купувати її (особливо за більш високою ціною порівняно із традиційним видами аналогічної продукції). У зв'язку з цим у процесі обґрунтування доцільності та оцінюванні ринкової вартості інноваційних проектів необхідним є врахування чинника ризику. При цьому зазначений процес вимагає дотримання певних етапів, а саме:

1) необхідною є побудова функції розподілу ймовірностей сподіваного чистого грошового потоку за інноваційним проектом. При цьому, як свідчать дослідження, достатньо мати інформацію лише про загальні параметри цієї функції, зокрема про значення математичного сподівання грошового потоку за проектом та про усереднений рівень коливань значень цієї функції відносно величини математичного сподівання цього потоку.

2) потрібно обчислити показник середнього лінійного відхилення чистого грошового потоку за проектом. Відзначимо, що при додатних значеннях цього потоку половина величини даного показника не може перевищувати одиницю.

3) величину математичного сподівання середньорічного чистого грошового потоку за проектом зменшити на його частку, що дорівнює половині значення середнього лінійного відхилення чистого грошового потоку за проектом. Таким чином величина математичного сподівання позбавляється премії за ризик в абсолютному виразі.

4) отриманий на попередньому етапі результат розрахунків потрібно поділити на ставку капіталізації для даного проекту, яка визначається, виходячи з прогнозованої тривалості його реалізації та безризикової ставки дисконту. Внаслідок цього обчислюється величина ринкової вартості певного інноваційного проекту, тобто максимально можлива сума інвестицій у його реалізацію, яку доцільно вкласти у цей проект з урахуванням чинника ризику:

$$B_p = \frac{M}{E_k} \times \left(1 - \frac{R_\phi}{R_{max}}\right);$$

де B_p – ринкова вартість інноваційного проекту; M – математичне сподівання чистого грошового потоку за проектом; E_k – ставка капіталізації доходів за проектом; R_ϕ – фактичне значення показника ризику (середнього лінійного відхилення) за проектом; R_{max} – максимально можливе значення показника ризику реалізації проекту (становить 2).

З викладеного вище випиває, що реалізація певного інноваційного проекту є доцільною, якщо виконується така нерівність:

$$B_{p\phi} \leq \frac{M}{E_k} \times \left(1 - \frac{R_\phi}{R_{max}}\right);$$

де $B_{p\phi}$ – фактична вартість реалізації інноваційного проекту (фактична потреба в інвестиціях для його реалізації).

Якщо ж існує декілька альтернативних варіантів реалізації інноваційного проекту, що відрізняються сподіваною дохідністю та обсягами потрібних інвестицій у їх здійснення, то кращим варіантом буде той, для якого різниця між фактичною вартістю реалізації та ринковою вартістю проекту буде максимальною, а ризику при цьому – мінімальним.

УДК 004.9:005:339.146.4

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗБУТОМ ПІДПРИЄМСТВА

Лисенко Н.О., студентка*

Суліма Н.М., кандидат економічних наук, доцент

На сьогоднішній день існує багато проблем інформаційного забезпечення, які негативно впливають на систему управління збутовою діяльністю підприємства. Серед них: недостовірність, недостатність або надлишок інформації, необхідної для якісного поточного і стратегічного управління процесом збуту продукції, що спричинено недосконалістю та наявністю проблем у системі збору, накопичення, переробки, аналізу та контролю економічної інформації, а також при передачі та обміні інформаційних потоків на всіх рівнях управління.

Вище зазначені проблеми набувають особливого значення в сучасних умовах невизначеності, насамперед сьогодні в умовах проведення АТО, знецінення національної валюти, нестабільній політичній та економічній ситуації спостерігається постійне збільшення рівня ризикованості функціонування підприємств України.

В економічній літературі часто висвітлюються проблеми інформаційного забезпечення управління збутом підприємства. Багато праць присвячені вивченню питань пов'язаних з інформаційним забезпеченням управління збутом підприємства, функціями управління, які відповідають за інформаційне забезпечення системи збуту тощо.

Зупинимось на характеристиці цілей функцій управління збутом підприємства. До таких цілей можна віднести: отримання значного доходу, збільшення обсягів продажу й частки ринків збуту; підвищення ефективності роботи збутового персоналу; оптимізація запасів готової продукції; надання додаткових послуг; вибір оптимальних каналів розподілу, що дозволить мінімізувати витрати транспортування; оптимізація витрат збутової діяльності; підвищення прибутковості через здійснення зовнішньоторговельних операцій на підприємстві; активізація рекламної діяльності, що дозволить стимулювати попит покупців.

Перелік цілей може відрізнитися на кожному підприємстві, так і в різні періоди на тому самому підприємстві. Тому перераховані цілі збутової діяльності можуть залежати від того, на якому ринку функціонує підприємство – ринку виробника чи ринку споживача. В обох випадках можуть з'явитися нові проблеми, рішення яких вимагає формування нових цілей. Таким чином, вищезазначений перелік цілей функцій управління збутом може бути

розширений залежно від конкретного стану внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства. У зв'язку із цим у практиці господарської діяльності підприємства здійснюється розробка та використання прогнозів попиту та кон'юнктури, яка слугує основою для підготовки прогнозів реалізації продукції. Після визначення проблем і конкретних цілей визначаються шляхи, етапи й послідовність дій для їхнього досягнення, тобто розробляється план діяльності служби збуту.

Інформаційне забезпечення управління збутом повинно здійснюватися у відповідності з усім комплексом ринкових і виробничих факторів діяльності підприємства. Без дотримання виконання цього обліку система збуту суперечить установкам маркетингової стратегії. Адже саме в системі збуту концентрується результат всієї маркетингової діяльності. Навіть тому добре розроблена і правильно розрахована стратегія маркетингу може провалитися, якщо система збуту не відповідає поставленим завданням.

УДК 338.3:634.5(477)

ПЕРСПЕКТИ ВИРОБНИЦТВА ВОЛОСЬКОГО ГОРІХУ В УКРАЇНІ

Лихошерст М.Ю., студент*

Гуцул Т.А., кандидат економічних наук, доцент

Грецький, або волоський, горіх (*Juglans regia* L. *Walnut* - жолудь Юпітера царський) - одна з найдавніших і найцінніших порід дерев. Являє собою насамперед, їжу, потім ліки, меблі, будівельний матеріал, паливо. Це і добриво, і речовина для дублення шкіри, і барвник для тканин. Його використовують для косметичних цілей, для виготовлення лінолеуму, інструментів, фарб для живопису, поліграфічної туші.

Завдяки вмісту йоду, волоський горіх рекомендують під час лікування захворювань щитовидної залози. Лікарі стверджують, що грецький горіх має сильні бактерицидні, ранозагоювальні властивості. Його використовують також під час лікування некрозів, оскільки горіхове ядро містить залізо і кобальт. Горіх застосовують під час лікування туберкульозу, псоріазу, екземи, фурункульозу, варикозного розширення вен. Також вчені-медики назвали волоський горіх одним із найоптимальніших засобів, що допомагають боротися із зайвою вагою. З оболонки незрілих плодів волоського горіха готують вітамінні концентрати.

Основними виробниками волоського горіха у світі є США, Китай, Україна, Молдова та Франція. Причому в Європі культурних промислових садів найбільше у Франції. На частку України припадає 22,5% валових зборів горіхів у Європі: 88% горіхового врожаю - з дерев на подвір'ях селян, дачних ділянках, уздовж доріг, 12% - у старих садах на площі 1700 га, вік яких понад 40 років.

Високий попит і висока товарність горіхів обумовлені:

- винятковою їх цінністю як продуктів харчування;
- високою транспортабельністю горіхів, які можна зберігати і реалізовувати протягом року і більше;
- порівняно низькою врожайністю горіхових садів - до 1,0 - 1,5 т / га;
- відносно невеликим ареалом площ на земній кулі придатних за екологічними умовами для культури грецького горіха.

Сьогодні закупівельна ціна горіха волоського 1,4-1,6 євро. Таким чином, підсобні, присадибні господарства нинішнього року можуть отримати близько 600 млн. грн., а підприємства-експортери - близько 80 млн. євро від експорту цілого горіха і трохи більше - від експорту ядра горіха. Потенціал України, за розрахунками фахівців, може становити 170 млрд. гривень.

В Україні сформувалося три напрями зовнішньої торгівлі горіхами: експорт в країни Західної Європи і північно-західної Азії високоякісних плодів для споживання у свіжому вигляді; торгівля горіхами середньої якості для внутрішнього споживання на ринках країн СНД і частково Азії; імпорт горіхів для подальшої товарної доробки та перепродажу на сировинні ринки країн Західної та Східної Європи, Азії, СНД. Також останніми роками намітилася тенденція до збільшення експорту чищеного горіха, а так само продукції переробки (олія, шрот, БАДи), що впливає з економічної доцільності.

Горіховий бізнес в Україні є дуже привабливим в інвестиційному плані. Кліматичні умови і ґрунти придатні для вирощування цього цінного в усіх відношеннях продукту практично на всій території України.

Наразі площа промислових садів досягла 3000 га. Площі окремих горіхових садів коливаються від 5 до сотень гектарів. Сади формують щепленими саджанцями, зареєстрованими в Державному реєстрі України, з урахуванням сучасних технологій і рекомендацій Міністерства аграрної політики і продовольства. Сади входять у промислове плодоношення, починаючи з п'ятого-шостого року. Асоціація залучила близько \$10 млн. інвестиційних коштів у створення садів і підприємств первинної переробки горіха.

УДК 330.341.1: 631.11

ІННОВАЦІЇ У РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНІЙ СФЕРІ

Лобунець Я.В., студентка*
Величко О.В., кандидат економічних наук, доцент

Реалії сьогодення вимагають від аграрної сфери економіки України пошуку інноваційних шляхів розвитку, які б стали основною передумовою підвищення його ефективності. Адже нині ринкова трансформація економіки держави змістила акценти економічного розвитку в бік сировинних галузей і згортання наукоємних виробництв, ресурси науки виявилися незатребуваними, а витрати на них скорочені як непродуктивні, що призвело до згортання масштабів сфери науки.

Стосовно аграрного сектора економіки інновації є реалізацією в господарську практику результатів досліджень і розробок у вигляді нових сортів рослин, порід і видів тварин і птиці, нових технологій в рослинництві, тваринництві і переробній промисловості, нових добрив і засобів захисту рослин і тварин, нових методів профілактики і лікування тварин і птиці, нових або покращених продуктів харчування, матеріалів, нових форм організації і управління різними сферами економіки, нових підходів до соціальних послуг, що дозволяють підвищити ефективність виробництва.

Значення інноваційної діяльності для сільськогосподарських підприємств у сучасних умовах постійно зростає. В умовах становлення ринкової економіки в Україні невирішеними залишаються безліч теоретичних, методичних і практичних питань управління інноваційною діяльністю аграрних підприємств. Також серед причин, що гальмують інноваційну діяльність, доцільно вказати на такі: негативний вплив інфляційних процесів, високі відсоткові ставки за банківські кредити, неплатоспроможність замовників, економічний ризик тощо.

За останні роки в Україні відбулися певні зміни. Насамперед, це стосується зниження ролі науки як основної рушійної сили техніко-економічного прогресу. Вітчизняна наука, власне кажучи, перестала бути основним чинником соціально-економічного розвитку, різко послабила свій вплив на інноваційні процеси в суспільстві. Відсутність у приватних інвесторів стимулів і можливостей фінансування інноваційної діяльності визначають необхідність формування нових форм, методів та меж державної підтримки інноваційної діяльності.

В основу системи державної підтримки інноваційної діяльності аграрних підприємств повинні бути покладені принципи відповідності основних напрямів їхньої діяльності. На наш погляд, мають бути враховані такі вимоги: з державного бюджету на безоплатній основі можуть фінансуватися тільки фундаментальні наукові дослідження, а також об'єкти аграрної сфери, що мають загальнодержавне значення, й об'єкти, пов'язані із соціальною, екологічною та національною безпекою; кошти держави на інноваційний розвиток аграрних підприємств повинні виділятися на фінансування чітко визначених програм і проєктів з наступним контролем результативності їхньої діяльності.

Застосування новітніх досягнень науки й техніки, прогресивних технологій та високотехнологічних напрацювань, випуск нових і екологічнобезпечних видів продуктів харчування, що користуються підвищеним попитом на внутрішньому та зовнішньому ринках, дадуть змогу досягти високої ефективності сільського господарства й мати потрібні кошти для вирішення складних завдань соціального розвитку й інфраструктурної перебудови села.

Отже, реалізація інноваційної діяльності в аграрній сфері повинна радикально прискорити науково-технічний прогрес і на цій основі – сприяти зниженню витрат на одиниці сільськогосподарської продукції і продовольства та підвищити конкурентоспроможність аграрних товаровиробників на внутрішньому і зовнішньому ринках.

УДК 330.341.1

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Лучків І., студент*

*Христенко Г.М., кандидат економічних наук, доцент
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»*

Здійснення інноваційної діяльності сільськогосподарськими підприємствами створює передумови стабільного та сталого розвитку аграрного сектору економіки.

Інноваційний розвиток сільського господарства базується на впровадженні прогресивних техніко-технологічних, організаційно-економічних, управлінських рішень, спрямованих на поліпшення якості продукції, підвищення ефективності та конкурентоспроможності виробництва.

Слід зазначити, що основою стратегії інноваційного розвитку сільського господарства є нові технології. Інноваційні технологічні схеми виробництва сільськогосподарської продукції передбачають застосування нових систем машин, механізмів, технічних та енергетичних ресурсів, використання високопродуктивних сортів і гібридів культур, сучасних засобів захисту рослин, внесення у ґрунт нетрадиційних видів органічних добрив, впровадження ефективних систем зрошення сільськогосподарських культур та ін.

Інноваційна діяльність є однією з основних умов виробництва конкурентоспроможної продукції та виступає головним чинником ефективного функціонування підприємств і розвитку аграрного сектору економіки України. Рушійною силою економічного зростання є розвиток інноваційних високопродуктивних технологій, які здатні забезпечити світові стандарти якості продукції та прибутковість сільського господарства. Застосування таких технологій із використанням високопродуктивної техніки в умовах непередбачуваних змін у зовнішньому середовищі забезпечать прогресивний

розвиток сільського господарства та виробництво конкурентоспроможної на внутрішньому і зовнішньому ринках продукції.

Інноваційні технології, які являють собою уречевлені наукові знання, нині відіграють вирішальну роль у переведенні сільського господарства на ефективний, конкурентоспроможний, екологічнобезпечний і природозберігаючий напрям розвитку.

Застосування сучасних інноваційних технологій здатне забезпечити високі європейські та світові стандарти якості продукції, прибутковість сільського господарства.

Слід приділити увагу тій обставині, що нині значного поширення набула практика спрощення технологій за рахунок виконання обмеженого обсягу агротехнічних заходів. Інноваційні процеси технічного характеру передбачають впровадження у виробництво високопродуктивних систем машин і механізмів, нових видів технічних та енергетичних ресурсів тощо.

У період інтеграції сільського господарства України в світове співтовариство інноваційна концепція розвитку агротехнологій та їх технічного забезпечення набуває особливої ваги. Застосування енерготехнологічного комплексу дасть можливість сільськогосподарським товаровиробникам не лише проводити технологічні роботи в значно стисліші терміни з вищою якістю, а й комплексно розв'язувати виробничі, економічні проблеми.

Отже, забезпечити стабільний, конкурентоспроможний і сталий розвиток сільського господарства в умовах прискорення глобалізаційних та інтеграційних процесів можливо лише в тому випадку, коли цей розвиток здійснюватиметься на основі інноваційної моделі.

УДК 330.131.5:635.2

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА КАРТОПЛІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

Малей А.О., студент*

Рогач С.М., доктор економічних наук, професор

Досліджено виробництво та економічну ефективність виробництва картоплі на прикладі окремого господарства.

Актуальність теми дослідження. На даний час картопля є однією із основних культур які вирощують господарства після зернових і підвищення її продуктивності та економічна ефективність є нагальною проблемою.

Мета дослідження. Метою статті є дослідження вирощування картоплі та підвищення її економічної ефективності за допомогою певних способів.

Виклад основного матеріалу. Основними показниками результату на економічну ефективність виробництва картоплі є врожайність, продуктивність праці, собівартість, прибуток з розрахунку на 1 ц продукції та на 1 га посіву, рівень рентабельності.

У ринковій економіці необхідною умовою ефективності є конкурентоспроможність продукції.

Ефективність виробництва, що визначає рівень господарювання і доцільності розвитку галузі, залежить від багатьох складових, у тому числі від розміщення посівів по природно-кліматичних зонах, організації виробництва та концентрації посівів. Продуктивність праці є узагальнюючим показником, в якому відображуються всі сторони виробництва в сільському господарстві. Заходи, які сприяють збільшення виходу продукції та зниженню затрат праці на її виробництво, можна назвати шляхами підвищення продуктивності праці. Але оскільки її рівень визначають відношенням обсягів валової

продукції до затрат робочого часу на її виробництво, то підвищення продуктивності праці можливе лише за таких умов: збільшення обсягу валової продукції при незмінних затратах праці; скорочення затрат праці при незмінному обсязі виробництва продукції; одночасне збільшення обсягу виробництва продукції і скорочення затрат праці; збільшення виробництва продукції та збільшення затрат праці при випереджаючих темпах росту виробництва продукції.

Підвищення врожайності всіх культур, в тому числі і картоплі, може бути забезпечене при впровадженні інтенсивних технологій їх вирощування. Суть останніх полягає в оптимізації умов вирощування картоплі на всіх етапах росту і розвитку. Вона включає такі фактори: розміщення посівів після попередників, передбачених сівозмінами; впровадження високоврожайних сортів; оптимальне забезпечення рослин елементами мінерального живлення з урахуванням їх вмісту в ґрунті; порціонне внесення азотних добрив у період вегетації відповідно до вимог культури; інтегровану систему захисту рослин від бур'янів, шкідників і хвороб; своєчасне і високоякісне виконання всіх технологічних прийомів, спрямованих на захист ґрунтів від ерозії, нагромадження вологи, створення сприятливих умов для розвитку сільськогосподарських культур.

Важливим показником економічної ефективності виробництва картоплі є її собівартість. Протягом останніх років у зв'язку із швидким зростанням вартості матеріальних ресурсів, збільшенням амортизаційних відрахувань, незважаючи на певний ріст урожайності, собівартість зростає. Отже, собівартість, яка фактично формує кінцеві результати реалізації картоплі, може бути знижена завдяки раціональному й економічному використанню насамперед садивного матеріалу, органічних і мінеральних добрив, хімікатів, палива та мастильних матеріалів.

Собівартість вирощування цієї культури має значні зональні відмінності. Для її зниження, крім зменшення витрат на садивний матеріал і матеріаломісткості, велике значення мають підвищення врожайності картоплі та механізація виробничих процесів.

УДК 502.51:330(477.81)

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ВОДОКОРИСТУВАННЯ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Мальчевський Д., студент*

Ільків Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Ефективний розвиток економіки та сталий розвиток суспільства можливий лише за умови раціонального водокористування. Тому, проблеми прісної води, а особливо її нестачі, в ХХІ столітті виходять на перший план.

Рівненська область багата водними ресурсами. Територією області протікає 171 річка довжиною понад 10 км, знаходиться 162 озера, 12 водосховищ, 1688 ставків. Показники забезпеченості водними ресурсами в розрахунку на 1 км² території та на 1 мешканця області вищі від середніх по Україні у 1,3-1,9 рази. Загальні прогнозні ресурси підземних вод в області складають близько 1314,913 млн. м³ /рік, затверджені запаси 195,798 млн. м³/рік, затверджені відпрогнозованих – 14,9 % [1].

Не всі водоносні комплекси області використовуються для водопостачання в зв'язку з низькими гідрогеологічними характеристиками та якістю води, абовеликими матеріальними затратами для їх освоєння.

У 2014 році водокористувачами області забрано з природних водних об'єктів 206,80 млн. м³ прісної води, в тому числі 164,41 млн. м³ з поверхневих джерел і 42,39 млн. м³ з підземних водоносних горизонтів. Забір води за галузями економіки в області у 2014 р.

склав: промисловість – 66,75 млн. м³; сільське господарство – 81,34 млн. м³; житлово-комунальне господарство – 20,6 млн. м³; інші галузі – 2,1 млн. м³ [2].

В 2014 р. у поверхневій воді області скинуто 111,5 млн. м³ зворотних вод. У їх складі у поверхневій воді скинуто 15,55 тис. т забруднюючих речовин. Поверхневі водні об'єкти області переважно відносяться до слабо забруднених. Невідповідність якості води за хімічними показниками спостерігається, як правило, за завислими речовинами, нафтопродуктами, аміаком, загальним залізом, формальдегідом, вмістом органічних речовин. Погіршенню якості поверхневих вод сприяють скиди недостатньо очищених та неочищених стічних вод комунальних підприємств області, які є найбільшими забруднювачами поверхневих вод.

Індикаторами зростаючого забруднення води є збільшення числа випадків мору риби. Малі річки в межах населених пунктів зазнають антропогенного впливу: скидаються недостатньо очищені води, розорюються прибережні захисні смуги, забруднюються побутовим сміттям, проводиться забудова.

В області спостерігається погіршення якості води на санітарно-хімічні та бактеріологічні показники на об'єктах централізованого господарсько-питного водопостачання, переважно за рахунок мереж сільських та частини відомчих централізованих водопроводів. Санітарно-технічний стан мереж основної частини водопроводів незадовільний – мережі більш як на 50 % зношені, заміна їх не проводиться, в результаті чого відбуваються часті пориви, що в свою чергу впливає на показники якості питної води [3].

Таким чином, вважаємо, що для подолання проблем водокористування досліджуваного регіону є вирішення питання реконструкції та розширення діючих каналізаційних очисних споруд, проведення лабораторного контролю відповідності показників якості питної та стічних вод вимогам діючих нормативних документів, проведення оптимізації роботи та реконструкції систем водопостачання, заміна водопровідних мереж, винесення за межі санітарної зони шахтних колодязів вигрібних ям та ліквідація сміттєзвалищ.

Список використаної літератури:

1. Доповідь про стан НПС у Рівненській області у 2014 р. [Електронний ресурс]: Державне управління охорони НПС в Рівненській області [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ecorivne.gov.ua/report_about_environment/
2. Статистичний щорічник за 2014 рік / [за ред. О.Г. Осауленка]. – К.: ТОВ «Август Трейд», 2015. – С. 509.
3. Волкова Л. А., Орлов В. О. Екологічні аспекти використання поверхневих вод Західного Полісся України // *Экосистемы, их оптимизация и охрана*. Симферополь: ТНУ, 2012. Вип. 6. С. 242–250.

УДК 339.137.2:637.1

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Мамченков М.О., студент*

Степасюк Л.М., кандидат економічних наук, доцент

Молочна галузь займає вагомe місце в структурі харчової промисловості України, є провідною ланкою у вирішенні продовольчої проблеми країни. Адже, молоко, як один з головних базових продуктів харчування (характерна особливість якого – легка засвоюваність організмом) є важливою складовою здорового раціону.

На сучасному етапі функціонування підприємств молокопродуктового підкомплексу, поставлені високі вимоги щодо безпечності, ефективності та прибутковості виробництва молока і молокопродуктів належної якості, що вимагає від переробних підприємств постійного удосконалення матеріальної бази, своєчасної заміни та модернізації морально застарілого та фізично спрацьованого обладнання, впровадження нових технологій, інтеграції виробничих процесів, підвищення рівня кваліфікації працівників тощо.

Конкурентоспроможність виробництва – багатоаспектна економічна категорія – визначається комплексом чинників, зокрема, економічними показниками обсягів виробництва, продажу і якості продукції, собівартості, ціни реалізації та рентабельності, взаємодіють що визначають рівень і результативності в ринкових умовах господарювання.

Молочне скотарство є основною ланкою розгалуженої структури виробничо-технічного потенціалу молокопродуктового підкомплексу і тісно пов'язане з кормовиробництвом, племінними господарствами, зоотехнічними, ветеринарними та іншими службами обслуговуваними, молокопереробними підприємствами тощо. Тому взаємовигідні інтереси всіх суб'єктів цього формування стають об'єднуючим чинником досягнення високих економічних результатів.

Основними напрямками формування конкурентоспроможного виробництва молока повинні стати: розвиток та впровадження інноваційних технологій виробництва, посилення інвестування з боку держави та приватних інвесторів; горизонтального розвитку та інтеграції вертикальної, створення систем аналізу та прогнозування потреб споживачів, цін конкурентів, нових ринків, каналів реалізації.

Відповідно до результатів аналізу ринку молока і молочних продуктів та умов функціонування переробних підприємств, є підстави наголошувати на доцільності розробки комплексу науково-обґрунтованих економічних та організаційних заходів щодо підвищення конкурентоспроможності та розвитку підприємств молокопереробного підкомплексу, зокрема, створення нових та реконструкції існуючих механізованих великотоварних господарств із застосуванням сучасних розробок у галузі молочного скотарства (зокрема, впровадження сучасних технологій утримання та годівлі тварин); формування стада племінної худоби молочного напрямку продуктивності; поліпшення та розвиток кормової бази на основі органічного землеробства; налагодження ефективної системи закупівлі молока-сировини у господарств населення шляхом створення пунктів заготівлі молока (оснащених холодильним та лабораторним обладнанням для проведення первинних аналізів якості молока), що перебуватимуть у власності молокопереробних підприємств; забезпечення взаємовигідних інтеграційних зв'язків «виробництво-переробка – збут» на основі комплексної державної програми розвитку молочної галузі; надання державної підтримки виробникам молока; перегляд існуючих пільг на імпорт молокопродуктів; розробка спеціальних програм кредитування.

УДК330.322:631.15

РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙ У РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Марчук О.В.

Величко О.В., кандидат економічних наук, доцент

Інвестиційна діяльність – вирішальний чинник усієї економічної політики держави, від ефективності якої залежить стан виробництва, рівень технічного оснащення підприємств, можливості структурної перебудови економіки, розв'язання соціальних та екологічних проблем, адже інвестиції становлять основу розвитку підприємств, окремих галузей та економіки в цілому. Сучасну ринкову економіку неможливо уявити без іноземних інвестицій, які поширені як у промислово розвинутих країнах, так і в країнах, що розвиваються.

Структурна перебудова сільськогосподарського виробництва та його пристосування до умов ринку неможливе без здійснення значних інвестицій, які виступають основним

напрямом запровадження сучасних технологій, підвищення конкурентоздатності аграрного сектора економіки в ринкових умовах. Залучення іноземних інвестицій у розвиток сільськогосподарського виробництва, їх обсяг та рівень ефективності залишаються вкрай недостатніми через наявність цілої низки чинників: неплатоспроможність вітчизняного сільськогосподарського товаровиробника, нестабільність політичної ситуації, законодавчої бази, низька інвестиційна привабливість агропромислового комплексу тощо.

Загалом же слід зазначити, що для широкомасштабного залучення іноземних інвестицій найважливіше значення мають макроекономічні важелі впливу держави на реалізацію інвестиційної привабливості економіки країни, що покликані компенсувати недоліки загальноекономічної кон'юнктури і підсилити інвестиційну привабливість аграрної галузі. Ефективна національна політика в сфері залучення іноземних інвестицій повинна включати низку стимулюючих важелів, зокрема для сільського господарства – державну (в тому числі бюджетну) підтримку.

Варто відзначити, що абсолютна більшість інвестицій у підприємства аграрної сфери надходить з недержавних джерел, питома вага яких у загальних обсягах інвестицій у основний капітал галузі становить 95-97%. Частка коштів державних (3-4%) і комунальних підприємств незначна (менше ніж 1%) і потребує збільшення до рівня, що забезпечуватиме виконання державних завдань щодо підтримки та регулювання інвестиційної діяльності підприємств аграрної сфери та сільській місцевості.

Напрями реформування державної інвестиційної політики мають охоплювати наступні аспекти: в інвестиційну сферу впроваджувати державні цільові програми, спрямовані на поліпшення інвестиційного клімату; основним джерелом інвестування мають стати кошти підприємств і організацій у вигляді прибутку; здійснювати банківське кредитування галузей і виробництв, визначених як пріоритетні; в інноваційну сферу впроваджувати державні програми, спрямовані на поліпшення інвестиційного клімату та формувати інноваційну модель економіки.

Слід відмітити, що стан інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки України знаходиться на низькому рівні. Інвестиційний клімат є несприятливим для інвесторів. Окремими напрямами державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві є: покращення управління державними інвестиціями, регулювання умов інвестування, посилення контролю за інвестиційною діяльністю, а також запровадження гнучкої системи оподаткування суб'єктів інвестиційної діяльності шляхом диференціації відсоткових ставок податків та податкових пільг, що дозволить поліпшити інвестиційний клімат у галузі, підвищити рівень захисту інвестора, покращити політичний та економічний стан в державі, що сприятиме поліпшенню інвестиційної діяльності. Саме тому підвищення конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості економіки повинно стати стратегічним завданням.

УДК 336

ПЕРША ФІНАНСОВА ПІРАМІДА

Маршалок М.М., студент*

Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

Українцю визначення «фінансова піраміда» є добре відомим. Всі ми пам'ятаємо грандіозні шахрайства «МММ» та «Еліта-Центр». Але досить цікавим буде прослідкувати в історії, як і де з'явилася перша фінансова піраміда. Спочатку потрібно з'ясувати, що ж собою являє таке визначення як «фінансова піраміда»

Фінансова піраміда — це організація, членство в якій набувається за умови внесення певних платежів, внесків чи іншої оплати і дозволяє отримувати прибуток членам організації в залежності від кількості залучених ними учасників. Характеризуються такі організації

ієрархічністю, яка полягає в тому, що члени організації входять в певні групи, якими керують керівники, що отримують прибутки від членів своєї групи. Найвищий керівник отримує прибутки від внесків всіх учасників. Принциповою відмінністю фінансової піраміди від реального бізнесу-проекту є джерело виплати прибутку. Якщо сума виплат прибутку стабільно перевищує розмір доданої вартості, яку забезпечує даний бізнес, то даний проект є пірамідою.

Вперше фінансова піраміда з'явилася у капіталістичних Нідерландах. В 1593 г. Каролус Клузіус, керівник саду лікувальних трав імператора Максиміліана II, посадив декілька цибулин тюльпана в землю ботанічного саду Лейденського університету. Наступного року з'явилися квіти, які визначили всю майбутню долю країни. Тюльпан мав цікаву особливість: через декілька років сорт міг раптово змінити колір. Тоді це видавалося чудом, хоча сьогодні відомо що це відбувається внаслідок вірусних захворювань, які приводять до мутації.

В 1612 році ціна цибулини тюльпана коливалася у межах 3000 – 4000 флоринів. Для порівняння корова коштувала – 100 флоринів. Нідерланди охопила «тюльпаноманія».

До 1935 року ціни на одну цибулину тюльпана становили від 5500 флоринів. Багато представників буржуазії і аристократії продавали все своє майно заради того, щоб купити декілька цибулин. Ціни квітку могли за декілька днів зрости у 2-3 рази. З допомогою тюльпанів бідні могли стати багатими, а багаті ще багатшими. Найбільшою угодою була купівля 40 цибулин за 100 000 флоринів. В Амстердамі, Роттердамі та Харлемі були створені спеціальні біржі з продажу дорогоцінної квітки. З'явилася навіть тюльпанова мафія, яка викрадала тюльпанові цибулини.

Тюльпаноманія закінчилася дуже неочікувано. У вівторок, 3-го лютого, 1637 року, з невідомих причин, ніхто не прийшов на черговий аукціон з продажу тюльпанів. Купці почали швидко продавати цибулини квітки, але їх ніхто не купляв. Багато людей збанкрутувало, а кількість самогубств зросла у десятки разів.

Фінансова піраміда в Нідерландах була першою із відомих у капіталістичній історії. Досить цікавим є те, що вона з'явилася природним чином, але набула розмаху, якому б позаздрили усі сучасні шахраї. Ця фінансова піраміда, як і усі інші, пов'язана з тим, що ціна на товар (цибулини тюльпана) перевищувала у багато разів його собівартість, а гроші, отримані внаслідок спекуляцій, не вкладалися у розвиток економіки. Вони йшли на ще більше розширення фінансової піраміди. В кінці-кінців «бульбашка вибухнула», завдавши величезного удару економіці. Після Нідерландів історія знає ще багато прикладів подібних процесів, але більш красивого і романтичного певно не буде.

УДК 633.15:332.13

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА КУКУРУДЗИ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Маслич І.С., студентка*

Коновал І.А., кандидат економічних наук, доцент

Зерно кукурудзи – традиційно важлива і невід'ємна складова вітчизняного зернофуражного балансу. У 2014 р. в Україні було вироблено 28,5 млн т зерна кукурудзи і його питома вага у загальному обсязі виробництва зерна склала 44,6 % [1,с.81]. Сільськогосподарські підприємства мають можливість підвищити прибутковість своєї діяльності збільшуючи обсяги виробництва та реалізації зерна кукурудзи. Україна з обсягом

виробництва 28 –30 млн т спроможна поставити на експорт понад 20 млн т кукурудзи та увійти у п’ятірку лідерів з експорту кукурудзи у світі, серед яких США, Аргентина, Бразилія.

Збільшенню обсягів та підвищенню ефективності виробництва зерна кукурудзи сприяє вирощування цієї культури у тих регіонах, де для цього є найбільш сприятливі умови. Хмельниччина – це один з регіонів, що має значний природний і виробничий потенціал для виробництва зерна кукурудзи. Протягом 2010 – 2014 р. зібрана площа кукурудзи на зерно у всіх категоріях господарств Хмельницької області збільшилась з 111,0 до 209,6 тис. га. Обсяг виробництва зерна кукурудзи збільшився при цьому від 660,4 тис. т до 1727,4 тис. т або у 2,6 рази.

Результати досліджень свідчать, що підвищенню економічної ефективності виробництва зерна кукурудзи в сільськогосподарських підприємствах Хмельницької області сприяють підвищення врожайності культури, концентрація виробництва, запровадження ресурсозберігаючих технологій вирощування культури (таблиця).

Таблиця 1 – Групування сільськогосподарських підприємств Хмельницької області за рівнем рентабельності виробництва зерна кукурудзи*, 2014 р.

Показник	Групи підприємств за рівнем рентабельності, %				Разом
	збиткові	0-29,9	30-59,9	понад 60,0	
Кількість підприємств	31	52	37	45	165
Зібрана площа кукурудзи, тис. га	7,7	34,2	22,5	84	148,6
Зібрана площа на одне підприємство, га	250	658	607	1870	901
Виробництво зерна, тис. т	58	270	194	748	1270
Урожайність, т/га	7,5	7,9	8,6	8,9	8,5
Реалізовано зерна, тис. т	44	210	174	544	973
Виробнича собівартість 1 т зерна, грн	1195,0	1214,4	1038,9	1110,9	1125,8
Виробничі витрати на 1 га, грн	8954,1	9577,8	8959,3	9878,4	9622,0
у т.ч.: насіння	1645,9	1756,9	1706,3	1586,0	1646,7
мінеральні добрива	1194,5	1548,3	1795,1	1335,2	1446,5
нафтопродукти	1083,4	1118,1	837,8	782,0	883,5
оплата послуг і робіт сторонніх організацій	1521,2	1516,8	1609,4	2075,3	1847,3
решта матеріальних витрат	1010,2	1039,2	819,4	2266,2	1699,3
прямі витрати на оплату праці	372,7	431,3	434,8	211,3	304,1
амортизація необоротних активів	513,8	346,8	356,7	218,5	284,3
відрахування на соціальні заходи	139,3	142,6	136,1	68,5	99,5
решта інших прямих та загальновиробничих витрат	1473,1	1677,9	1263,8	1335,6	1410,7
Повна собівартість 1 т зерна, грн	1712,1	1573,4	1154,5	1171,7	1280,0
Ціна реалізації 1 т зерна, грн	1395,8	1763,3	1679,2	2034,0	1883,1
Прибуток (+), збиток (-) на 1 т зерна, грн	-316,3	189,9	524,8	862,2	603,1
Рівень рентабельності (+), збитковості (-), %	-18,5	12,1	45,5	73,6	47,1

*Джерело: Розраховано автором на основі даних статистичної форми 50-сг

Вітчизняна практика останніх років та закордонний досвід свідчать, інтенсивна технологія вирощування культури буде прогресивною лише при умовах, коли кожна технологічна операція застосовується з урахуванням особливостей конкретного року, поля, сівозміни, особливостей сорту або гібриду та інших факторів.

Список використаної літератури:

1. Сільське господарство України //Стат. зб.; відповідальний за випуск О. М. Прокопенко. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 379 с.

ВИНИКНЕННЯ І РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В РИМІ

Матвієва О.В., студентка*

Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

За всіх часів інститут права власності займав центральне місце в цивільному праві. Його основні положення обумовлюють зміст всіх інших розділів цивілістики – права на чужі речі, договірне, спадкоємне права тощо. Саме цим пояснюється нев'яучий інтерес до права власності як з боку дослідників, так і з боку практичних працівників, політичних і суспільних діячів, представників багатьох галузей науки. Не менший інтерес до питань власності виявляли і римські юристи. Вони ретельно і глибоко досліджували суспільні відносини власності, про що свідчать численні трактати і висловлювання. Їх дослідження несуть відбиток свого часу, і все-таки багато принципів положень права приватної власності не тільки не втратили свого значення в наші дні, але й лягли в основу сучасної науки цивільного права.

Римських юристів більше цікавила практична сторона права власності, ніж теоретичні вишукування, і тому вони не залишили нам визначення даного поняття (що не заважало їм широко його використовувати), як і багатьох інших (контракту, делікту, позову). Однак саме їм належить пріоритет у розробці основ права приватної власності.

Римське цивільне право первісно знало державну й общинну власність на землю і приватну власність на інше майно. Закони XII таблиць уже згадують про право власності, що у ті часи позначалося терміном *dominium*, до якого додавали *ex jure Quiritium* – власність по праву квіритів, найдавнішого племені. Цим римляни хотіли підкреслити стародавність, а отже, стійкість, непорушність, недоторканність відносин власності (*dominium* – від лат. дієслова *domare* – приборкувати, панувати). Спочатку цим терміном позначалися усі права на річ, уся сукупність повноти влади в будинку. Однак уже з I ст. н.е. римляни відмежовують значення терміна *dominium*. З кінця класичного періоду (III ст. н.е.) власність стали позначати терміном *proprietas*.

В умовах нескінченної боротьби за переділ землі і склалися суспільні відносини з приводу користування нею, що наклало відбиток на формування їхнього правового оформлення. Тривале користування окремих родин общинною землею поступово стає їхнім непорушним привілеєм. З цією метою претори спочатку конструюють такий правовий інститут, як володіння, що надало власнику правову підставу на користування державною землею і юридичний захист проти яких-небудь зазіхань. Однак при цьому необмеженим і безроздільним володарем землі все-таки залишається держава.

Потрібно було передати це панування фактичним власникам земель, що і було здійснено преторською практикою. Так поступово неподільність і необмеженість панування над земельними наділами переміщується від держави до їхніх фактичних власників. Приватне володіння перетворюється в приватну власність на землю. Оскільки претендентами і посягаючими на володіння землею могли бути не тільки безземельні і малоземельні, але і безправні селяни, то проти них претори сконструювали, крім засобів власницького захисту, і більш ефективний позовний захист. Теоретичне обґрунтування такого панування, визначення його змісту і правомочності з'явилися пізніше. Спочатку затверджується принцип: «Я пан цього земельного наділу, цього раба і тому ніхто інший не може розділяти з мною цю владу».

Таким чином, неподільність і практична необмеженість користування державною чи общинною землею перетворилася в повне правове панування фактичного власника спочатку над рабами й іншими спонукуваними речами, а потім над землею й іншими нерухомими речами, що стали іменувати власністю. Панування покладалося в тому, що володівший ним одержав можливість безпосереднього і повновладного впливу на річ, цілком відмежовуючи такий же вплив інших осіб. Так до кінця II ст. н.е. було оформлене право приватної власності на землю.

ДИНАМІКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ ЯЧМЕНЮ

Матуся М-З., студентка*
Гуцул Т.А., кандидат економічних наук, доцент

Ячмінь належить до найбільш поширених сільськогосподарських культур у світовому землеробстві і вирощується ще з доісторичних часів. У світовій структурі посівних площ ячмінь займає четверте місце після пшениці, рису та кукурудзи, а в Україні за цим показником він поступається лише озимій пшениці. Таке широке розповсюдження ячменю пов'язане з його універсальним використанням.

Стабільний попит на ячмінь сприяє щорічному відведенню значних посівних площ під цю культуру. Ячмінь є однією зі складових кормової бази, має продовольче та технічне використання. Відтак, він посідає друге місце у вітчизняній структурі виробництва зерна. Завдяки цьому Україна стала одним з лідерів світового експорту ячменю. Проте у перспективі вітчизняні аграрії можуть зменшити виробництво цієї культури [1].

В останні роки Україна стрімко втрачає свої позиції як масштабного експортера ячменю. Цьому також сприяє політика держави (квотування, відміна повернення ПДВ, експортне мито. Через непостійність умов роботи вимушує багатьох трейдерів відмовлятися від ячменю на користь інших культур, що позначається на втраті привабливості даної культури для аграріїв [2].

В Україні в розрізі регіонів традиційно найкращі показники з вирощування ячменю демонструє Південна Україна. Лідером з вирощування ячменю визнана Одеська область, на яку припадає 12% від сукупного обсягу виробництва ячменю в Україні. Друге місце за обсягами вирощування даної культури демонструє Миколаївська область з 10% від сукупного виробництва. На третьому місці в рейтингу областей Херсонська область, на які припадає по 7% всього вирощеного ячменю.

Найбільшим і домінуючим імпортером українського ячменю визнана Саудівська Аравія, на яку припадає 69% всього експорту даної культури з України. На Сирію припадає 9%, на Іран 5%, на Йорданію 4%.

Україна займає друге місце по виробництву та експорту зерна. Країна більше виробляє, ніж споживає тому, дана продукція має напрям в більшості на експорт. Недоліком є те, що порівняно з іншими країнами в Україні низька урожайність майже вдвічі менша, ніж у ЄС. Це спричинено поганою технологічною базою та науковою.

Однак слід все ж відзначити, що в Україні оптимістичні прогнози зростання виробництва та експорту зерна можуть зіткнутися з реальними недоліками інфраструктури. На сьогоднішній день, ситуацію з перевезенням зерна і недостатньою кількістю вагонів-зерновозів можна назвати «зашморгом» зернового ринку. Це найвужче місце, яке на даний момент є в Україні. Без участі держави, напевно, цю проблему вирішити не можливо. Швидше за все, механізм приватно-державного партнерства є найбільш прийнятним для вирішення існуючих проблем, тому що саме він із залученням міжнародних фінансових інститутів дозволить прозоро вирішити проблему без залучення багатомільярдних кредитів, пов'язаних з постачанням обладнання вагонів, з однією з країн-виробників з незрозумілих умов.

Список використаної літератури:

1. <http://www.agro-business.com.ua/ekonomichni-gektar/846-rynok-iachmeniu-pidsumky-ta-perspektyvy.html>
2. <http://www.studfiles.ru/preview/2399029>
3. <http://agravery.com/ua/roslynyctvo/show/tom-20-kompanij-eksporteriv-jachmenju-v-ukraini>

СУТНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Медведєва О.М., магістр*

Герасимчук Н.А., кандидат економічних наук, доцент

Розглядаючи інноваційний потенціал підприємства як складову його ринкового потенціалу необхідно відзначити, що у багатьох аграрних підприємствах інноваційний потенціал майже не використовується в силу традиційності галузі. Разом з тим, інновації можуть стати джерелом розвитку підприємства за умови їх ефективного використання, створення сприятливої атмосфери для їх появи, потенційної здатності нових продуктів і технологій виступати в якості нових цінностей, що можливо при особистій зацікавленості керівників підприємств, їх власників і правильної організації управління інноваційним процесом і роботою персоналу в його рамках. У цьому сенсі потенціал зв'язується з людськими ресурсами, з людьми творчого типу, з їх інтелектуальною, творчою та підприємницькою складовою.

Сьогодні на вітчизняних підприємствах підприємницький підхід до інновацій не отримав належного розвитку; а мають місце імітаційний підхід до освоєння різних нововведень, що, в результаті не приводить економіку до інноваційного розвитку.

Таблиця 1 – Відмінності інноваційного підприємства від консервативного

Відмінні ознаки	Інноваційне підприємство	Консервативне підприємство
Характер цілей	Розвиток інноваційного потенціалу корпорації і персоналу, забезпечення довгострокової життєздатності, задоволення потенційних потреб споживачів.	Вживання, досягнення швидкого комерційного успіху, зростання прибутку, зростання продажів, розширення частки ринку і т.п.
Пріоритетна інформаційна база прийняття управлінських рішень	Випереджувальний інформаційний простір: патенти, наукові розробки, винаходи, нові ідеї, нові технології, невиявлені потреби, досвід фірм-лідерів і т.п.	Минулий досвід, поточна економічна ситуація, існуючі проблеми
Підхід до прийняття рішень	Багатоваріантний, інтерактивний, експериментальний, проактивний	Одноваріантний, детерміналістичний, односпрямований, реактивний
Алгоритм управління	Інноваційний, імітаційний, переважно випереджаюче, попереджуючий, гнучкий	Традиційний, що спирається на стереотипне уявлення, переважно реагує, жорсткий
Сфера можливої ефективності	Нестабільне або стохастичне середовище, складна система	Стабільне зовнішнє середовище, добре структурована, проста система
Рівень стратегічності управління	Високий	Низький
Генотип підприємства	Самонавчальний, самопроектувальний, саморозвиваючийся, зростаючий	Традиційний, залежний від зовнішніх впливів, схильний до регресу

При цьому розуміння інноваційного потенціалу зводиться до здатності підприємств відтворювати чужі, але нові для українських умов ідеї, технології та товари, що в

практичному плані забезпечує Україні явно не перші місця. Це означає, що інноваційний потенціал вітчизняних підприємств має визначатися їх здатністю ініціювати інновації і створювати нові цінності (табл.1).

Вирішальною умовою для розвитку підприємств є можливість координації та узгодженості розглянутих вище складових ринкового потенціалу, які є взаємопов'язаними і взаємозалежними. Сьогодні залишається тільки сподіватися, що ще збереглися значні резерви внутрішньої інтеграції підприємства, що забезпечують його цілісність, єдність процесів виробництва продукції та її реалізації, відтворення виробничо-технологічної бази.

В цілому під інноваційним потенціалом підприємства слід розуміти всі його ресурси, які можна використовувати для інноваційних процесів: матеріальні, фінансові, інформаційні, організаційні, технічні та кадрові. При цьому інноваційний потенціал персоналу обумовлений здатністю членів трудового колективу ефективно реалізовувати як свої, так і чужі нові ідеї та проекти.

УДК 332.33/.36

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ВІДЧУЖЕНИХ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Миронюк А.М., студентка*

Гльків Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Відчуженими землями в Україні є 30-кілометрова чорнобильська зона. Наразі існують дискусії щодо еколого-економічних перспектив використання цих земель.

Чорнобильська аварія стала подією великого суспільно-політичного значення для СРСР і світу. В результаті аварії відбулася стрімка евакуація населення та було встановлено зону відчуження.

Зона відчуження - заборонена для вільного доступу територія, що зазнала інтенсивного забруднення довго живучими радіонуклідами внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС. Зона встановлена у 1986 р., після евакуації населення із 30-кілометрової зони навколо станції.

Земельні, водні та лісові ресурси зони відчуження, які виконують функцію природного бар'єра на шляху розповсюдження радіоактивного забруднення за її межі, потребують постійного контролю, обслуговування і використання з дотриманням вимог радіаційної безпеки.

Екологічна небезпека в зоні відчуження зумовлена не лише наявністю ядерно- та радіаційно-небезпечних об'єктів і загрозою поширення радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи на значну територію, а й можливістю виникнення таких катастрофічних явищ, як лісові пожежі, неконтрольоване підтоплення та осушення ґрунтів, інших негативних процесів у довкіллі.

У той же час зона відчуження є осередком національних духовних і культурних цінностей, у якому зберігаються об'єкти культурної спадщини.

Діяльність у зоні відчуження провадиться за такими напрямками: підтримка бар'єрної функції; безпечне поводження з радіоактивними відходами; очищення та дезактивація забрудненої території.

З моменту аварії пройшло багато часу, і постало питання, що ж далі, які перспективи і чи, взагалі, можна відродити те, що роками не використовувалося?

Чорнобильську зону розвиватимуть як заповідник, і, водночас, як промисловий майданчик. Про таку стратегію перетворень зони відчуження заявляє її керівництво.

Водночас екологи побоюються додаткових ризиків від переробки й захоронення ядерних відходів на цій території, а експерти вважають, що більшість нових проектів на чорнобильській землі організувати складно, і тому це питання досить віддаленого майбутнього. Між тим, заповідний об'єкт біля Чорнобиля вже створено. Уряд планує розвивати цю територію в різних напрямках. Головні з них – це створення заповідних територій на менш забруднених землях. На самій же території ЧАЕС і навколо неї передбачають розвиток інфраструктури з переробки та зберігання радіоактивних відходів. Чимало екологів позитивно оцінюють ідею заповідника в Чорнобильській зоні, натомість бачать загрозу в розвитку індустрії поводження з радіоактивними відходами.

За період до 2050 року площа покритої лісом території Зони зросте до 65-70%. Ці зміни повинні створити стійкі і відносно пожежестійкий рослинний покрив. Значна частина Чорнобильської зони не може використовуватися ніколи, через забруднення радіоактивними речовинами з довгим терміном розпаду. Звичайно, це має бути враховано в концепції розвитку зони відчуження.

На нашу думку, щоб в подальшому говорити і навіть діяти над розвитком та відродженням Чорнобильської зони відчуження, потрібно для початку чітко розуміти характер навколишнього середовища в якому будуть працювати науковці та відпочивати туристи, враховувати його особливості та властивості. Необхідно розуміти і розраховувати екологічні та економічні ризики і вигоди від реалізації проектів реабілітації чорнобильської зони.

УДК 330.341.1:631.5:633.854.78

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Мисечко О.С., студентка*

Степасюк Л.М., кандидат економічних наук, доцент

Підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва в цілому та вирощування соняшника зокрема залежить від зростання дохідності підприємств, підвищення конкурентоспроможності продукції на внутрішньому та світовому ринках, забезпечення сталого розвитку агропромислового комплексу. До розгляду цих проблем звертаються багато науковців, серед них М.Ю. Коденська, К.В. Колузанов, А.А. Побережна та інші.

Насіння олійних культур – унікальна сировина для отримання харчових та технічних олій, дешевих харчових та кормових видів білка з особливими біологічними та функціональними властивостями, високим вмістом біологічно активних речовин та широким набором макро-, мікро- та ультрамікроелементів. Рослинні олії необхідні всім галузям народного господарства. Вони можуть бути надійним джерелом валютних надходжень. Серед українських олійних культур найбільше значення для цієї мети мають соняшник, соя та ріпак. За обсягом посівних площ олійні культури поступаються лише зерновим (пшениці та ячменю). Серед них, особливо в останні роки, домінуюче місце займає соняшник, частка якого у структурі виробництва олійних культур становить понад 65%. Очевидна важливість цієї культури. Нині в Україні соняшник є основною культурою для виробництва рослинної олії та високобілкових кормів, а його експорт приносить значний валютний прибуток. Україна займає одне з провідних місць серед соняшникосіючих держав, виробляючи щорічно близько 10% насіння соняшнику у світі. У структурі валової продукції сільськогосподарства соняшник також відіграє помітну роль.

Ринок насіння соняшнику в країні розгалужений та різноманітний, що зумовлено великою площею посівів та популярністю культури, сприятливими природно-кліматичними умовами вирощування та високим потенціалом урожайності, попитом на сировину.

Поряд з цим, нині переважають екстенсивні методи виробництва соняшнику, про що свідчать темпи зниження врожайності порівняно з темпами скорочення валового збору. Але екстенсивний, енергозатратний шлях одержання сировини може призвести до кризи соняшникової галузі країни та її регіонів. Значною мірою проблемне становище характерне і для соняшникового підкомплексу Черкаської області, яка відноситься до традиційного регіону вирощування та переробки олієсировини. Необхідно відзначити, що область по рівню виробництва сільськогосподарської продукції на душу населення входить до десятки кращих регіонів країни. При раціональному ресурсному забезпеченні агротехніки вирощування, імовірність одержання врожайності 18-20 ц/га становить 30-40%. Але навіть за врожайності 11-12 ц/га соняшниковий бум залишається реалією, бо виробництво олійної сировини є рентабельним і дає прибутки. Тому в регіоні спостерігається щорічне збільшення посівних площ під соняшником.

Без застосування сучасних технологій вирощування та переробки соняшнику, наукового обґрунтування напрямів підвищення ефективності його виробництва, механізму регулювання взаємовідносин в регіональному підкомплексі, не можна розраховувати на одержання високих врожаїв, бо природна родючість ґрунтів, яка з року в рік вичерпується, не забезпечить приріст валових зборів цієї культури.

УДК330.341:631.15

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ВИРОБНИЦТВІ НА ІННОВАЦІЙНІЙ ОСНОВІ

Мищенко Д.О.

Рогач С.М., доктор економічних наук, професор

В умовах ринкових відносин надзвичайно актуальним є дослідження всіх аспектів розвитку підприємництва на інноваційній основі. Інноваційне підприємництво в аграрній сфері – один із найважливіших шляхів забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних ринків сільськогосподарської продукції. Проблема розвитку підприємництва набуває особливої актуальності в тих країнах, що мають вагомий ресурсний потенціал, а також розвинену виробничу структуру.

Вперше визначення «інновація» дав австрійський вчений Й. Шумпетер: «Інновація – це зміна з метою впровадження й використання нових видів споживчих товарів, нових виробничих і транспортних засобів, ринків і форм організації в промисловості» [2].

Інноваційна діяльність здійснюється завдяки прогресивним науково - технічним досягненням і є вирішальним чинником подолання кризових явищ, стабілізації і зростання економіки. Незважаючи на наявність власних інноваційних рішень в аграрному секторі, стан їх розробки залишається низьким. До налагодження серійного виробництва доходять тільки близько 15% проектів. Більшість вітчизняних інноваційних проектів (55%) перебувають на початкових стадіях (розробка бізнес-планів, робочої документації, проведення досліджень) [1]. Інноваційна модель розвитку, як економічна система, орієнтується на створення економічних, організаційних, правових, соціальних умов, що забезпечують ефективно відтворення, розвиток і використання науково-технічного потенціалу країни, впровадження вітчизняних екологічно безпечних, новітніх ресурсозберігаючих технологій.

До актуальних проблем розвитку підприємництва в сільськогосподарському виробництві на інноваційній основі відносяться: забезпечення фінансової підтримки інноваційно-інвестиційного процесу; удосконалення інноваційного середовища; залучення вітчизняних та іноземних інвестицій на модернізацію сільськогосподарських підприємств; пошук ідей та розробка нових технологій; реформування та спрощення системи оподаткування інноваційної діяльності; запровадження пільг для інноваційного підприємництва.

Держава повинна впливати на забезпечення інноваційного підприємництва в аграрній сфері, а саме впроваджувати такі механізми для створення сприятливих умов діяльності суб'єктів господарювання: розробити механізм інноваційних структур та регулювання їх діяльності; удосконалення методів державних закупівель інновацій; створити інформаційно-аналітичні та консультаційні центри з потреб здійснення підприємництва на інноваційній основі.

На сучасному етапі в Україні іншого шляху розвитку, крім інноваційного, на нашу думку, немає. Необхідно розробити концепцію переходу аграрної економіки до інноваційної моделі розвитку, яка передбачає визначення організаційних, фінансових і правових засад запровадження єдиної інноваційної системи, програмно-цільового принципу управління інноваційною діяльністю; системи підготовки спеціалістів; формування інформаційно-консалтингової мережі.

Список використаної літератури:

1. Рогач С. М. Проблеми та пріоритети формування інноваційної політики розвитку АПК України / С. М. Рогач // Ринкова трансформація економіки: стан, проблеми, перспективи: матеріали III Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф.: у 2 т., Харків, 8 квіт. 2012 р. – Харків: ХНТУСГ, 2012. Т. 1. – 2012. – С. 67–70.
2. WorldEconomicOutlook. October 2009. SustainingtheRecovery.- Washington, DC: International Monetary Fund, 2009.

УДК 631.11/.15:633.34

ЕКОНОМІЧНА ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА СОЇ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Мозолюк Р.О., студент*

Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

Обов'язком держави є забезпечення продовольчої незалежності і продовольчої безпеки населення. Одним із напрямків досягнення цього в Україні є підвищення ефективності рослинництва і тваринництва, зокрема, шляхом збільшення обсягів виробництва сої та використанні продуктів її переробки в кормовиробництві.

Усе більша кількість фахівців у різних галузях підкреслюють як економічну перспективність розвитку ринку соєвих бобів і соєвих продуктів, так і соціальну важливість цієї культури. Останнє підтверджується тим, що насіння сої може містити до 20% олії та до 40% білку, тобто ця культура в країнах з низьким доходом населення є джерелом дешевого білку для харчування людей, а в країнах із вищим рівнем доходів використовується як цінна білкова сировина в годівлі тварин під час виробництва тваринного білку.

Актуальність теми підтверджується постійним зростанням внутрішнього попиту на соєву продукцію з боку власників тваринницьких ферм і компаній-переробників харчових продуктів і особливістю українського ринку, яка полягає у тому, що приблизно половина

вирощених соєвих бобів експортується, а друга переробляється в базові соєві продукти при цьому внутрішній попит на соєву продукцію задовольняється тільки через імпорт.

Динаміка вирощування сої у світі вражає – у 1960 р. виробляли 31 млн т сої, у 2002 – 184,9 млн т, а 2014 р. – 268,8 млн т. Відбулося зростання майже у 9 разів. Межу у 100 млн га посівна площа сої вперше досягла у 2009 р.

Ринок сої можна сміливо вважати одним з найбільш швидкозростаючих аграрних ринків минулого століття. Світові експерти прогнозують лише подальше зростання ринку сої. Рентабельність вирощування сої в Україні є досить високою. Є можливості до розширення посівних площ [1].

Перспективи розвитку ринків сої і соєвих продуктів в Україні зумовлені різними чинниками: внутрішніми і зовнішніми, економічними і соціальними. Так, за дослідженнями Української асоціації виробників і переробників сої розвиток цієї культури в Україні сприятиме підвищенню продуктивності продукції тваринництва і птахівництва та зниженню їх собівартості; забезпеченню підвищення родючості ґрунтів за рахунок накопичення соєю із атмосфери від 80-100 до 130-140 кг на 1 га біологічного азоту (що зараз є конче необхідним, ураховуючи підвищення цін на азотні добрива) та інше [2].

Соєві продукти вважаються корисними для споживання і є життєво необхідними для людей, у яких погано засвоюється звичайний молочний білок. Тож зростаючий попит населення на цей продукт як у світі загалом, так і в Україні зокрема пов'язаний з інтересом суспільства до здорового способу життя. Проте не можна сказати, що на українському ринку соєве молоко є заміником коров'ячого. Тим паче не можна сказати, що соєві продукти є їжею бідних, оскільки соєвий білок, який вважається найдешевшим, наразі в Україні є найдорожчим для населення. А зазначена цінова диспропорція вкотре доводить, що ціни на тваринницьку продукцію в Україні занижені в рази.

Ураховуючи зростаючі потреби світового ринку, Україна знаходить й усе більше утверджується на місці провідного експортера соєвих бобів, а, враховуючі, достатньо високі біржові ціни, це сприятиме збільшенню валютних надходжень. Збільшення кількості заводів з переробки сої дає Україні можливість стати лідером не лише у виробництві сировини, але й готової продукції.

Список використаної літератури:

1. Маслак О. Стабільний ринок сої / О. Маслак // Агробізнес сьогодні. – 2013. – №10. – С. 12–13.
2. Чередніченко О.О. Особливості ефективного функціонування олійно-жирового підкомплексу./ Науково-метод. ж-л «Вісник Сумського НАУ». //Вид-во «Довкілля», № 1, 2011.

УДК 664.1:339.923:061.1ЄС

РОЗВИТОК БУРЯКОЦУКРОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Наконечна Н.В., студентка*

Степасюк Л.М., кандидат економічних наук, доцент

Бурякоцукровий підкомплекс АПК України завжди відігравав вагомую роль в економіці держави і соціальному розвитку суспільства. Ще на початку 90-х років минулого століття за обсягами виробництва цукру із цукрових буряків Україна займала перше місце у світі, а за обсягами експорту входила в перелік провідних країн-експортерів. У 1990 р. посівна площа під цукровими буряками становила понад 1,6 млн га, а виробництво цукру дорівнювало

5,0 млн т. Проте в другій половині 90-х років минулого століття і на початку ХХІ ст. бурякоцукрове виробництво зазнало значного спаду.

Економічні реформи в Україні поступово створюють певний баланс попиту і пропозиції споживчих товарів, зумовлюють зміни у виробництві сільськогосподарської продукції і виготовленні продуктів харчування. В цих умовах діяльність підприємств агропромислового комплексу має бути орієнтованою на реального, а головне на потенційного споживача продукції.

За своєю суттю, це достатньо складне і вимогливе з технологічної точки зору підприємництво, у якому важливим є формування стабільних учасників ринку, накопичення професійного досвіду. Самі лише сприятливі природно-кліматичні умови не гарантують успіх цього бізнесу. Таким чином, державна політика щодо бурякоцукрового комплексу має бути спрямована на підтримку саме великих спеціалізованих господарств, які розміщені насамперед у бурякосіючих областях (Вінницька, Волинська, Київська, Кіровоградська, Львівська, Полтавська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька та Черкаська). Фінансова підтримка господарств із нижчим рівнем врожайності, на наш погляд, може застосовуватися лише як тимчасовий захід для відновлення посівних площ і обов'язково має супроводжуватися стимулами для ефективного виробництва.

Дуже важливим резервом підвищення урожайності й цукристості цукрового буряку є активне використання інноваційних розробок, новітніх інтенсивних технологій. Так, у Японії цукрові буряки майже по всій площі вирощують розсадним способом. Переваги розсадного способу повністю реалізуються за умов максимальної механізації трудомістких процесів з вирощування розсади і садіння її у ґрунт.

Найперспективнішим напрямом підвищення ефективності виробництва цукрових буряків є зниження собівартості продукції, цього можна досягти за рахунок підвищення урожайності, що ґрунтується на системі заходів по підвищенню економічної родючості землі і всебічній інтенсифікації виробництва.

Важливе значення має завершення створення акціонерних товариств в складі цукрових заводів, бурякосійних господарств, районних об'єднань, комерційних банків, іноземних інвесторів. Конкретизуючи створення акціонерних товариств, потрібно зазначити, що їх організація – це необхідність створення на базі цукрових заводів формувань з вирощування та переробки цукрових буряків. Це дасть можливість зміцнити матеріально-технічну базу бурякосійних господарств і підвищити зацікавленість сільських працівників у кінцевих результатах цукровиробництва.

Проаналізувавши з достатньою точністю сучасний стан бурякоцукрового виробництва, визначивши з низки існуючих проблем найголовніші та взявши до уваги запропоновані шляхи вдосконалення роботи галузі, виробники продукції мають шанс якщо не вивести Україну у першість країн по збуту цукру на світовому ринку, то принаймні забезпечити власні внутрішні потреби в цьому стратегічному продукті своїми силами.

УДК 330.13:636.5(477)

РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Нам'ясенко Ю.О., студент*

Суліма Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Птахівництво – це одна з найважливіших і основних галузей тваринництва, яка забезпечує потреби населення в м'ясі різних видів птахів, яйцях, а також продуктах їх переробки, таких, наприклад, як: паштет із печінки, меланж або яєчний порошок.

Аналізуючи динаміку виробництва продукції птахівництва за період 2012 – 2014 роки можна побачити, що в продовж трьох років прослідковується стійка тенденція до збільшення виробництва м'яса та яєць всіх видів птиці, що сприяє збільшенню загальної кількості поголів'я птиці у всіх категоріях підприємств. Таку тенденцію можна пояснити збільшенням загального попиту на продукцію птахівництва. Так, наприклад, в 2012 році споживання яєць на одну особу в рік становило 307 штук, в 2013 – 309 штук, а в 2014 – 310 штук.

Результати від реалізації м'яса птиці приведено в табл. 1.

Таблиця 1 Результати від реалізації м'яса птиці в сільськогосподарських підприємствах України*

Рік	Кількість реалізованої продукції (тис. т)	Повна собівартість (тис. грн.)	Чистий дохід (тис. грн.)	Прибуток (тис. грн.)	Рівень рентабельності (%)
2012	107,1	1293565,3	1200442,0	-93123,3	-7,2
2013	107,1	1258526,3	1133232,9	-125293,9	-10
2014	94,1	1208975,2	1023122,5	-185852,7	-15,4

*Джерело: статистичний збірник «Основні економічні показники виробництва с.-г. продукції в с.-г. підприємства за 2012-2014 роки»

Базуючись на даних таблиці 1, можна говорити про нерентабельність або збитковість виробництва м'яса птиці. Таке становище речей може бути обґрунтоване двома факторами. Перший – це великі обсяги затрат кормів на відгодівлю молодняку і другий фактор – це подорожання самих кормів.

Але якщо розглядати виробництво курячих яєць, то можна говорити про їх рентабельність, тобто прибутки від їх реалізації перевищують сумарні витрати (табл. 2)

Таблиця 2 Результати від реалізації яєць курячих в сільськогосподарських підприємствах України*

Рік	Кількість реалізованої продукції (млн. штук)	Повна собівартість (тис. грн.)	Чистий дохід (тис. грн.)	Прибуток (тис. грн.)	Рівень рентабельності (%)
2012	10997,8	4545538,5	69375973,4	2392058,9	52,6
2013	11193,9	4950330,8	7308649,6	2358318,8	47,6
2014	10781,5	5425567,8	8615700,8	31900133,0	58,8

*Джерело: статистичний збірник «Основні економічні показники виробництва с.-г. продукції в с.-г. підприємства за 2012-2014 роки»

Отже на період 2012 – 2014 роки спостерігалась тенденція до збільшення виробництва продукції птахівництва. Виробництво м'яса птиці являється збитковим, а виробництво яєць курячих в сільськогосподарських підприємствах України є рентабельним.

УДК 631.11/17

ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Несміян Т.В., студентка*

Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

Виробництво сільськогосподарської продукції здійснюється на основі органічної єдності таких чинників, як земля, трудові та матеріальні ресурси, нематеріальні, фінансові ресурси. Недостатнє забезпечення підприємства хоча б одним із вказаних ресурсів ускладнює процес його виробничої діяльності, гальмує досягнення конкурентоспроможного виробництва сільськогосподарської продукції.

Проблеми ефективного використання та відтворення ресурсного потенціалу в аграрному секторі досліджували І.Ф. Баланюк, В.А. Борисова, О.А. Бугуцький, В.С. Дієсперов, В.Я. Месель-Веселяк, Г.М. Підлісецький, П.Т. Саблук, А.М. Третяк, М.М. Федоров, А.Г. Фонотов, В.Й. Шиян, В.В. Юрчишин та ін.

Реформування аграрного сектора економіки України та створення нових організаційно-правових форм господарювання негативно вплинули на показники розвитку сільськогосподарських підприємств, особливо на забезпечення ресурсами.

Ресурсний потенціал підприємства - це сукупність матеріальних, нематеріальних, трудових, фінансових ресурсів, включаючи здатність робітників підприємства ефективно використовувати зазначені ресурси для виконання місії, досягнення поточних та стратегічних цілей підприємства.

Загальним для всіх видів ресурсів є питання про ефективність їх використання. Головне полягає в тому, що для оцінки ефективності того чи іншого виду ресурсів корисний результат діяльності підприємства порівнюється з витратами на отримання цього корисного результату.

Показники ефективності використання ресурсного потенціалу в цілому та його окремих складових частин широко використовуються для оцінки ефективності функціонування будь-якого підприємства, ефективності його господарчої діяльності, ефективності комерційної діяльності та ін.

Отже, реформаційні перетворення в аграрному секторі зумовили певні позитивні зміни в організації сільськогосподарського виробництва, зокрема змінили статус усіх складових ресурсного потенціалу, проте очікуваних результатів не дали.

Сьогодні необхідне здійснення певних організаційно-економічних змін у діяльності аграрних підприємств та процесах формування і використання ресурсів, які б сприяли забезпеченню продовольчої безпеки держави, розвитку сільських територій та досягненню цілей діяльності окремих виробничих структур. При цьому ресурсний потенціал сільськогосподарських підприємств слід розглядати як сукупність взаємопов'язаних ресурсів, які можуть використовуватись не тільки у виробничому процесі, але й у фінансовій, соціальній та інших сферах діяльності господарства. Оновлення матеріально-технічної бази відбувається на незадовільному рівні. Як результат, зменшується можливість інтенсифікації виробництва, недотримуються строки виконання сільськогосподарських робіт, знижуються показники валового збору і відповідно рентабельність агроформувань.

З метою покращання ситуації доцільно створити машинно-технічні об'єднання, кооперативи з оптимально укомплектованим складом виробничих засобів, що дадуть змогу раціонально використовувати ресурси підприємства, а також забезпечать ефективне виробництво в цілому.

УДК 65.325.157.633.34

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА СОЇ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Обух А.В., студентка*

Коновал І.А., кандидат економічних наук, доцент

В Україні спостерігається стійка тенденція і високі темпи збільшення посівних площ та валових зборів сої. Якщо у 1990 р. з площі 87,8 тис. га було зібрано біля 99,3 тис. т зерна сої при врожайності 11,3 ц/га, то у 2014 р. з площі 1792,9 тис. га зібрано 3881,9 тис. т при

врожайності 21,6 ц/га [1,с.83]. Вирощування сої на відміну від надмірного збільшення посівних площ сояшнику має позитивний ефект для всього сільського господарства, оскільки ця культура є ідеальним попередником практично для всіх зернових культур.

Трійка лідерів країн – виробників сої (США, Бразилія і Аргентина) є незмінною протягом останніх років і стабільно нарощують її обсяги. Україна входить у десятку найбільших країн виробників сої і протягом 2012–2014 рр. піднялася в рейтингу на дві позиції.

В Україні інтерес до сої зростає в усіх ґрунтово-кліматичних зонах: розширюється соєве поле, вона повноправно включається в сівозміни основних землеробських регіонів. Так, протягом 2010 – 2014 рр. зібрана площа сої у всіх категоріях господарств Херсонської області збільшилась з 10,4 до 101,7 тис. га і обсяг виробництва сої збільшився при цьому від 16 до 310,1 тис. т [1].

Дослідження свідчать, що підвищенню економічної ефективності виробництва сої в сільськогосподарських підприємствах Херсонській області сприяють підвищення врожайності культури, концентрація виробництва, запровадження ресурсозберігаючих технологій вирощування культури (таблиця).

Таблиця 1 – Групування сільськогосподарських підприємств Херсонської області за рівнем рентабельності виробництва сої*, 2014 р.

Показник	Групи підприємств за рівнем рентабельності, %				Разом
	збиткові	0-29,9	30-59,9	понад 60,0	
Кількість підприємств	13	48	32	35	128
Зібрана площа сої, тис. га	4,0	25,6	24,3	29	82,7
Зібрана площа на одне підприємство, га	306	533	759	826	646
Виробництво сої, тис. т	9	74	77	97	256
Урожайність, т/га	2,2	2,9	3,2	3,4	3,1
Реалізовано сої, тис. т	8	68	69	79	224
Виробнича собівартість 1 т сої, грн	3722,1	3303,0	3006,2	2324,6	2857,6
Виробничі витрати на 1 га, грн	8259,0	9506,6	9506,3	7818,9	8857,1
у т.ч.: насіння	871,6	570,4	928,4	416,2	636,1
мінеральні добрива	1041,9	562,5	885,7	526,7	667,9
нафтопродукти	850,4	1116,1	1207,6	891,3	1051,7
оплата послуг і робіт сторонніх організацій	1569,5	3183,9	3269,4	2334,7	2834,8
решта матеріальних витрат	1233,8	1162,7	973,6	1341,9	1173,2
прямі витрати на оплату праці	421,1	578,3	373,0	456,5	467,9
амортизація необоротних активів	387,6	484,6	610,4	425,5	496,2
відрахування на соціальні заходи	165,5	207,8	134,9	189,9	178,1
решта інших прямих та загальновиробничих витрат	1717,5	1640,3	1123,2	1236,2	1351,1
Повна собівартість 1 т сої, грн	5291,9	3966,1	3286,4	2585,8	3320,3
Ціна реалізації 1 т сої, грн	4595,4	4540,9	4682,3	4923,7	4721,0
Прибуток (+), збиток (-) на 1 т сої, грн	-696,5	574,8	1396,0	2338,0	1400,7
Рівень рентабельності (+), збитковості (-), %	-13,2	14,5	42,5	90,4	42,2

*Джерело: Розраховано автором на основі даних статистичної форми 50-сг

Практика останніх років свідчить, що інтенсивна технологія вирощування сої є економічно доцільною лише за умов, коли кожна технологічна операція застосовується з урахуванням особливостей конкретного поля, сівозміни, особливостей сорту або гібриду та інших факторів.

Список використаної літератури:

1. Сільське господарство України // Стат. зб.; відповідальний за випуск О. М. Прокопенко. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 379 с.

УДК 338.43.01

МАРКЕТИНГ В АПК УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Огороднік Ю.М., студентка*

Степасюк Л.М., кандидат економічних наук, доцент

Найбільш впливовим явищем сучасної світової економіки є процес її економічної інтеграції та глобалізації. Прагнення України інтегруватись до Європейського Союзу зумовлює необхідність здійснення виваженої державної політики в різних галузях економіки, в т. ч. в її аграрному секторі. Така політика спрямовується на розробку комплексу заходів щодо адаптації вітчизняного сільського господарства до вимог і стандартів спільної аграрної політики (далі САП) ЄС.

В умовах прискорення процесів глобалізації особливої актуальності набуває проблема підвищення конкурентоспроможності всіх галузей національної економіки на основі інновацій. Інноваційна діяльність як симбіоз творчого, виробничого й комерційного аспектів функціонування підприємств, зобов'язана бути науково обґрунтована для забезпечення заданого економічного ефекту від її застосування. Головним атрибутом такого обґрунтування виступає інноваційний маркетинг. Його застосування передбачає структура маркетингової товарної політики в частині обґрунтування розробки товару, здійснюваної у двох напрямках: створення нового для ринку продукту (наступальна стратегія) або вдосконалення існуючого товару (оборонна стратегія).

В Україні конкурентні переваги підприємств АПК продовжують перебувати на стадії формування. Це зумовлено передусім тими негативними тенденціями, які притаманні вітчизняній економіці останнього десятиліття. Основні питання, які необхідно вирішити в контексті удосконалення конкурентних можливостей підприємств АПК, тісно пов'язані з діяльністю суб'єктів активного середовища. До них слід віднести удосконалення роботи вітчизняних конкурентів, постачальників, посередників та імпортерів, поліпшення ситуації для споживачів. Підвищення ефективності конкурентного середовища пов'язане з удосконаленням функцій конкурентної політики в аграрній сфері. З позиції сьогодення, демонополізація аграрного комплексу України розглядається як своєрідна організаційна антиінновація. Більшість розвинутих країн світу вбачає розвиток економіки у створенні територіально-виробничих систем малих і середніх підприємств, тобто кластерів. Їх виникнення дає змогу створювати нові можливості для ведення бізнесу та активізації інноваційної діяльності. Тому антимонопольна політика нашої держави повинна не перешкоджати створенню великих вітчизняних агропромислових підприємств, а контролювати їхню цінову політику. У цьому контексті контроль над імпортними надходженнями агропродовольчих товарів також має бути поєднаний із подоланням монопольних зловживань у ціноутворенні з боку іноземців. Додатковим аргументом на користь концентрації виробництва в аграрній сфері України виступає дефіцит фінансових надходжень, який є наслідком світової фінансової та пов'язаної з нею економічної кризи.

У контексті євроінтеграції України механізм державної підтримки аграрної сфери також потребує значного реформування. Підтримка держави повинна ототожнюватися не зі зростанням державних субсидій сільськогосподарським виробникам, а зі створенням гарантованих державою умов для їхнього розвитку та рівноправних конкурентних умов на внутрішньому і зовнішньому ринках. Вектор інституційних перетворень повинен бути спрямований на усунення ігнорування прав власності на майно і володіння землею, знищення тіньового ринку купівлі-продажу землі, недопущення перепродажу корпоративних прав і виникнення рейдерства, уникнення загроз для вітчизняного аграрного ринку з боку зарубіжних партнерів.

УДК 332.334:631.1

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Олабин Л.В., студентка*

Величко О.В., кандидат економічних наук, доцент

Земля є основним елементом національного багатства і головним засобом виробництва у сільському господарстві. Саме тому, ефективне використання та відтворення земельних ресурсів має велике значення для розвитку національної економіки в цілому, а також для виробництва сільськогосподарської продукції. Перспективність ефективного землекористування в країні з огляду на його стратегічне значення не викликає сумніву. Основні питання ефективності використання землі знаходять своє відображення у землекористуванні виробника. Якщо розглядати питання землекористування з позиції ефективності сільськогосподарського виробництва, слід зазначити, що аграрна реформа супроводжується подрібненням великих підприємств, що призводить до порушення ефективних сівозмін, нераціонального використання земельного фонду, зниження родючості ґрунтів, погіршення екологічної ситуації.

Ефективне використання та охорона сільськогосподарських угідь набирає в сучасних умовах особливої гостроти та актуальності. Це зумовлено тим, що площі, придатні для обробітки, абсолютно і відносно скорочуються, рілля та інші види продуктивних угідь деградують і виснажуються, а їх родючість має тенденцію до зниження. Засноване на землі аграрне виробництво, де земля виступає в якості основного засобу виробництва, супроводжується витратами грошових і матеріальних засобів та орієнтоване на отримання певного результату. Порівняння величини таких вкладень і результату означає ефективність виробництва, що трактується як ефективність використання землі.

У сучасних складних економічних умовах державі важко забезпечити розвинене й просте відтворення родючості земельних угідь. Забезпечити останнє зможе тільки економічно сильний землевласник або користувач землі. Проведення широкомасштабних програм впровадження контурно-меліоративної системи землеробства можливе лише на державному рівні та силами різних форм колективних господарств.

Таким чином, можна зробити висновок, що ефективне використання земельних ресурсів та підвищення їх родючості можливе тільки за умов високого рівня знань і навичок. Зростання кількості господарів на землі, які не мають навіть середньої агрономічної освіти, сприяє непрофесійному використанню сільськогосподарських угідь. Тому підвищення кваліфікації власників землі – одне з найважливіших завдань, спрямованих на раціональне і ефективне використання ґрунтів. Висока культура землеробства передбачає оптимізацію земельних відносин. Лише за таких умов може бути посилена відповідальність господаря землі за її стан.

Також результати дослідження вказують на важливість ефективного використання земель сільськогосподарського призначення. Регулювання земельного обороту з метою подальшого його розвитку має стати першочерговим завданням держави і бути спрямоване на забезпечення раціонального та ефективного використання всіх категорій земель, на захист прав власників, користувачів, на охорону земель шляхом нормативно-правового забезпечення, адміністративного та економічного впливу. Одночасно з цим кожне сільськогосподарське підприємство повинно ефективно використовувати землю, бережно ставитися до неї, підвищувати її родючість, не допускати ерозії ґрунтів, заболочування, заростання бур'янами тощо. Всі ці заходи дозволять зберегти головне багатство нашої країни – родючість землі.

УДК 658.589:631.11

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Осмолова Т.О., студентка*

Гуцул Т.А., кандидат економічних наук, доцент

Аграрна інновація (агроінновація) – це різновид інновації, що реалізується в аграрному секторі економіки з метою підвищення ефективності його діяльності та забезпечення стабільного розширеного відтворення сільськогосподарського виробництва.

Безперечно, сьогодні інноваційна діяльність аграрних підприємств в Україні не у найкращому стані. Багато експертів вважають, що головною причиною гальмування інноваційного розвитку є брак фінансових ресурсів. Насправді існує низка інших не менш важливих причин, таких як спад платоспроможного попиту на вітчизняну продукцію з боку держави та підприємницького сектора. Непривабливість вітчизняних підприємств для іноземних інвесторів через невміння держави фінансово грамотно спрямувати грошові потоки та інші економічні та політико-правові проблеми. Крім того, всі проблеми можна поділити на чотири основні групи:

- відсутня обґрунтована і дієва інноваційна політика держави. Відсутність системи державних пріоритетів, вилучення із основних продуктивних сил науки, передової освіти та інновацій – є головною проблемою для прискороного розвитку економіки держави.

- немає системного управління інноваційним процесом з боку держави. Розподіл сфер управління цією сферою між кількома відомствами призводить до відсутності спільних цілей, неузгодженості дій, розпорощень людських і фінансових ресурсів.

- нормативно-правова база регулювання інноваційної діяльності є фрагментарною, не цілісною, суперечливою і тому недосконалою. В Україні ухвалено понад 100 законодавчих, нормативно-правових урядових актів і різноманітних відомчих документів, які не є взаємоузгодженими і не формують єдиного законодавчого поля інноваційної діяльності.

- проблемою є відсутність фінансового механізму інноваційної діяльності. Основним джерелом фінансування витрат на інновації є власні кошти підприємств.

Напрямами вирішення цих проблем можуть стати:

➤ Співпраця України з країнами Світової організації торгівлі й ЄС, курс на інноваційний розвиток національного АПК варто розглядати як стратегічне завдання, а всі заходи, що передбачають у цьому напрямі, – як пріоритетні. Тобто їх повинні фінансувати, насамперед, не лише з державного і місцевих бюджетів, а й за рахунок коштів приватних інвесторів, оскільки йдеться про якісно новий чинник зростання агропромислового виробництва.

➤ Застосування новітніх досягнень науки й техніки, прогресивних технологій та високотехнологічних напрацювань, випуск нових і еколого-безпечних видів продуктів харчування, що дадуть змогу досягти високої ефективності сільського господарства й мати потрібні кошти для вирішення завдань соціального розвитку й інфраструктурної перебудови села.

➤ Для підвищення ефективності інновацій потрібна державна підтримка та законодавче забезпечення цього важливого напрямку та наукового забезпечення створена й активно функціонує аграрна дорадча служба, яка надає консультації всім зацікавленим із різних сільськогосподарських питань.

УДК 338.432:636.2.033

РОЗВИТОК М'ЯСНОГО СКОТАРСТВА УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Остапченко А.О., студентка*

Степасюк Л.М., кандидат економічних наук, доцент

Від стану розвитку ринку м'ясної продукції залежить забезпечення суспільства продовольчою безпекою. Виробництво м'яса було й залишається одним із першочергових завдань агропромислового комплексу України. Адже незамінність м'ясопродуктів відіграє важливу роль у формуванні повноцінного раціону харчування людини, й тим самим впливає на здоров'я населення всієї країни.

Аналіз динаміки виробництва продукції скотарства в Україні свідчить, що продовольча проблема сьогодні стоїть доволі гостро. В Україні показники виробництва сільськогосподарської продукції є нижчими порівняно з іншими країнами. Особливо складний стан у галузі тваринництва, зокрема у виробництві м'яса великої рогатої худоби. Негативні тенденції у вітчизняному тваринництві призвели до зниження рівня її виробництва і як наслідок низького її споживання.

Поголів'я великої рогатої худоби в Україні (без урахування тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя і частини зони проведення антитерористичної операції) станом на 1 жовтня 2015 склало 4 млн 286,6 тис. голів, що на 6,1% менше, ніж за аналогічний місяць 2014 року. А виробництво м'яса в Україні за січень-вересень 2015 в порівнянні з аналогічним періодом 2014 р зменшилася на 1,4% і склало 2 млн 270,9 тис. т.

Досвід роботи багатьох господарств підтверджують, що ріст виробництва яловичини повинен збільшуватися за рахунок інтенсивного вирощування молодняку великої рогатої худоби всіх порід, широкого застосування промислового схрещування молочної худоби з м'ясними тваринами і прискорення темпів розвитку галузі м'ясного скотарства.

Світовий досвід свідчить про те, що лише молочне скотарство не в змозі дати потрібну кількість яловичини. Так, одна високопродуктивна корова здатна забезпечити молоком 10-15 осіб, а м'ясом - не більше 5 - 6. Тому вирішити проблему виробництва яловичини можна лише при створенні м'ясного скотарства.

Глобалізація пригнічує внутрішній сільськогосподарський ринок, посилює негативний вплив глобальної конкуренції. Позначка конкурентоспроможності нашої сільськогосподарської продукції на міжнародній планці якості знаходиться на досить низькому рівні. Тому експорт її відбувається за низькими цінами і не приносить бажаного прибутку.

Тому, для ефективного ведення галузі м'ясного скотарства потрібно застосовувати сучасні ресурсозберігаючі технології, організувати спрямування інвестицій на розвиток ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств з розведення м'ясної худоби, обов'язково застосувати державну фінансову підтримку галузі, а саме надання державою дотацій на утримання кожної продуктивної м'ясної корови, шляхом компенсації нормативних витрат на її вирощування. На сьогодні це практикується у багатьох країнах.

Вказаних параметрів раціонального використання виробничих ресурсів також можна досягти на основі освоєння ресурсозберігаючих технологій виробництва кормів, науково-обґрунтованої системи годівлі тварин, повнішого використання генетичного потенціалу порід, широкого застосування біотехнологічних методів інтенсифікації відтворення стада, раціональної організації праці та виробництва, матеріальної заінтересованості власників худоби і майна в ощадливому використанні виробничого потенціалу галузі та підвищенні якості виробленої продукції.

УДК 332.025:338.432

НЕОБХІДНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО ВТРУЧАННЯ В РОЗВИТОК АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ

Паздерська В., студент*

*Федуняк І.О., кандидат економічних наук, доцент
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»*

Реформування аграрного сектору України здійснюється вже на протязі тривалого періоду, як із зупинками так і прискорюючись. Трансформаційні процеси зумовили в першу чергу докорінні зміни на селі, як у виробничому так і в соціальному плані.

В умовах сьогодення задовольнити проблеми людства у продуктах харчування можна тільки в першу чергу на засадах кооперування, враховуючи зусилля всіх країн і в першу чергу високорозвинутих, використовуючи їхні новітні технології для розвитку агропромислового комплексу [1].

Соціально-економічні перетворення в аграрній сфері щоразу доводять, що без цілеспрямованого втручання держави, процес освоєння ринкових відносин став безперспективним і навіть в певній мірі нереальним [2].

Набутий досвід розвинутих країн в системі агробізнесу, який в основному формувався під впливом держав засвідчує, що стан ринку сільськогосподарських підприємств, ефективність їх діяльності та соціальна інфраструктура сільських територій у великій мірі зумовлена державним регулюванням. Важливими показниками, яких дотримується держава у процесі регулювання економіки є ті, що характеризують рівень економічного розвитку та якість життя: тривалість життя, рівень доходів на душу населення, обсяг зайнятості, стан навколишнього середовища.

В сучасних умовах сільське господарство виступає не тільки продовольчою галуззю, але і потенційним носієм в забезпеченні продовольчої безпеки країни у виробництві біоетанолу та біогазу [3].

Обсяги регулювання в основному залежать від соціально-економічного розвитку господарства, а також від рівня збалансованості попиту і пропозиції на ринках аграрної продукції [4].

Механізм вільного ринку при добросовісній конкуренції дає можливість в певній мірі задовольняти потреби, що виражаються в грошовій формі, через попит, тому при втручанні держави в регулювання ринку повинні визначатися певні межі, оскільки господарюючі суб'єкти мають свої власні інтереси. В умовах сьогодення повинні тісно переплітатися, як

ринкові так і державні методи регулювання, де кожен повинен мати свій вплив та свою сферу застосування.

Першочерговими завданнями, що стоять перед галузями АПК є зростання виробництва сільськогосподарської продукції, надійне забезпечення держави продуктами харчування та в першу чергу сировиною для їх виробництва, а також об'єднання зусиль усіх галузей агропромислового комплексу для одержання високих рентабельних показників. Також важливе завдання вбачається у забезпеченні виробництва високоякісної та сертифікованої продукції для підвищення рівня збуту не тільки на внутрішньому, але і на світовий ринках.

Список використаної літератури:

1. Кириєнко М.М., Стукач Т.М. Сільськогосподарський ринок у сучасній світовій економіці / М.М. Кириєнко, С.М. Стукач // Економіка АПК. – 2005. – № 4. – С. 128-131.
2. Шкляр В. Б. Основні форми державної підтримки розвитку сільського господарства / В.Б. Шкляр // Економіка АПК. – 2005. – №1 . – С. 9-12.
3. Месель-Веселяк В.Я. Аграрна реформа і організаційно-економічні трансформації в сільському господарстві / В.Я. Месель-Веселяк // Економіка АПК. – 2010. – № 4 . – С. 3-18.
4. Федуняк І.О. Використання державних інструментів для регулювання аграрного ринку України / І.О. Федуняк // Вісник ХНАУ. – 2009. – № 12. – С. 409-415.

УДК 330.14:63(477):339.923:061.1

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Палагута Н.С., студентка*

Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

Успішність та конкурентоспроможність будь-якої установи або підприємства залежать від ефективності управління основними бізнес-процесами, що є послідовністю певних видів діяльності, операцій або транзакцій, які закінчуються реалізацією продукції або послуги для споживача. Одним з основних факторів ефективного функціонування підприємства є швидкість і ефективність прийняття управлінських рішень на основі оперативного доступу до бухгалтерської інформації. Тому ефективність інформаційного забезпечення управлінської діяльності підприємства з використанням автоматизованих систем є досить актуальною проблемою. Саме низький рівень інформатизації в Україні є однією з головних перешкод на шляху ефективного застосування нагромадженого в країні наукового потенціалу. Тому, основним завданням сучасності є прискорення інформатизації суспільства.

Використання комп'ютера в бухгалтерському обліку дозволяє виконати перерозподіл навантаження працівників. За ступенем централізації технологічного процесу виробництва інформаційні технології бухгалтерського обліку поділяються на: централізовані – обробка облікової інформації відбувається на центральному сервері; децентралізовані – базується на локальному застосуванні засобів обчислювальної техніки користувачів; комбіновані – визначають інтеграцію процесів вирішення функціональних завдань бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю на місцях з використанням спільних баз даних [1].

За типом інтерфейсу користувача виділяють такі інформаційні технології: пакетні – не дають можливості користувачу впливати на обробку даних; діалогові – забезпечують обмін інформацією між користувачем і системою; мережеві – надають користувачу

телекомунікаційні засоби доступу до територіально віддалених інформаційних та обчислювальних ресурсів [2].

Використання інформаційних технологій у бухгалтерському обліку значно підвищує продуктивність праці бухгалтерів. Саме відповідні технічні засоби програмного забезпечення забезпечують організацію бухгалтерського обліку [3]. «1С Підприємство», «Парус», «Акцент», «Галактика», «Діасфорт», «Інфін», «Інфософт», «Омега» та інші є найбільш відомими бухгалтерськими програмами сучасності.

Отже, сучасний розвиток інформаційних технологій та комп'ютерної техніки зумовлюють їх впровадження та використання в усіх сферах виробництва. Ефективне використання автоматизованих систем управління підприємством дозволяє швидко зібрати інформацію, обробити її, проаналізувати, надати оцінку фактичного стану підприємства, прогнозувати й на основі цього оперативно прийняти будь-які управлінські рішення.

Список використаної літератури:

1. Бенько М.М. Новітні інформаційні технології в бухгалтерському обліку / М.М. Бенько // Вісн. Львівської комерційної акад.: зб. наук. пр. Сер. «Економіка». – 2011. – Вип. 35. – С. 29–33.
2. Пікуліна Н.Ю. Тенденції розвитку інформаційних технологій, що застосовуються в бухгалтерському обліку, аудиті та внутрішньому контролі / Н.Ю. Пікуліна, Л.А. Шило // Вісн. Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту ім. акад. В. Лазаряна: зб. наук. пр. Сер. «Проблеми економіки транспорту». – 2013. – Вип. 6. – С. 68-75.
3. Попадюк С.В. Інформаційні технології та системи в обліку / С.В. Попадюк // Економіка. – 2010. – С. 44-45.

УДК 334.716:331

МОТИВАЦІЯ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Пашук Я.О., студентка*

Суліма Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Кожне підприємство прагне досягти успіху у своїй діяльності. Саме мотивація праці є однією із його складових.

Мотивація праці являє собою сукупність внутрішніх і зовнішніх рушійних сил, які зумовлюють людину до трудової діяльності і надають їй цілеспрямованість, орієнтовану на досягнення певних цілей.

Система мотивації персоналу є однією з найважливіших складових як системи управління персоналом в організації, так і системи безпеки підприємницької діяльності. Основна мета процесу мотивації – отримання максимальної віддачі від використання наявних трудових ресурсів, що дозволяє підвищити загальну ефективність і прибутковість діяльності підприємства.

Однією з найважливіших форм мотивації на підприємствах є матеріальне стимулювання праці, яке являє собою процес формування і використання систем матеріальних стимулів праці та розподілу за кількістю і якістю праці.

Політика винагороди за працю організовується так, щоб свідомо ініціатива працівника була спрямована на підвищення продуктивності праці, удосконалення своєї кваліфікації, надавала працівнику можливість збільшувати працею свій дохід.

Сучасна практика зарубіжних та деяких українських підприємств свідчить про тенденцію до суттєвих змін в системі мотивації персоналу. При цьому на перший план висуваються самореалізація і саморозвиток (нематеріальна мотивація).

Нематеріальне стимулювання розвитку персоналу а організації направлене на задоволення мотиву збереження соціального статусу працівника в трудовому колективі завдяки залишенню за ним його робочого місця чи займаної посади; підвищення соціального статусу працівника в трудовому колективі в результаті одержання ним більш високої посади, посилення зацікавленості працівника самим процесом опанування новими знаннями, вміннями та практичними навичками; поглиблення інтересу щодо професійного спілкування з професіоналами як в організації, так і поза її межами.

Створення мотиваційного середовища на підприємстві, насамперед, через забезпечення залежності винагородження працівника від досягнутих ним результатів і кваліфікації, максимально зацікавити людей у реалізації свого фізичного або інтелектуального потенціалу.

Система мотивації повинна бути гнучкою, керованою, змінюваною і спрямованою. Використання матеріальних стимулів необхідно поєднувати з нематеріальними методами заохочення. Особливо важлива роль належить нематеріальній мотивації при стимулюванні досягнення стратегічних цілей. Вплив матеріальних і нематеріальних факторів впливу повинен бути взаємопідсилюючим та взаємодоповнюючим.

УДК 330.131.5:637.1

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Пащенко О.В., студентка*

Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

Молочна галузь належить до провідних у харчовій промисловості та формує достатньо привабливий за обсягом ринок. Це пов'язано з тим, що продукція молочної галузі займає важливе місце у споживанні.

Молочне скотарство є важливою складовою галузі тваринництва і всі негаразди галузі в цілому простежуються у сфері виробництва молока. На сьогоднішній день молоко як продуктивний підкомплекс агропромислового комплексу України знаходиться в стані кризи.

Економічна криза в аграрному секторі супроводжується значним зменшенням поголів'я корів, зниженням продуктивності худоби, зростанням собівартості продукції молочногo скотарства. В результаті обсяги виробництва та споживання продукції молока з року в рік скорочуються та, як наслідок, знижується ефективність та конкурентоспроможність вітчизняного молочногo скотарства.

Збільшення виробництва молока вимагає значного підвищення рівня зоотехнічної і ветеринарної роботи на фермах та комплексах. Необхідно прослідкувати не лише процес організації галузі молочногo скотарства на підприємстві, а й механізм його подальшого збуту, що є чи не найголовнішим питанням для успішного функціонування та прибутковості. Процеси доїння, зберігання, транспортування молока, умови утримання, годівлі, догляду за коровами також є головними та визначальними в якості продукції.

Одним з напрямків, який може сприяти підвищенню ефективності молочногo скотарства, є цілеспрямована селекційна робота. Удосконалення існуючих і створення нових порід у молочному тваринництві, які найбільш адаптовані до умов України - один з головних напрямів розвитку селекційної роботи. Тобто пріоритетами мають стати: підвищення продуктивності худоби; поліпшення природного районування; поглиблення спеціалізації худоби за характером одержаної продукції; зміцнення кормової бази; продовження строку лактації.

Підвищення ефективності виробництва та формування ринку молока пов'язані також із дальшим удосконаленням роботи молочної промисловості, поліпшенням доведення продукції галузі до споживача. В Україні молокопереробна промисловість представлена 466 підприємствами, які випускають широкий асортимент молочної продукції. Але з незбираного молока виробляється значно менше продукції, ніж потрібно за фізіологічними нормами харчування. Тому поряд із збільшенням виробництва молока, необхідно дбати про своєчасну та якісну його переробку. За умов вільного ринку окремі фермерські господарства, а також підприємства суспільного сектора, які розташовані далеко від великих міст, намагаються самостійно здійснювати переробку молока і реалізацію продукції [1].

Таким чином, для забезпечення ефективного розвитку виробництва молока необхідно поєднувати зусилля товаровиробників та відповідних державних органів. Для підвищення економічної ефективності необхідно інтенсифікувати виробництво за рахунок запровадження інноваційних підходів у годівлі, утриманні корів, організації доїння, покращенні якості молочної сировини і т.д., що дасть змогу зменшити собівартість та покращити якість реалізованої продукції.

Список використаної літератури:

1. Чередніченко О.О. Оцінка конкурентоспроможності продукції сільськогосподарських підприємств в молочної галузі. Науковий вісник НУБіП України. № 181 ч. 6. 2013. – С. 237 – 244.

УДК 330.131.5:633.63(477)

РОЗВИТОК І ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ В УКРАЇНІ

Петриняк Н.С., студентка*

Томашевська О.А., кандидат економічних наук, доцент

Цукрові буряки є інтенсивною сільськогосподарською технічною культурою, з якої одержують сировину для промислового виробництва цукру та інших цінних продуктів.

Основними бурякосіючими областями України є Вінницька, Хмельницька, Полтавська та Київська, які забезпечують понад 65 % валового виробництва даної культури.

За даними Державної служби статистики України валовий збір цукрових буряків у 2014 р. становив 15553,0 тис. т, що на 44 % більше, ніж у 2013 р., Таке збільшення відбулось за рахунок розширення площі посіву до 329,6 тис. га (на 59,1 тис. га або на 21,8 %) та зростання урожайності до 471,9 ц/га (на 73 ц/га або на 15,5%). Обсяг і середня ціна цукрових буряків, що надійшли у 2014 році на переробні підприємства, були вищі, ніж у 2013 році (табл. 1).

Таблиця 1 – Обсяг і середня ціна цукрових буряків, що надійшли на переробні підприємства

	Усього		У тому числі від:	
	2014р.	у % до 2013р.	підприємств і організацій	господарств населення
Надійшло цукрових буряків на переробні підприємства, тис.т	14790,3	160,3	10412,0	191,3
у тому числі:				
закуплено	5761,6	171,8	5714,4	47,2
на давальницьких умовах	4841,7	182,9	4697,6	144,1
власно вирощених	4187,0	129,8	х	х
Середня ціна закуплених цукрових буряків, грн. за т	466,5	117,9	466,4	477,7

Джерело: Державна служба статистики України.

Особливістю даної культури є те, що наростання маси коренеплодів і підвищення цукристості триває у вересні, жовтні і навіть за теплої погоди у листопаді. Раннє збирання зменшує вихід цукру з гектара, пізніше пов'язане з втратами урожаю внаслідок несприятливих погодних умов - тривалі дощі, сніг, морози. У вересні урожайність зростає на 15-30%, цукристість - на 1,4-1,8% [1]. Відтак, станом на 1 жовтня 2015 р. було зібрано урожай з 50,2 тис. га посіву цукрових буряків (21 % площі посіву), валовий збір становив 1963,1 тис. т, що на 2502,5 тис. т (або на 56 %) менше, ніж на аналогічну дату 2014 р. Урожайність знизилась на 41 ц/га і склала 390 ц/га.

У 2014 р. рівень рентабельності реалізації цукрових буряків сільськогосподарськими підприємствами склав 17,9 %, що на 15,2 в.п. більше, ніж у 2013 р. У розрізі областей найвищим зазначений показник був у Житомирській та Київській областях - відповідно 55,1 та 47,0 %. Збитковим вирощування цукрових буряків було у Чернівецькій (- 26,4 %) та Івано-Франківській областях (- 26,5 %). Для порівняння: у 1993 р. рівень рентабельності становив 143,5 %, у 2011р. - 36,5 %.

Таким чином, проблема підвищення ефективності вирощування цукрових буряків і надалі залишається актуальною. З огляду на це, при формуванні стратегії розвитку буряківництва в Україні необхідно враховувати тісну залежність доходності цукрового буряківництва від врожайності, загальної суми витрат на гектар посіву[2]. Перспективними шляхами підвищення ефективності галузі є відновлення прямих зв'язків між процесами по вирощуванню та заготівлі цукрових буряків, створення ефективних інтеграційних структур у технологічному ланцюгу цукробурякового виробництва.

УДК 632.7:635

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАХИСТУ ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР ВІД КАПУСТЯНКИ ЗВИЧАЙНОЇ

Погоріла А.С., студентка*

Гуцул Т.А., кандидат економічних наук, доцент

В харчуванні кожної людини важливе місце відведене овочевій продукції. За рекомендаціями сучасної медицини частка її має складати третину денного раціону. Тому особливу увагу необхідно звертати на уміння вирощувати і захищати овочеві культури з мінімальним застосуванням пестицидів або й зовсім без них.

Овочевим рослинам завдають великої шкоди шкідники — миші, комахи (жуки, личинки метеликів), трипси, личинки мух, попелиці, нематоди та багато інших. Особливе місце серед них займає капустянка звичайна. Цей шкідник пошкоджує: злаки — рис, пшеницю, жито, ячмінь, кукурудзу, овес та ін.; бобові — горох, вику, сочевицю, квасолу; багаторічні трави; буряки, картоплю, моркву, капусту, кавуни, дині, огірки, гарбузи, цибулю, редиску, баклажани, томати, перець, земляний горіх, соняшник, льон, тютюн, суниця; у розсадниках і молодих садах — яблуню, грушу, сливу, вишню, черешню, абрикос, персик; дуб, бук, тополь, вербу, сосну, ялину та багато інших рослин.

Удосконалення хімічного методу регулювання чисельності капустянки звичайної проходило протягом щонайменше 150 років і відповідає етапам розвитку хімічної промисловості. Прогрес останньої постійно стимулював пошук нових ефективних сполук і відповідно, зміну асортименту препаратів.

Всі хімічні препарати, що застосовувалися проти капустянки звичайної можна поділити на декілька груп: препарати, які застосовувалися для харчових принад, препарати для внесення у ґрунт, фумігатори ґрунту та репелентні речовини.

Ефективні хімічні методи регулювання чисельності капустянки звичайної мають два суттєві недоліки: по-перше – високу токсичність для тварин і людини та небезпечність для довкілля; по-друге – великі норми внесення, завдяки чому і досягається ефективність. З цих причин всі перелічені препарати заборонені до застосування і на сьогодні в Україні взагалі відсутній асортимент хімічних препаратів, які б рекомендувалися проти капустянки звичайної. Отже, питання пошуку ефективного хімічного засобу залишається актуальним і потребує невідкладного вирішення. Розгляне результати останніх дослідів в боротьбі з капустянкою.

Доведено ефективність застосування препарату Маршал, 25% к.е. у складі зернової принади (15-20 мл/кг зерна) з нормою внесення 1 кг готової принади на 0,01га, а також у складі комбікормової принади (15-20 мл/кг) з нормою витрати 10 г/10-15 м², одноразово на капусті та дворазово на картоплі (з інтервалом в 18-21 добу) шляхом локального внесення до нір з наступним загортанням.

Обґрунтовано спосіб використання препарату Актара 25WG, в.р.г. для захисту розсадних овочевих культур від пошкоджень капустянкою, шляхом токсикації рослин витримуванням кореневої системи впродовж 90-120 хвилин у водному розчині 0,15%-ї концентрації по препарату.

Використання препарату Актара 25WG, в.р.г. для захисту розсадних овочевих культур від пошкоджень капустянкою шляхом токсикації рослин, витримуванням кореневої системи впродовж 90-120 хвилин у водному розчині 0,15%-ї концентрації по препарату дає змогу зберегти 60-67% урожаю капусти, майже 40% томатів, 60-68% перцю солодкого та до 70% урожаю баклажанів. За результатами досліджень препарат Актара 25WG, в.р.г., внесений Держхімкомісією у список пестицидів дозволених до використання, шляхом обробки кореневої системи розсади.

Результати досліджень доводять перспективність пошуку нових хімічних препаратів на основі карбосульфану для регуляції капустянки звичайної.

УДК 330.131.7:631.1(477)

РИЗИК ЯК НЕВІД’ЄМНИЙ ЕЛЕМЕНТ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

Полюхович В.Б., студент*

Мірзоєва Т.В., кандидат економічних наук, доцент

Поняття ризику здавна пов’язується з усвідомленням небезпеки, загрози, ненадійності, невизначеності, непевності, випадковості, збитку. Практичний досвід свідчить, що будь-яка діяльність є потенційно небезпечною. До найбільш ризикованих видів підприємницької діяльності відноситься сільськогосподарське виробництво. Зокрема, банки називають сільське господарство одним із найбільш ризикованих партнерів. Ризикованість аграрного бізнесу визначає ряд факторів, основними з яких є: сезонність виробництва, залежність від погодних і кліматичних умов, тривалий період обороту капіталу тощо. До найбільш поширених ризиків аграрного виробництва відносять виробничі та ринкові ризики (табл.1).

Визначені ризики мають ряд характерних якостей, які властиві тільки аграрним ризикам: протидія ризиків – в ринковій економіці ціновий ризик і ризик низького врожаю протидіють один одному; системність ризиків – природо-кліматичні умови можуть одночасно впливати на велику кількість сільськогосподарських підприємств; інерційність – ризики, які безпосередньо діють на певну галузь (рослинництво або тваринництво), через

певний проміжок часу впливають на все сільське господарство; взаємозалежність – різкі коливання обсягів виробництва зерна (виробничі ризики) створюють нестабільність пропозиції на ринку (маркетингові ризики), а нестабільність пропозиції тягне за собою посилення впливу цінових ризиків.

Оскільки, ризики є невід’ємним елементом аграрного виробництва, то з метою підвищення ефективності останнього, необхідною є мінімізація ризиків. В сукупності механізмів та інструментів мінімізації ризиків в умовах сьогодення можна виділити: диверсифікацію виробництва – передбачає одночасний розвиток декількох, не пов’язаних один з одним видів сільськогосподарського виробництва; страхування аграрних ризиків, яке має на меті компенсувати сільгоспвиробнику майнові збитки врожаю, що можуть виникнути через вплив природно-кліматичних явищ.

Таблиця 1 – Класифікація виробничих і ринкових ризиків аграрної сфери

Виробничі ризики	виробничі ризики - технологічні, доступність до кредитних ресурсів, забезпеченість технікою, природно-кліматичні - вимерзання, льодова кірка, випрівання, вимокання. ризик зменшення родючості ґрунтів - зменшення родючості ґрунтів внаслідок невиконання технологій вирощування рослинницької продукції.
Ринкові ризики	маркетингові ризики - відсутність необхідної ринкової та транспортної інфраструктури, значне збільшення собівартості, викликане високими витратами. цінові ризики - імовірність продажу виробленої продукції за ціною, яка не гарантує прибуток внаслідок продажу продукції в період її найбільшої кількості на ринку. фінансові ризики - доступність до фінансово-кредитних ресурсів, валютний ризик, дорогий капітал-високі відсотки кредитів, операційне, боргове забезпечення. юридичні ризики - майнові ризики, контрактні ризики, управління персоналом. інституціональні ризики - закони та розпорядження уряду, місцевих органів влади, ситуація на світовому ринку сільськогосподарської продукції, регуляторна політика. інформаційні ризики - доступність інформації відносно кон’юнктури ринку, стан інформаційної інфраструктури, відсутність інформації про бізнес-середовище. інші ризики - кваліфікація та мотивація спеціалістів, їх адаптованість до умов ринкового середовища, рівень управління персоналом на підприємстві.

Загалом, в аграрній сфері існує безліч ризиків, які несуть негативні наслідки. З метою уникнення ризиків і зменшення їх наслідків, підприємство повинно застосовувати ретельне планування розвитку галузі та різноманітні механізми й інструменти мінімізації ризиків. На рівні держави для зменшення ризику сільськогосподарського виробництва необхідним є вдосконалення законодавчої бази в аграрному секторі та інформування сільгоспвиробників про вигідні програми їх кредитування. безпосередніх виробників. Нині аграрна сфера є основним джерелом валютної виручки держави (27% усього експорту товарів) і найбільший роботодавець країни (22% зайнятого населення). Об’єктивно наша держава не може собі дозволити втратити аграрний сектор. Тому потрібні термінові анти ризикові заходи та спільні дії виробників і уряду.

УДК 339.137.2:631.11

КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Поповка Ю.І., студент*

Маршалок М.С., кандидат економічних наук, доцент

Недостатня увага до питання підвищення конкурентоспроможності в умовах глобалізації економіки призводить до дисбалансу розвитку господарського механізму, підвищення кризової вразливості, послаблення низки ринкових позицій. Необхідно

зазначити, що з розвитком глобалізації питання ринкових змагань все більше зміщуються в макроекономічну площину і тому стають гострішими.

Проблема підвищення конкурентоспроможності має кілька аспектів: управлінський, технологічний, організаційний, економічний, соціальний, комерційний та ін.

Відповідно до цих аспектів можна виділити низку чинників, що звужується концентрацією уваги на так званих конкурентних перевагах підприємства, тобто таких характеристиках чи властивостях, які забезпечують підприємству переваги над прямими конкурентами.

Для сільськогосподарських підприємств найбільше значення серед них мають: площа землекористування; агрокліматичні умови, матеріально-технічна база; впровадження інновацій; кадрове забезпечення; раціональна спеціалізація та організація виробництва; низька собівартість, висока рентабельність, товарність, якість продукції; фінансово-економічна безпека підприємства, державна підтримка аграрного бізнесу; вільний доступ до ринку збуту.

У сучасний період господарювання, коли сільськогосподарські підприємства, особливо ті, що розвивають тваринницькі галузі, поставлені в умови виживання, конкурентні переваги досягаються за рахунок низьких виробничих витрат (стратегія домінування). Проте в останні роки аграрні підприємства почали виробляти й нові види продукції (органічну, екологічно чисту продукцію), що свідчить про досягнення конкурентних переваг на основі стратегії диференціації. Оскільки конкурентні переваги сільськогосподарських підприємств проявляються насамперед у виробництві якісної продукції з найменшими затратами на одиницю продукції, то вона безпосередньо є матеріальним носієм конкурентних переваг. Саме у сільськогосподарській продукції проявляються основні складові конкурентних переваг – фінансова (через прибутковість виробництва) та маркетингова (через відповідність споживчому попиту).

Конкурентні переваги підприємства, за джерелами їх виникнення, можна поділити на внутрішні та зовнішні. Внутрішні – це результат застосування внутрішніх аспектів діяльності підприємства (рівень затрат, продуктивність праці, організація технологічних процесів, система менеджменту тощо), які перевищують аналогічні характеристики конкурентів. Зовнішні конкурентні переваги – це ті, які базуються на спроможності підприємства створити більш значимі цінності для споживачів його продукції, що створює можливості більш повного задоволення їхніх потреб.

Досягнення конкурентних переваг відбувається в кожному підприємстві та кожній галузі сільського господарства по-різному. Так, у галузі тваринництва формування конкурентних переваг залежить від якості тварин, їх генетичного потенціалу, забезпеченості приміщеннями, обладнанням та технікою, наявності кваліфікованого персоналу, кормової бази, вигідних каналів збуту продукції.

Для досягнення конкурентних переваг найбільшого значення набуває матеріально-технічна база, кадрове забезпечення, раціональна спеціалізація та організація виробництва, низька собівартість, товарність, якість продукції, державна підтримка аграрного бізнесу. Саме формування конкурентних переваг підприємствами зумовлює зменшення собівартості та покращення якості продукції. Можливо це за умови успішного господарювання, в результаті чого підприємства отримують можливості для розширеного інтенсивного відтворення виробництва та забезпечення продовольчої безпеки країни.

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Приходько О.О., студентка*

Величко О.В., кандидат економічних наук, доцент

В сучасних ринкових умовах господарювання підвищується рівень ризику діяльності підприємств та виникає додаткова необхідність у пристосуванні до мінливих ринкових умов. Найбільш актуальним це завдання є для підприємств агропродовольчого сектора, які особливо чутливі до впливу зовнішніх факторів. Таким чином, для успішного функціонування сільськогосподарських підприємств першочерговою метою повинно бути підвищення їхньої конкурентоспроможності. Конкурентоспроможність є основою економічного зростання і добробуту економічних суб'єктів. Проблема забезпечення і підвищення конкурентоспроможності агропромислового комплексу, зокрема конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств, які є основним постачальником сільськогосподарської продукції та гарантом продовольчої безпеки держави, є однією з ключових у національній економіці.

Конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств має характерні особливості, котрі пов'язані із: а) специфікою сільського господарства як виду економічної діяльності; б) значним рівнем конкуренції серед сільськогосподарських товаровиробників; в) великою кількістю та різноманітністю виробників. Конкурентоспроможність сільськогосподарського підприємства визначається низкою параметрів: здатність підприємства ефективно функціонувати на внутрішньому та зовнішньому ринках; спроможність продукції даного підприємства конкурувати на ринку з аналогічною продукцією; отримання підприємством конкурентних переваг на основі продукції відповідної якості; ефективне використання технологій, ресурсів, методів управління, навичок і знань персоналу, компонентів маркетингової діяльності, які відображаються на якості та конкурентоспроможності продукції, прибутковості підприємства.

Для підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств на макроекономічному рівні потрібно стимулювати розвиток земельних та майнових відносин, удосконалювати антимонопольне законодавство щодо формування ринкових відносин і розвитку конкуренції, зруйнувати монополістичну систему посередників, що займаються закупівлею сільськогосподарської продукції та її збутом, сформувати маркетингові служби регулярного забезпечення товаровиробників надійною ринковою інформацією тощо. Проте основним та першочерговим заходом має стати удосконалення економічного механізму функціонування аграрного сектору та встановлення суворого контролю за його регулюванням, а саме удосконалення цінового механізму з метою забезпечення еквівалентності обміну між галузями національного господарства, розвиток ринку фінансових послуг, удосконалення інвестиційної, інноваційної, бюджетної та податкової політики держави, удосконалення існуючого і запровадження нових механізмів державної підтримки доходів сільськогосподарських підприємств тощо.

Варто відзначити, що для підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на основі поліпшення її якості доцільним є створення на підприємствах спеціалізованих служб з управління якістю, що виконували б наступні функції: розробка політики підприємства в сфері якості; підтримка якості продукції на рівні, що відповідає вимогам стандартів; інформування фахівців і керівників підрозділів про зміни діючих вимог до якості; визначення методів і періодичності проведення перевірок якості продукції; організація контролю технологічних процесів; аналіз причин виробництва низькоякісної продукції та розробка пропозицій щодо їх усунення; розробка заходів для скорочення втрат сільськогосподарської продукції на стадіях виробництва, збереження, переробки і реалізації.

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ГРЕЧКИ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Пугаков Б.В., студент*

Ільків Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Гречка – культура вимоглива до умов вирощування. Відсутність догляду, несприятливий клімат впливають на зниження урожайності.

Серед інших гречка є не лише однією з найбільш популярних у споживачів, але й забезпечує високу рентабельність вирощування та експортний потенціал росту. Ці конкурентні переваги контрастують із динамікою посівних площ, яка суттєво коливається останніми роками під цією культурою.

Крупа із зерна гречки має високі споживчі, смакові та дієтичні властивості. У зерні гречки міститься 10-15% білків, 68% вуглеводів, 3% олії, 13% клітковини, багато незамінних амінокислот, органічних кислот (лимонна, яблучна, малеїнова, щавлева), вітаміни В1, В2, В6, Р. Хімічний склад зерна характеризує гречану крупу як важливий продукт харчування.

Агротехнічне значення гречки полягає у тому, що вона як культура пізніх строків сівби застосовується для пересівання загиблої озимини та ранніх ярих культур. Враховуючи скоростиглість, її вирощують у післяукісних та післяжнивних посівах, а також на зелене добриво.

Грунтуючись на вищенаведених положеннях можна дати таке загальне визначення: гречка – добрий попередник у сівозміні для інших культур, особливо при вирощуванні її ширококорядним способом. Культури, що вирощуються у сівозміні після гречки добре забезпечуються фосфором і калієм за рахунок її післяжнивних залишків.

Посівні площі під гречкою постійно зменшуються:

- 573,5 тис. га у 2000 році та 132 тис. га в 2015 році.

Природно, валовий збір зерна гречки зменшився:

- з 480,6 тис. тонн в 2000 рік до 110 тис. у 2015 році.

Дефіцит гречки в Україні цього року становить як мінімум 110 тис. тонн, адже валовий збір скоротився на 14-17% порівняно із минулим роком через зменшення посівних площ культури з 186,4 тис. га торік до нинішніх 137 тис. та засушливі погодні умови, які зменшили врожайність культури на 16%.

Скорочення сировинної бази призвело до зменшення на внутрішньому ринку пропозиції готової продукції, і як наслідок – різке підвищення цін на гречану крупу в торговельній мережі.

Стабільно висока ціна на гречану крупу тримається протягом останніх двох років і у зв'язку зі зменшенням валового виробництва зерна є велика вірогідність, що це зростання цін – не останнє.

Виробничі умови господарської діяльності у 2015 року багато в чому відрізняються від минулих років, насамперед через істотне підвищення цін на мінеральні добрива, пально-мастильні матеріали, запчастини, а також засоби захисту рослин.

Усі вищезазначені фактори виробництва впливатимуть на кінцеву собівартість продукції, однак важливими є також інші чинники прибутковості.

Таким чином, вважаємо, що економічна ефективність вирощування гречки визначатиметься, з одного боку, рівнем її урожайності, а з іншого – ціною реалізації.

Отже, щоб збільшити виробництво гречки, терміново з наступного маркетингового року потрібно:

- ввести виплати (дотації) сільгоспвиробникам на гектар посіву гречки та підвищити професіоналізм і відповідальність керівників та спеціалістів у галузі гречаного виробництва;
- посилити інноваційну діяльність, фінансуючи науково-дослідні установи;
- впровадження у виробництво нових сортів та вдосконалювати технології їх вирощування.

УДК 631.153.3 (477)

ЗЕМЛЕРОБСТВО ЯК ТРАДИЦІЙНИЙ ВИД ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНЦІВ

Пугач Х.Р., студентка*
Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

Українці з давніх-давен займалися землеробством. На території України мотижне землеробство було відоме ще в епоху неоліту - VI-IV тис. до н.е.

Сприятливі кліматичні умови, родючі ґрунти (на значній частині території України - чорноземи з великою місткістю поживних речовин), стародавні землеробські традиції, культурно-господарські контакти з сусідніми народами тощо зумовили неабиякі досягнення населення у розвитку агротехніки та значну варіативність у землеробних знаряддях. Тут були розвинуті всі галузі землеробства - рільництво, городництво і садівництво.

Провідною галуззю землеробства залишається рільництво, при чому вже за часів Київської Русі воно набуло високорозвинутого, орного характеру із застосуванням плуга з залізним лемешем. При висвітленні традиційного землеробства прийнято виділяти дві його основні частини: землеробська техніка; агротехнічні знання, народний виробничий досвід, традиції й навички вирощування тих чи інших культур. Важливою складовою землеробської діяльності є системи землеробства.

В Україні відомо кілька таких систем. Найдавнішою була вирубно-вогнева. На обраній під посів ділянці вирубували ліс, кущі і після їх підсихання спалювали. Потім іноді навіть без оранки сіяли просо або льон, а в наступні роки - жито та інші зернові. Через 3-4 роки врожайність лану знижувалася, і його залишали незасіяним.

Другою системою землеробства була "залежна", або перелогова. При перелозі після оранки цілини або земель, що "лежали" певний час необробленими, лан протягом кількох років засівали, а коли земля переставала родити, його залишали під "залеж" і орали нові ділянки. Перелогова система характерна більше для степових районів. У зв'язку з тим, що на поч. XX ст. цілинних земель в Україні лишилося мало, вона майже зникла.

Найбільш поширеним в українців стало трипілля (XIX - поч. XX ст.). Уся придатна для обробітки на селі земля ділилася громадою на три головні частини. Одну відводили під озимі культури, другу - під ярі, а третю - залишали на один сезон незасіяною і використовували як пасовисько. У наступному році відбувалося певне чергування.

Трипілля було прогресивнішим порівняно з іншими системами: завдяки відпочинку землі та її удобренню під час використання як пасовиська відтворювалася певною мірою родючість. Разом з тим воно мало й негативні моменти, зокрема селянин не був до кінця зацікавленим в угноюванні ґрунту, оскільки ділянка належала йому тільки один рік. До того ж на практиці не всюди чітко дотримувалися трипільних сівозмін.

У деяких селах земля ділилася тільки на дві частини - орну й пасовисько, таким чином існувало практично двопілля, часом трипілля поєднувалося з елементами перелогової системи. Після аграрних реформ 1906-1911 рр. і утворення відрубного землеволодіння

розвинулася прогресивніша система землеробства - багатопілля з раціональною плодозміною, інтенсивним удобренням ланів, травосіянням (конюшина, люпин, люцерна і т. ін.), хоч травосіяння, а також кукурудза набули значного поширення тільки з переходом до колгоспного виробництва.

Для обробітку ґрунту використовували плуг, рало, соху. Для висівання - "сіви" - мішок або коробку з насінням, які висіли у сівальщика спереду на мотузку. Волочили боровами. Сапою знешкоджували бур'яни. Зернові (жито, пшеницю, ячмінь, гречку, горох, овес, просо) збирали за допомогою серпа й коси. Молотили на току сіпом.

В ХХ ст. у результаті технічного прогресу землеробська культура українців зазнала істотних змін. Особливо вони стосувалися знарядь праці. Застарілі засоби обробітку ґрунту були витіснені тракторами, комбайнами, сіялками, культиваторами і т. ін. При цьому не обійшлося і без певних втрат. Наприклад, поліський плуг, млини і особливо вітряки з користю могли б бути використані й тепер. Забуто немало позитивних трудових навичок та агротехнічних прийомів обробітку ґрунту і догляду за рослинами. Надмірне захоплення штучними добривами призвели до порушення екології і забруднення продуктів харчування нітратами.

Слід відроджувати призабуті традиційні способи угноєння землі, прополювання ланів тощо. Заслугове на наслідування, крім усього іншого, бережливе й шанобливе ставлення в минулому селян до навколишнього середовища, рослинності і особливо землі, яку вони вважали за "годувальницю", "матінку", "святу".

УДК 336.648:658

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ НА СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

Рац М., студент*

Ярема Л.В., кандидат економічних наук, доцент

ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»

Стратегічна програма розвитку національної економіки, спрямована на пріоритетність інноваційного розвитку, може передбачати: податкові пільги для інноваційних секторів економіки; надання їм субсидій. А враховуючи фінансові проблеми трансформаційної економіки, не слід забувати, що всі зазначені та інші заходи повинні бути стратегічно зорієнтовані.

Відсутність чіткої інноваційної стратегії розвитку, а також збереження в програмах пріоритетного розвитку галузей третього та четвертого технологічних укладів зумовлена тим, що Україна і сьогодні потребує забезпечення інноваціями базових галузей, тоді коли світ переходить до поглиблення розвитку інноваційно спрямованих. Проблема також полягає й у тому, що, забезпечуючи динамічний розвиток інноваційних галузей, країна змушена паралельно впроваджувати інновації і в базові виробництва, а без чіткої стратегії інноваційно-інвестиційної діяльності цю проблему не вирішити.

Крім того, в Україні присутні чинники, які об'єктивно гальмують процеси активізації інноваційно-інвестиційної діяльності. В першу чергу до них належить той факт, що стратегія переходу до приватної власності досить часто не передбачала як основний критерій - збереження та формування інноваційно активних підприємств. У процесі приватизації держава повинна була надавати пріоритет тим потенційним власникам, які після придбання підприємства могли б забезпечити його динамічний інноваційний розвиток. Проте в цих умовах інвестор уникає виконання інвестиційних зобов'язань. Крім того, створений

приватний сектор досі не має уявлення про природу інновацій, яких він потребує. Після приватизації власник мав вирішувати питання налагодження виробництва, реструктуризації, відновлення виробничого потенціалу, в той час як власне періоду приватизації мало передувати початкове накопичення капіталу. Стратегічною метою інноваційно-інвестиційної політики України повинно стати забезпечення позитивної економічної динаміки за рахунок використання комплексу "інвестиції-інновації", формування внутрішніх інноваційно-інвестиційних механізмів саморозвитку національної економіки.

До першочергових завдань слід віднести: створення сприятливого інвестиційного клімату та відокремлення корупційної складової інвестиційних процесів; припинення витоку внутрішніх інвестиційних ресурсів, а також створення умов для їх нарощування, стимулювання припливу іноземних інвестицій; стимулювання розвитку науки і освіти в комплексі з розвитком виробництва, адаптування наукових розробок до нагальних потреб виробництва; створення механізму кредитування комплексного інноваційного розвитку, при якому будуть кредитуватись суміжні сфери виробництва, що дасть змогу нівелювати втрати від різниці потенціалів галузей; контролювати на державному рівні і встановити відповідальність за невиконання інвесторами, яким надані різноманітні пільги, умов інноваційного розвитку; залучати зовнішні кредитні ресурси тільки для використання їх у інноваційному виробництві; налагодити практику державних закупівель лише вітчизняної продукції; закріпити за найбільш прибутковими галузями виробництва профільні науково-дослідні інститути; на державному рівні встановити податковий збір на реалізацію імпортованої продукції, і відрахування з цього збору направити на розвиток власних інновацій, що дасть змогу конкурувати продукції власного виробництва і розвивати за рахунок імпорту наукові розробки та винаходи.

Список використаної літератури:

1. Бодров В. Г. Інноваційно-інвестиційна модель сталого розвитку національної економіки : навч.-метод. матеріали / В. Г. Бодров, В. О. Гусев, В. Ф. Мартиненко. – К. : НАДУ, 2009. – 60 с.
2. Мартиненко В. Формування державного механізму управління інвестиційним процесом в Україні: проблеми невизначеності та методи їх зняття // Економіка України. - 2008. - №12. - С. 50-56.

УДК 633.15:332.13

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА ПШЕНИЦІ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Ренетуха Ю.В., студентка*

Коновал І.А., кандидат економічних наук, доцент

Пшениця за посівними площами серед зернових культур займає в Україні перше місце і є головною продовольчою культурою. Це свідчення великого народногосподарського значення пшениці, її необхідності у задоволенні людей високоякісними продуктами харчування.

В Україні протягом останніх років спостерігається тенденція зменшення посівних площ пшениці. Так, якщо у 1990 р. у всіх категоріях господарств зібрана площа пшениці становила 7557,7 тис. га, то у 2014 р. – 6010,6 тис. га або на 20,5% менше. Валовий збір зерна цієї культури протягом цього періоду відповідно зменшився з 30373,3 тис. т до 22114 тис. т при майже незмінній урожайності культури [1, с. 81-82].

По обсягах виробництва зерна пшениці Україна займає 9-те, а по обсягах його експорту – 6-те місце в світі. Головним конкурентом України в цьому сегменті ринку є країни ЄС, які є світовим лідером з продажу пшениці.

Протягом 2010-2014 рр. у усіх категоріях господарств Волинської області відбулося розширення посівних площ під пшеницею з 126,7 тис. га до 139,4 тис. га, а валові збори зерна відповідно збільшилися з 329,6 тис. т до 572,5 тис. т. Така позивна тенденція була досягнута за рахунок підвищення урожайності культури з 26 ц/га до 41,1 ц/га. Підвищення економічної ефективності виробництва зерна пшениці було досягнуто за рахунок інтенсифікації виробництва.

Результати досліджень свідчать, що підвищенню економічної ефективності виробництва зерна пшениці в сільськогосподарських підприємствах Волинської області сприяють підвищення врожайності культури, концентрація виробництва та запровадження ресурсозберігаючих технологій вирощування культури (таблиця).

Для подальшого підвищення ефективності зернового виробництва в сільськогосподарських підприємствах Волинської області необхідно постійно обґрунтовувати додаткові витрати з величиною приросту обсягів та вартості зернової продукції.

Таблиця 1 – Групування сільськогосподарських підприємств Волинської області за урожайністю пшениці*, 2014 р.

Показник	Групи підприємств за урожайністю пшениці, т/га				Разом
	до 3,0	3,0-3,9	4,0-4,9	понад 5,0	
Кількість підприємств	36	22	16	35	109
Зібрана площа пшениці, тис. га	5,6	6,4	8,2	26	45,8
Зібрана площа на одне підприємство, га	155	292	510	732	420
Виробництво зерна, тис. т	14	23	37	173	247
Урожайність, т/га	2,5	3,6	4,5	6,8	5,4
Реалізовано зерна, тис. т	8	17	30	119	174
Виробнича собівартість 1 т зерна, грн	1449,3	1417,6	1261,3	1164,7	1218,8
Виробничі витрати на 1 га, грн	3601,9	5143,0	5694,7	7869,7	6580,7
у т.ч.: насіння	509,3	557,8	457,5	531,3	519,2
мінеральні добрива	586,3	913,5	1558,7	1944,2	1565,8
нафтопродукти	670,1	1051,2	995,5	1146,6	1048,4
оплата послуг і робіт сторонніх організацій	394,1	343,5	379,5	518,5	454,0
решта матеріальних витрат	384,8	904,4	1022,8	1789,6	1358,0
прямі витрати на оплату праці	240,9	426,6	330,5	434,9	391,5
амортизація необоротних активів	140,1	444,7	268,1	609,4	468,4
відрахування на соціальні заходи	89,0	154,1	126,9	173,3	152,1
решта інших прямих та загальновиробничих витрат	756,4	631,8	814,6	889,5	823,8
Повна собівартість 1 т зерна, грн	1594,5	1360,7	1348,4	1382,2	1384,4
Ціна реалізації 1 т зерна, грн	1605,2	1697,2	1701,7	1978,5	1886,4
Прибуток на 1 т зерна, грн	10,6	336,5	353,2	596,4	502,0
Рівень рентабельності (+), збитковості (-), %	0,7	24,7	26,2	43,1	36,3

* Джерело: Розраховано автором на основі даних статистичної форми 50-ст

Список використаної літератури:

1. Сільське господарство України // Стат. зб.; відповідальний за випуск О. М. Прокопенко. – К.: Державна служба статистики України, 2015

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВХОДЖЕННЯ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНУ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВУ СИСТЕМУ

Роговська А.І., студентка*

Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

Трансформаційні процеси в Україні в перші роки її незалежності супроводжувалися глибокою економічною кризою.

З перших кроків залучення міжнародного капіталу виявилось, що, з одного боку, без його залучення неможливо в реальні строки подолати кризовий стан в економіці, з іншого — таке залучення ускладнюється економічною і політичною ситуацією.

Надходження капіталу з-за кордону може відбуватися у двох основних формах: як кредити або як інвестиції у виробництво, його окремі галузі чи підприємства.

Однак при цьому слід мати на увазі, що економічні інтереси іноземних інвесторів і української сторони не завжди збігаються.

Україна зацікавлена у відновленні свого виробничого потенціалу, структурній перебудові виробництва та споживчого ринку, насиченні його недорогими високоякісними товарами, проведенні антиімпортної політики. Іноземні інвестори перш за все зацікавлені в отриманні надприбутку за рахунок природних ресурсів України, кваліфікованої та дешевої робочої сили, досягнень вітчизняної науки і техніки, відсутності конкуренції на внутрішньому ринку.

Тому перед Україною стоїть досить складне завдання: створити сприятливі умови для залучення іноземного капіталу та використати його безпосередньо для своїх конкретних цілей. Пріоритетним напрямом інтеграції України в систему міжнародних фінансів сьогодні є залучення в національну економіку іноземних інвестицій.

Проблема відпливу валютних коштів з України є нині надзвичайно болючою для вітчизняної економіки. Щоб вирішити дану проблему потрібно використати їхні можливості для розширення внутрішнього купівельно-спроможного попиту, активізації інноваційного впливу на вітчизняне виробництво. В Україні, де більшу частину економіки поки що контролює держава, іноземне інвестування є одночасно і економічною, і політичною проблемою.

Таким чином, зростання міжнародних резервів нашої держави має вагомий зовнішньоекономічний наслідок.

Створюється можливість своєчасного погашення та кваліфікованого обслуговування зовнішнього боргу, що, у свою чергу, підвищує міжнародну довіру до державної економічної політики і економіки України в цілому. Підвищується валютне забезпечення грошової бази, що зміцнює стабільність монетарної системи та національної валюти.

Розширюються можливості Національного банку щодо регулювання обмінного курсу та валютного ринку шляхом здійснення інтервенцій при тимчасових коливаннях попиту і пропозиції, що підвищує забезпеченість критичного імпорту потрібними валютними ресурсами і є надійним засобом страхування життєздатності економіки країни у разі можливого скорочення надходжень валюти. Зміцнення платоспроможності України лежить у площині загального прискорення соціально-економічного розвитку, ефективнішого використання власних матеріальних і фінансових ресурсів, поглиблення процесів ринкової трансформації економіки, а також її детінізації.

Зміцненню фінансових позицій української держави мають також сприяти легалізація та повернення в Україну вивезених коштів, удосконалення зовнішньоекономічної діяльності, її геостратегічна диверсифікація, поліпшення умов міжнародної торгівлі.

ВИДИ АНАЛІЗУ РИЗИКУ ТА ЙОГО СКЛАДОВІ*Ромашко А.Д., студентка***Мірзоєва Т.В., кандидат економічних наук, доцент*

Коли йдеться про необхідність урахування ризику при управлінні підприємницькою діяльністю на будь-якому ринку, маються на увазі основні учасники ринку: замовник, інвестор, виконавець чи продавець, покупець, а також страхова компанія. При аналізі ризику будь-якого учасника проекту використовуються такі критерії: 1) втрати від ризику незалежні одна від одної; 2) втрата по одному напрямку з "портфеля ризиків" необов'язково збільшує імовірність втрати по іншому (за винятком форс-мажорних обставин); 3) максимально можливий збиток не повинен перевищувати фінансових можливостей учасника.

Аналіз ризику – це систематичне використання інформації для визначення джерел (небезпек) і кількісної оцінки ризику. Аналіз ризику забезпечує базу для оцінювання ризику для подальших заходів з управління ризиком (по мінімізації ризику). При цьому використовується інформація може включати в себе різні ретроспективні дані, результати теоретичних і експериментальних досліджень. В цілому аналіз ризику передбачає дослідження, спрямовані на виявлення небезпек і кількісне визначення ризику при здійсненні різних видів діяльності, здійснення будь-якого господарського проекту і т. п.

Аналіз ризику зазвичай починається з його ідентифікації – процесу знаходження, складання переліку (реєстру) небезпек і опису елементів ризику. Елементи ризику можуть включати в себе небезпеки (події), а також ймовірність і наслідки прояву небезпек (подій). При певних обставинах, наприклад при страхуванні (перестрахованні) ризиків, ідентифікація може також відображати інтереси причетних сторін або відображати особливості негативного впливу небезпек на різні групи працівників або населення.

Аналіз ризику поділяють на два види, які доповнюють один одного: якісний і кількісний.

Якісний аналіз може бути порівняно простим, його головне завдання – визначити фактори ризику, етапи роботи, при виконанні яких ризик виникає, тобто встановити потенційні сфери ризику, після чого ідентифікувати всі можливі ризики. Головне завдання якісного аналізу полягає в одержанні інформації про структуру, властивості об'єкта і наявні ризики, а також у визначенні факторів ризику й обставин, що приводять до ризикових ситуацій. Шляхом якісного аналізу виявляються джерела, причини, фактори ризиків, установлюються потенційні зони ризиків, його види.

Якісна оцінка ризиків в основному здійснюється за допомогою рейтингу. Рейтинг – спосіб якісної оцінки ризику в будь-якій сфері діяльності на основі формалізації експертних методів. Однією з перших і найпростішою формою проведення рейтингової оцінки є так званий ранкінг, тобто ранжування. Ранжування допускає розташування об'єктів, що оцінюються в порядку зростання або спадання їхніх якостей.

Кількісний аналіз ризику, тобто чисельне визначення розмірів окремих ризиків і ризику в цілому – проблема більш складна. Підприємець завжди повинен прагнути враховувати можливий ризик і передбачати міри для зниження його рівня і компенсації ймовірних утрат. У цьому й полягає сутність управління ризиком.

Аналіз ризику багато в чому суб'єктивний процес, в ході якого враховуються не тільки кількісні показники, але й показники, не мало піддаються формалізації, такі, як вигода, культурна цінність, інтереси, позиції і думки різних громадських угруповань, можливість компромісних рішень, експертні оцінки і т. д. На підставі аналізу ризику та його кількісної оцінки здійснюється управління ризиком.

Різноманіття видів виробничої діяльності, специфіка промислових об'єктів, їх належність до різних галузей відображає багатоаспектність проблеми аналізу ризику.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ, ЯК ЗАПОРУКИ РЕФОРМИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Сабіщенко О.В., студент*

Мірзоєва Т.В., кандидат економічних наук, доцент

Українське суспільство вимагає якісних, глибинних і системних змін, які мають сприяти розвитку й зміцненню демократичної, соціальної та правової держави. Ключовим завданням регіональної політики є розробка напрямів і механізмів передачі частини державних повноважень та відповідних фінансових ресурсів на нижчий рівень управління, спираючись на демократичні цінності й виходячи з положень Конституції України. За словами Голови Верховної Ради України В. Гройсмана «децентралізація – це ключ до успіху держави, коли є ініціатива та відповідальність на локальному рівні» [1].

Стратегією сталого розвитку "Україна – 2020", яка схвалена Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5, першочерговими пріоритетами реалізації Стратегії є реформа регіональної політики, децентралізація та реформа державного управління. Вказаною Стратегією передбачено, що метою політики у сфері децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація повною мірою положень Європейської хартії місцевого самоврядування, що є запорукою розвитку економічного розвитку регіонів.

Тому, розпочата реформа децентралізації повинна відповідати потребам громадян України, де б вони не мешкали. Повноцінне місцеве самоврядування покаже перспективи розвитку держави, дасть можливість кожній людині впливати на цю перспективу через участь в житті громади, в тому числі економічному.

У зв'язку з цим, реформа місцевого самоврядування повинна узгоджуватися з реформою регіональної політики. Завданням державної регіональної політики є підтримка стратегічних для регіонів проектів. Треба "підтягнути" регіони, які відчувають більш гострі економічні труднощі. Саме створення повноцінного місцевого самоврядування, яке може діяти – це передумова розвитку регіонів з урахуванням їх особливостей.

Найважливішою ознакою демократичного розвитку країни є наявність в ній місцевого самоврядування, здатного забезпечити ефективне функціонування територіальних громад, вирішувати питання соціально-економічного розвитку. Така здатність потребує відповідного фінансового забезпечення та дотримання принципу децентралізації влади.

Головна ознака фінансової незалежності місцевих бюджетів – це володіння й самостійне розпорядження фінансовими ресурсами, розмір яких відповідає функціям і завданням, що покладаються на органи місцевого самоврядування.

Як показує європейський досвід, якщо місцева влада є повністю відповідальною за соціально-економічний стан відповідної адміністративно-територіальної одиниці, це змушує її проводити активну економічну політику. Оскільки місцева влада краще обізнана з можливостями та проблемами регіону, вона спроможна ефективніше витратити бюджетні кошти і зацікавлена в активному пошуку їх додаткових джерел.

Таким чином, децентралізація регулювання регіональної економіки відкриває можливості для регіонів самостійно обирати стратегію інноваційного розвитку та модернізації, а системне реформування у сфері регіональної політики та управління регіональним розвитком є важливим чинником консолідації українського суспільства.

Список використаної літератури:

1. Офіційний портал Верховної Ради України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/news/Top-novyna/117620.html>

ЯКІСТЬ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ ЯК НАПРЯМ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА

Сабіщенко О.В., студент*

Суліма Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Однією з пріоритетних ланок розвитку агропромислового комплексу держави є молочна галузь. Проблемами на ринку молока та молочної продукції залишаються: низька якість молочної сировини, що загострює проблему збуту продукції, особливо на зовнішньому ринку; низька якість технологічного оснащення молоко заводів; відсутність стандартів на молочну продукцію, якіб відповідали вимогам європейського рівня; недостатнє бюджетне фінансування мережі лабораторій, селекційних та наукових розробок тощо [3].

На сьогодні споживання молока та молочних продукції на одну особу менше від раціональних науково-обґрунтованих норм на 42% і складає 222,8 кг на рік на одну особу [2].

Ситуація, що склалася на ринку молока створює ряд викликів. Подальший його розвиток є одним з найбільш важливих в економіці України, потребує якісних перетворень, спроможних забезпечити підвищення конкурентоспроможності молочного скотарства на внутрішньому та зовнішньому ринках, та продовольчу безпеку держави.

Конкурентні позиції вітчизняної молочної продукції на зовнішніх ринках не є стабільними внаслідок незавершеності процесів адаптації до європейських вимог щодо якості та безпечності харчових продуктів, значних коливань цін на світовому ринку, нестійкості торговельних відносин з країнами-імпортерами. У зв'язку з цим, ефективне функціонування підприємств молокопереробної промисловості, що виробляють збагачену вітамінами та іншими корисними речовинами продукцію, є важливою передумовою стабільного розвитку економіки країни та забезпечення населення якісними продуктами харчування. Функціонування таких підприємств у ринкових умовах об'єктивно потребує стратегічної орієнтації та перспектив адаптації до постійних змін як у внутрішньому, так і в зовнішньому конкурентному середовищі, що вимагає використання новітніх ресурсо- та енергозберігаючих технологій для зменшення енерговитрат у собівартості продукції [4].

Тому, проблема якості молока та молочних продуктів є однією з важливих у галузі. Законом України "Про молоко та молочні продукти" визначаються правові та організаційні основи забезпечення безпечності та якості молока і молочних продуктів під час їх виробництва, транспортування, переробки, зберігання і реалізації, ввезення на митну територію та вивезення з митної території України [1].

Слід зазначити, що вимоги до якості молока в Україні не в повною мірою відповідають вимогам, що існують у розвинених країнах. Так, за показниками поживної цінності (жир, білок та ін.) молоко в Україні поступається вимогам передбаченим законодавством ЄС.

У зв'язку з цим, трансформаційні процеси, які відбуваються у вітчизняній економіці і пов'язані з входженням України до світового співтовариства та інтеграції в ЄС, зумовлюють необхідність перегляду економічної політики держави в стратегічних галузях, зокрема, у сфері виробництва молочних продуктів.

Список використаної літератури:

1. Закон України "Про молоко та молочні продукти" – Урядовий кур'єр, 2004, 08, 17.08.2004 N 154.

2. Проект Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822>

3. Кудлай В. Г. Стан і проблеми розвитку ринку молока і молочних продуктів. – К.: КНЕУ, 2009. – 787, [5] с.
4. Сіра Ю. В. Молочна промисловість: сучасний стан та перспективи розвитку – К.: ННЦ "ІАЕ" 2014. – 90 с.

УДК332.12.656.2

ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКА ТА АМЕРИКАНСЬКА МОДЕЛЬ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЇХ В УКРАЇНІ

Савченко Ю.К., студентка*

Герасимчук Н.А., кандидат економічних наук, доцент

В даний час Україні необхідно впровадження передових управлінських технологій і моделей для того щоб підвищити рівень прибутковості підприємств у довгостроковій перспективі. Моделі, які використовують зараз є застарілими і потребують внесення коректив.

За сучасних умов знання, уміння, трудові навички, ініціатива персоналу фірми стають важливішими стратегічними ресурсами підприємств, ніж фінансовий чи виробничий капітал. Саме через це необхідно обрати правильну модель управління персоналом, для налагодженої роботи та розвитку бізнесу.

Існує три найвідоміші моделі управління персоналом: американська (є індивідуалістичною), японська (рішення приймаються завжди колективно) та західноєвропейська (як проміжна ланка між попередніми). У практиці управління персоналом в останні роки чітко простежується переплітання різних моделей. В цьому проявляється процес інтернаціоналізації сучасного менеджменту.

Український стиль менеджменту тяжіє до західноєвропейського, оскільки зараз ми прагнемо вступити до Європейського Союзу і намагаємось все робити за його стандартами. Але такий тип менеджменту приживається не завжди, зважаючи на наш менталітет.

Так, європейські топ-менеджери звикли до висококваліфікованих, ініціативних працівників, які постійно пропонують якісь нові ідеї і найбільшим пріоритетом для них є саморозвиток. Наші працівники, порівняно з європейськими дуже часто безініціативно виконують завдання і не несуть за них ніякої відповідальності звертаючи всі погрішності на керівника. Це в деякій мірі є пережитками радянського режиму.

Але незважаючи на це іноземним компаніям все-таки вдалось внести деякі принципи управління персоналом в український бізнес. Такими внесками є робота в командах, стимулювання ініціативи в працівників, надання пакету соціальних гарантій, проведення опитувань на підприємстві.

Як приклад можна привести компанію Google, яка давно славиться своїм демократичним ставленням до працівників та довела важливість проведення постійних опитувань працівників і формування рішень про удосконалення управління на їх основі. Вона впровадила в українському офісі принцип відведення 20 % робочого часу на власні розробки працівника, що дозволяє розвивати інтелектуальний потенціал співробітників. Таким чином збільшується зацікавленість працівника в роботі, довіра до компанії, а також головною перевагою таких дій є збільшення прибутку компанії .

Таким чином, кожна модель має свої переваги і недоліки. Кожна з них пристосована до конкретних умов і менталітету народу своєї країни.

Отже, для того щоб створити в Україні дієву систему менеджменту на підприємствах, розробити власну філософію управління персоналом, слід виходити з досвіду провідних світових компаній і накопичувати свій власний.

Список використаної літератури:

1. Сухоруков А.М., Ляшок Н.Ю. Аналіз відомих моделей управління персоналом підприємства//Актуальні проблеми економічного і соціального розвитку регіонів,2010 – С.95 – 98.
2. John Sullivan How Google Is Using People Analytics to Completely Reinvent HR, 2013[Електронний ресурс]:<http://www.tlnt.com/2013/02/26/how-google-is-using-people-analytics-to-completely-reinvent-hr/>
3. Данюк В. М. Менеджмент персоналу : навч. посіб. / В. М. Данюк, В.М. Петюх, С. О. Цимбалюк ; за заг. ред. В. М. Данюка, В. М. Петюха. - К.: Вид-во КНЕУ, 2004. - 398 с.

УДК 332.63:631.11

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОРЕНДНИХ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Савченко А.В., студентка*

Величко О.В., кандидат економічних наук, доцент

На сучасному етапі розвитку соціально-економічних перетворень в аграрному секторі особлива роль відводиться орендним земельним відносинам. В процесі земельної реформи в Україні законодавчо відроджено приватну власність на землю з передачею її в оренду. Як результат проведеної земельної реформи, на селі створено агроформування ринкового типу, землекористування яких в основному базується на оренді у громадян земельних ділянок і земельних часток (паїв), одержаних при паюванні земель колективної власності. На даному етапі оренда стала найпоширенішим способом використання земель у сільському господарстві. Адже вона визначає виробничу діяльність новостворених формувань ринкового типу, створює потенційні можливості розвитку сільської соціальної інфраструктури і підвищення добробуту селян.

Об'єктивні передумови орендних відносин закладені в самій природі відносин власності, насамперед приватної. Це обумовлено економічним, головним чином, особистим інтересом, прагненням до примноження свого майна, яке призводить, як правило, до його концентрації в руках власників до гігантських розмірів, що викликають необхідність здачі частини його або повністю у тимчасове користування іншим власникам на взаємоприйнятних умовах.

В сучасних умовах господарювання, по своїй суті розвиток орендних земельних відносин має бути зосереджений у напрямі вирішення питань щодо формування конкурентного орендного середовища, відпрацювання взаємовигідних правил гри між суб'єктами договору оренди: встановлення оптимального розміру орендної плати, форм її виплати, термінів оренди, дотримання сторонами договірних зобов'язань, збереження та раціонального використання орендованих земель, розробки механізмів залучення орендарями середньо- й довгострокових кредитів, удосконалення земельного законодавства.

На даному етапі функціонування орендних земельних відносин першочергову увагу треба зосередити на дотриманні сторонами договірних зобов'язань у питанні нарахування та виплати орендної плати. Подальший розвиток орендних земельних відносин має бути спрямований на захист прав орендодавців.

Невідкладним завданням і запорукою подальшого ефективного розвитку орендних земельних відносин є удосконалення земельного законодавства в державі. Незважаючи на низку прийнятих законопроектів, нерегульованими залишаються питання: стосовно реалізації суб'єктами орендних відносин їхніх прав та можливостей, розвитку іпотечного кредитування, підвищення ефективності використання земель і поліпшення їхньої

родючості, вилучення з активного обороту малопродуктивних і деградованих угідь. Це, в свою чергу потребує невідкладного прийняття ряду законів та внесення змін до уже існуючих законопроектів. Таким чином, подальший розвиток орендних земельних відносин в сільському господарстві створює потенціальні можливості для завершення процесу приватизації земельних ділянок і впровадження сталого землекористування, формування конкурентного середовища, всебічний захист та гарантування прав селян – орендодавців, створення єдиної системи руху прав на землю, адекватне економічному зростанню підвищення орендної плати, і в кінцевому результаті підґрунтям для формування повноцінного ринку земель в Україні.

УДК 339.9(4)

ВПЛИВ «ВЕЛИКОЇ СІМКИ» НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ

Сахно В.О., студент*

Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

G7 або «Велика сімка»- міжнародний клуб урядів семи високорозвинених країн світу (США, Японія, Німеччина, Велика Британія, Франція, Італія, Канада).

«Велика сімка» в системі міжнародних економічних відносин відіграє доволі помітну роль, адже проблеми економіки для форуму були пріоритетними ще з часів створення форуму. Клуб країн-лідерів сприймають як одну з провідних організацій, що координує світову економічну політику. І це не дивно, адже у склад «Великої сімки» входять дві основні економічні сили, а саме Сполучені Штати Америки та Європейський Союз. Хоча, традиційно «Сімка» не має великого успіху у вирішенні питань, які стосуються торгівлі, світової економіки чи валютного процесу. Рішення, прийняті на самітах «Великою сімкою» реалізуються через систему міжнародних економічних організацій, наприклад, Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світова Організація Торгівлі (СОТ), Організація з економічного співробітництва та розвитку (ОСРП). Країни «Великої сімки» також мають близько 50% голосів у Світовому Банку та МВФ, величезний вплив на СОТ.

Із останніх зустрічей можна підкреслити важливість форуму міністрів фінансів у 2006 році та саміту 2011 року. Адже на зустрічі міністрів у 2006 році обговорено проблеми світової економіки в контексті обговорення питань енергетичних ринків, що було надзвичайно важливим питанням за умов фінансово-економічної кризи, а на саміті 2011 року «Сімка» стверджувала, що відновлення економіки стає самодостатнім, хоч статистика говорила зовсім про іншу ситуацію, адже борги країн продовжували залишатися на тій ж позиції. У тому ж запевняли лідери «Групи восьми» і на саміті в 2012 році, але не дивлячись на усі позитивні прогнози, сучасна економічна ситуація не має підвищених тенденцій розвитку: ситуація з безробіттям набагато погіршилась. Сьогодні в Європі налічується на 10 мільйонів більше безробітних, аніж на початку кризи, такі дані оголосила Міжнародна організація праці. Найбільше потерпають від даної ситуації малокваліфіковані робітники та молодь.

«Велика сімка» закликає країни до створення моделі «нової економіки» :

- стимулювання зростання (у відсотковому співвідношенні до ВВП) інвестицій в інформаційні технології;
- реструктуризація корпорацій з метою зниження видатків, підвищення гнучкості і поліпшення використання інформаційних технологій;
- полегшення доступу інвесторів на фінансовий ринок;
- збільшення венчурних капіталовкладень і експансії ринку нових акцій;
- сприяння розвитку підприємницької культури і допомога бізнесменам-початківцям;

- прискорення процесу дерегулювання і лібералізації, насамперед у телекомунікаційному секторі й на ринку праці;
- низький рівень оподаткування і виважений підхід до підвищення відсоткових ставок.

У 2015 році учасники саміту G7 винесли на обговорення питання світової економіки, підтримання сили і процвітання Євросоюзу, розширення трансатлантичного торговельного співробітництва, протистояння російської агресії в Україні, протидії загрозам, починаючи від екстремізму і закінчуючи зміною клімату.

Отже, «Велика сімка» намагається контролювати і передбачувати ситуацію на ринку, шукає можливості вирішення глобальних проблем, допомагає бідним і слабозвинутим країнам досягти фінансової стабільності, координує інші країни на шлях розвитку. Ця організація має великі можливості, а її учасники, насамперед глави країн, великі амбіції.

УДК 338.43:620.9(477)

ЕНЕРГЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ В УКРАЇНІ І ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Семінський А., студент*
Степасюк Л.М., кандидат економічних наук, доцент

Україна відноситься до енергодефіцитних країн. Потреба вітчизняного ринку в газо-, нафтопродуктах надзвичайно велика (для прикладу: 5,5 млн т бензину та 6,5 млн т дизельного палива на рік). Забезпеченість власними енергоносіями не перевищує 40%. Тому питання відшукування шляхів виходу із кризи є досить актуальним.

Досвід європейських країн привів до висновку, що одним із шляхів розв'язання проблеми є використання альтернативних нетрадиційних енергоресурсів, найперспективнішими з яких є рослинні і тваринні жири, деревина, які можуть бути використані для виробництва біологічного палива.

В Україні певні напрацювання в даній галузі є. Згідно із Законом України «Про альтернативні види рідкого та газового палива», Законом України «Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України щодо сприяння виробництву та використанню біологічних видів палива», Указом Президента України «Про заходи щодо розвитку виробництва біологічної сировини» активно ведуться роботи з виробництва дизельного біопалива та палива для забезпечення теплового режиму населення.

В аграрному секторі – забезпечено розробку нормативної документації щодо виробництва та використання дизельного біопалива, сировиною для якого є ріпак, та твердого біопалива, в якості біомаси для якого використовується деревина швидкоростучих порід – евкаліпту, тополі, верби, міскантусу та інших. В Україні, в силу сформованих кліматичних умов, найбільшу привабливість в якості такої рослини представляє енергетична верба (лоза), з 1 га плантацій якої можна зібрати 8-12 тонн сухої деревини в рік, при цьому збір «урожаю» здійснюється раз на три роки протягом 25-30 років.

У пошуках альтернативних видів біопалива, українська спільнота сьогодні звернула увагу на готову, незатребувану сировину для виготовлення твердих видів палива, відходів сільгоспвиробництва, які десятками тонн спалюються для очищення території – солому. За оцінками експертів Україна володіє величезним потенціалом цієї сировини, використання якого сьогодні вкрай мале через відсутність обладнання і техніки для правильного збирання соломи з полів та її переробки. Тут доцільно вивчити досвід Данії, яка є світовим лідером з використання соломи в енергетичних цілях (в країні спалюється щорічно до 14 % усієї виробленої сільським господарством соломи). Розрахунок кількості паливної соломи за

параметрами Данії показує, що мінімум п'ять мільйонів тонн цієї сировини, що залишається тільки після збору злакових культур, може бути використана в Україні для виробництва паливних гранул. Повна утилізація цих обсягів для виробництва пелет могла б сприяти економії в загальнодержавному масштабі до трьох мільярдів кубометрів природного газу. Як зазначають фахівці, сировиною для цього може бути не лише солома, а й інша біомаса – відходи сільгоспвиробництва: стебла соняшника, кукурудзяні качани і стебла – та частина, що не згодується худобі, очерет.

Даний напрям виробництва біопалива сьогодні набирає обертів. Так, компанія «Смарт Енерджі», яка входить до групи «Смарт-Холдинг», запустила у восени 2012 року новий потужний завод з виробництва паливних пелет «Він-Пеллета» у селищі Турбів Липовецького району Вінницької області. В експлуатацію була введена перша черга заводу потужністю 75 тис. тонн/рік. Остаточна проектна потужність – 150 тис. тонн на рік. Сировиною для виробництва пелет є солома зернових культур. Планується будівництво заводів з виробництва пелет в різних регіонах країни з кількістю до десяти підприємств загальною потужністю 1,5 млн тонн/рік, що з урахуванням потенційних запасів соломи в країні відповідає приблизно 15% її використання.

УДК 336:330.133.2

ФІНАНСОВА СИСТЕМА В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Сенюк А.С., студентка*

Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

У ринковій економіці значне місце посідають фінансові відносини. Назва походить від латинського слова *financia*, що означає платіж, дохід. Цей термін, як зазначають спеціалісти, почав широко використовуватися з XIII ст., пізніше став поширеним у всьому світі і зараз використовується як у господарській практиці, так і в економічній науці.

Фінанси впливають практично на всі елементи будь-якої економічної системи. За допомогою фінансів регулюються міждержавні економічні та політичні відносини. Фінанси сприяють саморегулюванню економічних процесів.

Функціонування фінансових відносин пов'язано із певними інститутами, що забезпечують їх реалізацію. Сукупність фінансових відносин суспільства та закладів і організацій, що гарантують їх нормальне функціонування, утворюють фінансову систему країни. Остання включає три взаємопов'язані підсистеми: державні фінанси, фінанси суб'єктів економічної діяльності і фінанси населення (фізичних осіб).

За допомогою фінансів реалізуються відносини між державою і суб'єктами підприємницької діяльності. Держава здійснює свій регулюючий вплив на цих суб'єктів саме через фінансові відносини, встановлюючи певні нормативи відрахувань від їх доходів на реалізацію загальносуспільних потреб.

Важливу роль відіграють фінанси і у функціонуванні неприбуткових громадських організацій. Саме фінансова система і створює мережу тих каналів, за якими такі організації забезпечуються коштами.

Саме через фінансову систему складаються відносини держави і з фізичними особами щодо надання останнім різного роду виплат - пенсій, допомоги, стипендій тощо. Тому фінансова система є важливим фактором забезпечення життєдіяльності тієї частини населення, що потребує соціального захисту.

Четверту групу становлять відносини між самими суб'єктами економічної діяльності. Вони проявляються як через формування та використання різних фондів грошових коштів такими суб'єктами, так і через штрафні санкції при порушенні певних зобов'язань.

Наступною групою фінансових відносин є відносини між структурними підрозділами великих підприємств та їх об'єднань, а також між підприємствами і їх працівниками.

Варто зазначити, що фінансова система України потребує кардинальних змін, оскільки особливості її функціонування не відповідають загальноприйнятим цивілізованим нормам і стандартам.

За рахунок неефективної роботи фінансової системи у сучасних умовах відбувається не повне акумулювання фінансових ресурсів та нераціональний їх перерозподіл між різними сферами. У результаті цього гальмуються надходження інвестицій в країну, адже саме вони необхідні для сталого економічного розвитку та стабільного функціонування держави.

Серед основних проблем фінансової системи України слід відзначити також неефективну систему державного регулювання, що унеможливорює сталість її розвитку. Одним із варіантів якісної трансформації фінансової системи країни може бути використання прогресивного світового досвіду провідних країн світу.

Щодо перспектив розвитку фінансової системи України, слід зазначити, що необхідно ефективно імплементувати фінансовий механізм діяльності бюджетних установ, здійснювати перманентний пошук нових джерел фінансових ресурсів в умовах дефіциту бюджетних коштів, а також раціонально використовувати кошти, залучені за допомогою державного кредиту, зміцнюючи при цьому довіру до державних цінних паперів. І найголовніше – це економно витратити бюджетні кошти та обов'язково посилити контроль за їх цільовим використанням.

УДК 613.1”312”:321.17

СУЧАСНЕ СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ І ФЕОДАЛІЗМ

Сєроусова Д., студентка*
Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

Відсталість економіки України є дуже актуальною проблемою для сучасного положення країни. Проблеми відсталості економіки і суспільного життя України необхідно шукати в історичному минулому.

На початку ХХІ ст. основу економіки України становлять сільське господарство (характерне для традиційних суспільств) і важка промисловість (характерна для ранніх індустріальних суспільств), які спрямовані на виробництво сировини й напівфабрикатів. Це так зване просте виробництво, матеріальну базу якого було закладено ще в 30х роках ХХ ст. радянською модернізацією (колективізацією та індустріалізацією). Можна констатувати, що в Україні досі панівною залишається модель господарства часів індустріального суспільства з елементами феодалізму. Сучасний феодалізм - явище більш різноманітне, ніж у Середньовіччі. Бо, звісно, економіка тут більш багатукладна.

1. Архаїчна модель часу України. Наша економіка функціонує в циклічній моделі часу, що історично властиве для феодальної економіки. Адже саме при феодалізмі життєдіяльність суспільства укладалася в рамки року. Формально проголошуючи значимість для інноваційного розвитку країни довгострокових проектів, насправді відбувається гальмування технологічного прогресу саме через панування циклічної моделі. Якщо фінансове забезпечення функціонування економіки зводиться лише до річних циклів бюджетного фінансування, то довгострокові проекти свідомо виявляються неефективними при всій своїй прогресивності.

2. Соціальне розшарування населення. Для суспільства сучасної України характерне соціальне розшарування. Але не таке, яке притаманне розвинутих державам, тобто поділ на бідних, середніх і багатих, а поділ на надбагатих олігархів і над бідних, кількість яких все

зростає. Це породжує низьку проблем, наприклад, масове відчуття соціальної несправедливості в суспільстві вже призводило до вибухонебезпечних ситуацій і революційних рухів. Остання революція Гідності була не тільки результатом невдоволення суспільства, але й спрямована проти влади, яка ототожнювалася з несправедливим багатством.

3. Децентралізація. Децентралізація підкреслить регіональні відмінності і змусить впроваджувати реформи, які не пристосовані до цих відмінностей.

4. Земельний устрій. Земельний устрій в Україні має багато спільного з феодальним режимом землеволодіння. Перш за все, при феодалізмі право власності на землю є не фактичним, а умовним. Існуюча в Україні система земельних паїв є найяскравішим прикладом такого умовного власництва, коли людина володіє не конкретною ділянкою, а віртуальною частиною певної території.

5. Відсутність пріоритетності державної підтримки сільського господарства. В аграрних проблемах України також можна знайти паралелі з феодальним ладом в сільському господарстві. Як для феодалізму так і для сучасності характерна відсутність спеціалізованої фінансово-кредитної інфраструктури, орієнтованої на обслуговування сільськогосподарського виробництва, відсутність реальних обсягів державної підтримки системи страхування сільськогосподарських ризиків, незавершеність земельної реформи.

Отже, в Україні прослідковуються риси, притаманні феодальній економіці, хоча це не означає, що ми до нього прямуємо. І неважливо, що сьогодні більше цінується не сільськогосподарська земля, а земля в центрі міста, а місце селян-общинників займають робітники або офісний планктон. Суть феодалізму від цього не змінюється. Є певна низька проблем, які країна намагається вирішити, впроваджуючи нові реформи, запропоновані Європою в умовах інтеграційних процесів. Євроінтеграція стимулює Україну до розвитку.

УДК 338.432:633.1

ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА

Скоробагата О.М., студентка*

Гуцул Т.А., кандидат економічних наук, доцент

Підвищення економічної ефективності зернового виробництва передбачає збільшення обсягів виробництва і поліпшення якості зерна, забезпечення більшої сталості зернового господарства і ефективного використання його виробничих ресурсів.

Основним напрямом подальшого розвитку зернового господарства є інтенсифікація виробництва зерна на основі внесення оптимальної кількості органічних і мінеральних добрив, розширення посівів високоврожайних сортів і гібридів, впровадження комплексної механізації, інтенсивних та індустріальних технологій, застосування прогресивних форм організації і оплати праці і урахуванням кінцевого результату. Велике значення має внесення оптимальних доз мінеральних добрив, які в конкретних природно-економічних умовах забезпечують найбільш повне використання потенціальних можливостей високоврожайних сортів і гібридів зернових культур. Важливим фактором збільшення виробництва зерна має зрошення земель. Слід відзначити, що в умовах зрошення одержати високі врожаї зернових культур без застосування добрив практично неможливо. На поливних землях одержують високі і сталі врожаї всіх зернових культур, особливо кукурудзи.

Одним із шляхів підвищення ефективності виробництва зерна є виведення і впровадження в господарствах високоврожайних сортів і гібридів, стійких проти хвороб і

придатних для вирощування на зрошуваних землях. Особливого значення у цьому зв'язку набуває поліпшення селекції і насінництва зернових культур.

Інтенсифікація зернового господарства неможлива без комплексної механізації виробництва зерна. Вона є основою впровадження інтенсивних та індустріальних технологій вирощування зернових культур і забезпечує зростання продуктивності праці при виробництві зерна. Забезпеченість господарств надійною системою машин дає змогу якісно і в оптимальні агротехнічні строки виконувати всі види робіт, що сприяє підвищенню врожайності зернових культур і значно зменшує втрати зерна. За даними наукових досліджень, при збиранні врожаю зернових культур на п'ятий день після повного досягання втрати зерна не перевищують 3-4 %. На десятій день вони зростають до 17-20 %, а на п'ятнадцятий досягають вже 25 %.

Отже, господарства, що завершують жнива за 10 днів, одержують практично весь вирощений урожай, а подовження строків збирання зернових культур призводить до значних втрат зерна. Важливим резервом підвищення економічної ефективності зернового виробництва є поліпшення якості зерна, особливо за рахунок сильних і твердих сортів пшениці з високим вмістом білка (15-17%) і клейковини (28-43 %). Зерно сильної пшениці добавляють до зерна з низьким вмістом клейковини для одержання стандартного борошна. Збільшення виробництва і поліпшення якості зерна сприяють підвищенню доходності зернового господарства, а отже, і зміцненню економіки сільськогосподарських підприємств. Одним із напрямів підвищення економічної ефективності виробництва зерна є впровадження нових форм організації і стимулювання праці, широке використання колективного підряду і орендних відносин у зерновому господарстві.

УДК 005.934:334.716

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Собчук І.А., студентка*

Суліма Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Економічну безпеку підприємства можна трактувати, як: стан захищеності усіх систем підприємства при здійсненні господарської діяльності в певній ситуації; стан всіх ресурсів підприємства (капіталу, трудових ресурсів, інформації, технологій, техніки, прав) та підприємницьких здібностей, при якому можливе найефективніше їх використання для стабільного функціонування і динамічного науково-технічного та соціального розвитку, здатність запобігати або швидко нівелювати різні внутрішні та зовнішні загрози; сукупність організаційно-правових, режимно-охоронних, технічних, технологічних, економічних, фінансових, інформаційно-аналітичних та інших методів, спрямованих на усунення потенційних загроз та створення умов для забезпечення ефективного функціонування суб'єктів підприємницької діяльності відповідно до їхніх цілей та завдань; стан соціально-технічної системи підприємства, котрий дає змогу уникнути зовнішніх загроз і протистояти внутрішнім чинникам дезорганізації за допомогою наявних ресурсів, підприємницьких здібностей менеджерів, а також структурної організації та зв'язків менеджменту.

З метою систематизації визначення поняття «економічної безпеки» проведемо теоретичний аналіз досліджуваного поняття.

Перший підхід розглядає поняття «економічна безпека підприємства» як стан ефективного використання ресурсів. Прихильниками такого підходу є: С.Н. Ілляшенко, Т.Б. Кузенко, З.С. Варналій, А.В. Кірієнко, О.А. Грунін, В.Л. Ортинський. На їх думку, економічна безпека підприємства – це стан ефективного використання його ресурсів і існуючих ринкових можливостей, що дозволяє запобігати внутрішнім і зовнішнім загрозам і

забезпечувати його тривале виживання і стійкий розвиток на ринку відповідно до обраної місії.

Згідно другого підходу поняття «економічна безпека підприємства» досліджують як стан виробничої системи та наявність конкурентних переваг. Представниками думки є В. Тамбовцев та В.В. Белокуров. З їхньої точки зору це поняття трактується як сукупність властивостей стану виробничої підсистеми економічної системи, яка забезпечує можливість досягнення цілей всієї системи та наявність конкурентних переваг, зумовлених відповідністю матеріального, фінансового, кадрового, техніко-технологічного потенціалів і організаційної структури підприємства до його стратегічних цілей і завдань.

Третій підхід аналізує поняття «економічна безпека підприємства» як стан економічного розвитку, гармонізацію економічних інтересів та стан захищеності діяльності підприємства. Дослідники – Р. Дацків, Г.В. Козаченко, Д. Ковальов. Вони відповідно вважають, що економічна безпека підприємства – це такий стан економічного розвитку суб'єктів господарювання, який забезпечує йому гармонійний розвиток і ефективне використання шансів і усунення загроз; міра гармонізації в часі й просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів навколишнього середовища, які діють поза межами підприємства; захищеність діяльності підприємства від негативних впливів зовнішнього середовища, а також здатність швидко усунути різноманітні загрози чи пристосуватися до існуючих умов, що не позначаються негативно на його діяльності.

Таким чином, проаналізувавши формулювання досліджуваного поняття різними групами вчених, можна зробити висновок, що економічна безпека підприємства – це комплексна характеристика, під якою розуміють рівень захищеності всіх видів потенціалу підприємства від внутрішніх та зовнішніх загроз, що забезпечує стабільне функціонування та ефективний розвиток, потребує якісного аналізу і методів управління з боку керівництва підприємства.

УДК:330.13:63(477):339.923:061.1

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Солонина Б.Р., студент*

Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

Аграрний сектор України є системоутворюючим в національній економіці, формує засади збереження суверенності держави – продовольчу, економічну, екологічну та енергетичну безпеку. Також аграрний сектор спроможний на вагомий вклад у світову проблему голоду.

Подальше входження до світового економічного простору вимагає удосконалення аграрної політики, розвитку аграрного сектору економіки України спрямованого на формування ефективного соціально спрямованого сектору економіки держави, здатного задовольнити потреби внутрішнього ринку та забезпечити провідні позиції на світовому ринку сільськогосподарської продукції та продовольства.

Основними стратегічними завданнями розвитку аграрного сектору України є:

- створення нормативно-правових засад та кооперації та укрупнення дрібних сільськогосподарських виробників в рамках сільських громад;
- конкурентність вітчизняної сільськогосподарської продукції та продовольства на зовнішньому ринках, якість та безпечність сільськогосподарської продукції та продовольства на європейських та світових ринках (адаптованість);

- технологічне оновлення виробництва;
  - дотримання агроекономічних вимог виробництва зменшить ризики збільшення виробничих витрат через зростання зношеності техніки, значні втрати продукції через недосконалість інфраструктури аграрного ринку;
  - реалізація сільськогосподарської продукції та продовольства в умовах вузької платоспроможності населення внутрішнього ринку;
  - збільшення ефективності самоорганізації та саморегулювання ринку сільськогосподарської продукції та продовольства, спрощення у консолідації позицій сільськогосподарських товаровиробників у захисті своїх інтересів;
  - проведення земельної реформи.
- Основними стратегічними цілями розвитку аграрного сектору є:
- гарантування продовольчої безпеки держави;
  - забезпечення прогнозованості розвитку та довгострокової стійкості аграрного сектору;
  - сприяння розвитку сільських поселень та формування середнього класу на селі через забезпечення зайнятості сільського населення та підвищення їх доходів;
  - підвищення інвестиційної привабливості галузей аграрного сектору та фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств;
  - підвищення конкурентоспроможності продукції, ефективності галузей, стабільність ринків;
  - розширення участі України у забезпеченні світового ринку продукцією сільського господарства та продовольства;
  - раціональне використання сільськогосподарських земель та зменшення техногенного навантаження аграрного сектору на довкілля.

УДК 332.146

РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Сопронюк К.В., студентка *

Герасимчук Н.А., кандидат економічних наук, доцент

Інвестиції відіграють центральну роль в економічному процесі, вони визначають загальний ріст економіки. В результаті інвестування засобів в економіку збільшуються обсяги виробництва, росте національний прибуток, розвиваються та йдуть в перед в економічній конкуренції галузі та підприємства, що в найбільшому степені задовольняють попит на ті чи інші товари та послуги. Інвестиції, що утворюються за рахунок національного прибутку. При достатньо високій ефективності інвестицій приріст національного прибутку може забезпечити підвищення частки накопичення при абсолютному рості споживання. [1]
Структуру інвестицій представлено на рис. 1.2.

Інвестиції підприємства являють собою вкладення капіталу у всіх його формах у різні об'єкти (інструменти) його господарської діяльності з метою одержання прибутку, а також досягнення іншого економічного чи позаекономічного ефекту, здійснення якого базується на ринкових принципах і зв'язано з факторами часу, ризику і ліквідності.

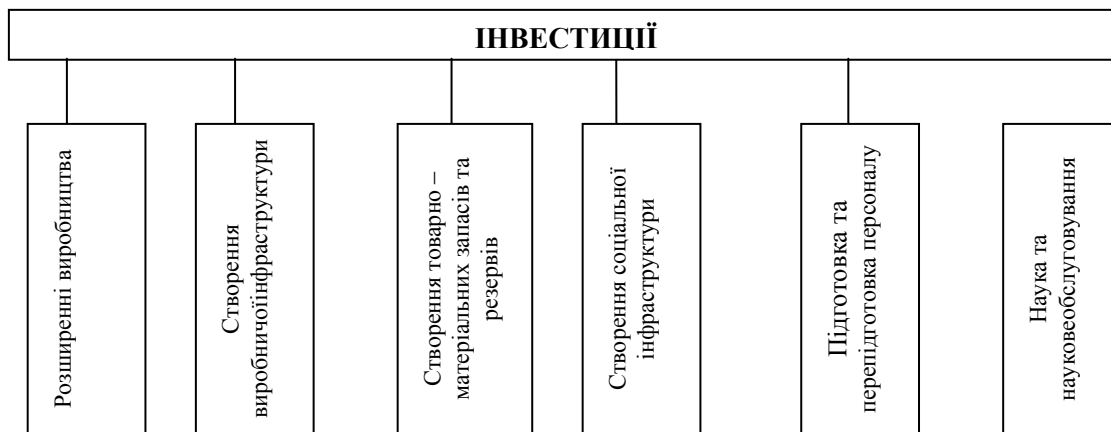
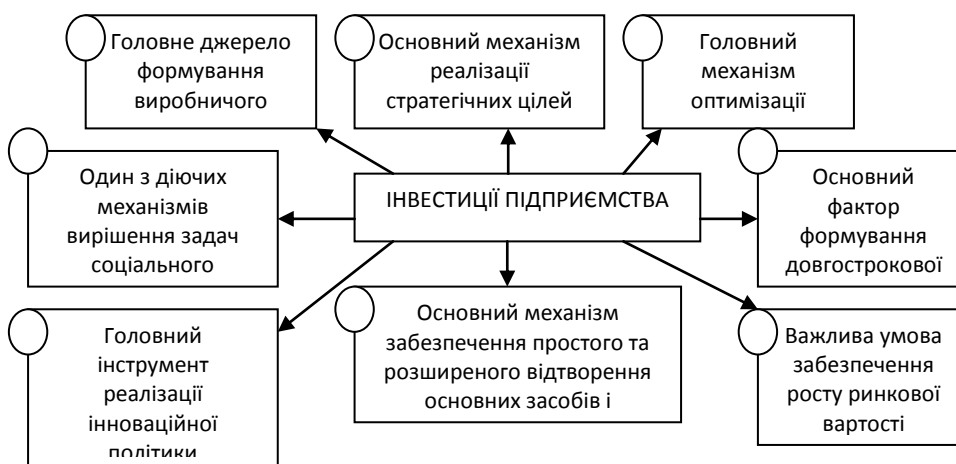

Рисунок 1 – Структура інвестицій [1, с.24]

У системі забезпечення ефективного функціонування підприємства інвестиції відіграють важливу роль. Про це дає представлення рис. 2.

Рисунок–2. Роль інвестицій в забезпеченні ефективного функціонування підприємства [2, с.125]

З приведеної схеми видно, що здійснення інвестицій є найважливішою умовою рішення практично всіх стратегічних і поточних задач розвитку і забезпечення ефективної діяльності підприємства.

Здійснювані підприємствами інвестиції характеризуються багатьма видами. В економічній теорії і господарській практиці, зв'язаної з інвестиційним процесом підприємств, застосовується більш ста термінів, що характеризують різні види інвестицій. У зв'язку з цим, з метою забезпечення ефективного і цілеспрямованого управління інвестиціями підприємства необхідний у першу чергу систематизувати їхню термінологію.

Список використаної літератури:

1. Інвестиційна привабливість аграрно-промислового виробництва регіонів України / П.Т.Саблук, М.І.Кісіль, М.Ю.Коденська та ін.; за ред. М.І.Кісіля, М.Ю.Коденської. – К.: ННЦ ІАЕ., 2009. – С.69-77.
2. Пилипенко О. І. Методика аналізу інвестиційної привабливості підприємства : макро- і мікроекономічний аспекти / О. І. Пилипенко // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. – 2009. – № 4 (50). – С. 120–127.

РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ФРАНЦІЇ ЯК ПРИКЛАД ДЛЯ УКРАЇНИ

Спаська Н.О., студентка*

Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

В світовій практиці переваги регулювання розвитку аграрного сектору економіки знаходять свій прояв у підвищенні його конкурентоспроможності, що передбачає перехід до екологічно безпечних технологій, зорієнтованих на мінімізацію екологічного ризику та зменшення впливу на навколишнє середовище. Серед розвинених країн світу для України особливе значення має досвід регулювання розвитку аграрного сектору Франції, пріоритетними напрямками якого є підтримання конкурентоспроможності, створення оптимальних умов для подальшого розширення експортних можливостей, впровадження досягнень науки і техніки. Показовим прикладом французької системи державного регулювання сільського господарства є те, що вона лягла в основу системи міждержавного регулювання сільського господарства в рамках Європейського союзу (ЄС).

Вивчення досвіду Франції має не тільки наукове, пізнавальне, але й практичне значення.

Важливим фактором стабільного розвитку аграрного сектору є активна державна політика, завдяки якій темпи зростання продуктивності праці в аграрній сфері в 2 рази перевищували темпи зростання всієї французької економіки.

На даному етапі французький уряд сприяє економічній та екологічній стабільності в сільському господарстві (стратегічний підхід).

Однією з мотивацій щодо розвитку аграрного сектору у Франції є те, аграрна освіта у Франції є безкоштовною. Існуюча система освіти дозволяє студентам бути компетентними в питаннях сільського господарства, здійснювати аналіз ринку та розробляти стратегічні орієнтири в розвитку фермерських господарств. Особлива роль в даному процесі належить стратегічному плануванню та управлінню розвитком з урахуванням екологічних ризиків.

Основою сільського господарства Франції є сімейні ферми, також є поширеними групові форми господарської діяльності. Найважливіше місце серед них займають кооперативи.

Слід відмітити те, що у Франції діє багато інноваційних програм і проектів, що полегшують та удосконалюють роботу, здійснюють повний автоматизований контроль за посівами.

Головною умовою успішної роботи аграрного сектору Франції є збалансованість інтересів сільгоспвиробників, сфери обслуговування (техніка, технології, захист врожаю, хімічна промисловість та ін.), переробної промисловості (елеватори, м'ясо-молочна та ін.), торговельних підприємств.

На прикладі структури аграрного сектору Франції пріоритетними напрямками для України повинні стати:

- реалізація проектів виробництва, переробки й збуту сільськогосподарської продукції;

- орієнтація аграрної освіти на розвиток стратегічного планування та управління сільськогосподарськими підприємствами з урахуванням екологічних ризиків;

- допомога сільськогосподарським підприємствам у наукових розробках та наданні інформації про передовий досвід впровадження найкращих технологій та управління;

- використання землі виключно за цільовим призначенням у встановлений порядок купівлі-продажу та оренди земельних ділянок;

- розвиток кооперації з метою зміцнення позицій сільськогосподарських підприємств;
- розробка заходів з використання альтернативних джерел енергії та переробка відходів сільськогосподарського виробництва;
- підвищення рівня екосистемних послуг, впровадження платежів за екологічні послуги та визначення меж їх використання.

УДК 338.984

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ПІДХОДИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Степаненко А.В., студентка*
Рогач С.М., доктор економічних наук, професор

Основою подальшого розвитку сільського господарства і збільшення виробництва високоякісної сільськогосподарської продукції є ефективне та раціональне використання землі й підвищення її продуктивності.

Аналіз сучасного стану землекористування в Україні свідчить про наявність взаємозв'язаних та взаємообумовлених проблем, пов'язаних із проявами необґрунтованої інтенсифікації землеробства, збільшенням навантаження на земельні ресурси, безконтрольним застосуванням засобів хімізації в умовах низької технологічної культури та загальним погіршенням еколого-економічної якості ґрунтів.

Між “раціональним” і “ефективним” використанням земельних ресурсів існує тісний взаємозв'язок. Ефективність є результатом процесу, а ефективне використання земельних ресурсів – наслідком раціонального їх використання. Обидва поняття відображають зміст однієї проблеми, тому вони не можуть розглядатися окремо. Без “раціонального” з точки зору всіх аспектів використання земельних ресурсів не може бути їх “ефективності”. У той же час суспільство повинно отримувати певний ефект від використання землі. Отже, без першого фактору немає необхідного результату, без другого – немає сенсу у використанні землі.

Економічна ефективність сільського господарства – це у першу чергу ефективність використання земельних ресурсів, а землі, як складова егроекосистем підпорядковується екологічним законам, відповідно їх ефективність, повинна розглядатись саме з еколого-економічних позицій.

Величину очікуваного еколого-економічного результату від використання земельної ділянки під i -ою сільськогосподарською культурою (EE_i) запропоновано визначати як економічний результат, зменшений на величину втрат, обумовлених екодеструктивним характером землеробства, та розраховувати за наступним алгоритмом:

$$EE_i = \sum_{j=1}^J E_{ji} \cdot P^{o/c}(E_{ji}) \cdot k_j^p \cdot k_j^a \cdot k_j^{em} \cdot k_j^{ae} \cdot k_j^n,$$

де E_{ji} – очікуваний економічний результат від використання земельної ділянки під i -ою сільськогосподарською культурою для j -го сценарію розвитку подій; $P^{o/c}(E_{ji})$ – об'єктивна/суб'єктивна ймовірність реалізації j -го сценарію розвитку подій; J – кількість сценаріїв розвитку подій (в найпростішому випадку розглядаються песимістичний, оптимістичний та найбільш ймовірний сценарії); k_j^p – коригувальний коефіцієнт для врахування впливу радіаційного забруднення на якісний стан угіддя за j -им сценарієм розвитку подій; k_j^a – коригувальний коефіцієнт для врахування впливу атмосферного забруднення на якісний стан угіддя за j -им сценарієм розвитку подій; k_j^{em} – коригувальний

коефіцієнт для врахування впливу забруднення важкими металами на продуктивність угіддя за j -им сценарієм розвитку подій; k_j^{ae} – коригувальний коефіцієнт для врахування антропогенно обумовленої еродованості земельної ділянки за j -им сценарієм розвитку подій; k_j^n – коригувальний коефіцієнт для врахування впливу залишків пестицидів на якісний стан земельної ділянки за j -им сценарієм розвитку подій.

Отже, використання даної методики буде сприяти раціональному використанню земельних ресурсів, відтворенню і охороні земель, забезпеченню еколого-економічної ефективності їх використання, підвищенню родючості ґрунтів, організованому способу використання землі для конкретних умов простору і часу з врахуванням об'єктивно існуючих законів взаємодії суспільства і природи.

Список використаної літератури:

1. Хвесик М.А. Інституціональні трансформації та фінансово-економічне регулювання землекористування в Україні: [монографія] / М.А.Хвесик, В.А.Голян, А.І.Крисак. – К.: Кондор, 2007. – 522 с.

УДК 330.341.1

ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНОГО ІНВЕСТИВАННЯ У АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Степанюк Р.С., студент*

Герасимчук Н.А., кандидат економічних наук, доцент

Проблема інвестування інноваційних проектів завжди є актуальною, незалежно від стану галузей і їхніх структурних формувань, адже науково-технічний прогрес як діалектично об'єктивне явище не може бути припинений. Таким чином, відбувається споживання необхідних матеріальних, енергетичних, фінансових, інтелектуальних ресурсів, тобто інвестиційних вкладень. Проте реальні їх обсяги, як правило, не відповідають потребам сучасного агропромислового виробництва, тому окупність нових вкладень залишається невисокою. Характер інноваційної діяльності дозволяє виділити специфічні організаційно-правові форми здійснення інноваційної діяльності: інноваційні програми та інноваційні проекти. Інноваційні програми є однією з форм реалізації державного управління у сфері інноваційної діяльності, суть якої полягає у поєднанні в одному інтегрованому комплексному документі всіх питань реалізації конкретної інноваційної стратегії.

Другою формою здійснення інноваційної діяльності, яка набуває все більш широкого розповсюдження в сучасних умовах, є інноваційний проект. Під інноваційним проектом розуміється комплекс взаємопов'язаних заходів, спрямованих на розробку, використання та розповсюдження інноваційної продукції з метою досягнення певного ефекту (економічного, соціального, екологічного, наукового). Основна відмінність інноваційного проекту від інноваційної програми полягає в тому, що проект містить у собі заходи по реалізації конкретно розробленої та визначеної інновації, тоді як інноваційна програма може містити в собі низку інноваційних проектів.

Агропромисловий комплекс України є потужним сектором вітчизняної економіки, який забезпечує населення продуктами харчування, а промисловість – сировиною. Його частка у виробленому національному продукті становить майже 12%. Для підвищення рівня матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств і пожвавлення аграрної економіки галузь потребує значних обсягів інвестицій. Проте рівень інвестування в аграрній сфері в останні роки залишається надзвичайно низьким порівняно із його загальним зростанням у країні.

Сучасний розвиток АПК України в умовах гострої конкуренції вимагає від підприємств розробки ефективної методики вибору джерела інвестування інноваційної діяльності. Методика складання галузевого інноваційного бізнес-плану передбачає його розробку на п'яти-семирічний період – залежно від радикальності зміни існуючої стратегії, глибини нововведень і положення функціонування підприємств АПК. Оптимальний проект інноваційного процесу є інноваційний лізинг - вид інноваційних відносин, що закріплений договором лізингу і базується на використанні інтенсивних факторів матеріально-технічного забезпечення виробництва. За договором інноваційного лізингу передбачається надання інвестором (лізингодавцем) у виключне користування підприємству-виконавцю інноваційного проекту (лізингоодержувачу) основних фондів, які є власністю лізингодавця або набуваються ним у власність за дорученням і погодженням з лізингоодержувачем у відповідного продавця основних фондів, за умови сплати періодичних лізингових платежів та на строк реалізації інноваційного проекту, що не перевищує терміну повної амортизації основних фондів.

Список використаної літератури:

1. Лаврук В.В. Інвестиційне забезпечення інноваційних проектів в агропромисловому виробництві: теорія, методологія, практика: монографія / Лаврук В.В. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2010. – 380 с.

УДК 338.2(477)

СИСТЕМА СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ В УКРАЇНІ

Сулима О.І., студентка*

Гуцул Т.А., кандидат економічних наук, доцент

Сьогодні на більшості українських підприємств відбулася заміна процесу планування виробничо-господарської діяльності розробкою бізнес-планів, при цьому під бізнес-планом розуміється план поточної діяльності, що суперечить процесу планування.

У плануванні діяльності окремих виробничих підрозділів відсутня ув'язка із загальною стратегією всього підприємства в цілому. Планування йде, з одного боку, по старій доріжці, з іншого — кожний підрозділ намагається знайти свій бізнес. Немає загальної стратегії розвитку, немає єдиного плану. В результаті зростають збитки, заборгованість до бюджету, виникають інші негативні явища. Часто планові рішення ухвалюються тільки з урахуванням внутрішнього середовища і майже не враховують оточуюче або зовнішнє. Підприємства в належній мірі не використовують ринкових підходів і методів стратегічного планування і не можуть не тільки впливати на ринок, але й адаптувати свої можливості до постійно змінного середовища.

При стратегічному плануванні потрібно дотримуватися таких основних напрямів:

➤ Ситуативний аналіз - оцінюється положення підприємства, його відносини із зовнішнім середовищем, тобто аналізується потенціал підприємства і межі його можливостей.

➤ Маркетинговий синтез - етап висунення цілей, які відображають загальні короткострокові і довгострокові цілі підприємства, їхнє чітке формулювання, визначення якісних і кількісних сторін майбутньої діяльності.

➤ Вироблення стратегії — керівники повинні вирішити як у загальних рисах, так і детально, що треба робити, щоб досягти виконання поставлених цілей.

➤ Стратегічний контроль - етап стеження за результатами діяльності, порівняння плану з реальними досягненнями впродовж певного періоду часу для вироблення коригуючих дій. Контролю піддаються об'єм продажів і прибутку, витрати виробництва та

обігу, ефективність попиту і стимулювання збуту, динаміка складських запасів - практично всі сторони фінансово-господарської діяльності підприємства

Перетворення системи планування на підприємстві слід розглядати в контексті переходу України до сучасних умов ринкової інтеграції. В Україні цей процес має деякі особливості:

- на ринку панували монополісти - виробники, особливо на ринку засобів виробництва;

- працівники підприємства в основному ні професійно, ні політично, ні економічно, ні за своїм культурним рівнем виявилися не готовими до певного економічного самовизначення;

- внаслідок того, що була створена, по суті, витратна економіка, перехід до ринку відбувався в умовах інфляції, необґрунтованого підвищення цін;

- слід зазначити недостатність розвитку відповідної інфраструктури ринку (банківська, кредитно-фінансова, страхова, податкова системи, товарні і трудові біржі). Багато систем виникли стихійно і працювали на свій страх і ризик.

УДК: 631.11/.17

РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ: ВИКОРИСТАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ

Сухляк Д.Ю., студентка*

Величко О.В., кандидат економічних наук, доцент

Розширене відтворення в аграрному виробництві значною мірою залежить від забезпеченості та ефективності використання ресурсного потенціалу, особливо сільськогосподарських підприємств. Саме його наявність і відтворення забезпечують рентабельне сільськогосподарське виробництво та підвищення рівня продовольчої безпеки країни.

В сучасних умовах, формування ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств відбувається досить неорганізовано, без урахування напрямку та умов діяльності. Сільськогосподарському підприємству важливо мати необхідну, а інколи й максимальну, величину ресурсного потенціалу, яка б забезпечувала безперебійну його діяльність. Отже, необхідно постійно здійснювати контроль величини і способів ефективного використання наявних ресурсів, обґрунтовано підходити до раціонального їх формування.

З метою забезпечення результативного процесу формування та використання ресурсного потенціалу, при його організації необхідно враховувати сукупність факторів, що впливають на нього і водночас визначають його ефективність. Розрізняють економічні, організаційні й технологічні фактори впливу. Економічні включають інвестиційну, податкову, фінансово-кредитну політику щодо аграрного виробництва, однак ситуація з кредитуванням та інвестуванням є досить не втішною.

До організаційних факторів належать: форми власності, структура управління, система відповідальності та зацікавленості у результатах виробництва. До факторів технологічного впливу відносять: технології виробництва продукції, кількісне та якісне забезпечення аграрного виробництва матеріально-технічними засобами, технологічна дисципліна якісного і своєчасного виконання робіт.

В основу оптимізації ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств мають бути покладені такі принципи як: системність, безперервність, самостійність, гнучкість, збалансованість, оптимальність використання ресурсів, стійкість та динамізм. Оптимізація ресурсного потенціалу здійснюється шляхом цілеспрямованого управління.

Необхідно зазначити, що формування, використання та відтворення ресурсного потенціалу є його основними задачами ефективного управління. Формування ресурсного потенціалу відбувається як процес ідентифікації та створення напрямків підприємницьких можливостей, його структуризації й побудови певних організаційних форм для стабільного розвитку та ефективного ресурсного відтворення. Використання ресурсного потенціалу підприємства відбувається як процес залучення у роботу ресурсів, виявлених під час формування ресурсного потенціалу. Відтворення ресурсного потенціалу підприємства орієнтовано на постійне поновлення виробництва продукції з меншою ресурсоемісністю та вищою якістю продукції, що є необхідною складовою загальної структури ресурсного потенціалу підприємства.

Отже, при формуванні та відтворенні ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств необхідно більше уваги приділяти не кількісному його нарощуванню, а якісному вдосконаленню та дотриманню раціональних пропорцій між окремими складовими.

УДК 351.82:658.115

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Тернова В.О., студентка*

Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

Державний сектор економіки – це комплекс господарських об'єктів, які повністю або частково належать центральними або місцевим органам державної влади і використовуються державою для виконання економічних, соціально-культурних та політичних функцій.

Державний сектор поки що залишається головним в Україні. Його питома вага в загальному обсязі промислового виробництва становить близько 90%. За прогнозами, в економіці України, особливо у промисловості, тривалий час існуватимуть два сектори, навіть тоді, коли велика, за сьогоdnішньою термінологією, приватизація буде успішно здійснюватися.

Декретом Кабінету Міністрів України від 31 грудня 1992 р. "Про перелік майнових комплексів державних підприємств, організацій і структурних підрозділів основного виробництва, приватизація або передача в оренду яких не допускається" було затверджено, що в перелік підприємств, які не підлягають приватизації, входять: майно органів державної влади і управління, майно Збройних Сил, Національної гвардії, Служби безпеки, Прикордонних військ, правоохоронних і митних органів, об'єкти Національного космічного агентства України; золотий і валютний фонди та запаси; державні матеріальні ресурси; емісійна система; підприємства й установи, що забезпечують випуск та зберігання грошових знаків і цінних паперів; телевізійні та радіотрансляційні центри; підприємства геологічної, картографічної, гідрометеорологічної служби, служби контролю за станом навколишнього природного середовища; об'єкти освіти, фізичної культури, спорту і науки, та ін.

В Україні кількість підприємств за травень 2012 р. збільшилась на 1 тис. 442 суб'єкта - до 1,331 млнВ Україні на 1 червня кількість суб'єктів єдиного державного реєстру підприємств і організацій України (ЄДРПОУ) склала 1 млн 331 тис. 711 одиниць, повідомляє Державна служба статистики (Держстат). На 1 травня їх кількість склала 1 млн 330 тис. 269 одиниць. Таким чином, за травень число підприємств збільшилося на 1 тис. 442 суб'єкта.

На 1 червня зі статусом юридичної особи працювало 1 млн 276 тис. 681 суб'єкт, без статусу - 55 тис. 030. Найбільша кількість суб'єктів ЄДРПОУ спостерігалася в Києві - 262

тис. 599, найменша - в Севастополі (15 тис. 396). Нагадаємо, що на 1 січня 2012 р. кількість підприємств складала 1 млн 323 тис. 807 одиниць.

Управління державним сектором економіки в Україні в даний час базується на принципах відновлення галузевого управління з одночасним скороченням кількості міністерств, заборною адміністративного втручання в оперативну діяльність підприємств.

Міністерства та інші підвідомчі Кабінету Міністрів України органи державної виконавчої влади приймають рішення про створення, реорганізацію, ліквідацію підприємств, установ і організацій, заснованих на загальнодержавній власності, затверджують статuti підприємств, укладають і розривають контракти з керівниками підприємств.

УДК 336.7 (477)

СТАН ГРОШОВІ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Тимко А.А., студентка*

Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

Грошова система – це визначена державою форма організації грошового обігу, що історично склався й регулюється законами цієї держави. Її основу становить сукупність економічних відносин та інститутів, які забезпечують її функціонування. Кожна розвинена країна має власну грошову систему, яку розвиває і вдосконалює для розвитку національної економіки основними елементами грошової системи є:

1. Грошова одиниця
2. Масштаб цін.
3. Емісійна система.
4. Форма грошей.
5. Валютний курс.
6. Регламентация готівкового та безготівкового обігу.

Аналізуючи стан грошового обігу від давнини до сьогодення і враховуючи при цьому такі чинники, як суспільно-політичний лад, торгівельно - економічні відносини, культура, нумізматычні фактори, всю історію грошей, що були в обігу на території сучасної України можна поділити на сім періодів:

I період – античний – VII ст. до н. е. – X ст. н. е.

II період – старокіївсько - європейський – X – XIV ст.

III період – середньовічний – XIV – XVIII ст..

IV період – російський – XVIII – XX ст.

V період – період незалежності – поч. XX ст. (1917 – 1919 рр.).

VI період – радянський – 1919 – 1991 роки.

VII період – сучасна незалежна Україна – з 1991 р.

З проголошенням у 1991 р. незалежності України почався процес становлення власної грошової системи. На цьому шляху наша держава пройшла декілька етапів. Перший етап почався 28 грудня 1991 р. з прийняттям Постанови Кабінету Міністрів України і Національного банку України про введення в Україні купонів багаторазового використання. Другий етап становлення грошової системи України почався 12 листопада 1992 р., коли купон був уведений у безготівковий обіг і наша країна остаточно вийшла з рублевої зони, а єдиним платіжним засобом оголошено український карбованець. Третій етап пов'язаний з проведенням 2 вересня 1996 р. грошової реформи і введенням національної валюти - гривні.

Основним елементом грошової системи України є грошова одиниця. Грошова одиниця - це встановлений законодавством номінал грошового знака, який служить для порівняння цін усіх товарів у даній країні. Грошовий обіг здійснюється в готівковій та

безготівковій формах. Наявні гроші (готівка) – це банкноти, білети державної скарбниці й монети. Безготівкові гроші – це засоби на рахунках у банках, різноманітні вклади (депозити) у банках, депозитні сертифікати, державні цінні папери, а також грошові кошти, вкладені в акції інвестиційних фондів. Нині у світі налічується близько 300 найменувань національних грошових одиниць.

В Україні відповідно до ст. 99 Конституції України грошовою одиницею є гривня. Грошова реформа, яка відбулась в Україні у вересні 1996 року, поставила крапку над "і" : національна грошова одиниця віднині називається гривнею, а розмінні її номінали – копійками.

Сучасний етап української державності вимагає зміцнення стабільності національної грошової одиниці. Слід створити таку грошову – кредитну систему, яка застерегла від помилкових дій у сфері регулювання грошового обігу на основі гривні.

УДК 338.2(73)

АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ РОНАЛЬДА РЕЙГАНА

Тишук І.О., студентка*

Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

Актуальність теми дослідження. Важливість економічної політики Рональда Рейгана обумовлена нагальною потребою вивчення історичного та політичного підґрунтя розвитку та практичного досвіду втілення “рейганоміки” одною з успішних країн світу – США . Уряд цієї країни провів реформи в усіх сферах діяльності суспільства, надбання яких потребують ретельного аналізу та глибокого вивчення, а набутий досвід вартий уваги з боку неоконсервативних сил України .

Історики різних країн досліджували внутрішню політику, яку впроваджував уряд Р. Рейгана. Необхідно виокремити працю В.М. Гарбузова “Рейганівська революція: теорія і практика американського консерватизму 1981-1988”, О. Ішшина “Рональд Рейган. Хроніка життя і часу”, “Цикли американської історії” видатного закордонного дослідника А. М. Шлезінгера (молодшого) .

Основна умова, яка спричинила економічне зростання в США в період правління Рейгана, було збільшення бюджетних дефіцитів (податкові надходження після зниження ставки податку істотно скоротилися, державні витрати трохи зросли) і, в наслідок цього збільшився внутрішній борг країни. Таким чином, економіка США змогла вийти з кризи завдяки деяким методам, які пропонували кейнсіанці, такі як збільшення державних витрат.

Рейган ввів соціально-економічну програму під назвою «Новий початок для Америки: програма відновленні економіки», яка ще відома як “рейганоміка”.

Системи реформ і заходів, які запроваджувалися для подолання економічної кризи: відмова від кейнсіанських принципів державного регулювання економіки, оскільки вони перестали себе виправдовувати; жорсткі антиінфляційні заходи, такі як: скорочення видатків державного бюджету; лібералізація процентних ставок за банківськими депозитами, що призвело до підвищення ставок і припливу іноземних капіталів до банків США; зняття обмежень на проведення прямого інвестування промисловості комерційними банками, які були запроваджені ще урядом “Нового курсу” президента Франкліна Рузвельта.

Цілями “рейганоміки” є: спрямування курсу на зниження ставок федеральних податків та надання корпораціям великих податкових та інших пільг, спрямованих на стимулювання капіталовкладень, насамперед у наукомістких галузях промисловості; обмеження збільшення урядових витрат на соціальні потреби при одночасному нарощуванні військових витрат.

Наслідками «рейганоміки» були: приток зарубіжних грошових коштів до американських банків; підвищення завантаженості промислових потужностей; скорочення безробіття; зростання питомої долі США у промисловому виробництві капіталістичних країн та їх товарообігу і санації національної економіки в цілому.

Отже, економічна політика Р. Рейгана, його реформи, їхні методи і наслідки реалізації були вкрай неоднозначними. У ході дослідження стало ясно, що, впоравшись з однією проблемою, уряд неодмінно стикався з іншою, часто ще більш складною, і поряд з безумовними успіхами адміністрації Р. Рейгана мали місце серйозні прорахунки, що вплинули негативним чином на економіку країни і життя суспільства.

УДК 636.4:339.923:061.1ЄС

ВІДРОДЖЕННЯ СВИНАРСТВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Томчук Я.П., студентка*
Степасюк Л.М., кандидат економічних наук, доцент

Упродовж останнього десятиріччя Україна наполегливо бажає наблизитися до європейських стандартів. Країна твердо обрала проєвропейський напрям розвитку, а це означає зміну стандартів, при чому у всьому включаючи і виробництво свинини.

Ключовим гальмівним елементом розвитку галузі свинарства є практична відсутність конкурентного племінного виробництва. Відродження власної племінної бази має орієнтуватися на світові стандарти. В Україні є лише декілька господарств, які можуть виробляти племінних свиней конкурентної якості, тоді як юридично зареєстровано 98 племінних ферм і близько 256 племінних репродукторів. Репродуктори мають бути абсолютно відособленими, окремо функціонуючими підприємствами, які відбирають для подальшого відтворення найкращу частину популяції. За рахунок цього відбувається поліпшення всього племінного поголів'я і поступальний розвиток популяції в цілому. Також повинні функціонувати так звані елевери (станції контрольної відгодівлі), консультаційні центри, наукові установи світового рівня тощо. Така база дозволить бачити довгострокову перспективу розвитку свинарства. Держава не в змозі самотужки відродити цю систему, але вона може і повинна створити умови для того, щоб залучити сюди бізнес. Це дозволить відродити галузь і зробити її стабільно прибутковою.

На сьогодні урядом створено групу зі свинарства, яка вивчає нові ринки збуту, проводить зустрічі із посольствами тих країн, які нам цікаві для експорту м'яса. Незабаром почнуть проводити європейськими фахівцями аудит українських тваринницьких підприємств на предмет відповідності продукції вимогам ЄС, що є першим кроком на шляху отримання ними єврономеру, який дозволяє здійснювати постачання на європейський ринок. У першу чергу ветеринари ЄС перевіряють м'ясопереробні підприємства, які вже отримали сертифікат ISO.

Водночас поки що, на жаль, європейський ринок закритий для українських виробників. Верховна Рада нарешті спромоглася підтримати необхідні законодавчі ініціативи. Проте, для того, щоб адаптувати наше законодавство треба працювати не лише над розробкою документів, розглядом їх у парламенті, а і не забувати про налаштування нашого вітчизняного виробництва під європейські стандарти, на що потрібен час. Вже сьогодні більшість наших модернізованих виробництв вже використовують інтенсивну генетику, відмовилися від антибіотиків у кормах на стимуляторів росту. У нас вже досить багато виробників, які мають високий конкурентний рівень і які б могли претендувати на сертифікацію Європейським союзом.

Українським експортерам доведеться поборотися за місце на ринку із такими головними експортерами свинини, як Євросоюз, Канада, США та Бразилія. Сьогодні в цілому по Україні більшість вітчизняних виробників не здатні конкурувати на внутрішньому ринку із закордонними виробниками м'яса та м'ясопродуктів зі свинини за собівартісними та ціновими показниками, оскільки, Європейські ціни на свинину нижчі, ніж українські. Тому необхідно знайти шляхи здешевлення продукції свинарства. Є два напрями розвитку подій у свинарстві: або виробники чекатимуть, поки міністерство запропонує варіанти нормативного розвитку підтримки галузі, або об'єднуватися і напрацьовувати власне бачення, пропонувати реальні кроки і, таким чином, впливати на розвиток галузі в цілому. Отож, наразі важливо зосередитися на тих напрямках розвитку, які сприятимуть покращенню ситуації в галузі. Йдеться про подальшу модернізацію промислового свинарства, інтенсифікацію, збереження енергоносіїв, відновлення розвитку племінного свинарства, дерегуляцію, розбудову експортних каналів тощо.

УДК332.12.656.2

СУТНІСТЬ ТА АЛГОРИТМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Торянік А.М., магістр*

Герасимчук Н.А., кандидат економічних наук, доцент

Питання управління ефективністю є невід'ємною складовою управління підприємством, проте воно не має однозначного вирішення, а тому необхідність теоретичного обґрунтування категорій «ефективність», «ефект» та «управління ефективністю» зумовлює актуальність даної проблеми. Однак автори не дають єдиного визначення таким поняттям, як «ефект» та «ефективність», навіть ототожнюють їх.

З категорією «ефект» дуже тісно пов'язане поняття «ефективність», але їх слід чітко розрізняти. Ефект - абсолютний показник результату будь-якої дії чи діяльності. Він може бути як позитивним, так і негативним. Ефективність - відносний показник результативності, який може бути тільки позитивною величиною. Традиційно під ефективністю розуміють одержання максимальних результатів на одиницю витрат, пов'язаних із виробництвом, або забезпечення мінімізації витрат на одиницю результату, тобто поняття ефективності асоціюють з економічністю (можливістю одержання найбільшого результату з наявних ресурсів) й ототожнюють із показниками, які співвідносять ефект від економічної діяльності з ресурсами (витратами) [1]. На відміну від ефекту, який відображає результат окремих заходів разового або періодичного характеру, економічна ефективність розглядається як результативність економічної діяльності, характеризує відношення отриманого економічного ефекту, результату до витрат факторів виробництва, ресурсів, що зумовили одержання цього результату.

У сучасному середовищі дедалі важче забезпечувати постійно зростаючу вартість робочої сили й домагатися не просто виконання посадових обов'язків, а й стимулювати активність персоналу, забезпечуючи значуще збільшення продуктивності праці. Новій економіці потрібен ініціативний управлінський персонал, який прагне підвищення своєї компетентності та інноваційної діяльності, орієнтований на максимальні досягнення в праці й бере відповідальність за діяльність підприємства в цілому.

Ефективність управління персоналом визначається як діяльність, спрямована на найбільш ефективне використання працівників для досягнення особистісних цілей та цілей підприємства загалом. Останні традиційно пов'язують із забезпеченням ефективності підприємства. Причому ефективність іноді розуміється у вузькому значенні — як отримання

максимального прибутку. Однак дедалі частіше ефективність розглядається не тільки в економічному плані - як економічність, якість, продуктивність, нововведення, прибуток, а й у ширшому контексті, й пов'язується з такими поняттями особистісного, психологічного плану, як задоволеність співробітників своєю працею, участю в трудовому колективі підприємства, високий рівень самооцінки колективу, мотивація персоналу до ефективної праці.

Беручи до уваги методичку комплексного підходу, найбільшим впливом на конкурентоздатність підприємства характеризується персонал, тому з метою її формування в процесі діяльності необхідно створити ефективний механізм управління персоналом, який має враховувати специфіку діяльності сільськогосподарських підприємств України.

Пропонується використовувати алгоритм формування комплексної системи управління персоналом (див. рис. 1) [2]:

Функціональний підхід передбачає пошук нових, оригінальних технічних рішень для задоволення наявних або потенційних потреб. Потреба розглядається як сукупність функцій, які потрібно виконати для її задоволення.

Після визначення функцій (наприклад, маркетингові, наукові дослідження, постачання, виробництво, фінансування тощо) окреслюють альтернативні варіанти формування потенціалу для їх виконання та вибирають той із них, що забезпечує максимальну ефективність сукупних витрат.

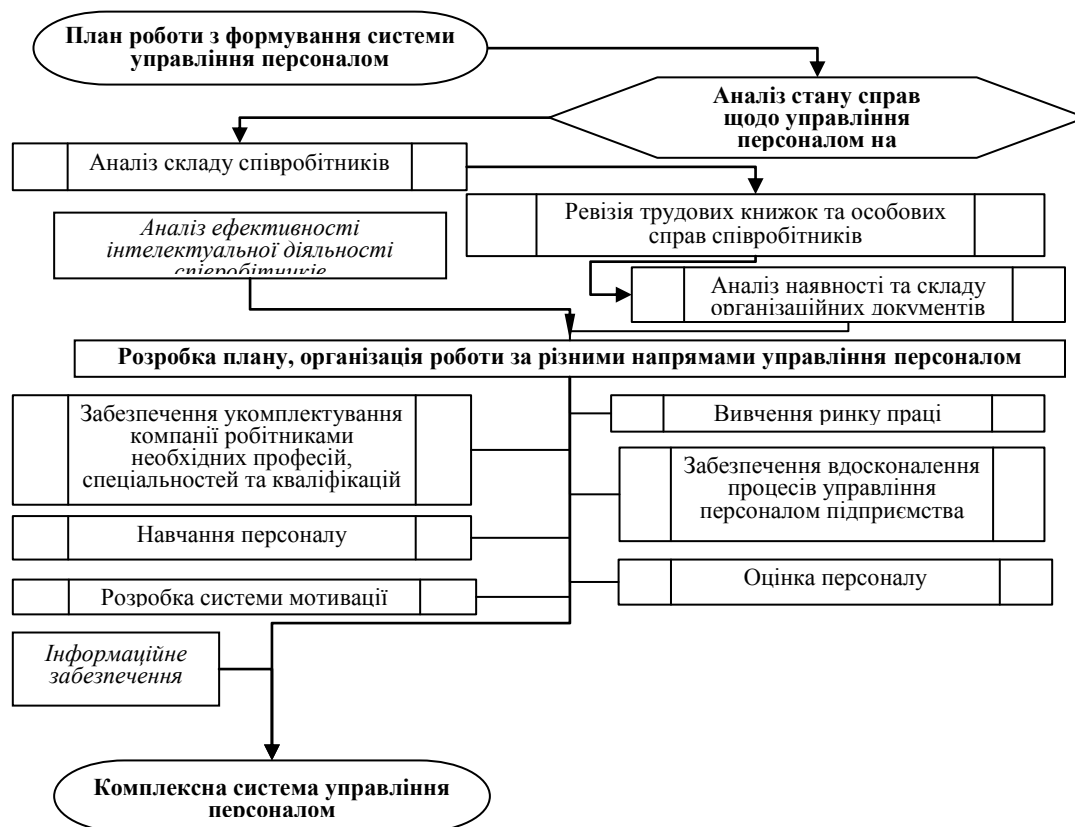

Рисунок 1 – Алгоритм формування комплексної системи управління персоналом
Список використаної літератури:

1. Довідник з економіки підприємства (українською та англійською мовами) для студентів галузі знань 0305 "Економіка і підприємництво) / Степасюк Л.М., Величко О.В. -- К. : НУБіП України, 2013. – 267 с.

2. Дудукало Г.О. Методологічні пропозиції щодо оцінки управління підприємством / Г.О. Дудукало // Розвиток підприємництва як фактор росту національної економіки: XI міжнар. наук.-прак. конф., 21 листопада 2012 р. : тези доп. – К.: ІВЦ «Політехніка», - 2012. – С. 163.

ЕКОЛОГІЧНЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Тукалевська А.Г., студентка*

Ільків Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Інтеграція України в світове економічне співтовариство диктує необхідність переходу до нових принципів регулювання природоохоронної діяльності та розробки нормативно-правової системи, спрямованої на зниження масштабів промислового забруднення довкілля. Досвід розвинених країн засвідчив, що найбільш ефективним інструментом екологічної політики та гарантій безпеки життєдіяльності людей, є використання ринкових механізмів захисту здоров'я громадян та навколишнього середовища. Фінансування витрат по ліквідації наслідків аварій і надзвичайних ситуацій за рахунок коштів бюджету знижує ефективність природоохоронних програм. Це обумовлює потреби пошуку та мобілізації принципово інших джерел компенсації заподіяної шкоди.

Екологічне страхування – це механізм захисту майнових інтересів підприємств, установ, організацій, спрямований на здійснення заходів з попередження, подолання або зменшення негативного впливу ризиків забруднення навколишнього природного середовища і відшкодування пов'язаних з таким забрудненням витрат.

Екологічне страхування має багато спільного з традиційним страхуванням та водночас за такими характерними елементами останнього, як мета і функції, об'єкти, страхові ризики й страхові випадки, суб'єкти страхування, порядок встановлення розміру шкоди, що підлягає відшкодуванню, багато в чому відрізняється від нього.

Метою екологічного страхування є забезпечення страховим захистом екологічних інтересів (матеріальних та інших) фізичних і юридичних осіб, а в окремих випадках й самого суспільства у вигляді покриття ризику аварійного забруднення навколишнього природного середовища, спричиненого як діяльністю самих страхувальників, так і причинами, що не залежать від них (стихійні природні явища), а також забезпечення економічного стимулювання заходів, спрямованих на запобігання забрудненню довкілля.

Має свою специфіку і коло страхувальників, тобто фізичних та юридичних осіб, які уклали із страховиками договори страхування або є такими відповідно до законодавства України, і сплачують страховикам страхові платежі (внески).

На сьогоднішній день, обов'язкове страхування об'єктів підвищеної небезпеки не дуже поширене через складність процесу ідентифікації класу небезпеки окремого об'єкта, але попит на цю послугу є, бо кількість об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, зовсім не відповідає кількості ідентифікованих об'єктів підвищеної небезпеки. Тому "Українська екологічна страхова компанія" розробила правила, за якими здійснює добровільне страхування об'єктів підвищеної небезпеки.

Останнім часом в Україні почали приділяти дедалі більшу увагу екологічним проблемам. Посилилась увага уряду та парламенту і до страхування як одного з економічних чинників гарантування національної безпеки.

Таким чином, стан довкілля та інтеграційні процеси зумовлюють об'єктивну необхідність розвитку екологічного страхування. Активне використання механізмів екологічного страхування дозволить забезпечити реальну компенсацію застрахованих екологічних збитків, зменшить навантаження на державний та місцевий бюджети, надасть можливість залучити ресурси страхових компаній для інвестування в економіку та компенсації збитків, понесених внаслідок екологічних інцидентів.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Турчин А.С., студент*

Нікітченко С.О., кандидат економічних наук, доцент

Сільське господарство – одна з найважливіших і життєво необхідних галузей народного господарства, яка виробляє продукти харчування для населення країни та сировину для галузей промисловості. Вона відіграє важливу роль у зміцненні економіки країни, підвищенні життєвого рівня населення і розв'язанні соціально-економічних проблем. Тільки ефективне сільськогосподарське виробництво може бути надійною матеріальною основою функціонування всіх галузей і сфер економіки держави.

Тому на сьогодні особливо гостро постає питання ефективного й раціонального використання ресурсів сільськогосподарських підприємств. Важко назвати господарський рівень, економічний ресурс, процес, важіль чи явище, стосовно яких не визначалася б ефективність. Аграрний сектор (сільськогосподарське виробництво) в цілому, його підкомплекси (галузі), підприємства, окремі продукти, біоенергетичні ресурси, економічні важелі (державна підтримка, страхування), виробничо-технічне постачання чи його дрібний фрагмент (відновлення спрацьованих деталей) розглядаються вченими-економістами з позицій ефективності.

Однією з найбільш актуальних проблем стабілізації і подальшого прискореного розвитку виробництва в сільськогосподарських підприємствах будь-якої форми власності є підвищення його ефективності.

Ефективність виробництва є узагальнюючою економічною категорією, якісна характеристика якої відображається у високій результативності використання живої та уречевленої праці в засобах виробництва. Вона визначається відношенням одержаних результатів до витрат засобів виробництва і живої праці.

Підвищення ефективності виробництва означає, що на кожну одиницю витрат і застосованих ресурсів одержують більше продукції і доходу, що має значення для народного господарства, зокрема для кожного сільськогосподарського підприємства, та населення країни.

По-перше, чим менше праці і ресурсів витрачається на одиницю продукції, тим більше її можна одержати тими ж само засобами, і продукція буде дешевшою. Отже, підвищення ефективності сприяє збільшенню обсягів виробництва продукції і повнішому задоволенню потреб населення.

По-друге, ефективність сільськогосподарського виробництва безпосередньо впливає на рівень роздрібних цін на продукти харчування та товари широкого вжитку, виготовлені із сільськогосподарської сировини.

Адже рівень цін тісно пов'язаний із суспільно необхідними витратами на виробництво продукції. Підвищення ефективності і зниження собівартості створюють умови для зниження роздрібних цін на ринку.

По-третє, підвищення ефективності виробництва впливає на збільшення доходів та рентабельності сільськогосподарських підприємств. Чим більше вони виробляють і продають продукції, чим дешевше вона їм обходиться, тим вищі їх доходи, тим більше засобів вони зможуть виділити для розвитку виробництва, підвищення оплати праці та поліпшення соціальних умов.

У підвищенні економічної ефективності сільськогосподарського виробництва велику роль повинен відіграти власник, господар. Лише це дасть змогу найвигідніше реалізувати наявні можливості.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИРОБНИЦТВА КУКУРУДЗИ НА ЗЕРНО

Турчин Н.А., студентка*
Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

Кукурудза - цінна продовольча і фуражна культура, посухостійка, тепло - і світлолюбива. Має короткий вегетаційний період (90-150 днів), для дозрівання зерна сума активних температур становить 2500-2900, а у фазі молочно-воскової стиглості 1800-2400. Одночасно вона вибаглива до ґрунтів, добре реагує на внесені добрива. Найкращі ґрунтово-кліматичні умови для її вирощування в лісостеповій і степовій зонах. Особливо сприятливі умови для вирощування гібридного насіння склалися в Дніпропетровській, Одеській, Миколаївській областях; менш сприятливі - в Поліссі і в Карпатах (за винятком Закарпаття), де кукурудза дає високі врожаї на зерно - 70 ц/га при середній врожайності по Україні - 30-35 ц/га.

Підвищення ефективності виробництва, зокрема зерна кукурудзи, є складною, багатофакторною та багатоваріантною за змістом її вирішення проблемою, а процес практичної реалізації – еволюційним, з постійним пошуком шляхів оптимізації ефективності залежно від коливання кон'юнктури агропродовольчого ринку, за якої максимізація прибутку та мінімізація витрат є головними стимулами і рушійною силою підприємництва, а інтенсифікація, спеціалізація та раціональна структуризація виробництва – інструментом їх досягнення.

Важливу роль у підвищенні ефективності аграрного виробництва відіграє рівень забезпеченості трудовими та матеріально-технічними ресурсами. У зв'язку з демографічною ситуацією та міграцією значної частини сільського населення проблема забезпечення кваліфікованою силою набуває особливого значення і в насінництві. Необхідним аспектом є підготовка кадрів для селекційних робіт та їхня зацікавленість у власному розвитку, що має стимулюватися гідною заробітною платнею. Що ж до технічної бази, то ситуація складніша, адже в більшості підприємств з виробництва насіння кукурудзи техніка застаріла, зношена на 80–90%. У плані забезпечення матеріальними ресурсами виникає гостра проблема із внесення вельми дорогого повного комплексу мінеральних добрив і засобів захисту рослин, котрий значно впливає на формування врожайності.

Сьогодні Україна збільшує експорт зернових і за рахунок цього підвищує виробництво товарного зерна.

Шляхи підвищення ефективності виробництва зерна, які забезпечують дальше збільшення обсягів виробництва продукції і зменшення витрат на одиницю продукції, передбачають комплекс таких основних заходів: поліпшення використання землі, підвищення її родючості; впровадження комплексної механізації і автоматизації виробництва; поглиблення спеціалізації і концентрації виробництва на основі міжгосподарської кооперації і агропромислової інтеграції; раціональне використання виробничих фондів і трудових ресурсів; впровадження інтенсивних і ресурсозберігаючих технологій та індустріальних методів виробництва; підвищення якості і збереження виробленої продукції; широке використання прогресивних форм організації виробництва і оплати праці на основі колективного, сімейного і орендного підряду та оренди як прогресивної форми господарювання; розвиток сільськогосподарського виробництва на основі різноманітних форм власності і видів господарювання і створення для них рівних економічних умов, необхідних для самостійної та ініціативної роботи.

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Фесюк Н.В., студент*

Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

Однією з основних ознак сучасного розвитку світового господарства є розгортання процесів глобалізації, які справляють суттєвий вплив на систему міжнародних економічних відносин, трансформують напрями і визначають тенденції розвитку національних економік.

Глобалізаційні процеси характерні для сучасного етапу розвитку світового господарства, мають всеохоплюючий характер і є наслідком дії нових тенденцій світового значення. Підґрунтям для них стали глибинні перетворення, які відбувалися під впливом розвитку економічних та політичних взаємовідносин між країнами. Саме ці процеси формують сукупність елементів глобального розвитку світового господарства.

На сучасному етапі розвитку економіки України прослідковується значна залежність цих процесів від загальносвітових тенденцій. Це зумовлюється залученням національних, трудових, матеріальних та фінансових ресурсів до системи міжнародних операцій. Разом з тим, глобалізація, яка на сучасному етапі розвитку об'єднує близько 30% країн світу, не забезпечує перерозподіл фінансових ресурсів на користь менш розвинутих країн, а навпаки зумовлює все більшу різницю у розвитку та фінансовій стабільності її учасників.

Сьогодні ні в кого не викликає сумнівів теза про те, чи слід сучасний стан та перспективи розвитку регіонів України оцінювати у контексті глобалізаційних процесів. Очевидно, що позитивна відповідь ґрунтується на усвідомленні світових тенденцій зростання ролі регіонів у глобалізаційних процесах, у специфічності регіональних і локальних форм їх прояву.

Позиція, яку зараз підтримує Україна приведе до збільшення можливостей входження країни до великих міжнародних коопераційних проектів, що в перспективі можуть забезпечити істотне підвищення конкурентоспроможності та розширити можливості більш вільного доступу до зарубіжних ринків за рахунок зменшення тарифних і нетарифних перешкод. Але для нашої країни стратегічно важливою метою має стати стимулювання структурних реформ усередині країни, спрямованих на забезпечення конкурентоспроможності у відкритому ринковому середовищі.

У контексті світових процесів Україна займає поки що, на жаль, одну з останніх позицій. Наші компанії в силу певних об'єктивних (стрімка девальвація гривні, постійна політична нестабільність) і суб'єктивних причин не використовують сучасну ситуацію на власну користь.

Потрібно активно вивчати досвід компаній з країн з швидкозростаючою економікою (Китай, Індія, Бразилія, Мексика та інших) для розбудови і зміцнення власної економіки та вітчизняної національно свідомої бізнес-еліти. Криза в розвинених країнах дає шанс найбільш успішним компаніям із країн, що розвиваються, зміцнити свої міжнародні позиції.

Отже, для активнішої участі України в сучасних глобалізаційних процесах варто здійснити такі кроки:

- поліпшити економічні відносини з Китаєм – як передовою країною світової економіки та «двигуном» процесів глобалізації;
- створити умови для виховання високоінтелектуальної та національно свідомої бізнес-еліти;
- проводити структурну політику, впроваджувати інновації;
- критично оцінювати рекомендації міжнародних фінансових інституцій, зважуючи їх на реалії та особливості економічної ситуації в Україні;

➤ використати досвід країн з швидкозростаючою економікою для розвитку українських компаній, здатних конкурувати на світових ринках з іноземною продукцією.

Так чи інакше, спираючись на власні сили і досвід інших країн, Україні необхідно реалізувати свій потенціал і стати конкурентоспроможною європейською державою з високим рівнем економіки та добробуту нації.

УДК 339.923:061.1(4-477):63

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА АГРАРНОГИЙ СЕКТОР

Хомазюк С.С., магістр*

Нікітченко С.О., кандидат економічних наук, доцент

Євроінтеграційні процеси стають невід'ємною ознакою та напрямком розвитку як економіки України в цілому так і аграрного сектора зокрема. У зв'язку з цим, необхідною є розробка аграрної політики, яка б враховувала соціально-економічну, екологічну, демографічну та інші складові, та базувалася б на ознайомленні, вивченні та застосуванні на практиці досвіду ведення сільського господарства у зарубіжних країнах, який викликає закономірно підвищений інтерес. Першочергового значення при цьому набуває взаємообумовлена діяльність держави та господарюючих суб'єктів, спрямована на забезпечення продовольчої безпеки, зокрема, на регіональному рівні та комплексний підхід при плануванні розвитку території.

Важливою передумовою вступу України до ЄС є здійснення реформ в аграрній та інших галузях економіки. Для цього необхідно запроваджувати на українських сільгоспприємствах європейські технічні правила, норми та стандарти, а ринкова конкуренція завжди сприятиме зростанню загальної ефективності економіки, підвищенню якості товарів і послуг. При цьому Україна, має право розраховувати на фінансову допомогу із бюджету ЄС на підтримку сільського господарства, дотації регіонам з несприятливими умовами господарювання для запобігання знелюднення цих територій, а також дотації на охорону природного середовища з метою стабілізації ведення господарства на територіях, що охороняються або деградують.

Передбачається, що у разі позитивного розв'язання цих питань Україна отримає допомогу на рівні європейського села і сприятиме посиленню ринкових переваг. Зокрема має бути вирішена проблема ввозу більш дешевого м'яса, цукру та зерна вирішиться внаслідок зникнення цінової диспропорції на аналогічну продукцію в сусідніх країнах; відбудеться наповнення внутрішнього ринку власними продуктами.

Іншою важливою перевагою від вступу до ЄС є відміна мита та квот, які перешкоджають експорту й імпорту сільськогосподарських товарів. Адже на сьогодні існують квоти на ввезення в країни Євросоюзу практично всієї продукції рослинного походження, а наша м'ясна, молочна та інша харчова продукція стикається з бар'єрами щодо її сертифікації в країнах ЄС. Відміна мита і квот, з одного боку, відкриє доступ іноземних товарів на внутрішній ринок України, однак, з іншого - полегшить доступ українських товарів на внутрішні ринки європейських країн, а отже, збільшить наш експорт.

Також євроінтеграція має стати важливим чинником залучення прямих іноземних інвестицій до сільського господарства України. Для прикладу, на початок 2013 року інвестиції з країн ЄС до України становили 61,2 % від загального обсягу інвестицій. Очікується поліпшення інвестиційного клімату внаслідок запровадження стабільних, прозорих і передбачуваних правил.

Отже, ми бачимо, що переваги від вступу України до Європейського Союзу досить значні і варті того, щоб розпочати роботу з реформування сільського господарства, створення відповідної інфраструктури ринку, доопрацювання національного законодавства згідно з правилами та вимогами ЄС стосовно ветеринарії, зоотехніки, виробництва та якості продукції харчування, гармонізації чинних норм якості з європейськими стандартами тощо. На шляху до ЄС Україні потрібно погодити широкий спектр питань і провести значний обсяг роботи щодо з'ясування країнами - ЄС особливостей сільського господарства країни, її сільської місцевості з метою погодження напрямів виробництва з урахуванням потреб аграрного ринку ЄС за мінімізації збитків для АПК України та її населення.

УДК 631.164.23 (477)

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Хилевич К.А., студентка*

Розач С.М., доктор економічних наук, професор

Нестача інвестиційних ресурсів є однією із найгостріших проблем активізації інвестиційної діяльності в Україні. Агропромисловий комплекс, як один із базових секторів національної економіки, потребує значних інвестиційних ресурсів. Необхідністю постає вивчення специфіки інвестиційних процесів у аграрному секторі економіки та окреслення основних проблем їх залучення.

Усталений розвиток аграрного виробництва на основі інвестиційної моделі потребує докорінного оновлення технічних засобів виробництва всієї галузі. Зважаючи на істотні втрати виробничих потужностей, що сталися у попередньому періоді економічної депресії, це завдання полягає у здійсненні масштабних заходів поповнення втрачених та зношених засобів виробництва галузі, у поєднанні з їх модернізацією та оптимізацією структури складу за критерієм рівня продуктивності і відповідності до сучасних прогресивних технологій виробництва.

На сьогодні, основними інвесторами в сільське господарство України є Кіпр, Великобританія, Данія, Сполучені Штати Америки, Німеччина, Австрія, Франція, Російська Федерація. Прямі іноземні інвестиції зарубіжних країн у галузі АПК розподіляються вкрай нерівномірно, однак тут спостерігається позитивна тенденція щодо зростання інвестицій у сільське господарство [1].

Вибір пріоритетності напрямів інвестиційної діяльності у агропромисловому виробництві, розв'язання питань щодо реалізації конкретного інвестиційного проекту потребують аналізу сукупності економічних, екологічних, соціальних критеріїв, характеристик та наслідків його реалізації. Одним з найважливіших етапів ефективного втілення інвестиційної діяльності в агропромислове виробництво в умовах невизначеності є управління ризиками. У системі ризиків інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві вважаємо за доцільне виділити: природно-екологічні, законодавчо- правові, економічні, фінансові, політичні, організаційні, соціальні.

Таким чином, саме оперативне розв'язання питань інвестування сприятиме активізації інвестиційних процесів в аграрному секторі економіки, раціональному та ефективному використанню залучених коштів, контролю їх руху і своєчасному поверненню. Завдяки економіко-обґрунтованому використанню таких вагомих важелів регулювання, як податкова, бюджетна, грошово-кредитна, антимонопольна й цінова політика, держава має суттєво впливати на мотивацію розвитку вітчизняної та іноземної інвестиційної діяльності в

АПК. Існуюча зараз державна підтримка сільського господарства бюджетним коштом лише частково компенсує втрати галузі від руйнівного диспаритету цін у міжгалузевих відносинах і ця допомога є вкрай недостатньою. Одним із пріоритетних напрямів виходу з виробничої, фінансової, техніко-технологічної та соціальної кризи, в якій стагнаційно функціонує аграрна економіка держави на 114 позиції має стати й ефективність державної зовнішньої інвестиційної політики в аграрному секторі економіки [2].

Список використаної літератури:

1. Інноваційна активність підприємств України. – [http:// www.ukrstat.com.ua](http://www.ukrstat.com.ua).
2. Інвестиційна діяльність в Україні//Департамент інвестиційної та інноваційної діяльності Міністерства економіки України. – Інформаційно-аналітичні матеріали, -2010.

УДК338.51:334.7

ІНТЕГРАЦІЯ РИНКУ МОЛОКА УКРАЇНИ

Хоменко М.В., студентка*

Степасюк Л.М., кандидат економічних наук, доцент

Молочне скотарство - одна з провідних галузей тваринництва України, призначення якої - забезпечення виробництва молочних продуктів в обсягах, які відповідають нормам державної продовольчої безпеки, та розширення експортного потенціалу вітчизняної економіки.

Сучасна стратегія соціально-економічного розвитку України передбачає нарощування агропромислового потенціалу країни. Молочна галузь, до складу якої входять маслоробна, сироробна, молочноконсервна підгалузі, а також виробництво продукції з незбираного молока, на сучасному етапі є однією із провідних в структурі харчової індустрії України. Молочна продукція є одним із основних продуктів харчування та супутнім компонентом при виробництві різноманітних товарів харчової промисловості, зокрема, кондитерських виробів, соусів, майонезу.

Діяльність молокопереробних підприємств визначається рядом кризових тенденцій, пов'язаних, насамперед, із наростаючим дефіцитом сировини, зростанням цін на молочну продукцію при одночасному зниженні платоспроможного попиту населення, формуванням несприятливої кон'юнктури світового та українського ринку молокопродуктів. Ефективний розвиток молокопереробної галузі безпосередньо залежить від стану молочного скотарства, у якому, на жаль, за останні роки спостерігаються негативні тенденції.

Тому, реструктуризація молочної галузі є одним з основних пріоритетів політики підтримки ЄС, що включає: інвестиційну підтримку, спрямовану на поліпшення ефективності виробництва молока, або покращення благополуччя тварин; грошові виплати власникам молочних ферм, що знаходяться у несприятливих місцевостях; допомогу на створення таких умов виробництва молока і молочних продуктів, що є дружніми до довкілля, наприклад, допомогу на виробництво органічної продукції; допомогу на утримання пасовищ із зменшеним обсягом застосування добрив або утримання гірських пасовищ; підтримку застосування певних практик утримання худоби, що сприяють підвищенню рівня благополуччя тварин; підтримку процесу диверсифікації господарської діяльності, наприклад, створення магазинів на фермах та виробництва енергії з відновлювальних джерел; підтримку власників молочних ферм, які планують вийти з галузі або вийти на пенсію достроково; сприяння створенню потужних організацій виробників молока і молочної продукції. В Україні такою підтримкою є наказ «Про затвердження галузевої Програми розвитку молочного скотарства України до 2015 року». Згідно цієї програми можна виділити основні завдання: створення сприятливих умов для розвитку галузі

молочного скотарства на основі ефективнішої державної політики щодо використання бюджетних коштів і стимулювання залучення інвестицій та відповідного законодавчого забезпечення; досягнення приросту чисельності молочного поголів'я на рівні 4,4 млн. голів, продуктивності корів в 4300-4500 кг й обсягів виробництва молока - до 20 млн. тонн; забезпечення розвитку галузі за рахунок пріоритетного розвитку великотоварних спеціалізованих сільгосп підприємств (до 40% у 2015 році); сприяння формуванню особистими селянськими господарствами малих ферм з виробництва і реалізації молока як напряму розвитку малого і середнього бізнесу в галузі; покращання технологічних умов виробництва молока у фермерських та особистих селянських господарствах їх об'єднаннях; підвищення якості молока, що буде відповідати вимогам СOT і ЄС тощо.

УДК 338.43:633.63

РОЗВИТОК БУРЯКОЦУКРОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ НА ВІННИЧЧИНІ

Хринюк О.Р., студентка*

Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

Розвиток продовольчого комплексу, насичення ринку якісними і доступними товарами є одним із пріоритетних напрямків економіки України. Зміцненню економічного потенціалу нашої держави і зростанню її експортних можливостей у великій мірі сприяє належне функціонування бурякоцукрового підкомплексу. У недалекому минулому Україна була одним із світових лідерів у виробництві цукру. Ще у 1990 році на території нашої держави працював 191 цукровий завод, де варилося 5,5 млн тон цукру. А тепер річний обсяг його виробництва становить лише третину від попереднього, а кількість заводів зменшилась у 4 рази.

Метою статті став аналіз стану справ бурякоцукрового підкомплексу Вінниччини.

Вінниччина має найбільш сприятливі природно-економічні умови для розвитку бурякоцукрового виробництва. Великі площі родючих ґрунтів, придатних для вирощування цукрових буряків, сприятливі кліматичні умови, наявність великої кількості трудових ресурсів, значний досвід вирощування високих і стабільних врожаїв цукрових буряків, можливості концентрації, комплексної механізації та індустріалізації відкривають великі можливості для розвитку бурякосіяння на Вінниччині.

Разом із тим ситуація в галузі області склалася непроста. Показник врожайності збільшився, а обсяги виробництва зменшилися. Якщо у 1995 році під цукровими буряками було засіяно 185 тис. га, то 2013 - тільки 64,7 гектарів. Однією з основних причин спаду стала втрата економічного інтересу сільськогосподарських товаровиробників до розвитку буряківництва, зменшення ефективності галузі, висока собівартість виробництва цукрової сировини, низькі ціни її реалізації переробним підприємствам. Останні роки галузь працює зі збитками. Хоча варто відзначити, що врожайність зросла з 215ц/г у 1995 році до 400ц/г у 2013 році.

Ще впливає на розвиток цукрового буряківництва можливість переробки продукції. Раніше в регіоні працювало 39 цукрових заводів, а цього року запусяться лише 11. Решта законсервовано або порізано на металобрухт. Є велика потреба в модернізації цукропідприємств, забезпеченні їх сучасним обладнанням.

Утім і на Вінниччині, яку свого часу називали „цукровим Донбасом“, є немало прикладів ефективного вирощування солодких коренів та їх переробки. Прикладом такого

господарювання є Продовольча Кампанія «Зоря Поділля», розташована у Гайсинському та Тульчинському районах Вінниччини, яка входить до холдингу «Укрпромінвест».

Бурякоцукрової комплекс за основними своїми напрямками, безперечно, може розвиватися. Цих напрямків кілька - це підвищення врожаю цукрових буряків за рахунок запровадження сучасних технологій, комплексна переробка солодких коренів і виробництво біопалива, запровадження ресурсозберігаючих технологій у процесі виробництва цукру, повне забезпечення внутрішньої потреби у цукрі, нарощування експортного потенціалу, повне задіяння потужностей колишніх цукрових заводів для виробництва біоетанолу. Також варто зазначити, що держава не може стояти осторонь. Її підтримка потрібна для подальшого розвитку, а саме: гарантії державних закупівель цукру, виділення коштів для державних гарантій на закупівлю техніки для збирання цукрових буряків (така техніка надаватиметься сільгоспвиробникам у довгостроковий лізинг без першого внеску), допомога у модернізуванні і реконструюванні цукрових підприємств.

УДК 380.322:631.16

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Христевиц В.М., студентка*

Величко О.В., кандидат економічних наук, доцент

Дослідження проблеми інвестування аграрного сектору економіки України завжди перебувало в центрі уваги сучасної економічної науки. Це обумовлено, насамперед, тим, що інвестиції стосуються самих глибин основи господарської діяльності держави, визначаючи процес економічного росту загалом. Нині від ефективності інвестиційної політики залежать стан виробництва, рівень технічної оснащеності основного капіталу підприємств, можливості структурної перебудови економіки, розв'язання соціальних і екологічних проблем. Інвестиції є основою для розвитку підприємств усіх форм власності, деяких галузей і економіки країни загалом. Сучасну ринкову економіку неможливо уявити без інвестицій, які поширені як у промислово розвинутих країнах, так і у країнах, що розвиваються.

В агропромисловому виробництві спостерігається тенденція скорочення обсягів фінансових ресурсів у господарствах усіх форм власності. Внаслідок цього сформований раніше ресурсний потенціал, особливо у сільському господарстві, з кожним роком вичерпується. Фактичні строки експлуатації більшості основних засобів у 2-2,5 рази перевищують нормативні. Для подальшого розвитку аграрного сектора істотною перешкодою залишається висока зношеність основних засобів виробництва, застаріла техніка та технології. Зокрема, щорічне зношення основних засобів, насамперед технічних, у 10 разів перевищує їх оновлення.

З метою прискорення оновлення машинно-тракторного парку сільськогосподарських товаровиробників державою фінансуються програми придбання вітчизняної сільськогосподарської техніки і обладнання на умовах фінансового лізингу та часткової компенсації вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва. Потенційними джерелами отримання інвестиційних ресурсів для агропромислових підприємств може бути емісія облігацій та акцій, лізинг. Через відсутність відповідної застави, сезонність і ризикованість сільськогосподарського виробництва банки не можуть забезпечити сільськогосподарські підприємства середньо-та довгостроковими кредитами. За такої ситуації лізинг є одним з доступних та ефективних способів фінансування придбання сільськогосподарської техніки й обладнання. У країнах з ринковою економікою до 50

відсотків капіталовкладень здійснюється за рахунок лізингових операцій. Проте, в Україні і досі не повною мірою використовуються можливості цього фінансового інструменту.

Для залучення іноземних інвестицій в економіку України сформувалися як позитивні, так і негативні чинники. Так, до позитивних можна віднести те, що на законодавчому рівні практично не існує обмежень щодо обсягу іноземних вкладень, створено кращі умови для репатріації капіталів та переказу прибутків. До негативних відносяться: відсутність пільг для іноземних інвесторів зі сплати податків та системи субсидій (пільг) у кредитуванні, система страхування ризиків в Україні тільки започатковується, недостатньо розвинута інфраструктура села (дороги, зв'язок, комунікації), відсутність консультаційних центрів, недостатньо розвинута мережа комерційних банків, їх філіалів, кредитних спілок у сільській місцевості. Тому багато потенційних іноземних інвесторів утримуються від інвестування в аграрний сектор України, мотивуючи це, насамперед, нестабільністю законодавства в державі, надмірним податковим тиском, неготовністю більшості українських партнерів дотримуватися договірних зобов'язань, нечіткою роботою судової системи та іншими фактами, що формують інвестиційний клімат держави.

УДК 331.526(477-22)

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Цалко О.А., студентка*

Величко О.В., кандидат економічних наук, доцент

Загальновідомо, що нестача робочих місць на селі, особливо для молоді, є на сьогодні найголовнішим стримуючим чинником розвитку сільського сектору суспільства. Головною причиною безробіття сільського населення є різке падіння обсягів сільськогосподарського виробництва, про що свідчать зменшення посівних площ і поголів'я великої рогатої худоби як у період трансформаційної кризи, так і в останні роки, а також повільність упровадження ринкових перетворень у сільській місцевості та диверсифікації економіки села, а також за наслідками світової фінансової кризи.

Матеріали вибіркового обстеження домогосподарств з питань економічної активності населення дають можливість визначити чисельність зайнятих в особистих селянських господарствах. Важливо наголосити на те, що зайняті в особистих селянських господарствах нині становлять 77% загальної кількості зайнятих в аграрній сфері і майже 40% від загальної чисельності зайнятого сільського населення. І те, що така велика частка активних сільських жителів не задоволена своїм становищем, мало б стати предметом пильної уваги усіх, хто займається питанням сільського ринку праці.

Підвищення рівня зайнятості сільського населення, крім розширення основного виробництва, доцільно вирішувати через зосередження на селі переробки сільськогосподарської продукції, виробництва продуктів харчування, створення обслуговуючих кооперативів, розвиток мережі промислових виробництв і підсобних підрозділів тощо.

Тим самим забезпечується різноваріантне використання трудових ресурсів села, що дасть можливість розширити сферу зайнятості сільських жителів з максимальним урахуванням історичних особливостей, національних традицій і звичаїв українського села. В свою чергу розширення сфери зайнятості сільського населення сприятиме підвищенню його матеріальної мотивації до праці.

Варто відзначити, що одним із шляхів подолання проблеми зайнятості сільського населення може бути подальший розвиток власної справи, розширення самозайнятості на селі в аграрному та обслуговуючому його секторах. Однак недосконалі фінансово-кредитна політика, несприятливе оподаткування, корупція, низька конкурентоспроможність продукції гальмують розширення підприємницької діяльності.

Модель ринку праці в сільській місцевості має враховувати активну державну політику зайнятості, основу якої становитиме не сприяння заповненню вакантних робочих місць і сплата допомоги з безробіття, а запобігання її появі. Працевлаштування державною службою зайнятості безробітних на селі, їх перепідготовка, залучення до суспільних робіт навряд чи можливо вважати найдієвішими методами регулювання зайнятості. Обмеженість фінансових і організаційних ресурсів служби зайнятості на селі, скорочення інвестицій і вакансій на селі перетворюють її лише на посередника між роботодавцем і робочою силою, зменшуючи напругу на регіональних ринках праці, але не створюючи динамічну рівновагу попиту і пропозиції.

Слід відмітити, що необхідні внутрішні зрушення в агросфері, зокрема підвищення капіталоозброєності сільськогосподарської праці та механізації робіт, дієва підтримка розвитку високопродуктивного приватного агровиробництва і бізнесу, а також коригування структури економіки у напрямі розвитку споживчих галузей промисловості й сфери послуг, зокрема на селі, що забезпечить переміщення робочої сили. Розв'язання зазначених проблем сприятиме формуванню системи ефективного використання трудових ресурсів в аграрному секторі України.

УДК338

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ СУТНІСТЬ

Цюренко К.І., студентка*

Маршалок М.С., кандидат економічних наук, доцент

В умовах становлення України як самостійної правової європейської держави особливої уваги заслуговує вирішення питань управління аграрним сектором економіки. Аграрне виробництво покликане задовольняти первинні потреби всього населення і забезпечувати належний рівень життя зайнятим у цій галузі. Проте негативні тенденції розвитку сільськогосподарського виробництва проявилися у зatoryжній кризі, яка з часу проголошення України самостійною державою з кожним роком погіршується. При цьому державне управління аграрним сектором здійснюється за допомогою організаційного механізму, який є неефективним і вимагає удосконалення. Саме конкурентоспроможність визначає місце та роль аграрних підприємств у територіальному поділі країни, а тому проблема управління нею набуває особливої актуальності.

Процес формування конкурентоспроможних господарських структур ринкового типу, здатних з максимальною ефективністю використовувати землю та забезпечувати стабільну продовольчу безпеку держави посідає важливе місце в аграрній політиці. Значення конкурентоспроможності підприємств аграрної сфери в мовах сучасної економіки незмінно зростає, набуває більшої необхідності насичення ринку сільськогосподарськими продуктами вітчизняного виробництва, покращення їх якості, розширення асортименту та визначає спроможність країни реалізовувати свою продукцію як усередині так і поза країною.

На наш погляд, конкурентоспроможність аграрних підприємств – це не тільки можливість ефективного використання стратегічного потенціалу, а також здатність підприємства швидко реагувати на зміни потреб споживачів, здатність до адекватних дій на

нововведення конкурентів, чого можна досягти лише шляхом створення механізму стратегічного управління конкурентоспроможністю.

Конкурентоспроможність підприємства можна також охарактеризувати як його потенційну якість, яка включає:

1. Здатність підприємства отримувати реальну оцінку очікувань цільової групи споживачів, а також просліджувати тенденції споживчої поведінки. Іншими словами, підприємство має бути спроможне своєчасно, об'єктивно і точно оцінювати споживчий попит як в даний час, так і прогнозувати його динаміку на майбутнє.

2. Здатність організувати виробництво, результати якого відповідатимуть очікуванням цільової групи споживачів як найбільш корисного товару по відношенню ціна – якість.

3. Здатність проводити ефективну поточну маркетингову політику.

4. Здатність знаходити і створювати умови для зниження витрат на забезпечення факторами виробництва капіталом, робочою силою, сировиною і матеріалами, енергією на одиницю продукції, що продається.

5. Здібність до створення і утримання технологічного виробництва над іншими членами галузевого співтовариства, що вимагає своєчасного оновлення технологій що використовуються.

6. Здатність планувати, організувати і проводити ефективну стратегію в сферах виробництва і маркетингу на основі інновацій.

7. Створення і розвиток високого кадрового потенціалу як на виконавчому, так і на управлінському рівнях. Якість виконавчого персоналу виявляється в його здатності ефективно використовувати виробничі технології, що існують на підприємстві, і готовності до освоєння перспективніших технологій. Якість управлінського персоналу виявляється в його здатності виявляти і ефективно використовувати ринкові можливості для захисту і розвитку конкурентних позицій підприємства на галузевих ринках в тактичному і стратегічному планах.

УДК 339.13.024

ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ СОНЯШНИКУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Черкасова О.В., студентка*

Чередніченко О.О., доцент, кандидат технічних наук

Україна має достатні умови для забезпечення внутрішніх потреб та виходу на зовнішні продовольчі ринки соняшнику та продуктів його переробки в економічно доцільних для товаровиробників і держави обсягах.

Але ці напрацювання країна може втратити через створення в олійно-жировій галузі критичної ситуації внаслідок скасування вивізного, (експортного) мита на насіння соняшнику на вимогу Європейського Союзу при створенні зони вільної торгівлі України з ЄС. Виникає конфлікт економічних інтересів, адже 27 країн ЄС вирощують насіння соняшнику за обсягами меншими, ніж в Україні. В даній ситуації вбачаються як позитивні так і негативні наслідки цієї угоди [1].

Щодо позитивних наслідків, то слід відмітити, що Україна буде мати можливість збільшити експорт соняшнику та продуктів його переробки до ЄС на 40%, наростити переробку насіння соняшнику на олію, що забезпечить роботою товаровиробників та додаткові надходження в економіку України. Наразі ми маємо потужності для переробки на олію 13,5 млн. тон насіння в рік [2]. Українські суб'єкти ринку соняшникового насіння та

олії зможуть зробити свою продукцію більш конкурентоздатною на цьому ринку за рахунок зниження ціни через скасування імпортного мита. Крім того, скасування Україною мита на ввезення обладнання та техніки дозволить здешевити модернізацію та технічне переоснащення.

Негативними наслідками буде те, що відміна дії експортного мита призведе до масового експорту цієї сільськогосподарської сировини з України. А через незабезпечення сировиною вітчизняні олійно-жирові підприємства, потужності яких по переробці насіння олійних культур зросли до 9,2 млн. тонн на рік, будуть зупинені [3]. Фахівці стверджують: такий крок призведе до кризової ситуації, яку олійно-жирова галузь переживала у 90-х роках. Саме тоді, через масовий експорт насіння соняшнику з України, переробні підприємства працювали по 4-5 місяців на рік, частина з них збанкрутіла, на внутрішньому ринку відчувався дефіцит соняшникової олії, ціни мали різкі сезонні коливання, а Україна вивозячи зерно була вимушена імпортувати соняшкову олію. Також, положення Угоди передбачають досягнення українськими компаніями європейських стандартів щодо якості та безпечності продукції. Це є ще однією проблемою, яка виникає перед аграрними підприємствами, що виробляють соняшник.

З іншого боку, не можливо уникнути також і збільшення імпорту. Загалом збільшення імпорту очікують на рівні 4-8 %. І з цим вже сьогодні пов'язано чимало спекуляцій – підвищення цін на товари. Та існує ймовірність, що може бути навпаки: ціни на європейські товари будуть нижчими, ніж на вітчизняні, що створить суттєву конкуренцію українським виробникам на внутрішньому ринку. Ця проблема головним чином стосуватиметься малих та середніх підприємств.

Таким чином, успішний розвиток олійно-жирових підприємств в умовах євроінтеграції можливий при врахуванні наступних факторів: державній підтримці та досягненні відповідної якості продукції, яка підніме рівень конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, відповідатиме технічним стандартам та умовам.

Список використаної літератури:

1. Особливості ефективного функціонування олійно-жирового підкомплексу «Вісник Сумського НАУ». – Вид-во «Довкілля», № 1, 2011. –С. 314 – 318.
2. Статистика «Рослинництво України» - [Електроний ресурс]. Режим доступу: www.minagro.kiev.ua

УДК 331.5:631.11

ТРУДОВІ РЕСУРСИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Шевченко К.А., студентка*

Величко О.В., кандидат економічних наук, доцент

В умовах ринкових відносин, аграрний сектор економіки розглядається як ключовий у відродженні всієї економіки країни, в піднесенні життєвого рівня і добробуту людей. Рівень розвитку сільського господарства визначається забезпеченістю ресурсами живої праці. Оптимізація забезпеченості аграрних підприємств трудовими ресурсами та їх раціональне використання є одним із вирішальних факторів ефективного функціонування аграрного сектору економіки.

Однак, за нинішніх демографічних та соціально-економічних умов, що склалися в сільській місцевості України, оптимізація зайнятості населення ускладнена. Тому майбутній розвиток процесів формування і використання трудових ресурсів аграрної сфери можна визначати за допомогою прогнозних розрахунків, враховуючи при цьому чинники

(демографічні, соціальні, економічні, екологічні, політичні тощо), вплив яких важко відокремити і кількісно виміряти.

Використання трудових ресурсів в аграрному виробництві визначається природними умовами, щільністю населення, станом місцевих сільськогосподарських підприємств, розвитком несільськогосподарських сфер зайнятості в конкретній місцевості, землезабезпеченістю, продуктивністю праці, розміром заробітної плати тощо.

У сільськогосподарських підприємствах, залежно від комплексу факторів, складається різна забезпеченість їх робочою силою і різний рівень її використання. Водночас узагальнене визначення соціально-економічних факторів ускладнюється розрізненими даними про соціальний розвиток підприємств. Тому для всебічного аналізу зайнятості при виборі факторів необхідно застосувати системний підхід, тобто слід враховувати сукупність природно-географічних, соціально-економічних, демографічних і організаційних факторів, оскільки при взаємодії вплив кожного з них або знижується, або підсилюється.

Збільшення показника смертності і зниження показника народжуваності, скорочення тривалості життя і загальне старіння населення - всі ці тенденції впливають на кількісно-якісний склад трудового потенціалу, кваліфікаційний і освітньо-культурний рівень населення, продуктивність суспільної праці та її стимули, доходи населення і вартість робочої сили. Економічні і соціальні проблеми викликали безробіття, поширення нелегальної трудової діяльності, значне розшарування населення за рівнем доходів, зниження національного інтелектуального та освітнього потенціалу.

Розглядаючи ситуацію щодо наявності і використання трудових ресурсів аграрних підприємств слід зазначити, що найефективніший шлях підвищення рівня зайнятості населення та рівня продуктивності праці є дійова підтримка розвитку високопродуктивного агровиробництва, а також коригування структур економіки у напрямі розширення споживчих галузей промисловості й сфери послуг, у тому числі на селі. Ця проблема є комплексною і вимагає впровадження на рівні держави та здійснення цілісної системи заходів.

Отже, для ефективного формування і використання трудових ресурсів, необхідно вжити заходи зі створення передумов розвитку та реалізації трудового потенціалу. Основним орієнтиром має стати аграрна політика держави, яка сприятиме ефективному використанню трудових ресурсів сільськогосподарськими підприємствами.

УДК 336.71:330.131.7

СПЕЦИФІКА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Шевченко Н.Ю., студентка*

Мірзосєва Т.В., кандидат економічних наук, доцент

Запорукою ефективного функціонування та сталого розвитку економіки є надійна банківська система країни. Стан банківської системи залежить від стабільності діяльності банківських інститутів, їхньої здатності чинити опір негативному впливу факторів, які стають причиною виникнення різноманітних банківських ризиків. Тому виявлення ризиків, що оточують банківську діяльність та досконале управління ними здатні забезпечити надійність діяльності банківської системи України.

Кризові явища у фінансовій системі, які мали місце протягом останнього року, показали, що функції управління ризиками в банках не було приділено достатньої уваги, що й поставило під загрозу ефективність функціонування всієї банківської сфери. Управління банківськими ризиками – це процес, за допомогою якого банк виявляє (ідентифікує) ризики, проводить оцінку їх величини, здійснює їх моніторинг і контролює свої ризикові позиції, а

також враховує взаємозв'язки між різними категоріями ризиків. Саме такі завдання має вирішувати банківська система України в сучасних умовах стратегічного орієнтування країни на приєднання до європейських структур. Однак аналіз ситуації, що склалася у банківській сфері, свідчить, що іноді банки зазнають фінансового краху в зв'язку з надзвичайно ризиковою політикою.

Основною метою роботи банків є отримання якомога більшого прибутку. Але в залежності від збільшення обсягів здійснюваних банком операцій, які приносять банку прибуток, збільшується і рівень банківських ризиків. Банківська сфера є дуже чутливою не тільки до соціально-економічних чинників, а й до природно-кліматичних, політичних та інших умов. В свою чергу, розуміння суті ризиків, правильне оцінювання й управління ними дає змогу уникнути або значно зменшити неминучі втрати, які виникають у банківській діяльності.

Основна задача банківського ризик-менеджменту полягає у раціональному управлінні банківськими ризиками, у правильній та ефективній оцінці структури та рівня ризику, який виникає у процесі виконання тієї чи іншої банківської операції. Процес управління ризиками складається з наступних етапів: визначення ризиків та причин їх виникнення; оцінки величини ризику; мінімізації або обмеження ризиків шляхом застосування відповідних методів управління; здійснення постійного контролю за рівнем ризиків з використанням механізму зворотного зв'язку.

Поряд з виявленням типів ризиків і факторів, що на них впливають, важливу роль в системі управління банківськими ризиками відіграє оцінка кожного конкретного ризику, його кількісний та якісний вимір, визначення методик, за якими будуть оцінюватися ризики кожної категорії або групи.

Система управління ризиками в банку ґрунтується на комплексному використанні чотирьох підходів: 1) прийняття частини ризику (адекватного капіталу банку); 2) запобігання ризику (з огляду на спеціалізацію за функціональними ознаками); 3) делегування ризику (через хеджування (страхування), делегування повноважень); 4) управління (розробка технологічної процедури управління ризиками з подальшим жорстким дотриманням її принципів).

Загалом, система управління ризиками в банку має складатися з підсистем щодо управління кредитним ризиком, ризиком ліквідності, процентним ризиком, ринковим ризиком, валютним ризиком, операційно-технологічним ризиком, ризиком репутації, стратегічним і юридичним ризиком.

УДК 558.14/.513/2/.5

ПРОБЛЕМИ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ У НЕВИЗНАЧЕНИХ УМОВАХ СУЧАСНОГО РИНКОВОГО СЕРЕДОВИЩА

Шевченко Н.Ю., студентка*

Суліма Н.М., кандидат економічних наук, доцент

В сучасних умовах українські підприємства опинилися в складних умовах нестабільного економічного та соціально-політичного середовища, в якому неможливо обійтись без ефективної та адаптивної до зовнішніх умов системи планування. В умовах невизначеності зовнішнього середовища підприємства не можуть повністю контролювати своє майбутнє і тому вимушені постійно пристосовуватися до зовнішнього середовища (вимог ринку, політики держави) та враховувати непередбачувані зміни на самому підприємстві, де процес планування здійснюється на основі неповної інформації, тобто в

умовах відносної невизначеності ринкового середовища. Такий стан підвищує роль планування в організації діяльності та управлінні підприємством.

Можливості планування в діяльності підприємства обмежені рядом об'єктивних і суб'єктивних причин. Підприємство не володіє достатніми (повними) даними про своє теперішнє та майбутнє і не в змозі передбачити всі зміни, які можуть відбутися в зовнішньому середовищі. Проте, навіть дуже потужному підприємству не по силам повністю усунути невизначеність, а значить і цілком спланувати свою діяльність. Тому що усунути невизначеність – значить усунути і ринок, різноманітність не співпадаючих інтересів і дій суб'єктів ринку.

Звісно, підприємства намагаються упорядкувати свої зовнішні відносини шляхом усунення впливу ринка на свою діяльність, і такі зусилля приносять певний успіх. Контроль над ринком може здійснюватись декількома засобами: вертикальна інтеграція, контроль над попитом, контрактні відносини, створення підприємницьких мереж, страхування на підприємстві – наявність запасів сировини, вільних потужностей, грошових резервів та інше.

До важливих напрямків покращення системи планування в сучасних ринкових умовах насамперед потрібно віднести: удосконалення інформаційного забезпечення, методології, системи планів, підвищення кваліфікаційного рівня спеціалістів, застосування комп'ютерної техніки, впровадження ефективних елементів контролінгу. На зміну традиційному перспективному плануванню має прийти стратегічне, зорієнтоване на довгострокову перспективу, яке визначає основні напрями розвитку об'єкта господарювання.

Отже, підприємствам необхідно точно планувати свою діяльність, згідно вибраних цілей і прогнозувати її результати в контексті конкретної ринкової ситуації. Приймаючи обґрунтовані і систематизовані планові рішення керівництво знижує ризик прийняття неправильного рішення через помилкову та неперевірену інформацію про можливості підприємства чи про зовнішню ситуацію.

УДК 005:339.166.5

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ НИМ

Шило Ю.Б., студентка*

Гуцул Т.А., кандидат економічних наук, доцент

В сучасний час розвитку нових технологій, впровадження інновацій, ринкові переваги і лідерство підприємств дедалі більшою мірою стають результатом ефективного використання унікальних за своєю природою факторів нематеріального характеру, таких як знання. Виникнення інтелектуального капіталу – закономірний результат розвитку науки і технологій, глибокого проникнення їх у процес виробництва, значного збільшення ролі та значення науки, людського розуму, інформації та знань у розвитку економіки та суспільства загалом, інтелектуальний капітал став основною конкурентною перевагою тільки в сучасному постіндустріальному суспільстві в умовах переходу до економіки, що базується на знаннях.

Розрізняють три складові інтелектуального капіталу підприємства:

- людський капітал являє собою найбільшу цінність підприємства, оскільки включає запас знань, освіту, практичні навички, творчі і розумові здібності працівників компанії, їхні моральні цінності, мотивацію, культурний рівень, що використовуються для одержання доходу;

- структурний (організаційний) капітал виконує дві функції: нагромадження знань як основи діяльності, що представляє цінність для споживача, і прискорення руху інформації усередині компанії;

- споживчий капітал (його ще називають клієнтським, або капіталом відносин) - це в першу чергу зв'язки підприємства з споживачами його продукції, засновані на історії взаємин, на нагромадженні і постійному відновленні інформації про клієнтів.

Нова система господарських зв'язків, основою якої є розвинена інфраструктурна інформація, економіка знань, інтенсивний розвиток науки, техніки та технологій, змушує генерувати нові джерела конкурентних переваг та економічної ефективності діяльності сучасних підприємств. Людський потенціал, знання, інфраструктурні та ринкові активи стають пріоритетом розвитку підприємств. Саме інвестиції у нематеріальні, не явні активи та ефективне їх використання сьогодні є ключовою запорукою конкурентоспроможності підприємства.

При формуванні стратегії розвитку інтелектуального капіталу необхідно дотримуватись таких етапів, які можна подати у вигляді певної алгоритмічної структури, що складається з таких елементів :

- аналіз ринку (сегментація, оцінка місткості ринку і його сегментів, динаміка ринку, аналіз конкуренції і т.д.);

- аналіз внутрішнього середовища підприємства (в т.ч. аудит інтелектуального капіталу);

- формування альтернативних стратегій розвитку інтелектуального капіталу підприємства та вибір найприйнятнішої альтернативи;

- оцінка вартості інтелектуального капіталу;

- реалізація обраної стратегії та оцінка конкурентоспроможності підприємства.

УДК 338.432:633.16

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ ЯРОГО ЯЧМЕНЮ

Шуш О.М., студентка*

Гуцул Т.А., кандидат економічних наук, доцент

Ячмінь належить до найбільш поширених сільськогосподарських культур у світовому землеробстві. У світовій структурі посівних площ ячмінь займає четверте місце після пшениці, рису та кукурудзи, а в Україні за цим показником він поступається лише озимій пшениці. Таке широке розповсюдження ячменю пов'язане з його універсальним використанням.

Зерно ячменю є основною сировиною для солодової промисловості (пиво, віскі, мальтекстракти). Він є однією з основних зернофуражних культур, оскільки має більш збалансований амінокислотний склад у порівнянні з іншими злаками та придатний для годівлі майже усіх сільськогосподарських тварин.

Загальна потреба держави в зерні ячменю значно перевищує рівень сучасного виробництва. На нестабільність валового виробництва зерна ячменю ярого у різні роки відчутний вплив здійснило коливання урожайності. Однією з основних причин такого явища у різні роки є порушення технології вирощування - відсутність науково обґрунтованих сівозмін, коли під ячмінь залишають, як правило, найгірші попередники, що дуже висушують та виснажують ґрунт (соняшник, ріпак тощо); неякісний обробіток ґрунту; відсутність або недостатня кількість внесення добрив; низький рівень застосування засобів

захисту рослин; неправильне формування сортового складу, без урахування біологічних та технологічних особливостей і вимог сорту.

Аналізуючи показники ефективності вирощування ячменю, можна сказати, що рентабельність має тенденцію до збільшення порівняно з 2014 роком. Середня ціна реалізації 1 т. ячменю у 2015 році складає 3000грн., а в 2014 ціна була дещо нижчою – 2300грн/т, тобто ціна збільшилась на 700грн. Кормовий ячмінь став дорожче на 23,5%, ціна за одну тону 1700 грн. За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, станом на 9 липня 2015 р ячменю з площі 663 тис. га (24%) зібрали 2,04 млн т при середній врожайності 30,8 ц/га.

Одним із шляхів підвищення ефективності виробництва ячменю є залучення значних інвестиційних ресурсів у виробничий процес. Аналіз інвестиційного процесу показав, що частка кредитів наданих в 2014 році сільськогосподарським виробникам під вирощування ячменю склав 19% від загального обсягу, частка бюджетних коштів незначна, і складала лише 1,3%.

Таким чином, ефективність господарської діяльності підприємств залежить від ряду чинників, визначальними серед яких є в сучасних умовах інвестиційне забезпечення. Необхідність інвестицій викликана, зокрема, необхідністю оновлення або заміни наявної матеріально-технічної бази виробництва, її удосконалення чи модернізації у зв'язку з моральним чи фізичним зношенням основних засобів виробництва, впровадження у виробництво нових сортів ячменю, потребою у введенні виробництва на основі принципово нових технологій вирощування, збільшенням обсягів виробництва та освоєння нових видів діяльності.

УДК 634.8.633.2

ІНТЕГРАЦІЯ ВИНОГРАДАРСТВА ТА ВИНОРОБСТВА НА УКРАЇНСЬКОМУ РИНКУ

Шишута В.М., студентка*

Степасюк Л. М., кандидат економічних наук, доцент

Вітчизняний ринок винограду та вина перебуває сьогодні в стані застою. Це пов'язано з низькою рентабельністю, або навіть збитковістю дрібних виробників, яка викликана підвищенням вартості ліцензій, низьким рівнем врожайності насаджень, витратним просуванням продукції на ринок. Проте аналіз ринку винограду та винопродукції, зокрема в роздрібній торговій мережі, свідчить про наявність тенденції підвищення попиту на зазначену продукцію, що робить цю галузь перспективною до розвитку.

У сучасному глобалізованому світі місце та роль виноградарства і виноробства України залежить від їх здатності ефективно реалізувати свої об'єктивні переваги природо-ресурсного потенціалу у світовому розподілу праці та у міжнародній конкуренції, забезпечивши участь у вирішенні світових продовольчої, енергетичної та екологічної проблем на основі взаємовигідних економічних відносин.

Стратегія розвитку виноградарства і виноробства України у сучасних умовах повинна бути заснована на таких принципах:

- створення умов для інтеграції економіки галузей у європейський та світовий економічний простір;
- створення принципово нової науково-обґрунтованої та соціально-орієнтованої інноваційної моделі структурної перебудови галузей з поетапним формуванням пріоритетів економічного, соціального й екологічного розвитку аграрного виробництва в державі.

З метою визначення основних стратегічних напрямків підвищення ефективності та продуктивності виноградарства і виноробства України необхідно здійснити ретельний аналіз функціонування цих галузей у сучасних умовах, виявити проблеми, які стримують їх розвиток та причини виникнення цих проблем.

Основними причинами дестабілізації виноградарсько-виноробної галузі України є: закладання виноградників без урахування природно-екологічних факторів; нераціональний сортовий склад насаджень; низька якість садивного матеріалу винограду; закладання насаджень садивним матеріалом низьких селекційних категорій; стагнація економіки України; невідповідність обсягів виробництва: столового винограду потребам населення; винограду технічних сортів потребам виноробства, яке орієнтовано на попит на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Оптимальним є комбіноване вирішення проблеми: поступове зниження імпорту виноматеріалів і наливам вина з одночасним розвитком вітчизняної сировинної бази на основі впровадження інноваційно-інтенсивних технологій виробництва винограду, які забезпечують його ефективність за рахунок зростання врожайності виноградних насаджень та підвищення якості продукції.

Грунтуючись на найбільш песимістичних прогнозах експертів, можна зробити висновок, що негативна динаміка в переробці винограду на виноматеріали збережеться й надалі, і виноробна галузь переживатиме ненайкраще майбутнє. Водночас Україна має достатній потенціал для розвитку галузі й виробництва широкого асортименту продукції.

УДК 338.432:633.15

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ КУКУРУДЗИ НА ЗЕРНО

Шкурат І.В., студентка*

Чередніченко О.О., кандидат технічних наук, доцент

Нині кукурудза належить до культур, що стали найвигіднішими у агровиробництві. Запровадивши нові агротехнології, виробники можуть отримувати високі врожаї та валові збори зерна. Та варто наголосити: поряд зі збільшенням урожайності культури та площі посіву, технологія вирощування культури залишається енергомісткою. Найбільш впливовими факторами в технологічному процесі вирощування цієї культури, які досить помітно впливають на врожайність та якість зерна кукурудзи, є спосіб основного обробітку ґрунту, оптимізація агрофону вирощування та вибір гібрида[1].

Внаслідок глобальних змін клімату, коли в південній частині України дедалі частіше складаються посушливі умови під час вегетації кукурудзи, відмічено стрімку тенденцію до збільшення посівних площ під цією культурою в Лісостепу України. Ареал вирощування культури зміщується в зону стійкого вологозабезпечення.

Результати вітчизняних наукових досліджень свідчать, що рівень виробництва зерна до 20% і більше залежить від вдалого вибору гібридів відповідно до ґрунтово-кліматичних умов. Зарубіжні науковці стверджують: вплив правильного вибору гібрида на урожайність культури сягає 50%, агротехнічних заходів – 30%, кліматичних умов – 20%. Однак на сьогодні урожайність кукурудзи в Україні порівняно із країнами Європи і Америки є нижчою.

У нас потенційна врожайність гібридів кукурудзи реалізовується в середньому на 40-45%, а в окремі роки – до 34-36%. Тому тільки за правильного підбору гібридів, використання якісного насіння та відповідного технологічного супроводу в основних зонах

виращування кукурудзи в Україні можна одержати 8-10 т/га зерна і більше з вологістю 18-25%.

В сучасних умовах виробництва гібриди кукурудзи виступають як самостійний фактор регулювання виробничих витрат, у зв'язку з чим доцільно дотримуватись оптимального співвідношення гібридів різних груп стиглості, яке забезпечує стабільність виробництва продукції, послідовність збирального конвеєра й оптимізацію затрат на після збиральну доробку вологого зерна.

Численні наукові дослідження доводять, що загальний успіх у виробництві залежить від того, наскільки фінансово забезпеченим буде освоєння інноваційних моделей. Зокрема, високий потенціал продуктивності та прибутковості гектару землі за використання кукурудзи забезпечують науково обґрунтовані інтенсивні технології. Вони надійно забезпечують високоефективне використання зростаючих на одиницю площі матеріально-технічних і грошових ресурсів [2].

Отже, основою сучасної технології виращування кукурудзи є впровадження біологічної системи землеробства, ґрунтозахисних і енергозберігаючих прийомів, які передбачають скорочення матеріальних, енергетичних, трудових і фінансових ресурсів у розрахунку на одиницю виробленої продукції [3].

Список використаної літератури:

1. Кукурудза в сівозміні – чекай на врожаю // [Електронний ресурс] / <http://www.agro-business.com.ua/agronomiia-siogodni/1076-kukurudza-v-sivozmini-chekai-na-vrozhaiu.html>
2. Економіка продуктового підкомплексу: навч. посіб.: [ВК Збарський, ВІ Мацибора, СМ Рогач та ін.]; за ред. професора ВК Збарського - К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2011, с. 191-224
3. Климчук О.В. Перспективні напрямки виращування кукурудзи для використання на енергетичні потреби / О.В. Климчук, О.П. Скорук // Зб. наук. праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. – Вінниця, 2011. Вип. 1(48). С. 67-73.

УДК 330.1:504:631.11

ВПЛИВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Шмига Т.О., студентка*

Суліма Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Зовнішнє середовище - це сукупність господарських суб'єктів, економічних, суспільних і природних умов, національних та міждержавних умов і чинників, що діють у глобальному оточенні. Зовнішнє середовище будь-якого підприємства можна визначити як сукупність двох сфер: макросередовища та мікросередовища.

Макросередовище – це середовище, ланки якого щодо підприємства є неконтрольованими факторами, тобто такими зовнішніми силами, що можуть відкривати для нього нові можливості або створювати нові загрози. Основними ланками макросередовища є: економічне, природно-екологічне, інформаційне, науково-технічне, політико-правове, соціально-культурне.

Мікросередовище – це сукупність зовнішніх щодо підприємства суб'єктів, які безпосередньо впливають на його діяльність і які, в свою чергу, перебувають під впливом цієї діяльності. Складовими мікросередовища є: постачальники, посередники, споживачі, конкуренти, робоча сила, державні органи.

При виборі постачальників важливо глибоко та всебічно вивчати їх діяльність та потенціал, для того щоб зуміти побудувати такі відносини з ними, які забезпечили б підприємству максимум сили у взаємодії з ними.

Важливими суб'єктами мікросередовища є посередники, тобто ті організації або окремі фізичні особи, які допомагають виробникам в реалізації їх товарів на відповідних ринках. До них відносяться торгові посередники, фірми-спеціалісти з організації товарообігу, агентства з надання маркетингових послуг, а також кредитно-фінансові установи комерційної спрямованості.

Вивчення споживачів дозволяє підприємству краще зрозуміти, який продукт буде прийматися покупцями найбільше, на який обсяг продажу може розраховувати підприємство, наскільки можна розширити коло потенційних покупців, що чекає продукт у майбутньому тощо. Вивчення споживача як елемента мікросередовища підприємства в першу чергу має своєю метою складання профілю тих, хто купує продукт, який реалізує підприємство.

Підприємству доводиться боротися за споживача та ресурси з конкурентами. Конкурентне середовище формується не тільки внутрішньогалузевими конкурентами, які виробляють аналогічну продукцію та реалізують її на тому ж ринку. Суб'єктами конкурентного середовища є фірми, які можуть увійти на ринок, а також ті, які виробляють товари-субститути.

Аналіз ринку робочої сили спрямований на те, щоб виявити його потенційні можливості в забезпеченні підприємства кадрами, необхідними для вирішення ним своїх завдань. Підприємство повинне вивчати ринок робочої сили як з точки зору наявності на цьому ринку кадрів необхідної спеціальності та кваліфікації, необхідного рівня освіти, необхідного віку, статі і т. п., так і з точки зору вартості робочої сили.

Особливе місце належить факторам регулюючого впливу державних органів, різних державних установ, які наглядають за дотриманням законів і видають необхідні нормативні акти, місцевих адміністративних органів, а також профспілок та інших громадських організацій та об'єднань.

Отже, на сьогоднішній день зовнішнє середовище має важливе значення для всіх підприємств. В цілях виживання і розвитку в умовах динамічного і невизначеного зовнішнього середовища підприємствам необхідно пристосовуватися до змін, а також самим активно формувати своє майбутнє.

Єдиним правильним варіантом поведінки сучасного підприємства для досягнення ефективного довгострокового функціонування і успішного розвитку є приділення підвищеної уваги здійсненню аналізу зовнішнього середовища.

УДК 330.341.1:00.332.4

ІННОВАЦІЙНІ ПЕРЕВАГИ КОНКУРЕНТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Шульги А.Л., студент*

Суліма Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Сучасні ринкові відносини, до яких прагне залучитися переважна кількість вітчизняних підприємств, все в більшій мірі концентрують увагу на конкурентних перевагах. Ці конкурентні переваги зводяться до усвідомлення та реального втілення відповідної поведінки підприємств, що характеризується прагненням до постійного вдосконалення процесу поєднання факторів виробництва та управлінських рішень за допомогою зміни своєї свідомості, переорієнтації власної мотивації, спрямованості інтересів, ціннісних орієнтацій, відмінних від колишніх.

Вдосконалення інноваційного змісту підприємницької діяльності завжди вимагає творчого ставлення у контексті з'ясування нових важелів та механізмів впливу на формування конкурентних переваг суб'єктів ринкового середовища.

Інновації - головна передумова ринкової конкурентоспроможності підприємств в умовах економічної глобалізації. З іншого боку, підприємства є основними ланками економічного розвитку національних економік.

Формування умов для безперервного відновлення інноваційного процесу виступає найважливішою метою економічного розвитку сучасних країн, їх регіонів і підприємств. Разом з тим даному процесу перешкоджають: недостатня кількість великих і економічно значимих нововведень; велика тривалість циклу відтворення інновацій, починаючи із стадії розробки і закінчуючи освоєнням нововведень на виробництві; незначна доля підприємств і дослідників, що займаються інноваційною діяльністю; нечисленність розробок, що отримали широке розповсюдження на вітчизняному і світовому ринках і ряд інші.

Пропонується розглядати та оцінювати інноваційну діяльність підприємства через так звану бінарну природу створюваного ним продукту (послуги), що, з одного боку, має конкурентний зміст, тобто напряму пов'язаний з певними формуваннями ринкової економіки, показниками і 26 реально втіленими в товарі перевагами над іншим товаром-аналогом, а з іншого, - підвищує науково-технологічний рівень підприємства, зумовлюючи інноваційні переваги соціально-інституціонального характеру, що і надалі змушують його до самовдосконалення.

Забезпечення конкурентоспроможності продукції підприємства можливо досягти, здійснивши для цього: антимонопольне регулювання підприємницького середовища для забезпечення реструктуризації національних підприємств усіх форм власності. Реструктуризація має здійснюватися з метою збільшення інноваційного прибутку, зменшення витрат, підвищення частки заробітної плати в ціні інноваційного продукту та інших заходів, що досягаються державою інструментами податкової політики; впровадження механізмів дієвої інноваційної мотивації на основі прямих і непрямих форм стимулювання з метою підвищення інноваційної складової вітчизняних товарів та послуг; удосконалення економічних методів регулювання ринкової кон'юнктури для забезпечення пріоритетності формування та розвитку інноваційних підприємств; усунення диспаритету між цінами на внутрішньому ринку України та світовими цінами на товари і послуги з метою попередження неналежного відшкодування вітчизняних ресурсів (праці, сировини, капіталу тощо); забезпечення структурної перебудови вітчизняної економіки шляхом стимулювання ефективності інноваційного виробництва та підтримки наукоємних підприємств.

Список використаної літератури:

1. Дикань В.Л. Обеспечение конкурентоустойчивости предприятия : [монография] / В. Л. Дикань. - Харьков : Основа, 2006. - 160 с.
2. Шнипко О.С. Національна конкурентоспроможність: сутність, проблеми, механізми реалізації / О. С. Шнипко. - К. : Наукова думка, 2009. - 334 с.

УДК 330.13/.15-049.34

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Юрченко В.І., студентка*

Ільків Л.А., кандидат економічних наук, доцент

Концепція ресурсозберігаючих технологій виробництва - це один з сучасних напрямів розвитку економіки світу в цілому. Ефективність впровадження ресурсозберігаючих технологій є комплексним віддзеркаленням кінцевих результатів використання всіх ресурсів за певний період часу. Ефективність характеризує підвищення продуктивності праці, якнайповніше використання виробничих потужностей, сировинних і матеріальних ресурсів, досягнення найбільших результатів при якнайменших витратах.

Ресурсозберігаюча технологія базується на комплексному використанні останніх досліджень науки та техніки. В рослинництві це стосується вибору оптимальних попередників для даної культури, визначення прийомів підготовки ґрунту; використання найбільш перспективних сортів та високоякісного насіння ; застосування необхідних доз добрив ,гербіцидів.

Кінцевим результатом ресурсозберігаючих технологій за певний період часу є чиста продукція, а кінцевим фінансовим результатом комерційної діяльності – прибуток.

Система показників ефективності застосування ресурсозберігаючих технологій поділяється на: узагальнюючі показники (виробництво чистої продукції, прибуток на одиницю загальних витрат, рентабельність виробництва); показники ефективності використання праці (темп зростання продуктивності праці, частка приросту продукції за рахунок збільшення продуктивності праці, трудомісткість одиниці праці); показники ефективності використання виробничих фондів (загальна фондовіддача, рентабельність основних фондів, фондомісткість одиниці продукції); показники ефективності використання фінансових коштів (оборотність оборотних активів, рентабельність оборотних активів, рентабельність капітальних вкладень).

Для використання ресурсозберігаючих технологій повинні бути в кожному господарстві розроблені відповідні технологічні карти, спрямовані на значне скорочення матеріальних, трудових ресурсів на одиницю сільськогосподарської продукції.

Перспективами використання сучасних технологій у рослинництві є:

– Селекція сільськогосподарських культур: покращення сортових якостей; підвищення стійкості до ґрунтово-кліматичних умов та шкідників; значний приріст урожайності.

– Генна інженерія та генетично модифіковані організми: стійкість рослин до втрат врожаю, хвороб, шкідників; здатність рослин виробляти власні пестициди; економія затрат на вирощування ГМО.

– Органічне землеробство: відсутність пестицидів та добрив; зменшення шкідливого впливу сільськогосподарського виробництва на навколишнє середовище.

– Нанотехнології: мікродобрива сприяють збільшенню урожайності; низька токсичність наноматеріалів; сприяють прискоренню фотосинтезу рослин та озоненню повітря.

Таким чином, вважаємо, що для раціонального використання ресурсів необхідно органічно поєднувати ринкові механізми та стимули, з методами державного регулювання й гарантованої підтримки раціонального ресурсовикористання і збереження.

Також держава повинна сприяти реалізації стратегії раціонального ресурсовикористання і ресурсозбереження, використовуючи наступні системи регулювання: нормативно-правове забезпечення охоронного природокористування й ресурсозбереження; фінансової підтримки; інформаційного забезпечення; страхування від надзвичайних подій та стихійних лих: землетрусів, паводків, ураганів і т.д.

УДК: 339.137.2:633.34 (477)

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИРОБНИЦТВА СОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Ясінська К.В., студентка*

Маршалок М.С., кандидат економічних наук, доцент

В сучасних умовах конкурентоспроможність є однією з найважливіших інтегральних характеристик, які використовуються для аналізу економіки України в цілому, її окремих галузей та окремих товаровиробників. Процес інтеграції України у світове економічне

співтовариство повинен будуватися на спеціалізації української економіки з виявленням і нарощуванням унікальних конкурентних переваг галузевого рівня.

Олійні культури за обсягом посівних площ займають вагоме місце серед усіх сільськогосподарських культур, що вирощуються в Україні, зокрема, це стосується сої. Постійне збільшення світових цін на олійні культури і продукти їх переробки приваблюють інтереси не тільки сільськогосподарських виробників, а і ринкових посередників, які виграють на цьому більше, ніж аграрії.

За даними Державного комітету статистики України, кращі сільськогосподарські підприємства 2014 р. виростили такі максимальні врожаї сої в областях: у Волинській – 28 ц/га, Сумській – 28,3, Харківській – 29,3, Миколаївській – 30, Дніпропетровській – 30,8, Чернігівській – 31, Вінницькій – 35,7, Черкаській – 34,6, Чернівецькій – 35,1, Херсонській – 43 ц/га, Кіровоградській – 45,2, Київській – 50, Полтавській – 70 ц/га. Ці приклади свідчать про високу потенційну урожайність сучасних сортів сої на підприємствах країни.

Основні посіви сої тепер розміщено в зоні Лісостепу – 64,3% - найбільше: в Полтавській, Київській, Вінницькій, Черкаській, Харківській, Сумській, Хмельницькій, Чернівецькій та Тернопільській областях.

Тенденції динаміки виробництва сої в Україні за період з 2005 по 2015 роки представлені на рис.1.:

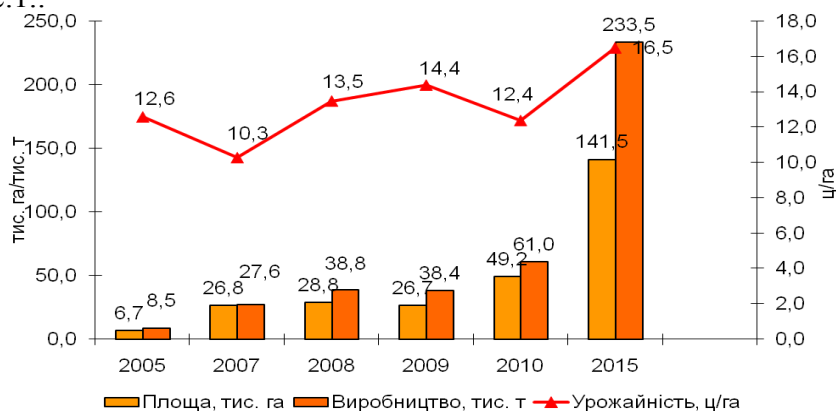

Рисунок 1 – Динаміка площі посіву, виробництва та урожайності сої в Україні

Як бачимо площі посіву, урожайність та виробництво сої в Україні впродовж останніх 10 років продовжують невпинно зростати, у 2015 (плановому) році порівняно з 2005 роком показники збільшились: площа – в 20 разів, виробництво майже в 30 разів, як наслідок зросла урожайність – на 30%.

В цілому, для підвищення конкурентоспроможності і переробки сої, з нашої точки зору, необхідно:

- ✓ Розробити і впроваджувати рекомендації по підборі сортів сої для кожного району з огляду на агрокліматичні умови району, області.
- ✓ Розробляти і впроваджувати адаптивні технології вирощування для кожної ґрунтово – кліматичної зони України та ін.

Виробництво сої, без сумніву, є необхідним завдяки насиченню в неї корисних речовин, яких потребує людський організм; відходи є висококалорійним та необхідним елементом у раціоні годівлі тварин. Крім того, останнім часом все частіше постає питання виробництва екологічно чистого та економічно вигіднішого біологічного палива на основі рослинних олій.

СЕКЦІЯ 2. РОЗВИТОК АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

УДК 334.758:631.11(4)

РИНОК ЗЛИТТІВ І ПОГЛИНАНЬ КОРПОРАЦІЙ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Андрєєв І.В., студент*

Богач Л.В, кандидат економічних наук, старший викладач

Сучасний етап розвитку вітчизняної та зарубіжної економіки характеризується активізацією інтеграційних процесів, що супроводжуються ростом масштабів виробництва і появою значного числа великих компаній. Процеси злиття і поглинання створюють можливості для підвищення національної та міжнародної конкурентоспроможності корпорацій за умови дотримання загальносвітових правил і норм їх здійснення.

У широкому розумінні поняття, злиття – це інтеграція двох або більше організацій у нову, яка передбачає повну передачу активів і зобов'язань від однієї компанії до іншої або об'єднання двох компаній в одну господарюючу одиницю.

До основних причини ЗіП відносимо:

- ЗіП як відповідь на необхідність потрясінь у конкретних галузях або перерозподілу активів ;

- насичення внутрішніх ринків товарами та послугами або прагнення експансії на нові ринки, сприяння новим дослідженням і розробкам

Через злиття компанії сподіваються отримати такі переваги:

- реалізація ефекту масштабу;
- зростання частки ринку

Агентство Thomson Reuters підрахувало, що в усьому світі в 2012 році було оголошено про злиття і поглинання на 2,4 трлн дол. США. Найактивніше поводитися компанії зі США, де економіка не так сильно відчуває на собі наслідки європейської боргової кризи. Так, угоди за участю американських компаній становили 49 % від загальної кількості ЗіП, європейських компаній – 28 %. Щодо країн, які розвиваються, то тут також мав місце спад активності ЗіП на 16 % і становив 12 % у загальносвітовому обсязі.

Специфікою українських злиттів і поглинань є те, що вони практично не зачіпають організований фондовий ринок. Згідно зі статистикою міжнародного рейтингового агентства Standart & Poor's, більше 80% угод, здійснених у країнах СНД, — це внутрішні угоди, внаслідок чого страждає і сам фондовий ринок, залишаючись у напівзародковому стані. На відміну від традиційних форм злиттів і поглинань з досить високою часткою добровільних, дружніх злиттів, в Україні вони практично мають вимушений, жорсткий характер.

Особливістю розвитку вітчизняного ринку злиття та поглинання в останні роки стало те, що інвестор почав цікавитись тими галузями які демонструють більшу стійкість до криз: виробництво продуктів харчування, фармацевтика, продуктовий рітейл, машинобудування та металургія. Найбільше на ринку злиттів і поглинань в Україні представлено фінансових, торговельних, агропромисловий та телекомунікаційних галузей економіки.

Найбільшими угодами в агрокомплексі були : злиття СТОВ "Дружба Нова" з компанією Kernel Holding S.A. вартістю 169 млн дол., поглинання ПАТ "Воронеж Агро Холдинг" компанією ПрАТ "Миронівський хлібопродукт" (100 млн.дол.).

Отже, з одного боку вітчизняні компанії отримують можливість інтеграції з іноземними гравцями в цілях експансії на нові ринки і подальшого розвитку. Реалізуються великі інвестиційні проекти, що підвищують ефективність бізнесу та його конкурентоспроможність. Внаслідок збільшення активності і масштабів діяльності компаній, збільшується і кількість податкових надходжень до бюджету країни. З іншого боку, злиття і поглинання можуть привести до ослаблення конкуренції на ринку, подальшої реструктуризації придбаної компанії заради отримання короткострокового прибутку, а не синергетичного ефекту.

УДК 657.421.1:631.11

ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ПОТОЧНИХ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ В АГРАРНИХ ФОРМУВАННЯХ

Білостенна К.В., студентка*

Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Інтеграція економіки України у світовий економічний простір обумовлює необхідність подальшого удосконалення організації та методики бухгалтерського обліку аграрних формувань з метою створення належної інформаційної системи відповідно до потреб ринкової економіки.

Проведення численних змін щодо обліку поточних біологічних активів на підприємствах в аграрних формуваннях були спричинені спрямуванням законодавства України до міжнародного рівня. Тому актуальним в даний час є питання дослідження проблем щодо теоретичного і практичного застосування ПСБО 30 в Україні, виявлення шляхів удосконалення та методичних рекомендацій в частині організації обліку та аналізу, оцінки та визначення фінансових результатів.

Проблемам та механізмам обліку та аналізу біологічних активів рослинництва присвячують свої праці ряд науковців, зокрема Дем'яненко Жук В.М., Лінник В.Г., Огійчук М.Ф., Остапчук О.В., Сук Л.К. та інші

Досить тривалий період часу в аграрних формуваннях України здійснюється реформування бухгалтерського обліку. Проте найбільших та кардинальних змін в обліку галузь зазнала з 01.01.2007 р. із введення в дію П(С)БО 30 «Біологічні активи», який регламентує основні напрямки організації обліку у сільському господарстві.

Згідно даного стандарту, біологічні активи на дату проміжних та річного балансів потрібно відображати за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу.

На кожному дату складання балансу біологічні активи, необхідно переоцінювати за справедливою вартістю. Така оцінка дає можливість відобразити реальні показники фінансової звітності, які використовуються при отриманні підприємствами інвестицій і кредитів банків. Собівартість реалізованих біологічних активів дорівнює їх справедливій вартості без витрат на місці продажу на останню дату складання балансу, по тій вартості за якою вони відображені в обліку на дату реалізації.

Аналіз інформації, узагальненої на рахунках бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності не дає повної уяви про якісні та кількісні характеристики біологічних активів та їх зміну. Тому необхідно створити таку обліково - аналітичну інформаційну систему, в якій інформація буде оперативно формуватись і аналізуватись всіма користувачами інформацією.

Розглядаючи організацію оперативного аналізу біологічних активів, доцільно виділити такі напрями як поточний аналіз (тиждень, місяць, квартал), поопераційний (за

окремими технологічними операціями), та ситуаційний (у разі виникнення непередбачених ситуацій). Це забезпечить можливість виявлення небажаних процесів і вживання запобіжних заходів, від яких залежать кінцеві показники використання біологічних активів у господарській діяльності підприємства.

Отже, для оптимізації обліку біологічних активів рослинництва потрібно удосконалити нормативне регулювання у сфері бухгалтерського обліку та аналізу метою методичного та організаційного забезпечення застосування національних і міжнародних стандартів, які б враховували особливості діяльності підприємств аграрного сектору. А оцінка біологічних активів і сільськогосподарської продукції за справедливою вартістю є не лише нормативною вимогою, а й чинником інвестиційної привабливості підприємства. Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку поточних біологічних активів не в повній мірі відображають всі специфічні особливості обліку, що впливають із нововведень в організацію бухгалтерського обліку біологічних активів, а тому вони потребують подальшого вивчення їх з метою удосконалення та застосування на аграрних підприємствах.

УДК 339.9

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОТИРІЧЧЯ ПРОЦЕСУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Божок Н.Р., студентка*

Богач Л.В., кандидат економічних наук, старший викладач

Процес глобалізації є однією з найактуальніших проблем на сьогодні, оскільки характеризує стан і розвиток сучасної економічної системи. Глобалізація – це об'єктивний процес планетарного масштабу, який має як позитивні наслідки, так і негативні.

Позитивними наслідками є: поширення нових інформаційних технологій та пов'язаних із ними переваг; перехід на ресурсозаощаджуючі технології; посилення уваги до важливих проблем людства та ін. Однак світова практика доводить, що вираш від глобалізації розподіляється далеко нерівномірно між країнами та суб'єктами економічної діяльності.

Отже, до негативних наслідків глобалізації належать: посилення нерівномірності розвитку країн світу; нав'язування сильними країнами своєї волі, нераціональної структури господарства, політичної та економічної залежності.

Виходячи з того, що глобалізація і тісно пов'язана з нею інтеграція в політичній, економічній, суспільній і інших сферах наростають швидкими темпами, ці явища набувають особливого значення для всіх країн: великих і малих, розвинених в індустріальному відношенні і лише що стали на шлях інтенсивного розвитку. Буквально на очах відбуваються швидкі зміни в різних сферах людської діяльності.

а) Економіка. Пріоритетне значення набули спеціалізація і кооперація у сфері виробництва наукоємної продукції, високих технологій, нових видів матеріалів. Фундаментальні зміни в міжнародному розподілі праці пов'язані з істотно випереджаючим розвитком науково-технічних знань і інформації. В даний час жодна країна не здатна самостійно вести дослідницькі розробки в якій би то не було сфері науки і техніки. Це зумовило інтенсивний розвиток міжнародного ринку науково-технічних знань - торгівлі ліцензіями, науково-технічною інформацією, «ноу-хау», програмами-моделями, науковими відкриттями та іншими видами інтелектуального обміну. Виключно важливим структурним елементом міжнародного розподілу праці стала інтернаціоналізація сфери послуг.

б) Наука та освіта. В науці та освіті відбувається глобалізація дослідницької і учбової діяльності за рахунок формування нових дослідницьких мереж і систем дистанційного навчання, діючих в світі незалежно від географічних і політичних меж. Сучасні телекомунікаційні мережі дозволяють окремим вченим або науковим колективам ставати членами глобального дослідницького простору у відповідній сфері знань, не покидаючи при цьому свою країну, установу або будинок. Ця форма співдружності учених одержала назву «віртуальна лабораторія».

в) Культура. Швидко міняється культурне життя людей практично на всій планеті. Сучасні способи телекомунікацій та мас-медійні мережі дозволяють нестримно поширювати по всьому світу різноманітні комп'ютерні ігри, музику, літературу, кінопродукцію та багато що інше. Такий глобальний вплив на культуру окремих країн може мати небажані наслідки, коли їх традиційні культурні цінності виявляться під загрозою зникнення.

Отже, найважливішою тенденцією сучасного світу, є глобалізація всіх економічних і політичних процесів, протистояти якій зараз не в силах жодна національна держава. Глобалізація економічної діяльності є однією з головних тенденцій в розвитку сучасного світу, не тільки надає величезний вплив на економічне життя, але і тягне за собою далекосяжні політичні, соціальні і навіть культурно-цивілізаційні наслідки. Вплив глобалізації на функціонування сучасного світу характеризується високим рівнем взаємозалежності та взаємодії між державами. Основу такої взаємозалежності та взаємодії становить збіжність ціннісних систем, якими керуються держави при виборі своєї стратегії розвитку, форми ставлення їх до інших держав.

УДК 339.9(447)

РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Бокова Д.С., студентка*

Гераймович В.Л., кандидат економічних наук, доцент

Для поширення економічної інтеграції в світову економіку Україна вступила в СОТ, проводить різні заходи до вступу в Європейське співтовариство та інше. Але при цьому не достатньо всебічно проводиться аналіз наслідків такої інтеграції та визначення тих позитивних і негативних рис. З огляду на останні політичні події в Україні, експортний та імпорتنний потенціал потребує детального аналізу та виявлення шляхів подальшого розвитку зовнішньоекономічної діяльності(далі – ЗЕД) України.

З урахуванням економічних та політичних процесів, які відбуваються в Україні, потрібен постійний моніторинг та аналіз ЗЕД України, адже відбулася зміна орієнтації експортно-імпоротної політики країни в результаті підписання Угоди про асоціацію між Європейським Союзом та Україною. Для вирішення проблем підвищення ефективності проведення зовнішньоторговельних операцій підприємствами України, необхідна розробка нових напрямів зовнішньо-економічної стратегії країни.

Україна, маючи високий експортний потенціал, використовує його недостатньо ефективно. Спостерігається зменшення вартісних обсягів експорту, головні експортно-орієнтовані галузі залишаються надзвичайно енергоємними, більшість національної продукції не відповідає європейським стандартам. Про це свідчить низька частка машин, обладнання, об'єктів інтелектуальної власності (ноу-хау, патентів) в експорті України (до 10%). Важливим негативним фактором ЗЕД України являється те, що країна протягом багатьох років так і залишається експортером переважно сировини та напівфабрикатів і не спромоглася збільшити частку товарів з високою доданою вартістю в загальній структурі експорту.

На рис. 1 наведено дані, що характеризують динаміку розвитку зовнішньої торгівлі України та її структури.

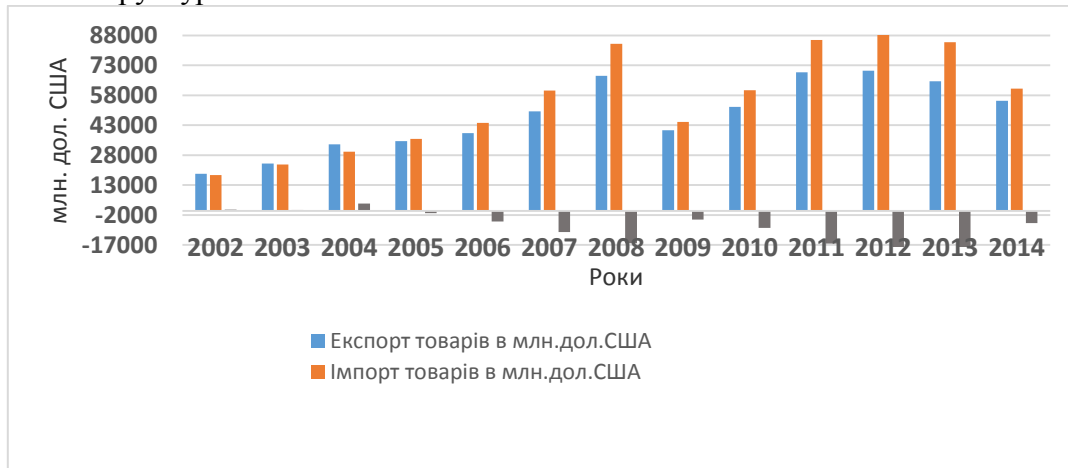

Рисунок 1 – Динаміка зовнішньої торгівлі в цілому по Україні за 2002-2014 рр.

Головними напрямками зовнішньоекономічної стратегії України слід вважати: створення потужного експортного сектору, зміцнення і забезпечення конвертованості національної валюти, лібералізацію імпорту, здійснення закордонної підприємницької діяльності, формування розгалуженої системи зовнішньо-економічного менеджменту (банки, біржі, страхові компанії, консалтинг, аудит, лізинг і т.д.), гнучку податкову, цінову, депозитну, кредитну, фінансову і валютну політику, що стимулює диверсифікацію експортно-імпортних операцій, поступову інтеграцію економіки в європейські і світові господарські об'єднання та організації, кадрове забезпечення зовнішньоекономічної діяльності.

Отже, шляхами подальшого розвитку та вдосконалення ЗЕД України буде проникнення українських товарів та послуг на зовнішній ринок, орієнтація України на експорт з одночасним обмеженням імпорту в країну, створення привабливого інвестиційного іміджу, здійснення контролю надходжень валютних цінностей в Україну, зміцнення партнерських стосунків з країнами ЄС. Тому, подальший розвиток економіки України повинен бути спрямований на підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності.

УДК 330.3(477):347.191.11

ВПЛИВ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

Бондар М.О., студентка*

Богач Л.В., кандидат економічних наук, старший викладач

На сучасному етапі розвитку міжнародного бізнесу, відіграє важливу роль у формуванні стратегії розвитку економіки України – транснаціональні корпорації (ТНК), а транснаціоналізація є ключовою характеристикою сучасних світогосподарських відносин. Транснаціональні корпорації прямо взаємодіють з національним господарством країн - реципієнтів та спричиняють великий вплив на їх розвиток. ТНК створили економічну базу для глобалізації світової економіки, вони також відіграють важливу роль у науково-технічному прогресі.

Для України, що переживає період становлення економічної системи та виходу з кризи, питання залучення іноземних інвестицій є надзвичайно актуальними та важливими, оскільки вони впливають на економічний та соціальний розвиток країни.

Проведене дослідження динаміки надходжень прямих іноземних інвестицій в Україні протягом 2007-2015 (1 липня 2015р.) рр. свідчить, що розмір прямих іноземних інвестицій в Україну, протягом 2006-2013рр., зростає з року в рік, так найбільша частка коштів, яка надійшла в Україні становить 58156,9 млн. дол. США у 2013 році, у 2014 році, спостерігається незначне зменшення частки коштів та становить 45916 млн. дол. США. Щодо даних 2015 року, чітко видно станом на 1 липня розмір прямих іноземних інвестицій в Україну становить 42851,3 млн. дол. США, що є позитивно для нашої країни, адже розмір даних інвестицій за перше півріччя 2015 року, майже дорівнює розміру прямих іноземних інвестицій у 2014 році. Отже, динаміка зростання надходжень прямих іноземних інвестицій в Україну протягом досліджуваних років 2007-2015рр. є позитивним аспектом (рис.1).

Рисунок 1 – Динаміка надходжень прямих іноземних інвестицій в Україну протягом 2007 - 2015 рр., млн. дол. США

Проаналізувавши діяльність ТНК в Україні можна виявити ряд позитивних та негативних чинників, що впливають на економіку країни. До позитивних чинників можна віднести: покращення виробничої бази України; впровадження досягнень науково-технічного прогресу в країні; сприяння реструктуризації економіки.

Одним із основних недоліків функціонування транснаціональних корпорацій в Україні для вітчизняних виробників є неспроможність утримувати конкурентні позиції порівняно з великими міжнародними корпораціями. Політика уряду України має бути спрямована на оптимальне використання можливостей транснаціоналізації, а також на нейтралізацію її негативних наслідків. У програмі діяльності уряду та у відповідних законодавчих актах мають бути розроблені та закріплені регулятивні механізми, які повинні містити одночасно систему стимулів щодо залучення іноземних ТНК та систему амортизаторів можливих негативних впливів транснаціоналізації.

Таким чином, можна зробити висновок, що присутність міжнародних ТНК на українському ринку є неминучою реалією міжнародних інтеграційних процесів глобалізації економіки. Враховуючи як позитивний, так і негативний вплив експансії зарубіжних ТНК в національну економіку, Уряду необхідно розробити гнучкі механізми регулювання їх діяльності з метою збереження національних інтересів з одночасним нарощуванням обсягів іноземного інвестування, які є необхідними для розвитку економіки України.

РОЛЬ ДЕРЖАВИ ТА ПРИВАТНОГО СЕКТОРУ У ДОСЯГНЕННІ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Боровик Б.Е., студент*

Гераймович В.Л., кандидат економічних наук, доцент

Однією з найважливіших проблем економічної науки з початку її існування, була проблема взаємодії держави та приватного структур при здійсненні економічної діяльності. Усі економічні реформи в тому або іншому ступені були направлені на посилення, або на послаблення ролі держави в регулювання діяльності економічних агентів. Глобальні цілі (забезпечення добробуту, економічної свободи, соціальної справедливості) віддзеркалюють найважливіші завдання суспільства, характеризують його економічний і політичний устрій і спрямовані на правове забезпечення життєдіяльності людей. Світовий досвід вказує на те, що без активної регулюючої ролі держави не може бути ефективною, соціально-орієнтованою ринковою економікою. Методи державного регулювання, звичайно, змінюються. Проте завжди за державою зберігаються такі функції, як захист прав власності, забезпечення вільного підприємства, стимулювання ділової активності, боротьба з монополістичними тенденціями, забезпечення законності і правопорядку в регулюванні грошового обігу, в зовнішньо-економічній діяльності, забезпечення економічної безпеки країни. Держава має розв'язувати складніші проблеми соціальних відносин: комплекс взаємовідносин праці та капіталу, соціальне партнерство, зменшення невиправданої різниці в доходах населення, забезпечення стабільності в суспільстві. Держава виконує нові функції: питання освіти, формування й підтримки фундаментальної науки, промислової політики, екології. Тому концепція витіснення держави зі сфери економіки та зменшення її функцій не відповідає глобальним світовим тенденціям і сучасним реаліям перехідної економіки України. Держава відіграє велику роль і у створенні сучасних високоорганізованих структур типу фін-промислових та аналогічних утворень, які є опорними для сучасної розвиненої ринкової економіки в усьому світі. Їх ініціювання та становлення потребують чіткого регулювання і підтримки з боку держави; за активного сприяння держави формуються основні елементи ринкової економіки, зокрема фінансовий і фондовий ринки, інститути регулювання ринку праці та зайнятості - інфраструктури ринкової економіки загалом. Часто роль держави в економіці пов'язується з недосконалістю ринку, яку вона має компенсувати. Проте є певні обставини й чинники, що визначають роль держави не лише як компенсатора недосконалості ринку. Суспільство має досить складну структуру, в якій відбувається дедалі ширша соціалізація індивідів і суб'єктів господарювання: вони виступають складовими спільнот, класів, верств та інших груп за інтересами. Забезпечити їхній баланс покликана саме держава. Суспільство дедалі більше усвідомлює, що існують вищі національні або державні інтереси, які виявляються не лише у взаємовідносинах країн. Вони є визначальним мотивом поведінки і політ програм, що передбачає визнання національних інтересів вищими за інтереси індивідів, кланів, класів, інших соціальних груп. З таких позицій стають зрозумілими природа і покликання держави, як гаранта і захисника загальнонаціональних інтересів. Роль приватного сектору: неоціненний внесок приватного сектору у справу формування конкурентного середовища на ринку держави; приватний сектор, реагуючи на зміни кон'юнктури ринку, надає ринковій економіці необхідної гнучкості; величезним є внесок приватного сектору у здійснення прориву у багатьох важливих напрямках НТП, передусім у галузі електроніки, кібернетики, інформатики; приватний сектор робить вагомий внесок у розв'язання проблеми зайнятості; важлива функція приватний сектор полягає в пом'якшенні соціальної напруги і демократизації ринкових відносин, бо саме він є фундаментальною основою формування середнього класу.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ МОЛОКА В УКРАЇНІ

Вовченко В.М., студентка*

Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Інтеграція України у світову співдружність передбачає відкритість внутрішнього ринку для товарів іноземного виробництва й більш широкі можливості реалізації власної продукції за межами країни. Вітчизняна молочна галузь, незважаючи на необхідність переходу до інноваційного виробництва сировини й готової продукції, має можливість забезпечити зростаючий внутрішній попит і зайняти стабільні позиції на зовнішньому ринку. Тому кон'юнктура світового ринку молока й молочної продукції буде мати безпосередній вплив на державну політику розвитку галузі. На ринку продовольчих ресурсів молоко і молокопродукти займають значне місце. Тому повинен бути створений стабільний ринок збуту для виробника протягом всього року, гарантоване надходження молочної сировини на молокопереробні підприємства і відповідно безперебійне забезпечення населення продуктами щоденного попиту: незбираним молоком, кисломолочною продукцією, сиром, сметаною та ін. При цьому всі ланки технологічного ланцюга: «виробництво - заготівля - переробка - реалізація продукції» повинні функціонувати скоординовано і ритмічно.

Через низькі ціни продажу в цілому по Україні господарства суспільного сектора зазнали значних збитків, оскільки витрати на виробництво 1 ц молока були вищими за ціну продажу в 2,2 раза.

Важливою проблемою є збут молочної продукції сільськогосподарськими товаровиробниками, особливо господарствами приватного сектора. Тому необхідно поліпшити організацію заготівлі молока в них через молокоприймальні пункти, відновивши функціонування багатьох з них, та створити нові, і, насамперед, у віддалених від районних і промислових центрів селах, а також за договорами з господарствами суспільного сектора.

Товарний ринок молока і молокопродуктів має специфічні особливості, пов'язані з їх властивістю - малотранспортабельністю і непридатністю до тривалого зберігання. Тому повинен бути створений стабільний ринок збуту для виробника протягом всього року, гарантоване надходження молочної сировини на молокопереробні підприємства і відповідно безперебійне забезпечення населення продуктами щоденного попиту: незбираним молоком, кисломолочною продукцією, сиром, сметаною та ін. При цьому всі ланки технологічного ланцюга: «виробництво - заготівля - переробка - реалізація продукції» повинні функціонувати скоординовано і ритмічно.

Дуже важливим для товаровиробників ринку молока є фактор державного регулювання цін. Держава шляхом активної цінової політики може зробити прибутковим для виробників бізнес, який не вигідний для ринкового господарювання. Вітчизняні товаровиробники мають вищі витрати виробництва, які пов'язані технологічним відставанням, загальним станом економіки, інфляційними процесами. До того ж вітчизняні товаровиробники молока не мають виважених та вивірених часом програм підтримки, які мають фермерські господарства Європейського Союзу.

Тому важливо, щоб держава адаптувала законодавство до стандартів ЄС. Держава має бути конкурентом на продовольчому ринку, в тому числі на ринку молока і молочної продукції, особливо перекупникам, що монополізували закупівлю молокопродукції і привласнюють значну частину доходу товаровиробників. Держава підтримка товаровиробників має базуватися на: ресурсозберіганні, підтриманні цін та доходів, формуванні відповідних умов виробництва та реалізації, здійснюванні соціальної та інфраструктурної політики. Політика держави має бути направлена на зниження мита на техніку і обладнання, розширення можливостей для обміну досвідом і технологіями, тільки за таких умов товаровиробники молоко-сировини можуть модернізувати своє виробництво, залучити додаткові матеріальні і нематеріальні активи.

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Войтко Т.М., студентка*

Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Одними з найважливіших об'єктів бухгалтерського обліку є основні засоби, бо саме вони мають велику частку в активах підприємства. Крім того, основні засоби є важливою умовою функціонування суб'єкта господарювання, тому бухгалтерський облік повинний забезпечувати систему управління якісною інформацією для подальшого вирішення проблем ефективного та раціонального використання матеріальних активів.

Актуальність обраної роботи зумовлена тим фактом, що бухгалтерський облік основних засобів повинен забезпечити контроль за ефективним використанням виробничих майданчиків, обладнання, машин, транспортних засобів та інших засобів праці. Слід враховувати, що поінформованість про наявність засобів праці та постійний контроль за їх ефективним використанням мають велике значення в управлінні виробничою діяльністю кожного підприємства. Цьому має сприяти добре побудований їх облік.

Питаннями щодо обліку основних засобів займаються багато провідних вчених-економістів, зокрема Бутинець Ф.Ф., Войнаренко Н. П., Войтенко В. І., Голов С. В., Білуха М.Т., Завгородній М. М., Лінник В.Г., Осадчий Ю. І., Пушкар М. С., Сопко В. В., Швець В. Г. та інші.

Загальний порядок бухгалтерського обліку основних засобів визначається Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби».

До основних засобів належать матеріальні активи, що утримуються підприємством з метою їхнього використання в процесі виробництва чи постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціокультурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він перевищує рік).

Безперервний процес виробництва потребує постійного відтворення фізично спрацьованих і технічно застарілих основних фондів. Необхідною умовою відновлення засобів праці в натурі є поступове відшкодування їхньої вартості, яке здійснюється через амортизаційні відрахування (амортизацію). Амортизація основних фондів — це процес перенесення авансованої раніше вартості всіх видів засобів праці на вартість продукції з метою її повного відшкодування.

Вибір методу нарахування амортизації є важливим елементом системи. Він визначає базу і алгоритм амортизаційних відрахувань за певний період для конкретних об'єктів. Обираючи метод нарахування амортизації, підприємство повинно зважити на його переваги та недоліки в певних виробничих умовах. Національний обліковий стандарт визначає п'ять методів нарахування амортизації: прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний, виробничий.

Основні засоби відіграють величезну роль у процесі праці, у своїй сукупності вони утворюють виробничо-технічну базу і визначають виробничу потужність підприємства. Протягом тривалого періоду використання кошти надходять на підприємство і передаються в експлуатацію; зношуються; піддаються ремонту, за допомогою якого відновлюються їх фізичні властивості; переміщуються всередині підприємства; вибувають з підприємства внаслідок старості або недоцільності подальшого використання.

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕРГАЦІЇ

Волощук Д.О., студент*

Гераймович В.Л., кандидат економічних наук, доцент

Основні засади грошово-кредитної політики розроблені Радою Національного банку України. Виконання контролюється Радою Національного банку. Основною функцією Національного банку є забезпечення стабільності грошової одиниці України. Основні засади грошово-кредитної політики на 2015 рік містять її головну мету, та показник діяльності Національного банку у середньостроковій перспективі, оцінюють реалізацію грошово-кредитної політики у 2014 – на початку 2015 року, визначають ключові стратегічні принципи монетарної політики Національного банку, основні завдання і показники на 2015 рік, а також окреслюють макроекономічні умови, ризики та тенденції грошово-кредитної і бюджетної сфери, які можуть справляти валив на монетарну політику. Чинний урядовий прогноз на 2015 рік містить три сценарії розвитку ситуації, відповідно до яких приріст індексу споживчих цін (у розрахунку грудень до грудня попереднього року) може скласти відповідно 26,7%, 38,1% та 42,8%. Очевидно, що жодне з наведених значень не може бути використане у якості цілі грошово-кредитної політики, оскільки навіть найнижче з них суперечить поняттю цінової стабільності.

Загострення соціально-політичної ситуації протягом минулого року, військова агресія, анексія Криму і бойові дії на сході країни унеможливили ведення керованої економічної діяльності на частині території країни. Звуження внутрішнього попиту і несприятлива зовнішня кон'юнктура призвели до скорочення реального ВВП за підсумками 2014 року на 6,8%. Накопичений за попередні роки дефіцит поточного рахунку платіжного балансу, відплив капіталу з країни та депозитів з банківської системи посилили девальваційний тиск на національну валюту. Національний банк в умовах обмеженості міжнародних резервів був змушений відмовитись від практики утримання курсу в жорстоких межах. Однак, внаслідок недооцінки системних ризиків та недостатньо виваженої грошово-кредитної політики це призвело до глибоких валютної і банківської криз.

Основні засади грошово-кредитної політики на 2014 рік не було виконано, здійснення грошово-кредитної політики не відповідало меті забезпечення стабільності національної грошової одиниці та пріоритету збереження цінової стабільності. Таким чином, першочерговими завданням є виправлення помилок, допущених у сфері монетарного, валютного і банківського регулювання.

Ключова особистість поточного року, яка повинна визначити тактику грошово-кредитної політики, полягає в тому, що економіка увійшла в стан стагнаційної макроекономічної динаміки, тобто процеси зниження виробництва ВВП поєднуються із значним зростанням цін. Це потребує, з одного боку, заходів щодо зниження інфляції, з іншого – підтримки економічного зростання. Для подолання кризи і забезпечення цінової стабільності Національного банку необхідно проводити стратегічно і тактично виважену монетарну політику (з поступовим переходом до інфляційного таргетування).

Виходячи з пріоритетної мети забезпечення цінової стабільності в середньостроковій перспективі та враховуючи особливості стану економіки основним завданням грошово-кредитної політики на 2015 рік є зменшення темпів інфляції до рівня, який сприятиме відновленню довіри суспільства до національної валюти та зниження інфляційних очікувань. Необхідною умовою забезпечення збалансованості грошового ринку є підвищення довіри до Національного банку та банківської системи, а також відновлення міжбанківського кредитного ринку як ефективного інституту перерозподілу ліквідності. Цьому сприятимуть заходи щодо рекапіталізації банків, виважені дії у сфері банківського нагляду, поміркованість у прийнятті рішень стосовно визначення банків неплатоспроможними та забезпечення рівного доступу банків до ресурсів Національного банку за прозорими критеріями.

АГРАРНИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Гаврилюк І.В., студентка*

Гераймович В.Л., кандидат економічних наук, доцент

Розвиток інтеграції на європейському рівні є сучасною ознакою прогресивних змін у сільському господарстві. Європейські орієнтири надають аграрному сектору відповідний вектор розвитку та відкривають нові можливості для відродження сільського господарства, створюють додаткові порівняльні переваги на агропродовольчому ринку в умовах глобалізації економіки. Європейський вектор розвитку відкриває можливості для України сформуванню нової державної політики підтримки аграрного сектору, враховуючи недосконалість та прорахунки, які були допущені в інших країнах.

Вступ України до ЄС є дієвим стимулом здійснення реформ в аграрній та інших галузях економіки. Крім того, необхідно запроваджувати на українських сільгоспприємствах європейські технічні правила, норми та стандарти, що є об'єктивною і необхідною умовою вступу України до ЄС.

Україна після вступу в ЄС матиме право розраховувати на фінансову допомогу із бюджету ЄС на підтримку сільського господарства, видатки регіонам з несприятливими умовами господарювання для запобігання знелюднення цих областей, а також дотації на захист природного середовища.

Існує ще велика низка переваг, які може отримати Україна в аграрному секторі, вступивши до Євросоюзу. Це стосується і запозичення досвіду господарювання з інших країн ЄС, використання селекційного матеріалу у рослинництві та тваринництві, що збільшить урожайність і продуктивність.

Поряд з перевагами існує низка проблем на шляху євроінтеграції аграрного сектора України. І одна з найбільших проблем – це низька конкурентоспроможність. Проблема низької конкурентоспроможності, на наш погляд, має розв'язуватися саме нині як виробниками сільгосппродукції, так і за допомогою держави. Держава також повинна подбати про забезпечення гарантованого доходу сільгоспвиробникам, сприяти збуту сільгосппродукції; заздальгідь вирішувати питання цін на енергоносії; збільшити фінансування переобладнання підприємств новітніми технологіями, опікуватися вдосконаленням соціальної інфраструктури села.

Поглиблюючи співпрацю в ЄС, Україна отримає нові стимули для розвитку внутрішнього ринку і поглиблення економічної спеціалізації регіонів. На внутрішнє споживання буде спрямоване аграрне виробництво з його оновленою структурою. Разом з тим розширення зовнішньоекономічних перспектив українського сільського господарства стане можливим завдяки переходу на вирощування більш конкурентоспроможних видів рослин і порід тварин, розширенню сфери застосування передових аграрних технологій, заохоченню сучасного та сталого сільськогосподарського виробництва, обов'язковою умовою якого є захист довкілля, поширенню методів органічного виробництва та використанню біотехнологій.

Ми бачимо, що не дивлячись на певні недоліки, переваги від вступу України до Європейського Союзу досить значні і варті того, щоб розпочати роботу з реформування сільського господарства, доопрацювання національного законодавства згідно з вимогами ЄС стосовно якості продукції харчування, гармонізації чинних норм якості з європейськими стандартами тощо. Основою успішності євроінтеграційних зусиль може стати не квапливість, а виваженість, не прагнення до формального результату, а врахування всієї сукупності реальних обставин і тенденцій.

Крім того, на шляху до ЄС Україні у сфері сільського господарства потрібно погодити широкий спектр питань і провести значний обсяг роз'яснювальної роботи щодо з'ясування країнами — членами ЄС особливостей сільського господарства країни, її сільської місцевості з метою погодження напрямів виробництва з урахуванням потреб аграрного ринку ЄС за мінімізації збитків для АПК України та її населення.

УДК 339.727.3

КРЕДИТ ЯК УМОВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ. ВИДИ КРЕДИТІВ

Ганєв В.В., студент*

Гераймович В.Л., кандидат економічних наук, доцент

Кредит – кошти й матеріальні цінності, що надаються кредитором у користування позичальнику на визначений строк та під відсоток.

Податковим кодексом України, який набрав чинність 1.01.2011 р. визначення категорії кредиту розглядається окремо в товарній і фінансовій формі. Товарний кредит відповідно до Податкового кодексу України це - товари (роботи, послуги), що передаються резидентом або нерезидентом у власність юридичних чи фізичних осіб на умовах договору, що передбачає відстрочення остаточних розрахунків на визначений строк та під процент. Товарний кредит передбачає передачу права власності на товари (роботи, послуги) покупцеві у момент підписання договору або в момент фізичного отримання товарів (робіт, послуг) таким покупцем (замовником), незалежно від часу погашення заборгованості.

Фінансовий кредит це - кошти, що надаються банком-резидентом або нерезидентом, що кваліфікується як банківська установа згідно із законодавством країни перебування нерезидента, або резидентами і нерезидентами, які мають згідно з відповідним законодавством статус небанківських фінансових установ, а також іноземною державою або його офіційними агентствами, міжнародними фінансовими організаціями та іншими кредиторами - нерезидентами юридичній чи фізичній особі на визначений строк для цільового використання та під процент.

Кредитна система, виступаючи неодмінним атрибутом ринкової економіки, у свою чергу, сприяє розвитку товарно-грошових відносин і підвищенню ефективності суспільного виробництва. Кредит сприяє акумуляції тимчасово вільних коштів підприємств, населення і держави та перетворенню їх на кредитний ресурс, доступний для господарюючих суб'єктів і населення.

Роль кредиту в розвитку ринкової економіки різноманітна.

По-перше, кредит в умовах ринку являє собою форму руху позичкового капіталу, тобто грошового капіталу, що надається в позику. Кредит забезпечує трансформацію грошового капіталу в позичковий і виражає відносини між кредиторами і позичальниками. При його допомозі вільні грошові капітали і доходи юридичних і фізичних осіб акумулюються, перетворюючись у позичковий капітал, який передається за плату в тимчасове користування.

По-друге, капітал фізичний, у вигляді засобів виробництва, не може переливатися з одних сфер у інші. Цей процес здійснюється зазвичай у формі руху грошового капіталу. Тому кредит в ринковій економіці необхідний, передусім, як еластичний механізм переливу капіталу з одних сфер у інші.

По-третє, кредит здатний надавати активний вплив на обсяг і структуру грошової маси, платіжного обороту, на швидкість обігу грошей. Викликаючи до життя різні форми кредитних грошей, можна забезпечити в Росії в умовах ринку створення бази для прискореного розвитку безготівкових розрахунків, впровадження їх нових способів.

І нарешті, по-четверте, без кредитної підтримки практично неможливо швидке і цивілізоване становлення фермерських господарств, підприємств малого бізнесу, впровадження інших видів підприємницької діяльності на внутрішньодержавному і зовнішньоекономічному просторі.

Список використаної літератури:

1. [https://uk.wikipedia.org/wiki/Кредит_\(фінанси\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Кредит_(фінанси))
2. Щетинін А. І. Гроші та кредит: Видання 4-те, перероблене та доповнене. Щетинін А. І. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 440 с.
3. Податковий кодекс України : за станом на 02. груд. 2010 р. №2755-VI (зі змінами внесеними законом: за станом на 19. трав. 2011 р.): електронний ресурс у головній, Податковий кодекс : [Електронний ресурс]
http://sta.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=300762&cat_id=300760.

УДК 351: 338.433

ВПЛИВ ДЕРЖАВИ НА ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ПРОДОВОЛЬСТВА

Гвоздецька О.В., студентка*

Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Сучасна нестабільна ситуація на ринку продовольчих і непродовольчих товарів України, що викликана невмінням правильно господарювати, призводить до занепаду економіки країни в цілому.

Питання нормалізації споживчого ринку сьогодні для багатьох регіонів світу, в тому числі і нашої держави, є надзвичайно актуальним.

В економіці України проблема збалансованості попиту й пропозиції, споживчого ринку в цілому породжується диспропорціями відповідних підрозділів суспільного виробництва. Розвиток економіки останні роки характеризується значними зрушеннями в структурі національного господарства, специфікою в темпах і динаміці розвитку промисловості, сільського господарства, а також внутрішнього ринку країни. За ці роки змінилися організаційна структура виробничо-збутового апарату фірм, структура і характер зв'язків у виробництві, збуті, розподілі і споживанні.

На ринку продовольства України продовжує зменшуватися попит у зв'язку з погіршенням купівельної здатності населення і різко збільшується пропозиція імпортних продуктів. Тому значна частина вирощеної сільськогосподарської продукції не знаходить збуту, згодовується худобі або псується а сільськогосподарські підприємства зазнають збитків.

Процес зменшення кількості виробників сільськогосподарської продукції у світі діє безперервно (банкрутство). Але у більшості країн аграрні виробники отримують допомогу держави, що практично усуває проблему збільшення обсягів виробництва, а проблему збуту продукції ускладнює.

Ефективність функціонування аграрної сфери залежить від аграрної політики держави, таких як органічна складова частина економічної політики держави.

Державна політика у сфері аграрного виробництва на сучасному етапі має бути спрямованою на забезпечення однакових стартових умов підприємництва, партнерських відносин на ринку, а також формування інфраструктури середовища, що давало б змогу конкурентоздатним підприємствам аналізувати обсяги власного виробництва. З боку держави через систему законодавчих та нормативних актів доцільно надати керівникам

(власникам) цих підприємств змогу знаходити економіко-організаційні форми і заходи ведення справ, що принесуть їм найбільший прибуток. Сьогодні в Україну імпортується продукція, яка безпосередньо виробляється її товаровиробниками, що послаблює власного виробника (наприклад, за традиційного виробництва в Україні цукрових буряків, повністю задовольнялися власні потреби). Це свідчить про можливість відмови від його імпорту, чого можна досягти за рахунок введення імпортих квот тощо. Негативним аспектом є й те, що за межі України поставляється не готова продукція, а аграрна сировина. Так, зараз 70 % насіння соняшника експортується, хоча економічно доцільніше експортувати готовий продукт - олію. Негативні наслідки такої діяльності на ринку полягають у втраті значної кількості робочих місць, невикористання виробничих потужностей. Як наслідок, бюджет України втрачає значні надходження, а підприємці - прибутки.

Зазначені проблеми стабілізації руху продовольства в Україні та розвитку продовольчого ринку зумовлюють необхідність опрацювання концепції формування і розвитку національного продовольчого ринку України. Отже, розбудова та забезпеченість національного продовольчого ринку товарними ресурсами, а промисловості - сировиною залежить не лише від сфери аграрного виробництва, а від узгодженості усіх пов'язаних з ним ланок.

УДК 338.27:332.144

МАКРОЕКОНОМІЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ: СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ, МЕТОДИ ТА МОДЕЛІ

Гербенко А.О., студент*

Гераймович В.Л., кандидат економічних наук, доцент

Ринок регулює економічні відносини на короткий період. Для здійснення функцій державного регулювання економічними процесами необхідно знати майбутнє багатьох економічних явищ з тим, щоб прийняти правильне рішення у теперішньому. Це породжує необхідність прогнозування на всіх ієрархічних рівнях управління.

Під прогнозом розуміють науково обґрунтоване судження про можливий стан об'єкта у майбутньому.

Об'єктом економічного і соціального прогнозування виступає економічний і соціальний потенціал України (регіону, галузі, підприємства): сукупність трудових ресурсів; розвіданих, нерозвіданих і використовуваних природних ресурсів, джерел енергії; науково-технічний потенціал; промислово-виробничий потенціал; сільськогосподарський потенціал; потенціал соціального розвитку — потенціал таких галузей, як охорона здоров'я, культура і мистецтво, спорт, туризм, загальна і професійна освіта.

Суб'єктом прогнозування виступає держава в особі державних органів управління певного ієрархічного рівня, економічні служби органів місцевого самоврядування, а також економічні служби підприємств та організацій різних форм власності.

Методами прогнозування-сукупність прийомів мислення, способів, які дозволяють на основі аналізу ретроспективних даних, зв'язків, які властиві об'єкту прогнозування, а також їх виміру винести судження про можливий його розвиток у майбутньому.

Залежно від способу прогнозування і наявності інформаційних даних методи прогнозування поділяють на фактографічні (формалізовані), експертні (інтуїтивні) і комбіновані.

За рівнями агрегування показників розвитку народного господарства моделі поділяються на: макроекономічні, міжгалузеві, міжрегіональні, галузеві, регіональні.

У ринковій економіці, коли народногосподарські процеси до певної міри формуватимуться на основі горизонтальних зв'язків, без прямого втручання адміністративної системи, прогнозування стане вихідним пунктом економічної діяльності державних органів управління.

Прогнозами розвитку економічного і соціального потенціалу України займаються Головний науково-дослідний інститут, Академія наук України та інші наукові центри.

Питання організації прогнозування в Україні набуває чималої складності через дві причини: відсутність достатнього досвіду такої роботи в організаційних структурах державного управління нижчих рівнів ієрархії та відмовлення деяких первинних ланок від процедур подання за вертикаллю будь-яких матеріалів.

Механізм формування прогнозів на різних рівнях управління в Україні перебуває на стадії становлення. Для успішної реалізації цього завдання необхідно забезпечити дві вимоги: додержання єдиних принципів формування прогнозів на різних рівнях прогнозової роботи і дотримання прийнятої у світовій практиці послідовності (етапності) у розробці прогнозів.

УДК 351.823:338.433(477)

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗЕРНА В УКРАЇНІ

Года О.М., студентка*

Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Зерновий ринок завжди був і залишається основною галузю аграрного сектору економіки України, яка забезпечує не тільки продовольчу безпеку держави, а й експорт агропродовольчої продукції. Від розвитку цієї галузі залежить не тільки забезпечення населення продуктами харчування рослинного походження, а й продукцією тваринництва. Для цього є всі необхідні умови: родючі ґрунти, сприятливі кліматичні умови, місткий внутрішній і зовнішній ринки, вигідне геополітичне розташування України в центрі Європи, наявність морських портів тощо. Разом з тим, ефективність виробництва зернових культур недостатня. Тому зовнішньоекономічна діяльність для українських виробників відіграє першочергову роль як у контексті експорту продукції зернових та продуктів їх переробки, так і регулювання імпорту відповідно до вимог Світової організації торгівлі. Потребу й особливості державного регулювання ринку зерна в Україні визначають низка об'єктивних чинників: нестабільність розвитку, істотне коливання валових зборів і державних ресурсів зерна за роками; нестабільність цін і доходів в агропромисловому виробництві; конкурентне середовище в сільському господарстві і високий ступінь монополізації в ресурсних та переробних сферах; низька привабливість інвестування аграрного виробництва; страхування сільськогосподарської діяльності; тощо.

Держава має виступати регулятором продовольчого ринку, а її виконавчі органи повинні активно виконувати такі регуляторні функції:

- регулювати процес ціноутворення, що буде забезпечувати рівновеликий прибуток усім учасникам ринкових відносин та водночас підвищуватиме купівельну спроможність споживачів;

- стимулювати товаровиробників у нарощуванні обсягів виробництва сільськогосподарської продукції до кількості, необхідної для повного забезпечення населення продукцією і досягнення раціонального співвідношення потреби харчових продуктів тваринного та рослинного походження;

- здійснювати протекційні заходи щодо захисту внутрішнього ринку (товаровиробників, переробників) від іноземних конкурентів;
- формувати ринок зернових на основі регіональних особливостей (надавати перевагу тим регіонам, де умови для виробництва зернових кращі з метою зниження собівартості продукції, забезпечення її конкурентоспроможності).

Підходи до розроблення основних напрямів системної державної політики щодо розвитку зернового ринку можуть стати основою розв'язання проблеми його стабілізації за умови, якщо вони будуть комплексними.

Комплексність підходів полягає в реалізації поставленого завдання, насамперед, завдяки стабілізації пропозиції на ринку зерна шляхом інтенсифікації зернового виробництва.

Державну цінову політику нині здійснює створений Аграрний фонд. Ця бюджетна установа реалізує механізм товарних і фінансових інтервенцій, метою проведення яких формування державного інтервенційного фонду. Практикою вже доведено, що обсяги державних ресурсів зерна для здійснення інтервенцій слід визначати як інтервенційний фонд, оскільки функції Державного резерву відрізняються від функцій Аграрного фонду.

Невід'ємною умовою повноцінного функціонування зернового ринку є наявність розвиненої інфраструктури, що забезпечує стабільність і прозорість ринкового товарообміну в процесі руху продукції від виробника до споживача. Саме відсутність останньої та потреба товаровиробників у вільних коштах для подальшого відтворення виробництва створюють умови для реалізації значної частини продукції одразу після збирання врожаю за заниженими ринковими цінами.

УДК 330.101.541:338.27

СУТЬ ТА СПОСОБИ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ

Гостіщева Є.В., студентка*

Гераймович В.Л., кандидат економічних наук, доцент

На сучасному етапі розвитку суспільства жодна сфера життя не може обійтись без прогнозів як основного засобу погляду у майбутнє. Особливо важливе значення мають ті, які пов'язані з економічним розвитком регіону, що дають змогу обґрунтувати основні напрямки економічної політики держави, передбачити основні наслідки прийнятих управлінських рішень. Прогнозування стає одним з вирішальних наукових факторів формування стратегії і тактики розвитку економічних систем як на мікро- так і на макрорівнях.

Одним з важливих напрямків прогнозування суспільного розвитку є економічне прогнозування.

Сутність економічного прогнозування полягає у науково обґрунтованому передбаченні динаміки і структури економічних та соціальних явищ і процесів, які мають альтернативний, імовірнісний характер та проявляються на національному, галузевому та інших рівнях. Економічні прогнози необхідні для визначення шляхів розвитку суспільства й економічних ресурсів, що забезпечують його досягнення, для виявлення найбільш імовірних і економічно ефективних варіантів довгострокових, середньострокових і поточних планів, обґрунтування основних напрямків економічної і технічної політики, передбачення наслідків прийнятих рішень і здійснюваних у даний момент заходів.

Ринкові відносини усе глибше проникають в економічне життя змушуючи вітчизняні підприємства адаптуватися до них використовуючи всілякі методи господарювання. Економічна криза, інфляційні процеси, низька платіжна дисципліна ускладнюють економічне становище підприємств. У цих умовах найважливішого значення набувають

питання підвищення економічної стійкості промислових підприємств та прогнозування їх стійкого розвитку.

Прогнозування економічного розвитку засноване на якісному й кількісному аналізі реальних економічних процесів, виявленні об'єктивних умов, факторів і тенденцій його розвитку. Досягти цього можна, використовуючи різні способи прогнозування, які допомагають знайти найоптимальніші напрямки економічного розвитку.

На практиці існують наступні способи прогнозування:

1. Експертний - характеризується опитуванням спеціалістів стосовно конкретного об'єкта;
2. Екстраполяції - характеризується збиранням інформації про розвиток об'єкта у минулому і перенесення закономірностей на майбутнє;
3. Моделювання - характеризується побудовою моделей зі змінами у майбутньому.

Таким чином, сучасні умови вимагають максимального розширення фронту прогнозування, подальшого удосконалення методології і методики розробки прогнозів. Чим вищий рівень прогнозування процесів суспільного розвитку, тим ефективнішим є планування і керування цими процесами в суспільстві.

Список використаної літератури:

1. Грабовський Б. Є. Економічне прогнозування і планування Б.Є. Грабовський – К.: ЦНЛ, 2003, - 188;
2. Державне управління: теорія і практика / За ред. В. Б. Авер'янова. - К.: Юрінком Інтер, 1998;
3. Курс переходної економіки / Под ред. Л. И. Абалкіна. - М.: Финстатинформ, 1997;
4. Михасюк І., Мельник А., Крупка М., Залога З. Державне регулювання економіки. - Львів: Укр. технології, 1999;
5. Панасюк Б. Я. Прогнозування та регулювання розвитку економіки. - К.: Поліграфкнига, 1998.

УДК 338.43:339.923:061.1ЄС

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗЕРНА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Грищенко Ю.О., студентка*

Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Однією з головних причин повільного розвитку ринку зерна в Україні в сучасних умовах залишається недосконалий механізм державного регулювання, який залишається недосконалим і малоефективним і не завжди адекватно реагує на існуючі виклики, як внутрішні, так і зовнішні.

Закон України "Про зерно та ринок зерна в Україні" визначає державну політику щодо розвитку ринку зерна як пріоритетного сектора економіки агропромислового комплексу України і спрямований на створення правових, економічних та організаційних умов конкурентоспроможного виробництва і формування ринку зерна для забезпечення внутрішніх потреб держави у продовольчому, насінневому та фуражному зерні, нарощування його експортного потенціалу.

Так, Міністерство аграрної політики та продовольства України та компанії-експортери зерна уклали меморандум про експорт зерна на 2013-2014 маркетинговий рік, відповідно до положень якого сторони домовилися про взаємодію на ринку зерна та забезпечення взаємних інтересів. Наприклад, загальні обсяги експорту визначатимуться і погоджуватимуться сторонами до 1 вересня поточного року.

Важливим чинником для стабільного експорту зерна також виступає питання оподаткування, зокрема проблеми з відшкодуванням ПДВ експортерам. У 2011 р. було ухвалено рішення про введення нульової ставки ПДВ при операціях із зерном, що тимчасово розв'язало проблему із зростанням зобов'язань з відшкодуванням ПДВ. Проте дана правова норма діє тільки до 1 січня 2014 р. Тому потрібно прийняти нові регулюючі документи або продовжити термін дії існуючих, щоб проблема з відшкодуванням ПДВ знову не стала актуальною (а це проблеми у сфері ціноутворення на зерно на внутрішньому ринку і ускладнення процедури фіксації цін в експортних зернових контрактах). Слід також зазначити, що відшкодування частини процентної ставки за кредитами українським експортерам у розмірі, який не веде до порушень правил СОТ, також є дієвим інструментом державного регулювання розвитку ринку зерна в Україні.

Український аграрний ринок, у тому числі ринок зерна останніми роками живе в умовах недостатнього фінансування, що стримує інтенсивність розвитку галузі, стримує темпи підвищення врожайності і ефективності виробництва зерна. Саме тому необхідно вдосконалювати існуючі та запроваджувати нові ефективні інструменти фінансування господарської діяльності всіх суб'єктів ринку зерна.

Також виробники зерна мають можливість доступу до короткострокових кредитних ресурсів за механізмом форвардних закупівель. В усьому світі форвардні контракти є дієвим механізмом регулювання внутрішнього ринку. Укладання форвардних контрактів в Україні дозволить прогнозувати обсяги виробництва зерна, забезпечити необхідний рівень продовольчої безпеки та виконати експортні контракти.

Отже, ринок зерна, в Україні перебуває на стадії становлення, а тому лише частково забезпечує виконання покладених на нього функцій і завдань (забезпечення балансу попиту та пропозиції, підвищення прибутковості суб'єктів ринку, прискорення сільського розвитку), що вимагає подальшого його розвитку. Тому на сучасному етапі необхідно сконцентрувати зусилля на вдосконаленні інституційно- правової, фінансово-економічної, організаційної, інформаційної, науково- методичної та інших складових механізму державного регулювання ринку зерна, яке сприятиме сталому його розвитку, а саме враховуватиме соціально-економічну та екологічну складову, що й буде предметом подальших наукових досліджень.

УДК 331.101.262

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Гудімова М.М., студентка*

Кірейцева О.В., кандидат економічних наук, доцент

На сучасному глобальному ринку сільськогосподарської продукції та продовольства попит значним чином диференційований: від невибагливого до якісних параметрів продуктів харчування у країнах з низькою платоспроможністю попиту, до встановлення жорстких вимог до процесу виробництва продукції та її якості у країнах з лідируючими економіками та попитом із високою платоспроможністю населення. Підвищення вимог до якості сільськогосподарської продукції виникло у відповідь на посилення процесів урбанізації та забруднення довкілля, зростання застосування синтетичних агрохімікатів у її виробництві, зростання екологічної свідомості населення.

Сприятливі природно-кліматичні умови відкривають перед Україною широкі можливості для переходу на органічне землеробство, що могло б забезпечити нарощування

виробництва високоякісних продуктів харчування і ля власних потреб, і для перспективних сегментів зовнішнього ринку.

Вітчизняні органічні товаровиробники виготовляють біля 250 видів продукції, серед яких зернові, олійні та бобові культури, продукція молочарства, м'ясна продукція, джеми, соки, мед та продукти з нього, дикороси, лікарські трави, ягоди, гриби та інші. Багато з такої продукції було представлено українськими органічними виробниками на виставці «BioFah 2014», що відбулася в лютому в Німеччині.

Більшість українських органічних господарств розташовані в Одеській, Херсонській, Полтавській, Вінницькій, Закарпатській, Львівській, Тернопільській, Житомирській областях. В українських крамницях органічні продукти почали з'являтися відносно недавно. Скромна одна чи дві полиці з написами "Органічні продукти" поки що не мають постійних покупців і приваблюють здебільшого цікавих. Тут розмістилися як товари вітчизняного, так й імпортного виробництва, при чому останніх - значно більше. Також органічна продукція дорожча від своїх несертифікованих конкурентів.

Щоб виправити ситуацію, ННЦ «Інститут аграрної економіки НААН» розрахував формули визначення нормативної ціни на сільськогосподарську продукцію рослинництва і тваринництва та коефіцієнт органічної надбавки, враховуючи низку чинників, що впливають на рішення щодо споживання органічної продукції.

Це, зокрема, купівельна спроможність населення, сімейний стан та наявність дітей, стан здоров'я, місце проживання, рівень освіти, харчові вподобання, стать, вік тощо.

Окрім того, науковці центру розрахували обсяги потенційного споживання органічної продукції в Україні на одну особу на рік за видами продукції, а також потенційну ємність ринку органічної продовольчої продукції на період до 2020 року, яка орієнтовно сягне 41 мільярда гривень. При цьому частка споживання органічної продукції у загальному обсязі становитиме 12,9%, а за видами органічної продукції (Рис. 1)

Рисунок 1 Прогноз частки споживання органічної продукції

В результаті виконання завдань наукового забезпечення буде розроблено напрями та механізми створення нових і впорядкування наявних землеволодінь і землекористувань з упровадженням удосконалених технологій виробництва органічної продукції рослинництва і тваринництва, яке відповідатиме міжнародним вимогам якості. Для нашої держави, яка має значні площі високопродуктивних земель, це відкриває можливість у недалекому майбутньому стати одним з європейських лідерів у виробництві екологічно безпечних продуктів харчування.

ВПЛИВ ТНК НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Дулєна А.М., студентка*

Богач Л.В. кандидат економічних наук, старший викладач

У сучасних умовах транснаціоналізація – це якісно новий етап інтернаціоналізації господарського життя, що є процесом посилення зовнішньоекономічної діяльності в результаті глобальних операцій ТНК. Для України, що переживає період становлення економічної системи та виходу з кризи, питання залучення іноземних інвестицій є надзвичайно актуальними та важливими, оскільки вони впливають на економічний та соціальний розвиток країни.

В Україні досить привабливий інвестиційний клімат, зокрема наявність важливих факторів зростання виробництва. Але тут на заваді стають нестабільне регулювання, недосконалість законодавства, невизначеність економічної та політичної ситуації, суттєве податкове навантаження. Також важливо зазначити, що вплив ТНК на економіку України має дуалістичний характер.

Для ТНК найбільш привабливими сферами України є:

- харчова промисловість: Nestle, Kraft foods, Coca-Cola Company, Unilever.
- підприємства торгівлі: Wal-Mart Stores, Carrefour SA, McDonalds Corporation;
- фінансовий сектор: Райффайзен Інтернаціональ Банк-Холдинг АГ;
- фармацевтика: Badische Anilin & Soda-Fabrik Societas Europaea та Bayer AG.

До позитивного впливу ТНК на економіку України належать:

- значне вливання капіталовкладень в економіку України;
  - створення додаткових робочих місць та підвищення кваліфікації робітників;
  - збільшення податкових надходжень до бюджету країни;
  - поживлення внутрішньої торгівлі в середині країни, насичення ринку високоякісними товарами та послугами;
  - впровадження інновацій, ноу-хау та найновіших розробок;
  - поширення міжнародних стандартів ведення виробництва.
- Негативний вплив діяльності ТНК на вітчизняну економіку:
- держава стає фінансово залежною від стратегії діяльності ТНК;
  - ТНК впливають на уряди країн, диктуючи правила гри на ринку;
  - корпорації впливають на уряд, відстоюючи власні інтереси, викачуючи природні та трудові ресурси;
  - придушують та знищують національних виробників;
  - використовують небезпечне та шкідливе виробництво.

Для подолання негативних наслідків діяльності ТНК необхідно: ухвалити законодавчі акти, в яких було б чітко прописано межі та контроль за діяльністю ТНК; здійснити модернізацію вітчизняних підприємств; вкладати фінансові ресурси у власне виробництво; створювати сприятливий інвестиційний клімат.

Транснаціональні корпорації відіграють дуже важливу роль в економічному розвитку України. Статистичний аналіз галузевої структури прямих іноземних інвестицій за 2012 р. свідчить про збереження високої зацікавленості іноземних інвесторів до видів економічної діяльності з високою капіталізацією прибутків, таких як переробна промисловість – 25,9%, торгівля – 11, фінансова діяльність – 29,6, наукомісткі галузі – 1%. За останні два роки відбувся рекордний спад іноземної інвестиційної активності (2012 – 55333,9; 2013 - 55296,8; 2014 – 58156,9 млн. дол.) за 2013 р. – 9,9% та 2014 р. – 5,2%. У 2013 р. через високі політичні ризики в Україні обсяг прямих іноземних інвестицій скоротився удвічі – до 3 млрд 800 млн дол.

Існує потреба у реалізації заходів щодо покращення інвестиційного клімату стратегічно важливих видів економічної діяльності.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Житнюк В.О., студентка*
Федюшко М.М., асистент

Агропромисловий комплекс в економіці України значною мірою впливає на соціально-економічне становище суспільства. Проте, на сьогоднішній день фінансовий стан більшості сільськогосподарських підприємств, та їх соціальної сфери є не задовільним. Сільське господарство країни становить нестабільну, проблемну галузь, яка практично не забезпечена сучасною технікою та новими технологіями, що призводить до низької продуктивності виробництва та не здатності сільськогосподарської продукції конкурувати на світовому ринку.

Важка ситуація, що утворилася в агрокомплексі України пояснюється наступними чинниками:

- 1) не виконання поставлених завдань щодо стратегічних напрямків розвитку агропромислового комплексу та аграрної реформи в Україні;
- 2) фізичним та моральним зносом основних виробничих фондів сільськогосподарських підприємств;
- 3) наявністю значного диспаритету цін на сільськогосподарську продукцію, промислові засоби виробництва і предмети праці;
- 4) не раціональним використання земельних, трудових та фінансових ресурсів аграрної сфери;
- 5) малоефективним використанням наявного потенціалу земель сільськогосподарського призначення і як результат зниження родючості ґрунтів;
- 6) недостатнім рівнем розвитку інфраструктури аграрного ринку;
- 7) руйнуванням трудового потенціалу села;
- 8) відсутністю необхідної на державному рівні підтримки сільськогосподарських товаровиробників.

В умовах глобалізації економіки України стратегія розвитку агропромислового комплексу і сільського господарства в цілому має базуватися на:

- 1) створенні умов для розвитку агропромислового комплексу, раціональній державній фінансовій підтримці сільського господарства та інтенсифікації в сільському господарстві;
- 2) поліпшенні доступу до ринків збуту та посиленні конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва через зростання обсягу вітчизняних та іноземних інвестицій в агропромисловий комплекс при умові гармонізації чинного законодавства до норм і вимог світової організації торгівлі;
- 3) покращенні соціальної сфери шляхом створення розвиненої інфраструктури на селі.

Для виведення агропромислового комплексу із кризового стану в умовах глобалізації економіки повинна бути розроблена фундаментальна довгострокова програма стабільних зовнішньоекономічних відносин з партнерами в торгівлі, які вигідні для обох сторін.

Крім того, для успішного розвитку АПК країни в умовах глобалізації економіки, необхідно проводити державну політику постійного підвищення інвестиційної привабливості аграрного сектора. Збільшення обсягів інвестування стримується, значною мірою, недосконалим чинним законодавством та нестійкою політичною ситуацією в країні.

Отже, щоб сприяти розвитку галузі сільського господарства та забезпечити підвищення конкурентоздатності сільськогосподарської продукції в умовах глобалізації, Україні необхідно, використати передовий світовий досвід, але не просто перенести його в площину свого розвитку, а забезпечити його гармонізацію з своєю економікою, галузями.

ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО РИНКУ В КРАЇНАХ ЄС І США ТА МОЖЛИВІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ

Забуранна Н.І., студентка*
Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Державне регулювання аграрного ринку за кордоном – це складний механізм, який включає інструменти впливу на прибуток фермерів, структуру сільськогосподарського виробництва, аграрний і продовольчий ринок, соціальну структуру села, міжгалузеві і міжгосподарські відносини з метою створення стабільних економічних, правових і соціальних умов для розвитку сільського господарства, задоволення потреб населення в якісних продуктах харчування за соціально прийнятними цінами.

Закордоном державне регулювання аграрного сектора має економічне спрямування, а однією з його найважливіших функцій є регламентування кількості й якості вироблюваної продукції шляхом контролю за організаційно-економічною структурою виробництва. У деяких західноєвропейських країнах зараз беруться до керування соціальною перебудовою села шляхом ліквідації дрібного виробництва, перепідготовки осіб, витіснених із сільського господарства, для роботи в інших галузях, а також розробки та впровадження спеціальних програм розвитку сільських районів.

Країни	Заходи державного регулювання аграрного ринку економіки	
	ринкового спрямування	спрямовані на структурні зрушення
США	компенсації за 1 га посівних площ, виведених з обігу; підтримка цін для стабілізації доходів фермерів; пільгові кредити на укрупнення підприємств; підтримка методів обробітку ґрунту,	пільгове кредитування виробництва окремих видів продукції; різні форми сприяння експорту; надання фінансової допомоги у вигляді інвестиційних надбавок; організація вільних
Канада	підтримка цін для стабілізації прибутків фермерів, подібна до США; страхування доходу фермерів; державна гарантія відшкодування страхових платежів у визначених розмірах	сприяння інвестиціям у розвиток окремих галузей і виробництв; програма підтримки окремих територій
Країни ЄС	компенсація за 1 га посівних площ, виведених з обігу; використання квот по молоку, м'ясу, цукру і тютюну; підтримка цін на маслинову олію і тверді сорти пшениці	спільне фінансування програм розвитку найбільш слабких і нужденних територій; розробка індикативних планів економічного і соціального розвитку; організація вільних економічних зон для залучення інвестицій

У розвинутих країнах регулювання цін на аграрну продукцію і фермерських прибутків передбачає організацію спостереження за динамікою низки економічних показників, у числі яких:

– витрати виробництва по групах спеціалізованих господарств (у країнах ЄС) чи по видах виробництва (у США);

– паритет цін на засоби виробництва для сільського господарства і на сільськогосподарську продукцію;

– прибутковість ферм і галузей виробництва, а також усього сільського господарства .

Як інструменти державної політики та регулювання цін у зарубіжних країнах реалізуються також програми, які мають на меті пряму підтримку доходів фермерів, зокрема програми компенсаційних платежів, гнучких виробничих контрактів, страхування.

Отже, для України перспективною є аграрна політика, спрямована на розширення внутрішнього ринку продовольства за рахунок підтримки попиту, забезпечення конкурентоспроможності галузі і розв'язання соціальних проблем на селі.

УДК 330.341.1:161(477+100)

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Задохін М.М., студент*

Богач Л.В., кандидат економічних наук, старший викладач

Аграрний сектор економіки України в дійсний час все ще переживає труднощі, обумовлені неминучими наслідками реформ, суб'єктивними помилками в агропродовольчій політиці та її реалізації, світовою фінансовою кризою, загостренням конкуренції з боку інших країн у зв'язку з глобалізаційними процесами в економіці.

Успішне функціонування сільського господарства регіонів України в умовах, що характеризуються крайньою нестабільністю стосунків, глобалізації економіки, диктує необхідність прискореного розвитку стратегічного управління, розробки стратегії ефективного господарювання і землекористування.

Результативність інноваційного розвитку аграрного сектора економіки визначається здатністю системи управління забезпечити ефект від впровадження різних видів інновацій на різних ієрархічних рівнях, включаючи й аграрні підприємства, та ефективністю здійснення змін в усіх підсистемах.

Державна інноваційна політика в сфері аграрної економіки України повинна здійснюватися з дотриманням таких принципів:

– визнання інноваційної діяльності однією з найголовніших сфер аграрної економіки, яка визначає рівень виробництва, екологічну безпеку, якість життя населення;

– адаптація агротехнологій до різних рівнів інтенсифікації агропромислового виробництва, виробничо-ресурсного потенціалу, багатоукладних форм господарювання й організації праці;

– концентрація державних фінансових ресурсів на виробництво техніки і технологій, що визначають науково-технічний прогрес;

– спрямування інноваційної діяльності на забезпечення соціально-економічних пріоритетів АПК;

– поєднання державного регулювання інноваційної діяльності та ринкового інноваційного механізму;

– застосування до високотехнологічних виробництв програмно-цільових методів економічного управління.

Державна підтримка інноваційної діяльності аграрного підприємництва здійснюється двома шляхами: прямої участі держави (бюджетне фінансування інноваційних проектів, надання державного майна для здійснення інноваційної діяльності нормативно-правового забезпечення); створення сприятливих умов для її розвитку (стимулювання виробництва

інноваційної ресурсозберігаючої продукції, спеціальний податковий режим, фінансово-кредитна підтримка, спрощення процедури ліцензування, квотування).

В умовах відкритості української економіки на розвиток сільського господарства істотно впливатиме світовий продовольчий ринок. Слід враховувати, що посилюється диференціація між групою розвинених країн з інтенсивним сільським господарством і держав, які усе більш підпадають під продовольчу залежність.

Головними цілями політики природокористування в сільському господарстві України на найближчу перспективу мають стати:

- відновлення екологічного благополуччя і забезпечення здоров'я населення в забруднених регіонах країни;
- збереження сприятливої екологічної обстановки на територіях, не зачеплених техногенним впливом;
- всеосяжне сприяння заходам Уряду України щодо забезпечення зростання економіки на новій технічній і технологічній базі, без істотного збільшення навантаження на довкілля.
- удосконалення структури державного управління у сфері використання природних ресурсів і охорони довкілля, розвиток нормативної правової бази цієї діяльності.

УДК 336.5.02

ДЕРЖАВНА ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА У РОЗРІЗІ АГРОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Заславець А.О., студентка*

Гераймович В.Л., кандидат економічних наук, доцент

Досліджуючи стратегічні напрями державної аграрної політики, необхідно зробити акцент на забезпечення належного рівня продовольчої безпеки країни.

Аналіз сучасних тенденцій інвестиційної політики в економічно розвинутих країнах засвідчує, що близько 80% інвестицій у продовольчий комплекс становлять капіталовкладення виробничого призначення (в тому числі у виробничу інфраструктуру).

На підставі даних таблиці можна стверджувати, що в країні спостерігається тенденція суттєвого скорочення державних видатків на фінансування цільових програм. Виявлено, що пріоритетними є №2 і №4 статті видатків, за якими фінансування зросло майже удвічі. Пояснюється це необхідністю забезпечення проведення контрольно-інспекторських функцій з реалізації державної політики у сфері агропромислового комплексу та діяльності Аграрного фонду. За статтями №1 і №5 фактичне виконання програм здійснювалося майже у запланованому обсязі. Фінансування прикладних наукових і науково-технічних розробок за статтею №4 з 2011 року збільшилося в десятки разів, але за прогнозами державних цільових програм 2014-2015 років зменшиться більше ніж удвічі. Деградація науково-технічного потенціалу через недофінансування (фактичне фінансування становить 0,4-0,8% при мінімально необхідній нормі 1,7-2,5% ВВП) і низька інноваційна активність вітчизняних підприємств (10-17% від загальної їх кількості) зводить нанівець роль НТП в економічному зростанні країни.

Висновки. У результаті дослідження державної інноваційної політики у сфері АПК можна дійти висновку, що інноваційна політика формується на базі регіональних інвестиційних програм і проектів, що впроваджуються за рахунок коштів у формі спільного або змішаного інвестування.

Таблиця 1 – Дослідження показників прогнозних та фактичних державних видатків України в АПК у 2011-2013 рр., (тис. грн.)

№ з/п	Стаття видатків	Роки виконання					
		2011		2012		2013	
		Прогноз (тис. грн)	Факт (тис. грн)	Прогноз з (тис. грн)	Факт (тис. грн)	Прогноз з (тис. грн)	Факт (тис. грн)
1.	Підготовка кадрів для агропромислового комплексу ВНЗ III і IV рівнів ак-редитації	1226345	1161456	1807820	1725377	1222584	1142433
	Різниця тис. грн.(виконання, %)	64 889 (94,7%)		82 443 (95,4%)		80 151(93,4%)	
2.	Організація та регулювання діяльності установ у системі АПК	12 965	12 368	24 562	23 990	24 562	23 990
	Різниця тис. грн. (виконання, %)	597 (95,3%)		572 (97,6%)		572 (97,6%)	
3.	Прикладні наукові та науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері розвитку агропромислового комплексу, фінансова підтримка підготовки наукових кадрів	13 011	12 912	186254	177089	140949	128527
	Різниця тис. грн. (виконання, %)	99 (99,2%)		9 165 (95%)		12 422 (91,1%)	
4.	Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації робітничих кадрів агропромислового комплексу	10 872	9 934	38 476	35 515	26 952	23 731
	Різниця тис. грн. (виконання, %)	938 (91,3%)		2 961 (92,3%)		3 221 (88%)	
5.	Фундаментальні дослідження, НДДКР, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері АПК, підготовка наукових кадрів,	-	-	725607	687174	690547	657812
	Різниця тис. грн.. (виконання, %)	-		38 433 (94,7%)		32 735 (95,2%)	

УДК: 639.371.2.034

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИРОЩУВАННЯ СТЕРЛЯДІ

Зеленська О.С., студентка*
Федюшко М.М., асистент

За роки глобальних трансформаційних процесів у рибному господарстві змінилися форми власності, суб'єкти господарювання, економічні відносини та податкова система. Проте однією з найбільш актуальних проблем є стабілізація подальшого нарощування обсягів рибогосподарського виробництва. Важливим індикатором є підвищення ефективності. Ефективність - це економічна категорія, що відображає кількісне співвідношення між одержаними результатами діяльності і витраченими на їх досягнення матеріальними та фінансовими ресурсами, в якій відображається одна з найбільш важливих сторін суспільного виробництва - результативність.

Для досягнення високої економічної ефективності виробництва потрібно дотримуватись всіх технологічних вимог, заходів щодо заощадження матеріалів і ресурсів, чіткої організації праці, розв'язання соціальних проблем в колективі працівників підприємства та здійснення інших дій спрямованих на здешевлення виробництва продукції з високими споживчими якостями.

Фонд оплати праці працівників осетрового господарства по вирощуванню стерляді обчислюється шляхом множення місячного посадового окладу на кількість місяців у році, після чого підсумовують заробітну плату.

Витрати на придбання кормів для риб та препарату Вадилен-2 за розрахунками складають: $735 \text{ кг} \times 110 \text{ грн/кг} = 80850 \text{ грн.}$, $78100 \text{ кг} \times 50 \text{ грн/кг} = 3905000 \text{ грн.}$, $40 \text{ фл} \times 35 \text{ грн/фл} = 1400 \text{ грн.}$

Витрати на виплату заробітної плати звідрахуваннями на ФЗП (37 %):

$216000 \text{ грн} + 79920 \text{ грн} = 295920 \text{ грн.}$ Витрати на електроенергію для освітлення території, робочих місць, на водозабезпечення, становлять 360000 кВт/год. Отже, витрати на придбання цієї електроенергії становитимуть:

$360000 \text{ кВт/год} \times 0,45 \text{ грн/кВт/год} = 162000 \text{ грн.}$

Витрати паливно-мастильних матеріалів для роботи автотранспорту становитимуть, 5 тонн бензину на суму 90000 грн. і 50 л мастильних матеріалів на суму 4000 грн. : $90000 \text{ грн} + 4000 \text{ грн} = 94000 \text{ грн.}$

Витрати з охорони праці становлять 0,5 % від вартості товарної продукції і є результатом добутку планової потужності господарства у товарних дволітках стерляді та гуртової ціни одного кілограма дволітків стерляді:

$50000 \text{ кг} \times 180 \text{ грн/кг} \times 0,005 = 45000 \text{ грн.}$

Інші витрати становлять 10 % від суми попередніх витрат:

$(200000 + 80850 + 3905000 + 1400 + 295920 + 45000 + 162000 + 94000) \times 0,1 = 478397$
(грн.)

Отже, виробнича собівартість вирощування дволітків стерляді становить 478397 грн.

Сума всіх витрат (V_{Σ}) грн: $V_{\Sigma} = (200000 + 80850 + 3905000 + 1400 + 295920 + 45000 + 162000 + 94000 + 478397) = 5262367 \text{ (грн.)}$

Повна собівартість вирощування товарної продукції стерляді складає $105,3 \text{ грн/кг}$ ($5262367 \text{ грн} : 50000 \text{ кг}$).

Як показують результати дослідження від продажу товарних дволітків стерляді буде отримано прибутку (Π), грн.: $\Pi = M \times \text{Ц} - V_{\Sigma}$, де M - планова потужність господарства, кг; Ц - гуртова ціна одного кілограма дволітків стерляді, грн; V_{Σ} - сума всіх витрат, грн.

Отже виручка від реалізації становить:

$\Pi = 50000 \text{ кг} \times 180 \text{ грн/кг} - 5262367 \text{ грн} = 3737633 \text{ грн.}$

Рівень рентабельності виробництва товарних дволітків стерляді складатиме (P), %: $P = (\Pi \times 100 \%) \div V_{\Sigma}$, де Π - прибуток проектного підприємства, грн.; V_{Σ} - сума всіх витрат, грн.

Отже: $P = (3737633 \text{ грн} \times 100 \%) \div 5262367 \text{ грн} = 71,02 \%$.

Як видно з проведених розрахунків, рентабельність проектного підприємства є досить високою, що свідчить про актуальність проектової роботи. При плануванні подальшої роботи можливо розглянути додаткові напрямки діяльності, які можуть забезпечити додатковий дохід.

УДК 338.43:339.9

АГРАРНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОСТОРУ

Іващенко І.В., студентка*

Богач Л.В., кандидат економічних наук, старший викладач

Об'єктивні складності пристосування сільськогосподарського виробництва до умов ринку ставлять перед державою питання про особливий статус аграрної галузі в межах існуючого економічного режиму. Широке обговорення проблем аграрної політики на міжнародному рівні, насамперед, питань світової торгівлі сільськогосподарською продукцією, сировиною і продовольством, свідчить про існування в цьому відношенні різних доктрин і, в остаточному підсумку, про жорстку економічну боротьбу держав, що дотримуються різних стратегій аграрного розвитку з огляду на власні інтереси.

Розвиток інтеграції на європейському рівні є сучасною ознакою прогресивних змін у сільському господарстві та порівняно новим напрямом досліджень вітчизняної аграрної науки. Європейські орієнтири надають аграрному сектору відповідний вектор розвитку та відкривають нові можливості для відродження сільського господарства, створюють додаткові

порівняльні переваги на агропродовольчому ринку в умовах глобалізації економіки.

Наша країна заявила про свою чітку спрямованість на вступ до європейських структур і нині питання стоїть про адаптацію українського законодавства до законодавства та норм Європейського співтовариства.

Для успішного розв'язання завдань євроінтеграції аграрний сектор економіки України має достатньо передумов: багатий природноресурсний та експортний потенціал, вагомий людський капітал, поступово зростаючу інвестиційну привабливість, збережений уклад сільського життя та багатовікові традиції ведення сільського господарства. У цьому контексті дослідження та наукове осмислення досвіду формування європейської аграрної моделі сприятимуть проведенню структурних реформ у галузі сільського господарства та підвищенню рівня конкурентоспроможності агропродовольчої продукції на європейському та світовому ринках.

Проте для України дуже важливо не допустити повторення помилок «старої» аграрної політики ЄС, що була націлена на підтримку цін і виробництва, не стимулювала до конкуренції, підривала фінансову стійкість ЄС, призводила до міждержавних торгівельних конфліктів, та від якої європейська спільнота відмовилась. Тому Україні потрібно орієнтуватись на нові підходи аграрної політики ЄС, сформовані на основі великого досвіду, націлені на підтримку розвитку сільської території загалом.

САП поєднує елементи регуляторно-ринкової, цінової, зовнішньоторговельної й структурної політики. Оскільки в аграрній економіці галузевий і територіальний фактори інтегровані в одне ціле, поступово цілі САП змістилися з вирішення проблем сільського господарства до завдань розвитку сільських територій.

В сучасних умовах для європейської аграрної моделі характерним є посилення вектора сталого розвитку сільських територій. Сучасне планування соціального та економічного розвитку розширеного ЄС та модернізація САП враховують необхідність активізації інститутів сільського соціуму, за допомогою яких можливе відродження регіонів, які перебувають у стані занепаду, поліпшення демографічної ситуації, збереження поселенської мережі та захист природних агроландшафтів.

Період адаптації національного сільського господарства України до вимог САП ЄС буде досить тривалим і, очевидно, супроводжуватиметься певними втратами, а подекуди і занепадом сільських територій. Ось чому є необхідними обґрунтована програма адаптації вітчизняного аграрного сектору до вимог ЄС і посилення ролі держави у забезпеченні її реалізації та підтримці розвитку сільських територій.

Отже, європейський вектор розвитку відкриває можливості для України сформувати нову державну політику підтримки аграрного сектору, враховуючи недосконалість та прорахунки, які були допущені в інших країнах.

РИНОК ЗЕРНА В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМКИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Климанський Р.А., студент*

Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Зернове господарство України є стратегічною галуззю економіки. Адже ринок зерна – це основа стабільності продовольчого ринку, джерело не тільки виробництва хлібобулочних виробів, але й кормова база для виробництва тваринницької продукції, а також сировини для переробної промисловості. Тому питання державного регулювання ринку зерна є надзвичайно актуальним, особливо в умовах глобальної продовольчої кризи.

У 2011 р. отримано рекордний за роки незалежності врожай зернових і зернобобових культур (у 2008 р. було 53,3 млн, у 1990 р. – 51,0 млн т) переважно за рахунок підвищення їхньої врожайності до середньосвітового рівня. Такий урожай зернових культур зумовлено, в першу чергу, значним зростанням виробництва зернової кукурудзи, питома вага якої досягла 40 % у загальному валовому зборі зерна (при середньому показнику за десять років 21 %). Зерна продовольчих культур зібрано 23,7 млн т (42 % загального обсягу), що на 34 % більше, ніж у 2010 р. Як наслідок, рівень самозабезпеченості України зерном у 2011 р. (відношення виробництва до внутрішнього використання в Україні, %) склав 192,9 % . Завдяки цьому Україна перетворюється на потужного експортера зерна на світовому ринку. Так, у 2008 р. у країні зібрали 53,3 млн т і реалізували на зовнішньому ринку рекордні 26 млн т зерна, що становило близько 10 % усього світового експорту. Взагалі ж за останні роки доля країни у світовій торгівлі зерном збільшилася з 1 до 10 %. Україна входить до першої десятки експортерів пшениці, займає перше місце на світовому ринку з експорту ячменю. При цьому вже зараз Україна експортує зерно практично в усі країни, які його імпортують: країни СНД, ЄС, Близького Сходу, країни басейну Тихого океану (імпортерами українського зерна є 78 країн). Слід зазначити, що в сучасних умовах на зерновий ринок України на глобальному рівні впливають такі головні фактори.

1 Демографічний. Населення планети в найближчі 100 років збільшиться до 12-13 млрд людей. Нині у світі виробляється більше 600 млн. т пшениці. Тобто в найближчі 100 років у світовому масштабі необхідно збільшити виробництво пшениці на 500–600 млн т. Виконання такого завдання під силу таким країнам, як Україна, які мають відповідні земельні ресурси та нереалізований на сьогодні потенціал збільшення виробництва зерна.

2 Енергетичний. Зернові культури використовуються біопаливною промисловістю при виробництві енергоресурсів, при цьому зменшується їх використання на продовольчі цілі, що призводить до збільшення дефіциту зерна і, відповідно, скорочення світових запасів.

3 Транснаціональний. Ринок зерна в Україні характеризується наявністю значної кількості ТНК, які збільшують свою присутність на ньому.

Державна політика щодо створення умов для ефективного функціонування ринку зерна повинна реалізовуватись за такими напрямками: – стимулювання пропозиції (інтенсифікація виробництва) та ринкового попиту на зерно (тваринництво, переробка, експорт); – створення системи маркетингу зернового ринку (аналіз стану внутрішнього і зовнішніх ринків, пошук і просування зерна на зовнішні ринки, інформаційне й науково-технічне забезпечення функціонування зернового ринку); – підготовка та вдосконалення законодавства, яке має визначати форми, методи і напрями державного регулювання ринку зерна; – розвиток системи річкових і морських припортових елеваторів для стимулювання експорту зерна.

Отже, процес формування національного ринку зерна в умовах глобалізації поки що перебуває на стадії становлення, а тому цей ринок ще далеко не повною мірою забезпечує виконання покладених на нього функцій 9 і завдань, а саме баланс попиту та пропозиції, підвищення дохідності сільгоспвиробників, вирішення соціальних і екологічних проблем галузі.

УДК 657.28:631.1

ОБЛІК БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Коваленко Ю.В., студентка*

Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

В сільськогосподарських підприємствах розрахунки між контрагентами в процесі їх господарської діяльності здійснюються, як правило, безготівковим шляхом. Усі безготівкові розрахунки проводяться через фінансово-розрахункові установи та розрахункові операції. Для проведення розрахункових, кредитних і касових операцій, а також для зберігання вільних коштів у банках відкриваються поточні та інші рахунки. Кожне сільськогосподарське підприємство може відкривати поточні рахунки в національній та іноземній валюті.

Безготівкові розрахунки можуть здійснюватися в Україні в таких формах: платіжними дорученнями, платіжними вимогами-дорученнями, чеками, акредитивами, векселями, платіжними вимогами, інкасовим дорученням (розпорядженням), банківськими платіжними картками. При готівкових розрахунках застосовуються грошові чеки та оголошення на внесок готівкою.

Розрахункові документи банк приймає незалежно від їх сум. Документи, прийняті банком від підприємств, проводяться тим днем, коли вони були здані. Списання коштів з рахунка платника здійснюється на основі першого примірника розрахункового документа. Банк реєструє всі зроблені операції на надходження і списання коштів за поточним рахунком у спеціальній виписці з особового рахунка з додатком виправдних документів.

У бухгалтерському обліку рух грошових коштів на поточному рахунку за даними виписок банку відображаються на активному рахунку 31 "Рахунки у банках". Бухгалтером при отриманні виписки проводяться такі операції:

- нумерується виписка;
- перевіряється відповідність суми у виписці сумам виправдних документів на перерахування або зарахування коштів;
- проставляються на виписці кореспонденції рахунків відповідно до проведених операцій;
- перевіряється наявність виправдних документів, отриманих від інших підприємств, на підставі яких зараховані або списані кошти.

При обробці виписки бухгалтеру-початківцю слід пам'ятати, що за дебетом виписки показується списання коштів з розрахункового рахунка, а за кредитом - надходження коштів на розрахунковий рахунок.

На підставі виписок банку проводяться записи в регістрах бухгалтерського обліку. Обороти за кредитом рахунка 31 "Рахунки у банках" відображається в журналі №1, а обороти за дебетом цих рахунків записуються у відомостях до журналу № 1 (відомість 1.2). Можливе накопичення даних про операції з грошовими коштами за кожний день попередньо у допоміжній відомості в необхідному аналітичному розрізі з подальшим перенесенням

підсумкових оборотів за місяць у журнал №1 та відомості до нього. Залишки на відповідних рахунках у відомостях на кінець місяця встановлюються як різниця між сумою сальдо на початок місяця і дебетових оборотів за рахунком за поточний місяць та сумою кредитових оборотів за місяць. Сальдо рахунків звіряється з відповідними документами (виписками банку та ін.).

Після закінчення місяця бухгалтер збирає усі виписки з підколотими до них додатками первинних документів за датами наростаючим порядком і зшиває в окрему папку. На підставі журналу і відомості заповнюється Головна книга. У Головну книгу поточні обороти записуються тільки з рахунків першого порядку. Обороти за кредитом кожного синтетичного рахунка відображаються одним записом, а обороти за дебетом - у кореспонденції з кредитовими рахунками. Перевірку правильності записів, зроблених у Головній книзі, здійснюють підрахунком сум оборотів і сальдо з усіх рахунків. Суми дебетових і кредитових оборотів, а також дебетових і кредитових сальдо повинні бути відповідно рівними.

УДК 631.1 (477)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ІНСТРУМЕНТІВ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЗАХОДІВ ДЕРЖАВНИХ СТРАТЕГІЧНИХ ПРОГРАМ РОЗВИТКУ АПК В УКРАЇНІ

Кокоша К.М., студентка*
Тужик К.Л., асистент

Метою нашого дослідження є обґрунтування організаційних та методичних підходів щодо забезпечення взаємодії інструментів аграрної політики та заходів державних стратегічних програм з розвитку АПК в Україні із врахуванням особливостей функціонування аграрних підприємств.

За роки незалежності в Україні сформовано теоретичні, методичні та організаційно-правові засади реалізації аграрної політики та започатковано стратегічне планування розвитку АПК та сільських територій. До основних нормативних актів слід віднести Закон України «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року». Але досі існують проблеми в регулюванні розвитку сільського господарства. Однією з основних таких проблем є недостатнє виконання державою захисної функції власного аграрного виробництва. Причиною тому є недостатній рівень фінансування (табл.1).

Законодавче та нормативно-правове забезпечення Державної цільові програми розвитку українського села на період до 2015 року не сприяло ефективному і виконанню. Визначені Програмою до розроблення і прийняття акти законодавства на першому етапі і виконання (2008 – 2009 роки) не прийняті. При цьому законодавчі та нормативно-правові акти, які прийняті на другому етапі виконання Програми (2010 – 2011 роки), недосконалі та не узгоджуються між собою, що негативно позначилося на результативності.

На основі проведеного дослідження можна стверджувати, що існує нагальна потреба зміни принципів підходів щодо розробки та їх реалізації державних цільових програм в Україні, оскільки переважна більшість їх не виконується. З метою подолання цих недоліків необхідно запровадити проектний підхід формування державних цільових програм з розвитку АПК. Не менш важливим критерієм успішності державних цільових програм розвитку АПК є визначення пріоритетності реалізації окремих проектів з урахуванням джерел фінансування. Окрім того, кожен проект, як одноразова сукупність заходів та дій, повинен вирішувати окремі складові програмних завдань та мати системні характеристики в рамках кожної із поставлених стратегічних цілей.

Таблиця 1 – Цільова програма розвитку українського села на 2008 - 2015 рр.

Напрями державної підтримки	Виконання I та II етапів програми (2008-2011 рр.)						
	Всього виділено коштів на 2008-2015 рр., млн. грн.	Кількість заходів			Освоєно коштів, млн. грн.		
		За планом	Фактично профінансовано	% виконання плану	За планом	Фактично профінансовано	% виконання плану
Забезпечення розвитку соціальної сфери та сільських територій	15742,7	17	11	64,7	11046,6	1589,3	14,4
Забезпечення розвитку аграрного ринку	49698,2	43	34	79,1	26215,9	20006	79,3
Фінансове забезпечення аграрного сектору	14011,6	4	3	75	7531,6	4395,3	58,4
Удосконалення та реформування системи управління в аграрному секторі	17519,7	9	6	66,7	6927,8	4429,6	64,1
Професійна освіта	18373,7	17	10	58,8	8366,1	9389,4	112,2
Аграрна наука	5308,3	7	7	100	2495	2147	86
Забезпечення розвитку дорадництва	96,3	1	1	100	44,8	7	15,6
Усього за рахунок Державного бюджету	120750,5	98	72	73,5	59627,8	40374,9	68,2
Разом	128164,1	98	72	73,5	62627,8	41963,6	67

УДК 330.341.42(477)

СУЧАСНИЙ СТАН СТРУКТУРИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Котурбаш А.Я., студентка*

Гераймович В.Л., кандидат економічних наук, доцент

Основне завдання структурної перебудови економіки України — формування сучасної, ефективної, раціональної, екологічно безпечної структури економіки та створення конкурентноздатного вітчизняного виробництва на основі реалізації абсолютних та відносних переваг країни.

Упродовж останніх двох десятиліть для України залишається актуальним питання структурної трансформації національної економіки країни відповідно до сучасних вимог постіндустріального суспільства та економічного розвитку інноваційного типу. Забезпечення структурних зрушень в національній економіці передбачалось у всіх державних програмах стратегічного розвитку України за роки незалежності. Водночас, національна економіка України залишається неадаптованою до вимог постіндустріального суспільства, що передбачає необхідність структурних зрушень задля подальшого економічного розвитку та зростання[1].

Модель збалансованої галузевої структури національної економіки, характерна для більшості провідних країн світу на початку нинішньої світової кризи, має такий вигляд: переробні галузі промисловості – 20%, фінансова сфера – 25%, сфера послуг – 22%, інші галузі національної економіки – 33%. Порівнюючи структуру економіки України за 2002, 2007 та 2011 р. з моделлю національної економіки, можна зробити висновок, що в Україні

загальна питома вага переробної галузі промисловості загалом відповідає показнику ядра збалансованої структури (20%). Однак необхідно враховувати, що внутрішньогалузева структура переробної промисловості України має “перекіс” у бік важкої промисловості – чорної металургії та паливно-енергетичного комплексу.

Систему інструментів регулювання реструктуризації економіки можна поділити на такі основні складові:

- грошово-кредитне регулювання ;
- податкова політика (запровадження прискореної амортизації, зниження податкового навантаження, спрощення процедури відшкодування ПДВ);
- бюджетна політика (поділ видатків державного бюджету на фінансування поточної діяльності та інвестиційні видатки, забезпечення спрямування нерегулярних надходжень бюджету);
- інвестиційна політика (посилення ролі й ефективності державного інвестування, розвиток механізму державно-приватного партнерства, створення індустріальних і технологічних парків) [2].

На сучасному етапі динаміка структури української економіки не відповідає загальним закономірностям структурних зрушень, що відбуваються в розвинених економіках світу. Внутрішні ризики розвитку економіки України, головним чином, пов’язані з: - військовими діями на Донбасі, які призводять до скорочення виробництва у регіоні, погіршення умов залучення зовнішнього фінансування та зростання видатків бюджету на фінансування силових відомств і відновлення зруйнованої інфраструктури; - зростанням боргового навантаження на бюджет через необхідність фінансування дефіциту та заборгованості НАК «Нафтогаз», сформованої у минулі роки; - виснаженням міжнародних резервів.

Список використаної літератури:

1. Карпова І.В. Проблеми реструктуризації економіки України // «Економічні науки». – Серія «Облік і фінанси». – Випуск 9 (33). – Ч. 2. – 2012.
2. Структурні перетворення в Україні: передумови модернізації економіки / А.П. Павлюк, Д. С. Покришка, Я. В. Белінська [та ін.]; за ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2012. – 104 с.
3. <http://www.niss.gov.ua/articles/1635>

УДК 381.81: 339.1: 664.7(477)

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗЕРНА УКРАЇНИ

Кривов'яз В.В., студентка*
Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Зернове господарство України є стратегічною галуззю економіки. Адже ринок зерна – це основа стабільності продовольчого ринку, джерело не тільки виробництва хлібобулочних виробів, але й кормова база для виробництва тваринницької продукції, а також сировини для переробної промисловості. Тому питання державного регулювання ринку зерна є надзвичайно актуальним, особливо в умовах глобальної продовольчої кризи.

Обсяг виробництва зерна знизився в останні роки. Суттєво вплинули складні погодно-кліматичні умови та недостатнє матеріально-технічне забезпечення, тому виникла необхідність у прийнятті ряду нормативно-правових актів, якими визначені напрямки розвитку сільського господарства та державного контролю за наповненням і функціонуванням вітчизняного ринку зерна, а саме:

Закон України “Про зерно та ринок зерна в Україні” який визначає державну політику щодо розвитку ринку зерна як пріоритетного сектору економіки агропромислового комплексу України.

Указ Президента України “Про невідкладні заходи щодо стимулювання виробництва та розвитку ринку зерна” гарантує цивілізований рух зерна, прозору ринкову інфраструктуру, зниження негативних наслідків сезонних і кон’юнктурних коливань цін на зерно, підвищення рівня рентабельності та стимулювання його виробництва.

Виконання Програми “Зерно України — 2015” програма полягає у тому, щоб у наступні роки збільшити валове виробництво зерна та покращити його якість, підтримати розвиток інших галузей аграрного сектору економіки, сприяти подальшому підвищенню культури землеробства.

З прийняттям Програми передбачається розробка і впровадження низки підзаконних актів: • про державну і регіональну програми цільового розвитку зернового господарства; • про встановлення паритетності цін на зерно та матеріально-технічні ресурси для зернового господарства; • про стимулювання якості зерна та впровадження нових прогресивних технологічних процесів у вирощуванні, зберіганні, переробці і використанні зерна.

Аграрна політика щодо створення умов для ефективного функціонування зернового ринку концентруватиметься на таких основних напрямках:

- створення системи моніторингу та прогнозування ринку, пошук перспективних ринків та просування зерна на зовнішні ринки;
- стимулювання ринкового попиту та пропозиції на зерно;
- формування і функціонування інфраструктури ринку, системні та програмні підходи до розвитку ринку;
- захист інтересів вітчизняних товаровиробників при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності;
- науково-технічне та інформаційне забезпечення розвитку ринку;
- формування необхідної законодавчої та нормативно-правової бази;

Економічний механізм аграрної політики з розвитку ринку зерна буде спрямований на узгодження цінової політики.

Регулювання цінових відносин на ринку здійснюватиметься за такими напрямами: • координація та здійснення цінової політики в АПК; • узгодження цінової політики на загальнонаціональному та світових ринках.

Поступово має сформуватися система цін, що поєднує в собі вільні договірні ціни і ціни регулювання, конкретні форми яких будуть визначені державою та учасниками зернового ринку залежно від ситуації.

УДК 339.9:32(100)

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ПОЛІТИКИ

Кубрак М.М., студентка*

Федюшко М.М., асистент

Сучасний політичний стан міжнародного середовища визначається процесами глобалізації. Хоча у дослідників немає єдиного визначення цього явища і однозначної оцінки його наслідків, у літературі домінує уявлення про глобалізацію як про поширення економічних, політичних і культурних процесів за межі держав і формування на цій основі нової цілісності світового простору.

Глобалізація визначається кількома факторами:

- процесами інтернаціоналізації економічного життя: вільним змішанням капіталів, товарів, взаємодією національних економік у господарській діяльності;

- проблемами довкілля, які вийшли за державні кордони. В той же час вичерпання ресурсів і екосистем народило новий феномен «біженців довкілля» і зробило вірогідно можливим зіткнення між державами і народами за джерела прісної води, енергетичні та інші ресурси;

- проблемами безпеки перед загрозою ядерної війни, міжнародного тероризму і злочинності;

- революцією у засобах комунікацій: створенням всесвітньої сітки телебачення, Інтернету, розвитком туризму, інформаційно-культурних обмінів.

Наслідки глобалізації дуже суперечливі. Ось деякі з них:

- протиріччя між універсалізацією суспільного життя і прагненням народів зберегти свою самобутність. Утвердження єдиних ринкових моделей, демократичних інститутів та цінностей поширюється на культуру і стиль життя. Люди споживають одні і ті самі товари та інформацію. Багато народів, прийнявши ринкову модель, намагаються зберегти свою самобутність.

- складовою частиною глобалізації є міграція, яка має суперечливі наслідки як для «приймаючих», так і для країн, що «віддають». Західний капітал буває зацікавлений у притоці двох груп іммігрантів: високопрофесійних спеціалістів та низько кваліфікованої дешевої робочої сили.

- посилення взаємозалежності у світі йде паралельно з процесами регіоналізації міжнародного простору і дезінтеграції окремих територій. Процеси регіональної господарської і політичної інтеграції спостерігаються не тільки у Європі, але й у Латинській і Північній Америці в Азії і Африці.

- посилення неконтрольованих процесів у міжнародній сфері, що пов'язано з фрагментацією світу, ростом релігійного фундаменталізму та націоналізму, поширенням зброї масового знищення і звичайного озброєння, формуванням центрів міжнародного тероризму й організованої злочинності;

- одним з наслідків сучасних глобальних змін стало формування асиметричної багатополярності. Це свого роду перехідний етап від однополярної моделі з домінуванням США до нового перерозподілу влади і можливого формуванню нових центрів сили і стратегічних союзів, покликаних стримувати цю державу. До традиційного суперництва у трикутнику США - Західна Європа - Японія приєднується суперництво з Китаєм, Індією та Росією, які намагаються утвердити свій вплив в окремих регіонах.

- гео економічне розмежування світу: поглиблення розриву за техніко-економічними показниками і рівнем життя Півночі і Півдня. Про поляризацію світового співтовариства говорять такі цифри: у середині 90-х років ХХ ст. 80% світового ВВП присвоювалося двадцятьма чотирма країнами, в яких проживало 14,5% населення. Нерівність, яка ділить світ, проявляється і у сфері освіти, наприклад, 78% населення Ефіопії, Танзанії, Бангладеш, Конго неграмотні або напівграмотні. Для деяких дослідників і політиків країн, що розвиваються, подібна маргіналізація «периферії» світової системи є безпосереднім наслідком глобалізації. Необхідно визнати, що подібна економічна поляризація небезпечна міжнародною нестабільністю і можливими вибухами націоналізму.

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В АГРАРНІЙ ПОЛІТИЦІ ДЕРЖАВИ

Кутеніва Т.О., студентка*
Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

За час фінансових негараздів аграрний сектор економіки став найменш вразливим серед галузей вітчизняної економіки. Поряд із значним згортанням обсягів виробництва у промисловості сільське господарство навіть додало до показників попередніх періодів. Проте стан аграрного сектору та сільських територій далекий від своїх потенційних можливостей і потребує всебічної підтримки. Стан аграрного сектору та сільських територій далекий від своїх потенційних можливостей і потребує всебічної підтримки.

Сучасний розвиток аграрного сектору України здебільшого орієнтований на укрупнення господарюючих суб'єктів, створення великих аграрних компаній та холдингів. У кожному регіоні України працюють по декілька компаній, які володіють десятками тисяч гектарів ріллі, займаються інтенсивним веденням землеробства, відмовляючись від малоприбуткових та соціально спрямованих напрямів діяльності. Це призводить до зменшення кількості робочих місць, міграції сільського населення у великі міста, далеко та близьке зарубіжжя. З кожним роком погіршується стан соціальної інфраструктури, на що впливає, першою чергою, відсутність достатнього фінансування з бюджетів різних рівнів.

Сільському населенню належить не менш вагома роль в історико-культурному розвитку суспільства. Адже саме сільські жителі зберігають і примножують культурні традиції українського народу, передаючи їх із покоління в покоління. Вони самі є оберегами тих укладів, які існували багато років потому та залишилися до наших днів. А з нинішніми тенденціями деградації сільських територій ми втрачаємо зв'язок з історичним минулим, без якого важко буде виховувати нові покоління громадян незалежної держави.

Основу розвитку інфраструктури аграрного ринку вже покладено, тож слід продовжувати роботу в даному напрямі. Перехід на сучасні технології ведення господарської діяльності суб'єктами аграрного бізнесу потребує підвищених вимог до їх кадрового забезпечення. Робота на сучасній техніці (здебільшого іноземного виробництва), дотримання інтенсивних технологій вирощування продукції рослинництва і тваринництва ставлять нові вимоги до підготування фахівців у вищих навчальних закладах аграрного спрямування.

Однією із значущих проблем нинішнього стану сільського господарства є відсутність соціальних стандартів і норм проживання та праці населення. Нині за межею бідності перебуває чверть загальної кількості селянських господарств. Для того щоб покращити стан сільської місцевості, потрібно знати, яких критеріїв якості життя на селі необхідно досягати. Одним із найгостріших та найскладніших питань є розбудова соціальної інфраструктури. Нині виникає потреба забезпечення сільських населених пунктів дорогами і під'їздами з твердим покриттям, будівництва і облаштування вулиць, будівництва реконструкції та капітального ремонту мереж водопостачання і водовідведення, систем електропостачання, розвитку мережі соціально-культурного обслуговування населення, та на цьому перелік об'єктів соціальної сфери, що потребують суттєвих капіталовкладень, не закінчується.

Складнощі виникають під час пошуку коштів для фінансування визначених робіт. Вони передбачають бюджетних асигнувань, а тому можуть перейти в розряд невіршених. Адже Україна споконвіків вважалася аграрною країною, а нехтуючи зміцненням сільських територій, держава втрачає і в інших галузях господарської діяльності. Відтак робота як у вищих органах державної влади, так і на місцях має базуватися на комплексному підході до вирішення назрілих питань, а саме: створення правових, фінансових та організаційних умов для реалізації багатофункціональності сільського господарства, зайнятості сільського населення, якісного середовища проживання людей у сільській місцевості та розвитку партнерства держави, бізнесу, територіальних громад.

ДИНАМІКА ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Кушнір О.С., студентка*

Гераймович В.Л., кандидат економічних наук, доцент

Глобалізація є однією з головних тенденцій у розвитку сучасного світу, яка істотно впливає не лише на економічне життя, але й має політичні (внутрішні та міжнародні), соціальні і навіть культурно-цивілізаційні наслідки. Ці наслідки все більше відчують на собі практично всі країни і серед них, звичайно, Україна. Тому в умовах цієї інтеграції важливим є вивчення глобалізаційних процесів в Україні.

Для оцінки рівня глобалізації у 2002 році за сприяння Швейцарського економічного інституту (Swiss Federal Institute of Technology) та за участю Федерального Швейцарського технологічного інституту (Swiss Federal Institute of Technology) був започаткований Індекс глобалізації (KOF Index of Globalization), який являє собою комбінований показник, що дозволяє оцінити масштаб інтеграції окремо взятої країни у світові процеси.

Індекс країн визначають за 24 показниками, об'єднаними в три основні групи глобалізації – економічну, соціальну та політичну. Сума значень показників трьох груп із урахуванням коефіцієнтів вагомості 36%, 38% і 26%, (за даними 2014 року) , становить Індекс глобалізації окремо взятої країни і дає можливість сформувати світовий рейтинг досліджуваних держав.

До списку найбільш глобалізованих держав світу, потрапили 207 країн, перше місце в якому зайняла Ірландія, Індекс глобалізації якої склав 92,17. Друге місце належить Бельгії (91,61), а третє – Нідерландам (91,33).

Україна відповідно до рейтингу 2014 року зайняла 44 місце з Індексом 68,85 (за рейтингом, оприлюдненим у 2013 році Україна посідала 47 місце).

Варто відмітити, що рейтинги економічної, соціальної та політичної глобалізації нашої держави суттєво відрізняються. (див. Таб.1)[1].

Таблиця 1 – Динаміка показників глобалізованості України

Роки	Індекс економічної глобалізації	Індекс соціальної глобалізації	Індекс політичної глобалізації	Загальний індекс глобалізації
2008	60,91	58,87	85,26	66,50
2009	66,28	59,01	84,82	68,38
2010	64,38	59,43	85,06	67,92
2011	65,12	60,05	85,30	68,48
2012	67,52	59,95	86,01	69,50

За попередніми дослідженнями 2015 року індекс глобалізації України становить 69,5.

Аналіз даних Звіту “KOF Index of Globalization 2014” [1] дозволяє зробити висновок про те, що найвищі темпи зростання Індeksu глобалізації України спостерігалися впродовж 1991-1998 років (рис. 1).

Загалом впродовж досліджуваного періоду спостерігалось поступове зростання Індeksu глобалізації. Такою ж була тенденція і його складових – індексів глобалізації в соціальній та політичній сферах.

Тож можна зробити сміливий висновок, що Україна поступово розвивається та активно і цілеспрямовано рухається в напрямку інтеграції в міжнародну економіку.

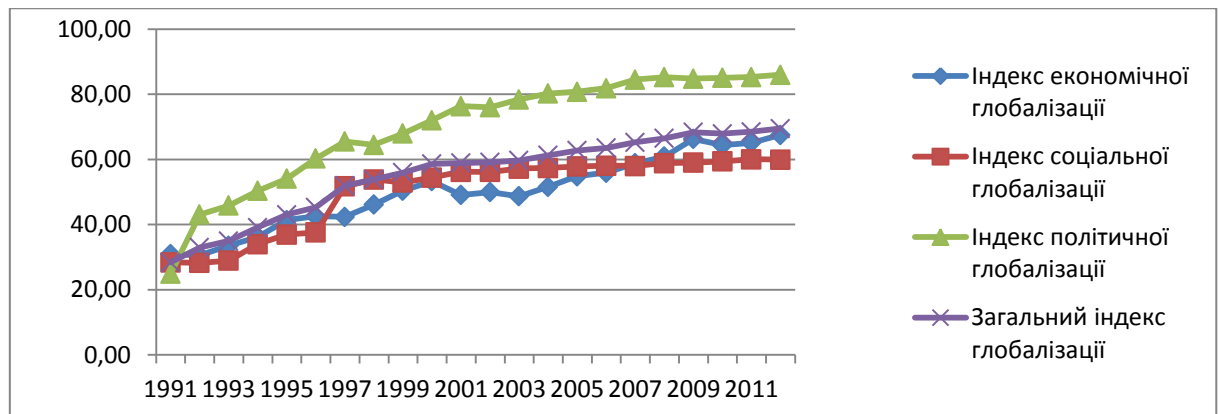

Рисунок 1 – Динаміка Індексу глобалізації України за 1991-2012 роки

УДК 339.923:061.1

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Лебіга Л.П., студентка*

Богач Л.В., кандидат економічних наук, старший викладач

Із розвитком цивілізації та науково-технічного прогресу, бурхливим зростанням кількості населення на Землі, обсягів виробництва та його відходів проблеми стосунків між природою та суспільством дедалі загострюються. Страшною дійсністю стали голод, отруєні річки та моря, задушливе шкідливе повітря у великих промислових центрах, загублені ліси, сотні зниклих видів тварин і рослин, загроза кліматичних аномалій, ерозія та майже повне виснаження ґрунтів у аграрних районах. Неухильно зростає населення нашої планети, що потребує відповідного збільшення видобутку й виготовлення життєвих ресурсів для забезпечення його проживання. Наслідки впливу людини на навколишнє середовище сумні й тривожні: порушуються природні угруповання й ландшафти, забруднюється атмосфера, морські акваторії і прісні водойми, руйнується ґрунтовий покрив, зменшуються лісові ресурси та чисельність видів рослин і тварин, хімічні сполуки, які циркулюють у біосфері, шкодять здоров'ю людини та всьому живому.

Одною з екологічних проблем є зростання кількості міст-гігантів, що стали найбільшими та найнебезпечнішими забруднювачами довкілля й згубниками природи, її «раковими пухлинами». Нерегульований приріст населення, який призвів до розширення промислового виробництва, що спричинило такі негативні наслідки, як: активне забруднення природи, випадання кислотних дощів, утворення озонових «дір», парникового ефекту. Вивчення динаміки споживання людством мінеральних ресурсів показало, що через 200-250 років на Землі скінчаться запаси нафти, вугілля, горючих сланців і торфу.

В разі збереження сучасних промислових та енергетичних технологій приблизно за цей самий період буде вичерпано до 2/3 запасів кисню в атмосфері планети за одночасного неухильного зниження темпів його відтворення зеленими рослинами.

Основним забруднювачем атмосферного повітря в нашій країні є промисловість, яка робить майже вдвічі більше шкідливих викидів, ніж автотранспорт (відповідно 65% і 35%). В Україні рейтинг найбрудніших міст в 2014 році очолив Красноперекіпськ, рівень забруднення становив 16,5%. Друге місце посідає найулюбленіше місто кожного українця Одеса з 14,1%. Замикає трійку лідерів екологічно брудних міст - Дніпродзержинськ. За даними Державної казначейської служби, у 2014 році передбачалося направили 3481,7 млн. гривень на охорону навколишнього природного середовища. Наступним забруднювачем

природи являються автомобілі. До того ж викиди від автотранспорту є екологічною проблемою та розглядаються на світовому рівні, оскільки найбільш важко регульованими. В багатьох країнах діє диференційний податок - податок на автотранспорт та паливо. В нашій країні поки, що відсутні дії держави, що регулювали б зменшення викидів від автотранспорту та потребує негайного вирішення.

Оскільки, екологічні питання стали актуальними як для окремої країни, так і для всього міжнародного співтовариства. людина й суспільство повинні докорінно змінити своє ставлення до природи та її ресурсів. У наш час людство спроможне виробляти достатню кількість сільськогосподарської продукції й промислової, не завдаючи шкоди навколишньому середовищу.

Досягнення науки й техніки відкривають не тільки можливості для задоволення потреб людини, але й створюють передумови для збереження й примноження ресурсів Землі. Людство в змозі істотно поліпшити умови, які склалися в біосфері планети. У розв'язанні цього завдання важливу роль відіграють екологічна освіта та виховання всього населення, особливо молоді, якій жити та працювати в наступному тисячолітті.

УДК 338.439.5/6

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Левчук Т.А., студентка*

Богач Л.В., кандидат економічних наук, старший викладач

Головною умовою та передумовою соціальної та економічної стабільності держави є проблема продовольчої безпеки, яка посідає провідне місце у загальній національній безпеці кожної країни.

Оскільки, продукти харчування є важливими та незамінними в життєдіяльності людини, то розвиток харчової промисловості і сільськогосподарська продукція, як основа харчування, виступають демографічними чинниками. Ці чинники є основним для забезпечення природних потреб людини. Звідси очевидно, що вивчення проблем продовольчої безпеки має значну актуальність.

Продовольча безпека – офіційно прийняте у міжнародній практиці поняття, що використовується для характеристики стану продовольчого ринку країни або групи країн, а також світового ринку. Експерти Продовольчої та сільськогосподарської організації об'єднаних націй (FAO) пропонують продовольчу безпеку розглядати як забезпечення гарантованого доступу всіх жителів планети, країни, регіону до продовольства у будь-який час і обсягах, необхідних для забезпечення активного й здорового способу життя.

Система національної продовольчої безпеки базується на принципах: самозабезпеченості, незалежності, доступності та якості. Саме їх, в першу чергу, необхідно враховувати під час формування державної політики щодо продовольчої безпеки. Також мають забезпечуватися: ефективний розвиток харчової промисловості, зовнішньоекономічна діяльність у сфері харчової промисловості, формування доходів населення, гарантування збалансованого і якісного споживання.

Продовольче самозабезпечення передбачає задоволення основної частини потреб у продуктах харчування за рахунок вітчизняного виробництва. Тому системоутворюючим центром у гарантуванні продовольчої безпеки є харчова промисловість.

Для вирішення продовольчої безпеки країни необхідно забезпечити якість та безпечність харчових продуктів. Концепція продовольчої безпеки країни передбачає

задоволення фізіологічних потреб населення у безпечних, багатофункціональних, високоякісних продуктах харчування відповідно до медичних рекомендацій, екологічних умов та індивідуального стану людини. Одним із шляхів досягнення продовольчої безпеки є суворе дотримання санітарно-гігієнічних вимог, технологічних інструкцій, рецептур, режимів оброблення, зберігання, транспортування, реалізації сировини і готової продукції.

Як бачимо, якість – один з основних аспектів продовольчої безпеки. Для вирішення цієї проблеми необхідно створити систему безпеки, яка дає змогу запобігти ризику отримання неякісної продукції. Наприклад це можливо здійснити за умови: вдосконалення методології оцінки якості харчових продуктів і продовольчої сировини; переходу від контролю готової продукції до контролю на стадії її виробництва на всьому технологічному ланцюгу; розроблення системи прогнозування показників якості; розроблення, освоєння і впровадження системи контролю сировини і харчових продуктів, і застосування високоєфективних методів контролю.

Продовольчий аспект є вихідним в аналізі пріоритетів, оскільки слугує кількісному виразу основної цілі аграрної політики – продовольчій безпеці. Він визначає рівень забезпечення країни продовольством, у тому числі власного виробництва, обсяги необхідних резервів продуктів харчування і сільськогосподарської сировини, а також фізіологічні та платоспроможні межі попиту на продукти харчування на внутрішньому ринку, та характеризується показниками існуючої структури споживання і його фізіологічними нормами.

УДК 338.43.02:330.3 (1-773)

ОСОБЛИВОСТІ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН З ПЕРЕХІДНОЮ ЕКОНОМІКОЮ (ДЕРЖАВИ СНД)

Лесик І.О., студентка*

Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Країни з перехідною економікою — це угруповання держав, які перебувають у процесі реформування політичної та соціально-економічної структури, трансформації існуючих тут раніше адміністративно-командних економічних систем у ринкову економіку. Йдеться про країни так званого другого світу, тобто сукупність пост-соціалістичних держав Центральної та Східної Європи і колишні радянські республіки (Польща, Румунія, Чехія, Болгарія, Угорщина, Словаччина, Словенія, Естонія)

За ознакою проголошення та проведення ринкових перетворень до групи перехідних можна віднести й такі азіатські держави, як В'єтнам і Китай. Але метою процесу реформування тут було визначено не відмову від соціалістичної системи, а її вдосконалення за допомогою ринку та створення змішаної економіки при збереженні влади за компартією. Однак і тут відбувається реальний процес трансформації колишньої неринкової системи у ринкову, хоча й зі своєю специфікою. Це дає підстави економістам-аналітикам виділяти цей регіон як окрему частину світового господарства і робити узагальнення, властиві лише даним країнам.

Основні напрями системних ринкових перетворень, що мають бути реалізовані в процесі трансформації усіх перехідних суспільств, можна розподілити на чотири широкі аналітичні категорії, які тісно пов'язані та взаємодіють між собою. Це:

1. Перегляд ролі держави, який передбачає: проведення законодавчої реформи, складовими якої є конституційна, майнова, банківська, контрактна та інші реформи, реформування законодавчих інститутів, регулювання діяльності природних монополій.

2. Макроекономічна стабілізація, основними інструментами якої є проведення жорсткості податкової та кредитної політики, вирішення проблеми надлишкової грошової маси, перегляд показників витрат з метою врегулювання зовнішніх розрахунків.

3. Розвиток приватного сектору, приватизація, реформа виробничої структури.

4. Реформа цін і ринків.

Одним із особливостей аграрної політики держав з перехідною економікою є розвиток приватного сектору, приватизація, реформа виробничої структури, яке передбачає спрощення процедур відкриття і закриття підприємств, оформлення права приватної власності, чітке формування та розподіл права власності (власність на землю, промисловий капітал, житловий фонд і реальну нерухомість).

Загалом на сьогоднішній день економіка більшості країн Східної та Центральної Європи значною мірою лібералізована. Серед країн, що постраждали на пострадянському просторі, найбільших результатів у цьому напрямі досягли Балтійські країни. Переважно успішними є країни, де чітко визначені права власності, від яких передусім залежать банківські позики, що надаються приватним особам компаніями, у тому числі міжнародними фінансовими організаціями, а отже, й можливість та ефективність економічної допомоги країн Заходу. Велика приватизація для країн з перехідною економікою це перш за все процес роздержавлення, тобто надання у повну або часткову приватну власність великих державних підприємств. Цей процес здійснюється на платній (викуп підприємства його робітниками або сторонніми особами, у тому числі й іноземцями) або на безплатній основі (ваучерна приватизація).

УДК: 639.311.003.13

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПОЛІПШЕННЯ ЕФЕКТИВНІСТЬ УТРИМАННЯ ТА РОЗВЕДЕННЯ КОРОПА-КОІ

Лисак С.О., студент*
Федюшко М.М., асистент

На базі Немішаєвського державного агротехнічного коледжу займається вирощуванням промислових видів риби з впровадженням розведення об'єктів декоративної аквакультури. Прикладом цього є власне господарство з його ставовим фондом, до якого входить і дана вдосконалена технологія розведення декоративних видів риби.

Дане господарство має систему ставів, в яку входять: 2 нагульні, 4 вирощувальні, 10 нерестових, 3 зимувальні стави і власне інкубаційний цех з лабораторією. Для вирощування товарних дворічок коропа кої Російського ти Турецького відгалуження, ми закупимо у Білоцерківській експериментальній гідробіологічній станції личинки коропа кої. І використаємо 4 вирощувальних ставки площею 0,3га для вирощування. Для цього, розраховуємо потреби господарства в личинках становитиме 185 тис.екз/га. А загальна площа трьох ставків становитиме 1,2га. тому нам потрібно буде 220тис.екз.

Використовуючи норматив виживання цьоголіток від посаджених у стави на вирощування личинок (25%), отримуємо потреби господарства в личинках: 220 000 екз. * 25%:100% = 55 000 екз.

А використовуючи норми виживання однорічок від цьоголіток становить(70%), отримуємо потреби господарства у однорічках:

55 000екз.* 70%:100% =38 500екз.

Використовуючи норматив виживання дворічок від посаджених у стави однорічок становить (65%)

Тому, потреби господарства у дворічках коропа кої для нагульного ставу становитимуть: $38\ 500 \text{ екз.} \cdot 65\% : 100\% = 25\ 025 \text{ екз.}$

В якості корму, беремо систему кормів марки JBL, а саме:

Корм для різних вікових груп:

1. для личинок – Round Flakes та мальків – Koi Mini
2. для зимівлі та після неї – Energil та Delikat Koi ;
3. для однорічок та дворічок: Koi Maxi

а) розраховуємо необхідну кількість корму для кожної вікової категорії за формулою: $A = x \cdot y$, де A – необхідна кількість корму, кг; x – кількість рибопосадкового матеріалу, y – маса корму на 1 екз.

б) кількість корму певного виду розраховуємо за формулою:

Після проведення огляду за екстер'єрними показниками ми ділимо дворічник коропа кої на три групи:

1. Група високої якості (30%) 7506екз. від вирощених дворічок буде реалізовуватися у декоративній аквакультури за ціною 220грн./шт.

2. Група середньої якості буде (35%) по500г/екз 4379кг. буде реалізована у ставки платної риболовлі по50грн./кг.

3. Група низької якості буде(35%) по500г/екз 4379кг. буде реалізовані як по оптових цінах коропа 30грн./кг.

Для визначення суми доходу господарства від реалізації дворічник коропа кої різних груп якості, необхідно додати суми продаж трьох груп коропа крі: зпершої групи ми отримаємо $7506 \text{ екз.} \cdot 220 \text{ грн/екз.} = 1\ 651\ 320 \text{ грн.}$

з другої групи $4379 \text{ кг.} \cdot 50 \text{ грн./кг.} = 218\ 950 \text{ грн.}$, з третьої групи $4379 \text{ кг.} \cdot 30 \text{ грн./кг.} = 131\ 370 \text{ грн.}$

Загальна сума складатиме: $1\ 651\ 320 \text{ грн.} + 218\ 950 \text{ грн.} + 131\ 370 \text{ грн.} = 2\ 001\ 640 \text{ грн.}$
Це і буде виручка господарства від реалізації вирощеної риби.

Також ми закупили: 220 тис.екз личинок коропа кої по ціні 9тис./міл.=2105грн. Вартість кормів для забезпечення потужності, господарство повинно закупити 8213 кг корму на загальну суму 1 326 618 грн. Оплата праці робітників становить 10% від загальної суми окладу, оскільки господарство спеціалізується на вирощуванні товарної продукції промислових видів риб, а внедрення технології розведення декоративної аквакультури є додатковою.

УДК 364. 44

УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ КОРПОРАТИВНИМИ ПРАВАМИ

Луцюк О.Л., студентка*

Гераймович В.Л., кандидат економічних наук, доцент

Корпоративне право є складним структурним утворенням, зміст якого становлять зобов'язальні зв'язки між корпоративними формами організації бізнесу в національній економіці та окремими економічними агентами, що діють в корпоративному секторі національної економіки, а також між окремими стейкхолдерами корпорації, немайнові, в т. ч. і організаційні зв'язки. Усі ці соціально-економічні відносини мають свій зміст, особливості реалізації їх учасниками суб'єктивних прав і виконання суб'єктивних обов'язків.

Основними нормативно-правовими актами, які регулюють здійснення корпоративних прав держави, є Господарський кодекс України та Постанова Кабінету Міністрів України «Про управління державними корпоративними правами» від 15.05.2000 р.

Кабінет Міністрів України (КМУ) є вищим органом управління майном, що знаходиться у державній власності, приймає нормативно-правові акти з питань управління державними корпоративними правами, визначає органи, уповноважені управляти державними корпоративними правами, приймає рішення про передачу корпоративних прав з державної у комунальну власність.

При розгляді корпоративного права держави брати участь в управлінні справами корпорації слід розрізняти зовнішню та внутрішню особливості реалізації цього права. Річ у тому, що на реалізацію зазначеного корпоративного права впливають зовнішні чинники (політичні, економічні, соціальні тощо). Таким чином, зовнішня площина права держави брати участь в управлінні корпорацією проявляється через розробку корпоративного законодавства. Внутрішня площина корпоративного права держави брати участь в управлінні корпорацією проявляється через міру її можливої поведінки як суб'єкта господарських відносин.

У більшості випадків у корпораціях, у статутних фондах яких державі належить контроль над прийняттям рішень (державі належить більш ніж 50 відсотків акцій, часток, паїв), держава в особі уповноваженого органу має можливість одноособово приймати всі або певні управлінські рішення. В цьому випадку постає необхідність створити ефективну систему реалізації цього корпоративного права, яка б ґрунтувалася на поєднанні високої майнової відповідальності осіб, уповноважених реалізовувати це право, з високою матеріальною зацікавленістю в результатах корпоративного управління. Здійснення державою права на управління корпорацією під час проведення загальних зборів породжує низку інших корпоративних прав.

Реалізація зазначених суб'єктивних прав, передбачених установчими документами і законодавством, може здійснюватися Фондом державного майна, органами виконавчої влади відповідно до галузевої належності суб'єктів господарювання й фізичними та юридичними особами, якими укладено договір доручення з управління корпоративними правами держави.

Таким чином, можна констатувати, що ефективна реалізація та управління корпоративними правами держави має містити заходи щодо належного захисту прав інвесторів, надійної системи управління та контролю, відкритості та прозорості у своїй діяльності.

УДК 330.341.1:339.137.2.012.23

ІННОВАЦІЙНІСТЬ ЯК ЧИННИК КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Майданик Н.О., студентка *

Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Інновації, рівень інноваційної активності є найпрогресивнішим фактором, що впливає на конкурентоспроможність національної економіки. Слід зазначити, що за даними Всесвітнього економічного Форуму за індексом глобальної конкурентоспроможності Україна у 2013 – 2014 рр. перемістилась з 82-го на 73-тє місце серед 144 країн.

Істотний внесок у дослідження ролі інновацій в економічному розвитку та підвищенні конкурентоспроможності національної економіки зробили наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених: А. Амоші, В. Гейця, С. Глазбева, В. Тарасової, О. Федірко, та багатьох інших.

На сьогоднішній день створено ґрунтовну теоретичну базу, яка дозволяє визначити сутність, принципи, механізми управління конкурентоспроможністю національної

економіки. У той же час недостатньо обгрунтовані механізми впливу інноваційної системи держави на рівень її конкурентоспроможності.

В Україні створено основні державні інститути і законодавчо-правове забезпечення, необхідне для реалізації інноваційної моделі розвитку. Державне регулювання і стимулювання діяльності інноваційних інфраструктурних організацій здійснюється за трьома напрямками:

- безпосереднє регулювання;
- управління державною власністю і державним сектором;
- опосередкований вплив на інвестиційні процеси.

Стратегія становлення інноваційної економіки є невід'ємною частиною загальної стратегії розвитку держави, вона орієнтована на визначення і досягнення перспективних цілей в умовах глобальних процесів, що відбуваються в світовій економіці, які корегуються зовнішньоекономічним середовищем та визначають економічну незалежність України, її конкурентоспроможність. На жаль, нестабільна економічна ситуація останніх років та світова економічна криза загальмували даний процес. Вирішення цієї проблеми ґрунтується на підвищенні ролі інноваційних процесів, використання яких у зовнішньоекономічній стратегії надасть поштовх вітчизняній економіці до позитивних зрушень, економічного зростання та забезпечить реалізацію економічних інтересів України на міжнародних ринках.

Як свідчить аналіз інноваційної діяльності українських підприємств, питома вага підприємств, що займаються інноваціями, постійно коливається і на сьогодні складає 16,2%, а питома вага підприємств, які впроваджують інновації складає 12,8%.

Причинами того, що питома вага підприємств, які мають певні розробки з впровадження інноваційних технологій, які дозволяють відпускати продукцію на рівні світових стандартів, тримається на рівні 10-11%, є: орієнтація підприємств на короткострокові результати, незбалансованість інвестиційної політики підприємства, яка призводить до розпорошення коштів, непристосованість система планування, обліку і контролю в сучасних умовах господарювання і неефективність фінансового менеджменту.

Отже, здійснення інноваційного прориву як необхідної умови підвищення конкурентоспроможності національної економіки потребує значного посилення ролі держави у проведенні сучасної модернізації економіки, зокрема передбачає розробку та реалізацію державної стратегії інноваційного розвитку.

УДК 338.242.4

СТРАТЕГІЧНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Марченко Я.М., студент*

Вдовенко Н.М., доктор економічних наук, професор

У сучасному глобалізованому світі місце та роль України залежить від її здатності ефективно реалізувати свої об'єктивні переваги природно-ресурсного потенціалу у світовому розподілі праці та у міжнародній конкурентній боротьбі, забезпечивши участь у вирішенні світової продовольчої, енергетичної та екологічної проблем на основі взаємовигідних партнерських відносин. Аграрний сектор є важливою стратегічною галуззю української національної економіки, яка забезпечує продовольчу безпеку та незалежність нашої держави, надає більшій частині сільського населення робочі місця. Європейські орієнтири надають аграрному сектору відповідний напрям розвитку та відкривають нові можливості для відродження сільського господарства, створюють додаткові порівняльні переваги на спеціалізованому ринку в умовах глобалізації економіки. Розвиток інтеграції на

європейському рівні є сучасною ознакою прогресивних змін у сільському господарстві та порівняно новим напрямом досліджень аграрної економічної науки в Україні [1]. Формуванню пріоритетів євроінтеграційного процесу аграрного сектору економіки присвячені роботи економістів-аграрників: В. Андрійчука, С. Кваши, А. Діброви, В. Власова, Ю. Губені, Н. Вдовенко, С. Дем'яненка.

Стратегія розвитку аграрного сектору економіки України спрямована на формування ефективного соціального спрямування сектору економіки держави, здатного задовольнити потреби внутрішнього ринку та забезпечити провідні позиції на світовому ринку сільськогосподарської продукції. У процесі стратегічного управління інноваційним розвитком аграрного сектору економіки мають бути враховані інтереси всіх економічних суб'єктів. Іноземні фірми вже мають технології і прагнуть розвитку. [3]

В проекті Міністерства аграрної політики та продовольства України передбачено такі стратегічні цілі розвитку аграрного сектору: гарантування продовольчої безпеки держави; забезпечення прогнозованості розвитку та довгострокової стійкості аграрного сектору на основі його багатокладності;

сприяння розвитку сільських поселень та формування середнього класу на селі через забезпечення зайнятості сільського населення та підвищення їх доходів; підвищення інвестиційної привабливості галузей аграрного сектору та фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств; підвищення конкурентоспроможності продукції, стабільність ринків; розширення участі України у забезпеченні світового ринку продукцією сільського господарства та продовольства; раціональне використання сільськогосподарських земель та зменшення техногенного навантаження аграрного сектору на довкілля [2].

Отже, для того, щоб зовнішньоекономічна діяльність України піднялась до рівня розвинених держав, їй потрібно докласти чимало зусиль за такими основними напрямками, як: гармонізація вітчизняних стандартів на сільськогосподарську продукцію згідно стандартів ЄС, формування ефективного механізму державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності у агропромисловому комплексі, гнучка державна підтримка реалізації інвестиційних проектів та стимулювання розвитку експортного потенціалу тощо. Тільки тоді Україна зможе зайняти конкурентоспроможне місце на світовому ринку аграрної продукції та міцно закріпити свої позиції.

Список використаної літератури:

1. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року – Режим доступу до ресурсу: <http://minagro.gov.ua/node/7644>.
2. Яценко О.М. Особливості агропромислової інтеграції України в Європейський Союз / О.М. Яценко // Матеріали VIII міжн. наук.-практ. конф. "Наука і освіта 2005". Т. 92: Економіка АПК. – Д. : Наука і освіта, 2005. – С. 79–81.
3. Шульгіна Л. М. Сучасні концепції стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства / Л. М. Шульгіна, В. В. Юхименко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 3. – Т. 2. – С. 79–84.

УДК 338.432:637.12(477)

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ І ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА ТА МОЛОКОПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ

Маслич І.С., студентка*

Богач Л.В., кандидат економічних наук, старший викладач

Сьогодні виробництво молока стало невід'ємною складовою забезпечення національної продовольчої безпеки, а також основним джерелом добробуту та зайнятості мешканців сільської місцевості. Фактично в країні майже 76,3 % всього молока продовжують виробляти господарства населення, тоді як решта надходить від аграрних підприємств.

Попри складну економічну ситуацію в 2014 р. молочна галузь зберегла позитивну динаміку зростання. У господарствах всіх категорій виробництво молока становило 11230,5 тис. т, що на 0,4% більше проти аналогічного періоду минулого року. Водночас зростання виробництва молока на 4,1 % відбулося передусім в сільськогосподарських підприємствах, тоді як у господарствах населення обсяги скоротилися на 0,7 %.

Одна з причин збереження спаду виробництва молока в господарствах населення — проблеми з його реалізацією, і як наслідок, лише незначна кількість селян може дозволити собі мати більше 2 корів.

Виробництво молока має сезонний характер, проте попит спостерігається протягом усього періоду року, що зумовлює коливання закупівельних цін.

Вперше за тривалий період на молочному ринку України спостерігається чітка тенденція до підвищення цін на сировинне молоко. Наразі з сільськогосподарських підприємств воно закупляється за ціною 4,40-5,50 грн/кг з урахуванням ПДВ в залежності від гатунку та регіону.

Однією з причин росту цін є скорочення виробництва сировини. Так, за період січень-вересень 2015 року в Україні було вироблено 8,4 млн т молока, а це на 4,4% менше, ніж за аналогічний період минулого року.

Разом із тим, однією з головних проблем галузі лишається сезонність. Зокрема, у вересні виробничі обсяги молока становили 77,8 тис. т, а це на 2,2% менше за показники попереднього місяця, а до кінця року прогнозують зменшення виробництва до 9-10%. Виробничі обсяги вершкового масла за період січень-серпень поточного року скоротилися на 13,3%, до 78,3 тис. т, у порівнянні з періодом січень-серпень минулого року.

Основним ринком збуту молока і молочних продуктів в Україні традиційно є внутрішній продовольчий ринок та експорт.

Одним з основних каналів збуту молока є переробні підприємства, що закуповують сьогодні близько 42 % усієї виробленої в країні сировини.

Ціна на молоко залишається чи не єдиним важелем впливу на розвиток, або навпаки, згортання цього виду бізнесу. Однак, якщо великі підприємства можуть конкурувати навіть при низьких закупівельних цінах за рахунок масштабу виробництва і диверсифікованого характеру господарської діяльності, то дрібні селянські господарства населення найбільше потерпають від її коливання. З початку року ціни на молоко зросли в середньому на 25-30 %, що зумовлено здебільшого інфляційними чинниками.

Виробництво молока можна зробити прибутковим конкурентоспроможним видом агробізнесу, однак цей процес є тривалим і потребує інвестиційних витрат. Передусім у реконструкцію приміщень ферм та якісне покращення породного складу молочного стада, а також модернізацію й оновлення доїльних систем та обладнання для оптимізованої годівлі тварин.

Існуючі проблеми в секторі приватних господарств населення зумовлені також низькою якістю молочної сировини, що впливає на її закупівельну ціну.

Важливо також усвідомити, що побудувати в Україні конкурентоспроможну модель можна лише за умов формування оптимального співвідношення частки приватних господарств населення, сімейних ферм і спеціалізованих великотоварних господарств, що забезпечить зниження собівартості молока і підвищення ціни за рахунок вищої якості продукції.

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В АГРАРНІЙ ПОЛІТИЦІ

Матвієнко Я., студентка*

Тужик К.Л., асистент

За сучасних умов пріоритетними стають якісні характеристики виробництва -рівень взаємозалежності економічної динаміки, соціального та екологічного поступу.

За своїм значенням сталии розвиток - це розвиток, при якому досягається забезпечення життєвих потреб сучасного людства і прийдешніх поколінь.

Український науковець О.Л. Попова розглядає сталии розвиток в контексті розвитку агросфери як системні, орієнтовані на інтереси і потенціал людини, соціуму суспільства загалом адаптивні за природою та якісні за суттю цілеспрямовані зміни, що супроводжуються підвищенням еколого-економічної ефективності, соціально-економічної прогресивності та екологічної стійкості як щодо попередніх інваріантних станів, так щодо досягнення раціональних моделей сталості на різних етапах еволюційного розвитку.

Сьогодні політику сталого розвитку в Україні визначають положення, оприлюднені в рішенні Конференції міністрів охорони навколишнього середовища Європи в рамках процесу "Довкілля для Європи". З цього приводу потребують уваги два документи, які визначають регіональну стратегію щодо сталого розвитку Європи та України: Стратегія охорони довкілля Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) 2001р., Стратегія інтегрування екологічної політики в усі сфери діяльності Європейського Союзу (ЄС) 1998р.

Природні ресурси є засобом розвитку продуктивних сил і важливим екологічним фактором життєдіяльності суспільства. Тому необхідно досягти екологічно доцільного і економічно збалансованого їх використання через структурну перебудову господарства та подолання дисбалансу розвитку. Для цього потрібно: забезпечити нормативно-правове регулювання використання державою функції щодо власності, управління та використання природних ресурсів; створити та ввести єдині державні та регіональні кадастри природних ресурсів; чітко розмежувати повноваження між центром та регіонами щодо управління природними ресурсами; провести аналіз показників питомої забезпеченості населення різними видами природних ресурсів; ввести в законодавство статті, які б стимулювали ощадливе відношення до ресурсів; створити систему платежів за природні ресурси з врахуванням рентної плати, запровадити заохочувальні механізми використання відновлювальних енергетичних ресурсів.

Другим важливим висновком щодо тенденцій сталого розвитку є пошук його проєктивної моделі. Йдеться про побудову відповідної політики перекладання концептуальних ідей сталого розвитку у проєктивну площину. До основних стратегічних засад формування національної моделі сталого розвитку слід віднести: визначення цілей, завдань, шляхів розвитку суспільства, задоволення його екологічних потреб; організацію діяльності суспільства з виконання прийнятих цілей і програм; розподіл матеріальних і екокультурних цінностей; узгодження різноманітних інтересів держави й соціальних спільнот; розроблення стандартів і законів поведінки в суспільстві; забезпечення внутрішньої й зовнішньої безпеки і стабільності політичного ладу; формування суспільної свідомості; контроль за дотриманням законів, припинення дій, що порушують загальноприйняті екологічні норми.

З метою виконання домовленостей у рамках підсумкових документів Всесвітнього саміту зі сталого розвитку (Йоганнесбург) прийнято Постанову Кабінету Міністрів "Про затвердження Комплексної програми реалізації на національному рівні рішень, прийнятих на Всесвітньому саміті зі сталого розвитку на 2003–2015 рр.". Проблемою залишається те, що ця програма не охоплює повністю основних положень Плану виконання рішень і тому не відображає повноту оцінки при аналізі їх виконання в Україні.

ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЗАПРОВАДЖЕННЯ РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ

Мороз О.А., студентка*
Тужик К.Л., асистент

Сьогодні Україна стоїть на шляху нових глобальних викликів, необхідності системних змін, об'єднання влади та суспільства заради глибинних перетворень в країні. На цьому етапі надзвичайної важливості набуває відповідальність уряду за проведення комплексної внутрішньої політики реформ.

Сьогодні Україна – єдина демократична країна у світі, де землевласники не мають права розпоряджатися своїм майном на власний розсуд. Діє мораторій на продаж землі, який ухвалили як тимчасовий акт, доки формуватиметься ринок землі. Проте немає нічого більш постійного, аніж тимчасове. Щодо зняття мораторію на сільськогосподарські землі, то рішення було відкладене ще раз, тепер до січня 2016 року.

В цілому ж можна констатувати, що світовий досвід показує, що регулювати ринок земель набагато ефективніше, ніж заганяти його “в тінь”. Законодавство багатьох європейських країн передбачає існування системи регулювання обороту земель сільськогосподарського призначення, маючи, з огляду на характерні історичні чи національні особливості, економічну чи соціальну ситуацію в кожній країні, свої відмінності. Таким чином, прийняття Закону “Про ринок земель” в Україні розблокує проведення земельних торгів щодо вільних земельних ділянок та прав оренди на них, створить законодавчі умови для зняття мораторію, сформує коло набувачів земельних ділянок сільськогосподарського призначення, обмежить участь іноземного капіталу, встановить заборону надмірної концентрації земельних ділянок.

На початку 2013 року набув чинності Закон України “Про державний земельний кадастр”, відповідно якому земельні ділянки тепер підлягають державній реєстрації в кадастрі. У квітні 2015 року, були прийняті деякі поправки до Земельного кодексу України щодо збільшення мінімального терміну оренди сільськогосподарських земель на сім років і анулювавши положення, що дозволяло здійснення короткострокової оренди земельних ділянок (менш ніж 5 років). Окрім вище перерахованих змін до Земельного кодексу, були здійснені численні поправки шляхом введення їх в інших законах, пов'язаних з агропромисловим комплексом, наприклад, регулювання землекористування та управління, оборот агрохімікатів та пестицидів, ветеринарних процедур. Ці зміни були значною мірою зосереджені на дерегулювання підприємницької діяльності і зниження адміністративного тиску на бізнес.

Для розвитку орендних земельних відносин в Україні основну увагу слід зосередити на формуванні конкурентного середовища серед потенційних орендарів землі, забезпеченні захисту прав селян-орендодавців, підвищенні орендної плати за землю, впровадженні екологічного моніторингу та контролю, спрямованих на використання орендарями екологобезпечних агротехнологій і належне відтворення родючості ґрунтів.

Окрім вище перерахованих, доцільним є впровадження механізму застави права оренди земельних ділянок, оскільки цей процес не призводить до зміни власника на земельну ділянку, а для орендатора матиме суттєву вигоду – дозволить залучити значні кошти для розвитку виробництва.

Реалізація запропонованих заходів сприятиме залученню інвестицій у сільськогосподарське виробництво, підвищенню ефективності використання і охорони земель, і, найголовніше, забезпечить реалізацію громадянами своїх прав щодо використання земельної власності в умовах євроінтеграції.

ПРОБЛЕМИ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ У ПРОГРАМАХ ОСНОВНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ УКРАЇНИ

Назаренко В.І., студентка*

Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Розглядаючи пропозиції партій стосовно розвитку агросектору, мимоволі згадуєш слова класика про надзвичайну віддаленість від народу. Так, найбільшою проблемою аграріїв є складнощі з отриманням кредитів на посівну, оскільки неможливо заставити землю, а брати в заставу майбутній урожай досить ризиковано для банків. Другою найбільшою проблемою є сама держава, яка може раптово заборонити експорт продукції. Нарешті, третьою проблемою є надмірна зайнятість у сільському господарстві і, відповідно, низька продуктивність праці. Замість вирішення цих проблем, партії пропонують повернути агросектор чи то в радянські часи, чи взагалі у XV століття.

Так, Самопоміч обстоює «формування сучасного українського села як архітепичної цінності» та розвиток екологічного землеробства. Проте, їхня пропозиція щодо перетворення землі на актив селянина хоча б передбачає приватну власність на землю. Натомість, спільна позиція РП, КПУ та Батьківщини полягає у забороні ринку землі. При цьому Батьківщина виступає одночасно за те, щоб «унеможливити надмірну концентрацію земель в одних руках» та «залишити сільськогосподарську землю в державній власності» (вочевидь, надмірна концентрація земель у державних руках видається їм прийнятною). Водночас Батьківщина сподівається, що громадяни, отримавши земельний акт, будуть продавати свої паї державі «за вигідною ціною». Цікаво, як визначатиметься ця ціна за відсутності земельного ринку? І що робити із землею, яка вже знаходиться у приватній власності?

Реформа у сільському господарстві України має на меті забезпечити продовольчу безпеку країни та конкурентоспроможність вітчизняної продукції на внутрішньому ринку, утвердити лідируючі позиції України на світовому ринку продовольства та сільськогосподарської продукції, забезпечити прозорість та прогнозованість аграрної політики. Незалежними фахівцями визнано суттєвий прогрес у реформуванні АПК України”, – зазначив Міністр аграрної політики та продовольства України Олексій Павленко.

За даними Національної Ради Реформ за 9 місяців прогрес Мінагрополітики у виконанні завдань на 2015 рік оцінюється на 80%.

Зокрема, було розроблено Єдину комплексну стратегію розвитку АПК на 2015-2020 роки, ініційовано та підтримано ряд законопроектів з дерегуляції та безпечності харчових продуктів, розпочато процес перевірки державних підприємств та їх роздержавлення, започатковано відбір керівників на державні підприємства виключно за конкурсною основою.

Триває розробка, погодження та прийняття концепції державної підтримки фермерських господарств, малих та середніх сільськогосподарських товаровиробників, нової системи оподаткування, Концепції розвитку сільських територій, Стратегії реформи рибальства, Стратегії реформування лісового господарства, Концепції реформування аграрної науки. «За оцінками незалежних експертів, реформування у сільському господарстві є одним із найбільш прогресуючих. Його мета – забезпечити дотримання політики уряду за наступними принципами: публічність та прозорість урядових рішень та державних програм; європейська модель підтримки малих та середніх виробників; дерегуляція та делегування повноважень; ефективність управління державними активами. Процес реформування аграрної галузі перебуває на активному етапі», – наголосив Міністр Олексій Павленко.

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Назаренко М.А., студент*

Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Кожна держава для виконання своїх функцій повинна мати відповідні кошти, які концентруються в державному бюджеті та інших централізованих фондах. Джерелами формування цих коштів можуть бути, по-перше, власні доходи держави, які вона одержує від виробничої та інших форм діяльності або у вигляді надходжень платежів за ресурси, що згідно з діючим законодавством належать державі; по-друге, податки, які сплачують юридичні та фізичні особи із своїх доходів.

Співвідношення між цими джерелами визначається рівнем розвитку державної та приватної власності. За умов, коли домінуюче становище у суспільстві займала державна власність, основу формування доходів бюджету становили доходи державного сектора.

Питаннями щодо обліку ПДВ займалися такі українські та зарубіжні вчені: Федосов В.М., Кулик П.Л., Соколовська А.М., Опарін В.М., Томас С. А., Вільгельм фон Сіменс, Ебріл Л., Кноссен С., Гордієнко П.Л., Дідковська Л.Г., Яшкіна Н.В., Сопко В.В., Кім Ю.Г.

Загальний порядок ПДВ визначається Податковим кодексом України.

Сьогодні в нашій державі створено власну податкову систему, яка не є результатом копіювання досвіду інших країн. Процес імплементації норм міжнародного податкового права та податкового права ЄС до національного законодавства України проявився в низці правових актів останнього часу. Податкові норми кодифіковано в єдиний правовий акт, створено систему контролюючих органів із сучасною організаційною структурою.

ПДВ уважається одним із найкорумпованіших податків. В українських умовах цей податок адмініструється не зовсім прозоро, також варто зазначити, що важливою причиною корумпованості українського ПДВ є низький рівень правосвідомості та правової культури, як зі сторони підприємців, так і контролюючих органів. Недоліки законодавства й часті та іноді непродумані й безсистемні його зміни зумовили те, що багато платників уникає сплати податків усіма можливими способами.

Ставка ПДВ у розмірі 20% є обтяжливою для вітчизняного бізнесу, що також зумовлює спроби ухилення від сплати ПДВ та реєстрації так званих фірм-одноденок і проведення різного роду корумпованих схем.

Недоліки ПДВ передовсім пов'язані з проголошенням законодавства, яке регулює цей податок, зокрема є норми, що сприяють зловживанням у сфері оподаткування і навіть стимулюють їх. Недосконалою і громіздкою є система адміністрування ПДВ, також маємо низьку правову культуру та обізнаність усіх суб'єктів податкових відносин. Усунення цих недоліків, яке можна здійснити в досить короткі строки, дасть змогу зробити цей податок більш технологічним і придатним для застосування в Україні.

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇХ ВИРІШЕННЯ В АГРОПРОМИСЛОВИХ ФОРМУВАННЯХ

Наконечна Т.В., студентка*

Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Результатом діяльності будь-якого підприємства є випуск готової продукції, виконання робіт або надання послуг. Адже саме завдяки цьому вони і отримують свій основний прибуток. Але щоб отримати цей прибуток необхідно, перш за все, правильно організувати бухгалтерський облік. Тому тема обліку готової продукції та її правильного відображення є і буде актуальною.

Метою дослідження є розгляд деяких аспектів організації обліку готової продукції, які існують за даних економічних умов та потребують врегулювання. У статті подано пропозиції щодо поліпшення процедур обліку готової продукції та її реалізації.

Я вважаю на сьогоднішній день підприємства мають ряд проблем, для вирішення яких необхідно застосувати такі заходи: кожне підприємство повинно автоматизувати облік готової продукції з використанням ЕОМ та програмного забезпечення, спеціально розробленого для певного типу виробництва чи сфери діяльності; підбір та навчання висококваліфікованих кадрів; виділення державних асигнувань на комп'ютеризацію та автоматизацію обліку у бюджетних установах; за допомогою мережі Інтернет державні податкові та статистичні органи повинні інформувати щодо змін та оновлень законодавства, що стосується ведення бухгалтерського обліку на підприємствах; ведення бухгалтерського обліку згідно чинного законодавства. Загально відомо, що на сьогодні в Україні існує безліч бухгалтерських комп'ютерних систем для сільськогосподарських підприємств серед яких можна виділити: програми на базі «1С:Підприємство» («МКМ: Фермер», «МКСТ: Невелике сільськогосподарське підприємство», «Кварц: Конфігурація для сільськогосподарських підприємств», «МКСТ: Сільськогосподарське підприємство», на базі «БАС підприємство» («БАС – сільгоспідприємство»). Найбільш розповсюдженою є «Кварц: Конфігурація для сільськогосподарських підприємств». Для великих сільськогосподарських підприємств існують мережеві програми й автоматизовані системи управління підприємством, але найбільш доцільно вибрати 1С «Підприємство», тому що воно дає змогу: централізувати інформацію про стан обліку; повністю позбутися помилок, які виникають на етапі перенесення даних з одного первинного документа до іншого, а також при складанні різноманітних довідок і звітів. При цьому вартість і витрачений час на складання зазначених форм незначні, що дає змогу повністю задовольнити інформацією управлінський персонал, скласти прогнозні розрахунки для прийняття ефективних рішень у сфері реалізації готової продукції. Особливу увагу слід приділити можливості автоматизації розрахункових операцій між підприємствами та реалізації готової продукції через Інтернет-мережу. На нашу думку, Інтернет-мережа – це найефективніший спосіб для: пошуку постачальників сировини і матеріалів; реалізації продукції широкому колу споживачів; створення онлайн-ринків, інтернет аукціонів допоможе сконцентрувати покупців та продавців у одному місці незалежно від їх місця розташування та віддаленості; прийняття управлінських рішень стане оперативним та швидким процесом.

Отже, актуальною залишається проблема дослідження можливостей програмного забезпечення для організації бухгалтерського обліку і створення внутрішньої мережі з'єднаних між собою автоматизованих робочих місць для прийняття на підставі обробленої інформації ефективних управлінських рішень. При вирішенні поетапного переходу до створення інформаційної системи потрібен цілеспрямований вибір програмного забезпечення, який повинен спиратися на системну комплексну оцінку. Система має бути досить функціональною, завершеною з погляду обліку, бути універсальною, тобто враховувати специфіку галузевих особливостей підприємств.

ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ В ЧЕХІЇ, СЛОВАЧЧИНІ, ЮГОСЛАВІЇ

Науменко Д.М., студент*

Богач Л.В., кандидат економічних наук, старший викладач

У Чехії перетворення аграрного сектора не супроводжувалися деколективізацією. Колишні кооперативи трансформувалися в приватні юридичні особи. Згідно із законодавством 1991-1992 рр. кооперативи мали стати дійсними кооперативами приватних власників (у Чехії 2/3 сільськогосподарських угідь де-юре завжди були в приватній власності) або торговельними компаніями (акціонерне товариство чи товариство з обмеженою відповідальністю). Законодавство заохочувало також приватне господарювання. Як у Чехії, так і в Словаччині, підтримувалася організація менших колективних форм господарювання на базі кожного сільського населеного пункту. Так, у Чехії на основі колишніх кооперативів і господарств створено нові юридичні особи з середньою земельною площею 1100 га (в 1990 р. середня площа кооперативів становила 2460 га, державних господарств - 5990 га). Сімейні ферми площею понад 1 га налічували 27 402 господарства, володіючи 23% усіх сільськогосподарських угідь. Середній розмір земельної площі ферми - 36 га. Як правило, фермерська сім'я використовує більше землі, ніж має у власності. Передбачається, що в Чехії 3/4 сільськогосподарської продукції вироблятимуть приватні юридичні особи й 1/4 - сімейні ферми. У Словаччині дозволено організовувати приватні господарства з максимумом землі 150 га. Законодавчо закріплена реституція в Чехії передбачає повернення попереднім власникам землі та майна від держгоспів і сільськогосподарських кооперативів, які одержали їх з 25.02.1948 р. по 01.01.1990 р. Вона має широкомасштабний характер як за складом майна (земля, інвентар, тварини, будівлі тощо), так і за розширенням часових кордонів. Земельна і майнова реституція здійснюється безплатно і переважно в натурі. Вважається, що на повернення своїх земель можуть претендувати до 500 000 чоловік, але тільки 2-3% виявляють бажання перейти до самостійного господарювання. У країні створено земельний фонд, на баланс якого переведені землі та інші активи, що передаються на період до їх приватизації різним користувачам в оренду. Лише після завершення певної реституції землі, земля, яка знаходиться у розпорядженні фонду, буде віддана до продажу через аукціон. Характерно, що земельна реституція, яка проводиться в Чехії (колишнім власникам повернуто понад 100 000 га землі, або 16 % земельного фонду держави) не привела до істотного подрібнення земельних ділянок завдяки передачі землі, одержаної відновленими у правах власниками в оренду сільськогосподарським підприємствам і фермерам. У Словаччині взято курс на збереження переважно колективної форми земельної власності й здачу землі в оренду. Але й тут на порядок денний поставлено питання про широкомасштабну приватизацію землі на основі принципів, які вже використовуються в Чехії. У Югославії земельні відносини не залежать від розмірів землеволодіння. В поправці до 50-ї статті Конституції зазначається, що система земельного максимуму відміняється і всі громадяни (не тільки зайняті в сільському господарстві) можуть вільно купувати землю й бути її спадкоємцями. Це відкриває шлях до створення великих приватних підприємств у сільському господарстві як більш ефективних і менш капіталомістких для держави. Одним із найважливіших напрямів в аграрній політиці країни є рішення про реприватизацію земель, які були експропрійовані або націоналізовані у 1945 і 1958 рр.. Нині задоволено 45 тис. заяв і колишнім власникам повернуто 220 тис. га землі. Приватний сектор у країні у розпорядженні має 85% землі, що обробляється. В усіх східноєвропейських країнах позитивні результати аграрної політики досягаються лише за умови орієнтації на еволюційний характер соціально-економічних перетворень. Негативні наслідки спостерігаються під час використання методів «шокової» терапії. Звідси проблема правильного вибору темпів реформ, ступеня їх радикалізму, форм і методів державного регулювання. На основі дослідження, зроблено висновок, що в більшості країн заборонено продаж сільськогосподарських земель іноземцям.

СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ – БІДНІСТЬ

Обух А.В., студентка*

Богач Л.В., кандидат економічних наук, старший викладач

Нині спостерігають різке зниження макроекономічних показників, поляризація доходів, соціальна диференціація, що сприяє посиленню такого негативного явища як бідність. Безсумнівно вражають наслідки цього соціально-економічного явища: погіршення здоров'я населення, зростання смертності в країні, а також гальмування соціально-економічного розвитку країни. На сьогодні бідність є однією з глобальних проблем людства, що характеризує низький рівень життя населення.

Використовуючи такі методи дослідження як системний аналіз (розгляд теоретико-методологічних аспектів проблеми бідності), методи статистичного, економічного та порівняльного аналізу (дослідження основних показників бідності в Україні), метод синтезу (об'єднання основних шляхів вирішення проблеми бідності в блоки) було сформовано три основні блоки шляхів подолання бідності, а саме соціальний, економічний, правовий.

Для України бідність стала не тільки хронічним явищем, визначаючи спосіб життя більшої частини населення, але і фактором поляризації суспільства, його поділу на дуже заможних і дуже бідних при катастрофічному зменшенні середнього прошарку суспільства. За результатами досліджень співвідношення доходів багатих українців до найбідніших складає 30:1. Для прикладу, в Китаї – 7:1, в Японії – 4,3:1, в країнах ЄС – 5,7:1. Цей розрив настільки великий, що в країні фактично не існує середнього класу. Насамперед це зумовлено відмінностями в освіті й особистих здібностях, нерівномірним розподілом економічних ресурсів, відмінностями у становищі на ринку, різним ставленням до ризиків тощо.

В Україні критерії бідності згідно із даними Державного комітету статистики визначають суб'єктивним методом: як свідчать результати, 44% респондентів вважають себе бідними, 38% – небагатими, 11% – середняками, 0,2% – багатими, та 0,02% – дуже багатими. Варто відзначити, що за Індексом добробуту підготовленим Лондонським Інститутом Легатум для 110 країн світу, Україна в цьому списку знаходиться в групі найбідніших країн світу та займає 69 місце – одне з найнижчих у Європі.

Важливим фінансовим інструментом подолання бідності є соціальні пільги. Соціальна допомога повинна надаватись лише тим громадянам, які дійсно її потребують, тобто тим, які позбавлені засобів для існування. В Україні одна й та ж людина може користуватися пільгами за кількома видами, тому перелік пільговиків складає більше, ніж половина населення України. Щороку кількість пільгових категорій зростає, а тому збільшуються масштаби фінансування надання соціальних пільг. Наявність все більшої кількості пільговиків підриває основне призначення соціального захисту – підтримку найбільш вразливих верств населення.

Подолання бідності, здійснюване комплексом фінансових інструментів, є важливим елементом як для підвищення рівня життя населення, так і для розвитку економіки країни. Визначаючи подальші шляхи подолання бідності в Україні, необхідно виходити з того, що працездатна частина населення має бути забезпечена роботою і гідною заробітною платою, що дозволить викоринити бідність серед працюючих громадян і суттєво знизити рівень бідності серед малозабезпечених, соціально вразливих верств населення. Сучасний стан рівня життя населення України потребує підвищення якості життя найбільш численних (а не лише найбідніших) прошарків населення, що стане підґрунтям для формування середнього класу — основи стабільності суспільства.

ВПЛИВ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА РОЗВИТОК АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЕВРОІНТЕГРАЦІЇ

Ольховик О.М., студентка*
Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

У сучасних умовах динамічного та висококонкурентного ринкового середовища підприємства повинні діяти максимально ефективно і прораховувати усі можливі кроки, що потенційно можуть вплинути на їх діяльність. Зокрема, управління фінансами підприємства містить у собі цілий ряд аспектів, що є вирішальними як у подальшому просуванні на ринку, так і у збереженні стабільного фінансового стану підприємства. В процесі діяльності підприємства виникає дебіторська і кредиторська заборгованість. В свою чергу дебіторська заборгованість і її накопичення може нести суттєві ризики, в разі перманентного накопичення до загрозливих показників даної заборгованості. Тому такі тенденції в управлінні дебіторською та кредиторською заборгованістю повинні мати особливо продуманий аналітичний механізм у формуванні підходів до такого явища.

Дебіторська заборгованість є необхідним кроком для просування на ринку шляхом відстрочення платежу або сплаченим авансам, так і порушенням платіжної дисципліни. В свою чергу дебіторська заборгованість і її накопичення може нести суттєві ризики, в разі перманентного накопичення до загрозливих показників даної заборгованості. Тому такі тенденції в управлінні дебіторською та кредиторською заборгованістю повинні мати особливо продуманий аналітичний механізм у формуванні підходів до такого явища.

Вивчення наукових джерел з даної проблеми показало, що суттєві пропозиції методичного та практичного характеру з проблем управління фінансовими ресурсами підприємств внесли такі відомі вчені, як П. Саблук, М. Дем'яненко, П. Лайко, В. Амбросов, Г. Кірейцев та деякі ін. Проте в умовах трансформації підприємств і розвитку форм господарювання багато аспектів цієї важливої проблеми вимагають подальших поглиблених досліджень щодо ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства, зокрема оптимізації дебіторської заборгованості.

Значних успіхів у зниженні загальної потреби в оборотних активах можна досягти напрацювавши ефективну політику управління дебіторською заборгованістю.

Модель управління дебіторською заборгованістю включає наступні складові елементи:

- 1) статичний аналіз фінансової інформації щодо дебіторської заборгованості суб'єкта господарювання, інтерпретація значень основних фінансових показників та коефіцієнтів, що використовуються для такого аналізу;
- 2) динамічний (трендовий) аналіз та оцінка тенденцій розвитку ситуації із погашенням контрагентами дебіторської заборгованості;
- 3) обґрунтування оптимального терміну надання відстрочки оплати рахунків покупцями;
- 4) рефінансування дебіторської заборгованості підприємства;
- 5) контроль простроченої дебіторської заборгованості та попередження формування безнадійної заборгованості тощо

Невиправданий розмір дебіторської заборгованості є іммобілізацією власного капіталу, а перевищення його певного рівня може призвести до втрати ліквідності і навіть зупинки виробництва.

Отже, прискорення оборотності дебіторської заборгованості і уповільнення кредиторської покращує фінансовий стан підприємства. Одночасно швидка оборотність дебіторської і повільна - кредиторської заборгованості може призвести до зниження показників платоспроможності підприємства. Тому навіть за наявності можливостей управляти термінами платежів дебіторів і термінами розрахунків з кредиторами неможливо безмежно зменшувати перші і збільшувати останні. Межами тут є рівні коефіцієнтів платоспроможності.

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ФЕРМЕРСТВА В УКРАЇНІ

Омельченко Л.С., студентка*

Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Сільське господарство є однією з пріоритетних галузей національної економіки. Розвиток сільськогосподарської галузі сприяє підвищенню матеріального добробуту населення, зміцненню економічної та продовольчої безпеки держави, зростанню її експортного потенціалу.

Мета дослідження: 1) створення сприятливих умов для розвитку малого і середнього підприємництва; 2) забезпечення розвитку суб'єктів малого і середнього підприємництва з метою формування конкурентного середовища та підвищення рівня їх конкурентоспроможності; 3) стимулювання інвестиційної та інноваційної активності суб'єктів малого і середнього підприємництва; 4) сприяння провадженню суб'єктами малого і середнього підприємництва діяльності щодо просування вироблених ними товарів (робіт, послуг), результатів інтелектуальної діяльності на внутрішній і зовнішній ринки; 5) забезпечення зайнятості населення шляхом підтримки підприємницької ініціативи громадян.

Основними напрямками державної політики у сфері розвитку малого і середнього підприємництва в Україні визначено: 1) удосконалення та спрощення порядку ведення обліку в цілях оподаткування; 2) запровадження спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності для суб'єктів малого підприємництва, що відповідають критеріям, встановленим у податковому законодавстві; 3) залучення суб'єктів малого підприємництва до виконання науково-технічних і соціально-економічних програм, здійснення постачання продукції (робіт, послуг) для державних та регіональних потреб; 4) забезпечення фінансової державної підтримки малих і середніх підприємств шляхом запровадження державних програм кредитування, надання гарантій для отримання кредитів, часткової компенсації відсоткових ставок за кредитами тощо; 5) сприяння розвитку інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва; 6) гарантування прав суб'єктів малого і середнього підприємництва під час здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності; 7) сприяння спрощенню дозвільних процедур та процедур здійснення державного нагляду (контролю), отримання документів дозвільного характеру для суб'єктів малого і середнього підприємництва та скороченню строку проведення таких процедур; 8) організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів малого і середнього підприємництва; 9) впровадження механізмів сприяння та стимулювання до використання у виробництві суб'єктами малого і середнього підприємництва новітніх технологій, а також технологій, які забезпечують підвищення якості товарів (робіт, послуг).

Державна підтримка передбачає формування програм, в яких визначається механізм цієї підтримки. Програми державної підтримки розробляються та впроваджуються спеціально уповноваженим органом у сфері розвитку малого і середнього підприємництва із залученням інших центральних органів виконавчої влади та громадських організацій, що представляють інтереси суб'єктів малого і середнього підприємництва. Державні програми підтримки затверджуються Кабінетом Міністрів України в установленому законом порядку.

Запорукою ефективності державної підтримки фермерських господарств України та їх ефективного розвитку є забезпечення ефективної аграрної політики та її дотримання органами державної влади. Вирішальним фактором подальшого розвитку фермерства та малого і середнього підприємництва на селі є рішення держави про розвиток та державну підтримку через кооперації та інтеграцію.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ КОМБІКОРМІВ У КОНТЕКСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЄС

Паламар І.О., здобувач*

Вдовенко Н.М., доктор економічних наук, професор

Забезпечення населення якісними продуктами харчування становить головний напрям соціально-економічного розвитку будь-якої держави. Тому стан аграрної економіки, що виробляє продукти харчування, її продуктивність, ефективність та екологічність функціонування – важливі оціночні індикатори прогресу цивілізації. Очевидно, що досягти продовольчої безпеки можливо лише за рахунок системного підходу, при якому аграрна політика має охоплювати сільське господарство, харчову промисловість і переробку продуктів, сфери оптової й роздрібної торгівлі, виробництво засобів виробництва для сільського господарства та харчової промисловості, аграрну науку і освіту, питання комплексного розвитку сільських територій. Повільні темпи нарощування валової продукції галузей тваринництва пов'язані з відсутністю повноцінних кормів. Функціонуванню вітчизняного ринку комбікормів притаманна вертикально-інтегрована структура тваринницьких господарств для яких характерний повносистемний цикл виробництва та забезпеченість власною сировинною базою. Однією з головних проблем розвитку комбікормової галузі є формування сировинної бази та її використання. Завантаження виробничих потужностей потребує розширення та ефективного використання ресурсної сировини. Співставлення прогнозів потреби з наявними ресурсами комбікормової сировини вказує на її значний дефіцит як зернової, так і високобілкової. Виробництво повноцінних комбікормів передбачає використання кормових відходів різних галузей.

У процесі вивчення даного питання було проаналізовано еволюційний процес формування ринку комбікормів в Україні. Критичні показники характерні для 2000 року, коли на ринку було вироблено 1,1 тис. т. комбікорму. В той час для зрушення кризового явища на рівень мінімального самозабезпечення за п'ять років було удвічі нарощено виробництво і у 2005 році цей показник становив 3 тис. т., а до 2010 року цей показник збільшився більше ніж у двічі сягнувши показника у 6,5 тис. т. Позитивна динаміка нарощування виробництва стимулюється активним розвитком тваринництва, проте не задовольняє внутрішній попит України у даній продукції. Лідерство України на ринку зернової продукції суттєво корелює із вітчизняним виробництвом комбікормів, що створює дисбаланс у розвитку взаємодії агентів даного ринку. Дану специфіку функціонування формує динаміка імпорту комбікорму в Україну, який у 2014 році сягнув максимального показника у 178,2 тис. т. що на 31,61 % більше за показник 2010 року. Нарощування обсягів виробництва комбікормів в Україні, як показав досліджуваний період, характеризується нестабільністю через взаємозв'язок попиту та пропозиції на ринку за умови низького рівня експорту готової продукції, а також низьке технологічне обладнання вітчизняних підприємств. Таку особливість формування українського ринку комбікормової промисловості можна пояснити саме орієнтацією виробників на внутрішнього споживача, що виступає чинником обмеження розвитку виробництва комбікормів, як перспективного підкомплексу аграрного сектору в умовах євроінтеграції. На наш погляд, Україна робить рішучі кроки у напрямку інтеграційних процесів до ЄС, у площині реформування ринку комбікормів. Нині підготовлено проект Закону України «Про корми» № 4280, який зареєстровано 14.07.2014 році. Практична реалізація його стане підґрунтям для переходу вітчизняного товаровиробника на вищий рівень господарської діяльності. Вказаний законопроект розроблено відповідно до статей 59 та 64 Угоди про асоціацію між Україною, з

одного боку та ЄС, з іншого боку, ратифікованої Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони». Отже, процеси реформування аграрного сектору економіки та розвиток галузі тваринництва мають сприяти нарощуванню ринку зернової продукції та виробництву комбікормів.

УДК 331.5:631.1

ОСОБЛИВОСТІ РИНКУ ПРАЦІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Паламарчук О.В., студентка*

Богач Л.В., кандидат економічних наук, старший викладач

На даний час в Україні задіяно в аграрному секторі близько 20% усіх працюючих, тож успіх аграрних підприємств, орієнтованих на нарощування обсягів виробництва конкурентоспроможної продукції. Проведення соціальної політики, значним чином залежить саме від персоналу аграрного сектору економіки, кваліфікації працівників, зайнятих в аграрній сфері, продуктивності їх праці. Функціонування ринку праці безпосередньо пов'язане з реформуванням системи господарювання, а також з іншими процесами економічного, соціально-демографічного, морально-психологічного, організаційного характеру. Специфіка сільськогосподарського виробництва породжує низку особливостей, притаманних ринку праці в аграрній сфері і сільськогосподарській зайнятості.

Однією з найбільш важливих особливостей ринку праці в аграрній сфері є сезонність використання робочої сили. Таке явище пов'язане з тим, що протягом року відбувається нерівномірне залучення робочої сили в процес виробництва. Після закінчення виробничого циклу потреба в працівниках знижується, і ринок праці набуває трудонадлишкового характеру, у результаті частина аграріїв поповнює лави безробітних. Сезонність праці знижує її продуктивність і оплату, що стримує підвищення життєвого рівня населення та підвищує міграцію.

На ринок праці тієї чи іншої місцевості значно впливає спеціалізація господарюючого суб'єкту. Адже підприємство, що спеціалізується на трудомістких видах діяльності, має вищий попит на робочу силу, ніж підприємство з мало трудомістким виробництвом.

Хоча зарплата зайнятих в аграрній сфері зростає, але відносно невисокими темпами. Розмір середньомісячної заробітної плати зайнятих у аграрному секторі країни у 2012 р. становив 2094,00 грн., у 2013 році – 2344,00 грн., у 2014 році – 2556,00 грн. Варто відзначити що розмір зарплати в аграрному секторі більший, ніж розмір мінімальної заробітної плати в країні (на 1052,00 грн., в 2012 році, на 1231,00 грн., в 2013 році, на 1338,00 грн., в 2014 році), але він менший за середній розмір заробітної плати в інших галузях (на 947 грн., в 2012 році, на 938 грн., в 2013 році, на 924 грн., в 2014 році). Поряд із цим існує і заборгованість з виплати заробітної плати та вагома частка розрахунків з працівниками в натуральній формі.

Слід зазначити, що особливістю сучасного аграрного ринку праці є недостатня забезпеченість його кваліфікованими кадрами, зумовлена значною мірою плінністю спеціалістів на виробництві. З одного боку, незабезпеченість кваліфікованими кадрами знижує продуктивність праці і відповідно її оплату, а з іншого – низький рівень оплати праці в не приваблює висококваліфікованих працівників і не стимулює їх до підвищення свого освітньо-кваліфікаційного рівня. Викликає занепокоєння віковий розподіл населення. Зростання частки осіб похилого віку збільшує демографічне навантаження на працездатне населення, з всіма негативними наслідками.

У країні слід відзначити зростання економічної активності населення (у 2012 році чисельність працюючих в аграрній сфері становила 3308,5 тис., осіб, у 2013 році – 3389,0 тис., осіб, у 2014 році – 3391,4 тис., осіб), зниження зареєстрованого безробіття (у 2012 році було працевлаштовано 764,4 тис., осіб, у 2013 році – 541,9 тис., осіб, у 2014 році – 494,9 тис., осіб) та зростання зайнятості населення. Водночас досить поширеним явищем на ринку праці залишається нерегламентована діяльність населення, збереження високого рівня прихованого безробіття.

Перелічені особливості ринку праці в аграрному секторі є основними причинами, що ускладнюють процеси реалізації трудового потенціалу населення, а наявність тісних причинно-наслідкових зв'язків між ними вимагає сукупного їх урахування у вирішенні проблем ефективного функціонування ринку праці.

УДК 338.43:633.34

РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ СОЇ В УКРАЇНІ

Паламарчук І.І., студентка*

Богац Л.В., кандидат економічних наук, старший викладач

Ринок сої - це складова ринку продовольства, що являє собою сукупність економічних відносин між суб'єктами господарювання, за допомогою яких здійснюється купівля-продаж сої та продуктів її переробки, відповідно до законів ринкової економіки.

У процесі просування сої від виробника до споживача беруть участь різні підприємства й організації соєвого підкомплексу, сукупність яких характеризує організаційно-технологічну структуру соєвого ринку, яка відзначається різноманітністю форм господарювання. Різноманітна гама використання продуктів переробки сої як на кормові, так і харчові цілі приводить до того, що один і той же продукт може бути як альтернативним, так і супутнім для продукції переробки сої. Наприклад, відповідно до закону попиту, збільшення цін на м'ясо призводить до зменшення його споживання, а це, у свою чергу, знижує попит на корми в галузі тваринництва, де як один із компонентів комбікормів використовують соєвий шрот. Водночас при зменшенні попиту на м'ясо зростає споживання продуктів глибокої переробки сої (концентратів, ізолятів), тобто в даному випадку соє- і м'ясопродукти є альтернативними товарами.

Основні чинники, що впливають на формування попиту на ринку сої та продуктів її переробки, такі:

- а) потреба тваринництва у високобілкових, збалансованих кормах;
- б) ціни альтернативних та супутніх товарів (м'ясо, молоко, олія тощо);
- в) платоспроможність населення;
- г) смаки, уподобання та звички населення ("мода" на здорове харчування, Пасхальний та Різдвяний пости).

Стратегія державного регулювання ринку сої та продуктів її переробки має ґрунтуватися на прогнозі його кон'юнктури. Прогнозні розробки повинні

виявити у ланцюзі ті ланки причинно-наслідкових зв'язків, які можуть призвести до небажаних наслідків і повинні стати об'єктами державного регулювання. Використання сої, як кормової культури, передбачає методичні підходи щодо прогнозування обсягів її виробництва та переробки на основі коефіцієнтів еластичності споживання населенням продуктів харчування залежно від їх сукупних доходів. З цією метою розробляється прогноз попиту населення на продукти харчування тваринного походження на певний період з подальшим визначенням необхідної кількості худоби для задоволення цього попиту. За

умови прийнятої рецептури комбікормів, що містять соєвий шрот, та їх витрат на виробництво 1 тони продукції, визначають потребу в соєвому шроті, який потім за допомогою відповідного коефіцієнта переводять у необхідну кількість зерна сої.

При розрахунку можливого попиту на сою, крім застосування її як корму для внутрішніх потреб, слід також враховувати можливі обсяги експорту чи імпорту сої та продуктів її переробки, а також використання її на харчові цілі.

Обсяги виробництва сої повинні корелювати з реальними потребами населення країни у продуктах харчування.

Ринок сої знаходиться на ранній стадії свого розвитку, тому зараз він потребує відповідних заходів з боку держави для підвищення ефективності його функціонування, а саме: поліпшення якості та безпечного споживання продукції соєвого підкомплексу, а також організація відповідного контролю через удосконалення законодавчої бази; подолання значного розриву між науковими досягненнями та практичним їх застосуванням; державна підтримка товаровиробників і переробників сої фінансуванням, кредитуванням, стимулюванням розвитку страхування посівів; повноцінне інформаційне забезпечення учасників ринку; розвиток біржової торгівлі.

УДК 338.43:637.1(477)

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ МОЛОКА В УКРАЇНІ

Перекліта Ю.І., студентка*

Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

На сучасному етапі функціонування та розвитку економіки України залишається актуальною проблема пошуку шляхів ефективного розвитку ринкового господарства з метою регулювання обсягів виробництва продукції та її збуту.

Необхідність державного регулювання молочної галузі полягає в тому, що держава має гарантувати забезпечення корисними, недорогими та нешкідливими для здоров'я продуктами харчування без надмірних державних витрат на регулювання та контроль виробництва сільськогосподарської продукції та її переробки.

Як стверджує М.І. Белявцев, державне регулювання ринку здійснюється різними прямими і непрямими методами, які залежно від характеру дії можна об'єднати в чотири групи:

- 1) економічні;
- 2) інформаційно-орієнтувальні;
- 3) законодавчі;
- 4) адміністративні.

До економічного регулювання відноситься стабілізація цін на ринку галузі. В Україні нинішній рівень закупівельних цін на молоко не забезпечує відшкодування витрат на його виробництво. За словами Ярослава Краснопольського: «Скорочення сировинної бази, обмеженість експортних можливостей молокопереробних підприємств, низький рівень купівельної спроможності зменшують завантаження виробничих потужностей». З початку року ціни на молоко зросли в середньому на 25-30 %, що зумовлено здебільшого інфляційними чинниками, однак в цілому є позитивним трендом для галузі.

Разом з тим, найбільш популярним та найбільш "ринковим" методом впливу є державне регулювання конкуренції. Якщо конкуренція серед товаровиробників зростає, то попит зменшується порівняно з пропозицією. Знижується їхня ринкова ціна, що призводить до зменшення кількості товаровиробників і продукції.

Саме законодавство встановлює вимоги до маркування, пакування, безпеки молокопродуктів, призначених для споживання та повинно здійснювати контроль за дотриманням якісних вимог до молока і молокопродуктів, у тому числі при імпорті з третіх країн. В Україні всі ці вимоги регулюються Законом України «Про молоко та молочні продукти», Національним стандартом України, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення заходів боротьби з фальсифікацією молочних продуктів».

Слід зауважити, що одним з найбільш впливових органів державної влади, який здійснює регулювання товарних ринків, є Антимонопольний комітет України. Саме його діяльність спрямована на регулювання конкуренції на товарних ринках.

Досліджуючи наше питання, ми можемо зробити висновок, що для ефективного функціонування ринку молока в Україні необхідний визначений державний механізм регулювання, постійна ринкова збалансованість. Тобто, процес регулювання має забезпечити рівновагу між попитом і пропозицією, а також забезпечити економічний паритет для всіх учасників ринку включаючи виробників молока, імпортерів готової продукції, оптових торговців тощо. Це може бути досягнуто, лише при постійному стимулюванні платоспроможного попиту, контролі якості реалізованої продукції, збільшенні частки вітчизняної продукції на ринку, створенні сприятливих умов для експорту молока та молочних продуктів за допомогою ретельно спланованого та обґрунтованого організаційно-економічного механізму державного регулювання галузі.

УДК 631.1: 005.21(477)

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Пономаренко Р.О., студент*

Кірейцева О.В., кандидат економічних наук, доцент

Аграрний сектор України з його базовою складовою, сільським господарством, є системоутворюючим в національній економіці, формує засади збереження суверенності держави – продовольчу та у визначених межах економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки та формує соціально-економічні основи розвитку сільських територій.

Окрім стабільного забезпечення населення країни якісним, безпечним, доступним продовольством, аграрний сектор України безперечно спроможний на вагомий внесок у вирішення світової проблеми голоду.

Подальше входження до світового економічного простору, посилення процесів глобалізації, лібералізації торгівлі вимагають адаптації до нових та постійно змінних умов, а відповідно – подальшого удосконалення аграрної політики.

Український аграрний сектор з потенціалом виробництва, що значно перевищує потреби внутрішнього ринку, є ланкою, що з одного боку може стати локомотивом розвитку національної економіки та її ефективної інтеграції в світовий економічний простір, а з іншого – зростання доходів, задіяного в аграрній економіці сільського населення, що складає понад третину всього населення країни, дати мультиплікативний ефект у розвитку інших галузей національної економіки.

Стратегія розвитку аграрного сектору економіки України (далі – Стратегія) спрямована на формування ефективного соціально спрямованого сектору економіки держави, здатного задовольнити потреби внутрішнього ринку та забезпечити провідні позиції на світовому ринку сільськогосподарської продукції та продовольства на основі закріплення його багатокладності, що на даному етапі розвитку вимагає пріоритету

формування різних категорій господарств (селоутворюючих господарств), власники яких проживають у сільській місцевості, поєднують право на землю із працею на ній, а також – власні економічні інтереси із соціальною відповідальністю перед громадою.

Стратегія визначає мету, стратегічні цілі, принципи розвитку аграрного сектору, орієнтири й пріоритетні напрями та розроблена у відповідності з Конституцією України та з урахуванням положень законів України «Про державну підтримку сільського господарства України», «Про основні засади державної аграрної політики України на період до 2015 року» та інших законодавчих та нормативно-правових актів, відповідно до яких здійснюється діяльність в аграрному секторі.

Стратегічні цілі розвитку аграрного сектору:

гарантування продовольчої безпеки держави;

забезпечення прогнозованості розвитку та довгострокової стійкості аграрного сектору на основі його багатокладності;

сприяння розвитку сільських поселень та формування середнього класу на селі через забезпечення зайнятості сільського населення та підвищення їх доходів;

підвищення інвестиційної привабливості галузей аграрного сектору та фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств;

підвищення конкурентоспроможності продукції, ефективності галузей, стабільність ринків;

розширення участі України у забезпеченні світового ринку продукцією сільського господарства та продовольства;

раціональне використання сільськогосподарських земель та зменшення техногенного навантаження аграрного сектору на довкілля.

УДК 330.341.42

ПРОБЛЕМИ СТРУКТУРНОЇ ПОЛІТИКИ

Порядко К.М., студентка*

Гераймович В.Л., кандидат економічних наук, доцент

На сучасному етапі в умовах глобалізації перед країнами постає завдання забезпечення рівня конкурентоспроможності національних економік за допомогою насамперед ефективного впровадження інноваційних технологій та модернізації структури економічних систем.

В таких економічних умовах України особливо актуальним є розроблення наукових засад та стратегій для оперативних економічних дій, адекватних ринковим та національним інтересам.

Реалізація цих завдань вимагає активних заходів з боку державних інститутів із кардинальної структурної перебудови економіки на різних рівнях. Водночас доцільним є виокремлення з усієї сукупності факторів економічного зростання таких, які впливають на структурні зміни і на розвиток економіки. В економічній теорії це завдання вирішує структурна політика.

Тому структурною політикою держави прийнято вважати сукупність наукових методів і практичних заходів, спрямованих на оптимізацію внутрішніх пропорцій економічної системи та ефективну сукупну пропозицію, або комплекс заходів щодо розвитку тих елементів економічної системи, які сприяють вирішенню актуальних проблем суспільства, забезпечують економічний розвиток та конкурентоспроможність економіки.

При цьому одним із основних завдань структурної політики є створення фінансової системи, яка б поєднувала потоки інвестицій та заощаджень в економіці, підвищуючи

конкурентоспроможність держави та економічне зростання завдяки інноваційному прогресу. Її призначення полягає у сприянні досягнення такої структури національної економіки, за якої на даному історичному етапі забезпечуються економічне зростання та вирішення актуальних проблем сьогодення.

Вплив структурної політики на макроекономічну динаміку країни обумовлений гострою необхідністю структурних змін в економічних системах із різним рівнем розвитку. Вона дозволяє подолати диспропорції, що виникають між окремими сферами, галузями економіки країни, а також регіонами та інституціями, і формувати на цій основі збалансовану структуру національного господарства.

Реалії соціально-економічного розвитку України свідчать про існування колосальних диспропорцій - функціонування економіки відбувається на дуже низькому технологічному рівні, в той час як експортні галузі значно залежать від сировини та цін на неї, що при нинішній експортній структурі робить її надзвичайно ризиковою, оскільки сприяє вразливості економіки країни від коливання світових цін.

Такі проблеми окреслюють потребу цілеспрямованої державної структурної політики, яка спрямована на підвищення конкурентоспроможності національної економіки як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках, зростання її інноваційної складової, розвиток людського ресурсу, досягнення належного технологічного рівня та збільшення частки галузей з високою доданою вартістю.

Отже, для вирішення цих завдань необхідна чітка координація та взаємодія на державному рівні щодо формування структурних програм розвитку на довго-, середньо- та короткострокову перспективу.

УДК 639.21:597.551.2(3)

АГРАРНА ПОЛІТИКА ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Приходько А.І., студентка*

Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Аграрна політика України – є однією з основних складових частин економічної політики, яка регулює сільське господарство країни та інші пов'язані з ним сфери діяльності.

До аграрної політики включають:

- політику розвитку аграрного сектору;
- аграрну політику в зовнішній торгівлі;
- продовольчу політику;
- агропромислову політику.

Економічна політика являє собою поведінку держави стосовно національної економіки, певну систему дій, спрямованих на заохочення або зміну економічних процесів. Основним завданням політики є отримання, утримання і використання державної влади. Стабільний розвиток суспільства можливий тільки на за умови тісної і гармонійної взаємодії політичної, економічної, соціальної та духовної сфер життєдіяльності. Економічна політика повинна забезпечувати безперервне функціонування суспільства як сфери виробництва і створення матеріальних благ для задоволення потреб населення. Складність полягає в тому, що на шляху до цієї мети економічна політика зачіпає численні господарські сфери: фінанси, кредит, грошовий обіг, податкову систему, промисловість, сільське господарство, зовнішню торгівлю.

Як нам відомо з вітчизняного і світового досвіду, кожна сфера і підсистема в структурі економічної політики має можливість потужним засобом впливу на економічну систему й суспільне життя в цілому.

Основними напрямками економічної політики в Україні є структурно-галузева, інвестиційна, амортизаційна, інституційних перетворень, цінова, антимонопольно-конкурентна, бюджетна, податкова, грошово-кредитна, валютна та зовнішньоекономічна політика. Аграрна політика в Україні входить до економічної у якості складової структурно-галузевої політики, яка спрямована на введення державою прогресивних змін у народному господарстві, удосконалення міжгалузевих і внутрішньогалузевих пропорцій, проведення заходів щодо стимулювання розвитку галузей сільського господарства, які визначають науково-технічний прогрес.

Завданням аграрної політики є врегулювання тих сторін соціально - економічних відносин в АПК, які не можуть бути відрегульовані механізмами ринкової економіки і вимагають для свого рішення участі держави. Пріоритетами в державній аграрній політиці виступають:

- формування ринкових земельних відносин;
- посилення соціального захисту сільського населення;
- створення рівних умов функціонування всіх форм господарювання в аграрному секторі;
- розробка і запровадження державних та регіональних програм комплексного розвитку сільських територій;
- державна підтримка розвитку конкурентоспроможного сільськогосподарського виробника;
- ефективне поєднання регіональної та загальнодержавної аграрної політики.

Аграрну політику в Україні слід розглядати як особливу форму економічного представлення інтересів різних соціальних верств населення, в межах якої, за допомогою системи стратегічних і тактичних принципів, цілей, засобів вирішуються питання формування продовольчої безпеки держави, економічного добробуту населення та забезпечення сталого розвитку сільських територій.

УДК 330.3:332.14:339.923:061.1

РОЗВИТОК АПК РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Прущишена І.В., студентка*

Богач Л.В., кандидат економічних наук, старший викладач

Євроінтеграційний процес в агропромисловому комплексі (АПК) знаходиться на початковій стадії і є маловивченим. Це зумовлено специфікою сільського господарства як галузі, її стратегічним значенням для економіки країни, а також необхідністю адаптації інструментів державного регулювання та засобів забезпечення виробництва конкурентоспроможної продукції.

В експортному потенціалі країни частка АПК становить близько 25%. За обсягами продукції та часткою у ВВП України він поступається лише металургійному та паливно-енергетичному комплексам, а за кількістю зайнятих у ньому працівників і соціальною значущістю займає провідне місце.

За роки незалежності в АПК України здійснено глибокі структурні реформи, докорінно перебудовано земельні й майнові відносини, створено організаційно-правові структури ринкового спрямування. Агропромисловий комплекс став осередком підвищеної

економічної активності, зростає його інвестиційна привабливість. Водночас, у розвитку АПК залишається низка проблем, які при формуванні європейської аграрної моделі необхідно вирішити.

До зазначених проблем належать: деформації структури виробництва; низька ефективність с/г підприємств; деформації цінових пропорцій; нераціональне використання земельних ресурсів; критична зношеність основних виробничих засобів; недосконалість механізмів інвестиційного забезпечення; відсутність реформування у соціальній сфері села. З метою вирішення наявних проблемних питань розвитку аграрного сектора економіки органами влади прийнято ряд програм та концепцій: стратегія сталого розвитку «Україна - 2020», виконання якої дозволять сконцентрувати всі наявні в регіонах ресурси на забезпечення ефективного та результативного розвитку регіонів України в ринкових умовах і в умовах євроінтеграції.

Головна мета розвитку сільського господарства в умовах євроінтеграції полягає у створенні сучасного АПК, який би відповідав такими критеріями: ефективне застосування нових с/г машин, матеріальних ресурсів та технологічних систем; випуск конкурентоспроможної продукції; здатність виробництва до широкого впровадження науково-технічних досягнень, домінування наукоємних галузей; високий рівень розвитку інфраструктури аграрного ринку; раціональне використання земель, впровадження ресурсозберігаючих та відновлювальних технологій; високий рівень екологічної безпеки; досягнення ефективного функціонування підприємств.

Зовнішньоекономічна діяльність держави для розв'язання проблем АПК на шляху до ЄС полягає насамперед у розширенні її участі в роботі с/г міжнародних організацій; розвитку зовнішньоекономічної маркетингової кооперації; продовженню робіт з гармонізації національного законодавства з вимогами СОТ та ЄС; розробленню національних стандартів на проведення фітосанітарного контролю згідно з вимогами СОТ та ЄС; удосконаленню механізму інформаційного забезпечення розвитку експортного потенціалу; затвердженні єдиних усереднених митних ставок за спірними кодами товарів.

Отже, перспективи АПК пов'язані з посиленням його комплексного розвитку, основними напрямками якого є: структурна перебудова аграрного виробництва, поглиблення спеціалізації аграрних підприємств, диверсифікація діяльності переробних підприємств, вільний рух ресурсів і товарів, формування ринкової інфраструктури, посилення екологічного спрямування с/г виробництва, перехід до європейських стандартів якості і безпеки харчування.

Стратегія розвитку аграрного сектора в контексті інтеграції України до світового економічного простору, в тому числі до ЄС, повинна базуватися на основі оптимізації структури експорту аграрної продукції з урахуванням вимог продовольчої безпеки регіонів, ефективного використання виробничого потенціалу аграрних підприємств регіонів, реалізації конкурентних переваг виробництва окремих видів продукції та досягнення позитивного зовнішньоторговельного балансу.

УДК: 639.371.2.034

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ КОНТЕКСТ ДІЯЛЬНОСТІ ГОСПОДАРСТВ З ВИРОБНИЦТВА СТЕРЛЯДІ В ЗОНІ ЛІСОСТЕПУ

Репік О.В., студентка*
Федюшко М.М., асистент

Кінцевий результат виробничої діяльності оцінюють за економічною ефективністю. Ефективність – це економічна категорія, яка відображає кількісне співвідношення між одержаними результатами діяльності і витраченими на їх досягнення матеріальними та фінансовими ресурсами. Економічна ефективність є відображенням результативності як однієї з найбільш

важливих сторін суспільного виробництва. Досягнення економічної ефективності виробничої діяльності можливе за умов суворого дотримання технології виробництва продукції, проведення заходів щодо заощадження матеріально-фінансових ресурсів, чіткої організації праці та урахування інших факторів, що впливають на собівартість продукції. Річний фонд заробітної плати з нарахуваннями на ФЗП. Розрахунки проведено відповідно до штатного розпису працівників підприємства, до складу якого увійшло 20 чоловік, в т.ч. 5 осіб – представники адміністративно-управлінського персоналу (директор, інженер-рибовод, бухгалтер-економіст) і 11 осіб – представники робітничих професій, з яких: 8 рибоводів-робітники; 3 працівники служби охорони.

Структура собівартості виробництва товарної стерляді включає наступні види витрат:

Витрати на придбання кормів для риби ($V_{КК}$):

- Стартовий $V_{СК} = 1675 \text{ кг} \times 90 \text{ грн./кг} = 150750 \text{ грн.};$
- Продукційний $V_{ПК} = 176189 \text{ кг} \times 45 \text{ грн./кг} = 7\,928\,505 \text{ грн.};$
- Природний $V_{ПК} = 716 \text{ кг} \times 150 \text{ грн./кг} = 107400 \text{ грн.}$

Паливо-мастильні матеріали використовують для завезення кормів, матеріалів, тощо, на господарстві вони становлять ($V_{ПММ}$) - 60000 грн.

Амортизація основних об'єктів підприємства. Орієнтовна сума відрахувань на проведення ремонтних і відновлювальних робіт, яка буде закладена у витратну частину виробництва, становитиме, орієнтовно, 840000 грн. на рік (V_A). Витрати електроенергії на освітлення території, робочих місць, на водо забезпечення тощо, становитимуть, орієнтовно, 50000 кВт/год. Тоді на придбання цієї електроенергії доведеться витратити наступну суму коштів (V_E):

$$V_E = 60000 \text{ кВт/год.} \times 1 \text{ грн/кВт/год.} = 60000 \text{ грн.}$$

Малоцінні матеріали та інвентар. Спецодяг працівників та вартість виготовлення і придбання рибницького інвентарю та знарядь лову становитимуть, орієнтовно суму витрат у 16000 грн./рік ($V_{ММІ}$).

Витрати на синтетичний стимулятор для плідників Нерестин-5 становлять: $V_{СС} = 460 \text{ мл} \times 30 \text{ грн/мл} = 13800 \text{ грн.}$

Різні адміністративні витрати. Витрати на всі види зв'язку, на придбання канцтоварів і т.п. складуть суму витрат на рівні, орієнтовно, 2000 грн. ($V_{АВ}$).

Витрати на заходи з охорони праці. Протягом року витрати на проведення робіт з ОП і ТБ становитимуть 0,5% суми грошової виручки від реалізації товарної стерляді ($V_{ОП}$): $V_{ОП} = 100\,000 \text{ кг} \times 150 \text{ грн./кг} \times 0,5 \div 100\% = 75000 \text{ грн.}$

Загальна сума витрат. На виробництво 100 тонн товарної стерляді на рік буде витрачено за плановими розрахунками грошові кошти в сумі ($\sum V$):

$$\sum V = V_{РПМ} + V_{КК} + V_{ПММ} + V_{ФЗП} + V_A + V_E + V_{ММІ} + V_{АВ} + V_{ОП} + V_{СС} = 10726015 \text{ грн.}$$

Собівартість 1 кг товарних дволітків стерляді (C):

$$C = 10726015 \text{ грн} \div 100\,000 \text{ кг} = 107 \text{ грн.}$$

Від продажу 100 тис. кг товарних дволітків стерляді при ціні реалізації 1 кг за 150 грн. буде отримано наступну суму виручки (V):

$$V = 100000 \text{ кг} \times 150 \text{ грн./кг} = 15\,000\,000 \text{ грн.}$$

Прибуток підприємства. Від продажу товарної стерляді буде отримано прибутку (Π): $\Pi = 15\,000\,000 \text{ грн} - 10\,726\,015 \text{ грн.} = 4\,273\,985 \text{ грн.}$

Рентабельність виробництва. Рівень рентабельності виробництва товарної стерляді на підприємстві складатиме (P):

$$P = 4\,273\,985 \text{ грн.} \times 100\% \div 10\,726\,015 \text{ грн.} \approx 39,8\%$$

РЕАЛІЗАЦІЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ НАМІРІВ У РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ СЕЛА

Ренетуха Ю.В., студентка*
Федюшко М.М., асистент

Сільська соціальна інфраструктура є частиною соціальної інфраструктури країни або регіону, яку в цілому складають житлове і комунальне господарство, освіта, культура і мистецтво, охорона здоров'я, фізична культура і соціальне забезпечення, кредитування та страхування; служба побуту, транспорт і зв'язку в частині, пов'язаній з обслуговуванням населення, інші галузі невиробничої сфери, а також торгівля та громадське харчування. Кожній галузі соціальної інфраструктури притаманні власна організаційна структура, форми обслуговування населення, механізм функціонування тощо. Все це зумовлює надзвичайну різноманітність і складність проблем розвитку соціальної інфраструктури населених пунктів, тим більше в умовах реформування економіки. З діяльністю підприємств, організацій та установ соціальної інфраструктури пов'язана життєдіяльність людини, відтоді як вона народилася, виховується у дошкільному закладі, вчиться у загальноосвітніх школах, спеціальних середніх та вищих закладах освіти або працює тощо.

Водночас результати діяльності окремих галузей соціальної інфраструктури визначаються рівнем загальної та професійної освіти населення, його культури, станом здоров'я, тривалістю життя, розміром вільного часу та його використання.

Станом на 2014 рік кількість сільських населених пунктів з наявними і діючими дитячими дошкільними закладами у відсотковому значенні до 2005 року збільшилась на 41,6%, на відміну від відношення 2005 до 2001 року, коли відбулося скорочення на 2,3%, це є позитивним для відродження села.

Відношення кількості сільських населених пунктів з школами I-ступеня скоротилась на 40%, школами I-II ступеня – на 12,9%, лише кількість сільських населених пунктів з школами I-III ступеня збільшилась на 0,2% у 2014 році у порівнянні з 2005 роком, тенденція у 2005 до 2001 року негативною по усіх цих категоріях. Закриття шкіл позбавляє можливості вчитися в нормальних умовах, стримує розвиток, втрачається інтелект нації.

Кількість бібліотек та будинків культури в тенденції з 2005 по 2014 зменшились на 0,7% та 0,1% відповідно. Число сільських населених пунктів у яких є кіноустановки скоротились у 2014 році у порівнянні з 2005 на 71,1%, значне зменшення кількості місць відпочинку негативно впливає на культурний рівень.

Значне недофінансування закладів охорони здоров'я призвело до їх закриття, кількість сільських населених пунктів знизилась в 2014 році у порівнянні з 2005 роком на 69,8%. Також зменшилась кількість населених пунктів, де є діючі фельдшерсько-акушерські пункти на 7,4% у 2014 році у порівнянні з 2005. Це призводить до того, що сільські жителі позбавляються права на отримання своєчасної і якісної медичної допомоги. Проте збільшилась кількість амбулаторій на 29,3% у 2014 році, що несе за собою позитивні зміни для розвитку села.

Кількість сільських населених пунктів, де було побудовано спортивні споруди збільшилась на 67,5% у 2014 році у порівнянні з 2005 роком, на відміну від змін тенденції 2001 – 2005 років, коли відбулось зменшення на 5,6%. Відбулось збільшення сільських населених пунктів де є приймальні пункти на 19%, лазні на 22,9% та інші підприємства служби побуту на 62,4 у 2014 році в порівнянні з 2015 роком.

У сільських населених пунктах значно зменшилась кількість будинків побуту та відділень зв'язку, ці зміни становлять 37,2% та 8% відповідно у 2014 році до 2005 року.

Для покращення соціальної сфери села необхідно забезпечити належне функціонування об'єктів соціальної інфраструктури, зберігши мережу та функціональне призначення, не зниживши, при цьому, рівня якості надання послуг населенню.

ПРОБЛЕМИ РЕСУРСОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Рибак Ю.О., студентка*

Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Молочна промисловість привертає підвищену увагу з боку науковців до питань подальшого її розвитку в господарському комплексі України.

Ресурсозбереження є стратегічним направленням ефективної діяльності економічних суб'єктів, здійснюючих виробничу діяльність. В умовах жорсткої ринкової конкуренції ресурсозбереження є обов'язковим елементом господарської діяльності підприємства. Ресурсозбереження має свої коріння з часів планово-адміністративної економіки, однак сучасність вимагає нових підходів до управління ресурсним потенціалом підприємства.

Основна проблема молочної промисловості України – сировинний дефіцит. Оскільки сировина займає 60% витрат молокопереробних підприємств, ті з них, які не зможуть забезпечити виробництво сировиною впродовж року, значно втратять свої позиції на ринку.

Однією з основних проблем є те, що 80% загального обсягу молока забезпечують приватні господарства населення. Однак, ресурсний потенціал господарств населення не забезпечує достатні темпи зростання обсягів виробництва продукції навіть для задоволення внутрішніх продовольчих потреб району і на даний час повністю вичерпаний. Більше того, в силу демографічних причин (старіння сільського населення) спостерігається наростаюча тенденція зменшення поголів'я корів на селі.

Сировина, що закупляється в населення, втрачає свої якісні показники під час транспортування, а також неможливість тривалого зберігання молока та молочних продуктів змушує виробників шукати ефективні способи заготівлі якісної сировини й оптимальні форми збуту продукції, вигідні і для продавця, і для покупця.

Дуже часто ціна закупівлі молока формується не під впливом попиту і пропозиції, а штучно. Сировинні війни між молокопереробними підприємствами за зону заготівлі підвищують ціну закупівлі молока задля витіснення конкурента. Крім зазначених механізмів на ціну впливають сезонні коливання виробництва молока. Це, ще одна проблема молочної промисловості України. Закупівельна ціна на молоко залежно від сезону відрізняється в 2-2,5 рази.

Пріоритети підприємств молочної промисловості спрямовані на збільшення частки закупівлі молока від великих виробників та, відповідно, зменшення закупівель молока від населення. Сировина від великих виробників значно дорожча, ніж від приватних господарств населення, однак підприємства роблять ставку на якість молока, яке закупляється.

Великі виробники мають можливість здійснювати інвестиції у свій бізнес, що поступово сприяє підвищенню якості сировини.

Сьогодні в Україні сировину стабільної якості пропонують близько 100 виробників. Однак цієї сировини не вистачає для завантаження потужностей усіх молокозаводів. Отже, між підприємствами посилюється конкуренція за великих постачальників молока.

Щоб забезпечити стабільність таких відносин, молокопереробні підприємства укладають довгострокові угоди з виробниками молока. Однак навіть тоді не має гарантії, що постачальник не погодиться на вигідніші умови конкурента. Саме тому багато підприємств намагається налагодити співпрацю з виробниками молока на постійній основі, стимулюючи їх не лише за рахунок ціни, а й неціновими методами.

Вітчизняна молочна промисловість потребує державної підтримки як, наприклад, в Білорусі, де аграріям надають пільгові кредити, що сприяло збільшенню в галузі інвесторів та виробників, і сьогодні вже відзначаються значні позитивні результати. Навіть сільське господарство в європейських країнах традиційно було на державній дотації.

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Рубаха Б.В., студентка*

Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

З 2000 р. намітилась позитивна динаміка показників зовнішньої торгівлі і вона продовжується на протязі подальших років.

Починаючи з 2001 р., в Україні намітилася позитивна тенденція зростання як частки сільськогосподарської продукції в товарному експорті країни, так і вартості експорту.

Зовнішньоторговельний обіг продукції агропромислового комплексу України за звітний період склав 21,2 млрд. дол. США або 21,6% зовнішньоторговельного обігу України. При цьому, експорт продукції аграрного сектору за вказаний період становив – 15,4 млрд. дол. США або 30,7% від загального експорту України; імпорт – 5,8 млрд. дол. США або 12% від загального імпорту України; сальдо позитивне і склало 9,6 млрд. дол. США.

Доля експорту в загальному обсязі зовнішньої торгівлі продукції аграрного сектору становить 72,7%. За підсумками січня - листопада 2014 року, порівняно з аналогічним періодом 2013 року, експорт збільшився на 75,9 млн дол. США (або на 0,5%) і склав 15 433 млн. дол. США.

Тенденції розвитку зовнішньої торгівлі агропродовольчою продукцією можна дослідити за допомогою темпів зростання (зниження) обсягів експортно-імпортних операцій в цій галузі.

Експорт продукції тваринництва на 1 квітня 2015 року зріс на 20% порівняно з аналогічним періодом 2014 року. За останні роки спостерігається приріст обсягів експорту майже до усіх країн світу.

67% експорту продукції рослинництва до ЄС займають зернові злаки. За 2013-2014 рр. Україна посіла 84-е місце в підсумковому рейтингу конкурентоспроможності з 148 країн, а індекс глобальної конкуренто-спроможності склав 4,05 бала з 7 можливих. Вартість імпорту продукції АПК з Європи, Азії та Африки на український ринок склала 276,1 млн. дол. США, що на 20,2% або на 70,1 млн. дол. США менше, порівняно з аналогічним періодом 2013 року.

Державне регулювання експортно-імпортної діяльності здійснюється за допомогою *тарифних* (економічних) *методів регулювання* - комплекс заходів державного регулювання за допомогою митних тарифів. Та *нетарифних* (організаційно-адміністративних) *методів регулювання* - комплекс заходів обмежено-заборонного порядку, що перешкоджають проникненню іноземних товарів та послуг на внутрішній ринок країни.

Державна підтримка сільськогосподарського виробництва здійснюється ЗУ «Про державну підтримку сільського господарства України».

Стратегічними напрямками розвитку сільського господарства України є фінансування програм "зеленої скриньки" – (розвиток рекламних та інших маркетингових послуг; екологізація виробництва с/г продукції, забезпечення екологічної безпеки землекористування, охорона навколишнього середовища).

Найвагомішими чинниками позитивного сальдо сільськогосподарської продукції залишаються обсяги експорту зернових культур – 38,2%, олії – 22,6% та насіння олійних культур – 9,2%.

Позитивними наслідками вступу до СОТ для держави та АПК є більша відкритість ринків країн-членів СОТ, лібералізація торгівлі, розширення асортименту та якості товарів на ринку, негативними наслідками є прискорення темпів зростання безробіття у сільській місцевості, український ринок сільськогосподарської продукції став більш відкритим перед імпортом, посилилась неконтрольована трудова міграція.

РОЗВИТОК АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Сергієнко Ю.А., студент*
Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Кризову ситуацію в аграрній сфері нерідко пов'язують із прорахунками і помилками, допущеними в державному управлінні. Органи державного управління аграрним сектором виявилися недостатньо спроможними переорієнтувати діяльність сільськогосподарських виробників на ринкові умови. Державне управління аграрним сектором здійснюється за допомогою організаційного механізму, який є неефективним і вимагає реформування.

Основними цілями аграрної політики України на найближчий період визначено: реформування майнових і земельних відносин; формування ефективного власника і створення необхідних економічних та організаційно-правових умов; стабілізацію аграрного виробництва на рівні, достатньому для задоволення потреб в аграрній продукції та забезпечення продовольчої безпеки країни; організацію і державну підтримку структурної перебудови аграрного сектору з урахуванням євроінтеграційних процесів; забезпечення виходу вітчизняних товаровиробників на європейські та світові ринки аграрної продукції.

Пріоритетність розвитку агропромислового комплексу держава забезпечує, вживаючи різних організаційно-економічних і правових заходів через місцеві державні адміністрації. Державні адміністрації вирішують питання сільського господарства, використання землі, природних ресурсів, охорони довкілля. Так, в областях існують департаменти агропромислового розвитку, які є структурними підрозділами обласних державних адміністрацій; у районах діють управління, які підпорядковуються районним державним адміністраціям.

Для забезпечення розвитку галузей аграрного сектору економіки надаватиметься пріоритетна підтримка:

- тваринництва, зокрема м'ясного скотарства, свинарства, козівництва, вівчарства, кролівництва, бджільництва, індиківництва, - за рахунок мотивації особистих селянських господарств, кооперативів та середніх господарств; свинарства у великих господарствах за умови високого рівня автоматизації та механізації виробництва; молочного скотарства - за рахунок розвитку довгострокових контрактних відносин із молокопереробними підприємствами, виробництва сухого молока; молочного скотарства в особистих селянських господарствах, кооперативах та середніх господарствах - за рахунок становлення і розвитку регіональних торгових марок усіх видів сирів, інших молочних продуктів підвищеної доданої вартості;
- рибництва - у результаті розвитку аква- та марікультури на водних об'єктах загальнодержавного та місцевого значення, а також розвитку рибпромислового флоту;
- рослинництва, зокрема ягідництва, садівництва, виноградарства та непромислового виноробства, овочівництва - шляхом мотивації особистих селянських господарств і кооперативів;
- харчової та переробної промисловості - шляхом стимулювання виробництва нових видів продукції шляхом збільшення обсягу та розширення асортименту виробництва дитячого харчування, харчових концентратів;
- сільськогосподарського машинобудування - шляхом створення українськими та транснаціональними компаніями спільних підприємств.

Перехід країни на ринкові умови дає можливість змінити інфраструктуру сільських населених пунктів. Сьогодні на селі активно розвивається приватний бізнес. Динаміка розвитку сучасної світової економіки характеризується визначальними особливостями, до яких належать значний вплив глобалізаційних процесів на національні ринки. Вітчизняний аграрний сектор також не ізольований, а пронизаний мережею зав'язків як із українськими контрагентами із суміжних галузей, так і з глобальним економічним середовищем.

ПИТАННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ У КОНТЕКСТІ ВПЛИВУ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ

Скаба В.В., студентка*
Федюшко М.М., асистент

Важливим компонентом процесу інтернаціоналізації та одним із основних джерел глобалізації є транснаціоналізація – «процес посилення світової інтеграції в результаті глобальних операцій ТНК», в межах якої значна частина виробництва, споживання, експорту, імпорту і доходу країни залежить від міжнародних центрів за межами цієї держави. Рушійною силою транснаціоналізації виступають транснаціональні компанії, які одночасно є і результатом, і головними рушійними силами інтернаціоналізації.

Транснаціоналізація стала об'єктом економічних дискусій ще на стадії виникнення. На сьогодні в рамках ТНК можуть вирішуватись проблеми економічного та політичного поділу світу, створюватись нові наддержавні органи тощо. Про зростання їх ролі свідчить кількість центрів, комісій та агентств з питань ТНК, наприклад створення Центру та Комісії ООН з питань ТНК та Кодекс регулювання діяльності ТНК, який був створений урядами приймаючих країн.

Економіка України приваблює іноземних інвесторів природно-сировинною базою, відносно дешевою робочою силою та високим технічним рівнем підготовки спеціалістів. Впливає також, що Україна є великим ринком збуту та відкритим простором для приватизації, особливо стратегічних об'єктів. ТНК здатні сприяти і проводити модернізацію капіталоемних виробництв, підвищуючи їх загальний технологічний рівень, посилити конкурентні переваги на міжнародних товарних ринках. Разом з тим, транснаціоналізація національної економіки може спричинити поступову втрату державного суверенітету, права на національне багатство, перетворення країни на джерело дешевих ресурсів та робочої сили. При цьому негативних економічних наслідків, на нашу думку, може виявитись більше, ніж переваг і не тільки для приймаючої країни, а й країни базування

Негативні наслідки

Для країни базування	Для приймаючої країни
1. Наявність суперечностей між інтернаціональним глобальним характером операцій ТНК і територіально обмеженою компетенцією держави. 2. Державне регулювання іноземних інвестицій: заборона інвестування в окремі галузі. 3. Особливості умов інвестування (використання національних напівфабрикатів, навчання кадрів за своєю програмою, розширення експорту та виведення всієї продукції за кордон). 4. Ризик конфіскації інвестицій. 5. Власна корпоративна ідеологія ТНК (наявність власних спецслужб і достатня кількість зброї).	1. Представники приймаючої країни не допускаються до участі в проведенні НДДКР. 2. ТНК можуть маніпулювати цінами з метою уникнення податків. 3. ТНК можуть нав'язувати компаніям приймаючої країни неперспективні напрями в системі розподілу праці. 4. ТНК можуть розташовувати екологічно небезпечні виробництва та підприємства з застарілою технікою на території приймаючої країни. 5. ТНК можуть спричинити нестійкість інвестиційного процесу. 6. Посилена експлуатація і встановлення зовнішнього контролю з боку ТНК. 7. Тиск на органи влади з метою лобіювання своїх інтересів. 8. Під час кризи капітали ТНК концентруються в країні базування, щоб стабілізувати внутрішню ситуацію. 9. Виснаження природних ресурсів приймаючих країн. 10. Поширення впливу ТНК на ЗМІ з метою формування «запрограмованої» місцевої громадської думки.

СУЧАСНА АГРАРНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Смольницька О.І., студентка*

Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Сільське господарство являє собою економічний сектор, де процес європейської інтеграції є найбільш розвиненим. Оскільки сільськогосподарська продукція країн ЄС недостатньо конкурентоздатна на світовому ринку, однією з головних цілей інтеграції є створення сприятливих умов для національних виробників. В результаті здійснення узгодженої аграрної політики всі країни ЄС отримали можливість продавати свою продукцію за цінами, значно вищими за середньосвітові, в окремих випадках на 30% і більше. На всіх етапах її формування та розвитку охоплювала, насамперед, систему ринкового регулювання та ціноутворення.

Стратегія «Європа 2020» визначає три фактори зміцнення економіки:

- розумне зростання – розвиток економіки, що базується на знаннях і інноваціях;
- сталий розвиток – розвиток економіки, що базується на цілеспрямованому використанні ресурсів, екології і конкуренції;
- всеосяжне зростання – сприяння підвищенню рівня зайнятості населення, досягнення соціальної і територіальної згоди.

Визначені основні 5 напрямів діяльності, якими слід керуватися європейським державам: зайнятість, дослідження й інновації, зміна клімату і енергети, освіта, боротьба з бідністю.

Основні цілі аграрної політики на 2014-2020 рр.:

- 1) життєздатне виробництво продовольства;
- 2) стале використання природних ресурсів і пом'якшення наслідків зміни клімату;
- 3) збалансований сільський розвиток.

САП ЄС визначено 10 ключових засад цільового розподілу грошових субсидій для забезпечення:

- Доходності сільськогосподарського виробництва, орієнтованої на стимулювання економічного зростання і збільшення зайнятості у селі.
- Більш ефективні і гнучкі інструменти кризового менеджменту для розв'язання нових економічних проблем.
- Екологізація з метою досягнення довготривалої продуктивності і збереження екосистем.
- Додаткове інвестування у наукові дослідження та інноваційні розробки.
- Створення конкурентоспроможного і збалансованого ринкового ланцюга забезпечення продуктами харчування від виробника до споживача.
- Стимулювання заходів щодо захисту навколишнього середовища у сільському господарстві.
- Полегшення відкриття для фермерів-початківців власного сільгосп підприємства.
- Стимулювання зайнятості і підприємництва у сільських регіонах.
- Уважніше урахування інтересів структурно слабких регіонів.
- Проста і ефективна Спільна аграрна політика (спрощення деяких механізмів без втрати їх ефективності).

З 2014р. застосовується особливий режим підтримки малих форм господарювання. Фермер отримує одноразову виплату, при цьому передбачено спрощений контроль і подання заявки на одержання ПП.

Таким чином, у рамках ЄС намагаються виправити перекис чинної схеми розподілу ПП, яка зосереджує близько 80% виплат у 20% сільських господарств, що зменшує конкурентоспроможність малих форм господарювання і не сприяє їх розвитку.

РЕФОРМУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Сосновська Д.А., студентка*
Кірейцева О.В., кандидат економічних наук, доцент

В Україні на сучасному етапі поки що немає повноцінного ринку земельних ресурсів. Але це не заважає купівлі-продажу земель в нелегальній, прихованій формі, від чого держава втрачає значну частку доходів бюджету. За оцінками незалежних експертів, щорічні обороти тіньового ринку землі в Україні становлять близько 50-60 млн. доларів. Купують землю сільськогосподарського призначення в обхід мораторію за різними мотивами, найчастіше під забудову, змінюючи її цільове призначення.

Земельний Кодекс України (2001) відкриває шлях для здійснення повноцінних ринкових відносин. Проте його повне втілення на практиці, за оцінками фахівців, потребує розробки більш ніж 20 спеціальних законодавчих актів, що регулюють ринок земельних ресурсів. Це в першу чергу стосується розробки та прийняття Закону про ринок земель, спрямованого на регулювання відносин щодо переходу права власності на земельні ділянки головним чином на основі договору купівлі-продажу, а також інших договорів (міни, дарування, успадкування тощо).

Подальшому становленню та функціонуванню ринку земельних ресурсів в умовах нинішнього стану економіки України можуть сприяти такі інституціональні заходи:

- інвентаризація всіх земель, їх грошова оцінка та закріплення права власності на всі без винятку землі;
- формування мережі земельних іпотечних банків за активної участі держави;
- формування єдиної системи державного земельного кадастру і реєстрації прав на нерухомість;
- удосконалення системи законодавчого захисту права володіння, користування і розпорядження земельною власністю.

Необхідним є й подальший розвиток організаційно-правових форм підприємницької діяльності в сільськогосподарському виробництві.

Сьогодні на селі функціонують приватні, державні, колективні, кооперативні, орендні підприємства, товарні селянські і фермерські господарства. Особливе місце належить особистим селянським господарствам, де виробляється значна частина валової продукції сільського господарства (насамперед картоплі, овочів, м'яса, молока, яєць тощо). Серед нових форм господарювання значну роль починають відігравати агропромислові комбінати та об'єднання, агрофірми, агроконсорціуми, акціонерні товариства, різні форми кооперації, виробничі та науково-виробничі системи тощо.

Розвиток ринкових відносин в аграрному секторі України, поряд з реформуванням земельних відносин, також передбачає реформування ціноутворення з метою досягнення паритету цін на сільськогосподарську продукцію, промислові засоби виробництва та виробничі послуги.

Важливим завданням залишається вирішення соціальних проблем на селі шляхом забезпечення соціальної спрямованості аграрних перетворень.

Отже, на сучасному етапі земельна реформа має розв'язати проблему переходу до приватної власності на землю в різних формах — не тільки індивідуальної чи сімейної, але й корпоративної, спільної часткової тощо. Реформування земельних відносин відбувається на основі процесів роздержавлення і приватизації земельного фонду України. Водночас земельні відносини в Україні не можна вважати достатньо врегульованими, особливо в частині оцінки земельних угідь, охорони земель, створення регульованого ринку землі тощо.

СУТЬ ТА ПРИНЦИПИ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Степанюк К.О., студентка*
Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Розвиток інтеграції на європейському рівні є сучасною ознакою прогресивних змін у сільському господарстві та порівняно новим напрямом досліджень вітчизняної аграрної науки. Європейські орієнтири надають аграрному сектору відповідний вектор розвитку та відкривають нові можливості для відродження сільського господарства, створюють додаткові порівняльні переваги на агропродовольчому ринку в умовах глобалізації економіки. Серйозним кроком з позиції поглиблення торговельних відносин між Україною та ЄС має стати Угода про зону вільної торгівлі (ЗВТ), яка сприятиме наближенню вітчизняного аграрного сектора економіки до європейських стандартів, адаптації його до Спільної аграрної політики ЄС та розширенню присутності на українському агропродовольчому ринку нових країн-членів ЄС.

Суть аграрної політики полягає в тому, що це одна із складових частин економічної політики, сферою впливу якої являється сільське господарство і пов'язані з ним господарчі сфери. Аграрну політику визначають як діяльність держави, спрямовану на створення господарсько-фінансових і політичних умов в аграрному секторі, яка реалізується шляхом впливу на економічні процеси, що відбуваються через форми і методи, найбільш впливові в області аграрної економіки.

Аграрна політика представляє собою упорядковану діяльність держави і санкціонованих нею суспільно-правових інститутів по формуванню культурних, соціальних, правових і економічних умов життя сільського населення.

За оцінками експертів проєвропейської орієнтації Україна може отримати чималі вигоди в сфері сільського господарства, зокрема внаслідок:

- зростання експорту української продукції в ЄС;
- розширення доступу на ринки третіх країн через гармонізацію стандартів з ЄС;
- покращення інвестиційного клімату внаслідок пристосування національного законодавства до норм і правил ЄС;
- скасування субсидування експорту сільськогосподарської продукції з ЄС до України;
- поступове збільшення квот на експорт з України до ЄС окремих видів сільськогосподарської продукції.

Для успішного розв'язання завдань євроінтеграції аграрний сектор економіки України має достатньо передумов: багатий природно-ресурсний та експортний потенціал, вагомий людський капітал, поступово зростаючу інвестиційну привабливість, збережений уклад сільського життя та багатовікові традиції ведення сільського господарства. У цьому контексті дослідження та наукове осмислення досвіду формування європейської аграрної моделі сприятимуть проведенню структурних реформ у галузі сільського господарства та підвищенню рівня конкурентоспроможності агропродовольчої продукції на європейському та світовому ринку.

Отже, в умовах підвищених економічних ризиків здійснення міжнародної торгівлі з Росією, для вітчизняних аграрії постає велика необхідність адаптації та пошуку нових ринків збуту продукції. Практична реалізація цих намірів сьогодні можлива через євроінтеграцію. Вступ України до ЄС прискорить розробку та реалізацію нової аграрної політики, активізує контроль за її виконанням у системі управління розвитком агросфери, сприятиме залученню внутрішніх і зовнішніх інвестицій, забезпечить участь держави у розробці положень Спільної аграрної політики та правил міжнародної торгівлі продукцією сільського господарства.

ЗАХОДИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ТА РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Стецюк Т.В., студентка*
Тужик К.Л., асистент

Рівень сільськогосподарського виробництва безпосередньо впливає на стан продовольчої безпеки держави та соціальну стабільність. Однією з найголовніших особливостей сільського господарства є його залежність від природних чинників і яскраво виражений сезонний характер виробництва. Відсутність достатніх доходів протягом року призводять до того, що сільське господарство є найбільш відсталою в техніко-технологічному і уразливою у фінансово-економічному відношенні галуззю економіки. У зв'язку з вище вказаним, однією з найбільш важливих форм державного регулювання агропродовольчого сектора є державна підтримка.

Державна підтримка агропродовольчого сектора - це один з пріоритетних напрямів економічної політики в багатьох країнах світу, яка розглядається як необхідний інструмент аграрної політики держави в умовах ринку. Обсяг і масштаб дій уряду України щодо підтримки аграрного сектора економіки значно обмежені. Причиною цього є: по-перше, криза наприкінці 2000-х років та скрутний вихід з неї наприкінці 2008 року; по-друге, несприятливі політичні та економічні події в країні на початку 2014 року. До січня 2015 року чистий державний борг досяг більше 70% від ВВП. В 2014 році і 2015 році Україна отримує фінансову допомогу від МВФ за умови впровадження нею широких структурних реформ і жорсткої політики щодо економії з метою боротьби з державним дефіцитом.

Загальний бюджет Міністерства аграрної політики та продовольства скоротився майже на 75% в 2015 році і склав 1670000000 грн (71 млн доларів курсом США на кінець березня). Кількість сільськогосподарських програм скоротилося з 32 в 2014 році до 19 в 2015 році. Серед важливих заходів, планується виділити 300 млн грн (12,8 млн доларів США) для компенсації відсотків на аграрні кредити і 250 млн грн (10,7 млн. доларів США) для підтримки галузі тваринництва.

В той час, як в аграрному секторі економіки зареєстровано зростання майже на 3% в в 2014 році, його розвиток зіткнувся зі значним зростанням вартості ресурсів, які більшою мірою імпортуються, і перериванням практично всіх кредитів в секторі через високі ризики на ринку. Умови фінансування на посівну кампанію на 2015/16 роки були складними.

Таким чином, для виводу вітчизняного агропродовольчого сектора економіки з кризи, стабілізації і розвитку сільськогосподарського виробництва необхідно здійснити модернізацію існуючих форм і методів державної підтримки, формування нових напрямів і механізмів її реалізації. Система державної підтримки має бути гнучкою, відповідати як поточним, так і довгостроковим потребам аграрного сектора. Необхідно зазначити, що державні структури можуть і повинні відповідно рівню своєї компетенції в тій або іншій формі брати участь в держрегулюванні і розвитку агропромислового виробництва, забезпеченні державної підтримки господарюючих суб'єктів агропродовольчого сектора економіки. Зважаючи на складність проблем державної підтримки і необхідність забезпечення, виходячи з соціально-політичних і економічних умов, балансу податкового, фінансово-кредитного і цінового регулювання, урахування вимог ринку і інших чинників, особливу увагу необхідно звернути на рівень компетентності органів управління агропродовольчого сектора, на готовність організацій до сприйняття встановлених правил, використання наданих ним можливостей; а також на наявність і вірне використання наявних державних ресурсів. Все вказане вимагає наукового підходу до питань державного регулювання і підтримки господарських структур агропродовольчого сектора економіки.

**ФОРМУВАННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ З
УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ УГОРЩИНИ***Татарчук О.М., студент***Богач Л.В., кандидат економічних наук, старший викладач*

Вивчення досвіду Угорщини свідчить, що вона пішла шляхом майнової колективізації села, модель кооперованого сільського господарства, яка тут склалась завдяки проведенню глибоких економічних реформ ринкового типу, істотно відрізнялася від такої більшості інших колишніх соціалістичних країн. Наділи селян, що вступили до кооперативів, залишалися юридично в їхній власності, частина доходів кооперативу із самого початку розподілялася залежно від розміру земельних внесків. На початку 90-х років основними проблемами у розвитку продовольчого комплексу в Угорщині, як і в інших східноєвропейських країнах, стала приватизація та проведення земельної реформи з орієнтацією на поступовий перехід до фермерської моделі сільського господарства. У процесі розробки концепції земельної реформи існувало дві думки, але компромісним варіантом розв'язання проблеми було прийняття законів про компенсацію колишнім власникам їхніх збитків. Основна частина прохань про компенсацію стосувалася повернення раніше втрачених ділянок. Компенсації супроводжувалися видачею компенсаційних цінних паперів замість виділення натуральних земельних паїв, їх розподіляли відповідно до встановленої гнучкої шкали, і розмір наданої таким чином компенсації залежав від розміру заподіяного збитку. Компенсаційні чеки являють собою певної форми облигації, які їхній власник може використати для придбання акцій державних підприємств, що приватизуються, і також продати чи обміняти на земельну ренту на все життя. Протягом перших трьох років після видачі компенсаційних чеків виплачують проценти. Ці чеки дозволялося використовувати як платіжний засіб під час купівлі на аукціонах землі в будь-якій частині країни.

Тому на аукціони було виділено до 1 млн. га земельних наділів. Незважаючи на переваги введеної форми компенсації, досягнуті результати на цей час оцінюють як незадовільні, хоча це, головним чином, зумовлено складністю системи компенсацій. Судові позови і суперечки у майнових питаннях затримують задоволення вимог на випуск компенсаційних чеків і через це гальмується надання землі на основі аукціонів. Така затримка посилила невизначеність становища агропідприємств, негативно позначилася на аграрному виробництві. Для того щоб виправити це становище, була прийнята програма, згідно з якою перевагу в наданні ділянок мали власники чеків, що зобов'язували без затримки обробляти одержані землі. Законом «Про землю», прийнятим у травні 1995 р., встановлено правила продажу землі товаровиробникам, згідно з якими земля, призначена для продажу, спочатку має надаватися сусідам, потім - фермерам того району, далі - муніципалітету, згодом - державі й нарешті переходить у вільний продаж. Продавати сільськогосподарські землі іноземним громадянам або підприємствам за їх участю заборонено. Проте, оскільки вільна купівля-продаж земель поширювалася тільки на громадян Угорщини, через відсутність вільних грошових ресурсів у більшості населення країни ціни на сільськогосподарські угіддя були дуже низькими - приблизно на 90 % нижчі від вартості угідь у країнах Західної Європи. Із набуттям права приватної власності на сільськогосподарські угіддя громадянами Угорщини за контрибуційними сертифікатами, результатами паювання суспільного майна агропідприємств та через купівлю-продаж деякі фізичні особи придбали значні за розміром ділянки земель у 1990-1994 рр., діяли підставні особи. Хоча ці іноземці не мають юридичного права на землю, вони є фактичними власниками і здійснюють виробництво сільськогосподарської продукції на дешево придбаних угіддях. Політика держави в галузі земельних відносин в Угорщині

спрямована на орієнтацію на приватне землекористування. Передбачається, що через певний період 30-40 тис. великих фермерів із наділом до 50 га, які будуть об'єднані вертикальними формами кооперації, можуть стати конкурентами виробничим кооперативам, що створюються на добровільній основі при «розкуркуленні» попередніх громіздких за розмірами СГВК.

УДК 339.9:364.662

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИЙ ВИМІР У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ БІДНОСТІ

Ткаченко Ю.В., студентка*
Федюшко М.М., асистент

Сучасний етап розвитку світового господарства характеризується значними трансформаціями в усіх сферах: поглиблюється міжнародний поділ праці, зростають обсяги світової торгівлі товарами і послугами, прискорюються темпи науково-технічного розвитку, зростає багатство народів, вирішуються проблеми підвищення якості життя. У той же час, поряд із підвищенням вимог до якості життя людини в розвинутих країнах світу, у багатьох регіонах і навіть континентах збільшується кількість бідних, що становить загрозу для стабільності світового суспільства та сталого економічного зростання. Проте нерівномірність економічного зростання регіонів світу створює умови для посилення розбіжностей між рівнями розвитку окремих країн і для накопичення глобальних проблем.

Однією з найгостріших соціально-економічних проблем, зумовлених трансформаційними процесами в економіці України, є існування глобальної бідності, під якою розуміється системне явище, що є наслідком неефективного розподілу доходів світової економіки та призводить до формування значних верств населення, які зазнають труднощів у задоволенні необхідних першочергових потреб і позбавлені можливостей повноцінно брати участь у житті суспільства. Серед причин бідності виокремлено: глобальні, національні й особистісні. До глобальних причин бідності віднесено: цивілізаційні особливості розвитку окремих регіонів, швидкий приріст населення світу, нерівність у розподілі доходів, глобальні економічні катаклізми, особливості фінансової глобалізації, низький рівень розвитку країн. До національних причин бідності належать: політична й економічна нестабільність, недостатнє ресурсне забезпечення, високий рівень безробіття, економічні та соціальні трансформації, гендерна нерівність. Виділено особистісні причини бідності, серед яких: природний та інтелектуальний потенціал, індивідуальні доктрини, наслідковість і спадковість, склад сім'ї, кількість утриманців, втрата доходу. Установлено, що причини бідності змінюються у процесі трансформації суспільного устрою, форм власності, стандартів життя. Причини бідності взаємозв'язані та взаємообумовлені, вони поглиблюються диспропорціями розвитку світової економіки.

Україна є однією з країн, де бідність набула найбільшого поширення, оскільки набагато більше, ніж половина доходу, витрачається на харчування. Статистичні дані свідчать, що якість харчування населення помітно нижча, ніж в інших європейських країнах. Також спостерігається зниження вкладень в освіту та науку, що призводить до виїзду за кордон найкращих учених - найбільш активних, ініціативних, освічених. Основними напрямками підвищення рівня добробуту населення є такі: гарантування виплати компенсацій по вкладах фізичних осіб; забезпечення населення та бізнесу доступними кредитними ресурсами; завершення реформи житлово-комунального господарства; реалізація державної програми «Доступне житло»; розвиток іпотечного кредитування; формування цивілізованого ринку землі з подальшим зняттям мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення, переоцінка таких земель і законодавче закріплення обґрунтованого мінімального розміру орендної плати. Для подолання бідності необхідно зменшити в Україні

податковий тиск, спростити дозвільну систему та створити конкурентоспроможні умови для ведення бізнесу та становлення середнього класу в бізнесі.

Таким чином, проблема економічної нерівності та бідності, яка на початку ХХІ століття розглядається як головна у соціально-економічній політиці будь-якої держави, в окремих країнах загострилася настільки, що власними зусиллями вони вирішити її не в змозі. Така ситуація детермінує необхідність розробки нових інструментів вирішення проблеми бідності, які базуватимуться на відповідних методологічних висновках і матимуть глобальну інституціональну основу.

УДК: 338.439.5/6

СУТЬ ТА ПОКАЗНИКИ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Усцька Н.О., студент*

Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Забезпечення продовольчої безпеки є одним з основних елементів державної політики в сучасних умовах на будь-якому територіальному рівні. Важливу роль при виборі пріоритетів і контролі за реалізацією продовольчого забезпечення території відіграє система його оцінки.

Індикатори — це орієнтири розвитку, що визначають межу негативних процесів, подаючи сигнали учасникам ринку про можливі несприятливі сфери, зниження глобального рівня національної безпеки. Вони дають змогу кількісно оцінити та сигналізувати про майбутню небезпеку, здійснити комплекс програмно-цільових заходів щодо стабілізації ситуації.

В Україні оцінка рівня продовольчої безпеки здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2011 року за сімома основними індикаторами: добова енергетична цінність раціону харчування людини, забезпечення раціону людини основними видами продуктів, достатність запасів зерна у державних ресурсах, економічна доступність продуктів харчування, диференціація вартості харчування за соціальними групами, ємність внутрішнього ринку окремих продуктів, а також продовольча незалежність за окремими продуктами.

Продовольча безпека найповніше знаходить свій вираз через показники споживання:

➤ Добова енергетична цінність раціону людини (Р) визначається як сума добутків одиниці маси окремих видів продуктів, які споживається людиною протягом доби (m_i), та їх енергетичної цінності (u_i):

$$P = \sum m_i * u_i$$

➤ Забезпечення раціону людини основними видами продуктів (С) визначається як співвідношення між фактичним споживанням окремого продукту (сф) та його раціональною нормою (ср):

$$C = сф/ср.$$

➤ Достатність запасів зерна у державних ресурсах визначається (З) як співвідношення між обсягами продовольчого зерна у державному продовольчому резерві (Н) та обсягами внутрішнього споживання населенням хліба і хлібопродуктів у перерахунку на зерно (Х):

$$З = Н / Х * 100\%,$$

➤ Економічна доступність продуктів (Е) визначається як частка сукупних витрат на харчування в загальному підсумку сукупних витрат домогосподарств:

$$E = B_x / B_c * 100\%$$

➤ Диференціація вартості харчування (D) за соціальними групами, що відстежується в динаміці та розраховується як співвідношення між вартістю харчування 20% домогосподарств із найбільшими доходами (D_v) та вартістю харчування 20% домогосподарств з найменшими доходами (D_m):

$$D = D_v / D_m$$

➤ Ємність внутрішнього ринку окремих продуктів, що відстежується в динаміці (ϵ_i) та визначається у натуральному виразі як добуток споживання певного продукту (Φ_i) й середньорічної чисельності населення (Ψ):

$$\epsilon_i = \Phi_i * \Psi,$$

➤ Продовольча незалежність за окремим продуктом (Π_i), що визначається як співвідношення між обсягом імпорту окремого продукту у натуральному виразі (I_i) та ємністю його внутрішнього ринку (ϵ_i):

$$\Pi_i = I_i / \epsilon_i \times 100\%$$

УДК 339.727.24

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Хавронич О.М., студентка*

Гераймович В.Л., кандидат економічних наук, доцент

У забезпеченні виходу економіки з кризового стану і стабільного її розвитку вирішальну роль відіграє науково обґрунтована інвестиційна політика держави. Саме вона визначає реальні джерела, напрями, структуру інвестицій, здійснює раціональні та ефективні заходи для виконання загальнодержавних, регіональних та місцевих соціально-економічних і технологічних програм, відтворює процеси на макро- й мікроекономічному рівнях. Водночас держава повинна регулювати створення в країні сприятливого інвестиційного клімату, формування й розвиток фондового ринку, сприяти спрямуванню інвестицій у пріоритетні виробництва та ін.

Інвестиції потрібні підприємствам і організаціям для переходу до нормальної економічної діяльності, для переозброєння виробництва, підвищення якості продукції. Особливої значущості ці процеси набувають на макроекономічному рівні.

Проблема управління інвестиційним процесом, зокрема, залучення іноземного капіталу для розвитку національної економіки актуальна для багатьох країн із ринками, що розвиваються.

Державне регулювання інвестування в Україні здійснюється в різних правових формах, із застосуванням різноманітних правових засобів.

Так, згідно із ст. 11 Закону України «Про інвестиційну діяльність», Державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється з метою реалізації економічної, науково-технічної і соціальної політики. Воно визначається показниками економічного і соціального розвитку України, республіканськими і регіональними програмами розвитку народного господарства, республіканським і місцевими бюджетами, передбачуваними в них обсягами державного фінансування інвестиційної діяльності.

На середньо- та довготермінову перспективу Уряд розробив Стратегію національної модернізації до 2020 р. Основні напрями якої побудовано так, щоб дати відповідь на кожний виклик, що стоїть перед Україною, серед яких нестабільність світової економіки загалом та окремих її складових, на тлі посилення конкуренції у напрямі залучення стратегічних інвестицій (фінансових, людських, енергетичних, продовольчих). Сьогодні національні економіки змагаються за інвестиції, шляхом створення привабливого інвестиційного клімату, найсприятливішого середовища для інвесторів, вирівнюючи розвиток регіонів та рівень

життя, створення міжнародного іміджу країни як такої, що надає інвестору кращі, ніж інші країни, можливості, для України важливим на сьогодні є науково обґрунтоване визначення пріоритетних напрямів інвестування.

Для створення сприятливого інвестиційного клімату держава використовує різноманітні типи регулювань: податкове, фінансово-кредитне, антимонопольне тощо. Покращення якості регулювань дасть змогу реалізувати потенційні можливості суб'єктів економічної діяльності, спрямованих на отримання прибутку від своєї діяльності, а відтак наповнення бюджету та створення робочих місць у регіоні.

Таким чином, створення відповідно до ринкових засад механізму взаємодії інвестора й органів державної влади в управлінні інвестиційним процесом та лібералізації економіки дасть змогу залучити якомога більше інвестиційних ресурсів в економіку країни.

Міжнародний досвід інвестування свідчить, що ті з країн, кому вдалося залучити в країну значні обсяги інвестицій, успішно та швидко долають завдання ринкового реформування національних економік, досягають значних темпів соціально-економічного розвитку

УДК 631.1:336:339.9

АГРАРНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЩОДО ФІНАНСУВАННЯ АПК В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Харсун А., студентка*
Тужик К.Л., асистент

Розвиток національного агросектору надзвичайно важливий чинник фінансово-економічної стабільності України. Адже сільськогосподарська галузь забезпечує більше третини експортного потенціалу держави (рис.1).

Рисунок 1 – Місце регіону за індексом обсягу сільськогосподарського виробництва

Переважає більшість програм державної підтримки аграрного сектору України належить до "жовтої скриньки". "Жовта скринька" – програми, спрямовані на стимулювання виробництва та підвищення прибутковості (табл.1).

Приєднавшись до СОТ Україна з однієї сторони має інструменти виходу на зовнішні ринки, відкриваються серйозні можливості щодо експорту вітчизняної сільськогосподарської продукції, з іншої сторони – пільгового імпорту відповідної продукції з інших країн світу.

Таблиця 1 – Бюджетні дотації, що відносяться до категорії "жовта скринька"

Найменування статей бюджетних видатків	Рік, тис. грн..		
	2008	2009	2010
Селекція в тваринництві та птахівництві на підприємствах агропромислового комплексу	1250000	300000	80000
Селекція в рослинництві	90000	30000	40000
Фінансова підтримка фермерських господарств	60000	20000	-
Закладення і нагляд за молодими садами, виноградниками та ягідниками	370800	453600	476000
Часткова компенсація вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва	100000	-	-
Надання кредитів фермерським господарствам	60000		
Здійснення фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів	1650000	300000	-
Державна підтримка розвитку хмелярства	41200	50400	84000
Компенсація Пенсійному фонду втрат від застосування платниками фіксованого сільськогосподарського податку спеціальної ставки по сплаті збору на обов'язкове пенсійне страхування	1167126	626223	-
Селекція у рибному господарстві	13420	3000	-

Заборгованість держави по поверненню ПДВ зернотрейдером становить понад 5 млрд. грн. В зв'язку з цим залишки фуражного зерна у виробників удвічі перевищують показники минулого року. А це в свою чергу призведе до знецінення зерна нового врожаю, що негативно вплине на рентабельність виробників зерна. Тому в подальшому слід розробити заходи по своєчасному відшкодуванню ПДВ вітчизняним експортерам зерна.

По програмах "зеленої скриньки" є можливість збільшення асигнувань оскільки вони не обмежуються вимогами СОТ. "Зелена скринька" – це заходи державної підтримки, що зовсім не впливають або впливають мінімально на виробництво і торгівлю. Вони фінансуються з держбюджету і не мають своїм наслідком підтримку цін виробників.

В зв'язку з тим, що більша частина виробленого в Україні зерна не відповідає стандартам СОТ щодо вмісту клейковини, то воно може бути реалізовано як на внутрішньому так і на зовнішньому ринках, як фуражне, яке на 40% дешевше від продовольчого. Це негативно впливає на платіжний баланс держави і конкурентоздатність українських виробників зерна. Міністерству аграрної політики України слід розробити комплекс заходів для впровадження прогресивних технологій, які б дозволили вирощувати таку кількість високоякісного зерна, яка була б достатньою щоб забезпечити внутрішній ринок та стати потужним гравцем на світовому ринку продовольчого зерна.

УДК: 639.21:597.551.2(3)

СИСТЕМА ЦІЛЕЙ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ СВРОІНТЕГРАЦІЇ

Хоменко Г.І., студентка*

Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Аграрна політика – важлива і невід'ємна складова економічної державної політики, що може бути визначена як державне управління розвитком агропромислового виробництва по одному або одночасно кількох політично задекларованих економічно безпечних і соціально захищених напрямках. Охоплює всі державні рішення, які впливають на діяльність виробників для визначення, що виробляють, як і для кого.

У економічній політиці для позначення взаємопов'язаних цілей використовується поняття «магічних багатокутників». У трикутнику постають три внутрішньоекономічні цілі:

стабільне економічне зростання, високий рівень зайнятості населення, стабільність цін. У чотирикутнику додається ціль забезпечення зовнішньоекономічної рівноваги, у п'ятикутнику – соціальна ціль зі справедливого розподілу доходів і власності, у шестикутнику – охорона навколишнього середовища. У країнах ЄС головними цілями вважаються справедливість, безпека, добробут, свобода.

Залежно від критерію розрізняють макроекономічні, галузеві, довгострокові, тактичні та інші види цілей. До макроекономічних цілей належать забезпечення продовольчої безпеки країни, задоволення платоспроможного попиту населення на продовольство за кількістю та якістю, переробної промисловості – на сировину, проведення активної експортної політики, забезпечення найбільш високих податкових надходжень.

Складніші за своєю будовою галузеві цілі, оскільки вони пов'язані з визначенням перспектив розвитку не тільки сільського господарства, але і взаємопов'язаних з ним галузей, що входять до агропромислового комплексу, а також соціальними проблемами сільських територій.

Оскільки цілі виражають найбільш суттєві об'єктивні потреби суспільства, слід розглядати високоефективне виробництво, що передбачає прибутковість, високу продуктивність праці, низьку витратність ресурсів, достатній обсяг виробництва продукції високої якості й інші показники. Обсяг виробництва для конкретного підприємства та організації агропромислового комплексу – не головний показник ефективності, але не враховувати його неможливо. Інша важлива ціль аграрної політики – забезпечення конкурентоспроможності продукції, що реалізується на вітчизняному, а за певних умов і на світових ринках. Ще одна мета аграрної політики на сучасному етапі – створення умов для високої доходності сільськогосподарської праці. Фактор доходності або оплати праці робітників, зайнятих у сільському господарстві, визначає багато в чому рівень їх кваліфікації, мотивацію до праці. Ціль екологізації агропромислового виробництва пов'язана із поліпшенням середовища існування людини, і з виробництвом екологічно чистої продукції, що забезпечує реалізацію завдання здорового харчування населення. В Україні згідно із Законом «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року» стратегічними цілями державної аграрної політики є:

- гарантування продовольчої безпеки держави;
- перетворення аграрного сектора на високоефективний, конкурентоспроможний на внутрішньому та зовнішньому ринках сектор економіки держави;
- збереження селянства як носія української ідентичності, культури і духовності нації;
- комплексний розвиток сільських територій та розв'язання соціальних проблем на селі.

Таким чином, загальна мета може і має складатися з декількох цілей, які мають і функціональний, і часовий характер. Тобто на кожному етапі необхідно визначати проміжну ціль, що приведе врешті-решт до досягнення кінцевої мети.

УДК 631.1(477): 339.9(4)

РОЗВИТОК АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Цюпко Т.С., аспірантка *

Кірейцева О.В., кандидат економічних наук, доцент

Забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі (ЄС) визначені одним з основних принципів зовнішньої політики України. Європейські орієнтири відкривають перед аграрним сектором нові можливості та створюють додаткові порівняльні переваги на

агропродовольчому ринку в умовах глобалізації економіки. Угода про асоціацію між Україною та ЄС, економічна та галузева частини які були підписані 27 червня 2014 дає можливість перейти від партнерства і співробітництва до політичної асоціації та економічної інтеграції. Адаптація вітчизняного аграрного сектора економіки до умов та вимог ЄС є складним і суперечливим процесом, тому важливим є відпрацювання власних сценаріїв євроінтеграції для аграрного сектора економіки. Ключовим центром євроінтеграції в АПК є Міністерство аграрної політики України. На сьогодні міністерство активно працює над розробкою та доопрацюванням законодавчої бази реформування АПК. Так, зокрема, було підготовлено план впровадження законів на період з 2014 по 2017 рр., який є частиною Єдиної комплексної стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 роки. Цей проект було створено для вирішення реальних потреб галузі, внаслідок процесу консультацій із зацікавленими сторонами, зокрема представниками громадянського суспільства, бізнесу, а також міжнародними донорами. Основною метою стратегії є підвищення конкурентоздатності сільського господарства і сприяння розвитку сільських територій на сталій основі відповідно до стандартів ЄС і міжнародних стандартів.

Стратегія та план дій окреслюють, яким чином реформи будуть розроблені та впроваджені в розрізі десяти головних стратегічних пріоритетів: діловий клімат і протидія корупції, створення стабільної правової системи; земельна реформа; інституціональна реформа; продовольча безпека; оподаткування; розвиток агропродовольчих ланцюгів доданої вартості; сільський розвиток – відродження українського села; доступ до міжнародних ринків, управління імпортом, просування експорту та внутрішній ринок; аграрна наука, освіта, інновації та дорадчі послуги; захист довкілля та управління природними ресурсами, зокрема лісовим та рибним господарством.

Паралельно з підготовкою стратегії було розроблено та підготовлено до впровадження перелік так-званих «швидких перемог» щодо боротьби з корупцією та зменшенням необґрунтованої зарегульованості. На початковому етапі основний акцент реформування законодавства був зроблений на питаннях дерегуляції та приведення регуляторного середовища у відповідність до європейських стандартів. Це зроблено з метою зниження адміністративного та податкового тиску на галузь, спрощення залучення інвестицій та стимулювання розвитку аграрного бізнесу. На 2016-2017 рр., окрім законодавчих ініціатив у сфері харчової безпеки, планується прийняти ряд законів та нормативно-правових актів у сфері експорту та імпорту сільськогосподарської продукції. Зокрема планується прийняття регуляторних нормативно-правових актів у сферах овочівництва, ГМО, маркування окремих видів продукції, імпорту і т.д.

У зв'язку з проголошенням Україною курсу на Євроінтеграцію перед державою постають питання структурної перебудови національної економіки, зокрема, підвищення рівня стандартів виробництва та управління в агропродовольчому секторі, налагодження нових ефективних механізмів державного захисту національних сільськогосподарських товаровиробників. Інструментом забезпечення Євроінтеграційного курсу в аграрному секторі є Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 роки.

Для забезпечення якісного процесу імплементації Стратегії необхідним є здійснення регулярного незалежного моніторингу впровадження заходів в розрізі стратегічних пріоритетів.

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Чекарєв В.В., студент*

Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

У сучасних умовах господарювання одним з найбільш складних і суперечливих питань українського обліку можна вважати облік дебіторської заборгованості, що пов'язано із загостренням проблем неплатежів.

Незалежно від причин виникнення дебіторської заборгованості уникнути її неможливо. Тому підприємству необхідно шукати способи ефективного управління дебіторською заборгованістю, а також вдосконалення бухгалтерського обліку взаєморозрахунків, організації ефективної та дієвої системи внутрішньогосподарського контролю тощо.

Важливою проблемою обліку дебіторської заборгованості є перш за все це те, що у П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» не відображено розмежування понять довгострокової та короткострокової дебіторської заборгованостей. У вищезазначеному стандарті не відзначено необхідність облік ведеться на різних рахунках бухгалтерського обліку, поточна заборгованість є оборотним активом, а довгострокова – необоротним.

Основною проблемою, що виникає в процесі організації обліку дебіторської заборгованості в умовах євроінтеграції це розбіжність інформації викладеної в П(С)БО 10 та положеннях МСБО.

Основним законодавчим актом, який регулює облік дебіторської заборгованості є П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», до якого необхідно внести певні зміни, в яких чітко були б розмежовані поняття довгострокової та короткострокової дебіторської заборгованостей. Їх облік нині ведеться на різних рахунках бухгалтерського обліку, що не відзначено у вищезазначеному стандарті.

У зарубіжних країнах не існує окремого стандарту щодо регулювання дебіторської заборгованості. Окремі аспекти розглядаються в МСБО 1 «Подання фінансових звітів», МСБО 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання», МСБО 39 «Фінансові інструменти: визначення та оцінка». Зокрема у МСБО 32 дебіторська заборгованість розглядається як фінансовий актив, але конкретного визначення цього поняття міжнародні стандарти не дають. МСБО (IAS) 39 «Фінансові інструменти: визначення та оцінка» визначає дебіторську заборгованість як непохідні фінансові активи з фіксованими або обумовленими платежами, не обертаються на активному ринку і не призначені для торгівлі.

В умовах євроінтеграції, при застосуванні міжнародної практики вітчизняним підприємствам для уникнення подвійної роботи при складанні та поданні фінансової звітності необхідно розробляти її відповідно до норм МСБО.

Також важливим є створення ефективної системи контролю за якістю обліку розрахунків з дебіторами, яка вимагає розробки чіткої та досконалої класифікації дебіторської заборгованості.

Таким чином, вирішення проблем організації обліку дебіторської заборгованості на підприємстві дасть змогу забезпечити гармонізацію вітчизняних та міжнародних стандартів обліку дебіторської заборгованості в умовах євроінтеграції, вдосконалити консолідовану фінансову звітність та облікові регістри та необхідність вдосконалити методи визначення суми резерву сумнівних боргів.

МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Черкасова О.В., студентка*

Гераймович В.Л., кандидат економічних наук, доцент

Інвестиційна політика – комплекс урядових рішень, які визначають основні напрями джерела та обсяги використання капітальних вкладень в економіку, різні її сфери та галузі.

У сучасних умовах нестабільності одним із найважливіших факторів розв'язання проблем, які справляють негативний вплив на розвиток інвестиційної діяльності, є ефективна державна політика. Головним її напрямом в умовах ринку виступає створення сприятливого середовища для учасників господарських відносин.

Механізми впливу на інвестиційні процеси, можна класифікувати наступним чином:

- за формою впливу: державного управління; корпоративного управління.
- за способом впливу: адміністративний; економічний; нормативно-правовий; організаційний; соціально-психологічний.
- за етапами впливу: формування інвестиційної політики; реалізації інвестиційної політики; удосконалення інвестиційної політики.
- за характером впливу: реагування; регламентування; спрямування; стимулювання.
- за цілями впливу: призупинення економічного спаду; стабілізація (передусім, економічної) ситуації; забезпечення економічного розвитку.
- за об'єктом впливу: територія (держава, регіон, населений пункт); галузь чи сфера діяльності; суб'єкт господарювання; рух інвестиційних ресурсів.
- за рівнем впливу: глобальний; національний; регіональний; локальний.
- за етапами інвестиційного процесу: розробка інвестиційного проекту; залучення інвестицій; використання інвестицій; реінвестиції та/чи виведення із проекту прибутку на інвестиції; виведення інвестицій.

Важливого значення набувають принципи, на яких має ґрунтуватися процес створення максимально ефективного механізму здійснення інвестиційної політики держави. Основні з них полягають у тому, що:

- попит на продукцію відповідної галузі у поточному періоді та у найближчому майбутньому є основою для надання або скорочення обсягу прямих державних інвестицій;
- роздільну підтримку за умов гострої обмеженості ресурсів варто здійснити на основі вибору окремих галузей;
- з метою забезпечення сприятливої та стабільної інвестиційної атмосфери держава повинна встановити державні гарантії захисту інвестицій, оскільки однією з основних причин, що стримують інвестиційні процеси в економіці держави, виступає їх недостатнє законодавче забезпечення.

Удосконалення державної інвестиційної політики має передбачати заходи, спрямовані спочатку на стабілізацію, а згодом – переходом до стратегії розвитку національної економіки. Для цього необхідно забезпечити мир на всій території країни, макроекономічну стабільність, відновити довіри до банківського сектору та стимулювати ріст реального сектору національної економіки.

ОБЛІК ДОВГОСТРОКОВИХ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ ТА АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В ПІДПРИЄМСТВАХ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Чубовська О.С., студентка*
Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

За сучасних умов господарювання та розвитку ринкової економіки в Україні гостро постає питання удосконалення бухгалтерського обліку в аграрних формуваннях. Крім того, постає необхідність в методичному забезпеченні ведення раціональної організації обліку та контролю. На вирішення такого питання спрямований НП(С)БО 30 „Біологічні активи”.

До довгострокових біологічних активів належать біологічні активи, здатні давати сільськогосподарську продукцію та додаткові біологічні активи або в інший спосіб приносити економічні вигоди протягом періоду, що перевищує 12 місяців, та біологічні активи що створюються протягом періоду більшого, ніж один рік, за винятком тварин на вирощуванні та відгодівлі. Довгострокові біологічні активи рослинництва включають багаторічні насадження: насіннячкові культури, кісточкові культури, ягідники, виноградники, плантації хмелю. До довгострокових біологічних активів тваринництва відносять основне стадо тварин: корови, бики-плідники, свиноматки, хряки, вівцематки, барани-плідники.

Облік довгострокових біологічних активів ведеться на рахунку 16 «Довгострокові біологічні активи». За дебетом рахунка 16 "Довгострокові біологічні активи" відображається надходження довгострокових біологічних активів, за кредитом - їх вибуття. Затвердження національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» є важливим етапом реформування національної системи бухгалтерського обліку в напрямі приведення її у відповідність до вимог ринкової економіки та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Необхідність прийняття окремого стандарту зумовлено здатністю сільськогосподарських активів створювати сільськогосподарську продукцію в процесі життєдіяльності.

Довгострокові біологічні активи необхідно оцінювати при їх первісному визнанні за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу. Визначення справедливої вартості біологічних активів ґрунтується на цінах активного ринку, що створює труднощі щодо об'єктивності визначення справедливої вартості окремих активів. На сьогодні при розгляді НП(С)БО 30 «Біологічні активи» можна виділити такі проблеми, насамперед це те, що існує відсутність чітко визначених об'єктів обліку та відповідно рахунків, на яких вони обліковуються; відображення даних про біологічні активи у фінансовій звітності, визначення витрат і доходів в аграрному секторі від біологічних активів. Не менш важливою проблемою є те що, в сільськогосподарських підприємствах застосовуються спеціалізовані форми первинних документів, більшість з яких не відповідає вимогам нового стандарту. Потрібно розробити нові форми, які будуть забезпечити керівника та бухгалтерію інформацією для прийняття ефективних управлінських рішень.

Враховуючи все вище сказане, можна зробити такі висновки щодо проблем обліку біологічних активів в сільському господарстві: удосконалення державного регулювання у сфері бухгалтерського обліку з метою методичного та організаційного забезпечення застосування національних і міжнародних стандартів, які б враховували особливості діяльності підприємств аграрного сектору. Оцінка біологічних активів за справедливою вартістю є не лише нормативною вимогою, а й чинником інвестиційної привабливості підприємства. Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку довгострокових та поточних біологічних активів не в повній мірі відображають всі специфічні особливості обліку, що впливають із нововведень в організацію бухгалтерського обліку біологічних активів, а тому вони потребують подальшого вивчення їх з метою удосконалення та застосування на аграрних підприємствах.

ГЛОБАЛЬНИЙ ВИМІР ЕКОЛОГІЧНОЇ ПРОБЛЕМИ

Шелест О.С., студентка*

Богач Л.В., кандидат економічних наук, старший викладач

Поняття "глобальні проблеми" походить від латинського *globus (terrae)* - куля земна. Глобальні проблеми спричинені діяльністю людини техногенної цивілізації. Глобальні проблеми відображають суттєві негаразди, що охоплюють економічну, енергетичну, демографічну, соціальну, екологічну та інші сфери людського існування.

Екологічні проблеми в тій або іншій мірі завжди супроводжували становлення і розвиток цивілізації. Необмежене використання природних ресурсів і вільне викидання відходів у навколишнє середовище призвело до того, що в багатьох країнах практично не залишилося непорушених природних екосистем.

У ХХ столітті широкого поширення набули такі процеси, як забруднення води, ґрунту і повітря, опустелювання земель, знищення лісів, а також виникли такі специфічні явища як кислотні дощі.

Прикладом екологічної катастрофи є аварія на Чорнобильській АЕС. Сумарна радіація викинутих у повітря ізотопів склала 50 мільйонів кюрі, що у 30-40 разів більше, ніж при вибуху ядерної бомби в Хіросімі у 1945 році. Було забруднено 155 тис. кв. км території, сільгоспугіддя площею майже 52 тис. кв. км, більш ніж територія Данії, були забруднені цезієм-137 і стронцієм-90. Реактор продовжував випромінювати радіацію ще 3 тижні, доки його не закидали сумішшю піску, свинцю, глини і бору

Відразу після вибуху реактора радіонукліди були викинуті на максимальну висоту до 10 км, і саме ці високі радіоактивні хмари забруднили території Південної Європи, а потім і країни Африки, Північної та Південної Америки, Океанії й Азії.

В атмосферу під час Чорнобильської катастрофи було викинуто до 100% радіоактивних благородних газів, 20–50% ізотопів йоду, 12-30% – цезію і 3-4% інших важких радіонуклідів від їхнього вмісту в реакторі (Гродзинський, 2000). В перші години після аварії найбільше вплив на довкілля мали радіонукліди – йоду-131 (^{131}I), йоду-133 (^{133}I), а також телуру-132 (^{132}Te), барію-140 (^{140}Ba), лантану-140 (^{140}La) і нептунію-239 (^{239}Np). Рух хмар, з яких радіонукліди у складі опадів потрапляли на земну поверхню, спричинив формування радіоактивних слідів.

Навіть тепер після розпаду усіх короткоживучих радіонуклідів є велика імовірність десь у Європі, Азії, Африці чи Америці натрапити на раніш не знайдену пляму чорнобильського походження, особливо у віддалених гірських районах.

Чорнобильська катастрофа породила нескінченну кількість екологічних проблем, для вирішення яких потрібно десятки, якщо не сотні років.

Наслідки чорнобильської трагедії й масштаб іншої техногенної катастрофи, що сталася в березні 2011 року в Японії, змушує світ вкотре замислитися над проблемою безпеки ядерної енергетики.

Врятувати людство від глобальних екологічних загроз є можливим за умов консолідації зусиль у напрямку формування міжнародної екологічної безпеки та спрямування світової економічної спільноти до нових вимірів благополуччя та добробуту, які зорієнтовані на засади стійкого, збалансованого та безпечного розвитку сучасних і прийдешніх поколінь.

Необхідно домагатись встановлення міжнародного екологічного порядку, який би передбачав: введення обов'язкових для всіх країн середніх меж гранично-допустимих концепцій хімічних речовин і міжнародний контроль за їх дотриманням; міжнародну екологічну експертизу всіх нових крупних проектів природокористування; форми відповідальності країни за знищення екосистем, які відбуваються навіть в межах власних територій; забезпечення адекватною концепцією державами, які експлуатують свої невідновлювані природні ресурси в інтересах світового ринку; створення міжнародного механізму стимулювання, поширення і впровадження чистих технологій.

НАУКОВОВО-ТЕХНІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОГО ЗНАЧЕННЯ

Шкідченко В.П., студентка*

Гераймович В.Л., кандидат економічних наук, доцент

Науково-технічний прогрес – головний фактор розвитку суспільства; у цьому контексті державна науково-технічна політика є найважливішою складовою соціально-економічної політики України. Вона визначає основні цілі, форми та методи діяльності держави у науково-технічній сфері.

Держава формує і реалізує науково-технічну політику, забезпечує соціально-економічні, організаційні та правові умови для формування та ефективного використання науково-технічного потенціалу, створює сучасну інфраструктуру науки і готує науково-технічні кадри, забезпечує державне фінансування та пріоритетне матеріально-технічне забезпечення фундаментальних досліджень, довгострокових державних науково-технічних програм, підтримку пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, здійснює державну підтримку всіх суб'єктів науково-технічної діяльності, організацію статистики у науково-технічній сфері, забезпечує створення ринку науково-технічної продукції, оцінює науково-технічний рівень досліджень, нових технологій і техніки, проводить експертизу науково-технічних проектів, встановлює зв'язки з іншими державами у науково-технічному співробітництві.

Науково-технічна діяльність загальнодержавного значення здійснюється за рахунок бюджету та державних позабюджетних фондів. Для фінансування та матеріально-технічної підтримки заходів щодо забезпечення розвитку і використання досягнень науки і техніки в Україні створений Державний інноваційний фонд. Інші види науково-технічної діяльності реалізуються за рахунок власних та залучених коштів для інноваційної діяльності всіх суб'єктів науково-технічної сфери. Держава створює пільгові умови фінансування за рахунок цих коштів, визначає обсяг кредитних ресурсів для забезпечення наукової інноваційної діяльності та порядок надання пільг по кредитах.

Державне регулювання науково-технічної діяльності включає:

- пряме державне регулювання розвитку науково-технічної сфери;
- державне регулювання умов науково-технічної діяльності.

Пряме державне регулювання здійснюють за допомогою таких форм і методів, як: визначення державних пріоритетів розвитку науки і техніки, формування і реалізація національних, державних та міждержавних науково-технічних програм, формування і розміщення державного замовлення у науково-технічній сфері, бюджетне фінансування певних видів науково-технічної діяльності, створення системи науково-технічної інформації, проведення патентно-ліцензійної діяльності, формування та заохочення науково-технічних кадрів.

По кожній з державних науково-технічних програм Уряд України визначає орган управління, відповідальний за розвиток і реалізацію програми, призначає керівників програми, надає їм необхідні повноваження, зокрема право розпоряджатися ресурсами.

Держава проводить певну політику у формуванні та заохоченні науково-технічних кадрів і, зокрема, забезпечує їх підготовку, сприяє підготовці і перепідготовці її за межами України, запроваджує систему атестації кадрів, встановлює обов'язковий мінімум науково-технічних знань для кожного рівня освіти, встановлює державні та іменні премії у галузі науки і техніки.

Для створення економічно сприятливих умов науково-технічної діяльності держава створила інноваційний фонд, з метою підтримки ефективного науково-технічного розвитку на контрактній основі виконуються наукові дослідження і розробки для потреб держави. Держава законодавче забезпечує захист права власності суб'єктів на науково-технічну продукцію, створює необхідні економічні умови для міжнародного науково-технічного співробітництва.

РОЗРАХУНОК ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ВИРОБНИЦТВА ТОВАРНОЇ РИБИ ЗГІДНО ПОЛОЖЕНЬ СПІЛЬНОЇ РИБНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

Шкидченко О.О., аспірантка*
Вдовенко Н.М., доктор економічних наук, професор

На сьогоднішній день важливим є проведення розрахунків основних показників виробництва товарної риби. Цей напрям діяльності регламентує порядок проведення річних і поточних розрахунків розмірів площ та обсягів виробництва продукції аквакультури у господарствах усіх категорій на державному та регіональному рівнях. Проведення розрахунків основних показників виробництва товарної риби розроблена на розвиток Методологічних положень з організації державного статистичного спостереження щодо стану рибництва (аквакультури) (далі – Методологічні положення). Створення даних розрахунків обумовлене складністю збору статистичних даних за формою у сфері аквакультури серед фізичних осіб – підприємців. Розрахунки призначені для використання працівниками органів державної статистики, а також може бути корисна для фахівців наукових організацій та установ, що проводять дослідження у галузі аквакультури, інших зацікавлених користувачів. За результатами наших досліджень, було запропоновано до розрахунків включити систему показників, які безпосередньо характеризують розміри площ, маси, рибопродуктивності і обсягів виробництва продукції товарної риби в господарствах усіх категорій на регіональному та державному рівнях, основні підходи, методи та джерела інформації, що застосовуються при проведенні розрахунків, порядок формування річних і поточних показників.

Розрахунки ґрунтуються на нормах Закону України «Про аквакультуру», Закону України «Про державну статистику», Указу Президента України від 06 квітня 2011 року № 396/2011 «Про Державну службу статистики України», наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України від 30.01.2013р. № 45 «Про затвердження Зон аквакультури (рибництва) та рибопродуктивності по регіонах України», наказів Державного комітету статистики України від 14 червня 2010 року № 216 "Про затвердження Принципів діяльності органів державної статистики", а також за зведеними даними по формі звітності № 1А-риба «Виробництво продукції аквакультури за 20__р.» (річна). Інформаційною базою для проведення розрахунків основних статистичних показників виробництва товарної риби є:

- форма державних статистичних спостережень зі статистики для рибного господарства: форма звітності № 1А-риба «Виробництво продукції аквакультури за 20__р.» (річна);

При проведенні розрахунків обсягів виробництва товарної риби використовують такі основні підходи: а) розрахунки здійснюють у цілому по зонах аквакультури; б) при визначенні розмірів площ водойм спочатку встановлюють загальну площу, а потім за визначеною структурою кожної зони розраховують площу водних об'єктів; в) розрахунок розмірів площ водойм здійснюють на підставі зариблених площ водойм за зведеними даними по формі звітності № 1А-риба «Виробництво продукції аквакультури за 20__р.» (річна); г) після проведення річних розрахунків проводять аналіз та оцінку отриманих результатів із залученням інформації, отриманої з інших джерел (наприклад, аналогічних адміністративних даних), порівнюють розрахунки із попередніми даними за звітний рік і відповідними заключними показниками за попередні роки; д) за відсутності або недостатньої кількості даних за окремими показниками чи територіями (районами) для коригування показників з метою підвищення достовірності розрахунків використовують такі додаткові джерела інформації: дані зазначеного вибіркового обстеження, згруповані, до якої район відноситься, або за регіоном у цілому.

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Штін О.О., студентка*

Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Сільськогосподарська продукція є важливою складовою в аграрному секторі економіки, вона забезпечує функціонування економічного стану продовольчого комплексу України. Саме показник якості продукції забезпечує високий рівень задоволення потреб споживачів та її конкурентоспроможність. З розвитком міжнародних відносин, проблема управління якістю сільськогосподарської продукції все більше набуває визначального характеру у визначенні розвитку та росту економіки держави.

Спрямованість нових сучасних досліджень у сфері якості сільськогосподарської продукції зумовлює необхідність удосконалення діючих та розробку нових механізмів управління якістю продукції існуючих підприємств з метою підвищення конкурентоспроможності на світовому ринку.

В сучасних ринкових умовах спостерігаються процеси інтеграції та орієнтації на зовнішні ринки. Україна істотно збільшила частку експорту сільськогосподарської продукції, але вона не відповідає європейським вимогам простежування походження продукції. Національні виробники, які вивели свою продукцію на міжнародні ринки, пересвідчилися, що без впровадження системи управління якістю неможливо знайти торгового партнера, залишатися економічно стійким виробником, а тим більше завоювати міжнародні ринки збуту і конкурувати з товарами-аналогами на ринку різних країн світу. Система управління якістю продукції є фундаментом ефективної політики в підвищенні конкурентоздатності не тільки для аграрних підприємств, а й держави в її загальному аспекті розвитку. Саме тому, в господарствах АПК повинна бути система управління, яка дасть змогу визначити політику та цілі і досягти цих цілей.

Ефективне управління якістю забезпечує високий рівень задоволення потреб і очікувань споживачів, що є найважливішою передумовою успіху підприємства при виході на сільськогосподарський ринок. Отже, саме система управління якістю дасть змогу підприємству виробляти якісну і конкурентоспроможну продукцію, яка матиме попит й на межах країни.

Існують певні шляхи підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору: стандартизація та сертифікація аграрного сектору, що має великий конкурентоспроможний потенціал на міжнародній арені; створення ринкової інфраструктури; сприяння розвитку нових форм господарювання; підвищення якості продукції АПК, його технології та техніки.

Впровадження систем управління якістю в Україні істотно відстає від розвинених країн світу, а особливо – у сфері сільського господарства. Тому у сучасних умовах потрібна більш широкомасштабна агітуюча діяльність та економічна підтримка впровадження систем управління якістю та систем екологічного управління, тому що сільське господарство, як і інші галузі народного господарства України не охоплені цими процесами.

Спостерігаючи постійну конкурентну боротьбу на ринку, важливу роль в успішній діяльності сільськогосподарського підприємства займає виробництво, пропозиція високоякісної продукції та орієнтація на задоволення потреб споживачів. Домінуючим дійовим механізмом в регулюванні ринкових відносин є конкурентоспроможність, яка прямо пропорційно залежить від якості та є необхідною умовою при виході сільськогосподарських підприємств на світовий ринок. Відповідність організації високим стандартам, які продиктовані сучасними тенденціями, можлива в результаті розробок та впровадження ефективної системи управління якістю на адаптивних засадах до вимог міжнародного ринку.

РІВЕНЬ ЕКОНОМІЧНОЇ СВОБОДИ УКРАЇНИ

Юрчук І.В., студентка*

Кірейцева О.В., кандидат економічних наук, доцент

Аналіз Індексу економічної свободи дає можливість визначити перешкоди і проблемні місця, які створює держава і які за умови обмеження свободи економічної діяльності стримують економічне зростання в країні. Тому, оцінка рівня економічної свободи України та обґрунтування необхідності розробки заходів щодо її підвищення зумовили актуальність теми дослідження.

Індекс економічної свободи базується на 10-ти критеріях, які оцінюються за шкалою від 0 до 100 балів, причому, показник 100 відповідає максимальній свободі. Зокрема вивчаються 10 кількісних і якісних чинників, які групуються в чотири категорії: правило закону, обмежений уряд, регулярна ефективність, вільні ринки.

У період 2000-2003 рр. Україна відносилася до групи країн з так званою «невільною економікою», а протягом 2004-2009 рр. покращила свій рейтинг і піднялась до позиції в групі країн з «переважно невільною» економікою із найвищим рівнем економічної свободи у 2005 р. – 55,8 бали (Рис. 1).

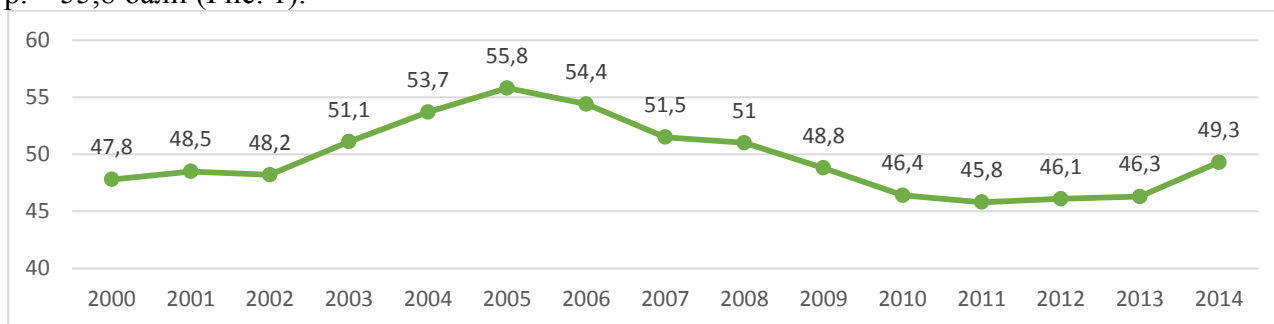

Рисунок 1 – Динаміка Індексу економічної свободи України, 2000-2014 рр.

Це відбулося за рахунок позитивних зрушень у сфері монетарної політики, фіскальної свободи, свободи від корупції та свободи ринку праці. Однак, починаючи з 2009 р., Індекс економічної свободи став нижчим за 50 балів, що зараховує Україну до групи країн, де економічна свобода обмежується і є репресивною.

З десяти критеріїв, що визначають загальний Індекс економічної свободи в 2014 р. (49,3 балів), Україна має високі бали лише з трьох: у сфері торгівлі (86,2 бали), фіскальної (79,1 бали) та монетарної свободи (78,7 бали) (Рис. 2). Найнижчі бали отримано щодо свободи інвестицій (20 балів), свободи від корупції (21,9 бали), захисту прав власності й фінансової свободи (по 30 балів) та державних витрат (37,5 балів).

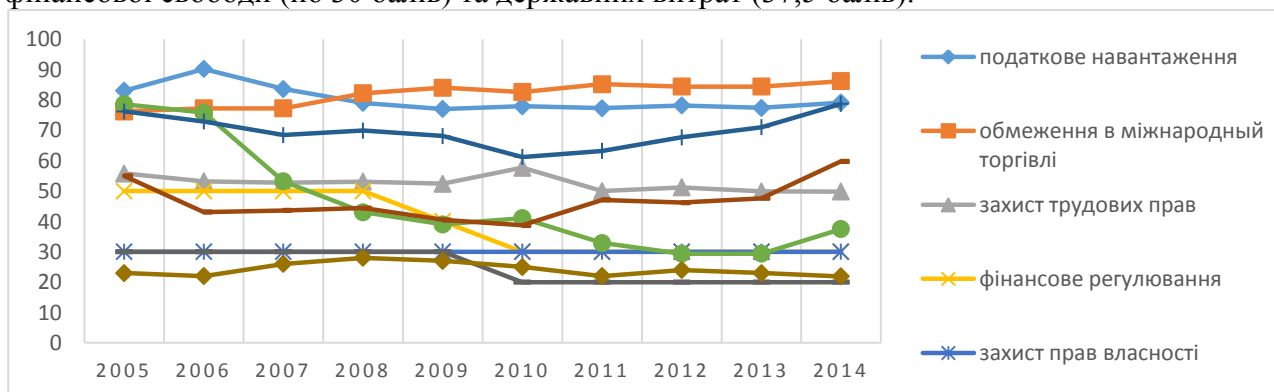

Рисунок 2 – Динаміка складових Індексу економічної свободи

Таким чином, проблеми України щодо економічної свободи потребують оперативного вирішення та визначення необхідних економічних реформ. Основними перешкодами на шляху становлення та розвитку економічного прогресу та досягнення вищого рівня економічної свободи в Україні є: неефективний державний апарат, корупція, недостатній розвиток інфраструктури, стримування внутрішнього попиту, залежність від імпорту, неефективна податкова політика тощо. Тому нагальним є необхідність термінової трансформації вітчизняної економічної політики, її спрямування на вирішення вказаних проблем та прискорення вже розпочатих в країні радикальних реформ національної економіки, застосування реальних економічних важелів.

УДК 331.5:338.43(477)

РИНОК РОБОЧОЇ СИЛИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Яковенко М.В., студентка*

Богач Л.В., кандидат економічних наук, старший викладач

Україна, як суверенна держава, знаходиться в стадії глибоких економічних реформ з метою побудови соціально-орієнтованої ринкової економіки. Ринкова економіка формується і розвивається, як органічна єдність багатьох ринків: землі, капіталу, житла, товарів, послуг, робочої сили, тощо.

Ринок праці є невід'ємною складовою частиною загальноекономічного ринкового механізму. Він характеризується як одне з найбільш складних соціально-економічних явищ суспільства, в якому відбиваються всі сторони його життєдіяльності, проявляється вся різноманітність його інтересів та протиріч. Тому процес його функціонування постійно знаходиться у колі зору держави, оскільки відтворення такого товару, як робоча сила – це відтворення трудових ресурсів і в цілому продуктивних сил суспільства.

Головними суб'єктами ринку робочої сили є найманий працівник та роботодавець. В 2014 році найбільшу частку в сільській місцевості займають наймані працівники 66,7%, 31,7 % - це само зайняте населення, 0,7% займають безкоштовно працюючі члени сім'ї і лише 1% це роботодавці.

Особливість ринку праці полягає в тому, що він охоплює не тільки сферу обігу товару „робоча сила”, а й сферу виробництва, де найманий працівник працює.

Сільське господарство не є привабливим для працівників, лише 9,7% від загальної кількості найманих працівників займаються в цій галузі. Найбільша кількість найманих працівників становить у промисловій діяльності – 2363 тис.осіб, найменша – тимчасове розміщування й організація харчування (96,5 тис.осіб). Така динаміка відбувається за рахунок зниження загальної чисельності населення.

Стан сільського господарства нашої країни великою мірою залежить від ефективності функціонування аграрного ринку робочої сили. Головними складовими частинами ринку праці є: робоча сила як товар, ціна товару “робоча сила”, яка називається заробітною платою, попит на працю та пропозиція праці. Всі ці складові визначають сучасні тенденції розвитку ринку робочої сили в агропромисловому виробництві.

За останні роки економічна активність сільського населення України має змінну тенденцію. В 2014 році вона знизилась і їх кількість становила 5850,6 тис.осіб і з них 5482,5 тис. осіб це працездатне населення. Так само зменшився і рівень зайнятості до 55,9% в 2014

році. Загальна чисельність безробітних селян у віці 15-70 років (за визначенням МОП) збільшилась з 397,6 тис. у 2008 р. до 558,2 тис. у 2014 р. Причому зросло число безробітних саме серед населення працездатного віку. Таким чином, рівень безробіття на селі у 2014 р. склав 9,5%.

Потреба у працівниках підприємств сільського господарства, мисливства та лісового господарства в Україні становить у 2014 р. становить 112,6 тис. осіб, а пропозиція – 1,6 тис. осіб. Тобто на 1 робоче місце припадає 14 людей. Це відбувається за рахунок того, що більшість сільського населення емігрують в міста та закордон, через не достаток робочих місць, та низької заробітної плати, в результаті чого провідні галузі господарства потерпають значних збитків через вибуття спеціалістів старшого покоління й не заповнення молодого кваліфікованою робочою силою.

Для ефективного використання робочої сили актуальними є наступні заходи: розвиток раціональних форм зайнятості; формування державного замовлення на підготовку робочої сили; створення сезонних робочих місць шляхом наближення переробних галузей сільськогосподарської продукції до сільської місцевості, розміщення цехів, філій великих промислових підприємств із сезонними затратами праці; посилення уваги до працевлаштування безробітної молоді, випускників вищих навчальних закладів, що не мають практичного досвіду роботи.

УДК: 339.137.2.012.23:631.11

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Ярошовець Я.І., студент*

Коробова Н.М., кандидат економічних наук, доцент

Подальший розвиток ринкових відносин і механізмів регулювання діяльності підприємств потребують фундаментальних досліджень проблем конкуренції та конкурентоспроможності в аграрному секторі економіки. Конкуренція є основною рушійною силою ринкової економіки, інструментом забезпечення її рівноваги й гармонійного розвитку.

У зв'язку з цим визначення конкурентного середовища в аграрній сфері набуває важливого значення для забезпечення процесу розширеного відтворення і розвитку підприємств. Актуальність забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств у даний час досить висока з огляду на приєднання України до Світової організації торгівлі та мінімізацію тарифного захисту внутрішнього національного ринку, що спричиняє збільшення конкурентного тиску сільськогосподарських товаровиробників інших країн.

Рівень конкурентоспроможності вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників на світовому ринку відносно невисокий через незадовільний стан матеріально-технічного забезпечення, використання застарілих витратних технологій, нерегульованість механізму кредитування, відсутність досвіду у більшості підприємств вести жорстку конкурентну боротьбу, що в разі відкритості економіки може підірвати продовольчу й економічну безпеку держави.

В основному конкурентоспроможність розглядають двох аспектах: за ціновими і неціновими факторами. Конкурентоспроможність української сільськогосподарської продукції має переважно ціновий характер. Значні конкурентні переваги на світовому аграрному ринку мають українська олія і зернові. Проте тваринництво м'ясного напрямку стало проблемною сферою аграрного сектору. Вітчизняні підприємства не витримують конкуренції з дешевою імпортною продукцією через високу собівартість.

Разом з тим за якісними і екологічними характеристиками їх продукція значно краща, оскільки у виробництві менше застосовується різні стимулятори росту і біологічно активні добавки, сильнодіючі ветеринарні препарати, які впливають на якість готового продукту. Але виникає необхідність стандартизації споживчих товарів, без якої вітчизняна продукція не може реалізуватися на ринках інших країн. Конкурентоспроможність підприємств оцінюється їх фінансовим станом, ефективністю господарської діяльності та конкурентоспроможністю продукції. Більшість сільськогосподарських підприємств мають нестійкий та кризовий фінансовий стан, і як наслідок – не конкурентоспроможність більшості сільськогосподарських підприємств. Збиткова діяльність не може бути конкурентоспроможною.

Причиною слабого фінансового стану та не конкурентоспроможності більшості господарств є їх незадовільний менеджмент: виробничий, кадровий, фінансовий.

Галузі, які забезпечують сільськогосподарських виробників машинами, паливом та іншими матеріалами встановлюючи високу ціну на свою продукцію, безпосередньо впливають на конкурентоспроможність підприємств агробізнесу. Висока ціна факторів виробництва визначає високу собівартість продукції, що є одним із найважливіших аспектів незначних власних ресурсів і низької конкурентоспроможності.

Отже, для сільськогосподарських підприємств невідкладним є кооперування. Горизонтальна та вертикальна інтеграція підприємств неодмінно буде сприяти підвищенню продуктивності, зменшенню витрат та собівартості і, таким чином, призведе до підвищення рівня конкурентоспроможності.

СЕКЦІЯ 3. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

УДК 330.341.1:631.1

ДО ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ПІДПРИЄМСТВАХ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Андрєєв І.В., студент*

Гребеннікова А.А., кандидат економічних наук, доцент

Поняття «інноваційний потенціал» стало концептуальним відображенням феномену інноваційної діяльності, формувалось та уточнювалось в ході методологічних, теоретичних та емпіричних досліджень. Інноваційний потенціал АПК має важливе значення для обґрунтування агропромислової інноваційної політики, науково-технічних інноваційних програм, діяльності створюваних у ринкових умовах господарюючих структур й інститутів, що забезпечують проходження наукових ідей від їх зародження до практичного застосування у виробничій сфері.

Елементами інноваційного потенціалу галузевого виробництва АПК є його матеріально-технічні, технологічні, фінансові, організаційні, інтелектуальні, підприємницькі і кадрові можливості, що дозволяють підприємствам галузі займатися інноваційною діяльністю.

Фактори готовності агропромислового комплексу до інноваційної діяльності:

- вибраний стратегічний напрямок інноваційної діяльності
- наявність ресурсного та організаційного забезпечення
- технологічний та технічний потенціал
- реальність розповсюдження нововведень

Визначення здатності конкретної галузі АПК до інноваційного розвитку:

- усвідомлення необхідності впровадження інновацій;
- оцінка наявного ресурсного та інноваційного потенціалу;
- формування цілей інноваційної діяльності;
- вивчення ринку інноваційних продуктів;
- визначення стратегічних напрямків інноваційної діяльності.

Рівень розвитку сільськогосподарських підприємств, нині, значною мірою залежить від їх інноваційного забезпечення. Вітчизняними вченими виведені сорти і гібриди, розроблені сучасні технології, що можуть забезпечити високі врожаї сільськогосподарських культур: зернових на рівні 8,0-10,0 т/га, кукурудзи – 10,0 і більше, цукрових буряків – 60,0-70,0, соняшнику – 3,5-4,5, картоплі – 45,0-50,0 т/га. Виведено 4 породи та 7 внутрішньопородних типів сільськогосподарських тварин, а також 2 кроси птиці, які демонструють високі показники продуктивності.

Згідно з останніми дослідженнями регіонів України за їх інноваційною спрямованістю найширше інноваційний потенціал сільськогосподарських підприємств використовується Сумською, Волинською, Дніпропетровською, Запорізькою областями.

Здійснення інвестиційної підтримки інноваційної діяльності і формування інноваційно-інвестиційної стратегії галузевого виробництва є дуже актуальним завданням в сучасних умовах господарювання

Але через несприятливі умови в Україні 2014 рік став рекордним за обсягами відпливу іноземних інвестицій в аграрному секторі, який склав \$ 496 млн. Проте підприємства агропромислового комплексу продовжують працювати над стабілізацією інвестиційного

поля і вважають, що інвестиції в АПК – це вікно можливостей., так як інвестиційна підтримка підприємств – це основа якісних та корисних інновацій.

Удосконалення організації поширення інновацій у сільськогосподарських підприємствах можна забезпечити зміцненням зв'язків науки з виробництвом шляхом реформування дослідних господарств, надання їм більшої самостійності й переведення на договірні умови співпраці з наукою; створення у структурі наукових установ підрозділу інноваційного маркетингу, а також створення нової посередницької структури – регіональної інноваційної служби, яка б виконувала функції наукового забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств регіону, надавала послуги в підготовці інноваційних проектів та консультації при їх практичній реалізації у господарствах.

УДК 658.589:330.13:631.11

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПРИБУТКОВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Афанаскіна І.С., студентка*
Дзюба Т.А., асистент

В умовах ринкової економіки будь-яка підприємницька діяльність має за мету одержання винагороди у вигляді прибутку. Адже саме цей ресурс дозволяє утримувати позиції на ринку збуту товарів і послуг, забезпечувати динамічний розвиток діяльності підприємства, досягати покращень фінансового стану в умовах конкуренції.

Прибуток це показник, що дозволяє кількісно оцінити діяльність підприємства. В свою чергу, якісна оцінка можлива за допомогою визначення його ефективності, тобто через показник прибутковості, який визначає фінансовий стан та мету підприємницької діяльності.

Як в теорії, так і в практиці прибутковість зазвичай розглядають через призму показників «рентабельності», використовуючи такі показники, як рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність реалізації та рентабельність витрат. Кожен з них характеризує певну сферу діяльності підприємства. На основі отриманих результатів, як правило, розробляють подальшу стратегію підприємства.

На сьогоднішній день, завдяки досить високим досягненням у сфері науки та техніки, є можливість коригувати негативні, небажані чи незаплановані результати показників прибутковості за допомогою інновацій чи інноваційної діяльності. Саме економічно обґрунтована політика інноваційної діяльності на підприємстві є гарантом отримання позитивних результатів у процесі діяльності – тобто забезпечення його прибутковості.

Вплив на прибутковість інноваційної політики підприємства пропонується оцінювати на основі показника рентабельності власного капіталу. Цей показник є інтегрованим і залежить від трьох факторів: обсягів продажів, оборотності активів і структури авансованого капіталу. Важливість виділених факторів пояснюється тим, що вони в певному значенні узагальнюють всі напрями фінансово-господарської діяльності підприємства.

Ефектом інноваційної політики у сфері продажу є високий показник рентабельності продажів. Його можна досягти шляхом збільшення виручки від реалізації, коригуючи ціни та якість виробленої продукції чи шляхом помітного скорочення оперативних витрат підприємства, зниженням собівартості виробленої продукції тощо.

Вплив на оборотність активів з точки зору інноваційної діяльності в першу чергу залежить від їх структури. У даному випадку проявом інноваційної діяльності може бути оновлення чи купівля нових, сучасних основних засобів, що дозволить скоротити витратну

частину виробництва, пошук альтернативних шляхів використання наявних активів підприємства, з метою збільшення дохідності, підвищення їх ліквідності тощо.

Покращити результативність авансованого капіталу за допомогою інноваційної діяльності можливо через: забезпечення оптимального співвідношення між власним та залученим капіталом, пошук «дешевших» способів залучення додаткових ресурсів, побудову ефективного механізму використання авансованого капіталу тощо.

Отже, для того, щоб досягти очікуваного результату від інноваційної діяльності на підприємстві слід дотримуватися наступних кроків:

1. Чітко визначити цілі інноваційної політики.
2. Провести досконалий аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища.
3. Оцінити як інноваційний потенціал підприємства, так і його інноваційну готовність.
4. Сформувати альтернативні варіанти інноваційної політики.
5. Впровадження інноваційної політики «в життя».
6. Оцінити ефективність проведеної інноваційної політики.

УДК 331.5:631

РІВЕНЬ БЕЗРОБІТТЯ НА СЕЛІ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ЗМЕНШЕННЯ

Балай В.М., студентка*

Ланченко Є.О., кандидат економічних наук, доцент

На жаль, дане явище не оминуло Україну. Однією з корінних соціально-економічних проблем сучасного етапу розвитку вітчизняної економіки та важливою характеристикою конкурентоспроможності ринку праці є безробіття. Ми це добре відчуваємо в сьогоднішні дні, бачимо поглиблення бідності та соціальної нестабільності у суспільстві, зростання злочинності, порушення рівноваги з боку попиту і пропозиції, недовикористання суспільних ресурсів.

В Україні на початок жовтня 2015 р. налічується 407,4 тис. безробітних. В Україні (без урахування тимчасово окупованих територій Автономної Республіки Крим, р. Севастополя та частині зони проведення АТО) у вересні 2015 р. рівень безробіття склав 1,5% у порівнянні з 1,6% місяцем раніше. Про це повідомляє Державна служба статистики України.

У вересні 2015 р. в Державній службі зайнятості було зареєстровано 407,4 тис. безробітних (проти 414,7 тис. місяцем раніше), з них 317,9 тис. осіб отримують допомогу по безробіттю. Безробіття в Україні досягло найвищого рівня за всі роки існування держави. Серед молоді він досяг 23%. Рівень зайнятості сільського населення віком 15-70 років становив 54,9%.

У січні-вересні 2015 року статус безробітного мали 414,8 тис. осіб з числа сільських мешканців (36,5% всіх осіб, які мали статус безробітного). У третині регіонів України серед зареєстрованих безробітних кожен другий – мешканець сільської місцевості, зокрема у Вінницькій, Закарпатській, Івано-Франківській та Чернівецькій областях – понад 50 відсотків.

Протягом 9 місяців 2015 року у громадських та інших роботах тимчасового характеру брали участь 100,9 тис. мешканців сільської місцевості, з яких 99,4 тис. безробітних. Станом на 1 жовтня 2015 року статус безробітного мали 140,7 тис. осіб з числа сільських мешканців. В той же час, для працівників сільського господарства існувало лише 2,0 тис. вакансій. На одне вільне робоче місце серед працівників сільського господарства претендувало 18 особи.

Одним із можливих шляхів вирішення проблеми зайнятості на селі — це сприяння самозайнятості населення шляхом відкриття власного бізнесу. Протягом січня-вересня 2015 року допомогу по безробіттю одноразово отримали понад 2,8 тис. осіб, з числа мешканців сільської місцевості.

Зайнятість у сільському господарстві була, є і буде способом життя українського селянина, джерелом прибутку від праці на землі, що стала його власністю. Через те, що в Україні недостатньо розвинене сільське господарство, втрачається чимала кількість робочих місць. Проте нині безробіття в селі стало гіркою реальністю і актуальною проблемою для державної служби зайнятості. Злиденність є основною причиною зростання кількості самогубств, абортів, утримання від народження дітей.

Проблеми зайнятості та працевлаштування на селі сьогодні в Україні є одними з найбільш актуальних. Враховуючи значну чисельність сільського населення в Україні особливого значення набуває питання формування ринку праці та забезпечення ефективної зайнятості на селі.

Отже, в Україні безробіття на сьогодні є надзвичайно важливою проблемою та потребує негайного вирішення. Зменшення рівня безробіття в сільській місцевості можливе шляхом поєднання регуляторного впливу держави на розвиток аграрної сфери з ініціативністю, винахідливістю та соціальною відповідальністю бізнесу та сільського населення. Активна роль у вирішенні проблем безробіття на селі належить органам місцевого самоврядування як модераторам забезпечення нормальних умов життєдіяльності сільських жителів. На засадах такого соціального партнерства існує велика ймовірність поліпшити не тільки стан зайнятості, а й зберегти українське село від деградації та зникнення як такого.

УДК 331.103:005.743

ФОРМАЛЬНІ І НЕФОРМАЛЬНІ ГРУПИ

Безушко П., студент*
Коваленко Л.В., ст. викладач

Група - це дві або більше особи, які взаємодіють з кількома або всіма членами групи безпосередньо або через мережу зв'язків, працюють для досягнення одного або кількох завдань, керуються визначеною системою поведінки, підтримують стабільні стосунки, утворюють підгрупи на основі різних мереж протягування їх .

У будь-якому трудовому колективі діють формальні і неформальні групи працівників.

Формальні групи - це групи, які створені наказом керівника організації для виконання конкретних виробничих завдань.

Створення формальних груп здійснюється по рівнях управління (по вертикалі і горизонталі). Так створюються підрозділи, відділи, департаменти, служби в організаційній структурі управління організації.

У формальних групах взаємодія між членами групи має офіційний характер, а кожен з них має посадову інструкцію, у якій передбачаються їх права і обов'язки та відповідальність. Основна увага в них спрямована на посадові взаємовідносини. У цих групах є керівник (лідер), якому вище керівництво делегує права та відповідальність. Група діє на основі встановлених норм і правил поведінки.

Неформальні групи створюються самі, спонтанно на основі людських взаємовідносин і психологічної сумісності, взаємоповаги. Неформальна група виділяє із свого складу лідера і надає йому владні повноваження. Така група не має формального оформлення у трудовому

колективі організації. Сила неформальної влади лідера залежить від ставлення до нього членів групи і тому не є стабільною.

Симпатії і антипатії між членами групи мають індивідуальний характер.

Неформальна група може допомагати формальній у досягненні поставлених цілей за таких умов:

- ◆ керівництво організації повинно визнавати наявність неформальних груп, працювати з ними і не загрожувати їх існуванню;
- ◆ враховувати думку і пропозиції лідерів неформальних груп;
- ◆ коли неформальний лідер протистоїть роботодавцю, його вплив може підірвати авторитет керівника;
- ◆ при прийнятті непопулярних рішень необхідно визначити можливий негативний вплив неформальної групи;
- ◆ для того щоб ослабити опір змінам з боку неформальної групи, необхідно залучати її до прийняття рішень;
- ◆ не допускати чуток через недостатність інформації. До методів впливу на неформальні групи належать:

- ◆ консультації з групами замість спроби нав'язати свою волю силою влади. Вони дають можливість заздалегідь викласти свою думку і перешкодити рішенню, яке у разі прийняття було б потім скасоване, але це вже негативно впливає на престиж керівництва,

В процесі свого розвитку трудові колективи проходять через ряд послідовних етапів (стадій): формування (зародження) колективу, становлення, зрілість, старіння колективу. Формальна структура трудового колективу являє собою систему офіційної співпідпорядкованості працівників. Вона визначає рівні влади, задачі і спеціалізацію працівників. Неформальні групи формуються спонтанно для задоволення тих індивідуальних потреб працівників, які по тим чи іншим причинам не задовольняються у межах формальної групи.

Особливості неформальних груп: величина, як правило, не перевищує 7-8 осіб; індивіди спілкуються один з одним безпосередньо; відносини людей побудовані на єдності інтересів і відносній стабільності зв'язків у межах групи і поза нею; у випадку виникнення стійких відмінностей в оцінці явищ, ворожості, навіть просто байдужості, а також нових сильних зв'язків із зовнішнім середовищем група може самоліквідуватися. Неформальні групи поділяються на: групи інтересів (формуються для реалізації певного загального інтересу), дружні групи (формуються на основі особистих симпатій). Вони можуть виконувати: конструктивні функції (приспособити організацію роботи до потреб і чекань людей); деструктивні функції (можуть вступати в конфлікт із цілями підприємства, відволікати увагу та енергію робітників, сприяти розвитку конфліктів і знижувати ефективність роботи в цілому). До основних характеристик групи належать: склад (залежить від виду групи і може бути визначений сукупністю тих чи інших характеристик, параметрів); структура (може бути визначена з позицій реалізації відносин «влада — підпорядкованість», переваг, міжособистісних відносин, розподілу праці, комунікацій у процесі загальної роботи та ін.); цінності; система норм, санкцій (це елементи групової культури, правила належної з погляду групи поведінки для кожного статусного рівня, а в деяких випадках — і для кожного члена групи). Найефективнішою групою є та, чий розмір відповідає її задачам, яка є різномірною за складом, чії норми сприяють досягненню цілей підприємства і створенню духу колективізму, де існує здоровий рівень конфліктності, гарне виконання як цільових, так і підтримуючих ролей і де члени групи, які мають високий статус, не домінують. Людина потребує спілкування з собі подібними і тому більшість з нас активно шукає взаємодії з іншими людьми. Саме тому сьогодні люди, як правило, працюють у складі групи, з'єднаної за якимсь принципом, наприклад спільності території, професії, соціальних умов, випадкових обставин, в яких вони опинилися. Головне тут — входження в певну систему між особових відносин. В рамках груп можуть утворюватися коаліції —

підгрупи, прагнучі зробити вплив на групову поведінку. Група може виступати як управляюча, керована або самокерована структура з різним ступенем згуртованості її членів.

Людина потребує спілкування з собі подібними і тому більшість з нас активно шукає взаємодії з іншими людьми. Саме тому сьогодні люди, як правило, працюють у складі групи, з'єднаної за якимсь принципом, наприклад спільності території, професії, соціальних умов, випадкових обставин, в яких вони опинилися. Головне тут — входження в певну систему між особових відносин. В рамках груп можуть утворюватися коаліції — підгрупи, прагнучі зробити вплив на групову поведінку. Група може виступати як управляюча, керована або самокерована структура з різним ступенем згуртованості її членів.

УДК 364:316.334.55

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ

Березюк Є.Ю., студент *

Терещенко В.К., д.е.н., професор, академік НААН,

Морозюк Н.В., к.е.н., доцент

Сільський соціум – це середовище відрізняється невисоким рівнем життя населення; слабо розвиненою соціальною та побутовою інфраструктурою (дефіцит сервісного обслуговування, низький рівень комфортності тощо); несприятливими соціальними умовами життя, праці, побуту, дозвілля; великою трудомісткістю сільськогосподарської праці, переважно в домашньому та присадибному господарстві; залежністю праці від природних циклів, що визначає структуру вільного часу мешканців села; близькістю до природи, можливістю відчувати її красу та важливість для людини.

Цілком закономірно, що сільська дитина соціалізується у тому середовищі, у якому вона проживає. Соціокультурне середовище сільських дітей визначається характером взаємин з природним та соціальним довкіллям, з людьми різного віку, специфічними умовами життєдіяльності родини, яка сьогодні змушена виживати за рахунок натурального господарства, міжсільської кооперації, взаємодопомоги, пошуку додаткових джерел прибутку, що іноді супроводжується інтенсивними міграційними процесами одного або обох з батьків. Сільська сім'я завжди була живим оберегом традицій виховання сільської дитини в атмосфері трудової діяльності, і батьки старалися передати своїм дітям у спадщину не тільки звичку і позитивне ставлення до праці, певні норми поведінки у громаді, але й бажання залишити після себе добру пам'ять. Сільські сім'ї більше зорієнтовані на виховання у дітей поблажливості, поваги до інших, альтруїстичності, працелюбності, на відміну від міських, де виховання носить більш прагматичний характер.

Відтак, сільське середовище, на думку Л. Якименко, «характеризується і вельми позитивними чинниками, що дають змогу формувати моральні якості сільської дитини. Це, зокрема, реальна можливість залучення та привчання до праці, дотримання народних традицій, життя у тісному зв'язку з природою, локальна замкненість самого середовища, розмірений ритм життя, психологічна захищеність від стресових ситуацій». Щодо психологічного аспекту додамо, що ритм життя у сільському соціумі, порівняно з міським, є менш напруженим, не таким швидкоплинним, більш розміреним, що певним чином зменшує силу навантажень на психічну сферу сільських дітей.

Враховуючи стадії соціалізації й стан в якому зараз перебуває сільське населення можна виділити наступні проблеми:

В стадії дитинства: соціалізація повинна починатися в дитинстві, коли приблизно на 70% формується людська особистість. В цей час в дитину закладають моделі поведінки які

батьки вбачають в своїх дітях. З цими моделями поведінки дітям важко пристосовуватись до сучасного світу. Тобто, потрібно міняти психологію батьків щодо виховання своїх дітей.

В стадії юності: в цей час підлітки шукають можливості для само розвитку, замислюються над сенсом життя, формуються хобі, принципи, у цей період закінчується формування фундаменту особистості. Проблема на цьому етапі полягає в не розвинутості села в освітньо-культурному аспекті.

В стадії батьківства: проблема цього часу полягає в пошуку роботи з гідною заробітною платою. В стадії зрілого віку: багато сільського населення вдається до алкогольних чи наркотичних засобів, враховуючи ті на їхній погляд нещасне становище в житті. В стадії старості: проблема в забезпеченні потреб осіб похилого віку.

Отже, за для підвищення рівня соціалізації сільського населення, державі необхідно залучати більше коштів на розвиток села, що також вплине на зменшення соціальної нерівності міського населення та сільського.

УДК 332.28

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ОРЕНДНИХ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН НА СЕЛІ

Бондаренко Г.В., студентка*

Ланченко Є.О., кандидат економічних наук, доцент

Важливою характеристикою орендних земельних відносин є їх соціально-економічна спрямованість. У результаті демонополізації земель сільське населення забезпечено земельними ділянками. Селяни та місцеві бюджети отримали нове джерело доходів у вигляді орендної плати. Річна орендна плата встановлена на рівні 1,5 % від нормативної грошової оцінки ділянки.

Найбільший розмір орендної плати в Полтавській, Черкаській, Кіровоградській, Дніпропетровській та Херсонській областях. Однак, за розрахунками, дотримання вимог нормативно-правових актів стосовно розміру орендної плати виконується лише у половині областей України, де орендна плата дорівнює або перевищує 1,5 % від нормативної грошової оцінки земельної ділянки. Значні відхилення від мінімально встановленого розміру орендної плати спостерігаються у Волинській, Рівненській, Хмельницькій, Харківській областях та в Автономній Республіці Крим. Це ще раз підтверджує, що й надалі в структурі орендної плати переважатиме натуральна продукція.

В результаті проведення земельної реформи в Україні понад 6,8 млн. селян отримали у власність земельні частки (паї) та земельні ділянки загальною площею 21 млн. га, з яких 74 % передано в оренду новоствореним господарським формуванням ринкового спрямування. У структурі договорів оренди домінує короткострокова оренда терміном до 5 років (91,5 %), що є перепорою для капіталовкладень у поліпшення земель. Подовження термінів оренди сприятиме запровадженню раціональних сівозмін, здійсненню планування господарської діяльності, розширенню іпотечного кредитування, підвищенню ефективності використання землі.

Оскільки землевласники не організовані, вони не можуть спільно запропонувати для передачі в оренду ціле поле, яке було б привабливим для більш ніж одного орендаря, і за яке могли б конкурувати декілька потенційних орендарів. Навіть якби землевласники були організовані, вони все одно не могли б спільно пропонувати поле в оренду, якщо строк дії всіх чинних договорів оренди не завершується одночасно. Відтак, мінімальним набором умов, обов'язкових для забезпечення паритету сторін, є такий: 1) власники всіх паїв на полі погоджують і укладають договори оренди спільними зусиллями; 2) строк дії договорів оренди всіх паїв на полі завершується в один і той же час.

У разі задоволення обох цих умов ринок оренди землі, надмірно не зарегульований урядом, міг би стати надійною основою для забезпечення ефективного й сталого використання земель сільськогосподарського призначення. Для спільних зусиль землевласників мають бути створені їх добровільні об'єднання. Попередньо погоджені єдині умови договору оренди на окремі земельні масиви, консолідована позиція землевласників при веденні переговорів із орендарями сприятимуть значно кращому врахуванню інтересів дрібних землевласників, забезпеченню цільового використання земель.

Важливою вигодою від створення системи об'єднань землевласників у їхніх відносинах з орендарями стане спрощення участі у ній тих землевласників, які проживають далеко від своїх ділянок (паїв). Для участі у прийнятті важливих рішень їм більше не знадобиться бути фізично присутніми за місцем знаходження ділянок (паїв). У результаті, значно зросте привабливість сільськогосподарських земель як напрям збільшення довгострокових інвестицій.

Отже, вдосконалення ринку оренди землі шляхом запровадження генеральної оренди та створення системи об'єднань землевласників, безперечно, матимуть позитивний вплив на спрощення й здешевлення оформлення оренди, забезпечать конкурентний доступ до землі та стануть запорукою кращого захисту прав та інтересів власників земельних ділянок.

УДК 330:005. 35:005.21

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ГОЛОВНА УМОВА ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ СТРАТЕГІЇ БІЗНЕСУ

Бутенко О.С., студентка

Нагорний В.В., кандидат економічних наук, асистент

В теперішніх умовах ринкового середовища лише поєднання державного регулювання та ефективних, соціально відповідальних корпоративних стратегій функціонування бізнесу є однією з головних передумов забезпечення сталого соціально-економічного розвитку. Саме це стало поштовхом процесу пошуку ефективних моделей взаємодії та взаємодоповнення суб'єктів господарювання.

У загальному розумінні КСВ це відповідальне ставлення будь-якої компанії до свого продукту, або послуги, до споживачів, працівників, партнерів, тобто гармонійне співіснування компанії і суспільства у вирішенні соціальних проблем.

Політика з корпоративної соціальної відповідальності тісно пов'язана зі стратегією сталого розвитку. Для формування корпоративної стратегії компанії можна розглядати корпоративну соціальну відповідальність як спосіб ефективного управління соціальними та бізнес-процесами з метою забезпечення позитивного впливу організації на суспільство.

Підприємства, які беруть активну участь у вирішенні соціально значимих проблем, можуть вносити вагомий вклад у формування суспільного договору, створювати свою, індивідуальну, стратегію розвитку, передбачаючи потенційні можливості та загрози, що несуть із собою нові суспільно-політичні та економічні процеси в державі.

При формуванні стратегічних задач соціальної складової корпоративної стратегії слід чітко визначити ключові показники успішної реалізації заходів, в тому числі, ефекту впливу на репутацію компанії.

Як справедливо визнають експерти, бути соціально відповідальними, компанії можуть дозволити собі тільки тоді, коли інвесторам гарантовано отримання економічного ефекту від їх вкладів. На сьогодні український бізнес успішно структурував свої матеріальні активи, тому настала необхідність пошуку інструментів управління нематеріальними активами – трудовим капіталом та іміджем компанії.

Реалізація КСВ здійснюється через впровадження програми дій на довготривалу перспективу, націленої на вирішення важливих для компанії завдань. Основними принципами довгострокової корпоративної стратегії діяльності компанії у напрямі КСВ мають бути: відповідність, продуктів, послуг та бізнес-практики компанії найвищим стандартам якості та задоволенню вимог споживачів; компанія повинна неухильно виконувати свої зобов'язання перед співробітниками, постачальниками та партнерами; на рівні потреб суспільства діяльність компанії повинна задовольняти не лише інтереси безпосередніх споживачів послуг, а і потреби інших суспільних груп, незалежно від того, чи є вони стейкхолдерами чи ні.

Для досягнення успіху, впроваджуючи корпоративну стратегію, необхідно в першу чергу провести дослідження ринку і провести якісний аналіз зовнішніх і внутрішніх факторів, які в тій чи іншій мірі зможуть вплинути на очікуваний результат. Оскільки в сучасних реаліях ринкових відносин аналізу чотирьох груп факторів (соціальних, технологічних, економічних, політичних) стало недостатньо для задоволення інтересів всіх груп впливу, в сучасній літературі додають ще екологію і законодавство, аналіз яких став необхідним для соціально відповідальних компаній та дає можливість у ході аналізу з'ясувати вплив факторів, які довгий час навіть не бралися до уваги безліччю компаній.

Таким чином, розвиток і використання КСВ в будь-якій галузі підвищує ефективність соціально-економічного функціонування бізнесу, шляхом створення умов для вигідності відповідальності підприємства перед своїми акціонерами, співробітниками і суспільством, підтримувати добрі починання та благодійні акції, чесно платити податки, сприяти поліпшенню у соціальній сфері, охороні здоров'я та освіті, зберігати природні ресурси і навколишнє середовище.

УДК 330.341.1:63

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ

Голячук О.С., студентка*

Дзюба Т.А., асистент

Актуальність дослідження інноваційної діяльності в агропромисловому комплексі обумовлена посиленням конкурентної боротьби на ринку сільськогосподарської продукції та інтеграцією України у міжнародний економічний простір, що зумовлює необхідність формування інвестиційно-інноваційної моделі розвитку сільського господарства.

Інновації є основою сталого економічного розвитку. Вони пов'язані із запровадженням нових товарів, їх нових якостей та методів виробництва, відкриттям нових ринків, отриманням нових або з принциповими змінами джерел сировини в існуючій галузевій структурі.

Розширене відтворення в аграрній сфері взаємообумовлено природно-біологічними та соціально-економічними особливостями сільськогосподарського виробництва, що потребує комплексного підходу до організації інноваційного процесу. Основними особливостями інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві є:

- 1) різноманітність сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки, вагома різниця в технологіях їх виробництва;
- 2) значна диференціація окремих регіонів країни за агротехнологічними умовами виробництва;
- 3) залежність використовуваних у сільському господарстві технологій від природних умов;
- 4) розпорошеність сільськогосподарського виробництва на значній території;

5) велика різниця в термінах виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції тощо.

Існує ряд проблем, які заважають інноваційним структурам досягти потрібних результатів. Основні з них:

- невідповідність системи координації та управління АПК в ринкових умовах;
- неузгодженість державних та інших економічних форм і механізмів управління інноваційним процесами;
- недостатня кількість чи відсутність фінансових інститутів, недосконалість законодавчої бази, яка регламентує і стимулює діяльність інноваційних підприємств;
- застаріла матеріально-технічна база науково-дослідних установ;
- недостатня інформованість вчених, неможливість їх виїзду на кращі підприємства за обміном досвідом;
- відсутність спеціалістів у галузі інноваційного менеджменту.

В Україні поки що надзвичайно слабо розвинута інфраструктура ринку наукової продукції та об'єктів інтелектуальної власності. До цього часу патентно-ліцензійна справа базується ще не на ринкових принципах, відсутня система інноваційного аудиту. Недосконалість вітчизняної нормативно-правової бази та незадовільне виконання прийнятих законів в інноваційній сфері, а також ряд інших перепон, свідчать про необхідність докорінних змін у структурі і принципах управління інноваційним розвитком в Україні. Проблеми розвитку інноваційного підприємництва вимагають глибокого теоретичного обґрунтування цілого ряду питань, розробки концепції наукових пріоритетів, а також використання сучасних методів прогнозування, моделювання і моніторингу ринку наукової продукції. Ефективне формування інноваційної стратегії має здійснюватися на системній і послідовній основі, при якій всі учасники інноваційного процесу мають бути зацікавлені в поєднанні їх інтересів і зусиль у створенні і застосуванні нових знань та технологій з метою виходу на внутрішній і зовнішні ринки з високотехнологічною продукцією.

УДК 330.311

ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА ПІДПРИЄМСТВ

Деркач А.С., студент*

Дзюба Т.А., асистент

Добре розвинена інноваційна інфраструктура сприяє швидкому нарощуванню темпів розвитку економіки країни. Досвід розвинених країн світу підтверджує, що в умовах глобальної конкуренції на світовому ринку неминуче виграє той, хто має розвинену інфраструктуру створення та реалізації інновацій і володіє найбільш ефективним механізмом інноваційної діяльності.

Як свідчить міжнародний досвід, саме промисловість вважається найбільш результативною із впровадження інновацій. Сьогодні виробництво все більше орієнтується не на масового споживача, а на специфічні потреби окремих індивідів, тобто на невеликі за місткістю ринки. Високими темпами зростає чисельність підприємницьких структур, особливо малих та середніх підприємств, які спроможні швидко адаптуватися до вимог зовнішнього середовища. Швидкі темпи модернізації життя людей призводять до зростання вимог до якості товарів та послуг. Але в Україні вкрай загострилася проблема технологічного стану промислових підприємств. Досвід розвинених країн свідчить, що досягнення високого рівня споживання і якості життя можливе лише на засадах нової постіндустріальної цивілізації, найсуттєвішими ознаками якої є інноваційний розвиток.

Проте технологічна структура промисловості України не відповідає вимогам часу, тому просте її відтворення не може забезпечити Україні довгострокового економічного зростання і підвищення конкурентоспроможності виробництва.

Аналізуючи позиції вітчизняних та зарубіжних науковців можемо констатувати, що інноваційна інфраструктура є основним інструментарієм і механізмом інноваційної економіки, вона здатна підняти економіку країни на дуже високий рівень. Виходячи з такого розуміння, інноваційна інфраструктура – це сукупність взаємозв'язаних, взаємодоповнюючих виробничо-технічних систем, організацій, фірм і відповідних організаційно-керуючих систем, необхідних і достатніх для ефективного здійснення інноваційної діяльності і реалізації інновацій.

Досвід європейських сусідів свідчить, що ефективними є такі інноваційні структури, як технопарки, технополіси, інноваційні бізнес-інкубатори, наукові та науково-технологічні центри, які спеціалізуються на створенні сприятливих умов для ефективної діяльності малих інноваційних підприємств, що реалізують оригінальні науково-технічні ідеї. Вони також створюють і реалізують інноваційний продукт, але головне призначення таких структур – сприяння малим інноваційним підприємствам через надання їм у тимчасове користування виробничих площ, матеріально-технічної бази, інформаційних мереж, забезпечення дослідними приладами і устаткуванням та надання консультативної допомоги з широкого кола науково-технологічних, економічних і правових питань.

Формування інноваційної інфраструктури повинне базуватись на таких принципах: адекватність інфраструктури рівню розвитку регіону, відповідність реальним потребам, раціональне територіальне розміщення, функціональна концентрація на гострих проблемах інноваційної діяльності, доступність послуг для підприємців (територіальна, інформаційна, вартісна), залучення державних і недержавних ресурсів.

Створена з активною державною підтримкою інноваційна інфраструктура дозволить розширити масштаби інноваційних процесів, залучаючи в них нових учасників і, в результаті, підвищити конкурентоспроможність вітчизняних товаровиробників та забезпечити соціально-економічне благополуччя населення.

УДК 331.522:631.1

РОЗВИТОК РИНКУ ПРАЦІ НА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ В НОВІТНІХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ УМОВАХ

Жиленко А.Ю., студентка*
Терещенко В.К., д.е.н., професор, академік НААН
Морозюк Н.В., к.е.н., доцент

Тема ринку праці, трудових колективів, їхнього функціонування в аграрній сфері важлива на даний момент. Питання існування певних професій і занять дуже спірне, адже вже зараз в структурних підрозділах масштабних підприємств працює обмежена кількість людей, які лише контролюють діяльність машин. Сфера трудової діяльності, як ніщо інше, схильна до змін. Постійно з'являються нові професії, які виникли завдяки технічному прогресу або зростаючим потребам людства. Але поряд з виниклими професіями, є багато зникаючих. Наприклад, зникли такі ремесла, як: ліхтарники, каретники, ковалі та ін. Навіть саме слово «ремесло» стало анахронізмом. Деякі професії зникають самі, а деяким зникнути допомагає технічний прогрес.

Сьогодні машини захоплюють наш простір, вони стають дедалі розумнішими та багатофункціональними. Сайт Staff.com дослідив, які професії незабаром виявляться не потрібними - працівників замінять роботи і технології. Заміна людей на машини вже усунула

необхідність у багатьох категоріях працівників, а за оцінкою Мінпраці США, 65% сьгоднішніх школярів у 2025 році будуть займати такі робочі місця, які сьогодні ще навіть не придумані. Професії в зоні ризику, за дослідженнями експертів, це: таксисти, бухгалтери, помічники юристів, авіадиспетчери, співробітники парковок, туроператори та перекладачі. Більшість з цих професій зникне до 2028 року.

Але поруч з цим не обнадійливим прогнозом є і вічні професії, такі як лікар, вчитель, будівельник, вчений, політик, і, звісно, фермер, адже для людини завжди будуть життєво важливим задоволення потреб першого порядку.

В умовах ринкових реформ, економічної кризи спостерігається тенденція зниження чисельності трудових колективів. Досвід показує, що вони краще виживають і ефективніше ведуть свою діяльність. У сільському господарстві чисельність трудових колективів багато в чому залежить від природно-географічної зони, спеціалізації господарства, щільності розселення, транспортних комунікацій та інших факторів.

Створення в Україні нової системи соціально-трудова відносин, адекватних соціально орієнтованій ринковій економіці, має передбачати забезпечення свободи і прав людини (як найманого працівника, так і роботодавця); людський розвиток; розширене відтворення робочої сили; інтелектуалізацію праці; стабільність і ефективність зайнятості; захист національного ринку праці; гідну працю; належний соціальний захист і соціальне забезпечення.

Ринкові реформи, зміна форм власності аграрних підприємств викликає нові явища у сфері трудових відносин. Основні проблеми, пов'язані з соціально-трудова сферою аграрного підприємства, проявляються перш за все у характері трудових відносин і особливості соціального клімату в трудових колективах. Найбільша напруга спостерігається в колективах у той час, коли відмічається помітне падіння реальної заробітної плати, значні затримки з її виплатою, простої, масові звільнення.

Отже, стан справ у соціально-трудова сфері аграрних підприємств вказує на те, що реальний поворот реформ до соціально зорієнтованості йде вкрай повільно, невизначено, суперечливо. Виникає необхідність розробити нові підходи вирішення ряду проблем, а також механізмів реалізації соціальних заходів, перш за все у сфері оплати та охорони праці, ефективної зайнятості. Моніторинг соціально-трудова відносин на підприємствах, в установах та інших організаціях дає змогу вивчити на її рівні цілий комплекс проблем, пов'язаних із станом платоспроможності підприємств, зміни обсягів виробництва і кількості робочих місць, їх спільного впливу на зайнятість, матеріальне стимулювання, організацію й умови праці, трудові відносини.

УДК 330.341.1:631.1(477)

ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Задохін М.М., студента*

Гребеннікова А.А., кандидат економічних наук, доцент

Сільське господарство посідає важливе місце у соціально-економічному житті держави. За останні роки спостерігається значне відставання національної економіки від економіки розвинутих держав світу за рівнем технологічного розвитку та продуктивністю.

Більшість сільськогосподарських підприємств продовжує використовувати морально застарілі засоби виробництва, що припускають у свою чергу використання спрощених технологій, як у самій галузі, так і в суміжних з галузях переробки, зберігання і реалізації аграрної продукції, що неминуче веде до значного зниження продуктивності праці в

порівнянні з кращими світовими аналогами. Інвестиції в людський капітал при всій очевидній значущості цього напрямку здійснюються вкрай повільно, що, природно, ускладнює загальний підйом виробництва продукції АПК.

Для подолання відсталості інноваційного розвитку АПК необхідна підтримка держави. Інноваційна політика повинна базуватися на глибокому аналізі світового досвіду інноваційного розвитку, особливостей і тенденцій соціально-економічного і науково-технічного розвитку економіки, її інноваційного потенціалу, визначенні можливостей взаємодії учасників інноваційного процесу. Також необхідний пошук і створення таких організаційних форм інноваційної діяльності, які забезпечували б ефективну взаємодію її учасників, безперервність і єдність процесу створення та комерціалізації інноваційного продукту.

В якості основних інвестиційних джерел в інновації в агропромисловому комплексі можуть виступати: - власні фінансові кошти підприємств; - кошти державного бюджету, бюджетів регіону і муніципальних утворень; - кошти спеціальних позабюджетних фондів; - кредити (банків, державні на поворотній основі); - кошти лізингового фонду; - грошові кошти фінансових структур (інвестиційних та страхових компаній, тощо); - вільні кошти населення; - іноземні інвестиції.

Аграрний сектор України залишається досить привабливим для інвесторів з таких причин: несформований ринок продовольчих продуктів, відсутність можливості розширювати посівні площі в інших аграрних країнах і наявність таких площ в Україні, висока родючість чорнозему, низька собівартість готової продукції за рахунок дешевої робочої сили, пільгове оподаткування сільськогосподарських підприємств, зростання попиту на біопаливо тощо.

Інвестиційну привабливість сільськогосподарської галузі України підсилить проведення реформ і формування ринку землі.

Іноземні інвестиції в агропромисловий комплекс України в умовах обмеженості внутрішніх ресурсів є найпривабливішим джерелом матеріально-технічного та фінансового забезпечення. Однак їх обсяг і рівень ефективності залишаються вкрай недостатніми через наявність цілої низки гальмуючих чинників. Серед вагомих перешкод називають нестабільність, непрозорість законодавчої бази, судова незахищеність підприємницької діяльності, макроекономічний дефіцит в управлінні сільським господарством, низький рівень фахової освіти, особливо у сфері області макроекономічного регулювання, низький рівень державної підтримки сільського господарства, недостатній розвиток інфраструктури аграрного ринку тощо. Тому прозора та послідовна внутрішня політика є визначальним фактором розвитку агропромислового комплексу й залучення іноземних інвестицій.

УДК 332.022.32(1-22)

САМОДОСТАТНІСТЬ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Іващенко І.В., студентка*

Морозюк Н.В., кандидат економічних наук, доцент

Самодостатні та потужні територіальні громади є основою місцевого і регіонального розвитку будь-якої країни. Це також є ознакою якісного й ефективного місцевого самоврядування.

Основні принципи самостійності та самоврядності територіальних громад закладені в Європейській хартії місцевого самоврядування, що ратифікована Україною в 1997 р. Проте

незважаючи на проголошений принцип самостійності територіальних громад України, реальних механізмів забезпечення цієї самостійності вкрай недостатньо.

Формування самодостатніх громад передбачає, що вони володітимуть матеріальними, фінансовими та іншими ресурсами в обсягах, достатніх для ефективної реалізації завдань та управлінських функцій місцевого самоврядування, надання соціальних послуг на рівні, передбаченому загальнодержавними стандартами.

Самодостатність територіальної громади характеризується наявністю майна різних форм власності, стратегічних об'єктів місцевого значення, що в основному можуть складати місцеве господарство відповідного адміністративно-територіального утворення.

Аби досягти кінцевої мети становлення місцевого самоврядування – самодостатності територіальних громад в Україні, необхідні прогресивність і професіоналізм влади й активність громадськості, продуктивна співпраця яких слугуватиме стабільному розвитку ініціатив, спрямованих на поліпшення життя громади. Без ініціатив жителів відповідного населеного пункту та постійного контролю з боку громадян за дотриманням органами місцевого самоврядування принципів, з якими воно здійснюється в Україні, самодостатність територіальних громад видаватиметься надуманою ілюзією.

Самодостатність адміністративно-територіальних одиниць передбачає створення необхідних умов для формування фінансово-економічної бази, достатньої для реалізації органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування покладених на них повноважень у межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

Фінансова самодостатність передбачає можливість вирішення фінансових питань громади за рахунок ефективного використання наявних фінансових ресурсів: формування та використання коштів місцевих бюджетів, функціонування підприємств комунальної власності, залучення додаткових фінансових ресурсів.

Досвід розвинутих європейських країн показує, що місцеві громади виступають основним чинником успішного соціально-економічного розвитку держави. Розвиток місцевого самоврядування є наріжним каменем швидкого і успішного розвитку ЄС. Виходячи з проголошених євроінтеграційних прагнень, Україна повинна враховувати ці особливості під час розробки та реалізації державної регіональної політики.

Основою життєдіяльності сільських територій є економічний розвиток який повинен бути регульованим і направленим на підвищення якісного рівня життя та зростання добробуту сільських територіальних громад.

Необхідно, щоб незалежно від статусу – сільська громада, селищна, міська – територіальні громади були самодостатніми і мали можливості для забезпечення реалізації наявного соціального, економічного, людського потенціалу.

Отже, підґрунтям відродження сільських територій має стати формування самодостатності сільських територіальних громад, що дасть змогу створити необхідну фінансову базу для соціально-економічних трансформацій на селі й забезпечити належні умови проживання населення. Бажаними пріоритетами повинні стати підвищення рівня зайнятості й зростання доходів сільського населення, розвиток ринкової інфраструктури, поліпшення екологічної ситуації в сільській місцевості.

УДК 331.46 – 053.4/6

ОСНОВНІ ЯКОСТІ ЛІДЕРА ТРУДОВОГО КОЛЕКТИВУ

Ківель О., студентка*
Коваленко Л.В., ст. викладач

Кожна людина народжуючись виростає та формується у колективі. Перебування у колективі несе досить різноманітний вплив на формування особистості та характер людини. А саме, ми починаємо пристосовуватися до колективу, ще з маленьких років, адже спочатку

ми перебуваємо у садочку, потім нас віддають до школи, наступним кроком є вищий навчальний заклад, а ключовою ланкою є співпраця у трудовому колективі. Саме в колективі ми спілкуємося з людьми які нас оточують та які формують нас, як особистість.

Лідер – це та сама людина, яка допоможе іншим виконати набагато більше, ніж вони самі могли зробити. Лідерські якості однієї людини значною мірою допомагають розвинути потенціал інших людей. Ця людина є авторитетом в колективі, яка правильно і чітко висловлює свої вимоги, що самі працівники докладають якомога більше зусиль, щоб не підвести свого керівника. Він надихає особистість та дозволяє побачити, що вона сама в змозі виконати роботу без втручання другорядних осіб.

Лідерство може бути обґрунтоване, як здатність однієї людини, спонукати інших добровільно наслідувати його. Лідер завжди бачить кінцевий результат своєї роботи і саме тому він завжди знає, що йому потрібно для отримання поставленої цілі. Лідерство це процес який допомагає групі людей в досягненні їхньої єдиної мети. Найцікавішим є те, що людина з задатками лідера здатна зберегти своє бачення мети навіть у несприятливих умовах, і при цьому продовжує діяти обдуманно, цілеспрямовано, категорично зберігаючи при цьому віру в успіх і надихаючи своїх співробітників на роботу та досягнення такої жаданої цілі.

З маленького віку потрібно у дитині виховувати ці якості. Для цього потрібно, щоб дитина з малечку вміла ладити з людьми, уникаючи наказного тону у спілкуванні не тільки з дорослими, а й з однолітками. Вона не досягне своєї цілі, якщо її будуть примушувати чи наказувати. Батькам потрібно виховувати в дитині лідерські якості та не потурати агресії та свавілля, в подальшому пишаючись тим, що їхня дитина така енергійна та розкута, а насправді страждаючи від такого характеру дитини.

Справжні лідерські задатки проявляються з раннього віку в умінні зацікавити інших дітей якимось заняттям, грамотно пояснити правила гри, взяти на себе відповідальність і вирішувати конфліктні ситуації. У дитини-лідера особливий стиль мислення: вона може планувати і прораховувати різні ситуації з дуже раннього віку – 3-4 роки, проявляти самостійність, виявляти спостережливість і інтерес до особливостей поведінки однолітків.

Батьки повинні послідовно виховувати дитину-лідера, чітко встановлювати межі дозволеного і аргументувати свої рішення. Необхідно пояснити дитині, що лідерство - це відповідальність, і вона повинна приймати її на себе, коли домагається певних цілей. Досягати цілей правильно спільно, а не тільки за рахунок інших. Батькам маленького лідера треба приділяти багато уваги навіюванню ціннісних орієнтирів, вихованню моралі і моральності, так як у них підрастає особистість, яка в майбутньому поведе за собою інших людей.

Те, що справжнього лідера відрізняють від інших основні психологічні та особистісні якості, які і роблять їх такими — це незаперечний факт. І це такі якості, як:

1. Інтелект та вміння мислити аналітично. Так, як саморозвиток це ключ до успіху, то лідер повинен прагнути до самовдосконалення – постійно збагачувати себе знаннями, накопичувати досвід. Хороший лідер має бачити ситуацію в цілому і мати в полі зору шлях до рішення проблем.

2. Комунікабельність, організованість та цілеспрямованість - це вміння чітко і послідовно висловлювати свої думки, зацікавлюючи оточуючих, впевнено і цілеспрямовано об'єднувати під своїм керівництвом.

3. Впевненість в собі та витривалість. Впевненість у купі з силою волі, твердістю характеру сприяють виробленню лідерської риси в людині, щоб досягати поставлених цілей, не зупинятися перед вирішенням проблем.

4. Творчий підхід та готовність до змін. Здатність думати інакше, ніж це прийнято і розуміти важливість змін, передбачати нововведення – якості ефективного лідера.

5. Чесність. Лідер повинен користуватися довірою своїх послідовників, і чесність в цьому головна його помічниця.

б. Не можна не згадати почуття гумору, відзначаючи особисті якості будь-якого лідера. Це життєво важливе почуття (в даному випадку), адже воно допомагає зняти напругу і нудьгу, а також розрядити ворожість, яка може виникнути між членами команди.

Тож, як саме повинен поводити себе справжній лідер:

Вислуховувати іншого, перш ніж говорити самому;

- Не скупитися на подяку, за добре виконану роботу, бути ввічливим;
- Будучи цілеспрямованим не забувати допомагати;
- Виконувати всі свої обіцянки;
- Бути готовим самому відповідати тим вимогам, які пред'являєте до своїх

підопічних;

- Спільно святкувати всі перемоги, бути прикладом у всьому;
- Бути зосередженим, зацікавленим в своїх послідовниках відповідальним за

роботу підлеглих.

Ви повинні зрозуміти, що становлення справжнього лідера — це процес, який ніколи не закінчується. Отримуйте задоволення від самовдосконалення і шукайте нові способи, щоб мотивувати інших! Світу не вистачає справжніх лідерів, і хочеться вірити, що ви зважитесь взяти на себе відповідальність і допоможете іншим людям знайти свій шлях у житті.

УДК 330.341.1:631.11

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Козійчук Т., студентка*

Гребеннікова А.А., кандидат економічних наук, доцент

Інновації та інноваційна діяльність є необхідною складовою процесу забезпечення успішного, функціонування підприємства, важливим інструментом забезпечення конкурентних переваг.

Щодо аграрного сектору економіки, інновації є реалізацією в господарську практику результатів досліджень і розробок у вигляді нових сортів рослин, порід і видів тварин і птиці, нових технологій в рослинництві, тваринництві і переробній промисловості, нових добрив і засобів захисту рослин і тварин, нових методів профілактики і лікування тварин і птиці, нових або покращених продуктів харчування, матеріалів, нових форм організації і управління різними сферами економіки, нових підходів до соціальних послуг, що дозволяють підвищити ефективність виробництва.

Безперечно, стан інноваційної діяльності аграрних підприємств в Україні не у найкращому стані. Багато експертів вважають, що головною причиною гальмування інноваційного розвитку є брак фінансових ресурсів. Насправді існує ряд інших не менш важливих причин. Таких як спад платоспроможного попиту на вітчизняну продукцію з боку держави та підприємницького сектору, непривабливість вітчизняних підприємств для іноземних інвесторів через невміння держави фінансово грамотно спрямувати грошові потоки та інші економічні та політико-правові проблеми.

Крім того, всі проблеми можна поділити на чотири основні групи. По-перше, відсутня обґрунтована і дієва інноваційна політика держави; по-друге, немає системного управління інноваційним процесом з боку держави; по-третє, нормативно-правова база регулювання інноваційної діяльності є фрагментарною, не цілісною, суперечливою і тому недосконалою; по-четверте, проблемою є відсутність фінансового механізму інноваційної діяльності. Основним джерелом фінансування витрат на інновації є власні кошти підприємств або, так звані, реінвестиції.

Особлива роль у посиленні інноваційної активності в аграрній сфері та вирішенні вищеокреслених проблем належить державі, яка при виробленні економічної, науково-технічної і соціальної політики визначає пріоритети базисних інновацій на федеральному та регіональному рівнях, формує ринковий механізм її реалізації. Тому потрібно скоригувати традиційну однобічну орієнтацію на переважно капіталомісткий хіміко-технологічний шлях інтенсифікації агровиробництва на індустріальній основі. Для цього потрібно активніше використовувати всі досягнення НТР.

Для підвищення ефективності інновацій створена й активно функціонує аграрна дорадча служба, яка надає консультації всім зацікавленим із різних сільськогосподарських питань.

Однією з найважливіших передумов ефективного господарювання під час запровадження інноваційної моделі розвитку економіки є інвестиційна політика, ощадливе використання коштів, планування обігу і прогноз прибутків. У період запровадження інтенсивних інвестицій простежуються активний розвиток технічного прогресу, ріст продуктивності та зниження капіталоозброєності виробництва.

Важливим чинником підвищення ефективності інноваційної діяльності є кредитування сільськогосподарського виробництва. Нині аграрним товаровиробникам недоступні банківські кредити через високі відсоткові ставки. В Україні немає спеціалізованого банку для фінансування і кредитування сільськогосподарських товаровиробників. Потреба в такій інституції очевидна, і питання стосується тільки предмета застави під кредит. Очевидно, що таким об'єктом має бути земля.

Для активізації інноваційної діяльності потрібно створити на регіональному рівні моніторингову систему для відстеження інноваційного потенціалу адміністративних територій та пошуку шляхів забезпечення сприятливого середовища для здійснення інноваційних процесів.

УДК 332

РОЗВИТОК ТРУДОРЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВОЛИНСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РАЙОНУ

Козлова Н.О., студентка*

Від ефективного використання трудових ресурсів Волинського економічного району залежить розвиток виробництва, можливість ефективного та повного використання природних ресурсів. Населення основною складовою продуктивних сил, тому його вивчення та дослідження є важливим завданням.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Дослідженням населення, проблем ринку праці та зайнятості економічних районів України, Волинського економічного району займалися такі вчені як: Арапова В., Бандур С. І., Дорогунцов С., Заяць Т. А., Качан Є.П., Жук М.В. та інші.

Метою дослідження є проаналізувати трудоворесурсний потенціал Волинського економічного району для розробки рекомендацій щодо його вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. До складу Волинського економічного району входять Волинська та Рівненська області. Чисельність населення району становить 2205,5 тис. осіб. Найбільшим за чисельністю наявного населення є Рівненська область, населення якої налічує 1162,0 тис. осіб, а Волинської - 1043,5 тис. осіб. Загальна густина населення 55,9 осіб/км², що є нижчим за середній показник.

Дана діаграма відображає зміну густоти населення Рівненської та Волинської областей. Протягом 1994-2011рр. густота населення знижується, причиною є низький рівень промислового розвитку, міграції та ін. Проте з 2012р. густота населення зростає за рахунок природного та міграційного приросту.

Густота сільського населення Волинської області становить 28,1 осіб/км², Рівненської - 31 осіб/км². Воно розміщується переважно в лісостеповій частині, де є кращі умови для ведення сільського господарства. Швидкими темпами зростає чисельність міського населення, поштовх до його зростання дало промислове будівництво в найбільших містах. Народжуваність у порівнянні з минулими роками зменшилася з 14,2 до 12,8 новонароджених у розрахунку на 1000 наявного населення, а смертність збільшилась – з 13,4 до 13,6.

В районі все більше проблем виникає з раціональним використанням трудових ресурсів. Навантаження зареєстрованих безробітних на одне вільне робоче місце становить 8 осіб. Фактичний рівень безробіття сягає 32-36%. Частково трудові ресурси «перетікають» у малі підприємства, фермерські господарства, за кордон, однією з причин є те, що рівень середньомісячної заробітної плати у районі значно нижчий за середній по Україні.

Причинами демографічної кризи є: нераціональне використання та розміщення трудових ресурсів, значна заболоченість ґрунтів, невисока концентрація промислового виробництва, переважання підсобних підприємств, виїзд працездатного населення за кордон та в інші області України.

Висновки. Розв'язання вищезазначених проблем можливе завдяки підвищенню продуктивності праці на основі максимального використання досягнень науково-технічного прогресу, раціонального використання природних ресурсів та енергії Волинського економічного району, підвищення рівнів освіти, здоров'я, покращення інфраструктури підприємств, підтримка населення державною службою зайнятості.

УДК 004.94

ОСОБЛИВОСТІ РИНКУ СИСТЕМ БІЗНЕС-АНАЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Костенко С.О., студент*

Дзюба Т.А., асистент

Сьогоднішнє економічне становище України характеризується невизначеністю та ризиками, тому для багатьох вітчизняних аграрних формувань важко прогнозувати їх подальшу виробничо-господарську діяльність та приймати вірні науково-обґрунтовані рішення. За таких умов доцільно застосовувати поєднання бізнес-стратегії та бізнес-аналітики аграрного підприємства, що дозволить виявити нові можливості підвищення ефективності управління даним формуванням. Оскільки розвиток аналітичних систем здійснюється шляхом інтеграції їх у бізнес-процеси, то вони надають підприємству додаткові конкурентні переваги.

На ринку бізнес-аналітики в Україні спостерігається сплеск інтересу до високотехнологічних рішень з боку організацій різного профілю. Ринок систем бізнес-аналітики (Business Intelligence) залишається одним з найбільш швидкозростаючих і перспективних серед всіх ІТ-напрямків.

На вітчизняному ринку інформаційних технологій в області ВІ-систем представленні в основному компанії-розробники програмного забезпечення зарубіжного походження, оскільки в Україні такі розробки практично не ведуться.

Якщо оцінювати обсяг ринку в процентному співвідношенні за кількістю підприємств, які використовують ВІ-системи, то, в 2012 році, він склав близько 40%.

Специфіка українського ринку систем бізнес-аналітики полягає в тому, що в більшості випадків замовники при виборі системи ВІ звертають увагу не тільки на можливості платформи, але і на наявність готових галузевих рішень, які покривають 90% потреб організації в аналітиці і вимагають невеликих доопрацювань під специфіку свого бізнесу. Найбільш затребувані готові рішення з аналізу продажів, запасів, дебіторської, кредиторської заборгованості, фінансової діяльності. Важливо відзначити, що замовники хочуть отримати повністю працююче рішення не більше ніж за два місяці і без істотних інфраструктурних вкладень в сховища і інше додаткове програмне забезпечення.

Згідно зі звітом International Data Corporation (червень 2014) щодо оцінки ринку бізнес-додатків України, домінуюче положення займає продукція компанії SAP, яка в 2013 році склала 60,9%, що на 12% більше, ніж у 2012 році (48,8%). При цьому український ринок бізнес-додатків виріс у порівнянні з 2012 р. на 44,6% - майже до 82 млн. дол. в цінах замовників. У ряді ключових галузей - наприклад, енергетиці, логістиці і транспорті, банківському секторі та телекомі - він також вимірювався двозначними показниками.

Специфіка українського ринку систем бізнес-аналітики зумовлена в більшості нерозумінням керівників необхідності застосування таких систем, а також технологічною відсталістю виробництва, порівняно з країнами Європи та США.

Незважаючи на це ринок ВІ в Україні зростає. Основними галузями, у яких застосовуються бізнес-аналітичні системи на українському ринку є: економіка, енергетика, логістика, транспорт, банківська діяльність.

УДК 332

ПРОБЛЕМИ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

Крупницька А.В., студентка*

Наконечна К.В., кандидат економічних наук, доцент

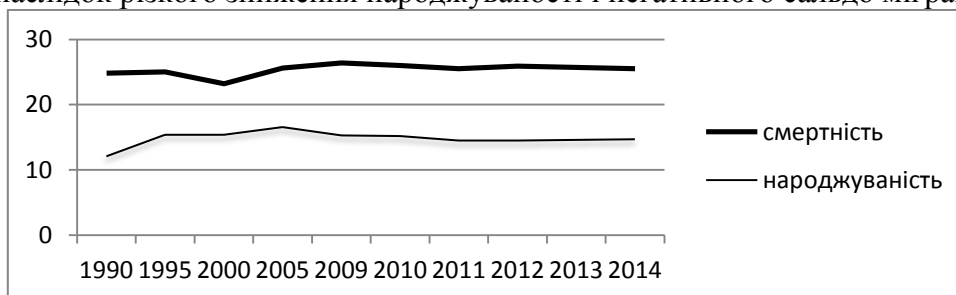
На сьогоднішній день в Україні збільшується зацікавленість в можливостях країни забезпечити робочими місцями працездатних громадян. У комплексі складних соціально-економічних проблем України, актуальним є питання збереження і розвитку трудового потенціалу.

Мета дослідження – аналіз питання сучасної трудоворесурсної ситуації в Україні та надання рекомендацій до вирішення основних трудоворесурсних проблем.

Аналізостанніх досліджень і публікаційз питання проблем трудових ресурсів в Україні здійснювали такі вчені, як Рузавіна О.І., Кичко І.І., Богиня Д.П., Васильченко В.С., Балашнович Б.О, М. Долішній, С. Злупко, В. Куценко, М. Пітюлич, Т. Тітова, О. Хомра та багатьма іншими науковцями.

Виклад основного матеріалу. Трудовіресурси– це працездатна частина населення країни, що володієфізичним розвитком, розумовими спроможностями і знаннями, необхідними для заняття суспільно–корисною діяльністю.Обсяг трудових ресурсів залежить від чисельності населення, режиму його відтворення, складу статті та віку, рівня освіти і

професійно-кваліфікованої праці, станом здоров'я населення та іншими соціально-економічними чинниками. Основну частину трудових ресурсів країни становить її населення у працездатному віці, підлітки і особи пенсійного віку, які здатні працювати. Демографічні показники є визначальним фактором кількісного складу трудових ресурсів. Їх первинною основою є реальна чисельність населення. В Україні спостерігається демографічний спад. У період між 1991 і 2014 роками загальна чисельність населення скоротилася більше ніж на 7 млн внаслідок різкого зниження народжуваності і негативного сальдо міграції.

Графік 1 – Коефіцієнт народжуваності і смертності (на 1000 осіб) в Україні

Чинником, що обмежує розвиток трудових ресурсів, є міграція населення. Коефіцієнт чистої міграції (2010-2015 роки): -0,2 мігранта/1000. Відбувається скорочення наявного населення за рахунок виїзду за кордон у пошуках роботи, причому тимчасова трудова міграція часто стає першим кроком до еміграції. Серед внутрішніх факторів негативного впливу слід відмітити низький рівень плати за працю. За цих та інших причин якість робочої сили в Україні здебільшого не відповідає сучасним вимогам і часто професійно-кваліфікаційний рівень працівників та потреби роботодавців не співпадають, тобто має місце нестача кваліфікованої робочої сили.

Висновки. Для розвитку трудового потенціалу потрібно: підняти рівень мінімальної заробітної плати до прожиткового мінімуму, розробити дієву мотивацію роботодавців до підвищення і легалізації заробітної плати; створювати державні замовлення на цільову підготовку кваліфікованих робітників; забезпечити постійне зростання інвестицій в освіту, науку, посилити відповідальність роботодавця за належний рівень кваліфікації і соціальний захист найманої робочої сили; підписання міждержавних угод щодо легітимного працевлаштування українських трудових мігрантів; запровадити професійне навчання, підвищення кваліфікації та перекваліфікацію робочої сили з урахуванням регіональних особливостей, задля зниження мотивації до міграції.

УДК 332

СТАН ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Лаврук Ю.О., студентка*

Наконечна К.В., кандидат економічних наук, доцент

Демографічний чинник є одним з визначальних для забезпечення стабільного й безпечного розвитку країни, а проблеми оптимального демографічного розвитку слід розглядати як першочергові інтереси держави, як фактор і водночас як результат її функціонування.

Аналіз основних досліджень. Вивченням проблеми демографічної ситуації України присвячено багато наукових праць вітчизняних вчених: Е. Лібанова; С. Біляцький, А. Хахлюк, О.А. Богуцький, С. Вовканич, І.Є. Голубева, І. Прибиткова та інші.

Мета дослідження - дослідити динаміку змін демографічних показників в умовах економічної кризи; визначити стратегічні напрями щодо поліпшення демографічної ситуації в країні.

Виклад основного матеріалу. Стан сучасної демографічної ситуації в Україні визначається як кризовий, адже динаміка чисельності населення країни за останнє десятиріччя свідчить про її скорочення на 3,9 млн осіб. Станом на 01.12.2014 р. чисельність постійного населення становила 42,8 млн. осіб проти 46,7 млн у 2005р. (таб.1). Результатом його скорочення стає деформація всіх основних демографічних показників: тривалості життя, статеві-вікової структури населення, шлюбності, розлучуваності, еміграції тощо.

Однією із основних причин кризи є втрати людського капіталу через смертність, що істотно впливає на економічний, військовий та інтелектуальний потенціал держави. Динаміка загальних коефіцієнтів смертності в Україні останнім десятиріччям характеризувалася поступовим зменшенням, а народжуваності – певним зростанням. Результатом цього є деяке підвищення коефіцієнта природного приросту чисельності населення в Україні, але не дивлячись на це він залишається від'ємним.

Таблиця 1 – Основні демографічні показники в Україні у 2005-2014 рр.

Показник	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Чисельність наявного населення, млн. осіб	46,9	46,6	46,4	46,1	46,0	45,8	45,6	45,6	45,4	43,0
Чисельність постійного населення, млн. осіб	46,7	46,5	46,2	46,0	45,8	45,6	45,5	45,4	45,2	42,8
Загальні коефіцієнти (у розрахунку на 1000 осіб)										
смертності	16,7	16,3	16,5	16,4	15,3	15,2	14,5	14,5	14,6	14,6
народжуваності	9,1	9,9	10,2	11,1	10,8	10,8	11,0	11,4	11,1	10,9
Природний приріст	-7,6	-6,4	-6,3	-5,3	-4,2	-4,4	-3,5	-3,1	-3,5	-3,7

Серед основних причин демографічних змін в Україні науковці відмічають: падіння рівня народжуваності, який на сьогодні майже на 40% нижчий від зареєстрованого на початку 90-х років; збільшення смертності населення; відсутність природного приросту; старіння населення (на даний час кількість осіб похилого віку складає по Україні близько 30%); депопуляція, внаслідок перевищення кількості померлих над кількістю народжених; інтенсифікація міграційних процесів.

Висновки. У сучасних умовах, коли суспільне життя продовжує знаходитись у стані кризи і невизначеності, коли не вироблена обґрунтована економічна стратегія на державному рівні, демографічна ситуація перетворилася на суцільну проблему. З метою її поліпшення державі необхідно спрямувати соціально-економічну політику на розв'язання найгостріших проблем сім'ї: стимулювання народжуваності, підвищення медичного обслуговування, посилення охорони та оплати праці, поліпшення побутових умов і впровадження здорового способу життя, створення широкої мережі державних та недержавних служб соціальної допомоги.

СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Лантєва Л.Д., студентка*

Ланченко Є.О., кандидат економічних наук, доцент

Процес економічної інтеграції та глобалізації сучасної світової економіки є на сьогодні актуальним явищем. Зокрема, Україна, що має значний ресурсний потенціал та вигідне геополітичне положення прагне увійти до світового економічного простору, насамперед до Європейського Союзу, що у свою чергу зумовлює необхідність здійснення виваженої державної політики в різних галузях економіки, в т. ч. в її аграрному секторі.

В умовах інтеграційних процесів постає необхідність ринкового регулювання розвитку сільської соціальної сфери. Село перебуває сьогодні у важких соціально-економічних умовах. Демографічна ситуація, що склалася в Україні сильно позначилася на трудових ресурсах і якісних характеристиках трудового потенціалу країни. Соціально-економічні процеси, які відбуваються в сільському господарстві країни як основного роботодавця на селі, впливають на природний, міграційний та економічний рух сільського населення в бік його зменшення. Постає проблема національної важливості - заселеності сільських територій країни.

Однією з основних проблем подальшого розвитку сільського господарства є зменшення кількості трудових ресурсів на селі. Формування й використання трудових ресурсів села має велике значення для розвитку сільського господарства. Зважаючи на той факт, що аграрна сфера останні десятиліття втратила значну суму основного капіталу у формі виробничих засобів, вона змушена залучати більше інших ресурсів, зокрема трудових. Проте цього не сталося, оскільки спостерігається спад виробництва продовольчих товарів в Україні, особливо тваринницького походження.

Такий стан справ у сільському господарстві України сформував велику "армію" безробітних, які у свою чергу почали шукати роботу в інших галузях економіки та за кордоном. Низький рівень заробітної плати в аграрній галузі, збільшення безробіття серед сільського населення та трудова еміграція ще більше загострюють соціальну напругу в суспільстві, оскільки постає проблема соціального та в недалекому майбутньому й пенсійного забезпечення селян.

Відомо, що рівень розвитку соціальної сфери залежить від економічного стану виробничої сфери. Тому з'являється ряд завдань, що стосуються створення сприятливого інвестиційного клімату, пошуку нових джерел фінансування тощо. В умовах економічної кризи місцеві бюджети не в силі повною мірою фінансувати соціальну сферу через дефіцит коштів. Необхідно забезпечити раціональне формування місцевих бюджетів за рахунок ефективності виробничої діяльності тих підприємств, які розташовані на території кожної місцевої ради, що, в свою чергу, дасть вагомий поштовх у напрямку соціального відродження села. Також важливо те, що розвиток сільської соціальної сфери тісно пов'язаний з економічним станом та ефективністю виробничої діяльності реформованих агропромислових формувань, можливістю останніх виділяти фінансові ресурси на соціальний розвиток села.

Необхідно кардинально змінити акцент соціальної політики держави на селі в напрямі формування його трудового потенціалу й ефективного використання трудових ресурсів у галузях економіки. Зокрема, створювати робочі місця в сільській місцевості в несільськогосподарських видах діяльності; удосконалювати систему матеріального й нематеріального стимулювання до праці селян, соціального захисту й пенсійного забезпечення працівників сільського господарства; стимулювати диверсифікацію сільської економіки, розвивати несільськогосподарські види діяльності; підтримувати мале підприємництво, кооперативний рух на селі, забезпечити соціальне партнерство між бізнесом, громадою та місцевою владою з метою підтримки розвитку галузей соціальної інфраструктури.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Левенець Я.Ю., студентка*

Наконечна К.В., кандидат економічних наук, доцент

Волинська область займає особливе місце в соціально-економічному розвитку України. Наявність значної кількості природних ресурсів та сприятливі кліматичні економіко-географічні умови є сприятливими чинниками розвитку прикордонного співробітництва та зумовили необхідність поглибленого розвитку економічного потенціалу даної території.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: Серед робіт вітчизняних учених щодо дослідження економічного потенціалу є праці таких учених, як А. Задоя, С. Мочерного, Б. Данилишин, Д. Клиновий, О. Климахіна, Т. Пепа, В. Руденко, О. Тищенко, Б. Мочалов.

Метою дослідження є - аналіз економічного потенціалу Волинської області для виявлення резервів підвищення ефективності його використання.

Виклад основною матеріалу дослідження: Волинська область розташована на північному заході України і має сухопутні кордони з обома найважливішими та найбільш потужними на сьогодні політико-економічними угрупованнями – Європейським Союзом (Польща) та Митним Союзом (Білорусь). Також Волинь межує на сході – з Рівненською областю, а на півдні – з Львівською. До складу даної області входить 16 адміністративних районів. Обласним центром є місто Луцьк. Область займає 3 % від загальної території України. Кількість населення становить 1048,8 тис. чоловік, з них частка міського населення – 50,2 тис. чол., а сільського – 49, 8 тис. чол. Щільність населення – 52,1 особа на 1 км².

Основними природними ресурсами Волинської області є земельні, лісові, водні і природно-рекреаційні. Також на території присутній мінерально-сировинний потенціал, який характеризується наявністю в надрах корисних копалин, які мають велике значення для економіки країни. Земельний фонд є досить позитивною структурою розподілу земельних угідь, хоча в області є кислі та осушені ґрунти. Агропромисловий комплекс є провідною галуззю економіки Волині, в якому виробляється третина валової продукції області. Основними напрямками цього сектора є вирощування зернових, цукрових буряків, картоплі, овочів, а також м'ясо-молочне тваринництво. На фоні товарної структури зовнішньої торгівлі Волинська область виділяється сировинно-продовольчою спрямованістю експорту і порівняно високими частками деревини, сировини та продукції текстильної промисловості. За кількістю зовнішньоторговельних зв'язків значне місце посідають малі підприємства і кооперативи. У області також присутній інвестиційний потенціал, вартість якого становить 3062,7 млн. грн. Тому, зважаючи на наявний потенціал, область приваблива для інвесторів. Проблемами розвитку Волинського району є: недостатній рівень розвитку сільської місцевості, безробіття, а також труднощі виробничих і невиробничих сфер, зниженню престижності багатьох професій, та міграції населення. Перспективними напрямками розвитку району є: сільське господарство, внаслідок сприятливих кліматичних умов, туризм, який забезпечується розвинутою транспортною та прикордонною інфраструктурами, а також харчову та переробну промисловість.

Висновки. Проаналізувавши економічний потенціал виявлено, що Волинська область є розвинутою ланкою України. Але вона також має проблеми, для вирішення яких потрібно: збільшити заробітну плату, яка покращить купівельну спроможність, що відкриває кращі можливості для населення. Також необхідно удосконалювати кожну галузь виробничої та невиробничої сфери, впроваджувати заходи щодо поліпшення їх розвитку, що загалом покращило б розвиток області.

ТРУДОВІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ ЯК ФАКТОР СТАЛОГО РОЗВИТКУ В РОЗМІЩЕННІ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ СУСПІЛЬСТВА

Лисенко Н.-В.Ю., студентка*

Наконечна К.В., кандидат економічних наук, доцент

Сталий розвиток виробництва як концепція, що вимагає системного підходу до встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь, передбачає раціональне використання всіх наявних виробничих факторів. Серед них особливе місце посідає фактор трудових ресурсів. Трудові ресурси керують всіма іншими чинниками сталого розвитку, впроваджують інноваційні технології у виробництво та сліdkують за раціональним використанням наявних ресурсів для забезпечення безперервності існування суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам використання трудових ресурсів присвячена значна кількість наукових праць відомих вітчизняних вчених: Антоненка Л.А., Бабича Д.В., Бабич С.М., Богині Д.П., Гейця В.М., Голікова А.П., Долішнього М.І., Оникієнка В.В., Туган-Барановського М.І., Чумаченка М.Г. та інших вчених.

Метою дослідження є аналіз сучасного стану трудових ресурсів та виявлення шляхів досягнення максимально ефективного їх використання для забезпечення сталого розвитку суспільства.

Виклад основного матеріалу. Населення України за даними на 2014, становить 42 965 105 жителів. Загалом на сьогодні найсприятливішу демографічну ситуацію мають західні регіони України, де молодша вікова структура трудових ресурсів. У центральному та північно-східному регіонах складна демографічна ситуація — низький природний приріст населення, мала питома вага молодих трудових ресурсів. У південному регіоні країни існує проблема дефіциту трудових ресурсів. Трудові ресурси становлять в Україні 57,4% від усього населення. Серед них 56,3% припадає на осіб працездатного віку, а 3,3% — на пенсіонерів та підлітків. Зайняте населення становить у нашій країні 37,8% від загальної його чисельності.

Існує ряд проблем, що перешкоджають повноцінному виконанню трудовими ресурсами своєї функції фактора сталого розвитку. Серед них можна виділити основні:

- Погіршення демографічної ситуації у країні;
- Високий рівень безробіття;
- Падіння загального рівня життя населення;
- Відсутня взагалі або недостатня мотивація праці.

Важливим при визначенні потреби підприємства будь-якої галузі є показник трудомісткості праці, який являє собою суму затрат живої праці на виробництво одиниці продукції. Індикатором трудомісткості служить показник частки заробітної плати у собівартості виробленої продукції. Найбільш трудомісткими галузями виробництва є машино- та приладобудівна, електромеханічна галузі, деякі підгалузі рослинництва та тваринництва.

На оплату праці впливають такі фактори як рівень механізації виробничих процесів, цінова політика держави, рівень небезпеки на робочому місці, діяльність профспілкових організацій, пропозиція робочої сили та попит на неї, освіта, рівень кваліфікації та трудових стаж працівників. Негативним чинником, що гальмує розвиток трудових ресурсів є безробіття. В Україні явище відкритого безробіття зафіксоване з початком ринкових реформ.

Висновки. Для забезпечення виконання трудовими ресурсами своєї функції фактора сталого розвитку в розміщенні продуктивних сил необхідно:

- впроваджувати заходи державної політики, спрямовані на покращення демографічної ситуації, підвищення благоустрою сільських місцевостей;
- стабілізувати валютний курс (забезпечити стійкість національної валюти);
- застосовувати різноманітні методи мотивації праці;
- забезпечувати гідний відпочинок працівників усіх галузей народного господарства.

УДК 332

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КАРПАТСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РАЙОНУ

Марченко І.О., студентка*
Наконечна К.В., кандидат економічних наук, доцент

Карпатський економічний район безпосередньо межує з Польщею, Румунією, Молдовою, Угорщиною і Словаччиною, що зумовлює вигідність його географічного положення, також через нього проходить низка важливих магістралей, які забезпечують транзит та зв'язок з багатьма державами. Господарський комплекс регіону виробляє майже 12% промислової продукції України, тому є актуальним дослідження проблем та перспектив розвитку економічного потенціалу району.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дана проблематика розглядалась вченими-економістами, серед яких варто виділити Голей Ю. М., Керімов С. І., Шахраюк-Онофрей С.І., Лакуста Г.Ю., Войтенко Г. В., Кравчук І. В., Сливка Р.Р., Копій Л.І., Ткач О.В., Заблоцький Б.В.

Мета дослідження проаналізувати проблеми та перспектив розвитку економічного потенціалу Карпатського економічного району для надання рекомендацій щодо його удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Карпатський економічний район розташований на заході України. Район охоплює західні області: Львівську, Івано-Франківську, Закарпатську і Чернівецьку. Район належить до густозаселених регіонів країни (107 осіб/км²). Площа: 56,6 тис.км², населення: 6.12 млн. Район межує з багатьма країнами, що є сприятливим чинником для розвитку експортних галузей. Велике значення цього району є густа мережа транзитних залізничних, автомобільних і трубопровідних шляхів. Територія району відзначається різноманітністю природних ресурсів, унікальними лісовими та водними ресурсами. У Карпатському районі знаходяться поклади корисних копалин. Такі як, паливні ресурси, хімічна сировина, нафта, газ. Регіон є одним з найбільших по забезпеченості мінеральними та паливно-енергетичними ресурсами.

Галузі спеціалізації: машинобудування, харчова, лісова і деревообробна, хімічна промисловість та промисловість будівельних матеріалів.

Основні проблеми Карпатського регіону: екологічні (часті паводки, забруднення навколишнього середовища), трудові (високий рівень безробіття, недостатнє забезпечення населення робочими місцями), економічні (високий рівень інфляції, скорочення виробництва), соціальні (спосіб і рівень життя населення). Однією з перспектив цього району є вдосконалення туризму в Українських Карпатах. Туризм як сфера діяльності і як галузь активно розвивається і у близькому майбутньому, саме він буде приносити району вагомую частину доходу.

В досліджуваному районі склалася вкрай несприятлива соціально-економічна і екологічна ситуація, що вимагає термінового вирішення. Враховуючи особливості демографічної ситуації у Карпатському регіоні і перш за все найвищий рівень безробіття, актуальним є розвиток сфери зайнятості, активізація демографічної політики і збалансування її з економічним розвитком. Нагальним є вирішення проблеми запобігання та упередження природних катастроф з важкими економічними і соціальними наслідками.

УДК 330.341.1:631.1(477)

ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Маслич І.С., студентка*

Гребеннікова А.А., кандидат економічних наук, доцент

У період подолання кризи в Україні актуальним є питання розвитку інноваційних процесів у сфері сільського господарства. Основною проблемою при цьому є підтримка науково-технічного і освітнього потенціалу на належному рівні та постійне фінансування проектів розвитку інноваційної діяльності.

Сьогодні, коли зростає глобальний продовольчий попит, підвищуються ціни на продукти харчування і відбуваються різкі кліматичні коливання, які провокують непередбачуваність обсягів урожаїв і товарної пропозиції на аграрному ринку, дедалі більше уваги приділяється інноваційній складовій агропродовольчого розвитку, яка визнається одним з ключових факторів стабілізації сільськогосподарського виробництва. З огляду на це, актуальним є пошук нових технологій, здатних забезпечити підвищення ефективності.

Аналіз основних напрямів використання сучасних науково-технічних досягнень у виробництві сільськогосподарської та продовольчої продукції в Україні дозволяє стверджувати, що найбільшого поширення набули досягнення: у рослинництві – це впровадження нових сортів і гібридів рослин, використання прогресивних технологій мінімального обробітку ґрунтів, органічного і точного землеробства, у тваринництві – вдосконалення технологій утримання і годівлі тварин, створення сучасних ветеринарних препаратів і систем захисту тварин від хвороб. У сфері агропереробки – створення бактеріальних заквасок.

З метою визначення подальших пріоритетних напрямів реалізації аграрної політики України Кабінет Міністрів затвердив «Стратегію розвитку аграрного сектору економіки до 2020 року».

Завданням стратегії – створення умов для нарощування притоку інвестицій, виходу на зовнішні ринки та приведення рівня організації внутрішніх ринків до європейських зразків,

створення комфортного інвестиційного клімату і сприятливого соціально-інституційного середовища в сільських регіонах, максимальне оновлення технічної інфраструктури.

В умовах глобалізації велике значення для успішного інноваційного розвитку та підвищення престижу країни на світовому ринку має використання наявних можливостей міжнародного співробітництва. Серед таких факторів надзвичайно важливим є залучення зарубіжних інвесторів до розвитку вітчизняної інноваційної сфери, зокрема в області АПК.

Проте, такі проблеми, як недостатня кількість чи відсутність фінансових інститутів, відсутність законодавчої бази управління інноваційним процесами, застарілість матеріально-технічної бази науково-дослідних установ, відсутність спеціалістів у галузі інноваційного менеджменту заважають інноваційним структурам досягти поставленої мети.

Масштабні вкладення у НДДКР і техніко-технологічну модернізацію основного капіталу в сільському господарстві України здійснюють лише обмежена кількість великих і високорентабельних підприємств. Для більшості ж вітчизняних сільськогосподарських виробників інноваційні методи і засоби господарювання є маловідомими і практично недоступними.

Отже, для вирішення завдань вітчизняного агроінноваційного розвитку необхідно здійснити кардинальні перетворення у межах як усієї національної інноваційної системи, так і її аграрної складової. При цьому на рівні агроінноваційної системи, у першу чергу, важливо забезпечити зростання інноваційних пропозицій, підвищення сприйнятливості виробників до нововведень, а також формування ефективного зв'язку науки і виробництва.

УДК 332

АНАЛІЗ ТРУДОРЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

Мельниченко О.М., студентка*

Формування трудового потенціалу і перспективи його реалізації є визначальними для майбутнього України та створення умов переходу до інноваційної моделі розвитку. В той же час, рівень і якість трудового потенціалу виступають фундаментом життєзабезпеченості та стабільності у суспільстві, відіграють провідну роль у забезпеченні конкурентоспроможності економіки України.

Аналіз сучасних досліджень. Найбільш важливе місце в дослідженні трудоворесурсного потенціалу мали роботи Кельдера Т.Л., Глуценко В. В., Шило К. М., Стеченко Д. М., С. Г. Радько, Л. В. Шаульська, К. М. Шило, та інших.

Метою дослідження є виявлення й аналіз проблем і перспектив розвитку трудового потенціалу України, а також вироблення пропозицій щодо подолання кризових явищ у цій сфері.

Виклад основного матеріалу: Трудоворесурсний потенціал країни визначається як сукупність реальних та потенційних якісних та кількісних характеристик працездатного населення, які використовуються або можуть бути використані в процесі праці. Кількісні характеристики визначаються чисельністю працездатного населення, економічно активного населення, трудових ресурсів, обсягом приросту трудових ресурсів. Якісні характеристики робочої сили – це стать, вік, освіта, кваліфікація, культурний рівень, здоров'я та фізіологічний стан, морально-психічні якості.

Незважаючи на поліпшення певних якісних характеристик трудоворесурсного потенціалу, а саме збільшення частки населення з вищою освітою; зростанні комп'ютерної грамотності; формування вміння працювати в ринковому середовищі, трудоворесурсний потенціал має ряд проблем, що негативно впливають на його розвиток.

На гальмування розвитку трудоворесурсного потенціалу впливає низка факторів серед яких :

1) Низький рівень оплати праці .В Україні майже повністю втрачено стимулюючу функцію заробітної плати. Для більшості працюючих громадян заробітна плата не забезпечує обсягів споживання матеріальних благ і послуг, достатніх для розширеного відтворення його фізичної та інтелектуальної здатності до праці. У собівартість виробництва в країнах ЄС заробітна плата становить 47% від собівартості продукції, а в Україні лише 7%.

2) Високий рівень зовнішньої трудової міграції. Близько 7 млн громадян, що складає майже третину українців працездатного віку покинули Україну. Головними причинами в міграційному процесі є занижена вартість робочої сили, непотрібність фаху, також має значення і розмір державної допомоги по безробіттю, велика кількість безробітних в країні.

3) Складна демографічна ситуація. Критичний спад народжуваності й високий рівень смертності, а також захворюваності та інвалідності людей призвели до того, що зменшується кількість населення, яке за даними 2015 становить 42,9289 млн. осіб.

Отже, у першу чергу для збереження вітчизняного трудового потенціалу необхідно вирішити такі завдання: подолати проблему оплати праці, підняти мінімальну заробітну плату до прожиткового мінімуму працездатних громадян, а також збільшити її частку в собівартості продукції; розробити дієву мотивацію роботодавців до підвищення і легалізації заробітної плати ; вирішити питання якості робочої сили, підвищення освітнього рівня трудових ресурсів України; законодавчо унормувати соціальний захист працюючих українців за кордоном.

Висновки: Державні структури в питанні розвитку трудового потенціалу мають формувати законодавчі та фінансові умови для покращення кількісно-якісного складу трудових ресурсів, що можливо за умови стабілізації політичної ситуації, посилення відповідальності за виконання законів та державних програм розвитку України.

УДК 332

ПРОБЛЕМИ ДЕПРЕСИВНИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Ніконова А.О., студентка*

Наконечна К.В., кандидат економічних наук, доцент

На сьогодні в Україні внаслідок дії низки факторів, таких як світова фінансова криза, політична нестабільність тощо, соціально-економічна диференціація розвитку регіонів в Україні невпинно посилюється. Це спричинює виникнення регіональних диспропорцій та призводить до дестабілізації розвитку регіону.

Аналіз основних досліджень. Дослідженню регіонального розвитку присвятили свої праці вчені Л. В. Смірнягіна, Г. В. Білова І. Д. Тругеля А. М. Новикова, В. Лексина, А. Шведова Я. В. Шевчука і Ф. Д. Заставного

Мета дослідження – аналіз депресивних регіонів України та факторів подолання репресивності. визначити дійсно проблемні регіони, депресивний стан, яких зумовлений недостатнім розвитком продуктивних сил.

Виклад основного матеріалу: У Законі України “Про стимулювання розвитку регіонів” зазначається, що депресивна територія – це регіон чи його частина, рівень розвитку якого (якої) за показниками, визначеними цим Законом, є найнижчим серед територій відповідного типу; зазначається, що депресивними можуть бути регіони, промислові, сільськогосподарські райони, а також міста обласного підпорядкування. Поряд з поняттям “депресивна територія” для означення подібних регіонів використовуються й інші терміни. Характерно, що чіткого розмежування понять “депресивна територія”, “проблемний регіон”,

“відсталий регіон”. Депресивний регіон — це такий проблемний регіон, який не в змозі сам (без допомоги з боку держави або зовнішньої допомоги) вирішити свої власні гострі проблеми. У просторовій організації суспільства депресивні регіони вирізняються масштабами й особливою кризовістю прояву тієї чи іншої складної проблеми. При цьому комплекс заходів, спрямованих на поетапне їх вирішення, виходить на рівень загальнодержавних завдань. Такими районами можуть бути: райони, де середній рівень безробіття за останні 3 роки сягнув рівня, вищого від середньої величини цього показника в державі загалом; райони, де протягом останніх трьох років спостерігається різке скорочення робочих місць або життєво важливих секторів економіки, що призводить до суттєвого загострення проблем безробіття; райони, де ВВП на одну особу суттєво нижчий середнього показника в державі. До групи регіонів з високим рівнем депресивності відносяться дві області північного сходу країни (Чернігівська та Сумська), дві області центру України (Кіровоградська та Черкаська), а також Херсонська область. Ці області характеризуються дещо кращими, у порівнянні з першою групою, показниками валової доданої вартості та промислового виробництва, проте у них також низькі доходи громадян та значний рівень безробіття. Переважно це аграрно-індустріальні регіони, де в роки економічних трансформацій провідні галузі економіки зазнали суттєвих втрат. Пересічне для групи значення індексу депресивності становить -2,224 од. Групу регіонів із середнім рівнем депресивності формують області заходу, центру та півдня України. Усі вони мають від’ємне значення інтегрального показника депресивності. Регіони даної групи характеризуються дещо вищими показниками промислового розвитку, а також середніми значеннями рівня безробіття та середньомісячної заробітної плати. Хронічне обмеження інвестицій, застій та інерційність структури господарства, зниження ефективності виробництва є причиною появи економічно деградуючих депресивних регіонів. Державне регулювання інвестиційної діяльності в депресивних регіонах має ґрунтуватися на врахуванні загальних тенденцій розвитку національної економіки і лише відповідним чином коригуватися й уточнюватися у зв’язку з їхніми особливостями. Створення тут спеціальних умов для інвестиційної діяльності може бути виправдано. Основними напрямками регіональної політики є пріоритетне забезпечення підтримкою галузей, розвиток яких сприятиме «оздоровленню» депресивного регіону; реструктуризація господарства регіону повинна бути досягнута за рахунок власних ресурсів та впровадження нових технологій, форм виробництва та управління.

УДК 330.341.1:631.1

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ

Обух А.В., студентка *

Гребеннікова А.А., кандидат економічних наук, доцент

Одним із перспективних шляхів економічного зростання підприємств є їх інноваційний розвиток. Практика показує, що інноваційні перебудови на сучасному етапі розвитку суб’єктів господарювання можуть не лише забезпечити високі показники економічного розвитку, але й підвищити конкурентоспроможність сучасних підприємств, їх експортний потенціал, а також допоможуть вирішити економічні, екологічні, соціальні проблеми. Інноваційна діяльність є однією з основних складових процесу забезпечення успішного функціонування підприємств. Тому сучасні економічні умови вимагають інтенсивної інноваційної діяльності, ефективної організації досліджень та розробок, нововведень, зниження інноваційних ризиків, стратегічного управління в інноваційній діяльності кожного підприємства.

Реалізація інноваційної діяльності є одним з основних чинників конкурентоспроможності продукції, забезпечує ефективність використання виробничих ресурсів, підвищує ступінь адаптованості підприємств до зовнішнього середовища, розширює його можливості щодо виходу на нові ринки продукції, створює умови довгострокової стабільності. Відомо, що економічне зростання підприємств значно залежить від їх інноваційної активності. Суб'єкти інноваційної діяльності повинні творчо підходити до визначення способів задоволення потреб споживачів, на основі чого вдосконалювати та оновлювати продукцію, отримуючи надприбутки, зміцнюючи свої ринкові позиції.

Підприємства, що прагнуть реалізувати інноваційну діяльність потребують значних капіталовкладень. Але на сьогодні інвестиційний клімат в Україні оцінюється як високо ризиковий. Причиною такого стану є нестабільна політико-економічна ситуація, недосконалість законодавства.

Розвиток інноваційної діяльності підприємств потребує супутньої підтримки, яку мають забезпечувати інноваційні структури різних типів. Одними із основних таких структур є технопарки, які забезпечують функціонування інноваційної моделі національної економіки. Однак, аналізуючи ситуацію в Україні, спостерігаємо, що діяльність технопарків знаходиться на низькому рівні.

В сучасних умовах господарювання інновації – це необхідний і об'єктивний чинник конкурентоспроможного розвитку кожного підприємства. Україна стала на інноваційний шлях розвитку економіки. Про це свідчить велика кількість заходів, прийнятих на державному рівні, зокрема, прийняття в новій редакції Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»; Концепції науково-технологічного та інноваційного розвитку України, яка передбачає підвищення конкурентоспроможності економіки на основі структурно-інноваційної моделі економічного зростання, інтенсивного технічного та технологічного оновлення виробництва.

Подальші зміни у сфері інноваційної діяльності потрібно спрямувати на формування законодавства щодо пільг і стимулів; розширення джерел фінансування; налагодження співпраці з іноземними підприємствами; обмін досвідом; розширення практики надання інноваційним підприємствам середньострокових кредитів на пільгових умовах. А для прискорення процесу розробки та впровадження інновацій на підприємствах потрібно залучати висококваліфікований персонал, з відповідною оплатою праці та соціальними пакетами.

Одним із основних факторів забезпечення стабільного економічного розвитку нашої країни є інноваційна діяльність підприємств. Тому важливим є вчасне виявлення проблем та розроблення дієвих інструментів їх інноваційного розвитку. Забезпечення інноваційної активності підприємств України повинно здійснюватися в комплексі національної інноваційної системи, створення високотехнологічних виробництв і промислового освоєння результатів науково-дослідних робіт.

УДК: 336.778:336.27.061

МЕХАНІЗМ ВНУТРІШНІХ ФІНАНСОВИХ РОЗРАХУНКІВ МІЖ СТРУКТУРНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ БЮДЖЕТНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Опанасенко Я.М., студентка*

Ткачук В.А., кандидат економічних наук, доцент

Взаємні розрахунки - це спосіб здійснення розрахунків між підприємствами, організаціями, фірмами, а також, і між підрозділами однієї установи чи організації, якщо вона має у своїй структурі відокремлені підрозділи, кожен з яких повинен здійснити платежі

не тільки зовнішнім структурам а і іншим підрозділам всередині однієї юридичної особи. Оскільки бюджетні організації фінансуються за програмно-цільовим методом і основою формування доходів і витрат кожного підрозділу є кошторис, базовим принципом розрахунків тут виступає процес коригування кошторисів в сторону збільшення, або зменшення. Сутність цього підходу полягає у взаємному погашенні боргів без фізичного перерахування коштів. Взаємні розрахунки в частині міжбюджетних відносин можуть виникати також і при зміні адміністративно-територіального розподілу, законодавства, системи підпорядкування бюджетних установ та організацій та в інших випадках, передбачених чинним законодавством.

Основними принципами організації фінансово-господарських взаємовідносин в бюджетній установі повинно бути:

- дотримання чинного законодавства, яке регламентує діяльність бюджетних установ;
- самоокупність затрат та беззбитковість діяльності підрозділів;
- повна економічна відповідальність за кінцеві результати діяльності підрозділів, виконання договірних зобов'язань
- забезпечення прозорості, повноти обліку фінансових та матеріальних ресурсів;
- створення умов для ефективної діяльності підрозділів;
- виокремлення та уособлення даних про фінансово-господарську діяльність підрозділів;
- забезпечення ефективної взаємодії підрозділів всередині університету;
- підвищення зацікавленості керівників та працівників у результатах діяльності підрозділів.

Основу механізму взаєморозрахунків формують напрями діяльності бюджетних установ, необхідність сплати консолідованих податків, відшкодування коштів за рух продукції, товарів, робіт та послуг. В даному аспекті нормативно-правове регулювання діяльності бюджетних установ не досить чітко регламентує складову форм розрахунків, оскільки методологічно не виписано підходи до формування внутрішньогосподарських цін, адміністрування податків, узгодження договорів тощо. Прикладом формування етапів запровадження системи взаємних розрахунків може бути схема (рис. № 1), яка показує послідовність формування розрахунків в рамках вищого навчального закладу, який має у своїй структурі відокремлені підрозділи навчально-дослідні господарства та навчальні та наукові підрозділи, які в тому числі фінансуються за різними бюджетними програмами.

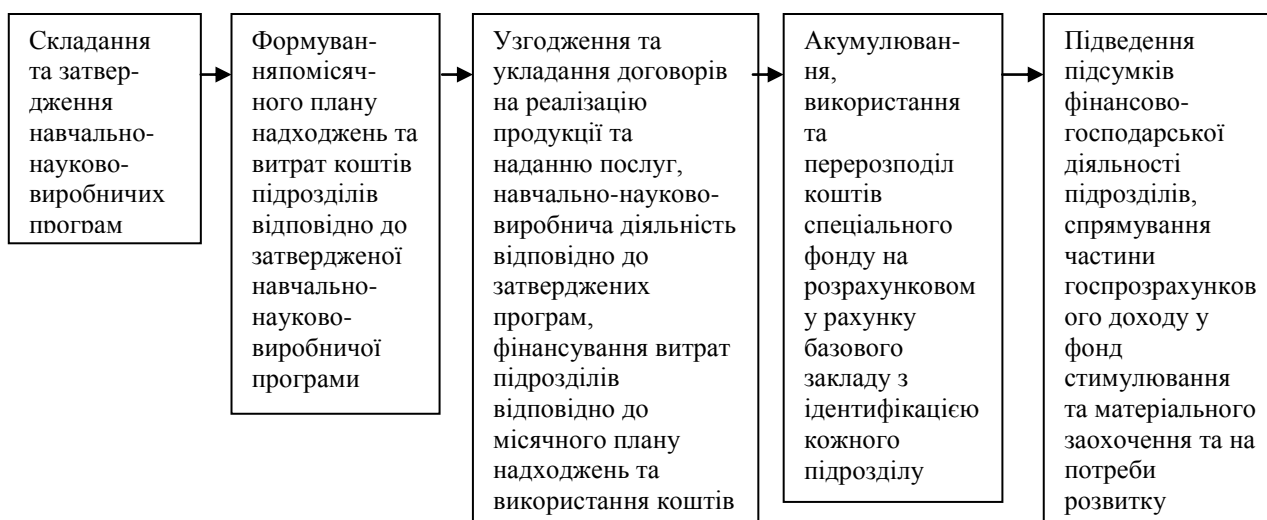

Рисунок 1 –Послідовність формування фінансових взаємовідносин внутрі бюджетної установи

Основою цього механізму є формування у межах однієї бюджетної програми фонду акумулювання коштів спеціального фонду державного бюджету, який в подальшому буде

спрямовуватись на покриття поточних витрат підрозділів, консолідованих зобов'язань бюджетної установи та формування фонду розвитку.

Не вирішеним питанням залишається здійснення взаєморозрахунків, особливо, між підрозділами, які фінансуються за окремими бюджетними програмами, оскільки, коригування кошторисів методологічно не передбачено. Виходить так, що навіть при необхідності проводити господарські операції всередині однієї бюджетної організації це не є можливим так як фізичні розрахунки між відокремленими підрозділами в даному разі провести неможливо.

Список використаної літератури:

1. Про затвердження Порядку казначейського обслуговування державного бюджету за витратами.- Наказ Міністерства Фінансів України № 1407 від 24.12.2012 р.- режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0130-13>

2. Про затвердження стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007-2015 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 16. 01. 07. №34 // Баланс-бюджет. – № 3. – С. 4– 9

3. Кириленко, О. П. Фінанси (теорія та вітчизняна практика) : навч. посіб. – Тернопіль : Економічна думка, 2000.– 243 с.

УДК 331:316.3:631.1

ЯКІСТЬ ТРУДОВОГО ЖИТТЯ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Панькович М.П., студентка*

Ланченко Є.О., кандидат економічних наук, доцент

Оцінка стану й ступеня розвитку соціально-трудових відносин — складне і важливе завдання. Тривалий науковий пошук адекватної системи критеріїв для такої оцінки привів спеціалістів до висновку про доцільність використання показників якості трудового життя як індикаторів розвиненості соціально-трудових відносин.

Останнім часом у суспільстві все більш уваги приділяється проблемі якості життя. Основними причинами її виникнення є науково-технічний прогрес, стрімкий розвиток промисловості та пов'язані з цим техногенні катастрофи, погіршення екологічної ситуації, що призводить до скорочення тривалості життя населення, яка є однією з компонентів індексу людського розвитку.

Якість трудового життя — поняття, з одного боку, об'єктивне, стан і динаміку якого можна вимірювати певними кількісними показниками (розмір заробітної плати, тривалість робочого часу, важкість і шкідливість роботи і багато ін.). З іншого боку, якість трудового життя — поняття, безумовно, суб'єктивне, оскільки воно відображає суб'єктивно визначену оцінку працівником умов своєї трудової діяльності. У цьому аспекті мають значення такі показники, які важко (або й неможливо) оцінити кількісно — цікавість роботи, справедливість винагороди, повага до працівника, можливості розвитку і т. ін. Однак існує певна система показників, які дають змогу охарактеризувати якість трудового життя як високу (якщо ці індикатори позитивні і змінюються на краще) або як низьку — в протилежному випадку.

Підвищення якості трудового життя - це задоволення працівника своєю працею Під час написання статті нами було здійснено дослідження на прикладі ТОВ «Рожнівка-Агро» Ічнянського району Чернігівської області. Вразило в ТОВ «Рожнівка –Агро» й те, що там цінують своїх працівників, створюючи для них комфортні умови праці. Наприклад, на фермах встановлені душові кабінки, теплий туалет, пральні машини-автомати. Вчасно виплачують достойну заробітну плату, яка щороку зростає. Постійно створюються нові

робочі місця. Побудований двоповерховий гуртожиток із їдальнею та всіма необхідними сучасними зручностями. Його послугами користуються працівники із сусідніх сіл.

Пріоритетним для керівництва холдингу й сільськогосподарського підприємства є соціальний розвиток села. Рожнівський сільський голова задоволений співпрацею аграріїв з територіальною громадою. За їх матеріальної підтримки зроблені ремонти у місцевій ЗОШ, дитсадку, сільському будинку культури та ФАПі. Цього року «Рожнівка –Агро» виділила 26 тис. грн. на заміну вікон на склопакети в ДНЗ, 25 тис.грн. – на вуличне освітлення. Підтримує підприємство й інвалідів війни I групи, надаючи їм щомісячну матеріальну допомогу у розмірі 250 грн.

Кожного року в соціальний розвиток села вкладається близько 150 тисяч гривень (50 грн. на 1 гектар ріллі), про що укладена спеціальна інвестиційна угода. Надаються пільгові послуги в оранці присадибних ділянок (1 раз на 3-4 роки – безкоштовно) та їх обробітку. Пайовики мають змогу отримати в разі потреби (хвороба, сімейні обставини) авансом орендну плату за певний термін (в залежності від потрібної суми).

Крім того, активно впроваджується соціальна програма «Спадкоємець», згідно якої працівники земельного та юридичного відділів Українського Аграрного Холдингу надають послуги по оформленню земельної спадщини від померлих пайовиків до їх правонаступників.

Аналізуючи якість трудового життя селян, можна твердо сказати, що село розвивається. ТОВ «Рожнівка-Агро» в області виплачує досить високу заробітну, а саме головне що регулярно.

УДК 338.43

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Петренко К.І., студент*

Нагорний В.В., кандидат економічних наук, асистент

Для сучасного стану економіки України характерним є значне руйнування основних елементів виробничого потенціалу. Нераціональне використання природних ресурсів, непродумані форми і методи залучення робочої сили до систем господарських відносин, суттєві диспропорції у процесах формування виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств призвели до його скорочення, недосконалості системи відтворення його елементів.

Дія негативних факторів обумовлена тим, що в ході становлення більшість сільськогосподарських підприємств опинились в ситуації незнань законів ринкової економіки, недостатньої матеріальної і технічної озброєності виробництва, без можливостей застосування передових технологій, недостатньої налагодженості економічних зв'язків з партнерами, тощо.

Враховуючи ці обставини, оптимізація формування та використання виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств є основою досягнення їх стійкого розвитку і тому потребує подальших наукових досліджень. Рациональне формування та ефективне використання виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств може бути забезпечене тільки в тому випадку, коли на практиці мають місце: по-перше, широкомасштабне застосування прогресивних, високопродуктивних та екологічнобезпечних технологій; по-друге, розширене відтворення й оновлення всіх складових елементів земельно-ресурсного потенціалу агропромислового виробництва; по-третє, раціональне використання природних ресурсів сільськогосподарського призначення.

В результаті проведених досліджень виявлено, що сучасний стан виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств вказує на негативні тенденції, які проявилися в аграрному секторі України, а саме: зниження економічної родючості земель; недостатність матеріально-технічного забезпечення та механізації виробничих процесів; суттєве зниження мотивації праці та низький рівень оплати праці; падіння виробничої та технологічної дисципліни; відсутність інноваційної стратегії економічного зростання тощо.

Сільське господарство є однією з провідних галузей економіки Київської області, яка за обсягом сільськогосподарського виробництва вона традиційно посідає 1 – 2 місця в Україні. У 2013 р. господарствами області вироблено валової продукції сільськогосподарства на 6,6 млрд. грн., що склало 6,6 % її загальнодержавного обсягу. Частка продукції рослинництва у загальному обсязі сільськогосподарського виробництва тут перевищує 50,0%.

Як позитивну тенденцію в розвитку аграрного сектора встановлено, що валове виробництво сільськогосподарської продукції підприємствами і особистими господарствами населення у 2013 р. порівняно з 2000 р. змінило свої пропорції. В результаті частка виробництва агропродовольчої продукції сільськогосподарськими підприємствами значно зросла і становить 62,0%.

На основі вартісної оцінки основних складових виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств Київської області з'ясовано, що протягом 2008–2013 рр. відбувалося зростання сукупного виробничого потенціалу на 26,9%. Зокрема, трудовий потенціал сільськогосподарських підприємств Київської області за вартісною оцінкою є значно меншим порівняно з матеріально-технічним і земельним.

Досліджено, що у процесі формування виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств в них мають бути встановлені оптимальні параметри збалансованого розвитку рослинництва та тваринництва з урахуванням їх спеціалізації та економічно обґрунтованої наявності основних і додаткових галузей, створені умови для раціонального використання земельних угідь і трудових ресурсів, впровадження зональних систем землеробства, інноваційних технологій вирощування сільськогосподарських культур тощо.

УДК 33.658.6

ІНТЕГРАЦІЯ МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТУ ПІДПРИЄМСТВА

Плешаков О.О., студент*

Дзюба Т.А., асистент

В умовах розвитку сучасного суспільства інформаційні технології глибоко проникають в життя людей. Вони дуже швидко перетворилися на життєво важливий стимул розвитку не тільки світової економіки, а й інших сфер людської діяльності. Сьогодні важко знайти сферу, в якій не використовуються інформаційні технології, адже вони дають можливість з легкістю отримати доступ до потрібної інформації.

У промисловості інформаційні технології застосовують не тільки для аналізу запасів сировини, комплектуючих, готової продукції, але і для проведення маркетингових досліджень щодо попиту на різні види продукції, знаходження нових партнерів тощо. Також внаслідок збільшення швидкості обміну інформацією з'являється можливість проводити складні математичні розрахунки за кілька секунд і т.п. Інформаційні технології це один із сучасних способів спілкування, головними перевагами якого є загальнодоступність.

Використання інформаційних технологій на підприємстві підвищує рентабельність виробництва і є невід'ємною його частиною.

Згідно з дослідженням InMind, у листопаді 2010 - лютому 2011 інтернет-магазин "Розетка", який крім Києва, має відділення в усіх обласних центрах, входив до 15 найбільш відвідуваних сайтів в Україні із місячним охопленням інтернет-аудиторії у 28%-39%. У цілому число інтернет-магазинів, що торгують електронікою і побутовою технікою, у порівнянні з 2010 роком виросло не менше ніж у два рази.

Основним завданням було підвищення рентабельності роботи логістичної інформаційної системи - інтерактивної структури, що включає персонал, устаткування і процедури (технології), які об'єднані інформаційним потоком, використовуваним логістичним менеджментом для планування, регулювання, контролю та аналізу функціонування логістичної системи використовуючи мобільні технології.

Завдяки новим можливостям середовищ програмування (наприклад, Delphi XE8) зробити мультиплатформну програму стало легше. Delphi XE8 має можливість працювати з Android Studio та SDK Manager. Розроблене програмне забезпечення реалізує інтуїтивно зрозумілий інтерфейс і розроблене для вирішення транспортних задач. Різного типу додатки можуть реалізовувати різні функції і використовуватися різними працівниками, від самого власника підприємства, у цілях більшого контролю, до кур'єра, у цілях спрощення доступу до потрібної інформації. За допомогою даних компонентів можна отримувати потрібні дані прямо в дорозі, що дозволяє мати більший контроль та зменшити час відгуку.

Таким чином, підприємство, яке має таке забезпечення інтегроване в існуючу логістичну систему може мати більш досконалий трекінг вантажів, надавати більш якісні послуги своїм клієнтам. Окрім того, розробка та впровадження таких технологій не є дуже затратними і мають не великий термін окупності. Проте згідно аналізу ринку інформаційного програмного забезпечення можна сказати, що на даний момент в Україні дефіцит програмних продуктів, особливо на підприємствах не великих розмірів. Ринок програмного забезпечення в Україні розподіляється таким чином: 90% — ПЗ західних фірм, 10% — українські розробки. Практично відсутній системний підхід до розробок, що пояснюється залишковим принципом фінансування таких робіт і значним впливом фахівців у ближнє і далеке зарубіжжя.

УДК 332

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Полева О.О., студентка *

Наконечна К.В., кандидат економічних наук, доцент

Дослідження проблем та перспектив розвитку Херсонської області, на сьогоднішній день, є досить актуальною темою, тому що це – єдина з областей України, що має вихід до двох морів – Чорного й Азовського. Її чудове морське узбережжя простягається більш, ніж на 200 км. На її території розміщені такі важливі транспортні коридори як Євро - Азіатський (Херсон - Красноперекіпськ - Сімферополь) – 226 км, Чорноморський (Одеса - Мелітополь - Новоазовськ) – 114 км. Через неї проходить низка різноманітних магістралей, які забезпечують транзит та зв'язок з іншими регіонами та країнами. Тому розвиток економічного потенціалу є вагомим складовим економічного розвитку країни.

Метою дослідження є аналіз проблем та перспектив економічного потенціалу Херсонської області та надання рекомендацій щодо його удосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досліджували дану тему: Марченко В. І., Михайлюк О. Л., Чернюк Л.Г., Наумов О., Бігун І., Нагірна В. П., Матковський Р. Б.

Виклад основного матеріалу дослідження. Херсонська область розташована на півдні України в Причорноморській низовині на нижній течії Дніпра та омивається водами Чорного

і Азовського морів. Її площа складає 28,56 тис. км² (це майже 4,7% території всієї України). Загальна численність наявного населення області станом на 01 січня 2014 року склала 1072,5 тис. осіб, у тому числі міського населення – 61,2%, сільського – 38,8%. Густота населення — 43 особи на 1 км². Головною складовою природно-ресурсного потенціалу – є земля, проте, мало водність, посушливий клімат і низька залісненість негативно впливають на розвиток сільськогосподарського виробництва. У Причорномор'ї багато садів, виноградників, у яких вирощують кісточкові культури (черешні, вишні, абрикоси), зерняткові (яблуні та груші). Значну роль відводять овочево-баштанним культурам: томатам, кавунам, диням, баклажанам, тощо. На Херсонщині основними є такі галузі виробництва: паливно-енергетичне виробництво, сільськогосподарське виробництво, суднобудування, легка промисловість, туристично-рекреаційна галузь. В області сприятливі природні умови рекреаційного значення: на узбережжі і пониззі Дніпра багато солоних озер і грязей, які мають лікувальні властивості. Лимани і затоки також відіграють роль рекреаційного значення. Водний потенціал області дозволяє забезпечувати водними ресурсами всі галузі економіки регіону, які у процесі свого виробництва використовують поверхневі та підземні води, стимулює подальший розвиток рибогосподарських підприємств і туристично-рекреаційної сфери.

Для Херсонської області характерні проблеми: підтоплення сільськогосподарських угідь та населених пунктів (площа постійного підтоплення – 40 % від площі області); руйнування прибережних смуг морів та Каховського водосховища; забезпечення населення водою питної якості (водозабірні споруди та водопровідні мережі в області наднормативно зношені);

Висновки. Отже, необхідно удосконалювати кожен з галузей виробництва, покращувати їх розвиток, що допоможе розвитку області в цілому. Попри свої недоліки, Херсонщина має великі перспективи в усіх галузях, особливо в рекреаційній, бо, як відомо, туризм наша держава декларує як пріоритетний напрямок розвитку національної економіки.

УДК 332

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ВОЛИНСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РАЙОНУ

Поцілуй Ю.О., студентка*

Наконечна К.В., кандидат економічних наук, доцент

Сьогодні потреба в регіонуванні країни по різних ознаках виникає при прийнятті управлінських рішень по розробці економічної політики, спрямованої на вирівнювання їхнього економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: Розвиток та стан економічного потенціалу Волинського економічного району досліджували такі вчені: В. Апостолук, П. Мартинюк, К. Геренчук Г.І. Денисик.

Мета дослідження – проаналізувати розвиток Волинського економічного району та виявлення шляхів реформування промисловості та використання природних ресурсів для покращити стану економіки району.

Виклад основного матеріалу: Волинський економічний район є досить перспективним у різних галузях господарювання та має достатню кількість ресурсів, проте його потенціал недостатньо використовується. Тому для аналізу розвитку я обрала саме його. Середня густина населення - 50 ос./км². Міське населення складає приблизно половину. Прослідковується великий природний ріст населення в районі. Рівень урбанізації - 47%. До його складу входять

Волинська та Рівненська області. У районі спостерігається додатний приріст населення. Частка сільських жителів на сьогодні становить тут 51 %. Середня густина сільського населення 55 осіб на 1 кілометр. Волинський район є одним з найкраще водозабезпечених районів України, характеризується індустріально-аграрним профілем господарства. Волинське Полісся в минулому було суцільно вкрите переважно дубово-сосновими лісами. Нині лісистість коливається від 25 до 50%. Особливістю Волинського Полісся є його заболочення. У лісостеповій частині району поширені грабово-дубові і дубові ліси, які не лише відіграють велику роль в промисловості, а й мають водоохоронне значення, сприяють очищенню забрудненого атмосферного повітря. На даний час на Поліссі осушення боліт зведено до мінімуму, оскільки це призводить до переосушення ґрунтів, виникнення пилових бур внаслідок зниження зернистості ґрунту. Порівняно багатий район на будівельну сировину (вапняки, мері елі, крейду, граніт, габро), дорогоцінні камені (топази, бурштин). Паливна промисловість та електроенергетика базуються на видобутку палива (вугілля, торф) та виробництві електроенергії на Рівненській атомній електростанції. Індустріальними центрами району є: Луцьк - заводи шарико-підшипниковий, електроапаратний, автомобільний, комунального машинобудування і комунального обладнання, виробів з пластмаси, великопанельного домобудування, силікатний, а також взуттєва фабрика, консервний, м'ясо та спиртогорілчаний комбінати, кондитерська фабрика, меблевий комбінат хімія та Рівне - центр машинобудування, хімічно, харчової і легкої промисловості та інших галузей. Значними індустріальними центрами і транспортними вузлами економічного району є Ковель і Здолбунів, а Дубно і Сарни — центрами машинобудування і харчової промисловості, Нововолинськ — видобутку кам'яного вугілля, Кузнецовськ — атомної енергетики. Основними проблемами району є відносно низький рівень соціально-економічного розвитку, що призводить до безробіття населення, адже дуже мало промислових підприємств працює у малих містах та селищах; проблема водозабезпечення та недостатня розвиненість транспортних мереж. Після розпаду Радянського союзу відбулося відкриття кордонів і район отримав можливість співпрацювати з сусідніми державами. Район має хороші ґрунти і ліси, на які існує стабільний попит. Чітке реформування промисловості та використання природних ресурсів може покращити стан економіки району. У Волинському економічному районі природні умови в цілому сприятливі для розвитку сільського та лісового господарства. Також в районі є досить розвинений промисловий комплекс та використання великих запасів мінеральних, земельних та водних, високого трудового потенціалу населення. При чіткому реформування промисловості та використання природних ресурсів можливо покращити стан економіки району.

УДК 330.341.1:631.1

ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА

Репетуха Ю.В., студентка*

Гребеннікова А.А., кандидат економічних наук, доцент

Інноваційна інфраструктура – весь необхідний спектр державних і приватних установ та організацій, які забезпечують розвиток і підтримку всіх стадій інноваційного циклу.

Основними елементами інноваційної інфраструктури є технологічні парки, технополіси, інноваційні центри, інноваційні бізнес-інкубатори (бізнес-інкубатори), небанківські фінансово-кредитні установи (регіональні відділення), інвестиційні (інноваційні, венчурні) фонди, центри (відділи) комерціалізації об'єктів інтелектуальної, центри науково-технічної та економічної інформації, наукові, навчальні центри (філії наукових, навчальних центрів), центри інновацій та трансферу технологій.

Досвід розвинених країн світу підтверджує, що в умовах глобальної конкуренції на світовому ринку неминуче виграє той, хто має розвинену інфраструктуру створення і реалізації інновацій, хто володіє найбільш ефективним механізмом інноваційної діяльності.

Формування інноваційної інфраструктури повинне базуватись на таких принципах: адекватність інфраструктури рівню розвитку регіону, відповідність реальним потребам, раціональне територіальне розміщення, функціональна концентрація на гострих проблемах інноваційної діяльності, доступність послуг для підприємців (територіальна, інформаційна, вартісна), залучення державних і недержавних ресурсів.

Інноваційна інфраструктура національної економіки перебуває у стадії формування, тому вимагає розроблення термінових заходів щодо інтеграції її суб'єктів до світової економічної системи. Процес формування і становлення інституцій інфраструктури пройшов кілька етапів, пов'язаних із суспільним розподілом праці. В той же час основою стабільного економічного зростання національної економіки є формування збалансованої ефективної системи інфраструктурного забезпечення. Останнім часом увага значної кількості економістів прикута до вивчення проблем трансформації різних видів інфраструктури та її впливу на рівень економічного зростання виробництва.

Основним напрямом стимулювання розвитку інноваційної інфраструктури повинно стати комплексне та системне формування законодавчої бази з метою забезпечення економіко-правового середовища для безперервного протікання інноваційного процесу. Зокрема, необхідно розробити механізми, що дадуть змогу максимально модернізувати матеріально-технічну базу підприємств та підрозділів інфраструктури. Це, у свою чергу, уможливить створення потужної інфраструктури, здатної обслуговувати освоєння високих технологій в національній економіці.

Стратегічними напрямками розвитку інноваційної інфраструктури повинні стати: системний підхід до її функціонування та розвитку на всіх рівнях, активізація інноваційних факторів, формування цілісних та конкурентоспроможних інфраструктурних підрозділів. Стратегія формування інноваційно-орієнтованої інфраструктури повинна відповідати принципам системності, комплексності та безперервності. До того ж в цілому концепція інноваційного розвитку національної економіки має відрізнятися значною активізацією інноваційних чинників. Системна дія цих факторів забезпечить підвищення конкурентоспроможності національної економіки за рахунок зростання технологічного та організаційного рівня виробництва і переробки продукції, відповідного ступеня розвитку інфраструктури.

Інфраструктура інноваційного розвитку України перебуває в умовах недофінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, що призвело до занепаду багатьох наукових шкіл, скорочення обсягів наукових та науково-технологічних досліджень, зменшення інноваційних пропозицій на ринку об'єктів інтелектуальної власності, що відбивається і на всіх інших інноваційних ринках.

УДК 332

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Рябчун Ю.В., студентка*

Наконечна К.В., кандидат економічних наук, доцент

Глобальні процеси останніми десятиліттями, кардинально змінили світовий економічний простір, мають великий вплив на національні економіки, значною мірою обумовлюють тенденції розвитку економіки України. Для України основною вимогою сьогодення є спрямування глобалізму не лише на осмислення світових проблем і процесів, а, передусім, на наукове забезпечення управління сучасним світовим розвитком.

Аналіз основних досліджень. Розробкою теоретичних і методологічних засад глобалізації займалися західні вчені-економісти Дж. Стігліц, Дж. Сороса, Дж. Сакс, У. Бека, А. Чухна, О. Білорус, А. Філіпенко, В. Гейць, В. Іноземцев, М. Делягін, Ю. Шишков, Ю. Яковець та ін. В їхніх працях з'ясовуються сутність, закономірності та рушійні сили глобалізації, характер участі в ній як розвинених країн, так і країн, що розвиваються, взаємовплив глобалізації та економічних криз.

Мета дослідження - охарактеризувати поняття глобалізації та проаналізувати її вплив на економічний розвиток України.

Виклад основного матеріалу. Глобалізація – процес всесвітньої, економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації. Це об'єктивний процес, який носить системний характер, тобто охоплює всі сфери життя суспільства. В Результаті глобалізації світ стає більш зв'язаним і залежним від усіх його суб'єктів. Аналізуючи вектори сучасних міжнародних процесів розвитку економіки, можна передбачити, що ТНК і глобальна еліта, спершу за допомогою міжнародних організацій, держав-глобалізаторів підпорядкують собі нації-держави (зокрема, через скуповування їх економік), а потім і найбільші держави світу — США, Японію, Китай, Францію, Великобританію). Таким чином втрачається безпека розвитку націй-держав, вони "розмиваються", світ перетворюється в корпоративну імперію. Національні економіки в такій системі, як і національні кордони, руйнуються, нації-держави перетворюються в сегменти глобального ринку, де без обмежень панують ТНК.

Глобалізація несе негативні наслідки для нашої країни:

за оцінкою розвинутих країн рівень життя низькокваліфікованих фахівців різко скорочується; зростає безробіття, оскільки виробництво переміщається в офшорні зони; нівелювання життя веде до культурного спустошення; збільшується розрив між багатими і бідними; операції ТНК негативно впливають на макроекономічну політику країн; відбувається розмивання державних меж упорядкування і наростання етнічних конфліктів; загострюється проблема зовнішніх боргів і економічної залежності. Подолання бідності, здійснюване комплексом фінансових інструментів, є важливим елементом як для підвищення рівня життя населення, так і для розвитку економіки країни. Необхідно запровадити програми подолання бідності. Це дозволить зменшити число бідних в Україні та покращити умови життя українців. Що в подальшому дасть можливість знизити рівень бідності та її глибину

Висновки. Глобальні процеси в цілому нині створюють несприятливе середовище для розвитку економіки та фінансів України. Ситуація ускладнюється тим, що в Україні не проведені необхідні реформи, не здійснена її модернізація. Враховуючи це в країні існує гостра потреба реалізації програми протидії наслідкам світової кризи та розвитку національної економіки. Дійова політика держави та ефективне використання власних та іноземних інвестицій, зокрема у контексті структурних змін і економічного зростання, є однією з головних передумов для формування потужного національного капіталу України та розвитку відкритої ринкової економіки шляхом посилення конкурентоспроможності вітчизняної продукції

УДК 331.1 (477)

ЯКІСТЬ ТРУДОВОГО ЖИТТЯ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ТА ПОКАЗНИК СТАНУ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН

Савченко Ю., студентка*
Коваленко Л.В., ст. викладач

Якість трудового життя – це систематизована сукупність показників, що характеризують умови виробничого життя які дають змогу врахувати міру реалізації інтересів і потреб працівника та використання його здібностей. Вона має неабияке моральне

та культурне значення, бо є умовою сприйняття праці, як важливої цінності, характеризує рівень трудової і економічної культури нації, є стимулом людського розвитку.

Концепція якості трудового життя ґрунтується на створенні умов, що дозволяють працівникові реалізувати свій потенціал і забезпечити важливий для роботодавця рівень продуктивності, а також реалізувати державні інтереси щодо створення сприятливих умов соціального розвитку суспільства.

Основну концепції становлять такі положення: значущість високої якості трудового життя для реалізації інтересів роботодавців; отримання працівником в ході самореалізації задоволення від досягнень у праці як головний мотиватор порівняно з заробітною платою та кар'єрою; трудова демократія, що на рівні підприємства означає розширення можливостей участі працівника в управлінні підприємством та у власності; постійне професійне зростання працівника, удосконалення його найрізноманітніших здібностей та втілення їх у процесі праці.

На основі літературних джерел було виділено показники, які найчастіше використовуються при аналізі якості трудового життя українців у Таблиці 1. Перелік цих показників можна доповнювати, адже питання про склад показників для оцінки якості трудового життя на теперішній час є відкритим.

Таблиця 1 Система показників, що характеризують якість трудового життя працівників

Групи показників	Показники якості трудового життя
Економічні показники	ВВП на душу населення
	Індекс споживчих цін
	Мінімальна та середня заробітна плата
	Ступінь рівності при розподілі доходів
	Індекс промислового виробництва та ін.
Соціально-трудова показники	Реальні грошові доходи населення
	Середня заборгованість з оплати праці на 1 робітника
	Частка населення з доходами нижчими прожиткового мінімуму
	Природний приріст населення
	Середня тривалість життя
	Рівень безробіття і т.д.

Практично за всіма показниками якість трудового життя абсолютної більшості найманих працівників України не відповідає сучасним вимогам. Підтвердженням цьому, по-перше, є те, що одна із головних умов належної якості трудового життя – справедлива винагорода за працю не відповідає світовим стандартам і не може забезпечити належний рівень розвитку суспільства. Мінімальна заробітна плата на 1 вересня 2015 року склала 1378 грн, а індекс споживчих цін склав 102,6 %. А оскільки для більшості працездатного населення саме заробітна плата є основним джерелом доходів, її рівень не є належним. Хоча саме заробітна плата повинна забезпечити працюючим гідний рівень споживання, відчуття економічної безпеки, соціальної стабільності та захищеності, нормального соціального самопочуття.

Якість трудового життя можна поліпшити шляхом реформування заробітної плати, що дозволить попередити і запобігти втраті найбільш продуктивної робочої сили активного працездатного віку. Ураховуючи, що розрив між середньою та мінімальною заробітними платами стає все більш відчутним, слід відійти від практики прив'язування зростання середньої зарплати до збільшення мінімальної, яка встановлюється урядом, та забезпечити перехід до зарплат, які відповідають європейському рівню, що забезпечить усебічну підтримку ініціативних, працелюбних та кваліфікованих працівників в Україні.

Для формування якісно нового трудового простору в Україні, для узгодження інтересів усіх сторін соціально-трудова відносин — працівників, роботодавців і держави, для забезпечення високої ефективності виробництва і зайнятості, інноваційної спрямованості виробництва і праці, розширення можливостей людського розвитку вкрай потрібно

підвищувати рівень якості трудового життя. Ця ідея в контексті глобальних проблем втілюється у концепції гідної праці.

Міжнародна організація праці (МОП) запропонувала поняття гідна праця, яка за змістом є дуже близьким до поняття якості трудового життя. За визначенням МОП гідна праця означає продуктивну працю, яка приносить достатній дохід, за якої права працівника захищені й забезпечені адекватний соціальний захист.

Концепція гідної праці передбачає створення сприятливих умов для професійного розвитку працівників, надання їм можливостей вільного вибору сфери докладання своєї праці.

Для України в даний період часу важливо оцінити поточну ситуацію в забезпеченні конституційних прав та можливостей громадян, визначити перспективи та напрями підвищення якості трудового життя, створити безпечні умови праці, спрогнозувати і запобігти виникненню масового безробіття, ввести рівні можливості зайнятості для всіх, хто готовий працювати, зробити гідну оплату праці і таким чином мотивувати працівників якісно виконувати свою роботу та завдяки цьому забезпечити підвищення доходів та конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

УДК 330.34 (1-22)

ОЦІНКА ВПЛИВУ АГРАРНОЇ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ НА РОЗВИТОК СЕЛА

Семінський А., студент*

Терещенко В.К. д.е.н., професор, академік НААН

Морозюк Н.В., к.е.н., доцент

В соціально-економічному житті України сільські території займають особливе місце. Значимість цих територій посилюється їх винятковим внеском у формування основ продовольчої безпеки та нарощування експортного потенціалу країни (саме у селі сконцентровано значну частину соціально-економічного потенціалу суспільства). Разом з тим село виконує не лише функцію продовольчого забезпечення держави, а й лишається носієм самотутніх матеріальних, культурних, моральних надбань і традицій минулих поколінь. Це життєдайне джерело українського народу.

Досвід сучасного реформування аграрного сектора економіки країни наочно показав, що сама реорганізація державних і колективних сільськогосподарських підприємств та надання землі у приватну власність не вирішують проблеми насичення ринку продовольчими товарами. Ефективне виробництво товарної сільськогосподарської продукції не можливе без наявності державних протекціоністських програм, спрямованих на формування повноцінного життєвого середовища, задоволення економічних і соціальних інтересів сільського населення.

Аграрний протекціонізм являє собою систему державних заходів (політичних, економічних, правових), метою якого є стимулювання розвитку національного сільськогосподарського товаровиробника, обстоювання інтересів на зовнішньому і внутрішньому ринках, створення належного рівня життя для сільського населення, підтримка та розвиток сільської інфраструктури.

Сучасний етап реформування аграрних відносин в Україні характеризується погіршенням фінансового стану та зниженням платоспроможності сільськогосподарських і агропромислових товаровиробників, недосконалістю кредитно-фінансової системи тощо. Це призводить до того, що із 7,8 млн працездатних осіб, які мешкають у сільській місцевості, 1,6 млн – безробітні, а 1,9 млн – зайняті лише в особистих селянських господарствах. Майже не зростають реальні доходи селян, головним джерелом яких є надходження від

низькопродуктивної праці в особистих підсобних господарствах. За рівнем середньомісячного заробітку, який становить лише 48,6% середнього рівня заробітної плати у виробничих галузях, сільське господарство посідає останнє місце. Практично не відновлюється діяльність підприємств і закладів сфери обслуговування, припинилося оновлення матеріальної бази соціальної інфраструктури.

Наслідками цих процесів є критична соціально-демографічна ситуація на селі. Так, перевищення смертності над народжуваністю досягло 156 тис. чоловік на рік. Майже в 90% сіл протягом останніх 5 років кількість померлих перевищила кількість народжених, у 11 % сіл за цей час не народилося жодної дитини. Зростають темпи обезлюднення сіл, майже у третини з них не самовідтворюється населення.

Соціальне становище села та розвиток аграрного виробництва – процеси органічно пов'язані. За таких умов збереження і розвиток села, забезпечення повноцінного відтворення в ньому українського народу має стати головним пріоритетом державної аграрної політики нашої держави.

Отже, село потребує докорінних змін, продуманих ефективних реформ. Сьогодні реформи на часі. У найвищих гілках нашої влади багато уваги приділяється проведенню реформ, але мова більше іде про медицину, освіту, органи місцевого самоврядування, внутрішніх справ тощо. Аграрному сектору знову приділяється менше уваги. Якщо так піде далі, то скоро у селі не буде кого вчити та лікувати. Реформування потрібно почати саме з аграрного сектора. У нас достатньо є фахівців та можливостей, щоб юридично грамотно та практично виправдано провести реформування цієї галузі та відродження села.

УДК 330.341.1 : 631.11

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ

Сидорчук А.І., студентка*

Дзюба Т.А., асистент

Значення інноваційної діяльності для аграрних підприємств у сучасних умовах господарювання постійно зростає. Інновації є засобом збереження конкурентоспроможності і стають невід'ємною складовою підприємницької діяльності. У найширшому розумінні агроінновація – це нововведення, що реалізується в аграрній сфері.

Науковці пропонують різні підходи до визначення цього поняття. Так агроінновацію трактують і як системні впровадження в аграрну сферу результатів науково-дослідної роботи, що приводять до позитивних якісних та кількісних змін у характеристиці взаємозв'язків між біосферою та техносферою, а також поліпшують стан навколишнього середовища, і як результат праці, отриманий завдяки застосуванню нових наукових знань, що спрямовує процес функціонування та розвитку виробничо-господарської системи АПК на підвищення її ефективності.

Основними мотивами застосування інновацій на аграрних підприємствах звичайно є: стійка конкурентна позиція на ринку, що виражається у покращенні техніко-економічної діяльності, зниженні собівартості виготовленої продукції і наданих послуг; підвищення свого іміджу на ринку; захоплення нових ринків; збільшення величини грошового потоку; зниження ресурсоемкості продукту.

Дослідження вітчизняних науковців свідчать про те, що реально у інвестиційних процесах здатні брати не більше 10 % аграрних підприємств, а в інноваційних – взагалі не більше 3%. За таких умов, навіть за наявності суттєвого приросту інноваційно-інвестиційних ресурсів, існує ризик збиткового їх використання.

Специфіку інновацій в аграрній сфері зумовлено, особливостями самого сільського господарства, де основним фактором виробництва виступає земля, в процесі виробництва існує чітка взаємодія з живими організмами (рослинами, тваринами), виробництво має сезонний характер та високий рівень ризику. З упровадженням інновацій у галузь види продукції, як правило, не змінюються, тільки набувають покращених властивостей.

Інноваційну діяльність у сільському господарстві можна розглядати на чотирьох етапах: розробка новацій, їх апробація та перевірка, відтворення новацій, а також упровадження їх у виробництво.

Активізації інноваційної діяльності в сільському господарстві на початкових етапах сприятиме створення технопарків та інших інноваційних структур. Створення нових науково-технологічних структур технопаркового типу може стати важливим фактором розвитку інноваційної інфраструктури аграрної сфери. У той же час, маючи значний потенціал для розвитку інноваційної діяльності, в Україні зареєстровано лише 16 технопарків, з яких 5 були створені нещодавно, а реально функціонує тільки 4.

Інноваційний розвиток аграрної сфери потребує достатнього фінансового забезпечення. Для цього необхідно вжити такі заходи: сконцентрувати капітал на пріоритетних напрямках розвитку, зокрема освіті, науці, прогресивних технологіях; забезпечити організацію конкурентоспроможного виробництва агропродовольчої продукції; переорієнтувати інвестиції в розвиток галузей сільського господарства з порівняно високою інтенсивністю виробництва; впроваджувати інвестиційно-інноваційні проекти будівництва промислових об'єктів з переробки енергетичних продуктів і виробництва біопалива, що сприятиме випуску альтернативних видів екологічно чистого пального, створенню нових робочих місць, збільшенню доходів сільського населення та надходжень до бюджету.

УДК 330.341.1:633

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ

Ткачук А.П., студентка*

Гребеннікова А.А., кандидат економічних наук, доцент

Ефективний розвиток зерновиробництва у сучасних ринкових умовах можливий лише на основі активного впровадження інновацій. Досвід розвинених країн світу показує, щосаме інноваційний шлях розвитку є вкрай необхідним для забезпечення належного рівня конкурентоспроможності виробленого в Україні зерна як на внутрішньому, так і зовнішніх ринках.

Проблема інноваційного розвитку аграрної сфери АПК, у тому числі і зерновиробництва, знаходиться в центрі уваги цілої низки вчених.

Важливою передумовою переведення зерновиробництва на інноваційну модель сталого розвитку слід вважати його функціонування на принципах, з одного боку, еколого-економічної ефективності, а з другого – раціонального природокористування та ресурсозбереження.

Метою інноваційної діяльності є посилення забезпеченості зерновиробників інтенсивними, ресурсозберігаючими технологіями, новими видами високоефективної техніки і новими підходами до управління господарством. Цьому передують розроблення за результатами маркетингових досліджень рекомендацій щодо впровадження необхідних інноваційних проектів, виявлення потреб у нових видах сільськогосподарської техніки та технологій.

Прогресивний розвиток зерновиробництва практично неможливий без впровадження інноваційних технологій. Найбільшої уваги у сучасних економічних умовах заслуговують ті,

що базуються на мінімальному і нульовому обробітку ґрунтів (Mini-till, No-till), які дозволяють зменшити витрати на вирощування зернових культур, відновити природний баланс ґрунтів, забезпечити ведення екологічного землеробства.

Важливою передумовою забезпечення конкурентоспроможності зернового господарства та переведення його на інноваційну модель розвитку є зміцнення матеріально-технічної бази, раціональне використання виробничих ресурсів, техніко-технологічне оновлення галузі з урахуванням вимог екологічної безпеки.

Використання ресурсозберігаючих технологій вирощування зернових є основою інноваційного розвитку галузі. В першу чергу вони забезпечують економію ресурсів, сприяють підвищенню урожайності культурта родючості ґрунтів, покращенню якості продукції, зниженню залежності урожаю від погодних умов. Впровадження інноваційних елементів вирощування зернових культур забезпечує зниження витрат на пально-мастильні матеріали, насіння, оплату праці, що призводить до зменшення собівартості продукції та підвищення ефективності галузі.

Упровадження в практику підприємств України даних заходів дозволить як збільшити обсяги виробництва зерна і покращити його якість, так і забезпечити його своєчасну реалізацію і на внутрішньому, і на зовнішньому ринках, а також позитивно відобразиться на підвищенні ефективності розвитку зерновиробництва і АПК в цілому.

Отже, пріоритетними напрямками інноваційного розвитку зернового господарства є: модернізація й технічне переозброєння галузі; впровадження енергозберігаючих та інноваційно-інтенсивних технологій виробництва зерна; реструктуризація й оновлення матеріально-технічної бази зернопродуктового підкомплексу; використання нових сортів, які забезпечать підвищення продуктивності та якості зерна.

В цілому інноваційний розвиток зерновиробництва можна трактувати як сукупність відповідних заходів, спрямованих на здійснення інноваційних процесів і прискорення науково-технічного розвитку виробництва зерна, який базується на запровадженні прогресивних техніко-технологічних, організаційно-економічних, управлінських рішень щодо збільшення і поліпшення якості продукції, підвищення ефективності та конкурентоспроможності її виробництва.

УДК 332

РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КАРПАТСЬКОГО

Чередник Т.Ю., студентка *

Наконечна К.В., кандидат економічних наук, доцент

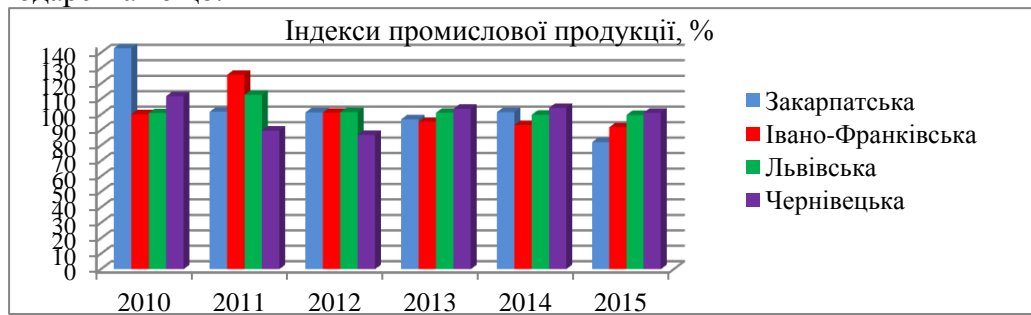
Особливо актуальним на сьогодні є дослідження проблем та перспектив розвитку економічного потенціалу Карпатського регіону. Адже в даному регіоні виробляється ~12% ВВП країни, 7,2% промислової та 11,4% сільськогосподарської продукції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Різні аспекти економічного потенціалу території та проблеми розвитку регіонів досліджували зарубіжні та вітчизняні вчені, зокрема Адріанов В.А., Должанський І.З., Краснокутська Н.С., Нагірна В.П., Матковський Р.Б., Юхновський І.В. та багато інших. Проте, у зв'язку з постійним розвитком, дані проблеми неможливо дослідити остаточно.

Метою дослідження є аналіз розвитку економічного потенціалу Карпатського регіону та надання рекомендацій щодо його вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Карпатський регіон складається з Львівської, Закарпатської, Івано-Франківської та Чернівецької областей. Площа території складає 9,4% території України (56,6 тис.км²), чисельність населення – 6,4 млн.чол. (12,4% від

загальної). Середня щільність населення – 109 осіб на 1 км². Район багатий на корисні копалини: нафта, природний газ, вугілля, сланці, золото, сірка, сіль та ін.. Територіально-господарський комплекс регіону складається з паливно-енергетичного, машинобудівного, хімічної індустрії, лісовиробничого, індустріально-будівельного, агропромислового, рекреаційного, транспортного комплексів. Найбільш розвинені машинобудування, харчова, лісова і деревообробна промисловість та промисловість будівельних матеріалів. Найбільшими промисловими вузлами є Львівський, Дрогобичско-Стрийський, Червоноградско-Сокальський, Чернівецький, Івано-Франківський, Калушско-Долинський і Ужгород-Мукачевський. Карпатський регіон – один з євро регіонів, в діяльності якого приймає участь Україна. У його складі: Угорщина, Польща, Словаччина, Румунія та Україна. Нагальною у діяльності євро регіону є проблема фінансування спільних проектів, потреба багатостороннього фінансового менеджменту під час їх реалізації. Основними проблемами розвитку економічного потенціалу Карпатського регіону є: зниження обсягів промислового виробництва (діаграма 1); безробіття складає ~30% працездатного населення; екологічні проблеми: за забрудненням повітря і вод регіон займає 4-е місце, а за забрудненням ґрунтів мін. добривами і пестицидами – відповідно, 1-е і 2-е місця, через незбалансований розвиток деяких галузей, неналежне ставлення до природних ресурсів, нерациональне ведення лісового господарства тощо.

Основними пріоритетами розвитку мають бути: рекреаційний, агропромисловий, лісопромисловий комплекс, машинобудування, невиробнича сфера, особливо в гірській частині, охорона навколишнього середовища. Найважливішими завданнями євро регіону «Карпати» мають бути: сприяння євроатлантичній інтеграції України; захист навколишнього середовища, створення нових робочих місць у галузях охорони природи тощо.

Висновки. Головним напрямом розвитку Карпатського регіону повинна бути його соціальна спрямованість, одночасно з дотриманням екологічної рівноваги: розвиток соціальної інфраструктури, створення сприятливих умов праці, збільшення місткості ринків праці та підвищення рівня соціально-економічного розвитку.

УДК 332

РОЗВИТОК МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Чудновська А.С., студентка*

Наконечна К.В., кандидат економічних наук, доцент

Збільшення на даний час еміграційних процесів у Подільському економічному районі, зокрема в Вінницькій області, негативно впливає на трудові ресурси. Для стабілізації даного явища постає необхідність його поглибленого вивчення та аналізу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій: Дослідженню проблем міграцій присвятили свої дослідження такі вчені, як: Є.Гловінський, Є.Кованько-Кованьківський, А.

Поплюйко, Б. Винар, В. Голубничий, Є. Гловінський, Є. Кованько-Кованьківський, А. Поплюйко, Б. Винар.

Метою дослідження є аналіз причин збільшеної еміграції в Вінницькій області та способи зменшення її зростання для надання рекомендацій щодо стабілізації даного процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міграція населення — це різні за тривалістю переміщення населення між різними населеними пунктами, регіонами, державами. Міграції класифікують за різними ознаками. Так, за напрямком міграційних потоків їх поділяють на зовнішні (міждержавні) і внутрішні (у межах території однієї країни). Стосовно даної країни зовнішні міграції поділяють на еміграцію (виїзд за межі держави) та імміграцію (в'їзд у країну). За 1989-1997 рр. на територію свого колишнього проживання в Україні повернулося 243 тис. кримських татар, 12 тис. вірмен, болгар, греків, німців. Однак уже з 1993 р., коли посилювалися кризові процеси в економіці, які зумовлювали погіршення умов життя людей, притік іммігрантів почав швидко скорочуватись.

Отже, населення емігрує в інші країни, коли погіршується їхнє економічне (за даними Міністерства Фінансів - середня зарплата Вінничан на вересень 2015 року становить 3565 грн (в Києві -- 6770 грн) , соціальне життя, але незважаючи на те, що 26 липня 2013 року журнал Фокус визнав Вінницю найкращим містом за рівнем життя в Україні, населення цього міста, а особливо Вінницька область постійно намагаються емігрувати, особливо до Польщі. (Таб 1)

Таблиця 1. Інформація по лінії роботи ДМС України з питань міграції (станом на 30.10.2015)

Назва територіального органу ДМС України	Видано дозволів на еміграцію за минулий тиждень	Оформлено посвідок на постійне проживання		Оформлено посвідок на тимчасове проживання		Оформлено запрошень на отримання візи		Відмовлено у видачі спеціальних дозволів
		З початку року	За минулий тиждень	З початку року	За минулий тиждень	З початку року	За минулий тиждень	
Вінницька область	9	682	12	17	0	281	12	0
Волинська область	7	378	7	11	0	222	1	0

Річ у тім, що в Вінниці та її області існує велика пропаганда роботи за кордоном, багато фірм спеціалізуються на цьому, заробляючи гроші. Літом 2015 року Вінницька область була настільки перевантаженою на виїзд, що бажаючи виїхати чекали на візу приблизно 5 місяців, коли в середньому чекають не більше двох. Громадяни, які виїжджають тимчасово, приїжджаючи, частіше подовжують візу, тобто залишаються за кордоном назавжди. Також часто виїжджають за кордон люди з вищою освітою, тобто ті, які могли б розвивати мануфактуру і підприємницьку діяльність в своєму місті, там вони працюють без надання дозволу на роботу.

Висновки. Щоб зменшити еміграційні процеси, необхідно стабілізувати економіку країни, зменшити пропаганду виїзду за кордон та збільшити дозволи на відкриття кредитів в банках на підприємницьку діяльність, забезпечувати інвестиції в освіту та науку, запровадити допомогу по працевлаштуванню та підвищенню кваліфікації, розвивати патріотичний дух.

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Шелест О.С., студентка*

Гребеннікова А.А., кандидат економічних наук, доцент

Важливою умовою досягнення запланованих результатів розвитку економіки регіону, виконання намічених завдань, є активізація інноваційних процесів. Основним завданням інноваційної діяльності є модернізація та структурна перебудова всієї економіки, що є основним критерієм розвитку регіонів.

За роки незалежності України стратегія інноваційного розвитку регіонів практично не отримали свого адекватного вирішення, оскільки державна регіональна політика не мала чіткої стратегії на загальнодержавному рівні, а кожен регіон самостійно визначав засоби виживання в умовах трансформації соціально-економічної й політичної системи країни. Лише у 2001 р. була розроблена і затверджена президентом України «Концепція державної регіональної політики».

Реформування територій передбачає істотне підвищення ролі та відповідальності місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування і територіальних громад за соціально-економічний розвиток регіонів на інноваційній основі, спираючись на внутрішні інтелектуальні ресурси. Одним з найважливіших завдань виконавчих органів місцевого самоврядування є розробка та реалізація пріоритетних напрямів інноваційної діяльності регіонального рівня. Останнє є також найважливішим завданням фінансово-кредитних установ, інноваційних центрів, технологічних парків тощо, які створені за підтримки держави.

Однією з основних причин гальмування процесу формування й реалізації інноваційної моделі економічного розвитку в Україні є нерозвиненість системного функціонування наукової та інноваційної сфери на регіональному рівні.

Актуальною проблемою залишається недосконалість існуючої організації науки та інноваційної діяльності на підприємствах, відсутність систем фінансової і організаційної взаємодії. У зв'язку з цим створення регіональних науково-інноваційних структур для активізації інноваційної діяльності з урахуванням особливостей ринкової економіки є прерогативою місцевих органів влади.

При формуванні систем регіональної інноваційної діяльності створення інноваційних центрів, діючих в рамках інноваційного поля регіону є найбільш доцільним в функціональному і управлінському аспектах.

Для успішної реалізації інноваційної діяльності варто створювати: спеціальні території пріоритетного розвитку, де запроваджується спеціальний режим інвестиційно-інноваційної діяльності з метою освоєння випуску нових видів інноваційної продукції, організації високотехнологічних виробництв та створення нових робочих місць; науково-технічні зони, де діє офіційний правовий режим, орієнтований на розвиток наукового і виробничого потенціалу регіону шляхом стимулювання фундаментальних досліджень з подальшим впровадженням наукових розробок у виробництво. Крім того, варто реалізувати механізми позабюджетного стимулювання науково-технічного прогресу, передусім довгострокового кредитування через інструменти рефінансування комерційних банків, створення для цього банку реконструкції та розвитку, а також іпотечної банківської установи.

Виходячи із вищесказаного, можна зробити висновок, що предметом подальших наукових пошуків неодмінно має бути розробка методичних і організаційних інструментів фінансового регулювання інноваційної діяльності, особливо із врахуванням специфіки розвитку окремих регіонів, та розробка дієвих механізмів практичного використання інновацій.

АНАЛІЗ ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ

*Шульга А.Л., студент***Наконечна К.В., кандидат економічних наук, доцент*

Сформований соціально-демографічний потенціал є базовим елементом національного багатства будь-якої країни, що визначає пріоритетні напрями її розвитку. Демографічні процеси не можуть залишатися поза увагою держави, оскільки вони торкаються найважливіших сфер життя людей і розвитку суспільства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Демографічну ситуацію в Україні, а також пов'язані з нею проблеми ґрунтовно досліджували вітчизняні науковці: Е.Бойченко, О.Залетов, Е.Лібанова, С.Мельник, А.Цьома.

Мета дослідження – дослідити динаміку змін демографічних показників в Україні; визначити стратегічні напрямки щодо поліпшення демографічної ситуації в країні.

Виклад основного матеріалу. Демографічна ситуація – це прояв особливостей відтворення населення по основних його процесах в конкретному часі і місці. У нашій країні відбувається кардинальне зменшення кількості населення (Таб.1). В 1993 р. було зафіксовано 52,244 млн осіб постійного населення України. За даними Держстату України, станом на 2009 р. в Україні проживало 46,038 млн осіб, що приблизно відповідає показникам 1972 р. В 2015 р. кількість постійного населення становила 42928,9 млн осіб. За 2014-2015 рр. кількість населення зменшилася на 2 мільйони 497,2 тисяч осіб. З 1991р в Україні спостерігався ріст коефіцієнта народжуваності і його пік прийшовся на 2012 р. (11,4), а уже з 2014 р. він становить 10,8. Народжуваність у січні-травні 2015 року, порівняно з минулого року, зменшилася на 5,8% — до 166,102 тисяч осіб. Необхідно відзначити в особливо низьку народжуваність в Чернігівській, Черкаській, Полтавській, Сумській, Вінницькій областях України. Смертність також зменшилася на 5,1% — до 267,358 тисяч осіб.

Таблиця 1 – Чисельність населення України з 2012 – 2015 рр.

Дата	Чисельність тис.	Зменшення	
		тис.	%
на 01.01.1990	51838,5	–	–
на 01.01.2012	45633,6	-144.9	-0.317%
на 01.01.2013	45553,0	-80.6	-0.177%
на 01.01.2014	45426,2	-126.8	-0.278%
на 01.01.2015	42928,9	-2497.3	-5.497%

В Україні жінок більше 55% в загальній чисельності населення. Цей дисбаланс у співвідношенні статей негативно впливає на демовідтворювальні процеси в суспільстві. Крім того, медицина повідомляє, що більше 20% молодих жінок за станом здоров'я не можуть народжувати дітей. За розрахунками спеціалістів, щоб стабілізувати чисельність населення України, треба кожній молодій жінці народити трьох дітей.

З метою впливу на процеси відтворення населення державі слід проводити демографічну політику, яка є частиною соціально-економічної політики та впливати на процеси відтворення населення шляхом стимулювання певної демографічної поведінки людей, що пов'язано з плануванням сім'ї. Демографічна політика України в сучасних умовах має бути спрямована не тільки на стимулювання народжуваності, а на зміцнення сім'ї, підвищення матеріального добробуту людей, зниження рівня захворюваності і смертності. Слід також врахувати, що заходи щодо управління процесами відтворення населення не дають миттєвих результатів. Висновки. Для розвитку демографічної ситуації в Україні потрібна кардинальна зміна в законодавчій базі, реформування медицини, що призведе до покращення загального рівня життя.

СТИЛІ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТУ У ТРУДОВОМУ КОЛЕКТИВІ

Юрченко В., студентка
Коваленко Л.В., ст. викладач

Стилі вирішення конфлікту, в основі яких лежить система, яку називають методом Томаса — Кілмена, розроблена в 1972 році Кеннетом Томасом та Ральфом Кілменом.

Ця система дає змогу кожній людині визначити власний стиль вирішення конфлікту. Головні стилі поведінки в конфліктних ситуаціях, пов'язані з тим, що інтереси двох або більше сторін не збігаються. Щоб обрати свій стиль поведінки в конкретному конфлікті потрібно визначитись наскільки ви хочете задовольнити власні інтереси та інтереси сторони.

Кожна людина в певній мірі може використовувати всі ці стилі, але, звичайно, має пріоритетні. Крім того, деякі стилі можуть бути найефективнішими для розв'язання конфліктів певного типу.

Стиль конкуренції. Він ефективний у тому разі, коли ви наділені певною владою. Ви впевнені, що ваше рішення чи підхід у певній ситуації правильні, і маєте можливість наполягати на них. Хочете задовільнити власні інтереси, не враховуючи інтереси інших.

Та цей стиль, не варто використовувати щодо особистих стосунків.

Стиль уникнення. Його можна використовувати, коли "зачеплена" проблема не дуже важлива для вас. Ви не хочете витратити сили на її вирішення або коли відчуваєте, що перебуваєте у безвихідному становищі.

Також цей стиль рекомендують використовувати у тих випадках, коли ви відчуваєте, що не маєте рації, відчуваєте правоту іншої людини, чи коли ця людина наділена більшою владою. Ви можете спробувати змінити тему розмови, вийти з кімнати або зробити щось таке, що відхилить або відтермінує конфлікт.

Стиль уникання може стати придатним під час спілкування з "тяжкою" людиною, чи коли немає значних підстав далі контактувати з нею.

Дехто вважає цей стиль "втечею" від проблем і відповідальності, а не ефективним підходом до розв'язання конфлікту. Насправді ухиляння або відтермінування можуть бути цілком вдалою і конструктивною реакцією на конфліктну ситуацію.

Стиль пристосування. Ви можете використати цей підхід, коли результат справи надзвичайно важливий для іншої людини і не дуже суттєвий для вас. Людина діє у такому стилі, коли "жертвує" своїми інтересами на користь іншої людини, поступаючись їй чи хоче встановити гармонію.

Даний стиль слід використовувати тоді, коли ви відчуваєте, що, трохи поступившись, мало втрачаєте.

Стиль пристосування дещо нагадує стиль уникання, оскільки його можна використати для того, щоб відтермінувати вирішення проблеми. Проте основна відмінність полягає в тому, що ви дієте разом з іншою людиною; ви погоджуєтесь робити те, що хоче інша людина.

Стиль співпраці. Дотримуючись цього стилю, ви берете активну участь у розв'язанні конфлікту і захищаєте свої інтереси, але прагнете співпраці.

Цей стиль вимагає тривалішої роботи. Оскільки ви спочатку вказуєте на потреби, турботи та інтереси обох сторін, а потім обговорюєте їх.

Цей стиль особливо ефективний, коли сторони мають різні приховані потреби. Спочатку може здатися, що сторони бажать одного й того самого. Проте джерелом конфлікту можуть бути різні стратегічні цілі й плани на майбутнє.

Стиль співпраці потребує певних зусиль. Обидві сторони повинні затратити на це час. Повинні вміти пояснити свої бажання, свої потреби, вислухати один одного, а потім виробити альтернативні варіанти розв'язання проблеми. Даний підхід не ефективний, якщо бракує хоча б одного з елементів.

Стиль компромісу. Компромісу досягають на поверховому рівні порівняно із співпрацею. Ви поступаєтесь у чомусь, інша людина теж у чомусь поступається, і в результаті ви зможете дійти до спільного розв'язання. Але потрібно пам'ятати, що не всі

хочуть йти на компроміс. Тому для отримання 100% результату необхідно підлаштовуватись під опонента.

Хоча в цьому стилі є свій мінус- це недовиконання поставлених цілей, через жертву яку прийшлося понести заради вирішення конфлікту.

Дотримання даних умов, на думку К. Томаса, сприяє вияву позитивних сторін конфліктів: учасники конфлікту отримують інформацію про навколишнє соціальне середовище, створюється та підтримується баланс влади та соціального контролю, встановлюються та підтримуються нормативні та фізичні межі груп.

Умови продуктивного завершення конфліктної взаємодії:

1) адекватна оцінка міри, якою особистість прагне задовольнити власні інтереси та інтереси іншої сторони;

2) адекватне усвідомлення доцільності обраного способу поведінки відповідно до конкретної ситуації;

3) урахування сили опонента, влади, яку він має;

4) правильне визначення джерела конфлікту;

5) урахування власних особистісних властивостей та особливостей опонента.

Поки не почалось гостре з'ясування стосунків ми маємо змогу запобігти по дальшому розвитку конфлікту.

Заходи щодо запобігання конфлікту:

1. Налаштуватись на партнері, стати на його місце і уявити його внутрішній стан

2. Уважно вислухати все сказане вашим опонентом, дати йому змогу заспокоїтись.

3. При агресивному нападі найкращий ефект - несподівана реакція.

Наприклад, ваш опонент очікує на вашу агресивну реакцію. Щоб уникнути такого розвитку подій, ваше завдання - не забезпечити очікуваного результату. Як результат партнер відчуває вашу повагу і інтерес до нього, а ви отримуєте повну інформацію про причини конфлікту і можливість щось пояснити.

4. Вкажіть на свої почуття стосовно сказаних ним слів, вкажіть на емоційний стан опонента, його значимість, цінність його суджень і думок.

Не варто говорити: «Ви грубіяні» або «Ви мені грубите», а краще сказати: «Мене ображають ваші слова», «Я засмучений тим, як ви зі мною розмовляєте», «Мені здається, вас це дуже засмучує».

5. У разі необхідності звертайтеся до фактів, аргументуйте свою точку зору.

6. Визнавайте свої помилки

7. Гумор - прекрасний спосіб зняття емоційної напруги

8. Невідносьтесь до інших так, як ви не хотілиби, щоб вони відносились стосовно Вас.

9. Хто робить перший крок до примирення, той виграє.

Використовуйте добрі слова, що додають нам сили, а іноді і розв'язують конфліктну ситуацію. Наприклад: "Останнім часом я всі частіше ловлю себе на думці, що я не правий"; "Я вас розумію, всі творчі люди - люди непрості і найчастіше конфліктні"; "Людяч творчим і неординарним розуміти один одного не так-те просто!".

УДК 330.311

АНАЛІЗ ІНДЕКСУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ

Юрчук І.В., студентка*

Дзюба Т.А., асистент

Довготривала криза в Україні охопила усі сфери суспільного життя: політичну, економічну, соціальну та призвела до погіршення потенціалу країни. У руслі означених тенденцій Україну зараховано до слаборозвинених країн, де виробництво потребує високого рівня матеріальних, трудових та енергетичних затрат. Тому для покращення стану в якому існує країна потрібні значні інвестиції, як зовнішні, так і внутрішні.

Завдяки припливу додаткового капіталу на будь-якому рівні економіки можна забезпечити економічне зростання шляхом впровадження новітніх технологій, оновлення економічної бази, відтворити оптимальні структурні пропорції в економіці країни та її регіонів і як наслідок забезпечити повноцінне функціонування господарчих суб'єктів, збільшити конкурентоспроможність національного виробництва. Першим кроком під час прийняття інвестиційного рішення є оцінка інвестиційної привабливості, тому дуже важливо, щоб оцінка була проведена коректно.

На даний час оцінка інвестиційної привабливості України та її регіонів проводиться Європейською Бізнес Асоціацією (ЕВА) за допомогою індексу інвестиційної привабливості і ґрунтується на регулярному моніторингу бізнес-клімату першими особами компаній-членів Асоціації.

Індекс інвестиційної привабливості розраховується як середня арифметична оцінка за п'яти показниками інвестиційного клімату. Він урахує оцінку роботи органів влади, відкритості суспільства, підготовки і проведення реформ, антикорупційних дій влади, а також включає оцінку судової системи, процесів у податковій і митній сферах, земельних відносин й валютного регулювання. Респонденти відповідають на питання, обираючи одну із запропонованих відповідей. Після чого відповіді аналізуються за п'ятибальною шкалою. Респондентами виступають керівники компаній-членів Асоціації, які представляють найбільших іноземних та вітчизняних інвесторів. Таке опитування компаній-членів Асоціації відбувається щоквартально, що надає можливість відстежити Індекс у динаміці.

Рівень інвестиційної привабливості України в січні – березні 2015 залишився практично на рівні останнього кварталу 2014 р. – 2,51 бала проти 2,5 з 5 можливих (Рис.1). Згідно з класифікацією ЕВА, 2 бали характеризують клімат для інвестування як несприятливий, а 3 бали – як нейтральний для інвестування.

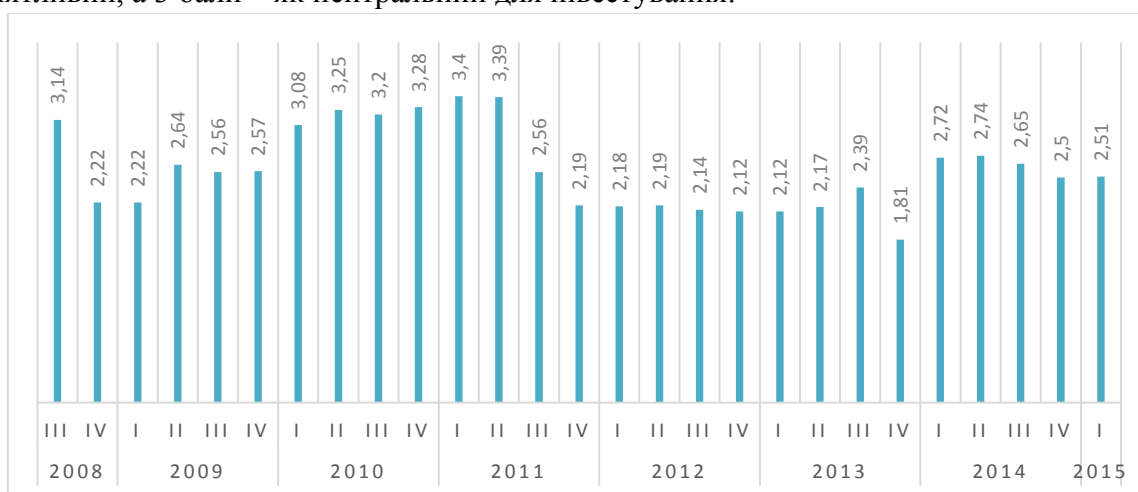

Рисунок 3 Графік зміни індексу інвестиційної привабливості України

На нашу думку, відсутність видимих змін індексу, скоріше за все, пов'язана з браком реформ. Крім того, в першому кварталі року значні коливання курсу гривні негативно вплинули на експортно-імпортні операції, що підірвало фінансову стабільність в країні в цілому. Про те, порівняно з попередніми періодами, різкого зниження індексу також не відбулося і це свідчить про певні успіхи і напрацюваннях в дерегуляції бізнес-процесів.

Але, ми вважаємо, що індекс інвестиційної привабливості має значний суб'єктивний характер, тому при визначенні інвестиційного потенціалу держави варто використовувати багатовимірні статистичні методи.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

<i>Андрусик Н.П.</i>	ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ	3
<i>Алієв Ш.Я.</i>	ОРГАНІЗАЦІЯ І ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА	4
<i>Андрющенко А.Ю.</i>	РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	5
<i>Артеменко Ю.М.</i>	ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ: СУТНІСТЬ ТА МЕТОДИ ОЦІНКИ	6
<i>Бабошина О.М.</i>	ЗАРОДЖЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В КРАЇНАХ СВІТУ	7
<i>Балай В.М.</i>	ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	8
<i>Бобровнікова К.В.</i>	ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗЕРНОВОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ	10
<i>Богатько А.С.</i>	ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ ПРОЦЕС ОРГАНІЗАЦІЇ	11
<i>Богатько А.С.</i>	ЩОДО ВПЛИВУ РИЗИКУ НА ГОСПОДАРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ НИМ	12
<i>Бойчас Д.А.</i>	БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ У ФРАНЦІЇ	13
<i>Болгова О.В.</i>	ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ	14
<i>Бринчук Н.А.</i>	ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	15
<i>Бутрик О.О.</i>	ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ВИГОДИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	16
<i>Бучинська Д.С.</i>	СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ІННОВАЦІЙ	17
<i>Ватрич О.</i>	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ САМОСТІЙНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ	18
<i>Вівдич А.</i>	ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ БІОПАЛИВА В УКРАЇНІ	20
<i>Вілимець С.О.</i>	ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА СТАН ЇЇ ФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ	21
<i>Вілимець С.О.</i>	НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ ЯК ПЕРШОПРИЧИНА РИЗИКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	22
<i>Гламаздіна М.С.</i>	РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	23
<i>Гуменюк Є.М.</i>	АЛЬТЕРНАТИВНА ЕНЕРГІЯ ЯК ШЛЯХ ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ	24
<i>Даценко Ю.П.</i>	СТАН БЕЗРОБІТТЯ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ РЕГІОНУ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ	25
<i>Демиденко М.С.</i>	ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	26
<i>Динько І.Ю.</i>	СУЧАСНІ РЕАЛІЇ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	27
<i>Довгошей В.Л.</i>	РЕСУРСНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	28
<i>Дробітько Н.В.</i>	ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО	29

ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА	
<i>Дроздович В.В.</i> ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАХИСТУ ЯБЛУНІ ВІД ЯБЛУНЕВОГО ПЛОДОВОГО ПИЛЬЩИКА	30
<i>Думінська А.С.</i> ВПЛИВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ	31
<i>Дуткевич М.М.</i> СТАН ТА ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА РЕГІОНУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	32
<i>Душко І.М.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ВИРОБНИЦТВА СВИНИНИ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	33
<i>Журавська В.Л.</i> ЧИННИКИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	34
<i>Захарченко Т.І.</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	36
<i>Іванчук О.Л.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИРОБНИЦТВА СОЇ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	37
<i>Ічанська Л.</i> ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	38
<i>Калуга І.О.</i> ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ	39
<i>Каменська І.В.</i> СЕЛЯНИН СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ЄВРОПИ: МІЖ КРІПАЦТВОМ ТА СВОБОДОЮ	40
<i>Касянчук Ю.П.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКА В УКРАЇНІ	41
<i>Ківель О.В.</i> ЕКОЛОГІЧНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВОДОКОРИСТУВАННЯ В КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	42
<i>Клименко С.В.</i> ЕКОНОМІЧНА РОЗВІДКА ЯК ФАКТОР УСПІШНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА	43
<i>Клюй А.О.</i> 6 КРОКІВ У СУЧАСНЕ МАЙБУТНЄ	44
<i>Коваль В.І.</i> ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ЧАСНИКУ	45
<i>Колодій О.</i> СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА НАПРЯМИ ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ	46
<i>Комарівська Н.І.</i> ЕКОНОМІЧНА ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ ГЛИВИ ЗВИЧАЙНОЇ В УКРАЇНІ	47
<i>Коноплицький В.В.</i> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУМОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	48
<i>Корнієнко Н.І.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	49
<i>Коровіцина Р.С.</i> ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ	51
<i>Котенко О.</i> HUMANRESOURCEMANAGEMENT	52
<i>Кошман Я.О.</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	53
<i>Кривонізько В.В.</i> ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЯЛОВИЧИНИ І ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ	54
<i>Криворотта Ю.М.</i> ПРОБЛЕМИ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	56
<i>Криlach О.Ю.</i> ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ	57
<i>Кубарська С.В.</i> ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	58
<i>Кубарська С.В.</i> ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ РИЗИКІВ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ	59
<i>Курик Х.</i> ФАКТОРИ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ РОСЛИННИЦТВА НА ОСНОВІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	60
<i>Кухарчук Ю.М.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА	61
<i>Ліснічук В.С.</i> ЗНАЧЕННЯ ІННОВАЦІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	62

<i>Левченко В.В.</i> ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	63
<i>Лисенко Н.О.</i> ОЦІНЮВАННЯ РИНКОВОЇ ВАРТОСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ З УРАХУВАННЯМ ЧИННИКА РИЗИКУ	64
<i>Лисенко Н.О.</i> ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗБУТОМ ПІДПРИЄМСТВА	65
<i>Лихошерст М.Ю.</i> ПЕРСПЕКТИ ВИРОБНИЦТВА ВОЛОСЬКОГО ГОРІХУ В УКРАЇНІ	66
<i>Лобунець Я.В.</i> ІННОВАЦІЇ У РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНІЙ СФЕРІ	67
<i>Лучків І.</i> РОЛЬ ІННОВАЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	68
<i>Малей А.О.</i> ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА КАРТОПЛІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ	69
<i>Мальчевський Д.</i> ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ВОДОКОРИСТУВАННЯ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	70
<i>Мамченков М.О.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	71
<i>Марчук О.В.</i> РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙ У РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА	72
<i>Маршалок М.М.</i> ПЕРША ФІНАНСОВА ПІРАМІДА	73
<i>Маслич І.С.</i> ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА КУКУРУДЗИ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	74
<i>Матвієва О.В.</i> ВИНИКНЕННЯ І РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В РИМІ	76
<i>Матуся М-З.</i> ДИНАМІКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ ЯЧМЕНЮ	77
<i>Медведєва О.М.</i> СУТНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	78
<i>Миронюк А.М.</i> ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ВІДЧУЖЕНИХ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	79
<i>Мисечко О.С.</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	80
<i>Мищенко Д.О.</i> РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ВИРОБНИЦТВІ НА ІННОВАЦІЙНІЙ ОСНОВІ	81
<i>Мозолюк Р.О.</i> ЕКОНОМІЧНА ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА СОЇ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	82
<i>Наконечна Н.В.</i> РОЗВИТОК БУРЯКОЦУКРОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	83
<i>Нам'ясенко Ю.О.</i> РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ	84
<i>Несміян Т.В.</i> ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	85
<i>Обух А.В.</i> ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА СОЇ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	86
<i>Огороднік Ю.М.</i> МАРКЕТИНГ В АПК УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	88
<i>Олабин Л.В.</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	89
<i>Осмолова Т.О.</i> ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	90
<i>Остапченко А.О.</i> РОЗВИТОК М'ЯСНОГО СКОТАРСТВА УКРАЇНИ	91

В СУЧАСНИХ УМОВАХ

<i>Паздерська В.</i> НЕОБХІДНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО ВТРУЧАННЯ В РОЗВИТОК АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ	92
<i>Палагута Н.С.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	93
<i>Пашиук Я.О.</i> МОТИВАЦІЯ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ	94
<i>Пащенко О.В.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	95
<i>Петриняк Н.С.</i> РОЗВИТОК І ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ В УКРАЇНІ	96
<i>Погоріла А.С.</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАХИСТУ ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР ВІД КАПУСТЯНКИ ЗВИЧАЙНОЇ	97
<i>Полюхович В.Б.</i> РИЗИК ЯК НЕВІД’ЄМНИЙ ЕЛЕМЕНТ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА	98
<i>Поповка Ю.І.</i> КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	99
<i>Приходько О.О.</i> ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	101
<i>Пузаков Б.В.</i> ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ГРЕЧКИ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ	102
<i>Пугач Х.Р.</i> ЗЕМЛЕРОБСТВО ЯК ТРАДИЦІЙНИЙ ВИД ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНЦІВ	103
<i>Рац М.</i> ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ НА СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА	104
<i>Репетуша Ю.В.</i> ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА ПШЕНИЦІ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	105
<i>Роговська А.І.</i> ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВХОДЖЕННЯ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНУ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВУ СИСТЕМУ	107
<i>Ромашко А.Д.</i> ВИДИ АНАЛІЗУ РИЗИКУ ТА ЙОГО СКЛАДОВІ	108
<i>Сабіщенко О.В.</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ, ЯК ЗАПОРУКИ РЕФОРМИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ	109
<i>Сабіщенко О.В.</i> ЯКІСТЬ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ ЯК НАПРЯМ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА	110
<i>Савченко Ю.К.</i> ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКА ТА АМЕРИКАНСЬКА МОДЕЛЬ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЇХ В УКРАЇНІ	111
<i>Савченко А.В.</i> ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОРЕНДНИХ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	112
<i>Сахно В.О.</i> ВПЛИВ «ВЕЛИКОЇ СІМКИ» НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ	113
<i>Семінський А.</i> ЕНЕРГЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ В УКРАЇНІ І ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	114
<i>Сенюк А.С.</i> ФІНАНСОВА СИСТЕМА В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ	115
<i>Сєроусова Д.</i> СУЧАСНЕ СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ І ФЕОДАЛІЗМ	116
<i>Скоробагата О.М.</i> ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА	117
<i>Собчук І.А.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	118
<i>Солонина Б.Р.</i> СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	119
<i>Сопронюк К.В.</i> РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА	120
<i>Спаська Н.О.</i> РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ФРАНЦІЇ ЯК ПРИКЛАД ДЛЯ УКРАЇНИ	122
<i>Степаненко А.В.</i> ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ПІДХОДИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ	123

ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ СВЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	
<i>Степанюк Р.С.</i> ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНОГО ІНВЕСТУВАННЯ У АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ	124
<i>Сулима О.І.</i> СИСТЕМА СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ В УКРАЇНІ	125
<i>Сухляк Д.Ю.</i> РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ: ВИКОРИСТАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ	126
<i>Тернова В.О.</i> ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ	127
<i>Тимко А.А.</i> СТАН ГРОШОВІ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	128
<i>Тишук І.О.</i> АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ РОНАЛЬДА РЕЙГАНА	129
<i>Томчук Я.П.</i> ВІДРОДЖЕННЯ СВИНАРСТВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	130
<i>Торянік А.М.</i> СУТНІСТЬ ТА АЛГОРИТМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА	131
<i>Тукалевська А.Г.</i> ЕКОЛОГІЧНЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	133
<i>Турчин А.С.</i> ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА	134
<i>Турчин Н.А.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИРОБНИЦТВА КУКУРУДЗИ НА ЗЕРНО	135
<i>Фесюк Н.В.</i> ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ	136
<i>Хомазюк С.С.</i> ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА АГРАРНОГИЙ СЕКТОР	137
<i>Хилевич К.А.</i> ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	138
<i>Хоменко М.В.</i> ІНТЕГРАЦІЯ РИНКУ МОЛОКА УКРАЇНИ	139
<i>Хринюк О.Р.</i> РОЗВИТОК БУРЯКОЦУРОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ НА ВІННИЧЧИНІ	140
<i>Христевиц В.М.</i> ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	141
<i>Цалко О.А.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	142
<i>Цюренко К.І.</i> КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ СУТНІСТЬ	143
<i>Черкасова О.В.</i> ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ СОНЯШНИКУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	144
<i>Шевченко К.А.</i> ТРУДОВІ РЕСУРСИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ	145
<i>Шевченко Н.Ю.</i> СПЕЦИФІКА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ	146
<i>Шевченко Н.Ю.</i> ПРОБЛЕМИ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ У НЕВИЗНАЧЕНИХ УМОВАХ СУЧАСНОГО РИНКОВОГО СЕРЕДОВИЩА	147
<i>Шило Ю.Б.</i> ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ НИМ	148
<i>Шин О.М.</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ ЯРОГО ЯЧМЕНЮ	149
<i>Шишута В.М.</i> ІНТЕГРАЦІЯ ВИНОГРАДАРСТВА ТА ВИНОРОбСТВА НА УКРАЇНСЬКОМУ РИНКУ	150
<i>Шкурат І.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ КУКУРУДЗИ НА ЗЕРНО	151
<i>Шмига Т.О.</i> ВПЛИВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА	152
<i>Шульги А.Л.</i> ІННОВАЦІЙНІ ПЕРЕВАГИ КОНКУРЕНТНОГО ПІДПРИЄМСТВА	153
<i>Юрченко В.І.</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ	154

Ясінська К.В. ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИРОБНИЦТВА СОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ 155

СЕКЦІЯ 2. РОЗВИТОК АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Андрєєв І.В. РИНОК ЗЛИТТІВ І ПОГЛИНАНЬ КОРПОРАЦІЙ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	157
Білостенна К.В. ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ПОТОЧНИХ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ В АГРАРНИХ ФОРМУВАННЯХ	158
Божок Н.Р. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОТИРІЧЧЯ ПРОЦЕСУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ	159
Бокова Д.С. РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ	160
Бондар М.О. ВПЛИВ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ	161
Боровик Б.Е. РОЛЬ ДЕРЖАВИ ТА ПРИВАТНОГО СЕКТОРУ У ДОСЯГНЕННІ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ	163
Вовченко В.М. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ МОЛОКА В УКРАЇНІ	164
Войтко Т.М. ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ	165
Волощук Д.О. ОСНОВНІ ЗАСАДИ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	166
Гаврилюк І.В. АГРАРНИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	167
Ганєв В.В. КРЕДИТ ЯК УМОВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ. ВИДИ КРЕДИТІВ	168
Гвоздецька О.В. ВПЛИВ ДЕРЖАВИ НА ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ПРОДОВОЛЬСТВА	169
Гербенко А.О. МАКРОЕКОНОМІЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ: СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ, МЕТОДИ ТА МОДЕЛІ	170
Года О.М. ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗЕРНА В УКРАЇНІ	171
Гостіщєва Є.В. СУТЬ ТА СПОСОБИ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ	172
Грищенко Ю.О. ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗЕРНА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	173
Гудімова М.М. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ	174
Дулена А.М. ВПЛИВ ТНК НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ	176
Житнюк В.О. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	177
Забуранна Н.І. ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО РИНКУ В КРАЇНАХ ЄС І США ТА МОЖЛИВІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ	178
Задохін М.М. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	179
Заславець А.О. ДЕРЖАВНА ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА У РОЗРІЗІ АГРОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ	180
Зеленська О.С. ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИРОЩУВАННЯ СТЕРЛЯДІ	181
Іващенко І.В. АГРАРНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОСТОРУ	182
Климанський Р.А. РИНОК ЗЕРНА В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМКИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	184
Коваленко Ю.В. ОБЛІК БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ	185
Кокоша К.М. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ІНСТРУМЕНТІВ АГРАРНОЇ	186

ПОЛІТИКИ ТА ЗАХОДІВ ДЕРЖАВНИХ СТРАТЕГІЧНИХ ПРОГРАМ РОЗВИТКУ АПК В УКРАЇНІ	
<i>Котурбаши А.Я.</i> СУЧАСНИЙ СТАН СТРУКТУРИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	187
<i>Кривов'яз В.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗЕРНА УКРАЇНИ	188
<i>Кубрак М.М.</i> ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ПОЛІТИКИ	189
<i>Кутенева Т.О.</i> ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В АГРАРНІЙ ПОЛІТИЦІ ДЕРЖАВИ	191
<i>Кушнір О.С.</i> ДИНАМІКА ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ	192
<i>Лебіга Л.П.</i> СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	193
<i>Левчук Т.А.</i> ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	194
<i>Лесик І.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН З ПЕРЕХІДНОЮ ЕКОНОМІКОЮ (ДЕРЖАВИ СНД)	195
<i>Лисак С.О.</i> КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПОЛІПШЕННЯ ЕФЕКТИВНІСТЬ УТРИМАННЯ ТА РОЗВЕДЕННЯ КОРОПА-КОІ	196
<i>Луцюк О.Л.</i> УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ КОРПОРАТИВНИМИ ПРАВАМИ	197
<i>Майданик Н.О.</i> ІННОВАЦІЙНІСТЬ ЯК ЧИННИК КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	198
<i>Марченко Я.М.</i> СТРАТЕГІЧНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	199
<i>Маслич І.С.</i> ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ І ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА ТА МОЛОКОПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ	200
<i>Матвієнко Я.</i> РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В АГРАРНІЙ ПОЛІТИЦІ	202
<i>Мороз О.А.</i> ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЗАПРОВАДЖЕННЯ РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ	203
<i>Назаренко В.І.</i> ПРОБЛЕМИ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ У ПРОГРАМАХ ОСНОВНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ УКРАЇНИ	204
<i>Назаренко М.А.</i> ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	205
<i>Наконечна Т.В.</i> ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇХ ВИРІШЕННЯ В АГРОПРОМИСЛОВИХ ФОРМУВАННЯХ	206
<i>Науменко Д.М.</i> ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ В ЧЕХІЇ, СЛОВАЧЧИНІ, ЮГОСЛАВІЇ	207
<i>Обух А.В.</i> СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ – БІДНІСТЬ	208
<i>Ольховик О.М.</i> ВПЛИВ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА РОЗВИТОК АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	209
<i>Омельченко Л.С.</i> ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ФЕРМЕРСТВА В УКРАЇНІ	210
<i>Паламар І.О.</i> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ КОМБІКОРМІВ У КОНТЕКСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЄС	211
<i>Паламарчук О.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ РИНКУ ПРАЦІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ	212
<i>Паламарчук І.І.</i> РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ СОЇ В УКРАЇНІ	213
<i>Перебліта Ю.І.</i> ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ МОЛОКА В УКРАЇНІ	214
<i>Пономаренко Р.О.</i> СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	215
<i>Порядко К.М.</i> ПРОБЛЕМИ СТРУКТУРНОЇ ПОЛІТИКИ	216
<i>Приходько А.І.</i> АГРАРНА ПОЛІТИКА ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ	217

<i>Пруцишена І.В.</i> РОЗВИТОК АПК РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	218
<i>Ренік О.В.</i> ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ КОНТЕКСТ ДІЯЛЬНОСТІ ГОСПОДАРСТВ З ВИРОБНИЦТВА СТЕРЛЯДІ В ЗОНІ ЛІСОСТЕПУ	219
<i>Репетуша Ю.В.</i> РЕАЛІЗАЦІЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ НАМІРІВ У РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ СЕЛА	221
<i>Рибак Ю.О.</i> ПРОБЛЕМИ РЕСУРСОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ	222
<i>Рубаха Б.В.</i> ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	223
<i>Сергієнко Ю.А.</i> РОЗВИТОК АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	224
<i>Скаба В.В.</i> ПИТАННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ У КОНТЕКСТІ ВПЛИВУ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ	225
<i>Смольницька О.І.</i> СУЧАСНА АГРАРНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	226
<i>Сосновська Д.А.</i> РЕФОРМУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	227
<i>Степанюк К.О.</i> СУТЬ ТА ПРИНЦИПИ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	228
<i>Стецюк Т.В.</i> ЗАХОДИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ТА РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	229
<i>Татарчук О.М.</i> ФОРМУВАННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ УГОРЩИНИ	230
<i>Ткаченко Ю.В.</i> ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИЙ ВИМІР У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ БІДНОСТІ	231
<i>Усцька Н.О.</i> СУТЬ ТА ПОКАЗНИКИ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ	232
<i>Хавронич О.М.</i> ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	233
<i>Харсун А.</i> АГРАРНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЩОДО ФІНАНСУВАННЯ АПК В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	234
<i>Хоменко Г.І.</i> СИСТЕМА ЦІЛЕЙ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	235
<i>Цюпко Т.С.</i> РОЗВИТОК АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	236
<i>Чекарєв В.В.</i> ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	238
<i>Черкасова О.В.</i> МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ	239
<i>Чубовська О.С.</i> ОБЛІК ДОВГОСТРОКОВИХ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ ТА АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В ПІДПРИЄМСТВАХ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ	240
<i>Шелест О.С.</i> ГЛОБАЛЬНИЙ ВИМІР ЕКОЛОГІЧНОЇ ПРОБЛЕМИ	241
<i>Шкідченко В.П.</i> НАУКОВО-ТЕХНІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОГО ЗНАЧЕННЯ	242
<i>Шкідченко О.О.</i> РОЗРАХУНОК ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ВИРОБНИЦТВА ТОВАРНОЇ РИБИ ЗГІДНО ПОЛОЖЕНЬ СПІЛЬНОЇ РИБНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС	243
<i>Штін О.О.</i> УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	244
<i>Юрчук І.В.</i> РІВЕНЬ ЕКОНОМІЧНОЇ СВОБОДИ УКРАЇНИ	245
<i>Яковенко М.В.</i> РИНОК РОБОЧОЇ СИЛИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ	246
<i>Ярошовець Я.І.</i> КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ	247

СЕКЦІЯ 3. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

<i>Андрєєв І.В.</i> ДО ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ПІДПРИЄМСТВАХ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ	249
<i>Афанаскіна І.С.</i> ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПРИБУТКОВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА	250
<i>Балай В.М.</i> РІВЕНЬ БЕЗРОБІТТЯ НА СЕЛІ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ЗМЕНШЕННЯ	251
<i>Безушко П.</i> ФОРМАЛЬНІ І НЕФОРМАЛЬНІ ГРУПИ	252
<i>Березюк Є.Ю.</i> ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ	254
<i>Бондаренко Г.В.</i> ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ОРЕНДНИХ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН НА СЕЛІ	255
<i>Бутенко О.С.</i> КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ГОЛОВНА УМОВА ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ СТРАТЕГІЇ БІЗНЕСУ	256
<i>Голячук О.С.</i> ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ	257
<i>Деркач А.С.</i> ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА ПІДПРИЄМСТВ	258
<i>Жиленко А.Ю.</i> РОЗВИТОК РИНКУ ПРАЦІ НА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ В НОВІТНІХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ УМОВАХ	259
<i>Задохін М.М.</i> ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ	260
<i>Іващенко І.В.</i> САМОДОСТАТНІСТЬ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	261
<i>Ківель О.</i> ОСНОВНІ ЯКОСТІ ЛІДЕРА ТРУДОВОГО КОЛЕКТИВУ	262
<i>Козійчук Т.</i> ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА	264
<i>Козлова Н.О.</i> РОЗВИТОК ТРУДОРЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВОЛИНСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РАЙОНУ	265
<i>Костенко С.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ РИНКУ СИСТЕМ БІЗНЕС-АНАЛІТИКИ В УКРАЇНІ	266
<i>Крупницька А.В.</i> ПРОБЛЕМИ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ	267
<i>Лаврук Ю.О.</i> СТАН ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ	268
<i>Лаптева Л.Д.</i> СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ	270
<i>Левенець Я.Ю.</i> ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	271
<i>Лисенко Н.-В.Ю.</i> ТРУДОВІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ ЯК ФАКТОР СТАЛОГО РОЗВИТКУ В РОЗМІЩЕННІ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ СУСПІЛЬСТВА	272
<i>Марченко І.О.</i> ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КАРПАТСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РАЙОНУ	273
<i>Маслич І.С.</i> ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ	274
<i>Мельниченко О.М.</i> АНАЛІЗ ТРУДОРЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ	275
<i>Ніконова А.О.</i> ПРОБЛЕМИ ДЕПРЕСИВНИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	276
<i>Обух А.В.</i> ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ	277
<i>Опанасенко Я.М.</i> МЕХАНІЗМ ВНУТРІШНІХ ФІНАНСОВИХ РОЗРАХУНКІВ МІЖ СТРУКТУРНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ БЮДЖЕТНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	278
<i>Панькович М.П.</i> ЯКІСТЬ ТРУДОВОГО ЖИТТЯ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	280
<i>Петренко К.І.</i> ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	281
<i>Плєшаков О.О.</i> ІНТЕГРАЦІЯ МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТУ ПІДПРИЄМСТВА	282

Полева О.О. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	283
Поцілуй Ю.О. АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ВОЛИНСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РАЙОНУ	284
Репетуха Ю.В. ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА	285
Рябчун Ю.В. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ	286
Савченко Ю. ЯКІСТЬ ТРУДОВОГО ЖИТТЯ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ТА ПОКАЗНИК СТАНУ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН	287
Семінський А. ОЦІНКА ВПЛИВУ АГРАРНОЇ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ НА РОЗВИТОК СЕЛА	289
Сидорчук А.І. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ	290
Ткачук А.П. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ	291
Чередник Т.Ю. РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КАРПАТСЬКОГО	292
Чудновська А.С. РОЗВИТОК МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	293
Шелест О.С. РОЛЬ ІННОВАЦІЙ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	295
Шульга А.Л. АНАЛІЗ ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ	296
Юрченко В. СТИЛІ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТУ У ТРУДОВОМУ КОЛЕКТИВІ	297
Юрчук І.В. АНАЛІЗ ІНДЕКСУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ	298